

Statenvoorstel 47/11A

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 11 november 2011

Statencommissies : alle commissies 4 november 2011

Onderwerp

Begroting 2012 en Najaarsbrief

's-Hertogenbosch

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Datum

11 oktober 2010

DIS-nummer

2817508

Directie

MID / CS

Bijlagen

div.

1. Begroting 2012 en Najaarsbrief

Inleiding

Op 11 november a.s. behandelen uw Staten de Begroting 2012. In aansluiting op de reeds toegezonden begrotingsstukken ontvangt u hierbij de Najaarsbrief met daarin enkele aanvullingen op de begroting en de laatste (financiële) ontwikkelingen die voor u van belang zijn bij het vaststellen van de begroting. Met deze Najaarsbrief en het bijbehorende ontwerp-besluit is het begrotingspakket compleet.

Begrotingspakket 2012

Het totale begrotingspakket bestaat uit de volgende onderdelen:

- een “begroting op hoofdlijnen” waarin de speerpunten voor 2012 worden belicht, in vervolg op de Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant;
- het begrotingsboekwerk, opgebouwd uit zeven hoofdstukken, de verplichte paragrafen en een uiteenzetting van de financiële positie;
- het bijlagenboek met diverse financiële overzichten, waaronder de meerjarenraming 2013-2015 en het overzicht van reserves en voorzieningen;
- de najaarsbrief met de aanvullingen op de begroting 2012 plus de bijstellingen m.b.t. het lopende boekjaar 2011;
- de corresponderende begrotingswijzigingen voor 2011 en 2012 (deze wijzigingen worden eind oktober nagezonden).

Najaarsbrief

In deze Najaarsbrief brengen wij u op de hoogte van de actuele (financiële) ontwikkelingen die voor u van belang zijn bij de begrotingsbehandeling op 11 november a.s. Deze Najaarsbrief laat net als het Bestuursakkoord en de Kaderbrief 2011 zien, dat het vanuit financieel oogpunt sobere tijden zijn. Het huidige

economische klimaat, de turbulente ontwikkelingen op de kapitaalmarkt en een aantal onzekerheden over de verdere uitwerking van het Regeerakkoord alsook onvoorziene risico's zorgen ervoor dat onze financiële positie in toenemende mate onder druk staat. Sobere maar zeker geen sombere tijden. Er is nog steeds sprake van een structureel begrotingsevenwicht en geen verdere lastenverzwaring voor de burgers. En er zijn ook nog volop kansen. Het bestuursakkoord en de investeringsagenda vormen de basis om in Brabant te blijven investeren. Daarnaast willen wij geen kansen onbenut laten om met behulp van de nieuwe Europese programma's, die in oktober worden gepubliceerd, onze internationale toppositie als kennis- en innovatieregio verder te versterken.

In deze Najaarsbrief zullen wij als eerste ingaan op dit algemeen (financieel) beeld en perspectief om u vervolgens inzicht te geven in het huidige financiële totaalbeeld van de provincie. In dit totaalbeeld zijn naast de financiële bijstellingen voor de lopende begrotingsuitvoering 2011 ook de aanvullingen op de begroting 2012 verwerkt. Daarnaast wordt een aantal specifieke financiële onderwerpen en beslispunten aan u voorgelegd.

In de inhoudsopgave ziet u hoe deze Najaarsbrief is opgebouwd en waar de verschillende onderwerpen aan bod komen. Met name de tabel in paragraaf 3.2 met het financiële totaalbeeld en de daaruit volgende voorstellen verdienen uw bijzondere aandacht.

Inhoudsopgave	pag.
H2. Algemeen beeld en financieel perspectief	
2.1 Enkele actuele ontwikkelingen	4
2.2 Stand van zaken bestuursakkoord met het Rijk	5
2.3 Vooruitblik op voorjaarsnota 2012	7
H3. Financieel kader en aanvullende bestedingen:	
3.1 Uitgangspositie	8
3.2 Financieel totaalbeeld bij Begroting 2012	9
3.3 Actualisering en bijstellingen regulier beleid 2011 e.v.	10
3.4 Aanvullende bestedingsvoorstellen bij begroting 2012 e.v.	14
3.5 Toewijzing middelen bestuursakkoord	18
3.6 Risicopositie en aanvulling Risicoreserve	20
3.7 Stand van zaken investeringsbegroting	22
H4. Overige financiële onderwerpen en beslispunten:	
4.1 Opcententariaf MRB 2012	25
4.2 Instellingsbesluiten en overige beslispunten	26
4.3 Meerjarig uitgavenkader	26

Bijlagen

- I. Bestuursrapportage 2011-II (onderdeel financiële actualisering § 3.3)
- II. Investeringschema 2011-2016 (geactualiseerd schema bij § 3.3 en 3.7)
- III. Beheerskader spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur (§ 3.7)
- IV. Twee ontwerp-instellingsbesluiten (zie § 4.2) met betrekking tot:
  - a. Dividend- en rentereserve (i.r.t. treasurybeleid)
  - b. Reserve basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen
- V. Spelregels overhevelingen (in samenhang met § 4.3).

2. Algemeen beeld en financieel perspectief

2.1 Enkele actuele ontwikkelingen

Het algemene beeld wordt gekenmerkt door:

- **Toenemende druk op de financiële positie van de provincie.** Niet uitgesloten is dat op de ombuigingen en herprioriteringen die al zijn verwerkt in onze meerjarenbegroting nog aanvullende maatregelen nodig zijn. Uit de Miljoenennota 2012 wordt nog eens duidelijk dat het Kabinet de invulling van zijn bezuinigingsdoelstelling bij decentralisatie voor een aanzienlijk deel doorvertaalt naar de medeoverheden. Daarnaast komt uit de verschillende (Europese) crisisscenario's de dreiging van nieuwe bezuinigingen naar voren. Dit kan nog gevolgen hebben voor onze meerjarenbegroting. Wij zullen daar op weg naar de Voorjaarsnota 2012 op blijven letten.
- **Turbulente ontwikkelingen op de kapitaalmarkt** die nopen tot alertheid. De provincie handelt als overheidsorganisatie per definitie met gemeenschapsgeld en daar moet uiterst zorgvuldig mee worden omgegaan. Voorzichtigheid, veiligheid en vermijden van risico's zijn daarbij de sleutelbegrippen die doorslaggevend zijn voor ons handelen. De aanhoudende lage rentestand kan ertoe leiden dat we de noodzakelijke rente-inkomsten van ons vermogen, ter vervanging van het dividend van Essent van € 122,5 mln op jaarbasis, op de langere termijn niet halen. Op korte termijn (binnen deze bestuursperiode) kunnen we dit opvangen, maar als de rente laag blijft, lopen we enig risico (zie verder paragraaf 3.3d).
- **Toenemend risicoprofiel**, niet alleen vanwege de nog onzekere uitkomsten van de decentralisatie-agenda maar ook door financiële consequenties van onvoorziene risico's zoals ten gevolge van de brand bij Chemie-Pack Moerdijk. Hoewel de totale (financieel-technische) weerstandscapaciteit nog voldoende is, is versterking van de Risicoreserve noodzakelijk (paragraaf 3.2 en 3.6).
- **Structureel begrotingsevenwicht.** Onze inzet is en blijft om met een sluitende begroting en meerjarenraming een gezonde financiële positie te behouden. Meer dan ooit dwingt dit ons om een strakke financiële regie te voeren en risico's te beheersen. Bij de financiële sturing komt het aan op scherpe keuzes, aanpassing van beleidsambities, eventuele verdere ombuigingen en stelselmatige toepassing van het oud-voor-nieuw principe bij het opnemen van nieuw beleid. Dit gelet op de risico's die voortkomen uit de decentralisatie van taken naar de provincie(s) die gepaard gaan met efficiencykortingen en gewijzigde beleidsuitgangspunten van het Rijk, zoals op het terrein van natuur.
- **Geen lastenverzwaring voor de burger.** Ondanks de verhoogde druk op de financiën wordt het beleid van een terughoudende verhoging van de collectieve lasten via de opcentenheffing MRB gehandhaafd, namelijk door enkel een aanpassing voor inflatie. Hiermee bevindt de provincie Noord-Brabant zich nog steeds bij de drie provincies met het laagste MRB-opcententariaf.

- **Kansen benutten.** We willen ons sterker richten op Europese programma's. In de huidige Europese programmaperiode die nog loopt tot eind 2013 betekent dit dat we maximaal gebruik maken van de mogelijkheden die programma's als OP-Zuid, Interreg IV, POP en KP7 (7e Kaderprogramma voor onderzoek & innovatie) nog kunnen bieden. De Europese Commissie publiceert in oktober 2011 haar voorstellen voor de programma's 2014-2020 met een totale omvang van 376 miljard euro. De provincie zal zich hier met alle betrokken partners in Zuid-Nederland zo goed mogelijk op voorbereiden en is daartoe reeds een samenwerking aangegaan met de provincies Zeeland en Limburg. Insteek is om binnen de door de Staten vastgestelde beleidslijnen zoveel mogelijk gebruik te maken van de nieuwe Europese programma's, de investeringen daarop te toetsen en Europese samenwerking te zoeken ter versterking van onze internationale topositie als kennis- en innovatie regio.

2.2 Stand van zaken bestuursakkoord met het Rijk

Bij de Kaderbrief hebben we een overzicht gegeven van de bestuursafspraken 2011-2015 met het Rijk. Het gaat om een akkoord op hoofdlijnen. Voor de grote decentralisaties zijn procesafspraken vastgelegd die worden uitgewerkt in deelakkoorden. Onlangs is een akkoord bereikt over de decentralisatie natuur, maar op andere fronten is nog weinig voortgang geboekt. Hierna volgt een beknopte stand van zaken, waarbij we tevens refereren aan de IPO-reactie op de rijksbegroting en enkele andere factoren.

Onderhandelingsakkoord natuur en landelijk gebied

Eerder hebben we onze zorg geuit over de decentralisatie van de taken voor natuur en landelijk gebied en de daaraan voorafgaande korting van € 600 mln op de lopende bestuursovereenkomst ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) voor de periode tot en met 2013. Na uiterst stoeve onderhandelingen is nu een onderhandelingsakkoord bereikt, dat onder meer afspraken bevat over het structurele beheer van bestaande natuur en over de herijking en afronding van de EHS. De provincies krijgen drie jaar langer de tijd dan in het Regeerakkoord voorzien om de herijkte EHS te realiseren. Deze zal dan ook niet in 2018 maar in 2021 voltooid worden. De ontwikkelopgave EHS zal zich prioritair richten op Natura 2000 en KRW-gebieden (Kaderrichtlijn Water). In 2016 wordt beoordeeld welke verdere maatregelen nodig zijn om de internationale doelen na 2021 te realiseren.

De provincies worden vanaf 2014 financieel verantwoordelijk voor de EHS. In 2012 moet de herijkte EHS planologisch vastgelegd worden zodat onnodige planologische schaduwwerking wordt voorkomen. Vanaf 2014 wordt jaarlijks € 100 mln (prijspeil 2011) aan het provinciefonds toegevoegd voor beheer van de EHS. Tot die tijd wordt het natuurbeheer van de EHS betaald uit het restant van het ILG, dat in 2007 in het leven is geroepen. Het restant ILG, na bezuiniging

ongeveer anderhalf miljard euro, dient tevens voor financiering van juridische verplichtingen die de provincies zijn aangegaan vóór 20 oktober 2010, het moment waarop het proces van de herijking van de EHS begon.

Voor de herijkte EHS moet landelijk nog 40.000 hectare worden omgevormd tot natuurgebied. Dat wordt betaald volgens het “grond voor grond”-principe. Het gaat dan om gronden die zijn gekocht met een natuuroogmerk, maar op een geïsoleerde plaats liggen of nog als natuur moeten worden ingericht of natuur hebben van een lage kwaliteit. Deze worden verkocht en met de opbrengst worden gronden binnen de grenzen van de herijkte EHS aangekocht of al bestaande gronden omgevormd tot hoogwaardige natuur.

Het gaat om een onderhandelingsakkoord tussen het Kabinet en een delegatie van de 12 provincies. Pas als alle provinciebesturen met het akkoord hebben ingestemd en het aan de Tweede Kamer is voorgelegd, is er sprake van een definitief decentralisatieakkoord. Op 7 en 8 oktober jl. hebben uw Staten over dit onderwerp een themasessie gehouden. De beleidsmatige en financiële uitwerking daarvan vallen in tijd buiten de context van deze najaarsbrief en komen in een vervolgfase aan bod. Voor de verdere financiële uitwerking is het van belang dat de provincies eerst onderling nadere afspraken maken over de verdeling van het restant ILG-budget, de grondportefeuille en de structurele toevoeging aan het provinciefonds.

Centralisatie bij handhaving

In weerwil van de inzet op decentralisatie kiest het Kabinet mogelijk ook voor centralisatie. Het IPO constateert dat het Kabinet overweegt om taken op het gebied van handhaving en toezicht onder te brengen bij een nieuwe centrale Inspectie Leefomgeving en Transport. Voorbeelden daarvan zijn het toezicht op veiligheid grote risicobedrijven (BRZO-bedrijven) en de toetsing achteraf van bestemmingsplannen. Die voorstellen betekenen een breuk met het de afgelopen jaren ingezette beleid. Wij voorzien kwaliteitsverlies en verlies van inbreng van regionale kennis en onduidelijkheid voor het RUD-proces.

Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's)

In de zomermaanden is overeenstemming bereikt over de grondvorm van het RUD-stelsel in Noord-Brabant. De staatssecretaris van I&M zal in oktober aangeven of hij hiermee instemt. Op een aantal onderdelen heeft de staatssecretaris nog vragen, o.a. over het takenpakket. Verder is er de discussie over de BRZO-taken waarvan de uitkomst nog onduidelijk is. Wij maken ons op deze gronden grote zorgen over de voortgang van het RUD-traject.

In Brabant streven we naar drie RUD's, één in elke veiligheidsregio. De RUD's gaan complexe en bovenlokale taken uitvoeren, zoals eerder is overeengekomen (rapport “Van Brabants bont naar Brabants maatwerk”). De huidige provinciale

BRZO/IPPC-procesindustrietaken worden ondergebracht in twee RUD's. De RUD's willen nauw samenwerken en een platform inrichten voor de afstemming en programmering van bovenregionale thema's.

De drie toekomstige RUD's bereiden zich voor om op 1 januari 2013 van start te gaan. De provincie neemt actief deel in deze trajecten om zo een bijdrage aan een stevig RUD-stelsel in Brabant te leveren. Met de komst van de RUD's zal de gemeentelijke en provinciale expertise van vergunningverlening, toezicht en handhaving op milieuvlak gebundeld worden.

Jeugdzorgbeleid

We missen slagvaardigheid van het Kabinet op het gebied van de decentralisatie van het jeugdbeleid naar gemeenten. Het tempo in het voorbereiden van de decentralisatie van het gehele jeugd domein naar gemeenten is te laag; er is inmiddels bijna een jaar verloren. Hierdoor wordt het risico gelopen dat ingeplande bezuinigingen niet tijdig kunnen worden gehaald. De financiële gevolgen mogen dan wat ons betreft niet op de provincies en de jeugdzorg worden afgewenteld.

Op de doeluitkering voor de jeugdzorg aan provincies en stadsregio's wordt niet bezuinigd. Door (de gevolgen van) rijks- en gemeentebelasting en door autonome groei neemt het beroep op jeugdzorg echter toe. Tussen het IPO en de staatssecretaris van VWS is er nog geen overeenstemming over de te leveren prestaties.

Motorrijtuigenbelasting (MRB)-grondslag

Het Kabinet heeft begin juni jl. de zogenoemde Autobrief naar de Tweede Kamer gestuurd met de aankondiging dat in het Belastingplan 2012 een voorstel wordt opgenomen tot afschaffing van de vrijstelling van MRB (motorrijtuigenbelasting, inclusief opcentenheffing) en BPM (belasting op personenauto's en motoren) voor zeer zuinige auto's. Het Kabinet komt tot deze maatregel omdat de afgelopen jaren de verkoop van zeer zuinige auto's een grote vlucht heeft genomen en de fiscale gevolgen van voortzetting van het huidige beleid (te) verstrekkende budgettaire gevolgen zou hebben. Dit betekent dat deze categorie vanaf 2014 weer onder de heffing van de MRB komt te vallen en dus ook onder de opcentenheffing.

2.3 Vooruitblik op voorjaarsnota 2012

Ons voorstel is om eerst de nadere besluitvorming in Den Haag afwachten voordat we onze provinciale begroting verder aanpassen. Dat geldt niet alleen voor de strategische herijking van het natuurbeleid en overige uitwerkingen van de bestuursafspraken met het Rijk, maar ook voor de uiteindelijke MRB-grondslag. Dat betekent dat we op dit moment geen grote wijzigingen in de meerjarenraming aanbrengen, ook omdat dit soort aanpassingen eerder thuishoren in de integrale

afweging in het voorjaar ter voorbereiding op de begroting 2013. In deze Najaarsbrief focussen we ons dan ook op de autonome financiële ontwikkelingen en de mutaties in de lopende begrotingsuitvoering 2011.

3. Financieel kader en aanvullende bestedingen

3.1 Uitgangspositie

Het budgettaire startpunt voor deze bestuursperiode 2011-2015 wordt gevormd door:

- Agenda van Brabant: Deze agenda (vastgesteld in juni 2010) richt zich op de kerntaken van de provincie en gaat uit van een ombuigingsoperatie die oploopt tot € 75 mln in 2015. Deze ombuigingen zijn verwerkt in de begroting 2011 en in de meerjarenraming voor 2012-2014 en zitten dus ook in de begroting 2012 en volgende jaren.
- Bestuursakkoord Tien voor Brabant: De financiële paragraaf uit het bestuursakkoord omvat een financieel pakket van € 195 mln voor de periode 2012-2015. Deze middelen zijn in de begroting voorlopig geparkeerd op een stelpost (Begroting 2012, pag. 116) maar worden wel per begrotingshoofdstuk toegelicht. Eerst zullen nog beleidsmatige uitwerkingen worden opgesteld en voorgelegd aan de functionele commissies, alvorens de budgetten worden toebedeeld aan de functionele posten. Voor enkele onderdelen die een continuering van bestaand beleid betreffen, wordt voorgesteld deze toedeling nu te verwerken (zie paragraaf 3.5).
- Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant: In die agenda, onderdeel van de Kaderbrief 2011, is de planning opgenomen voor wat we de komende vier jaar tot stand willen brengen. De agenda omvat een groot aantal speerpunten over hoe we het leef- en vestigingsklimaat in Brabant willen versterken, hoe we daarbij willen samenwerken met andere partijen en wat dat betekent voor onze interne sturing en organisatieontwikkeling. Een eerste vertaalslag daarvan heeft plaatsgehad in de Begroting 2012.
- Kaderbrief 2011: Ter voorbereiding op de begroting heeft op 1 juli jl. de Kaderbrief voorgelegen. Daarin zijn de financiële uitgangspunten op een rij gezet en is een overzicht gegeven van de financiële positie en van de opbouw van de investeringsprogramma's. Waar nodig worden thans de ramingen in deze Najaarsbrief geactualiseerd (paragraaf 3.2 en verder).
- PS-moties: Bij de behandeling van de hiervoor genoemde kaders hebben de Staten verschillende moties aangenomen die, voor zover het gaat om moties met een financiële impact, als volgt zijn/worden opgepakt:
  - a. spaar- en financieringsfonds voor ecologische investeringen (M8, juli 2010) wordt gezien bij de verdere uitwerking van het bestuursakkoord en van het deelakkoord met het Rijk;
  - b. structurele bijdrage voor voortzetting meerjarenplan uitvoering soortenbeleid (M12, november 2010): € 3 mln voor 2011 is ten laste gebracht van het rekeningresultaat 2010 en € 12 mln voor 2012-2015 vormen onderdeel van de beleidsintensivering bestuursakkoord (zie paragraaf 3.5);

- c. top-up jonge boerenregeling (M17, november 2010): betreft een eenmalige bijdrage van € 1,2 mln die is vrijgemaakt bij de jaarrekening 2010.
- Vertrekpunt voor de Najaarsbrief is de saldoregel uit de Kaderbrief met voor 2011-2015 een begrotingsruimte van in totaal € 8,1 mln (zie tabel 3.2).

De hierna volgende paragrafen geven de gewijzigde financiële stand van zaken weer ten opzichte van de Kaderbrief en Begroting 2012.

3.2 Financieel totaalbeeld bij begroting 2012

In juni heeft de Kaderbrief voorgelegen waarbij is gekeken naar de stand van de exploitatiebegroting, de investeringsbegroting en de risicopositie. Die onderwerpen worden hier opnieuw tegen het licht gehouden en waar nodig geactualiseerd naar de stand van nu.

Om te beginnen volgt hieronder een samenvattend overzicht van de financiële bijstellingen en actualisering (zowel baten als lasten) in vervolg op de Kaderbrief. De begroting en meerjarenraming zijn in evenwicht gebracht door een (noodzakelijke) aanvulling van de Risicoreserve als sluitpost te nemen. Het meerjarige begrotingssaldo van € 8,1 mln bij de Kaderbrief loopt daardoor terug naar nul. De jaarlijkse plussen en minnen ten opzichte van dit nulniveau worden conform bestaand beleid geëgaliseerd via de Algemene reserve (per saldo budgettair neutraal voor de Algemene reserve).

Tabel 3.2 Financieel totaalbeeld 2011-2015

X € mln	2011	2012	2013	2014	2015	totaal
- is budgettair nadelig						
Saldo Kaderbrief 2011	4,1	1,0	1,0	1,0	1,0	8,1
Actualisering regulier beleid (par. 3.3)	10,1	-3,4	0,2	1,7	1,4	10,0
Aanvullende bestedingsvoorstellen (par. 3.4)	-	-3,2	-1,5	-1,2	-1,3	-7,2
Aanvulling Risicoreserve (par. 3.6)	-10,9	-	-	-	-	-10,9
Saldo	3,3	-5,6	-0,3	1,5	1,1	0
Egalisatie 2011-2015 via Algemene reserve	-3,3	5,6	0,3	-1,5	-1,1	0
Saldo bij Najaarsbrief / Begroting 2012	0	0	0	0	0	0

De verschillende elementen van deze tabel worden in de paragrafen hierna nader toegelicht.

3.3 Actualiseringen en bijstellingen regulier beleid 2011 e.v.

Een vast onderdeel van de Kaderbrief en Najaarsbrief vormt het verloop c.q. de bijstelling van de reguliere baten- en lastenramingen. Deze bijstelling resulteert nu in een batig saldo van € 10,0 mln voor de periode 2011-2015. Welke bijstellingen dit betreft ziet u in onderstaande tabel (tabel 3.3) die vervolgens nader worden toegelicht.

Tabel 3.3 Bijstelling reguliere baten- en lastenramingen 2011-2015

X € mln	2011	2012	2013	2014	2015	totaal
- is budgettair nadelig						
a. Ontwikkeling MRB-opbrengst	2,0	1,0	-	-	-	3,0
b. Mutaties provinciefonds	-	-	-	-	-	-
c. Begrotingsuitvoering 2011 en Burap-II	10,0	-4,0	-0,3	-0,4	-0,6	4,8
d. Verloop kapitaallasten	-1,9	-0,4	0,5	2,1	2,0	2,2
e. Doorbelasting personeelskosten	-	-	-	-	-	-
Bijstellingen najaarsbrief	10,1	-3,4	0,2	1,7	1,4	10,0

a. Ontwikkeling MRB-opbrengst 2011

Voor 2011 rekenen we op een opcentenopbrengst MRB van € 216 mln, tegenover een eerdere raming van € 214 mln. Uit de halfjaarlijkse gewichtsuitdraai blijkt dat het aantal netto belaste voertuigen weliswaar iets afneemt, maar dit wordt voorlopig nog gecompenseerd door de gewichtsverschuiving binnen het wagenpark (zwaardere auto's betalen meer). Bij de voorjaarsnota 2012 zal een nadere trendanalyse worden uitgevoerd.

De raming 2012 verhogen we alvast met € 1 mln naar afgerond € 218 mln. In het Belastingplan 2012 van het Rijk wordt namelijk de ingangsdatum van een nieuw opcententariaf wettelijk vervroegd van 1 april naar 1 januari van enig jaar. Hiertoe is een wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer dat voorziet in een wijziging van de Provinciewet op dit punt. Hiermee wordt aangesloten bij de voor fiscale maatregelen gebruikelijke wijzigingsdatum. Ons nieuwe opcententariaf (in 2012 72,9 opcenten, zie paragraaf 4.1) gaat voortaan in op 1 januari. In onze meerjarenraming is verder al rekening gehouden met een jaarlijkse indexering van het opcententariaf met 1,75%. Dit conform de afspraken uit ons Bestuursakkoord Tien voor Brabant.

b. Provinciefonds

De provinciefondsuitkering hebben we in een eerder stadium al fors naar beneden moeten bijstellen naar € 53 mln structureel. Dit heeft te maken met de in het regeerakkoord opgenomen korting van € 300 mln en met de herziening van het

verdeelmiddel, waarbij Brabant (onevenredig) zwaar wordt aangeslagen voor de opbrengsten uit eigen vermogen en belastingcapaciteit.

De ramingen die nu in onze begroting staan, zijn afgeleid van de sommen m.b.t. het nieuwe verdeelmiddel, met dien verstande dat voorzichtigheidshalve rekening is gehouden met een iets lager meerjarenaccres dan in de circulaire(s) vermeld. M.i.v. 2012 treedt de “trap op, trap af-systematiek” weer in werking, waarmee het provinciefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Omdat de zogenoemde behoedzaamheidsreserve is vervallen, houden we zelf een bandbreedte aan van circa € 1,0 mln. Het lagere accres in relatie tot de Miljoenennota 2012 en de septembercirculaire 2011 kan binnen die bandbreedte worden opgevangen. Doordat we in het voorjaar voorzichtig hebben geraamd, leidt nu een iets tegenvallend provinciefondsaccres niet tot een tegenvaller in de Najaarsbrief.

Blijft over een aantal mutaties m.b.t. decentralisatie-uitkeringen. Dit zijn uitkeringen voor specifieke ontwikkelopgaven, die een eigen verdeling hebben en die over het algemeen tijdelijk van aard zijn. Vanuit het principe “geld volgt taak” hebben we eerder met uw Staten afgesproken om deze uitkeringen onder te brengen in aparte bestemmingsreserves¹. Tegenover een bijstelling van de doeluitkering komt dan een tegenraming te staan. Deze wijzigingen lopen mee met de hierna genoemde financiële doorlichting en hebben per saldo geen budgettaire consequenties.

c. Actualisering begrotingsuitvoering en uitkomsten bestuursrapportage (Burap-II)

Tweemaal per jaar (over de eerste vier en over de eerste zeven maanden) brengen wij een bestuursrapportage (burap) uit. De burap is een afwijkingenrapportage die zich richt op de afwijkingen als gevolg van uitstel, vertraging of afstel ten opzichte van de bestaande begroting (in dit geval de begroting 2011). De uitkomsten van de burap (opgenomen in bijlage I) leggen geen beslag op de algemene middelen en zijn zogezegd budgettair neutraal, behoudens enkele knelpunten die we betrekken in paragraaf 3.4 (aanvullende bestedingsvoorstellen).

Tegelijkertijd met de opstelling van de burap worden alle begrotingsonderdelen tegen het licht gehouden. Deze zogenaamde doorlichting omvat alleen financieel-administratieve aanpassingen. Deze worden niet apart toegelicht maar maken wel deel uit van de bij deze Najaarsbrief behorende begrotingswijziging. Het doorlichtingsresultaat per 1 augustus jl. beloopt € 4,8 mln voordelig over 2011-2015. Hierin zitten onder meer begrepen:

---

¹ Die reserves zijn: Reserve decentralisatie-uitkering bodem (bodemsanering), Reserve decentralisatie-uitkering bedrijventerreinen (Topper-geld en FES-gelden), Reserve stimulering stedelijke vernieuwing (ISV-budget) en Reserve decentralisatie-uitkering externe veiligheid.

- een afwikkeling van Europese programma's (EZB-0005);
- de actualisatie van de begroting OV 2011-2012 en het exploitatieplan OV-concessies 2012 (MF-0013);
- financieel-technische wijzigingen met betrekking tot het provinciefonds (m.n. decentralisatie-uitkeringen);
- een correctie op de geraamde lasten 2011-2014 voor ABdK (Actief Bodembeheer de Kempen);
- de aframing van rentelasten verbrede inzet aanpak Ruimte voor Ruimte;
- in totaal € 1,4 mln aan onderuitputtingen en vrijgemaakte middelen (herprioritering) voor de bekostiging van de bestedingsvoorstellen 7, 8 en 9 die zijn opgenomen in paragraaf 3.4.

d. Herijking kapitaallasten en rentesysteem

Vorig jaar is een nieuwe opzet van ons vermogensbeheer geïntroduceerd. Een centrale plaats wordt hierbij ingenomen door de twee beleggingsportefeuilles waarin de verkoopopbrengst van Essent is ondergebracht, te weten de immunisatieportefeuille (die moet zorgen voor voldoende rente-inkomsten om het weggefallen jaarlijkse dividend te compenseren) en de investeringsportefeuille (waarin het kapitaal wordt opgebouwd voor de uitvoering van onze investeringsagenda, zie paragraaf 3.7A).

In verband met het portefeuillebeheer en onze gewijzigde liquiditeitenplanning (waarbij we in belangrijke mate “onze eigen bank” zijn) willen we overstappen op een gesloten rentesysteem.

- Door de druk op de beleggingsportefeuilles, in combinatie met een lagere rente bij herbeleggingen², ontstaat namelijk het risico van een tekort op het begrote beleggingsrendement van € 122,5 mln op jaarbasis, zijnde het normniveau dat is afgeleid van het vroegere dividendniveau.
- Onze ambitie is om beleidsdoelen zo snel mogelijk te realiseren. Dit leidt tot een toenemende liquiditeitsbehoefte. Omdat het aantrekken van kasgeldleningen wettelijk is beperkt, zullen we maximaal gebruik moeten maken van tussentijdse aflossingen van leningen en obligaties en van de ontvangsten in het kader van de verdere afwikkeling van de verkoop Essent.

---

² De lange rente in eurogebied komt naar verwachting van het CPB (Macro economische verkenning 2012) zowel in 2011 als in 2012 uit rond de 3%. In onze beleggingsstrategie m.b.t. de immunisatieportefeuille waarin de kapitaalopbrengst van Essent is ondergebracht, wordt voor herbeleggingen uitgegaan van een rendement van 4,5%. Het renteverskil van 1,5% in combinatie met een verwachte toename van onze liquiditeitsbehoefte kan ertoe leiden dat we het normniveau van € 122,5 mln vermogensrendement op jaarbasis op de langere termijn niet halen. Op korte termijn (binnen deze Bestuursperiode) kunnen we dit opvangen, maar als de rente laag blijft lopen we enig risico.

Om die situatie beheersbaar te maken, willen we de huidige dividendreserve van € 20 mln inzetten als egaliseringsreserve. Indien in enig jaar een negatief verschil ontstaat tussen het saldo van rente-inkomsten en rentekosten, dan wordt dit opgevangen door de dividendreserve. In geval van positief resultaat zal dit aan de reserve worden toegevoegd, met dien verstande dat het totaal van de reserve het normniveau van € 20 mln niet zal overschrijden. Op die wijze is sprake van een gesloten rentesysteem. Eventuele hogere rente-inkomsten komen ten gunste van de indexatieportefeuille. De Treasurycommissie heeft begin september over deze opzet een positief advies afgegeven.

Naast het nieuwe rentesysteem staat het verloop van de afschrijvingslasten in relatie tot het investeringsschema: als investeringen in de tijd opschuiven, verschuiven ook de afschrijvingslasten en dat heeft budgettaire consequenties. Het geactualiseerde investeringsschema wordt weergegeven in bijlage II. Het schema bestaat in hoofdzaak uit provinciale weginvesteringen die geactiveerd worden en over meerdere jaren worden afgeschreven (paragraaf 3.7C). Een nadere onderbouwing vindt u terug in het Brabants MIT 2012-2016.

De kapitaallastenbijstelling met betrekking tot het jaar 2011 houdt verband met het op peil brengen van het doelvermogen voor het project PPS-A59. Oorspronkelijk is uitgegaan van een rente van 5% (destijds een realistische aanname), maar inmiddels is onze rekenrente verlaagd naar 3,5% waardoor het doelvermogen onder druk is komen te staan en de risicoreservering van € 2 mln al grotendeels is aangewend. Het voorstel is om het renterisico te elimineren door met terugwerkende kracht een vaste rente van 5% te hanteren. Dit betekent een technische toevoeging van € 1,9 mln aan de balanspost PPS-A59 voor de periode 2009 t/m 2011. Voor de periode na 2011 loopt de aanpassing van het rentepercentage mee in de cijfers 2012-2015.

e. Doorbelasting personeelskosten

In de meerjaren personeelskostenbegroting zijn de personeelskosten geraamd op basis van een organisatieomvang van 1000 fte in 2015. Een deel van deze formatie wordt conform bestendig beleid per bestuursperiode flexibel ingezet. Voor deze fte's wordt dan ook iedere bestuursperiode opnieuw de dekking aangegeven ten laste van investerings- en/of intensiveringsbudgetten. Deze fte's worden ook ingezet voor de uitvoering van de hieraan verbonden taken. Voor deze bestuursperiode betreft dat de beleidsintensivering bestuursakkoord, de investeringsvoorstellen 1e tranche investeringsagenda en het investeringskrediet weginfrastructuur. In de Kaderbrief is hiervoor de norm van 4% vastgelegd over het totale volume van € 1.225 mln (opgebouwd uit € 195 mln beleidsintensivering, € 750 mln investeringskrediet weginfrastructuur en € 280 mln 1e tranche investeringsagenda).

Voor deze doorbelasting is een technische en budgettair neutrale begrotingswijziging noodzakelijk.

3.4 Aanvullende bestedingsvoorstellen bij begroting 2012 e.v.

Bij de Kaderbrief is een drietal onderwerpen genoemd voor de afweging bij de begrotingsbehandeling in het najaar (1 t/m 3). Daarnaast hebben we te maken met een verplichting uit de bestuursafspraken met het Rijk (4), de cofinanciering van EU-natuurprojecten (5) en het vervolgtraject van de Commissie Van Doorn (6). Verder komen enkele financiële voorstellen naar voren uit de 2^e bestuursrapportage en begrotingsdoorlichting (7 t/m 9).

Tabel 3.4 Aanvullende bestedingen en reserveringen 2011-2015

X € 1.000	2011	2012	2013	2014	2015	totaal
1. Toezicht en handhaving	-	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
2. Taskforce criminaliteitsbestrijding	-	75	75	-	-	150
3. Coördinatie uitvoering wet Bibob	-	100	50	-	-	150
4. Regionaal historische centra	-	400	pm	pm	pm	400
5. Cofinanciering EU-natuurprojecten	-					
a. Vierde bergboezem		170	170	-	-	340
b. Blues in the marshes		-	100	200	310	610
6. Commissie Van Doorn	-	200	-	-	-	200
7. Bestuurlijke organisatie	-	300	69	-	-	369
8. Natuurbrug A67, flankerende maatr.	-	700	-	-	-	700
9. Kennis en onderzoek	-	310	-	-	-	310
Aanvullende bestedingsvoorstellen	-	3.255	1.464	1.200	1.310	7.229

1. Toezicht en handhaving (03.02)

Het budget voor toezicht en handhaving m.b.t. diverse wet- en regelgeving staat onder druk doordat een bedrag van € 1 mln per jaar op basis van het vorige bestuursakkoord (dekking handhavingstekort) na 2011 komt te vervallen. Om aan de kwaliteitscriteria voor adequaat toezicht te kunnen voldoen, is het echter noodzakelijk om voor deze uitvoering structurele middelen beschikbaar te stellen voor 2012 en verder. Dit vraagt om extra uitvoeringsmiddelen ten bedrage van € 760.000 voor toezicht en repressieve handhaving en € 240.000 aan programmamiddelen voor professionalisering handhaving, kwaliteitszorg en monitoring. In totaal € 1,0 mln voor structurele dekking van het handhavingstekort.

Aangetekend kan worden dat de sector handhaving in het kader van de taken-discussie Agenda van Brabant een efficiencytaakstelling heeft meegekregen van 15 %. De komende jaren zal deze taakstelling op de uitvoeringskosten worden gerealiseerd. Een verdere korting op de uitvoering van wettelijke taken is niet mogelijk zonder onder de krachtens de wet gestelde normen voor “adequaat

toezicht” te geraken. Wanneer het budget niet wordt opgetrokken, zou dit leiden tot een krimp van 30% van de uitvoeringscapaciteit. Hierdoor zal het ook niet langer mogelijk zijn om aan de kwaliteitseisen te voldoen van onze ISO certificering (ISO 9001:2008).

Naar verwachting zal per 1 januari 2013 de uitvoering van handhavingstaken worden overgedragen aan de regionale uitvoeringsdiensten (RUD's). Om een correcte overdracht mogelijk te maken, dient minimaal het gevraagde uitvoeringsbudget beschikbaar te zijn.

2. Taskforce criminaliteitsbestrijding B5 (01.01)

Eind 2010 heeft de minister van Veiligheid en Justitie de Taskforce georganiseerde criminaliteit B5 opgericht met als doel om gezamenlijk (gemeenten, politie, OM) de zware criminaliteit te bestrijden. Dit programma wordt financieel ondersteund door het ministerie, de B5-gemeenten en de provincie. Onze bijdrage voor 2012 en 2013 wordt geraamd op € 75.000 per jaar.

3. Uitvoering Wet Bibob (01.01)

Voor de uitvoering van de Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) willen we een centrale Bibob-eenheid instellen. Dit voorstel komt voort uit een evaluatie van het implementatietraject van de Wet Bibob in de periode 2009 tot heden. De additionele kosten (exclusief de extra formatiekosten) belopen in 2012-2013 naar schatting € 150.000. Het gaat hierbij om aanvullende start- en opleidingskosten, kosten voor certificering van de processen, inhuur juridische specialisatie, advies aanvragen bij het Landelijk Bureau Bibob en uitgaven voor publicaties. De benodigde formatie van 3,5 fte wordt via het principe van oud-voor-nieuw opgevangen binnen het totaal van de 1000 fte.

4. Regionaal historische centra (06.01)

Zoals afgesproken in het bestuursakkoord met het Rijk gaan de provincies samen structureel € 5 mln per jaar betalen voor het beheer en de toegankelijkheid van de provinciale archieven bij de RHC's (regionaal historische centra). Omdat de provincies op een rijdende trein springen, is voor 2012 (eenmalig) een verdeling opgesteld. Voor Brabant komt dit neer op € 400.000. Vanaf 2013 is het aan iedere provincie zelf om met de RHC prestatieafspraken te maken.

Het gaat hier om het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC). Het BHIC beheert de openbare archieven van de provincie, van de rijkskantoren in de provincie en die van de deelnemende gemeenten en waterschappen. De afspraak is dat de provincies medeverantwoordelijkheid gaan dragen voor de eigen overgedragen provinciale archieven. In het eerste kwartaal 2012 zal aan de Statencommissie Cultuur en Samenleving een voorstel worden voorgelegd met een beleidslijn en meerjarig subsidieniveau, rekening houdend met de efficiencykorting

op het cultuurdomein in het kader van de Agenda van Brabant. De bijdrage voor 2013 e.v. zal worden betrokken bij de voorjaarsnota 2012.

5. Cofinanciering EU-natuurprojecten (03.03)

Vanwege de subsidiepauze en korting op het ILG-budget moet aanvullende dekking worden gevonden voor de cofinanciering van de Europese projectvoorstellen 'Blues in the Marshes' en 'Vierde Bergboezem'. De Commissie voor Ecologie en Handhaving heeft dit besproken op 9 september jl. (EH-0030). Voor deze projecten, samen in totaal € 6,4 mln, is € 2,2 mln aan provinciale cofinanciering nodig. Een deel daarvan is beschikbaar vanuit provinciale subsidieregelingen en gebiedsspecifieke bestuursakkoorden. Er resteert nog een tekort van € 950.000. Gelet op de sluitingstermijnen van de EU-programma's in juli, is deze bijdrage alvast toegezegd en in aansluiting daarop worden daarvoor nu de middelen vastgelegd (zie verdere toelichting in commissienotitie EH-0042).

6. Commissie Van Doorn: onafhankelijke regiegroep (03.02)

Voor het faciliteren van een onafhankelijke regiegroep die de uitwerking en uitvoering van het advies van de Commissie Van Doorn begeleidt, is € 200.000 benodigd voor de periode tot 1-1-2013.

De Commissie Van Doorn is in december 2010 ingesteld als follow-up van het megastallendeбат in maart 2010 met Provinciale Staten. De commissie is gevraagd advies uit te brengen over een versnellingsagenda, over de schaal waarop de sector zich duurzaam kan ontwikkelen, inclusief de eisen aan een flankerend overheidsbeleid. Dit onder de voorwaarde van voldoende draagvlak bij de betrokken partijen bij de gangbare veehouderij in Brabant en binnen het bredere ontwikkelingsperspectief van de agrofoodsector. Met het tekenen van het Verbond van 's-Hertogenbosch op 1 september jl. en de presentatie van het advies op 2 september jl. heeft de Commissie Van Doorn haar activiteiten formeel afgesloten. De commissie heeft de provincie verzocht de start van het onafhankelijk regie-orgaan dat toeziet op de transitie naar een duurzame veehoudertij te faciliteren.

7. Bestuurlijke organisatie en samenwerking (01.02)

Een krachtig bestuur in Brabant is nodig om de grote maatschappelijke opgaven op te pakken, nu en in de toekomst. De Vereniging van Brabantse Gemeenten en de provincie willen de regio's en gemeenten een inschatting laten maken en een beeld laten krijgen van het eigen vermogen om de inhoudelijke opgaven (maatschappelijk, economisch, ruimtelijk) te realiseren (SWOT-analyse). Op basis van deze inschatting formuleert een visitatiecommissie van oud topbestuurders aanbevelingen waarmee (samenwerkende) gemeenten zelf de handschoen kunnen oppakken om waar nodig hun toekomstbestendigheid te vergroten. Voor dit project wordt in de jaren 2012-2013 een budget geraamd van € 369.000. Uit dit budget worden

een extern advies (methodiek ontwikkeling en invullen SWOT-analyse), een klankbordgroep met externe partners en de visitatiecommissie bekostigd.

8. Natuurbrug A67 (03.03)

Met Vlaanderen zijn afspraken gemaakt over de realisatie van een gezamenlijke natuurbrug over de A67 inclusief flankerende natuurmaatregelen nabij de grens met België. De flankerende maatregelen betreffen 3 ecoduikers en rasterwerk. Hiervoor is € 700.000 benodigd.

9. Kennis en onderzoek (06.04)

Het onderwerp “kennis en onderzoek” vormt één van de prioritaire thema’s van ons college. Het streven is om kennis en onderzoek sterker te organiseren rondom artikel 217a-onderzoeken, Rekenkamer-onderzoeken en centrale onderzoeken. Daarnaast wordt gewerkt aan een netwerk voor verschillende trendonderzoeken. Hiervoor wordt een budget geraamd van € 310.000.

Totaal beleidsvoorstellen 1 t/m 9

Met de hiervoor genoemde aanvullende bestedingsvoorstellen is voor 2012-2015 in totaal een bedrag gemoeid van € 7,2 mln. De voorstellen 7, 8 en 9 hangen samen met de bestuursrapportage, in die zin dat deze volgens het principe van “oud-voor-nieuw” worden bekostigd uit onderuitputtingen en herprioriteringen binnen de desbetreffende programma’s. Die dekking wordt gespecificeerd in de met deze Najaarsbrief corresponderende begrotingswijziging.

Kredietvoorstellen

In het bestek van deze Najaarsbrief blijven de kredietvoorstellen met betrekking Chemie-Pack Moerdijk en de verbouwing van het provinciehuis buiten beschouwing. Hiervoor worden, gelijktijdig met de begroting 2012, afzonderlijke voorstellen aan uw Staten voorgelegd (“eerst beleid, dan geld”). Beide voorstellen zijn overigens niet direct van invloed op algemene begrotingsruimte:

- de voorfinanciering van de afwikkeling van de brand bij Chemie-Pack komt in eerste instantie ten laste van de Risicoreserve (zie paragraaf 3.6).
- de afdekking van de kapitaallasten die samenhangen met het beoogde verbouwingskrediet voor het provinciehuis worden opgevangen binnen bestaande budgetten.

Een kredietvoorstel dat we nu wel aan uw Staten voorleggen, betreft het kavelruilproject Bergeijk. Binnen dit project is op korte termijn een strategische grond-aankoop mogelijk die kan leiden tot een aanzienlijke vergroting van de resultaten van de kavelruil. Dit vergt een startkapitaal van € 350.000 (beslispunt 3 in ontwerp-besluit). Deze inzet wordt gedurende de looptijd van het project terug-

verdiend, vandaar de term “revolving fund”. Het project kavelruil Bergeijk is één van de prioritaire projecten binnen het Programma Landelijk Gebied. In het Bestuursakkoord is afgesproken dat het instrument kavelruil wordt ingezet voor het beschikbaar maken van functies in het landelijk gebied. De rentelasten van het krediet lopen mee in de herijking van de kapitaallasten (paragraaf 3.3d).

3.5 Toewijzing middelen bestuursakkoord

Aan ons Bestuursakkoord is een financieel kader gekoppeld van € 195 mln. Deze middelen staan voorlopig centraal geparkeerd. Op basis van beleidsmatige uitwerkingen die worden opgesteld en voorgelegd aan de functionele commissies, worden deze middelen vervolgens aan de diverse beleidsvelden toegewezen. Dit gebeurt dan aan de hand van een formele begrotingswijziging die aan de Staten wordt voorgelegd. Een aantal genoemde onderwerpen in het bestuursakkoord heeft echter betrekking op het continueren van bestaand beleid. Voorgesteld wordt om deze middelen nu in deze Najaarsbrief toe te wijzen. Hieronder ziet u welke onderwerpen het betreft, gevolgd door een korte toelichting.

Tabel 3.5 Allocatie middelen bestuursakkoord

X € mln	2011	2012	2013	2014	2015	totaal
- = aanwending						
Stelpost bestuursakkoord Tien voor Brabant	-	52,0	57,0	61,0	65,0	235,0
Aanwendingen t.b.v. functionele posten:						
a. Starterslift	-	-	-0,2	-1,0	-1,4	-2,6
b. Stimulering CPO	-	-0,4	-	-	-	-0,4
c. Biodiversiteit	-	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-12,0
d. Steunfuncties cultuur	-	-3,0	-1,6	-1,7	-1,7	-8,0
e. Nieuwe Hollandse Waterlinie	-	-0,25	-0,25	-0,75	-0,75	-2,0
Saldo stelpost bestuursakkoord		45,3	52,0	54,5	58,2	210,0

a. Starterslift

In februari 2011 hebben wij een co-financieringsbijdrage toegekend van € 5 mln voor het valorisatieprogramma Starterslift West-Brabant. Het project Starterslift behelst valorisatie (het te gelde maken van) kennis vanuit universiteiten en hoger onderwijs, ondersteuning van innovatieve starters en bevordering van ondernemerschap onder studenten. Met het project is in 2011 tot en met 2016 en budget gemoeid van € 15 mln, waaraan het ministerie van EL&I, onderwijsinstellingen plus bedrijfsleven in de regio en de provincie elk € 5 mln bijdragen. Van het budget is € 3 mln bestemd voor revolverende fondsen. De provinciale bijdrage wordt voor € 2,4 gedekt uit de lopende exploitatie en komt voor € 2,6 mln ten laste van de hiervoor in het bestuursakkoord gereserveerde middelen voor economisch beleid.

b. Stimulering collectief particulier opdrachtgeverschap

Met de regeling collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) wil de provincie bereiken dat er meer woningen gebouwd worden. CPO draagt tevens bij aan een betere match tussen vraag en aanbod, de betaalbaarheid van woningen en het vergroten van de sociale samenhang in straat of wijk. Omdat voor 2011 het

subsidieplafond is bereikt, is uit het budget voor 2012 € 0,4 mln naar voren gehaald (zie notitie d.d. 15 augustus aan de commissies ROW en MF).

c. Biodiversiteit / uitvoering motie leefgebiedenbenadering

Provinciale Staten hebben in november 2010 de motie (M12) leefgebiedenbenadering (biodiversiteit) aangenomen, waarbij ons college is verzocht een structurele bijdrage van minimaal € 3 mln per jaar te garanderen voor voortzetting van het meerjarenplan uitvoering soortenbeleid. In het Bestuursakkoord is voor de periode 2012-2015 in totaal € 12 mln gereserveerd, welk bedrag wordt overgebracht naar de Reserve revitalisering landelijk gebied.

d. Ondersteuningsstructuur cultuur (steunfuncties cultuur)

In 2009 is de ondersteuningsstructuur voor cultuur geprofessionaliseerd, waarbij het aantal steunfuncties is teruggebracht van negen naar drie (BKCC, Erfgoed Brabant en Kunstbalie). Het takenpakket van deze organisaties is in de vorige bestuursperiode grotendeels gedekt met incidentele middelen. Omdat die aflopen, is sprake van een terugval van circa € 5 mln per jaar. In het Bestuursakkoord 2011-2015 is in totaal 4 x € 2 mln voor dit doel uitgetrokken. Hiermee kan de culturele ondersteuningsstructuur op voldoende niveau blijven, zij het dat er voor € 3 mln per jaar moet worden omgebogen. Op deze wijze wordt in lijn met de kerntakendiscussie (waar voor cultuur kortingen van 15-25% zijn afgesproken) een bezuiniging van 25% doorgevoerd. Dit leidt tot een ander takenpakket. Net als andere organisaties die getroffen worden door bezuinigingen zullen ook de steunfuncties een maatwerkplan moeten opstellen om de bezuiniging te verwerken. Daarnaast is in het bestuursakkoord afgesproken dat “nut en noodzaak van de steunfuncties nader worden bezien”. Hiervoor zal een apart traject worden ingezet en worden uw Staten nader geïnformeerd. Dit najaar volgt hierover een procesvoorstel.

e. Nieuwe Hollandse Waterlinie

Door de toenmalige ministeries van OC&W, LNV en VROM is in 1999 de Nieuwe Hollandse Waterlinie gelanceerd als Nationaal Project. In 2005 is in een bestuursovereenkomst tussen de ministeries en de vijf linie-provincies (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant) afgesproken dat de provincies de verantwoordelijkheid op zich nemen om projecten te stimuleren en op te zetten die bijdragen aan de doelstellingen van het ontwikkelde linieperspectief. In de twee zuidelijke deelgebieden hebben Noord-Brabant, Gelderland en Zuid-Holland gezamenlijk het Programmaplan Diefdijk/Loevestein opgesteld, met een looptijd van 2006-2020, waarbij het uitvoeringsprogramma periodiek wordt herzien. Het uitvoeringsprogramma is in de vorige bestuursperiode gedekt met incidentele middelen. In het Bestuursakkoord 2011-2015 zijn wederom middelen – in totaal € 2 mln voor vier jaar – beschikbaar gesteld voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Met deze bijdrage kan de uitvoering van het programma de

komende vier jaar voldoende op niveau blijven. Samen met de vier andere provincies en de betrokken ministeries OC&W en EL&I worden nieuwe afspraken gemaakt over de liniebrede samenwerking. Hierover worden uw Staten nog nader geïnformeerd.

3.6 Risicopositie en aanvulling Risicoreserve

In de weerstandsparagraaf in de begroting wordt een overzicht gegeven van de risico's en risicoafdekkingen. Enkele nieuwe risico's en aangepaste risicoafdekkingen betreffen:

- **Chemie-Pack Moerdijk (€ 43,2 mln):** opgebouwd uit € 38,2 mln (voor-)financiering bodemsanering plus maximaal € 5 mln in geval van een eventuele kostenoverschrijding. Voor Chemie-Pack wordt gelijktijdig met de Begroting 2012 een afzonderlijk voorstel aan uw Staten voorgelegd, waarbij tevens het krediet van € 43,2 mln beschikbaar wordt gesteld. Dekking hiervan geschiedt in eerste aanleg vanuit de Risicoreserve, die vervolgens weer aangevuld zal worden door:
  - kostenverhaal via curatoren en verzekering;
  - een bijdrage vanuit het Rijk;
  - herprioritering binnen de bodemsaneringsbudgetten 2015-2019;
  - een extra dotatie van € 10,9 mln in de Risicoreserve als onderdeel van de voorliggende Najaarsbrief (zie tabel 3.2).
- **Megastallen/LOG's (€ 15 mln):** betreft mogelijke schadeclaims die de provincie kan verwachten door de aanpassing van het beleid m.b.t. de intensieve veehouderij en de landbouw-ontwikkelingsgebieden (LOG's).
- **Maart jl. hebben wij de Commissie ROW geïnformeerd (AVS-0076)** over de verlenging van de levensduur en verhoging van de garantie aan de Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij (TOM). Vergroting van de financiële armslag is nodig vanwege de omvang van de glastuinbouwontwikkeling in het Agro- & Foodcluster Nieuw Prinsenland bij Dinteloord en de verwachte langere looptijd als gevolg van de marktomstandigheden. De commissie heeft vanuit verschillende invalshoeken ons voorstel onderschreven. Met NCB-Ontwikkeling is overeengekomen dat de levensduur van de TOM wordt verlengd tot 2017 en dat de aandeelhouders hun garantie verhogen van € 7 mln naar € 14 mln. Voor garanties hanteren we een risicopercentage van 50%. De aanvullende € 7 mln garantie leidt tot een extra risico-afdekking van € 3,5 mln die is opgenomen binnen de Reserve grondbank. Aan uw Staten wordt voorgesteld om nu formeel in te stemmen met deze garantieverhoging (zie beslispunt 2 in ontwerp-besluit).
- **Overprogrammering (€ 17,9 mln en € 7 mln):** Anders dan in de jaarrekening worden nu de overprogrammeringen m.b.t. het programma Samen investeren en het Provinciaal Waterplan (PWP) direct bij Risicoreserve ondergebracht. Met uw Staten is afgesproken om deze overprogrammeringen af te bouwen en om die reden worden deze voor 100% afgedekt (zie voorts paragraaf 4.3).
- **Bedrijfsrisico's (€ 10,9 mln):** voor de afdekking van bedrijfsrisico's wordt een buffer aangehouden van 3% van onze netto structurele exploitatieomvang. Deze buffer is altijd onderdeel geweest van de Algemene reserve (het zogenoemde genormeerde gedeelte). Omwille van de duidelijkheid en eenvoud

(geen aparte potjes als dat niet strikt noodzakelijk is) stappen we af van deze aparte reservering en wordt deze buffer geïntegreerd met de Risicoreserve.

In verband met dit laatste kan € 14,5 mln uit de Algemene reserve (huidig genormeerd gedeelte) worden overbracht naar de Risicoreserve. Om het overblijvende tekort te reduceren, wordt nu € 10,9 mln vrijgemaakt uit de algemene begrotingsruimte (tabel 3.2). De nieuwe opbouw van de Risicoreserve en risico-afdekking ziet er dan als volgt uit:

Tabel 3.6 Samenvatting risicoafdekking en saldo Risicoreserve

	X € mln
Bestaande omvang Risicoreserve ³	123,9
Integratie genormeerd gedeelte Algemene reserve	14,5
Aanvulling uit algemene begrotingsruimte 2011-2015	10,9
Nieuwe omvang Risicoreserve	149,3
Totaal gekwantificeerde risico's paragraaf Weerstandsvermogen begroting 2012	171,0
Saldo Risicoreserve en gekwantificeerde risico's	-21,7

Het totaal van € 171 mln aan gekwantificeerde risico's vindt u terug in de begrotingsparagraaf weerstandsvermogen.

De confrontatie van de Risicoreserve en de risico's laat een negatief saldo zien van € 21,7 mln. Hier tegenover staat een robuuste weerstandcapaciteit (zie begrotingsparagraaf weerstandsvermogen) plus een buffer van € 40 mln die is aangehouden binnen het financiële kader van het bestuursakkoord 2011-2015. Bij de jaarrekening 2011 zal opnieuw de balans worden opgemaakt van de risico's. Daarbij zal ten aanzien van de afwikkeling brand Chemie-Pack Moerdijk in het bijzonder worden gelet op:

- a. verhaalacties op verzekeringen;
- b. extra rijksbijdrage voor bodemsanering;

³ De omvang van de Risicoreserve bij de jaarrekening 2010 was € 116,3 mln. In relatie tot de vermelde risico's is/wordt hieraan € 15,1 mln als dekkingsmiddel toegevoegd, namelijk € 9 mln uit de Reserve Brabant 2050 door een vrijval binnen programma Stedelijke ontwikkelingsprojecten vanwege het niet tijdig doorgaan van project renovatie spoorzone Breda, € 2 mln restant stelpost Provinciaal waterplan (PWP), € 1,8 mln uit spin-off fonds BOM, € 0,9 mln in relatie tot OP-Zuid, € 0,5 mln in relatie tot NV Monumentenfonds, € 0,2 mln afwikkeling voorfinanciering restauratie monumenten en € 0,7 mln uit de post inrichting LOG's ten behoeve van het risico megastallen/LOG's. Hier tegenover staat een afwaardering van € 7,5 mln van de deelneming BHB (Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen) als onderdeel van de balanswaarde deelnemingen. Een en ander resulteert in een beginstand van € 123,9 mln. Deze stand vormt een correctie op het subtotale van € 130,9 mln (namelijk € 121,2 plus € 9,7 mln) zoals opgenomen in de Begroting 2012 (pag. 136, tabel 2). Die € 9,7 mln is abusievelijk tweemaal meegenomen in de cijferopstelling.

c. herprioritering binnen provinciaal bodembudget 2015-2019.

Naast de algemene Risicoreserve staan twee specifieke risicoafdekkingen:

- Dividendreserve: van origine bedoeld om schommelingen (c.q. tegenvallers) in de dividendopbrengsten op te vangen. Met de verkoop van de aandelen Essent is de grondslag van deze reserve veranderd (paragraaf 3.3d).
- Reserve grondbank (ingesteld in 2008): staat ten dienste van het provinciale Ontwikkelbedrijf dat zich bezig houdt met het verwerven, beheren en verkopen van gronden ten behoeve van het provinciale ruimtelijke beleid (zie begrotingsparagraaf over grondbeleid). De Reserve grondbank wordt tevens ingezet voor de risicoafdekking van het maatregelenpakket kredietcrisis.

3.7 Stand van zaken investeringsbegroting

In de vorige paragrafen is gekeken naar de budgettaire positie, de bestuursakkoord-middelen en de risicopositie. Tot slot van dit hoofdstuk staan we stil bij de provinciale investeringsbegroting. Deze wordt verdeeld in drie domeinen (zie Kaderbrief):

- A. een investeringsagenda van € 800 à 1.000 mln in relatie tot de Agenda van Brabant en de opbrengst van de aandelen Essent (deze investeringsagenda is gekoppeld aan een spaarreserve);
- B. een investeringsvolume van € 750 mln voor wegeninfrastructuur (op basis van het zogenoemde Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur);
- C. het reguliere investeringsschema met een jaarvolume van gemiddeld € 50 mln (aan provinciale investeringen die geactiveerd worden en over meerdere jaren worden afgeschreven), voornamelijk provinciale wegen.

A. Investeringsagenda

In vervolg op het overzicht in de Kaderbrief is de stand van de investeringsagenda nu als volgt:

	X € mln
1. Totaal beschikbaar per mei 2011 (zie Kadernota)	492,1
2. Te ontvangen rente in 2011	4,2
3. dividend PBE over 2010 in 2011	4,6
4. Opbrengst vrijval CBL-fonds	21,0
5. Opbrengst levering ERH aan RWE	266,0
Totaal beschikbaar ultimo 2011	787,9
6. toekomstige inkomsten: vrijval restant escrow in 2015	pm

De elementen 1 t/m 3 zijn in overeenstemming met de Kaderbrief en worden nu aangevuld met 4 en 5.

Ad 4. Bij de verkoop van Essent is een bedrag van \$ 275 mln gereserveerd in een speciaal opgericht fonds (het CBL-fonds) voor de voortijdige beëindiging van de zogenoemde Cross Boarder Lease-contracten⁴ (CBL) van RWE en Enexis. Inmiddels zijn de laatste contracten voortijdig afgekocht. Dit heeft een positief resultaat opgeleverd waarvan 50% ten goede komt aan de voormalige aandeelhouders Essent. Door de Algemene vergadering van Aandeelhouders van CBL Vennootschap BV (bestaande uit de voormalig aandeelhouders van Essent) is besloten tot uitbetaling van een bedrag van \$ 96,3 mln als dividend en \$ 20 mln aan te houden ter dekking van eventuele kosten en claims. Voor de provincie leidt dit tot een uitkering van circa € 21 mln (onder voorbehoud van koersverschillen en inclusief terug te vorderen dividendbelasting).

Ad 5. Bij de verkoop van de aandelen Essent in 2009 is een geschil ontstaan met het Zeeuwse energiebedrijf Delta over de vervreemding van 50% van de aandelen in de NV Elektriciteitsproductiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ) aan RWE AG. Om dit probleem op te lossen is Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV (PBE) opgericht waarin de aandelen van Energy Resources Holding (ERH) houdstermaatschappij van EPZ waren ondergebracht. Eind juni hebben wij u geïnformeerd dat het geschil met Delta via een minnelijke schikking is opgelost. (EZB-0013). Eind september jl. zijn de procedures ten einde gekomen en heeft de levering van de aandelen ERH aan RWE AG plaatsgevonden. Ook hierover hebt u een notitie ontvangen (EZB-0032). De financiële opbrengst voor Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV (PBE) bedraagt € 866 mln netto. Noord-Brabant bezit 30,8% van de aandelen, wat neerkomt op een kapitaalopbrengst van circa € 266 mln. Dit bedrag zal conform de afspraken worden toegevoegd aan de Reserve Investeringsagenda die daarmee uitkomt in de buurt van de beoogde € 800 mln die zijn bestemd voor investeringen in de toekomst van Brabant. Provinciale Staten hebben eind 2010 de eerste tranche ad € 279 mln van deze agenda vastgesteld.

Ad 6. De omvang van de General Escrow is op dit moment ongeveer € 440 mln. Deze escrow loopt tot eind september 2015. Het eindsaldo van deze escrow is afhankelijk van de claims die mogelijk nog worden gedaan. Het eindsaldo valt eind september 2015 volledig vrij aan de voormalige aandeelhouders van Essent; voor de provincie Noord-Brabant 30,8%.

---

⁴ Cross Boarder Lease betekent zoveel als: de eigenaar van een kapitaalgoed gaat een langlopend contract aan met een investeerder, veelal gevestigd in de Verenigde Staten. Op grond hiervan krijgt de investeerder het economisch eigendom of een langdurig gebruiksrecht van het kapitaalgoed en betaalt een bedrag ineens bij het aangaan van de transactie. De oorspronkelijke eigenaar huurt het kapitaalgoed vervolgens terug voor een bepaalde, veelal kortere, looptijd. De oorspronkelijke eigenaar betaalt periodiek huur aan de investeerder. Aan het einde van deze looptijd heeft de oorspronkelijke eigenaar een optie tot terugkoop van het kapitaalgoed tegen een prijs die bij de aanvang van de transactie is afgesproken.

B. Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur (bijlage III)

In relatie tot de Agenda van Brabant en het nieuwe bestuursakkoord wordt € 50 mln per jaar vrijgemaakt voor het Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur. Met het fonds wordt in vijftien jaar tijd een investeringsvolume opgebouwd van € 750 mln, bestemd voor:

1. Noordoostcorridor (inclusief Grote ruit rond Eindhoven-Helmond):
  - * Capaciteitsvergroting N279 Veghel-Asten;
  - * Nieuwe Oost-West verbinding;
2. N69: verbinding Eindhoven-Valkenswaard-België;
3. Verbreding noordelijk deel van de N279 ('s-Hertogenbosch-Veghel).

Bij de behandeling van de Kaderbrief hebben wij uw Staten een beheerkader toegezegd voor de aanwending van het fonds. Dit beheerkader is opgenomen in bijlage III en biedt een aantal instrumenten om een integrale afweging van projecten mogelijk te maken en te borgen dat het maximumbedrag van het fonds niet wordt overschreden. Ook zijn de financiële afhankelijkheden van de projecten vermeld. Het voorstel is om het beheerkader aldus vast te stellen (beslispunt 4 ontwerp-besluit).

C. Regulier investeringsschema (bijlage II)

Het geactualiseerde investeringsschema 2011-2016 is opgenomen in bijlage II. De mutaties in de hiervan afgeleide kapitaallasten zijn betrokken in paragraaf 3.3d.

4. Overige financiële onderwerpen en beslispunten

4.1 Opcententarium MRB 2012 (ontwerp-besluit II)

De bestuursafspraken voor 2011-2015 luidt dat “de opcenten MRB niet autonoom worden verhoogd. Wel heeft een jaarlijkse inflatiecorrectie plaats op basis van CPB-cijfers. Slechts indien ons relatief lage opcententarium in de lopende herziening van het provinciefonds een nadelig effect heeft op de uitkering uit het provinciefonds, kan heroverweging plaatsvinden en dan alleen binnen de marges van redelijkheid.”

Voor de lastenkant van onze begroting gebruiken we het zogenoemde IMOC-cijfer (gemiddelde prijsstijging van de materiële overheidsconsumptie, waaronder goederen, diensten, afschrijvingen)⁵. Uit oogpunt van begrotingsevenwicht ligt het voor de hand om dit indexcijfer ook toe te passen op de batenkant i.c. het opcententarium, zoals we ook deden tot 2007. Onze begroting 2012 gaat uit van een prijsstijging van 1,75%. Dit betekent dat het opcententarium meegroeit van 71,6 naar 72,853; afgerond op één decimaal wordt dit 72,9 opcenten. Deze uitgangspunten liggen ook reeds ten grondslag aan de MRB ramingen in het bestuursakkoord en de Kaderbrief 2011.

Ingevolge de huidige Provinciewet dienen Provinciale Staten vóór 31 december een besluit te nemen over het opcententarium op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting voor het nieuwe belastingtijdvak. De Provinciewet spreekt in deze van een besluit tot het vaststellen van een belastingverordening. Om die reden wordt aan uw Staten een ontwerp-besluit voorgelegd tot vaststelling van een heffingsverordening voor het jaar 2012 (ontwerp-besluit II).

Zoals in paragraaf 3.3a vermeld, zal de ingangsdatum van een nieuw opcententarium worden vervroegd van 1 april naar 1 januari van enig jaar. Deze wijziging vormt onderdeel van het op Prinsjesdag ingediende wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012. Ook zal voortaan uiterlijk 1 december van het voorgaande jaar het provinciale tariefbesluit (op de gebruikelijke wijze) ter kennis moeten worden gebracht van de Minister van Financiën i.c. de Belastingdienst.

Ons voorstel is dat de Staten nu besluiten tot vaststelling van een nieuwe heffingsverordening, waarbij Gedeputeerde Staten later het moment van inwerkingtreding

---

⁵ Zoals gezegd gaat onze begroting 2012 uit van een 1,75% prijsstijging (lasten en baten). In de Macro Economische Verkenning (MEV) 2012 van september jl. wordt voor 2012 een prijsinflatie aangegeven van 2,25%. Dit percentage wordt in onze systematiek gebruikt als uitgangspunt voor de nieuwe meerjarenraming 2013 e.v. en is verder niet van invloed op de begroting 2012.

vaststellen. Gaat de wetwijziging door, dan stellen wij die datum (bij Provinciaal Blad te publiceren besluit) vast op 1 januari 2012; gaat dit niet door dan per 1 april 2012. Mochten zich nog onverwachte ontwikkelingen voordoen, dan kunnen de Staten altijd nog een nieuw besluit nemen.

Een en ander betekent dat in het ontwerp-besluit II tot vaststelling van de heffingsverordening opcenten MRB alleen een opcententarief wordt vastgelegd, zonder dat al concreet een besluit wordt genomen over – het moment van – feitelijke inwerkingtreding van dat nieuwe tarief. Omdat de vaststelling van het opcententarief in feite het enige inhoudelijke punt van de heffingsverordening is, wordt voorgesteld het nieuwe tarief jaarlijks vast te leggen in een nieuwe verordening in plaats van aanpassing van het tarief door middel van een wijziging van de verordening. Dit biedt tevens de mogelijkheid om in de citeertitel van de verordening tot uitdrukking te brengen op welk jaar de heffing betrekking heeft.

4.2 Instellingsbesluiten en overige beslispunten

De instelling van reserves is een bevoegdheid van Provinciale Staten. In relatie tot deze Najaarsbrief worden twee aanpassingen voorgesteld (beslispunten 5a en 5b van ontwerp-besluit) m.b.t.:

- a. de Dividend- en rentereserve (bijlage IVa): Dit betreft de verbreding van de bestaande Dividendreserve in samenhang met een gesloten rentesysteem zoals toegelicht in paragraaf 3.3d;
- b. de Reserve basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen (bijlage IVb): Ten behoeve van het administratieve inzicht wordt de reserve verdeeld in 1) regulier beheer en onderhoud ICT-apparatuur en 2) ICT-projecten, waaronder de (door-)ontwikkeling en implementatie van software applicaties.

Deze Najaarsbrief krijgt verder zijn financiële neerslag in de 4^e begrotingswijziging 2011 en 1^e wijziging 2012 die worden nagezonden (ontwerp-besluit I, beslispunt 1e).

De Begroting 2012 en de bijbehorende meerjarenraming vormen mede de financiële basis voor het provinciale Ontwikkelbedrijf. De 2^e voortgangsrapportage 2011 van het Ontwikkelbedrijf inclusief het financiële meerjarenperspectief 2012-2020 (beslispunt 7) zal in aansluiting op de begroting worden toegezonden aan de Commissie ROW.

4.3 Meerjarig uitgavenkader

Bij de behandeling in juni jl. van de Jaarrekening 2010 en Kaderbrief 2011 zijn door de Staten kanttekeningen geplaatst bij het beleid m.b.t. overprogrammering, onderuitputtingen en overhevelingen. Dat die onderwerpen regelmatig in de

discussie terugkeren, heeft o.i. te maken met de scheidingslijn tussen kaderstelling (door PS) en uitvoering (door GS). De begroting moet voldoende taakstellend zijn en na vaststelling van de begroting voert het college de taken uit binnen de gestelde beleidsmatige en financiële grenzen. Dat zich daarbij fricties kunnen voordoen, is vaak te wijten aan het feit dat de begroting gebonden is aan een kalenderjaar. De meeste provinciale taken strekken zich echter uit over meerdere jaren en bovendien zijn we bij veel projecten afhankelijk van de inzet en planning van andere partijen. Daarbij is het zoeken naar een passend evenwicht tussen (de verantwoording van) jaarprestaties en deadlines en de (sturing op) meerjarige afspraken en doelen binnen een bredere tijdshorizon.

Overhevelingen (bijlage V)

In bijlage V zijn de spelregels opgenomen die we hanteren bij de overheveling van budgetten van het ene naar het andere begrotingsjaar. Uitgangspunten zijn het principe van realistisch ramen en sturen op meerjarige uitgavenkaders. Binnen die kaders zijn financiële verschuivingen mogelijk, voor zover het gaat om:

- a) tijdelijke budgetten die samenvallen met een bestuursperiode;
- b) programma's en projecten die de provincie uitvoert in nauwe samenwerking met derden of
- c) reeds aangegane subsidieverplichtingen.

Overhevelingen zijn altijd gericht op concrete einddoelen en einddatum (aan de buitenkant taakstellend en daarbinnen flexibel) en vragen om een adequate rapportage van het uitvoeringsverloop.

Met betrekking tot dat laatste willen wij dit toespitsen op twee momenten, namelijk een halfjaarrapportage (afwijkingenrapportage) en de jaarrekening (realisatiebasis). Begin 2012 zullen we hierover met een nader uitgewerkt voorstel komen. Dit betekent tevens dat we willen vasthouden aan de lijn om de overhevelingen zeker te stellen bij de jaarrekening (*) en dus geen onderdeel laten zijn van de integrale afweging bij de voorjaarsnota. In verband met de mogelijkheden tot overhevelen kan het aantal reserves mogelijk verder worden teruggedrongen. Ons doel is om provinciale geldmiddelen zoveel mogelijk direct via de exploitatie te laten lopen en het aantal bestemmingsreserves te beperken. Bij de voorjaarsnota 2012, wanneer ook de jaarlijkse doorlichting van de reserves aan de orde is, zal hier nog eens nauwlettend naar worden gekeken.

*) In navolging van de Jaarrekening 2010 zullen toekomstige rekeningresultaten bij voorrang worden ingezet voor onvermijdbare en verplichte uitgaven (waaronder de hier bedoelde overhevelingen), de uitvoering van eerdere PS-moties en voor de afdekking van overprogrammering.

Onderuitputtingen

Wanneer een raming op een begrotingspost niet (volledig) wordt besteed, spreken we van een onderuitputting. Afgezien van een eventueel noodzakelijke overheveling naar een ander jaar (zie hiervoor) kunnen middelen binnen een productgroep en binnen het desbetreffende begrotingsjaar worden ingezet voor eventuele knelpunten, binnen het vastgestelde beleidskader).

- In onze provinciale begroting worden – verder dan de wetgeving strekt – binnen de programma’s productgroepen aangegeven om daarmee het autorisatieniveau van Provinciale Staten te concretiseren (productgroep = autorisatieniveau van PS).
- Binnen een productgroep kunnen (financiële) knelpunten worden opvangen, zonder deze bijstellingen afzonderlijk voor te leggen aan uw Staten.
- Alle overige onderuitputtingen komen ten gunste van het jaarresultaat en van de algemene begrotingsruimte.

Overprogrammering

In 2008 is het instrument van overprogrammering geïntroduceerd, waarbij een hoger bedrag aan verplichtingen wordt aangegaan dan het beschikbare budget toelaat. Voor deze werkwijze is gekozen omdat in de praktijk altijd wel projectaanvragen en subsidiebijdragen lager uitvallen of zelfs vervallen. In de praktijk is dit ook gebleken bij het programma Samen investeren in BrabantStad, waar oorspronkelijk is uitgegaan van een overprogrammering van 20%. Omdat we echter een financieel risico lopen, ontkomen we er niet aan om gaandeweg alsnog extra middelen vrij te maken of het risico zo goed mogelijk af te dekken. Om alle onduidelijkheden weg te nemen, zetten we hier nu een streep onder. De overprogrammering van het B5-programma wordt nu voor 100% afgedekt in de Risicoreserve, evenals die van het Provinciaal waterplan (PWP), met dien verstande dat deze laatste moet worden verdiend binnen begrotingshoofdstuk Ecologie.

NB. Het begrip “overprogrammering” wordt hier gebezigd in relatie met verplichtingen tegenover derden. Binnen onze eigen programma’s, bijvoorbeeld het provinciale wegenprogramma, wordt vaak ook een vorm van overprogrammering toegepast (projecten die alvast op de plank liggen). Deze projecten kunnen echter geen aanspraak maken op extra financiële middelen en zullen mettertijd moeten worden ingepast binnen de afgesproken budgetten.

5. Advies commissies

Dit voorstel is ter advisering voorgelegd aan alle Statencommissies. De adviezen van de commissies worden nagezonden.

6. Het voorstel

Wij stellen u voor te besluiten conform bijgaande ontwerp-besluiten.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de secretaris

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. W.G.H.M. Rutten

Bijgevoegd treft u de volgende bijlagen aan:

- I. Bestuursrapportage 2011-II
- II. Investeringschema 2011-2016
- III. Beheerskader spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur
- IV. Twee ontwerp-instellingsbesluiten met betrekking tot:
  - a. Dividend- en rentereserve
  - b. Reserve basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen
- V. Spelregels m.b.t. overhevelingen
- VI. Ontwerp begroting 2012 incl. bijlagen
- VII. De 2^e voortgangsrapportage 2011 van het Ontwikkelbedrijf inclusief het financiële meerjarenperspectief 2012-2020.
- VIII. De 4^e begrotingswijziging 2011 en 1^e wijziging 2012 (worden nagezonden).

Voor financieel-technische informatie kunt u terecht bij de Concernstaf, bureau Financiën, Planning en Control (FPC):

J. Eppenhof (073-680 8453)

B. Schemmekes (073-681 2058)

H. van Staveren (073-681 2607)

Ontwerp-besluit 47/11B I

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 11 november 2011
Statencommissies : alle commissies 4 november 2011

Onderwerp

Begroting 2012 en Najaarsbrief

's-Hertogenbosch

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten d.d. 11 oktober 2011;
- gelet op de adviezen van de Statencommissies van 4 november 2011;
- gelet op de Provinciewet en het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);

Datum

11 oktober 2010

DIS-nummer

2817508

Directie

MID / CS

Bijlagen

div.

besluiten:

- 1a. de Begroting 2012 vast te stellen – inclusief de daarbij behorende paragrafen en bijlagen – en te aanvaarden als grondslag voor het te voeren beleid;
- 1b. de financiële begroting vast te stellen inclusief de uiteenzetting van de financiële positie, het overzicht van baten en lasten en het overzicht van geraamde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
- 1c. in te stemmen met de in het onderhavige voorstel annex Najaarsbrief opgenomen financiële bijstellingen voor het lopende boekjaar 2011 en de aanvullingen en wijzigingen m.b.t. de Begroting 2012 e.v., inclusief het investeringsschema, de aanvulling van de Risicoreserve en het onderbrengen van het genormeerde gedeelte van de Algemene reserve bij de Risicoreserve;
- 1d. het provinciaal opcententariaf 2012 op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting vast te stellen op 72,9 opcenten en dit tariefbesluit vast te leggen in een heffingsverordening en aan Gedeputeerde Staten op te dragen de datum van inwerkingtreding van dat tariefbesluit te bepalen afhankelijk van het verloop van de wijziging van de Provinciewet;
- 1e. de corresponderende 4e begrotingswijziging 2011 en 1e begrotingswijziging 2012 vast te stellen;
2. in te stemmen met een garantieverhoging van € 7 mln voor de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM) en dit voor 50% af te dekken in de Risicoreserve (paragraaf 3.6 Najaarsbrief);
3. een krediet van € 350.000 beschikbaar te stellen als revolving fund voor het project kavelruil Bergeijk (paragraaf 3.4 Najaarsbrief);

4. het Beheerskader spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur (bijlage III Najaarsbrief) vast te stellen;
- 5a. het nieuwe instellingsbesluit voor de Dividend- en rentereserve (bijlage IVa Najaarsbrief) vast te stellen;
- 5b. het aangepaste instellingsbesluit voor de Reserve basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen (bijlage IVb Najaarsbrief) vast te stellen;
6. de Spelregels overhevelingen (bijlage V Najaarsbrief) vast te stellen;
7. overeenkomstig artikel 3.4.1 van het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf provincie Noord-Brabant, het financiële meerjarenperspectief 2012-2020 van het Ontwikkelbedrijf (onderdeel van de 2^e voortgangsrapportage 2011) vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 11 november 2011
Provinciale Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de griffier

Ontwerp-besluit 47/11 B II

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 11 november 2011
Commissie MF : 4 november 2011

Onderwerp

Begroting 2012 en Najaarsbrief;
Heffingsverordening opcenten motorrijtuigenbelasting Noord-Brabant 2012

's-Hertogenbosch

Datum

11 oktober 2010

DIS-nummer

2817508

Directie

MID / CS

Bijlagen

div.

Provinciale Staten van Noord-Brabant;

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 11 oktober 2011;

Gelet op de artikelen 220 en 222 van de Provinciewet;

Gezien het advies van de Commissie Mobiliteit en Financiën d.d. 4 november 2011;

Overwegende dat Provinciale Staten jaarlijks, als onderdeel van de vaststelling van de begroting voor het komende jaar, een besluit nemen tot vaststelling van het tarief voor de provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting, bedoeld in artikel 222 van de Provinciewet;

Overwegende dat het tarief van de opcenten vastgelegd dient te worden in een daartoe door Provinciale Staten vast te stellen heffingsverordening;

Overwegende dat op 20 september 2011 aan de Tweede Kamer het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012 is aangeboden, dat onder meer voorziet in een wijziging van artikel 222a van de Provinciewet, waarbij de ingangsdatum van een wijziging van het te heffen aantal provinciale opcenten wordt vervroegd van 1 april naar 1 januari van enig jaar;

Overwegende dat de voorgestelde wijziging van de Provinciewet eveneens omvat vervroeging van het moment waarop een wijzigingsbesluit ter kennis moet worden gebracht van de Minister van Financiën van 31 december naar 1 december van het voorgaande jaar;

Overwegende dat Provinciale Staten derhalve een besluit tot vaststelling van de opcenten voor 2012 dienen te nemen, terwijl nog onzeker is of de Provinciewet

daadwerkelijk en tijdig zal worden gewijzigd overeenkomstig het ingediende wetsvoorstel;

Overwegende dat Provinciale Staten vanwege deze onzekerheid thans een besluit wensen te nemen ten aanzien van de hoogte van de opcenten voor 2012, waarbij zij vanwege de bestaande onzekerheid en om te voorkomen dat zij op een later tijdstip nogmaals een besluit terzake dienen te nemen, aan Gedeputeerde Staten opdragen de datum van inwerkingtreding van het besluit te bepalen afhankelijk van het verloop van de wijziging van de Provinciewet;

Besluiten vast te stellen de volgende verordening:

Artikel 1 Tarief opcenten

Het provinciaal opcententarief op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting voor 2012 bedraagt 72,9 opcenten.

Artikel 2 Intrekking

De Heffingsverordening opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting 2011 wordt ingetrokken.

Artikel 3 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op een door Gedeputeerde Staten te bepalen tijdstip.

Artikel 4 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als Heffingsverordening opcenten motorrijtuigenbelasting Noord-Brabant 2012.

's-Hertogenbosch, 11 november 2011
Provinciale Staten voornoemd,

de voorzitter

de griffier

Burap II 2011

Bijlage I

Tweemaal per jaar (over de eerste vier en over de eerste zeven maanden) brengen wij een bestuursrapportage (burap) uit. De burap is een afwijkingen-rapportage die zich richt op de afwijkingen als gevolg van uitstel, vertraging of afstel t.o.v. de bestaande begroting (in dit geval de begroting 2011). Er wordt verder geen inhoudelijke voortgang gerapporteerd. De uitkomsten van de burap leggen geen beslag op de algemene middelen en zijn zogezegd budgettair neutraal, behoudens enkele knelpunten die we hebben betrokken in paragraaf 3.4 van de Najaarsbrief (aanvullende bestedingsvoorstellen).

De burap II-2011 kent de volgende indeling:

1. Overhevelingen (verschuivingen tussen begrotingsjaren)
2. Verschuivingen tussen productgroepen (binnen een jaarschijf)
3. Afwijkingen in beleidsprestaties (begroting 2011)
4. Bestedingen en mutaties ten laste van de Reserve grondbank (periode januari t/m juli 2011)

1. Overhevelingen (verschuivingen tussen begrotingsjaren)

In hoofdstuk 4 van de najaarsbrief wordt ingegaan op het thema meerjarige uitgavenkaders, waaronder de spelregels m.b.t. overhevelingen.

De overhevelingen die in het kader van deze burap II-2011 aan de orde komen, zijn getoetst aan die spelregels:

Samenvattend komt het erop neer dat overhevelen is toegestaan voor zover het gaat om:

- a) tijdelijke budgetten die samenvallen met een bestuursperiode;
- b) programma's en projecten die de provincie uitvoert in nauwe samenwerking met derden of
- c) reeds aangegane subsidieverplichtingen.

Overhevelingen zijn altijd gericht op concrete einddoelen en einddatum (aan de buitenkant taakstellend en daarbinnen flexibel).

De hierna voorgestelde overhevelingen leiden tot een begrotingswijziging voor PS.

Product-groep	Product	Onderwerp	Toelichting	Bedrag + dekking
01.01	01.01.01	Provinciebestuur: Merk Brabant	A.g.v. de bestuurswisseling en de aanhaking van Merk Brabant met regiobranding ihkv Agenda van Brabant is het effectiever de activiteiten campagne uit te spreiden over 2011 en 2012. Hiermee wordt ook aansluiting met regiobranding gegarandeerd. Aangezien het programma VB ophoudt te bestaan is er geen dekking voorhanden. Er is sprake van een bestuurlijke verplichting.	€ 540.000 incidenteel in 2012 (begr.post 0001575) + € 270.000 uit budget 2011, Verbindend Brabant, productgroep 90.04, begrotingspost 4000186 + € 270.000 uit budget Merk Brabant 2011, productgroep 01.01, begrotingpost 0001575)
04.10		Handhaving: Samen sterk in het buitengebied	In de Voorjaarsnota 2010 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de uitrol van SSiB in de regio's Brabant Midden-West en Brabant Noordoost. € 400.000 voor 2011 en € 600.000 voor 2012 met een beoogde start 1 juli 2011. De formele bestuurlijke besluitvorming van de deelnemende gemeenten heeft vertraging opgelopen. De kern van het project is samenwerking op basis van een samenwerkingsovereenkomst en cofinanciering door o.a. gemeenten. De geplande start van de projecten is nu 1 november 2011, met een doorloop in 2013. Naar verwachting zullen in 2011 in beide regio's 10-12 gemeenten starten. In 2012 wordt het project verbreed naar alle Brabantse gemeenten. Verzoek om van het budget van € 400.000 op 0001518 een bedrag van € 357.000 door te schuiven naar 2013.	2011: verbetering naleefgedrag -/- € 357.000 (bp 0001518) 2013: verbetering naleefgedrag + € 357.000 (bp 0001518)

Product-groep	Product	Onderwerp	Toelichting	Bedrag + dekking
05.01		Algemeen, natuur, bos en landschap: Beheerplannen natura 2000	Voorgesteld wordt €430.000 over te hevelen naar 2012 i.v.m. de latere vaststelling van beheerplannen (beleidsprestatie 05.A6). De beheerplannen kunnen pas vastgesteld worden wanneer de programmatische aanpak stikstof vastgesteld is door het Rijk (okt. 2011). Vaststelling van deze aanpak was echter al veel eerder verwacht, waardoor in 2012 geen middelen beschikbaar zijn voor dit onderwerp.	2011: Natura 2000 -/- € 430.000 (bp 0001546) 2012: Natura 2000 + € 430.000 (bp 0001546)
06.02	06.02.02	Brabant bruist: Brabant Culturele hoofdstad	Voor de uitvoering van het programma Brabant Culturele Hoofdstad is voor 2011 in totaal een budget van € 1,8 mln beschikbaar gesteld. Het tempo waarbinnen de uitvoering plaatsvindt, vraagt meer tijd dan was voorzien. Er zijn in de uitvoering meerjarige verplichtingen aangegaan die ook na 2011 om dekking vragen. Om die reden wordt voorgesteld € 392.000 over te hevelen van 2011 naar 2012.	2012: € 392.000 (begrotingspost 0001894) 2011: -/- € 392.000 (begrotingspost 0001894)
07.01	07.01.02	Zorg en welzijn: Slimme zorg	Het programma Slimme Zorg loopt af in 2011. Een conferentie ter afsluiting van het programma is niet te realiseren in 2011. Dit kent een drietal redenen. Ten eerste lopen de meeste projecten tot 1 januari 2012. We willen alle ervaringen meenemen in de conferentie. Daarnaast bespreekt de statencommissie CS in december de voorstellen voor Leefbaarheid en de evaluatie van Slimme Zorg. De uitkomst hiervan wordt meegenomen in de conferentie. Tot slot vinden er in november andere conferenties omtrent Slimme Zorg plaats. De eindconferentie van het project Slimme Zorg is derhalve verplaatst van najaar 2011 naar februari 2012. Het voorstel is om € 80.000 uit het budget Slimme Zorg 2011 over te hevelen naar 2012. Het betreft hier het bedrag dat in 2011 gereserveerd is ten behoeve van deze conferentie. Er zijn in 2012 hiervoor geen middelen beschikbaar.	2011 -/- 0001573 Slimme Zorg BA 2008-2011 € 80.000 2012 +/- 0001573 Slimme Zorg BA 2008-2011 € 80.000
07.03	07.03.01	Cultuur: Inrichting Noordbrabants museum	De subsidie voor de exploitatie voor het Noordbrabants Museum heeft vanwege de sluiting een overschot in 2011. Deze middelen kunnen worden ingezet voor de inrichting van het Noordbrabants Museum in	2011 -/- 0000814 Subs. Stichting Noord-Brabants museum, € 453.000

Product-groep	Product	Onderwerp	Toelichting	Bedrag + dekking
			2012. Omdat dit overschot eerder werd voorzien, is de stelpost voor de inrichting van het Noordbrabants Museum bij de bezuinigingen ingeleverd.	2012 +/- 0000814 Subs. Stichting Noord-Brabants museum, € 453.000
08.01	08.01.04	Ruimtelijke ontw.: Renovatie Ketelhuis Stoomgemaal (Oisterwijk)	Prijsvraag verrommelde locaties is onderdeel van het bestuursakkoord programma Mooi Brabant. Per 1 januari 2012 vervallen de bestuursakkoordmiddelen 2007-2011. Er is ingestemd met het gebruik van deze subsidiegelden voor de renovatie van het Ketelhuis Stoomgemaal in de gemeente Oisterwijk. Deze onderdelen moeten gedeeltelijk uit het buitenland komen, waardoor de realisatie van het project vertraging oploopt. Voorgesteld wordt om de hiervoor beschikbare middelen (€ 348.400) over te hevelen van 2011 naar 2012.	2011: Prijsvraag verrommelde locaties -/- € 348.400 (bp 0001511) 2012: Prijsvraag verrommelde locaties + € 348.400 (bp 0001511)
08.01	08.01.04	Ruimtelijke ontw.: Robuuste verbinding De Beerze	Robuuste Verbinding De Beerze is onderdeel van het bestuursakkoord programma Mooi Brabant. Per 1 januari 2012 vervallen de bestuursakkoordmiddelen 2007-2011. I.v.m. het bericht dat de reeds ingezette aankoop van grond en opstallen pas begin 2012 kan worden afgewikkeld, wordt voorgesteld € 2.050.000 over te hevelen naar 2012.	2011: RV de Beerze -/- € 2.050.000 (bp 0001500) 2012: RV de Beerze + € 2.050.000 (bp 0001500)
09.90		Regievoering: Vlijmens ven	GS hebben met betrekking tot dit dossier besloten het risico op het niet meer beschikbaar zijn van ILG-gerelateerde middelen af te dekken door aframing van overige provinciale budgetten Programma landelijk gebied.	2015: Vlijmens ven + € 798.000 2011: algemeen werkbudget RLG -/- € 100.000 (bp 0000663) 2011: communicatie algemeen -/- € 198.000 (bp 0000699) 2011: werkbudget gebiedsoverstijgend -/- € 100.000 (bp 0000689) 2011: uitvoeringsimpuls reconstructie -/- € 400.000 (bp 0001230)

2. Verschuivingen tussen productgroepen (binnen een jaarschijf)

Provinciale Staten autoriseren de begroting op het totaal van lasten en baten van de productgroepen.

Dit betekent dat verschuivingen binnen een productgroep mogelijk zijn zonder dat daarvoor een begrotingswijziging aan PS dient te worden voorgelegd.

In een aantal gevallen is het noodzakelijk om middelen over productgroepen heen in de begroting te verschuiven.

Deze mutaties leiden tot een begrotingswijziging voor PS.

Product-groep	Product	Onderwerp	Toelichting	Bedrag + dekking
04.10		Handhaving en vergunningen	Bureau milieumetingen heeft werkzaamheden in het kader van brand Chemiepak uitgevoerd, die worden betaald uit de budgetten voor bodembeheer.	2011: Analysekosten + € 52.000 (bp 0000378) 2011: Herstel en nazorg brand Chemiepak -/- € 52.000 (bp 0002103)
06.04	06.04.01	Economie algemeen: Financieel knelpunt economisch beleid	Voorgesteld wordt in te stemmen met de volgende budgettaire neutrale verschuiving van programma sociaal economische zaken over productgroepen heen om de financiële knelpunten binnen dit programma op te lossen mbt tot de dossiers: a) Onderzoek topsectoren € 100.000, b) MKB innovatiefonds € 150.000, c) Vrijetijdseconomie € 50.000 en mbt taakstelling storting reserve regionale structuurversterking van € 2,6 miljoen. Ten laste van de verwachte onderbesteding op diverse posten worden de knelpunten mbt de dossiers opgelost en wordt de taakstelling tot een bedrag van ruim € 1 miljoen ingevuld.	2011: Integrale planvorming Moerdijkse Hoek -/- € 41.500 (bp 0001894) 2011: Energiebesparende maatregelen -/- € 700.000 (bp 0000582) 2011: Reg.arbeidsmarktbeleid -/- € 6.950 (bp 0000612) 2011: Subs.kennis en expertise unit bedrijventerreinen -/- € 25.947 (bp 0000615) 2011: Algemeen economisch beleid -/- € 300.000 (bp 0000623) 2011: subsidie RPC's -/- € 3.098 (bp 0001816) 2011: REAPs -/- € 5.300 (bp 0000630) 2011: Sociaal economisch onderzoek -/- € 36.092 (bp 0000580) 2011: Bevordering ec.ontw. (seminars en beurzen)

			-/- € 93.994 (bp 0000613) 2011: Bevordering economische ontwikkeling
			-/- € 83.569 (bp 0000614) 2011: Bijdrage projectbureau energie 2050
			-/- € 4.980 (bp 0000645) 2011: Algemeen economisch beleid
			+ € 300.000 (bp 0000623) tbv de 3 dossiers 2011: Toevoeging reserve regionale structuurversterking
			+ € 1.001.430 (bp 0001813)
07.03/ 07.04	Cultuur en sport: Korting aanbesteding sportfunctietaken	Structurele aanpassing lasten sportservice tgv aanbesteden steunfunctietaken.	2011: sportservice -/- € 78.337 (bp 0000774) 2011: aanbesteden steunfuncties € 78.337 (bp 0001227)
07.03	Sluitend maken programma 07	Binnen programma 07 worden budgettair neutraal enkele financiële knelpunten opgevangen op het terrein van erfgoed, podiumkunsten en amateurkunst. Het betreft een administratieve overboeking (zie Burap II 2009 en Burap I 2010) tussen begrotings- posten gericht op de culturele steunfuncties (€ 1.863.896). Daarnaast betreft het knelpunten (totaal € 1.250.000) waarvoor geen dekking was in het vorige bestuursakkoord en die zijn ontstaan om onze bestaande ambities op het culturele vlak te kunnen realiseren (bv Zuidelijk Toneel, Opera Zuid, Brabants Orkest, Monumentenwacht en Schatten van Brabant).	-/- 0001612 kleinschalige woonzorginitiatieven, € 400.000,- -/- 0000876, Zorgvernieuwing Jeugdbeleid, € 260.000,- -/- 0000929, voorkoming schooluitval, € 250.000,- -/- 0001569, Centra voor Jeugd en Gezin, € 340.000,- -/- 0000761 Steunfunctie Cultuur € 1.343.896,- -/- 0001227 Aanbesteding steunfunctietaken € 250.000,- -/- 0001582 Steunfuncties cultuur, BA 2008 € 270.000,- +/+ 0000816 (€ 618.896,-), 0001853 (€ 1.490.000,-), 0001952 (€ 1.005.000,-)

Samen Investeren BrabantStad

In het kader van de dekking voor het convenant “Samen Investeren in Brabant(Stad)” investeert de provincie maximaal € 350 miljoen. Voor de dekking is afgesproken (Statenvoorstel 06/09A, januari 2009) dat € 4 miljoen wordt ingebracht door de programma’s Schoon en Perspectiefrijk Brabant, ieder € 2 miljoen. De eerste bijdrage van € 2 miljoen is gerealiseerd bij de jaarrekening 2010 en de andere volgt bij de jaarrekening 2011.

3. Afwijkingen beleidsprestaties begroting 2011

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
01.01								
01.D.2 Wettelijk Bevorderen van de lands- grensoverschrijdende samen- werking rampenbestrijding	Grensoverschrijdende oefening	2010				Binnen de nieuwe Wet op de veiligheidsregio's past een andere rol voor de provincies.	Voorstel is de prestatie te laten vervallen.	
02.03 02.A.4 Autonoom/Wettelijk Ontwikkelen van (netwerk)visies (T1)*	Reistijden en spreiding daarin op prioritaire relaties 1 De indicator reistijden en spreiding daarin op prioritaire relaties geeft voor de gemiddelde reistijd over de belangrijkste reisroutes een aanduiding van de betrouwbaarheid van de reistijd over deze routes.	Nog vaststellen Planning	90%		95%	Door het gereedkomen van reconstructie - projecten zoals de A2 bij Eindhoven en 's- Hertogenbosch is de druk op het onder- liggende wegennet verminderd.	-	-
02.05 02.A.6 Wettelijk Ontwikkelen van (netwerk)visies (T1)	Reistijden en spreiding daarin op prioritaire relaties	Nog vaststellen Planning	90%		95%	Door het gereedkomen van reconstructie - projecten zoals de A2 bij Eindhoven en 's- Hertogenbosch is de druk op het onder- liggende wegennet verminderd.	-	-

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
02.A.7 Wettelijk Betrouwbare reistijden op provinciale wegen 02.A 9/C5 Wettelijk Betrouwbare en voorspelbare reistijd van deur tot deur personenvervoer	Gunning reconstructie N279	Oplevering in 2016						
	Aantal aangelegde transferia	4 gereed in 2012 Planning	1		0	Procedures verlopen trager dan gepland in gemeente Breda.	Doorschuiven van het transferium naar 2012.	
	Aantal aangelegde doorstroom- en HOV-assen ¹	6 assen gereed in 2011 Planning	2		0	Projecten, TWD Waal- wijk-Tilburg Heikantlaan en HOV Tracé Breda- Oosterhout voor wat betreft het Oosterhoutse deel, loopt vertraging op	De TWD Waalwijk- Tilburg Heikantlaan doorschuiven naar 2013 en HOV tracé Breda-Oosterhout doorschuiven naar 2012.	
02.A.10 / C.6 Wettelijk/Autonom Verknoping van modaliteiten (T3)	Aantal Parkeer en Reis locaties voor personen.	5 Parkeer en Reis locaties Planning Realisatie	2	1	1	Vierlingsbeek is gereali- seerd en het lijkt erop dat de P+R in Helmond vertraging oploopt. Er is discussie met de gemeente Helmond over de grondprijs. Het gaat hier om een gelabelde Rijksbijdrage van de BDU voor "groei op het Spoor". Een andere locatie komt daarom ook niet in aanmerking. De enige optie voor de gemeente Helmond is gefundeerd motiveren, bij het Rijk, wat de oorzaak is van de vertraging en met een concrete realistische planning komen wanneer er wordt gerealiseerd.	Onzeker is nog of deze P+R in de toekomst gerealiseerd wordt	

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
03.04								
03.A3.1 Bestuursovereenkomst								
Uitvoering bestuursovereenkomst waterschappen	Herstel 12.000 ha natte natuurparel	ILG- doelen100%: 2013	25%	14% (1 686 ha)	16%	Door de onzekerheid over de herijking van de EHS en de aange- kondigde ILG-korting stagneren projecten.	Doorschrijven pres- tatie en middelen naar 2012. Water- schappen hebben in principe voldoende projecten in de pijp- lijn om aan de totale opgave te voldoen.	Het bestedings- plan van de reserve zal aan- gepast worden, conform voorstel.
03.A3.2 Autonoom								
overige herstelmaatregelen	Aantal herstelde vennen	28 vennen hersteld: 2015	21%	3% (1 ven)	7%	Regeling is net op gang gekomen.	Doorschrijven pres- tatie en middelen naar 2012. Water- schappen hebben in principe voldoende projecten in de pijp- lijn.	Het bestedings- plan van de reserve zal aan- gepast worden, conform voorstel.
03.A1.3 Wettelijk / Autonoom / Bestuursovereenkomst								
Aanpak waterkwaliteitsproblematiek	Mate van voortgang overeengekomen prestaties met de waterschappen Provinciale KRW onderzoekmaatregelen	100%: 2015	25%	3%	3%	Waterschappen hebben voldoende projecten in de pijplijn. Momenteel geldt er echter een subsidiestop op ILG doelen.	Doorschrijven prestatie en mid- delen naar 2012. Waterschappen hebben in principe voldoende projecten in de pijplijn om aan de totale opgave te voldoen.	Het bestedings- plan van de reserve zal aan- gepast worden, conform voorstel.

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
04.03								
04.A.7 Wettelijk								
Beperken van geluidhinder vanwege: - industrie - provinciale wegen - luchtvaart	Actueel zonebeheer voor een regionaal industrieterrein Vastgestelde luchthavenbesluiten (Lhb) o.b.v. de Wet Luchtvaart Vastgestelde luchthavenregelingen (Lhr) o.b.v. de Wet luchtvaart	10 in 2011, daarna jaarlijks 5 in 2013 12 in 2013	10 2 8	0 0 0	0 0 2	Luchthaven Seppe: provincie pas bevoegd gezag per 1-10-2011; Luchthaven Budel: complexiteit en relatie met het Duurzaam Industrieterrein Cranendonck Mogelijke wijziging van regelgeving door het Rijk	Prestaties bijstellen naar 0 in 2011 en 2 in 2012 Prestaties bijstellen naar 0 in 2011 en 4 in 2012	geen geen
04.A.11 Wettelijk								
Aanpak complexe projecten	Afgeronde projecten	3 in 2012	2	0	0	Projecten Vosdonk en oostelijke randweg zijn nog niet volledig afgerond. Brand bij Chemie Pack heeft gezorgd voor nieuw project.	Voorgesteld wordt de prestatie in 2011 bij te stellen naar 0 en de eindprestatie met 1 op te hogen en de einddatum te wijzigen in 2013.	Het bestedingsplan van de reserve bodem zal aangepast worden, conform voorstel.
04.A.12 Wettelijk								
WBB ¹ -projecten Bodem	Vanaf 2010: afgeronde projecten	41 projecten in 2013	28	6	6	Looptijd van grond(water)saneringen is erg lang en daarom verlengd tot 2014.	Voorgesteld wordt de prestatie in 2011 bij te stellen naar 6, de periode	Het bestedingsplan van de reserve bodem en ISV zal aan-

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
						Volgens planning starten projecten later en vergen andere projecten meer tijd. Deel van de projecten valt nu onder uitvoering spoedlocaties, welke in de Begroting 2012 afzonderlijk worden opgenomen.	te verlengen t/m 2014 en de eindprestatie bij te stellen naar 32.	gepast worden, conform voorstel.
04.A.13 Wettelijk Saneringen eigen beheer	Bodem prestatie eenheden (bpe) t/m 2009 2010: aantal beschikkingen op evaluatieverslag	300.000/jr Jaarlijks 350 beschikkingen	350	105	225	Bij Algemeen Bodembeheer de Kempen worden dit jaar en volgende jaren duidelijk minder beschikkingen afgegeven.	Het aantal beschikkingen in 2011 naar beneden bijstellen tot 225.	Geen financiële consequenties. Het betreft een wettelijke taak m.b.t. het afgeven van beschikkingen.
04.A.14 Wettelijk Projecten AbdK	Aantal onderzoeken Aantal saneringen	Aantal onderzoeken per jaar Aantal saneringen per jaar	125 130	70	100	Begin 2011 is enige vertraging ontstaan vanwege weersomstandigheden. Daarnaast dient bij alle saneringen (sinds begin van dit jaar) asbestonderzoek en archeologisch onderzoek plaats te vinden.	30 saneringen aframen in 2011 en bijramen in 2012.	€0,8 mln minder uitgaven in 2011. Deze middelen blijven beschikbaar voor komende jaren (reserve)

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
	Sanering zinkaswegen (km)	20 in 2013	5					
09.A.3 Autonom								
Realiseren ontwikkeling biologische landbouw	Aantal projecten	60 in 2013	40					
	Areaal biologische landbouw	17.000 ha in 2013	13.000	6.300	6.500	Agrariërs zijn ondanks aantrekken markt (+15%) terughoudend in omschakeling naar biologische landbouw.	Prestaties naar 6.500 bijstellen.	geen
	Aantal biologische landbouwbedrijven	290 in 2013	250		170	Agrariërs zijn ondanks aantrekken markt (+15%) terughoudend in omschakeling naar biologische landbouw.	Prestaties naar 170 bijstellen.	geen
09.A.6 Autonom								
Stimuleren van de groei van de verbrede landbouw.	Aantal projecten	16 jaarlijks	16		4	Vanwege bezuini- gingen bij het Rijk is er een subsidiepauze bij ILG (rijks gelden) ingesteld.	Prestatie naar 4 bijstellen.	Afhankelijk van onderhandelingen met het rijk
05.A5 Wettelijk								
Het beschermen van natuur en landschap	Aantal meldingen groene wetten	1100 per jaar	1.400	462	500	Juli 2010 in werking getreden. 1° schatting meldingen te hoog. Begroting bijstellen naar 500 meldingen per jaar.	Prestatie naar 500 bijstellen in 2011.	geen

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
05.A6 Wettelijk Het beschermen van natuur en landschap	Aantal vastgestelde provinciale beheerplannen Natura 2000	9 in 2012	8	0	1	Vaststelling beheer- plannen kan pas plaats- vinden na vaststelling Programmatische Aanpak Stikstof (okt. 2011). Vaststelling beheerplan Markiezaat december 2011	Prestatie naar 1 bijstellen in 2011.	Voorgesteld wordt € 430.000 (0001546) over te hevelen naar 2012
05.A7 Wettelijk Het beschermen van natuur en landschap	Aantal vastgestelde beheer- plannen Natura 2000 van derden	12 in 2012	11	0	0	Vaststelling beheer- plannen kan pas plaats- vinden na vaststelling Programmatische Aan- pak Stikstof (okt.2011).	Prestatie naar 0 bijstellen in 2011.	Zie 05.A6
05.02								
05.A8 Wettelijk Het vergroten en verbeteren van de natuurgebieden	Ha nog te verwerven EHS	6.000 in 2016	4.375	4.075 (excl. voorfinanciering)	4.075	De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen zijn niet voldoende om de doelstelling te behalen	Prestatie naar 4.075 bijstellen in 2011.	Afhankelijk van de onderhan- delingen met het Rijk zal bestedingen- plan van de betreffende Rijks- middelen worden aangepast
05.A10 Wettelijk Het vergroten en verbeteren van de natuurgebieden	Ha nog in te richten REVZ	1.150 + 100 in 2028	25	0	0	De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen zijn niet voldoende om de doelstelling te behalen	Prestatie naar 0 bijstellen in 2011.	Afhankelijk van de onderhan- delingen met het Rijk zal het bestedingsplan van de betref- fende Rijks- middelen worden aangepast

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
05.A11 Wettelijk Het vergroten en verbeteren van de natuurgebieden	Ha te beheren via particulier natuurbeheer	5.800 in 2018	550	730	828	De stimulerings- maatregelen (Groen Loket) beginnen na 2-3 jaar vruchten af te werpen. Daarbij zijn aanvragers door de ILG subsidie stop andere opties gaan zoeken en zijn zij over- gestapt naar Particulier Natuurbeheer	Prestatie naar 820 bijstellen in 2011.	Bestedingenplan van de betref- fende Rijks- middelen zal worden aange- past.
05.A12 Wettelijk Het vergroten en verbeteren van de natuurgebieden	Ha te beheren via agrarisch natuurbeheer	9.830 in 2018	4.871	4.300	4.300	Interesse deelname is sterk afhankelijk van marktwerking	Prestatie naar 4300 bijstellen in 2011.	Bestedingenplan van de betref- fende Rijks- middelen zal worden aange- past.
05.A13 Autonoom Het verbinden van natuurgebieden	Aantal km te realiseren droge EVZ	12 km/jr tot 2018	41	6,35	12	Grootste deel komt in de 2 ^{de} helft van 2011 i.v.m. afhandeling van een bezwaarschrift.	Prestatie naar 12 bijstellen in 2011.	Bestedingenplan van de reserve Revitalisering Landelijk Gebied zal worden aan- gepast
05.A14 Wettelijk Het verbinden van natuurgebieden	Aantal gesubsidieerde ontsnipperingsvoorzieningen	159 in 2012	136	105	105	In 2011 is de subsidie- regeling voor dit onder- deel niet opengesteld vanwege herverdeling van de middelen.	Prestatie naar 105 bijstellen in 2011.	Bestedingenplan van de reserve Revitalisering Landelijk Gebied zal worden aangepast
05.A18 Wettelijk								

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
Het verbeteren van de landschappelijke kwaliteit	Aantal gesubsidieerde projecten via beheersovereenkomsten groene en blauwe diensten (exclusief actief randenbeheer)	500 in 2012	350	741	850	Veel verbeteringen gerealiseerd in de uitvoeringsorganisatie, en meer gemeenten actief.	Streefwaarde voor 2012 aanpassen naar 1000. Prestatie naar 850 bijstellen in 2011.	Bestedingenplan van de reserve Revitalisering Landelijk Gebied zal worden aangepast
05.A20 Autonom/ Wettelijk								
Het verbeteren van de landschappelijke kwaliteit	Aantal gesubsidieerde projecten kleine landschaps- elementen	3.944 in 2012	3.744	0	3500	Er is nog geen subsidie- plafond opgesteld. Bekeken wordt of in de 2 ^{de} helft van 2011 alsnog opstelling zal plaatsvinden.	Prestatie naar 3500 (cumulatief) bijstellen in 2011	Bestedingenplan van de reserve Revitalisering Landelijk Gebied zal worden aangepast
09.01								
09.A.7 Wettelijk								
Afname van intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden natuur	Aantal intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden natuur (verplaatsers en beëindigers) Aantal ondertekende beëindigingsovereenkomsten	BIV*: 88/2012 t/m 2011: 97	53 91		52 72	Per abuis is bij burap 1 het cumulatieve getal opgenomen in plaats van de mutatie 2011	Aanpassen prognose Aanpassen prognose	nvt
90.01								
Een klantgerichte organisatie (maatschappelijk doel 90.1)	Score klanttevredenheidsmeting bij bezwaarschriften	Minimaal score van een 7	>7	-	-	Door de positieve effecten van mediation krijgt een meting een geheel andere informatiewaarde. De score geeft een verkeerde voorstelling van zaken.	Voorstel is de prestatie te laten vervallen.	

Beleidsprestaties	Indicator	Streefwaarde + jaar **	Begroot 2011	Realisatie (t/m juli) 2011	Prognose eind 2011	Oorzaak afwijking en consequenties ***	Voorstel ****	Financiële consequentie
<p>Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte organisatie (maatschappelijk doel 90.4)</p> <p>Een betrouwbare organisatie en integere organisatie (maatschappelijk doel 90.2 en beleidsprestatie 90.2a)</p> <p>90.1a Autonom</p> <p>De organisatie handelt naar de in overleg met de klant vastgestelde dienstverleningsnormen</p>	<p>Score personeelsmonitor, onderdeel resultaatgericht</p> <p>Belevingsonderzoek integriteit (kwalitatief onderzoek)</p> <p>% burgerbrieven tijdig beantwoord</p>	<p>Periodieke groei van 5%</p> <p>Minimale score: 8</p> <p>90%</p>	<p>5% groei</p> <p>Minimale score: 8</p> <p>> 90%</p>	-	-	<p>Onderdeel resultaatgericht wordt niet afzonderlijk gemeten</p> <p>Dankzij de vele informatie verkregen uit de dilemmatrainingen bleek gaandeweg een separaat kwalitatief onderzoek overbodig.</p> <p>Door de implementatie van het document management systeem is de systematiek gewijzigd en worden burgerbrieven niet meer apart gemeten.</p>	<p>Voorstel is de prestatie te laten vervallen.</p> <p>Voorstel is de prestatie te laten vervallen.</p> <p>Voorstel is de prestatie te laten vervallen.</p>	

4. Bestedingen en mutaties ten laste van Reserve grondbank (periode januari t/m juli 2011)

In de eerste voortgangsrapportage 2011 van het Ontwikkelbedrijf is aangegeven dat bij het eerst volgende afweegmoment een voorstel zal worden gedaan omtrent de te nemen verliezen in de exploitatie. Verliezen worden gedekt uit de risicoreserve van het Ontwikkelbedrijf (onderdeel Reserve grondbank). Hierbij hanteren wij de uitgangspunten zoals vastgelegd in het Beheersstatuut. In onderstaande tabel is gemotiveerd aangegeven voor welke specifieke projecten dit geldt.

Overzicht onttrekking uit reserve ontwikkelbedrijf

Beleidsthema	Project	Bedrag
Ruimte voor Ruimte	Aarle Rixtel: opstal 6	193.476,26
	Middelbeers: Straatsedijk	494.336,66
Bedrijventerreinen	Businesspark Aviolanda	31.347,40
RLG	LOG Deurne	280.104,48
	LOG Graspeel	980.000,00
	LOG Haaren	12.996,45
	LOG Stille Wille	103.439,80
	LOG Overloons Vlak	498.864,17
	Heusden: Meijelseweg	712,00
	Streekrekening De Peel	147.152,49
Totaal		2.742.429,71

Ruimte voor Ruimte

- *Aarle Rixtel: Opstal 6.*

Er is een reële kans dat de exploitatie negatief uitvalt. Oorzaak hiervan ligt in de stagnerende woningmarkt. Daartegenover staat ook dat er tot op heden in de gemeente Laarbeek niet of nauwelijks ruimte voor ruimtekavels zijn verkocht. Voor het verwachte verlies en voor rentelasten over 2011 wordt voorgesteld het verlies in te nemen.

- *Middelbeers: Straatsedijk.*

Ten laste van de risico reserve Ontwikkelbedrijf is een voorziening getroffen ter grootte van het verschil tussen huidige boekwaarde en agrarische waarde. In 1999 heeft Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) subsidie ontvangen voor de aankoop van de gronden in LOG Strijdhoven, die de provincie heeft overgenomen van BBL tegen de toen geldende taxatiewaarde. De ontvangen Nubelsubsidie en de waardevermeerdering van de grond is ten goede gekomen van BBL. Deze kan derhalve niet worden ingezet om waardevermindering (van IV naar natuur) op de gronden in Middelbeers mee te dekken. Voor de waardevermindering en de rentelasten over 2011 wordt voorgesteld het verlies te nemen.

Bedrijventerreinen

- *Businesspark Aviolanda.*

Voorafgaand aan de deelneming zijn door de provincie voorbereidingskosten gemaakt. Deze kosten zijn voor een groot deel mede gedragen door de partners in deze deelneming. Gelet op de lange looptijd c.q. terugverdiëntijd en de daarmee gepaard gaande rentekosten wordt voorgesteld het provinciaal deel als verlies te nemen ten laste van de risicoreserve ontwikkelbedrijf.

Revitalisering Landelijk Gebied

- *LOG's algemeen:*

Voor de LOG's binnen het ontwikkelbedrijf zijn voorzieningen getroffen in de risicoreserve ontwikkelbedrijf. Argumentatie hiervoor is de beperkte mogelijkheden voor ontwikkeling van een aantal LOG's voortkomend uit het besluit van PS in maart 2010 ten aanzien van dit onderwerp.

- *LOG Deume:*

Voor alle drie de locaties worden gesprekken gevoerd met IV-bedrijven. Door de verkleining van de maximale grootte van een bouwblok van 3 naar 2,5 ha en vertraging van de verkoop zijn de opbrengsten lager dan verwacht.

- *LOG Graspeel:*

Nieuw vestiging kan alleen doorgaan als het een lopende zaak betreft. Eén van de nieuwvestigingen betreft geen lopende zaak, voor het verschil tussen de huidige boekwaarde en de agrarische waarde, zijnde € 380.000. Voor de overige locaties zijn contracten onder ontbindende voorwaarden van verlening van de benodigde vergunning gesloten. Twee daarvan gaan uit van een bouwblok van 5 ha. Op basis van het huidige beleid is een bouwblok van maximaal 3 ha toegestaan, hierdoor zullen de opbrengsten lager zijn dan verwacht, namelijk 2x € 280.000. Inclusief rentekosten ad € 40.000 komt het verlies op € 980.000.

- *LOG Haaren:*

De gemeente Haaren heeft in de raad van juni 2011 besloten de gronden in 2011 te willen kopen tegen de historische aankoopwaarde. Voorgesteld wordt om de rentekosten over 2011 als verlies te nemen en de resterende getroffen voorziening ad € 137.003 te laten vrijvallen.

- *LOG Stille Wille:*

De bestaande locatie is met uitzondering van een veldkavel verkocht. Nieuwvestiging is alleen mogelijk indien het een lopende zaak betreft, dat is hier niet het geval. Op grond van de beleidswijziging inzake LOG's is reeds een bedrag van € 300.000 als verlies genomen in de jaarrekening 2010. Voorgesteld wordt voor de resterende kavel het verlies te nemen voor de rentekosten 2011 en de waardevermindering van de grond, omdat deze tegen cultuurwaarde kan worden vervreemd.

- *LOG Overloonslak.*
Nieuwvestiging kan alleen doorgaan als het een lopende zaak betreft. Dit is hier niet het geval. Eén bestaande locatie is reeds verkocht, de andere nog niet. Door de verkleining van de maximale grootte van een bouwblok zullen de opbrengsten lager zijn dan verwacht. Voorgesteld wordt de waardevermindering tussen de huidige boekwaarde (inclusief rente 2011) en de agrarische waarde als verlies te nemen.
- *Heusden: Meijelseweg.*
Met DLG is een overeenkomst gesloten dat de gronden uiterlijk 31-12-2011 zullen worden gekocht. Een gering gedeelte van de rentekosten over 2011 zullen niet worden terugverdiend. Voorgesteld wordt om dit gedeelte als verlies te nemen.
- *Streekrekening De Peel.*
De rentekosten zijn jaarlijks tot en met 2013 voor rekening van de provincie. Voorgesteld wordt om de rentekosten over 2011 als verlies te nemen.

Investeringschema 2011-2016
Bijlage II

X € 1.000	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Totaal 2011-2016
1. Infrastructuur	33.601	33.528	42.242	75.786	55.130	51.483	291.770
a. Verbeteren en bouwen	14.137	10.906	17.236	24.782	6.262	9.850	
b. Benutten	140	345	65	15	14	-	
c. Dyn.VerkeersManagement (DVM)	2.620	1.344	1.407	1.407	1.406	-	
d. Infraprojecten in voorbereiding	1.500	2.334	2.152	1.700	1.278	-	
e. Materieel provinciale wegen	402	356	568	414	382	382	
f. Voorbereiding projecten	938	1.600	668	500	500	500	
g. Grondverwerving infrastructuur	3.500	692	642	250	250	250	
h. Steunpunten en districtskantoren	500	150	150	150	150	5.001	
i. Vervangingsinvesteringen	9.864	9.401	2.554	4.668	9.788	7.400	
j. N261	-	-	9.800	34.900	35.100	24.300	
k. Reg. uitvoeringsprogramma's	-	-	-	-	-	3.800	
l. Stelpost infraprojecten	-	6.400	7.000	7.000	-	-	
2. NBr.Museum (incl.onvoorzien)	11.447	5.571	-	-	-	-	17.018
3. Provinciehuis (rekencentrum, sprinkler- installatie, beveiliging)	19	3.995	-	-	-	-	4.014
Totaal provinciale investeringen	45.067	43.094	42.242	75.786	55.130	51.483	312.802
<i>Vorige planning bij Kaderbrief</i>	<i>48.365</i>	<i>56.110</i>	<i>66.186</i>	<i>73.729</i>	<i>37.266</i>	<i>33.670</i>	<i>315.326</i>

Toelichting:

Het totale investeringsvolume 2011-2016 bedraagt € 312,8 mln, tegenover € 315,3 mln bij de Kaderbrief. Het verschil van € 2,5 mln wordt verklaard door:

- € 3,2 mln voor wegenoverdrachten is overgezet naar de exploitatie. Deze kosten worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van het resultaat gebracht. Het betreft de wegdelen: N257 wegvak oostelijk deel van de A4, N623 parallelvoorziening Dongen en N264 parallelvoorziening St. Hubert. Het investeringsvolume is overeenkomstig verlaagd.
- Op grond van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) worden investeringen met een economisch nut niet eenmalig ten laste van de exploitatie gebracht maar worden deze geactiveerd (en afgeschreven over de jaren dat het nut zich uitstrekt). Dat geldt o.a. voor het materieel voor de gladheidbestrijding. In 2009 is een eerste krediet gevoteerd voor de jaren 2009 tot en met 2016. Het is noodzakelijk dat investeringskrediet met € 176.000 te verhogen en vanaf 2017 € 382.000 structureel op te nemen. De kapitaallasten van deze investering zijn gedekt binnen de bestaande meerjarenbegroting.

- De stelpost van € 20 mln in regel 2.1 hangt samen met het nieuwe Spaar- en investeringsfonds weginfrastructuur, waarnaar de eerder geraamde post i.r.t. de N279 is overgebracht. In een latere fase volgen nadere voorstellen voor de aanwending van deze stelpost.
- In het kader van de verbouwing van het Noordbrabants Museum is door de Staten besloten dat het investeringskrediet geïndexeerd mocht worden als gevolg van de latere start van de verbouwingswerkzaamheden (periode 12-2009 tot 07-2010). Het betreft een bedrag van € 415.000.

Bijlage III

Beheerskader spaar- en investeringsfonds Wegeninfrastructuur

1.1 Inleiding

In het kader van de Agenda van Brabant en het nieuwe bestuursakkoord is binnen het domein 'De bereikbare regio' maximaal € 750 mln. beschikbaar gesteld voor het spaar- en investeringsfonds Wegeninfrastructuur. Het fonds is bestemd voor:

1. Noordoostcorridor (incl. Grote ruit rond Eindhoven – Helmond);
  - * Capaciteitsvergroting N279 Veghel- Asten;
  - * Nieuwe Oost-West Verbinding;
2. N69: verbinding Eindhoven-Valkenswaard-België;
3. Verbreding noordelijk deel van de N279 ('s-Hertogenbosch-Veghel).

In deze notitie wordt een éénduidig beheerskader ten behoeve van de aanwending van het fonds geschetst. De doelstelling van deze notitie is het bieden van een aantal instrumenten om een integrale afweging van projecten mogelijk te maken en te borgen dat het maximumbedrag van het fonds niet wordt overschreden.

In het beheerskader zijn de financiële bandbreedten van de genoemde projecten opgenomen. Daarnaast is een aantal spelregels geformuleerd ten behoeve van de aanwending van het fonds. De bijlagen bevatten een aantal afspraken die meer technisch van aard zijn. Deze vormen tevens een leidraad voor de werkwijze van de ambtelijke organisatie.

De definitieve vaststelling van de projecten en de votering van het investeringskrediet door PS vindt separaat (per project) plaats uiterlijk bij de vaststelling van het Provinciaal InpassingsPlan (PIP), een en ander onder verwijzing naar de gevolgen voor de overige projecten. In paragraaf 1.2.1 wordt hierop verder ingegaan.

1.2 Budgettaire kaders en spelregels

Voor het fonds gelden de volgende uitgangspunten¹:

- Provinciale Staten stellen separaat (per project) de definitieve uitvoeringsvariant en bijbehorend krediet vast, uiterlijk bij de vaststelling van het Provinciaal InpassingsPlan (PIP), op basis van een integrale afweging.
  - Financiële afweging: De verschillende varianten van de genoemde projecten dienen op een dusdanige wijze te worden afgewogen, dat het totale beschikbare bedrag van € 750 mln. niet wordt overschreden;
  - Inhoudelijke afweging: Deze afweging richt zich op de ernst van de knelpunten en scenario's van oplossend vermogen met bijbehorende kosten;
- Bij ieder GS/PS besluit over de genoemde projecten wordt inzicht gegeven in de (financiële) stand van zaken van het fonds in relatie tot de projecten. In bijlage 3 zijn de afweegmomenten door GS en PS per project weergegeven.
- 4% van de totale omvang van het fonds, zijnde € 30 mln. wordt aangewend ter dekking van provinciale apparaatskosten, die gemaakt worden in het kader van de genoemde projecten. Deze zijn gedekt voor een periode van 8 jaar;
- Toekomstig beheer en onderhoud worden gedekt binnen de bestaande begroting;
- Geen bestuurlijke verplichtingen vóór de definitieve vaststelling van de uitvoeringsvariant door PS;

---

¹ In bijlage 1 zijn de technische uitgangspunten m.b.t. de financiering van het fonds opgenomen.

- De definitieve uitvoeringsvariant is mede afhankelijk van de uiteindelijke cofinanciering;
- Bij ieder GS/PS besluit over de genoemde projecten wordt inzicht gegeven in de totale stand van zaken van het fonds in relatie tot de voortgang van de projecten;
- Middels de reguliere P&C cyclus wordt verantwoording afgelegd aan GS en PS.

In de volgende paragrafen worden deze uitgangspunten nader toegelicht.

1.2.1 Statenbesluit definitieve uitvoeringsvariant bij PIP

Bij infrastructurele projecten wordt er onderscheid gemaakt in de verkenning-, planuitwerking- en realisatiefase. Aan het einde van de planuitwerkingsfase wordt het definitieve Provinciale InpassingsPlan door PS vastgesteld. Daarmee is de keuze van de voorkeursvariant definitief, en stelt PS de definitieve bijdrage uit het fonds vast. In het PS voorstel dient in beeld gebracht te worden wat de consequenties van het voorstel zijn voor de andere uit het fonds te financieren projecten. In bijlage 2 is beschreven aan welke eisen het statenvoorstel dient te voldoen.

1.2.2 Financiële afweging

De verschillende varianten van de genoemde projecten dienen op een dusdanige wijze te worden afgewogen, dat het totale beschikbare bedrag van € 750 mln. niet wordt overschreden. In onderstaande tabel zijn de projectramingen en de dekking aangegeven op basis van de op dit moment bekende gegevens.

Tabel financiële bandbreedten (* € 1 mln.)

Project	Dekking		Bandbreedten totale kosten project
	Provinciaal aandeel	Aandeel derden	
Noordoostcorridor: (Inc. Grote ruit rond Eindhoven – Helmond) - Capaciteitsvergroting N279 Veghel- Asten; - Nieuwe Oost-West Verbinding)	450	Rijk: 259 SRE: 112,5 Gemeenten en derden: PM	815- 1.300 + PM
N69: verbinding Eindhoven-Valkenswaard-België	84	Rijk: 70 Gemeenten en derden: PM	220-250
Verbreding noordelijk deel N279 ('s-Hertogenbosch-Veghel)	186	Rijk: PM Gemeenten en derden: PM	120-300
Provinciale apparaatskosten	30	nvt	30
Totaal benodigd budget	max. 750	441,50 + PM	1.185-1.880 + PM

Toelichting bij de tabel:

Gegeven de gemaximeerde financiële ruimte van € 750 mln. en de beperkte financiële flexibiliteit, hebben de kosten van de variantkeuze bij het ene project directe invloed op de nog resterende financiële ruimte ten behoeve van de variantkeuze bij het andere project. Dit werkt als communicerende vaten. In principe zijn alle variantkeuzes mogelijk zolang het maximumbedrag van € 750 mln. niet wordt overschreden.

- Ten aanzien van de Noordoostcorridor is een benodigde onttrekking uit het fonds van € 450 mln. opgenomen. Samen met de bijdrage van het Rijk ad. € 259 mln. en het SRE ad. € 112,5 mln. is dit voldoende om de minimale variant te realiseren (totale kosten € 815 mln.).
- Ten aanzien van de N69 is een benodigde onttrekking van € 84 mln. opgenomen. Dit is inclusief gebiedsimpuls-maatregelen. Dit is maximaal 10% van de geraamde bijdrage voor infrastructuur en mitigerende maatregelen, in dit geval 10% van € 140 mln. Om de minimale variant te realiseren is er een cofinancierings-aandeel van minimaal € 66 mln. nodig. Deze gebiedsimpuls is bij de andere twee projecten niet meegenomen in de bepaling van de bandbreedte van de kosten. Deze kosten zullen binnen het fonds of andere bestaande middelen opgevangen moeten worden.
- Ten aanzien van de N279 is een bedrag van € 186 mln. opgenomen.

1.2.3 Apparaatskosten

Van de totale omvang van het fonds wordt 4%, zijnde € 30 mln. aangewend ter dekking van provinciale apparaatskosten, die gemaakt worden in het kader van de genoemde projecten. Deze zijn gedekt voor een periode van 8 jaar.

Wanneer de formatie voor een langere periode dan 8 jaar nodig is, dient hiervoor aanvullende dekking gezocht te worden. Een en ander kan leiden tot herprioritering binnen het fonds.

1.2.4 Onderhoudskosten

Het uitgangspunt is dat toekomstig beheer en onderhoud wordt gefinancierd uit de bestaande begroting.

Onderhoud betreft enerzijds operationeel onderhoud en beheer (bv. maaiwerkzaamheden en gladheidbestrijding), gefinancierd met exploitatiemiddelen (de onderhoudsbegroting), en anderzijds vervangingsinvesteringen (bv. een nieuwe asfaltlaag of vervanging van een viaduct), gefinancierd met investeringsmiddelen.

De kosten van het operationeel onderhoud en beheer zijn in grote mate afhankelijk van de te kiezen varianten. Wanneer wordt gekozen voor sobere varianten (zonder tunnels) kunnen de toekomstige kosten naar verwachting worden opgevangen binnen de bestaande onderhoudsbegroting. Op dit moment wordt er een visie op de onderhoudsbegroting ontwikkeld, waarin standaardnormen voor onderhoud worden bepaald. In dit kader zal worden gezien of er lagere onderhoudsnormen gehanteerd kunnen worden, waardoor er financiële ruimte ontstaat. Wanneer er voor meer complexe varianten gekozen wordt, zullen de bestaande onderhoudsmiddelen niet toereikend zijn en zal er binnen het fonds of de totale begroting van mobiliteit herprioritering moeten plaatsvinden (oud voor nieuw).

Ten aanzien van vervangingsinvesteringen geldt dat deze – middels herprioritering - opgevangen dienen te worden binnen de bestaande investeringsmiddelen provinciale wegen. Ook hiervoor geldt dat de kosten afhankelijk zijn van de te kiezen varianten. Meer complexe en duurdere varianten leiden tot een hoge druk op de investeringsmiddelen.

Bij de vaststelling van de definitieve uitvoeringsvariant door PS wordt tevens een besluit genomen over de hoogte en dekking van de onderhoudskosten ten laste van bestaande middelen.

Er geldt een maximale inspanningsverplichting voor het verkrijgen van een vergoeding voor het onderhoud vanuit de regio.

1.2.5 Het aangaan van verplichtingen en cofinanciering

- Tot het moment van de definitieve vaststelling van het PIP door PS en de vaststelling van de definitieve bijdrage uit het fonds worden er geen (bestuurlijke) verplichtingen aangegaan voor vervolgfases van het betreffende project. Dit betekent dat bij het aangaan van intentieverklaringen/convenanten altijd een duidelijk voorbehoud met betrekking tot definitieve besluitvorming door PS (m.b.t. het PIP) en de beschikbaarheid van financiële middelen wordt opgenomen, en wordt vermeld dat hieraan geen rechten ontleend kunnen worden. PS behouden hiermee het recht uiteindelijk voor een andere variant te kiezen.
- Er geldt een maximale inspanningsverplichting ten aanzien van het verkrijgen van een cofinanciering. Eventuele cofinanciering wordt verrekend met de bijdrage uit het fonds. De financiële ruimte die hierdoor ontstaat wordt binnen het fonds integraal afgewogen.
- Op het moment van de vaststelling van het PIP dient het cofinancierings-aandeel van derden 'hard' vastgelegd te zijn.
- De uitvoeringsvariant is mede afhankelijk van het uiteindelijke cofinancierings-aandeel.

1.2.6 Jaarlijkse voortgang en monitoring fonds

- Bij ieder GS/PS besluit over de genoemde projecten wordt inzicht gegeven in de (financiële) stand van zaken van het fonds door middel van de bovenstaande tabel.
- Wanneer er binnen het fonds financiële ruimte ontstaat doordat een bepaald project niet doorgaat of voordelig uitvalt (aanbestedingsvoordelen of aanvullende cofinancierings-bijdragen) kunnen aan GS/PS alternatieve bestedingsvoorstellen worden gedaan voor vergelijkbare projecten.
- De periodieke rapportages aan GS/PS over de genoemde projecten worden meegenomen binnen de reguliere P&C cyclus middels een vast (nader te ontwikkelen) format.

Bijlage 1   Uitgangspunten financiering

Investeringskrediet

- Het door PS vastgestelde investeringskrediet is maximaal € 750 mln. en als zodanig beschikbaar voor het doen van investeringen;
- Dit krediet wordt niet geïndexeerd, inflatie moet worden opgevangen binnen de € 750 mln. Eventuele (aanbestedings)voordelen komen ten gunste van het krediet;
- Aan het investeringskrediet wordt geen rente toegevoegd;
- Ten laste van het investeringskrediet van € 750 mln. mogen zowel provinciale investeringen als bijdragen in investeringen van derden worden gebracht;
- Aanpassingen in de investeringsplanning (verschuivingen tussen jaarschijven kunnen niet leiden tot een aanpassing (ophoging/verlaging) van het investeringskrediet van € 750 mln;
- Overprogrammering binnen dit investeringskrediet is niet toegestaan. Met andere woorden er mogen niet meer dan € 750 mln. aan harde verplichtingen worden aangegaan.

Financiering

- Om het investeringskrediet te financieren is de reserve spaar- en investeringsfonds provinciale Wegeninfrastructuur ingesteld;
- De reserve wordt gevoed door 15 jaarlijkse stortingen van € 50 mln. (2012 tot en met 2025), totaal € 750 mln;
- De financiële consequenties van de investeringen (uitgaven à fonds perdu) worden onttrokken aan de reserve;
- Zowel provinciale investeringen als bijdragen in investeringen door derden worden direct ten laste van de reserve gebracht (à fonds perdu);
- Indien er tussentijds een tijdelijk tekort binnen de reserve ontstaat, doordat de bestedingen niet parallel lopen met de voeding van het fonds, wordt er tijdelijk voorgefinancierd uit de algemene reserve;
- Een goede monitoring van de bestedingsplanning en rente-effecten is van belang voor de uitvoering van het treasurybeheer. De verrekening van eventuele rente-effecten wordt conform bestaand beleid opgevangen binnen de totale financieringsfunctie (het totale financieringsresultaat).

Uitgangspunten derde nota kapitaaldienst en BBV

- Investerings met een maatschappelijk nut, maar geen economisch nut (met name wegen) worden bij voorkeur niet geactiveerd. Dit is echter wel toegestaan, met de bedoeling dat op deze activa op zo kort mogelijke termijn wordt afgeschreven;
- In situaties waarbij kapitaalsuitgaven niet (volledig) worden geactiveerd en zodoende ineens ten laste van de exploitatie worden gebracht kan hiertoe een reserve opgebouwd/ gespaard worden om vervolgens de kapitaaluitgaaf ineens bij de resultaatbestemming te dekken middels een onttrekking aan de reserve. Deze vorm van activeren is alleen toegestaan voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Bijlage 2   Inhoud Statenbesluit definitieve uitvoeringsvariant bij PIP

Bij infrastructurele projecten wordt er onderscheid gemaakt in de verkenning-, planuitwerking- en realisatiefase. Aan het einde van de planuitwerkingsfase wordt per project het definitieve provinciale inpassingsplan door PS vastgesteld. Met dit besluit geven PS definitief een formeel 'GO' voor het project.

Bij dit besluit dient een totaalbeeld te worden gegeven van de (financiële) effecten op alle projecten die gefinancierd moeten worden uit het fonds.

Het statenvoorstel bevat onder meer de volgende componenten.

- Inhoudelijke afweging variantkeuzes van de projecten die gefinancierd worden uit het fonds. Deze afweging dient zich te richten op de vergelijking van de ernst van de knelpunten en scenario's van oplossend vermogen met bijbehorende kosten;
- Welk financieel beslag legt de voorkeursvariant op het fonds;
- Biedt de gekozen variant voldoende ruimte om voor de overige projecten ten minste de minimumvariant te kunnen realiseren. Dit moet expliciet in beeld worden gebracht.
- Schriftelijke vastlegging cofinancieringsaandeel partners.

Inhoudelijke en financiële onderbouwing op projectniveau

- Inhoudelijke afweging varianten (kwaliteit/ effectiviteit) op projectniveau;
- Gewenste omgevingskwaliteiten en scope;
- Uitwerking tijdsplanning en mijlpalen project (inclusief bestedingsprognose);
- Deugdelijke financiële onderbouwing met o.a. de volgende componenten:
  - Voorbereidingskosten;
  - Grondverwerving;
  - Uitvoeringskosten;
  - Apparaatskosten.
- Bij de vaststelling van de definitieve uitvoeringsvariant door PS wordt tevens een besluit genomen over de hoogte en dekking van de onderhoudskosten ten laste van bestaande middelen. Hierbij wordt tevens het aandeel van derden in beeld gebracht.
- Uitwerken globale risico-analyse. Eventuele risico's dienen binnen het project financieel afgedekt en opgevangen te worden;
- Indien een project bestaat uit deelprojecten, zullen ook deze moeten worden gespecificeerd, en zullen de budgetten per deelproject in beeld moeten worden gebracht;
- De keuze voor het soort contract en de financieringsvariant dient onderbouwd en afgewogen te worden (Bijvoorbeeld de keuze voor een Publiek Private Samenwerking of een innovatief Design Built Finance Maintenance contract);
- In het geval van een provinciale bijdrage aan een investering door een derde worden de vigerende verordeningen en nadere regels gevolgd.

Bijlage 3 Indicatieve planning projecten inclusief afweegmomenten GS en PS

NoordOostcorridor

2011

- 30 juni PS besluit: Besluit structuurvisie deel D 'Brainport Oost', waarin de tracézone (zoekgebied) voor de Noordoostcorridor wordt vastgelegd
- Najaar Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur voor Ruimte en Transport (BO MIRT): Bespreken concept `businesscase Brainport Oost

2012

- Maart Stuurgroep: Ondertekening convenant Alternatieven , doelen en afwegingskader voor Notitie Reikwijdte en Detailniveau fase (NRD)
- Najaar BO MIRT: Bespreking definitieve businesscase Brainport Oost
- December Stuurgroep: voorbereiden advies GS Notitie NRD en ondertekening convenant

2013

- Januari GS besluitvorming (**afweegmoment GS**): Vaststellen NRD
- Februari Statencommissie: Vrijgeven NRD voor inspraak
- Mei GS besluitvorming (**afweegmoment GS**) NRD (na inspraak)

2014

- Begin GS besluitvorming (**afweegmoment GS**): vaststellen ontwerp Provinciaal InpassingsPlan (PIP)
- Begin Statencommissie: Vrijgeven ontwerp Inpassingsplan(nen) voor inspraak
- Najaar GS besluitvorming (**afweegmoment GS**): Vaststelling PIP
- Najaar PS besluitvorming (**afweegmoment PS/ definitief besluit door PS**): Vaststelling PIP

N69: verbinding Eindhoven-Valkenswaard- België

2011/2012

PlanMER en Structuurvisie

- 17 juni Keuze voorkeursalternatief door Bestuurlijk Overleg Grenscorridor
- 28 juni Ontwerp Structuurvisie (SV) en Plan MilieuEffectenRapportage (MER) gereed
- 4 juli Bespreken dossier t.b.v. vrijgave Ontwerp structuurvisie (SV) en PlanMER in beleidsoverleggen
- 12 juli GS besluit (**afweegmoment GS**): vrijgeven SV en Plan MER voor inspraak
- 20 juli – 5 oktober Inspraakperiode
- september Informatiebijeenkomst voor commissies MF, EH en ROW
- 9 september Behandeling door commissies
- Oktober –dec. Opstellen Nota van Reacties (incl. advies cie MER)
- Voorjaar 2012 Bespreken Nota van Reacties in cie's en Besluitvorming SV door PS (**afweegmoment PS**)

2012

Gebiedsakkoord Gebiedsopgave Grenscorridor

- Voorjaar GS besluit (**afweegmoment GS**): Bespreking eindconcept Gebiedsakkoord door GS
- Voorjaar Bespreking in commissies t.b.v. advies
- Medio Vrijgave eindconcept Gebiedsakkoord door GS ter besluitvorming door PS (**afweegmoment GS**)
- Medio Bespreking commissies
- Medio Besluitvorming door PS (**afweegmoment PS**)

2012

ProjectMER en Provinciaal InpassingsPlan

- Voorjaar Opstellen Notitie Reikwijdte &Detailniveau (NRD) project-MER
- Voorjaar Vrijgave GS t.b.v. advies commissies
- Voorjaar Bespreking in statencommissie(s) om in te stemmen met de vrijgave voor inspraak
- Medio Vrijgave NRD voor inspraak door GS (**afweegmoment GS**)
- Medio Inspraakperiode
- Najaar Opstellen Nota van Reacties (incl. advies cie MER)
- Eind Vaststelling Nota van Reacties door GS (**afweegmoment**)

- Eind **GS)** en informeren cie's
Start onderzoeken projectMER en opstellen projectMER

2013

ProjectMER en Provinciaal InpassingsPlan

- Medio Tracékeuze
- Zomer Opstellen Ontwerp PIP
- Najaar GS besluit (**afweegmoment GS**): vaststelling projectMER, tracékeuze en vrijgave ontwerp Provinciaal InpassingsPlan (PIP) en informeren commissies
- Najaar Vrijgave ontwerp PIP en projectMER voor inspraak/ter inzagelegging
- Najaar Inspraak procedure, horen gemeenten en achterbannen overige samenwerkende partners
- Eind Opstellen Nota van Reacties (incl. advies Cie MER)

2014

ProjectMER en Provinciaal InpassingsPlan

- Voorjaar Bespreken Nota van Reacties en PIP in GS, cie's en Besluitvorming door PS (**afweegmoment GS en PS/definitief besluit door GS en PS**)
- Najaar Beroepstermijn Raad van State (beslissing binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn i.v.m. het feit dat het PIP valt onder de Crisis en Herstelwet

Verbreiding noordelijk deel van de N279 ('s-Hertogenbosch-Veghel)

2011

- 7 juli Bespreking in de stuurgroep N279 van de studie door Royal Haskoning naar de aansluitingen A2 en A50
- Eind juli/augustus GS besluit (**afweegmoment GS**) met voorstel overname advies stuurgroep en mogelijke uitkomst tot aanpassing PIP (Provinciaal InpassingsPlan) en MER (MilieuEffectenRapportage)
- Augustus/november Ambtelijke aanpassing PIP en MER
- Najaar 2011 Overleg met het Rijk in het kader van het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur voor Ruimte en Transport (BO MIRT)
- December 2011 GS besluit (**afweegmoment GS**) concept MER tot vrijgave en GS besluit aangepast voorontwerp PIP

2012

- Februari Bespreking in statencommissie(s) om in te stemmen met de vrijgave van het voorontwerp PIP en concept MER
- Februari Ter visie legging van het voorontwerp PIP inclusief MER (MER)
- Voorjaar 2012 Horen van de gemeenteraden
- Medio 2012 GS besluit (**afweegmoment GS**) ontwerp PIP (Algemene wet bestuursrecht, afdeling 3.4)
- Na besluit door GS Ter visie legging voor inspraak ten behoeve van de vaststellingsprocedure
- Najaar 2012 Verwerking inspraak en opnieuw naar GS (**afweegmoment GS**)
- Eind 2012 Behandeling ontwerp PIP in de statencommissies

2013

- Januari 2013 PIP besluitvorming door PS (**afweegmoment PS/ definitief besluit door PS**)

- Medio 2013 Beroepstermijn Raad van State (beslissing binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn ivm het feit dat het PIP valt onder de Crisis en Herstelwet)

Bijlage 4 Indicatief verloop bestedingen ten laste van de reserve spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur (à fonds perdu)

Jaar	Stand per 1/1	Voeding	Geplande investeringen	Stand 31/12
	0	0	2.000.000	-2.000.000
2011	0	0	2.000.000	-2.000.000
2012	-2.000.000	50.000.000	21.200.000	26.800.000
2013	26.800.000	50.000.000	34.200.000	42.600.000
2014	42.600.000	50.000.000	119.640.000	-27.040.000
2015	-27.040.000	50.000.000	122.080.000	-99.120.000
2016	-99.120.000	50.000.000	62.140.000	-111.260.000
2017	-111.260.000	50.000.000	44.400.000	-105.660.000
2018	-105.660.000	50.000.000	114.660.000	-170.320.000
2019	-170.320.000	50.000.000	79.680.000	-200.000.000
2020	-200.000.000	50.000.000	74.000.000	-224.000.000
2021	-224.000.000	50.000.000	45.000.000	-219.000.000
2021	-219.000.000	50.000.000	31.000.000	-200.000.000
2022	-200.000.000	50.000.000		-150.000.000
2023	-150.000.000	50.000.000		-100.000.000
2024	-100.000.000	50.000.000		-50.000.000
2025	-50.000.000	50.000.000		0
	0			
		750.000.000	750.000.000	

- Bovenstaande tabel is gebaseerd op indicatieve cijfers (opgave door E&M).
- Indien in enig jaar de bestedingen hoger zijn dan de voeding van het fonds, en er een tijdelijk tekort ontstaat, zal dit tekort tijdelijk worden aangevuld uit de algemene reserve (voorfinanciering).
- Eventuele rente-effecten worden conform bestaand beleid opgevangen binnen de totale financieringsfunctie.

Bijlage IVa

Omschrijving:	Dividend- en rentereserve
Reserve of voorziening:	Reserve (egalisereserve)
Rentebijdring:	Nee
Saldo per 1-1-2011:	€20 miljoen
Doelstelling en gebruik:	<p>De reserve is bedoeld voor het opvangen van zowel rente – als dividend-schommelingen in enig jaar met betrekking tot enerzijds de immunisatieportefeuille en anderzijds de rentekosten van de integrale financiering van de provincie.</p> <p>Bij de Najaarsnota 1999 is de dividendreserve ingesteld om schommelingen in dividend op te vangen m.b.t. tot de rechtsopvolger van PME-groep (in casu Essent). Bij de Najaarsbrief 2011 wordt voorgesteld om deze reserve ook in te zetten voor schommelingen m.b.t. de rentekosten en – opbrengsten. Om de situatie beheersbaar te maken, willen we tevens overstappen op een gesloten rentesysteem. Indien in enig jaar een negatief verschil ontstaat tussen het saldo van rente-inkomsten en rentekosten, dan wordt de reserve ingezet ter afdekking. In geval van positief resultaat zal dit aan de reserve worden toegevoegd, met dien verstande dat het totaal van de reserve de huidige stand van €20 mln niet zal overschrijden. Een eventueel surplus komt vervolgens ten gunste van de indexatieportefeuille. Het Treasury Committee heeft begin september over deze opzet een positief advies afgegeven.</p>
Toegestane minimumstand:	€0,-
Toegestane maximumstand:	€20 miljoen.
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar:	Tot aan de minimumstand van €0,-
Voeding (wijze en mate):	De voeding is gebaseerd op het positieve saldo tussen de werkelijke en geraamde renteopbrengsten en rentekosten, met dien verstande dat de maximumstand niet wordt overschreden

Opheffing (initiatief en argumenten):

Aangezien de immunisatieportefeuille (bestaande uit rente – en dividend-opbrengsten) eeuwigdurend doorloopt, is opheffing niet aan de orde.

Relaties met posten VD / GD / KD

Inkomsten:

N.v.t.

Onttrekkingen:

Onttrekkingen hebben plaats op basis van nacalculatie bij de jaarrekening

Stortingen:

Stortingen hebben plaats op basis van nacalculatie bij de jaarrekening

Uitgaven:

N.v.t.

Instellingsbesluit:

Najaarsnota 1999 (PS 66/99)

Aanpassing Najaarsbrief 2011 (PS 47/11).

Bijlage IVb

Omschrijving:	Reserve Basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen
Reserve of voorziening:	Reserve
Rentebijdraging:	Nee
Saldo per 1-1-2010:	€ 0,-
Doelstelling en gebruik:	De reserve is bedoeld om de aanschafkosten en onderhoudskosten van hard- en software te dekken alsmede de periodieke vervanging van facilitaire productiemiddelen met beperkte financiële omvang.
Toegestane minimumstand:	€ 0,-
Toegestane maximumstand:	Eindstand jaar maximaal 25% van het jaarbudget voor reguliere vervangingen en onderhoud. Voor grote ICT projecten is geen sprake van een maximum.
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar:	Tot aan de minimumstand van € 0,-
Voeding (wijze en mate):	Conform de geraamde storting in de meerjarenraming.
Opheffing (initiatief en argumenten):	Voor het onderdeel grote ICT projecten wordt na 4 jaar geëvalueerd of de reserve nog een geschikte vorm is voor de financiering.
<u>Relaties met posten VD / GD / KD</u>	
Inkomsten:	n.v.t.
Onttrekkingen:	1000069 Onttrekking reserve ICT, infrastructuur en applicaties
Stortingen:	0000064 Toevoeging reserve ICT, infrastructuur en applicaties
Uitgaven:	4000096 Basisinfrastructuur 4000025 Duurzame productiemiddelen
	0000XXX Toevoeging reserve ICT (concernprojecten) 10000XXX onttrekking reserve ICT (concernprojecten) 40000182 ICT projectbudgetten concern
Instellingsbesluit:	Najaarsbrief 2011

Voor overhevelingen hanteren we de volgende spelregels:

- a. Voorop staat het principe van realistisch ramen. Dit betekent dat er pas concrete ramingen in de begroting worden opgenomen als het beleid voldoende is uitgelijnd (geld volgt beleid). Dit geldt ook voor bij de beleidsintensiveringen uit het bestuursakkoord, waarvoor in afwachting van nadere beleidsmatige uitwerkingen de budgetten geparkeerd blijven op een centrale stelpost.
- b. Sturen op meerjarige uitgavenkaders (tijdelijke budgetten) die samenvallen met een bestuursperiode. In lijn met de afgelopen jaren kunnen de zogenoemde “bestuursakkoordmiddelen” i.c. de € 195 mln aan beleidsintensiveringen zo nodig doorschuiven (overgeheveld) naar een volgend jaar, mits voldoende onderbouwd en toegelicht. Randvoorwaarde is dat de vastgestelde doelen overeind blijven en dat hooguit sprake is van een verschuiving van prestaties en middelen. De limiet is hier niet het kalenderjaar maar het jaar 2015 waarin de bestuursperiode eindigt.
- c. Tot de meerjarige uitgavenkaders worden ook gerekend de programma’s en projecten die de provincie uitvoert in nauwe samenwerking met derden (w.o. Rijk en gemeenten) en waarbij de provincie is betrokken is als co-financier. Provinciale middelen die gematcht zijn met gelden van derden komen – voor zover dit ook contractueel is vastgelegd (convenanten, bestuursovereenkomsten) – in principe in aanmerking voor overheveling naar een volgend jaar als de uitvoering daarom vraagt.
- d. Datzelfde geldt voor reeds aangegane subsidieverplichtingen. Als op aangeven van de subsidiënt blijkt dat de prestatie in het begrotingsjaar (deels) niet wordt gerealiseerd, kan dit alsnog in het volgende jaar plaatsvinden. Hierbij hanteren we een ondergrens van € 50.000.

Overhevelingen zijn altijd gericht op concrete einddoelen en einddatum (aan de buitenkant taakstellend en daarbinnen flexibel) en vragen om een adequate rapportage van het uitvoeringsverloop.

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
info@brabant.nl
www.brabant.nl
Bank ING 67.45.60.043

Onderwerp

Begroting 2012

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij bieden wij u de begroting 2012 aan. Deze eerste begroting in de huidige bestuursperiode is gebaseerd op ons bestuursakkoord "Tien voor Brabant". De uitvoering daarvan willen wij voortvarend aanpakken.

Met deze begroting willen wij de toon zetten voor een solide financieel beleid. Dit doen we door te investeren in het vestigingsklimaat en in de leefomgeving van onze provincie en door vast te houden aan de profielversterkende bezuinigingen uit de Agenda van Brabant. Daarmee brengen we focus aan in ons beleid en houden we de basis op orde.

De begroting 2012 wordt, samen met de Najaarsbrief, op 4 november besproken in alle statencommissies. Op 11 november worden beiden vastgesteld in Provinciale Staten. De Najaarsbrief ontvangt u in de tweede week van oktober. Hierin vindt u de bijstellingen met betrekking tot het lopende jaar 2011 en aanvullingen op de begroting 2012 op basis van de meest actuele (financiële) ontwikkelingen.

Tevens ontvangt u binnenkort de Begroting op Hoofdpijnen, een zelfstandig leesbaar boekwerkje. De mijlpalen die in 2012 gerealiseerd worden zijn hierin opgenomen en er wordt – in één oogopslag – een overzicht gegeven van de beleidsterreinen en onderwerpen waarop de provincie zich richt en welke middeleninzet daarmee gemoeid is.

Datum

4 oktober 2011

Ons kenmerk

Uw kenmerk

-

Contactpersoon

B.P. Schemmekes

Directie

Middelen

Telefoon

(073) 681 20 58

Fax

(073) 680 76 17

Bijlage(n)

2

E-mail

BSchemmekes@brabant.nl

Het provinciehuis is vanaf het centraal station bereikbaar met stadsbus, lijn 61 en 64, halte Provinciehuis, met de treintaxi en met de OV-fiets.

Om de toegankelijkheid van onze begroting te optimaliseren, is geïnvesteerd in een digitale versie. In de tweede helft van oktober bieden wij u deze digitale versie aan met een gebruiksvriendelijke zoekfunctie maar ook met de mogelijkheid door te linken naar achterliggende (beleids)documenten.

Datum

4 oktober 2011

Ons kenmerk

Wij denken hiermee een goede vervolgstap gezet te hebben in het verder optimaliseren van de begroting als kaderstellend document voor Provinciale Staten.

De opzet van de begroting is aangepast ten opzichte van voorgaande jaren. Wij verwijzen u naar de opgenomen leeswijzer (pag. 3) om de begroting op een effectieve wijze te kunnen lezen en gebruiken.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

Voorzitter,

Secretaris,

Begroting 2012

PS 47/11

Inhoudsopgave

	<i>blz.</i>	<i>blz.</i>	
Leeswijzer	3		
Inleiding	7		
Programma'sbegroting			
1 Bestuur	13	Paragrafen	
2 Ruimte	23	1 Bedrijfsvoering	119
3 Ecologie	37	2 Provinciale heffingen	129
4 Economie	57	3 Weerstandsvermogen	135
5 Mobiliteit	69	4 Onderhoud kapitaalgoederen	145
6 Cultuur en samenleving	83	5 Treasury	153
7 Investeringsagenda	97	6 Verbonden partijen	157
		7 Grondbeleid	165
Algemeen financieel beleid	113	Financiële begroting	171

Leeswijzer

Dit begrotingsboekwerk maakt deel uit van de begrotingsstukken 2012 die verder bestaan uit:

- de Begroting op Hoofdlijnen,
- het bijlagenboek en
- de aanbiedingsbrief bij de begroting/Najaarsbrief.

Begroting op Hoofdlijnen

De Begroting op hoofdlijnen is een apart, zelfstandig leesbaar onderdeel van de begroting en vormt de bestuurlijke samenvatting van de begroting 2012. De mijlpalen die in 2012 gerealiseerd worden zijn erin opgenomen en er wordt – in één oogopslag – een overzicht gegeven van de beleidsterreinen en onderwerpen waarop de provincie zich richt en welke middeleninzet daarmee gemoeid is.

Bijlagenboek

Bij de begroting hoort een bijlagenboek. Dit bijlagenboek bevat een overzicht van de opbouw van de programma's in de begroting naar onderliggende productgroepen en producten.

Daarnaast bevat het bijlagenboek ook de, op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording voorgeschreven, overzichten van kapitaallasten, vaste activa, reserves, voorzieningen, vaste schulden, borg- en garantstellingen, en het overzicht van incidentele lasten en baten.

Verder is in de bijlagen nog de kostenverdeelstaat, het overzicht van subsidiebudgetten, het investeringschema en het overzicht van doeluitkeringen van het Rijk en de Europese Unie opgenomen.

Aanbiedingsbrief bij de begroting/Najaarsbrief

De begroting 2012 (dit begrotingsboekwerk zelf) wordt opgesteld op basis van de (financiële) uitgangspunten zoals die zijn vastgesteld in de Kaderbrief 2011. Tegelijkertijd met de behandeling van de begroting in het najaar ligt ook een actualisering van het financiële beeld voor. Dit wordt opgenomen in de Najaarsnota die tevens dient als aanbiedingsbrief bij de begroting. In de Najaarsnota worden zonodig tevens beleidskeuzes verwerkt die sinds de vaststelling van de Kaderbrief zijn besloten c.q.

worden deze beleidskeuzes aan Provinciale Staten voorgelegd. Besluitvorming over de Najaarsbrief wordt via een begrotingswijziging in de begroting 2012 verwerkt.

Begrotingsboekwerk

In navolging van het compacte bestuursakkoord is ook de begroting 2012 compacter van opzet. Gekozen is voor een directere aansluiting met de Agenda van Brabant en de Investeringsstrategie. Dit heeft erin geresulteerd dat het aantal begrotingsprogramma's is afgenomen van tien naar zeven. De speerpunten uit de Uitvoeringsagenda zijn expliciet in de uitwerking per begrotingsprogramma opgenomen.

In de nieuwe opzet van de begroting hebben wij getracht bij het 'vullen' van het document een aantal uitgangspunten strakker te hanteren.

In de basis is de begroting het document waarin voor enig jaar wordt aangegeven:

- wat de provincie in enig jaar gaat doen om de doelstellingen zoals die in het provinciaal beleid zijn vastgesteld (op termijn) te bereiken;
- welke middelen daarvoor beschikbaar zijn.

Uitgangspunt daarbij is het (door Provinciale Staten) in beleidsdocumenten vastgestelde beleid. In de voorliggende begroting 2012 zijn het tot en met de Kaderbrief 2011 vastgestelde beleid en de daaraan gekoppelde financiële implicaties verwerkt. Inherent aan dit uitgangspunt is dat wij beleid dat in ontwikkeling is nog niet in de voorliggende begroting hebben opgenomen. Als gepland is dat dit beleid in 2012 wordt vastgesteld, dan is die processtap wel als beleidsprestatie in de begroting opgenomen.

Zodra het beleid op een bepaald onderdeel/beleidssterrein (door Provinciale Staten) wordt vastgesteld, zal dat beleid in de vorm van beleidsprestaties en daaraan gekoppelde middelen via een begrotingswijziging in de begroting worden opgenomen. Door dit uitgangspunt meer dan voorheen en consequenter toe te passen, willen wij invulling geven aan 'reëel plannen'. Door reële en haalbare prestaties in de begroting op te nemen, verwachten wij dat het doorschuiven van te ambitieus gedefinieerde prestaties en daaraan gekoppelde middelen aan het eind van een begrotingsjaar sterk kan verminderen. In dit verband is in de tabellen met beleidsprestaties een kolom middeleninzet 2012 opgenomen, waarin voor zover mogelijk de voor die prestatie geplande middeleninzet wordt weergegeven.

De voorliggende begroting is als volgt te "lezen".

Het begrotingsboekwerk bestaat uit het programmadeel, het hoofdstuk algemeen financieel beleid, de (verplichte) paragrafen en de financiële begroting.

Programmadeel

Inleiding

In dit deel benoemen wij de bredere context van de begroting 2012. De begroting 2012 is het eerste jaar van een bestuursperiode waarin wij samen met Provinciale Staten en maatschappelijke en bestuurlijke partners uitvoering gaan geven aan de Agenda van Brabant, het Bestuursakkoord, de 1^e tranche van de Investeringsstrategie en de Uitvoeringsagenda Bestuursakkoord. De ontwikkelopgaven zijn hierbij voor ons vijf hoofdroutes waar integraliteit en samenwerking zijn geborgd. Wij laten zien wat er nu reeds vastligt en besloten is, wat het meerjarenperspectief is waaraan wij werken en wat er in dat kader specifiek in 2012 op stapel staat.

Algemeen programmadeel

Elk van de zeven programma's in de begroting begint met een algemeen gedeelte dat een korte schets van het beleidsterrein bevat. Dan wordt in tabelvorm antwoord gegeven op de vraag "Wat wil de provincie bereiken?" In de tabel zijn de doelstellingen op programmaniveau geformuleerd waarbij expliciet is aangegeven wanneer de doelstelling bereikt moet zijn en in welke PS- en commissienota's nadere informatie is terug te vinden. In het digitale document van de begroting bestaat de mogelijkheid naar deze informatie door te linken.

Dan volgt een meerjarenoverzicht van het totaal van de lasten en van de baten van het programma (=de lasten en de baten van de bij dat programma horende productgroepen inclusief de apparaatskosten).

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming	2012	2013	2014	2015
	2010	2011					
Lasten							
Programmalasten	14.107	23.445		21.778	21.889	7.337	9.357
Apparaatskosten	10.316	7.973		6.741	6.536	6.204	5.836
totaal	24.423	31.417		28.519	28.425	13.542	15.193
Baten							
Rijk	15	0		0	0	0	0
Europa	0	0		0	0	0	0
Overige programmabaten	1.784	1.623		911	926	943	959
Dekking verschil lasten en baten							
Dekking uit reserves	6.040	15.108		15.287	15.302	657	2.529
Dekking uit alg. middelen	16.583	14.687		12.321	12.197	11.942	11.705
totaal	24.423	31.417		28.519	28.425	13.542	15.193
Formatiezet in fle	79,7	53,2		48,7			

De lasten worden onderscheiden naar:

- 1 programmalaasten
- 2 apparaatskosten

De apparaatskosten worden over de programma's verdeeld op basis van de aangegeven formatie-inzet die onderaan in de tabel is weergegeven (zie ook bijlage 3 Kostenverdeelstaat).

De baten zijn in kleur aangegeven:

- De specifieke uitkeringen van het Rijk in donkerblauw;
- De uitkeringen van de EU zijn in lichtblauw;
- De overige programmabaten zijn in zwart aangegeven

Van het verschil tussen lasten en baten is met rood, het deel aangegeven dat wordt gedekt met de inzet van reserves en is met groen het deel aangegeven dat wordt gedekt uit de algemene middelen.

Voor elk programma is in de toelichting bij de financiële tabel aangegeven welke middelen er vanuit het bestuursakkoord Tien Voor Brabant voor dat programma beschikbaar zijn. Zodra een uitvoeringsprogramma vastgesteld is, zullen deze middelen gekoppeld aan te realiseren beleidsprestaties via een begrotingswijziging in de begroting opgenomen worden.

Ter afsluiting van het algemene deel volgt een staafdiagram die de middeleninzet op programmaniveau meerjarig inzichtelijk maakt.

Productgroepspecifiek deel

Elk programma is verder uitgewerkt in een aantal productgroepen. Elke productgroep draagt bij aan de realisatie van één of meerdere doelstellingen. Per productgroep wordt de vraag "Wat gaat de provincie daarvoor doen?" beantwoord,, de zogenoemde beleidsprestaties. Elke beleidsprestatie is (via een eenduidige nummering) gekoppeld aan een doelstelling en kent een indicator met een streefwaarde. Waar mogelijk is bij individuele prestaties aangegeven welke middeleninzet daarmee gemeoid is. Bij de beleidsprestaties die rechtstreeks zijn gekoppeld aan de Uitvoeringsagenda is dat zichtbaar gemaakt met een UA-aanduiding met de kleur paars in het document. De Uitvoeringsagenda bestaat uit 49 speerpunten, de UA-aanduidingen refereren hieraan.

Elke productgroep eindigt met een overzicht van de lasten en baten.

Van de lasten is, voorzover dat al is toegedeeld aan prestaties binnen de betreffende productgroep, aangegeven welk deel betrekking heeft op het nieuwe bestuursakkoord. Bij de baten is een onderscheid gemaakt op basis van de herkomst van de middelen (Rijk, EU en overige baten).

Het saldo van de lasten en baten van de productgroep is bepalend voor het beroep dat elke productgroep doet op de algemene middelen.

Als voor bepaalde uitgaven van een productgroep een reserve is ingesteld, wordt het beroep op de algemene middelen verlaagd met de inzet vanuit de reserve. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de investeringen die bij de productgroep horen.

Algemeen financieel beleid

In het onderdeel algemeen financieel beleid zijn de algemene middelen toegelicht. Tot de algemene middelen behoren:

- de opcentenopbrengst motorrijtuigenbelasting
- de algemene uitkering uit het provinciefonds
- de dividenden
- de baten uit de financieringsfunctie
- de overige algemene dekkingsmiddelen

Daarnaast behoren de post onvoorzien en de overige algemene stelposten tot het algemeen financieel beleid.

Paragrafen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat in de begroting zeven verplichte paragrafen worden opgenomen. Doel van deze paragrafen is om op een aantal onderwerpen dat verspreid in de begroting is opgenomen, een gebundeld inzicht te geven in het beleid. Het betreft de volgende paragrafen:

- paragraaf bedrijfsvoering die inzicht geeft in de stand van zaken en beleidsvoornemens van de bedrijfsvoering;
- paragraaf provinciale heffingen die ingaat op het beleid ten aanzien van de heffingen, de geraamde inkomsten, het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk;
- paragraaf weerstandsvermogen die inzicht geeft in de risico's en de weerstandscapaciteit om die risico's op te kunnen vangen;
- paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die uiteenzet wat het beleidskader en de financiële consequenties zijn van het onderhoudsbeleid van de kapitaalgoederen (wegen/groen, gebouwen en water);
- paragraaf treasury handelt over de financiering en gaat in op de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille;
- paragraaf verbonden partijen waar de visie op de verbonden partijen in relatie tot de doelstellingen in de begroting wordt uiteengezet en waarin tevens de beleidsvoornemens over verbonden partijen worden opgenomen;
- paragraaf grondbeleid die de visie op het grondbeleid uiteenzet en ingaat op de beleidsuitgangspunten voor de inzet van de reserve grondbank en de risico's die verboden zijn aan het grondbeleid;

Financiële begroting

De Financiële begroting is een voorgeschreven begrotingsonderdeel (BBV) en bevat een totaal-overzicht van de lasten en de baten en een uiteenzetting van de financiële positie.

Het overzicht van de lasten en baten geeft de lasten en baten en het saldo weer op programma- en productgroepniveau zoals die door PS worden geautoriseerd. Als sluitstuk van dit overzicht worden ook de voorgenomen stortingen in en onttrekkingen aan reserves ter autorisatie aan PS voorgelegd.

De toelichting bij dit overzicht gaat in op de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd.

Verder geeft de financiële begroting inzicht in de vraag of sprake is van structureel evenwicht in de begroting.

De uiteenzetting van de financiële positie gaat in op de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen, de investeringen onderscheiden naar investeringen met economisch nut en maatschappelijk nut, de financiering en de stand en het verloop van de reserves en de voorzieningen.

1. Inleiding

Met trots presenteert het college van GS haar eerste begroting na de verkiezingen en het coalitieakkoord "Tien voor Brabant". Net zoals het coalitieakkoord is de begroting korter en krachtiger dan in voorgaande jaren. Daar heeft het college de afgelopen 6 maanden hard aan gewerkt.

We zetten hiermee de toon voor een solide financieel beleid voor de toekomst van Brabant, die kansen biedt voor Ons Brabant. Door te blijven investeren en door de profielversterkende bezuinigen uit de Agenda van Brabant, houden we de basis op orde. Dit vraagt om focus, een nieuwe manier van denken en een cultuuromslag.

Een blik op de toekomst laat zien dat onze inkomsten fors zullen krimpen, onder andere door de bezuinigingen van het kabinet. De begroting is weliswaar sober maar niet somber. We moeten bewuster handelen, alleen zo kunnen we op de huidige maatschappelijke en financiële gevolgen inspelen. Ook dit benadrukt eens te meer de noodzaak om in kansen te denken en besluitvaardig te handelen. Zo willen we ons sterker richten op Europa. Insteek is om binnen de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen zoveel mogelijk gebruik te maken van de nieuwe Europese programma's, de investeringen daarop te toetsen en Europese samenwerking, ter versterking van onze internationale toepositie als kennis- en innovatie regio te bevorderen.

Met deze begroting van het nieuwe college laten we als trots team zien dat met het coalitieakkoord "Tien voor Brabant" en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma de focus op uitvoering ligt(*). Door te blijven investeren kan er in Brabant ook in de toekomst geoogst blijven worden.

(*)De verbindingen tussen de Agenda van Brabant, het bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' en de Uitvoeringsagenda, gevisualiseerd in een schema, vindt u aan het einde van deze inleiding.

2. De context

Na de verkiezingen voor provinciale Staten op 2 maart van dit jaar presenteerden de fractievoorzitters van de coalitiepartijen op 6 april het **bestuursakkoord 'Tien voor Brabant'** voor de periode 2011-2015. Een compact, concreet

bestuursakkoord met een gepaste ambitie en de '**Agenda van Brabant'** als basis en richtsnoer. Provinciale Staten hebben dit bestuursakkoord vervolgens vastgesteld.

Met een compact college van GS, een duidelijke portefeuillevindeling en herkenbare projecten staat de provincie Noord-Brabant voor de uitdaging om, samen met onze maatschappelijke partners, te werken aan de ambities van de Agenda van Brabant, met het behoren tot de top van Europese kennis- en innovatieregio's.

Het coalitieakkoord is door het college van GS uitgewerkt in **49 speerpunten**, die wij u op 1 juni in de vorm van een **Uitvoeringsagenda** presenteerden. De 4 onderwerpen Kennis en onderzoek, internationalisering, public affairs en branding, financiële beheersing en communicatie zijn daarnaast als **4 organisatiespeerpunten** in de Uitvoeringsagenda opgenomen. In de begroting vindt u de mijlpalen voor deze 49+4 speerpunten terug.

3. De Basis op Orde

Onze kerntaken en **Investeringsstrategie** zijn in een breed gedragen visie op Brabant vastgesteld in de 'Agenda van Brabant', de basis en richtsnoer van het coalitieakkoord. Met de 'Agenda van Brabant' focussen we onze ambities en zorgen we dat we onze kerntaken op orde hebben:

- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting
- Bereikbaarheid van de regio
- Regionaal economisch beleid
- Natuur en milieu
- Cultuur

Vanuit de ambitie dat Brabant een top kennis- en innovatieregio is, zijn er vijf **Ontwikkelopgaven** te onderscheiden die we als denkkader gebruiken om ons - met diverse trotse teams - te richten naar de Agenda van Brabant. Het versterken van het stedelijk netwerk, vitaal landschap, groene provincie, innovatiekracht van de Brabantse economie, effectieve samenwerking en internationale profilering en branding vormen daarmee de 'routes' waarlangs we de ambities van de Agenda van Brabant willen gaan bereiken. Deze 'routes' vormen daarmee een krachtig instrument om onze inzet integraal te benaderen, focus te houden, prioriteiten te stellen en te sturen.

4. De context van de begroting 2012

Meerjarenperspectief

In deze begroting hebben wij concrete en zichtbare producten en resultaten als prestaties opgenomen. Deze prestaties maken duidelijk dat wij voortvarend bezig zijn met de uitvoering, alhoewel een eerste begroting van een bestuursperiode ook een voorbereidend karakter heeft. Er moet op een aantal punten eerst gezaaid worden. Het resultaat van deze planvorming – die volop in gang is – hebben wij ook als prestatie voor 2012 in de begroting opgenomen. Na besluitvorming door Provinciale Staten zal de uitvoering hiervan in de begrotingen voor de komende jaren worden verwerkt.

Met minder geld...

De structurele korting op - en de herverdeling van - het provinciefonds betekent dat we een bewust en sober financieel beleid moeten voeren. We hebben de noodzakelijke bezuinigingen uit de Agenda van Brabant onverkort doorgevoerd en verwerkt in de begroting 2012. Er is dan ook geen ruimte voor nieuw beleid of intensivering van beleid anders dan via het principe oud-voor-nieuw.

De financiële toekomst van Brabant is onzeker. Onduidelijk is hoe het bestuursakkoord tussen het rijk, gemeenten, provincies en waterschappen over de overdracht van rijkstaken naar provincies financieel gaat uitpakken. Daarnaast is het onduidelijk hoe de rijksbezuinigingen zullen neerslaan op de provinciale financiën. Ook incidenten met een grote impact, zoals de gevolgen van de brand in Moerdijk, zorgen voor extra financiële risico's in de provinciale begroting.

...maar dan wel samen en integraal

Dit alles leidt tot het besef dat Brabant haar ambities meer dan voorheen op eigen kracht zal moeten realiseren. Maar dat kunnen we alleen als we intensief met elkaar

samenwerken. Veel opgaven kunnen namelijk alleen samen tot ontwikkeling komen en tot succes leiden.

Wat we doen, doen we integraal. Dat geldt voor het college, voor de organisatie en ook voor Provinciale Staten. Bijvoorbeeld door het initiatief te nemen om trajecten die inhoudelijk met elkaar samenhangen ook daadwerkelijk met elkaar in verband te brengen. Wij willen Provinciale Staten uitnodigen om samen te bekijken hoe een dergelijke clustering ons kan helpen om de middel- en lange termijnagenda verder te verbeteren en vorm te geven.

Agenda van Brabant

Visie & Ambities

Brabant is een top kennis- en innovatieregio

Focus provincieprofiel

- Kernrollen en kerntaken
- Profielversterkend bezuinigen

Visie

Ontwikkelopgaven

- Versterken stedelijk netwerk
- Vitaal landschap
- Innovatiekracht Brabantse economie
- Effectieve samenwerking 4O's
- Internationale profilering & branding

Bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' 2011-2015

Organisatie-ontwikkeling

- Bedrijfsvoering, waaronder:
  - Kennis & Onderzoek
  - Communicatie
  - Internationalisering, Public Affairs en branding
  - Financieel beheer
- Talentontwikkeling

Uitvoering

Investeringsstrategie

- Afsprakenkader ('ijkpunten')
- Profielversterkend investeren

Visie

1^e tranche investeringsvoorstellen

- Energietransitie
- Landschappen van Allure
- 2018 Brabant
- Sportplan 2016
- Grootschalige cultuurhistorische complexen
- Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur

Uitvoering

Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant 2011-2015

Speerpunten

		Programma/Paragraaf
UA 1	Uitvoering 0-meting bestuurlijke organisatie	1 Bestuur
UA 2	Wegnemen knelpunten in de bestuurlijke organisatie door stimulering/faciliteren samenwerking/herindeling	1 Bestuur
UA 3	Herziening van het interbestuurlijk toezicht en de integrale uitvoering daarvan	1 Bestuur
UA 4	Landbouw en agrofood	3 Ecologie
UA 5	Programma Landelijk gebied	2 Ruimte
UA 6	Opschoonacties regelgeving en overlegstructuren	2 Ruimte
UA 7	Rijn Schelde Delta (RSD)	1 Bestuur
UA 8	Gebiedsopgaven	2 Ruimte
UA 9	Verstedelijking en demografie	2 Ruimte
UA 10	Ruimtelijke kwaliteit (Mijn mooi Brabant)	2 Ruimte
UA 11	Vastgoed / participaties	2 Ruimte
UA 12	Herijking EHS (ILG) en consequenties voor Brabants Natuurbeleid (plattelandsbeleid)	3 Ecologie
UA 13	Actualisatie natuur- en landschapsoffensief	3 Ecologie
UA 14	Vaststellen beheerplannen natura 2000 m.n. in relatie tot stikstofproblematiek	3 Ecologie
UA 15	Provinciaal Milieuplan (PMP) m.n. aandacht voor gezondheid, fosfaatproblematiek en monitoring	3 Ecologie
UA 16	Regionale uitvoeringsdiensten (RUDs)	3 Ecologie
UA 17	Duurzame energie (als onderdeel Energieagenda)	3 Ecologie
UA 18	Handhaving	3 Ecologie
UA 19	Uitwerking voorstellen Commissie Veerman inclusief Zuid West -Delta	3 Ecologie
UA 20	Uitwerking Provinciaal Waterplan (PWP) m.n. de uitvoering 2e bestuursovereenkomst met de waterschappen (t/m 2013) en sluiten 3e bestuursovereenkomst (2014/2015)	3 Ecologie
UA 21	MKB en ondernemerschap	4 Economie
UA 22	Innovatie met topsectoren voor maatschappelijke opgaven	4 Economie
UA 23	Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie	4 Economie
UA 24	Ruimte voor bedrijvigheid	4 Economie
UA 25	Ondernemen over de grens	4 Economie
UA 26	Openbaar vervoer	5 Mobiliteit
UA 27	Infrastructurele projecten (BMIT)	5 Mobiliteit
UA 28	Rijksinfrastructuur (BO MIRT)	5 Mobiliteit

Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant 2011-2015

Speerpunten

		Programma/Paragraaf
UA 29	Mobiliteitsbeleid	5 Mobiliteit
UA 30	Luchtvaart	5 Mobiliteit/3 Ecologie
UA 31	Leefbaarheid	6 Cultuur en samenleving
UA 32	Sociale infrastructuur van Brabantse netwerken	6 Cultuur en samenleving
UA 33	Innovatie in de zorg	6 Cultuur en samenleving
UA 34	Gezondheid	6 Cultuur en samenleving
UA 35	Transitie jeugd	6 Cultuur en samenleving
UA 36	Erfgoed ontwikkeling	6 Cultuur en samenleving
UA 37	Culturele basisinfrastructuur	6 Cultuur en samenleving
UA 38	Energietransitie	7 Investeringsagenda
UA 39	Landschappen van allure	7 Investeringsagenda
UA 40	2018 Brabant	7 Investeringsagenda
UA 41	Sportplan Brabant 2016	7 Investeringsagenda
UA 42	Grootschalige cultuurhistorische complexen	7 Investeringsagenda
UA 43	Infrastructurele projecten (spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur)	7 Investeringsagenda
UA 44	Verbeteren van de communicatieve slagkracht en samenhang van de provincie	1 Bedrijfsvoering
UA 45	Versterken van de organisatie en HRM-functie	1 Bedrijfsvoering
UA 46	ICT-beleid	1 Bedrijfsvoering
UA 47	"Hoofdstuk 2 van het bestuursakkoord	1 Bedrijfsvoering
UA 48	Aanscherping begroting en P&C-cyclus	1 Bedrijfsvoering
UA 49	Alternatieve financieringsopties uitwerken	1 Bedrijfsvoering

1

Bestuur

Algemeen	14
01.01 Provinciebestuur	16
01.02 Bestuurlijke samenwerking	18
01.03 Interbestuurlijk toezicht	21

Inleiding

In dit begrotingsprogramma Bestuur richten we ons op de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant.

In de Agenda van Brabant spreekt de provincie de ambitie uit om tot de Europese top van de kennis- en innovatieregio's te blijven behoren. Met de Agenda van Brabant geven we aan hoe we toekomstgericht besturen en fors ombuigen met elkaar verbinden. Met een sterke focus op de eigen taken maar met samenwerking in uiteenlopende netwerken en partnerschappen.

We doen dit door in te zetten op drie hoofdlijnen:

- de kwaliteit van het provinciebestuur zelf en de rol en positie van de provincie als bestuurslaag (productgroep 01.01 Provinciebestuur);
- het bevorderen van de samenwerking met en tussen bestuurlijke partners (productgroep 01.02 Bestuurlijke samenwerking);
- het toezicht houden op en het bewaken van de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant (productgroep 01.03 Interbestuurlijk toezicht).

We zijn een provincie met een krachtig profiel die zich richt op haar kerntaken en -rollen. Een positie die wordt versterkt door belangrijke decentralisatieopgaven zoals besloten in het Bestuursakkoord met het Rijk. Het gaat hierbij om opgaven op het gebied van de regionale economie, het landelijke gebied en verkeer. De provincie heeft ingestemd met

dit bestuursakkoord maar met een duidelijk voorbehoud ten aanzien van de ingezette lijn voor de ecologische hoofdstructuur.

Onze ambities voor de komende bestuursperiode staan in een kort en krachtig bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' met de Agenda van Brabant als basis en richtsnoer. Om een slagvaardige bijdrage te leveren aan de gestelde doelen en ambities van dit bestuursakkoord is een concrete uitvoeringsagenda geformuleerd en integraal opgenomen in de Kaderbrief 2011. Deze uitvoeringsagenda is opgebouwd uit 49 speerpunten en maakt integraal deel uit van deze begroting.

Mijlpalen 2012:

- Realisering van de uitvoeringsagenda (2012-2015);
- Een duidelijk beeld van de bestuurlijk organisatorische opbouw van de 4 regio's met duidelijkheid over regionale opgaven, verhoudingen, samenhang en evenwicht, en zich logisch tot elkaar verhoudende (samenwerkings)partners **(UA1)** (2012);
- Een bestuurlijk profiel per gemeente met een inschatting van het vermogen van iedere gemeente om de opgaven te formuleren en te realiseren **(UA1)** (2012-2013);
- Bezien hoe gemeenten aan de slag gaan met de aanbevelingen en waar een rol van de provincie nodig is **(UA2)**;
- Implementeren generiek interbestuurlijk toezicht **(UA3)**
- Overeenstemming bereiken omtrent grensoverschrijdende focuspunten in de Vlaams-Nederlandse Delta **(UA7)**;

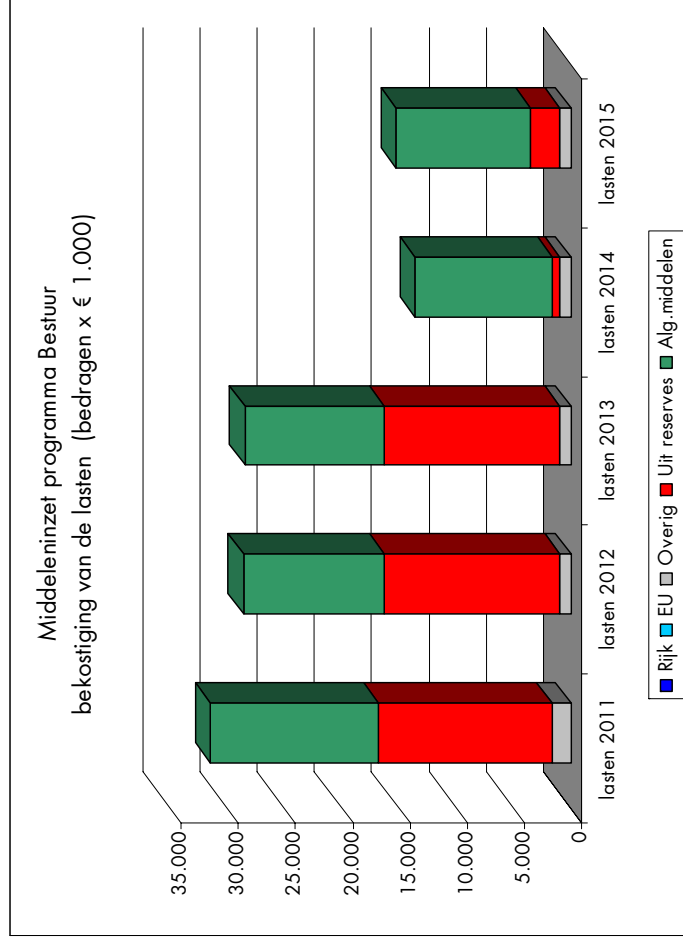
Wat wil de provincie bereiken?

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
1 Realisatie uitvoeringsprogramma (49-speerpunten)	2015	Kaderbrief 2011- bijlage 1	PS 32/11
2 De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken als één	Doorlopend	Bestuursakkoord in relatie met de Agenda van Brabant	PS 29/10

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
van de vier belangrijkste partners bij de uitvoering van de Agenda van Brabant (4O's: ondernemen, onderwijs, overheid en omgeving)			
3 De kracht van Brabant versterken door grensoverschrijdend samen te werken in de Rijn-Schelde Delta	Doorlopend	Bestuursakkoord in relatie met de Agenda van Brabant	PS 29/10,
4 Een smaller en betekenisvol vertegenwoordigend orgaan van de provincies (IPO)	Doorlopend	Bestuursakkoord in relatie met de Agenda van Brabant	PS 29/10A

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Programmalasten	14.107	23.445	21.778	21.889	7.337	9.357
Apparaatskosten	10.316	7.973	6.741	6.536	6.204	5.836
totaal	24.423	31.417	28.519	28.425	13.542	15.193
Baten						
Rijk	15	0	0	0	0	0
Europa	0	0	0	0	0	0
Overige programmabaten	1.784	1.623	911	926	943	959
Dekking verschil lasten en baten						
Dekking uit reserves	6.040	15.108	15.287	15.302	657	2.529
Dekking uit alg. middelen	16.383	14.687	12.321	12.197	11.942	11.705
totaal	24.423	31.417	28.519	28.425	13.542	15.193
Formatieinzet in fre	79,7	53,2	48,7			

01.01 Provinciebestuur

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

De productgroep Provinciebestuur draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant en richt zich daarbij op het provinciebestuur zelf en de rol en positie van de provincie als bestuurslaag. Het intern en extern functioneren van de eigen bestuursorganen wordt ondersteund. Provinciale Staten door de griffie en Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin door de provinciale organisatie. Ook de uitvoering van de rijkstaken van de Commissaris van de Koningin wordt ondersteund. Onder de rijkstaken van de CdK behoren onder andere Openbare orde en veiligheid en burgemeestersbenoemingen.

Integriteit

In 2012 zullen wij in het kader van de kwaliteit van het openbaar bestuur ook inzetten op integriteit van het bestuur. Het is zinvol het debat hierover in onze provincie gaande te houden, waarbij met name centraal dient te staan de vraag of de geldende morele waarden en normen voldoende zijn ingekaderd in de (spell)regels zoals die door overheden in Brabant worden toegepast. Het is van belang dat overheden van elkaar leren om te gaan met vraagstukken rondom het thema integriteit. Wij zullen de uitwerking van dit onderwerp in nauw overleg met de Brabantse gemeenten inhoud te geven.

Openbare orde en veiligheid

Een ander aandachtspunt in 2012 is Openbare orde en veiligheid. Openbare orde en veiligheid blijft onveranderd een belangrijk deel uitmaken van de portefeuille van de Commissaris van de Koningin. Hier spelen thema's als de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit, de relatie met de veiligheidsregio's onder de nieuwe Wet veiligheidsregio's, (lands)grensoverschrijdende samenwerking, een veranderend politiebestedel en daadwerkelijke crisissituaties. We zijn en blijven een ketenpartner in het veiligheidsdomein, zowel op basis van wet- en regelgeving, maar ook complementair hieraan op basis van gevoelde verantwoordelijkheid.

Wet Bibob

Tevens maken wij een vervolglag ten aanzien van de implementatie van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Een integrere overheid beschermt zich tegen het risico dat zij onbewust en ongewild criminele activiteiten faciliteert. Waakzaamheid en bestuurlijke weerbaarheid zijn geboden waar het de dreigende vermenging van onder- en bovenwereld betreft. Met de voorgenomen inrichting van een centrale Bibob-eenheid binnen onze provinciale organisatie stellen we ons ten doel om misbruik van vergunningen, overheidsopdrachten en subsidies te voorkomen en wordt een solide basis gelegd voor een effectieve en professionele toepassing van de Wet Bibob.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012	2012	2013	2014	2015
Lasten	6.329	6.822	6.822	5.814	5.814	5.902	5.985	6.123
waarvan beleid bestuursakkoord								
Lasten	6.329	6.822	6.822	5.814	5.814	5.902	5.985	6.123
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012				
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	566	350	358	358	364	370	376	376
Baten	566	350	358	358	364	370	376	376
Saldo lasten en baten	-5.763	-6.472	-5.457	-5.457	-5.538	-5.615	-5.746	-5.746
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>								
Bijdrage uit res. rekenkamer	302	317	322	322	324	327	329	329
Bijdrage uit alg. middelen	5.461	6.155	5.135	5.135	5.213	5.288	5.417	5.417

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De lasten nemen in 2012 ten opzichte van 2011 af met € 1 mln. Dit wordt grotendeels verklaard door het stoppen van de bestuursakkoordmiddelen 2008 – 2011 voor Merk Brabant. In 2012 vindt Merk Brabant zijn vervolg in regio branding.

In de begroting is voorts rekening gehouden met de vermindering van het aantal gedeputeerden.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

De beschikbare middelen 2012 worden hoofdzakelijk ingezet ten behoeve van

- provinciale staten (€ 2,4 mln),
- Zuidelijke rekenkamer (€ 0,7 mln)
- gedeputeerde staten (€ 1,9 mln),
- rijkstaken Commissaris der Koningin (€ 0,1 mln)
- interprovinciaal overleg (€ 0,7 mln),

De baten betreffen de bijdrage van de provincie Limburg in de kosten van de Zuidelijke Rekenkamer.

01.02 Bestuurlijke samenwerking

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Het doel is het versterken van de betekenis en het profiel van de provincie Noord-Brabant, evenals het versterken van de bestuurlijke partnerschappen ten behoeve van algemene maatschappelijke vraagstukken.

De bestuurlijke samenwerking geschiedt via 3 verschillende vormen:

1. Binnen de provincie;
2. Grensoverschrijdend;
3. Tussen provincies.

De samenwerking met het oog op meer specifieke beleidsdoelstellingen is ondergebracht bij de betreffende productgroepen in deze begroting. Centraal in deze samenwerking staat de samenwerking in Brabant binnen de zogenaamde 3 O's: ondernemen, onderwijs en overheid, waarbij we in Brabant een 4de O toevoegen: omgeving. Deze staat gelijk aan de maatschappelijke organisatie binnen Brabant.

In 2012 zal deze samenwerking met kracht worden ingevuld.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
2.1	De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken Een beeld van de bestuurlijk organisatorische opbouw van de 4 regio's met duidelijkheid over regionale opgaven, verhoudingen, samenhang en evenwicht, en zich logisch tot elkaar verhoudende (samenwerkings)partners. (UA1)	Beelden van de gemeenten op schaal van de 4 regio's			4				i.h.k.v. najaarsbrief 2011
2.2	Een bestuurlijk profiel per gemeente met een inschatting van het vermogen van iedere gemeente om de opgaven te formuleren en te realiseren. (UA1)	Aantal opgestelde profielen			40	27			i.h.k.v. najaarsbrief 2011
2.3	Bezien hoe gemeenten aan de slag gaan met de aanbevelingen en waar een rol van de provincie nodig is. (UA2)	Knelpunten en behoeften			Afhankelijk van knelpunten en behoeften gemeenten	Afhankelijk van knelpunten en behoeften gemeenten			apparaatskosten
2.4	Een nieuwe inrichting van de bestaande overlegstructuren.	Implementatie nieuwe overlegstructuur.			1				apparaatskosten
2.5	Samen met de regio de kwaliteit van wonen, werken en verblijven in West-Brabant op een hoger peil brengen door het ten uitvoer brengen van elf majeure projecten.	Aantal rapportages		2 voortgangs-rapportages	2 voortgangs-rapportages	1 voortgangs-rapportage	1 eindrapportage		12.091
2.6	Intensivering relatiebeheer gemeenten en regio's	- jaarlijks bezoeken van 67 gemeenten ;		67	67	67	67	67	apparaatskosten

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
2.7	Uitvoeren Strategische Agenda Brabantstad.	- onderzoeken klanttevredenheid							
3.1	De kracht van Brabant versterken door grensoverschrijdend samen te werken in de Rijn Schelde Delta Overeenstemming bereiken omtrent grensoverschrijdende focuspunten in de Vlaams-Nederlandse Delta (UA7*)	Periodieke voortgangsrapportages Tekenen nieuwe samenwerkingsovereenkomst Rijn Schelde Delta			2 voortgangsrapportages	2 voortgangsrapportages	2 voortgangsrapportages	2 voortgangsrapportages	75
4.1	Een smaller en betekenisvol vertegenwoordigend orgaan van de provincies (IPO) (her-) positionering van het IPO				1 rapportage				

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

2.1, 2.2 en 2.3 Project Krachtig bestuur in Brabant

Deze beleidsprestaties maken deel uit van het project Krachtig bestuur in Brabant, dat samen met de Vereniging van Brabantse Gemeenten (VBG) wordt uitgevoerd. We starten in Noord-Brabant als pilotregio.

2.3 Een nieuwe inrichting van de bestaande overlegstructuren.

Wij willen de bestaande overlegstructuren herijken (zie ook bestuursakkoord onder punt 5) om de bestuurlijke drukte binnen Brabant te reduceren. Dit doen wij door het stroomlijnen/bundelen van de bestaande (externe) overlegstructuren waarin de provincie met de gemeenten en regio's overlegt.

2.4 Elf majeure projecten in West-Brabant

Dit betreft de voortzetting en uitfasering van het tijdens de vorige bestuursperiode ingang gezette traject in West-Brabant. Op basis van de intentie-overeenkomst "Samen Investeren in West-Brabant" (24 september 2008) zijn er 11 majeure projecten benoemd die betrekking hebben op leefbaarheid, economie en duurzaamheid. PS stelden hiervoor € 50 miljoen ter beschikking op basis van 50% cofinanciering. PS worden met voortgangsrapportages op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.

2.5 Intensivering relatiebeheer gemeenten en regio's

Het relatiebeheer levert een integraal inzicht in provinciale en gemeentelijke doelstellingen, beleid en belangen en inzicht in ontwikkelingen in regio's. Voor gemeenten is er altijd een aanspreekpunt om signalen, vragen en eventuele klachten te melden en in samenspraak met betrokkenen te bespreken.

2.6 Uitvoeren Strategische Agenda Brabantstad.

De samenwerking van de provincie en B5 zet zich in voor het versterken van de economische kracht van Brabant – met focus op kennis en innovatie en de toepassing daarvan – om daarmee bij te dragen aan welvaart en welzijn van de hele Brabantse samenleving, waarbij we streven naar een goede balans tussen economie, ecologie en mens.

3.1 Rijn Schelde Delta

Het huidige akkoord over de samenwerking Rijn Schelde Delta (RSD) eindigt op 31 december 2011. Een voorstel voor voortzetting van samenwerking van de betrokken overheden, kennisinstellingen en het bedrijfsleven, binnen en buiten de havens in de Vlaams-Nederlandse Delta is in voorbereiding.

meer focus, minder adviescommissies en een afgeslankt IPO-bureau en tegelijkertijd een krachtig effectieve belangenbehartiger

4.1 Bestuurlijke samenwerking tussen provincies.

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) behartigt de gezamenlijke belangen van de provincies. Het jaar 2012 staat in het teken van een nieuwe meer strategische (her-)positionering van het IPO waarbij de inzet een selectief IPO is met een smalle agenda,

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2011				
Lasten	6.403	15.795	15.225	15.236	15.236	589	2.459	
<i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>								
Lasten	6.403	15.795	15.225	15.236	15.236	589	2.459	
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	686	749	0	0	0	0	0	0
Baten	686	749	0	0	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-5.717	-15.046	-15.225	-15.236	-15.236	-589	-2.459	
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>								
Bijdrage uit res. brabant 2050	0	0	2.000	0	0	0	0	0
Bijdr. AR regionale stuurverst.	5.739	14.791	12.965	14.977	330	259	2.200	259
Bijdrage uit alg. middelen	-21	255	259	259	259	259	259	259

Toeelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De lasten 2012 zijn per saldo € 0,57 mln lager geraamd dan voor 2011. Dit wordt verklaard door een afname van de begrote lasten Rijn Schelde Delta (RSD) (€0,3 mln) aangezien de bijdrage van derden en de bijbehorende lasten in RSD-projecten pas jaarlijks na vaststelling van de begroting van RSD worden opgenomen in de begroting. De lasten nemen in 2012 verder af met € 2,3 mln door het beëindigen van de bestuursakkoordmiddelen 2008 - 2011. Daarentegen zal de bijdrage van € 2,0 mln aan de gemeente Oss die in 2010 is verleend in 2012 tot besteding komen.

De baten nemen af tot €0. Dit wordt veroorzaakt doordat de bijdrage van derden in RSD projecten pas na vaststellen van de RSD begroting tot een begrotingswijziging leiden.

De lasten nemen na 2013 fors af aangezien de bijdragen in het kader van Samen Investeren Brabantstad en West Brabant uiterlijk eind 2013 tot besteding moeten zijn gekomen.

Toeelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

De beschikbare middelen 2012 van € 15,2 mln worden als volgt ingezet:

- € 1,1 mln ten behoeve van het uitvoeren van Samen Investeren Brabantstad
- € 12,1 mln Samen Investeren in West Brabant (BM-750 Intentie-overeenkomst 'Samen investeren in (West)Brabant': vaststelling en uitwerking majeure projecten.)
- € 2,0 mln vanwege de eerdergenoemde bijdrage aan de gemeente Oss

01.03 Interbestuurlijk toezicht

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

De provincie voert op een aantal terreinen de taak van interbestuurlijk toezichthouder uit. In de komende bestuursperiode wordt het accent gelegd op de implementatie van de Bijvoorbeeld op het terrein van het omgevingsrecht en de archiefzorg. Uitgangspunt bij generieke toezichtsinstrumenten (m.u.v. het financieel toezicht). Belangrijke aanleiding is het opstellen van de beleidskaders is dat het toezicht sober, op afstand, efficiënt, systeem- de Wet Revitalisering Generiek Toezicht die naar verwachting komend jaar in werking en risicogericht plaatsvindt, met respect voor de eigen verantwoordelijkheid van treedt.

gemeenten en met zo min mogelijk bestuurlijke lasten.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
2.8	De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken Implementeren generiek interbestuurlijk toezicht (UA3 [*])	Vastgestelde beleidskaders voor het generieke instrumentarium en de belangrijkste beleidsvelden (ruimte, milieu en archief).			5				apparataatskosten
2.9	Uitvoeren van financieel toezicht	Aantal onderzoeken van gemeentebegrotingen en uitspraken over de vorm van toezicht.	68	67	67	67	67	67	apparataatskosten
2.10	Implementatie vernieuwde handhavingsstrategie Zó handhaven we in Brabant Uitvoering gezamenlijke toezichtsprojecten omgevingsrecht	terugkoppelingen partners evaluatie-rapporten per speerpunt/toezichtsproject			71				740 baten 550

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

3.1 Implementeren generiek interbestuurlijk toezicht:

In 2012 treedt naar verwachting de Wet Revitalisering Generiek Toezicht in werking. Dit heeft gevolgen voor de wijze van het interbestuurlijk toezicht (ibt) van de provincie als toezichthouder. Zo worden taken van de voormalige VROM-inspectie overgeheveld naar de provincie. Momenteel is nog onduidelijk met welke middelen. In 2012 wordt nader vorm en inhoud gegeven aan de ibt-organisatie.

3.2 Uitvoeren van financieel toezicht

Het betreft hier een reguliere wettelijke taak van de provincie. Jaarlijks wordt beoordeeld of de 67 gemeenten een sluitende begroting hebben vastgesteld. Vanaf het begrotingsjaar 2011 wordt het financieel toezicht risicogericht, proportioneel, sober en op afstand uitgeoefend.

3.3 Brabantse handhavingsamenwerking

Binnen het veld van het omgevingsrecht werken bestuurs- en strafrechtelijke partijen samen. Dit wordt ondersteund door drie regionale Servicepunten Handhaving. De Brabantse handhavingstrategie is een kerndocument van de samenwerking en wordt ingevoerd door de gemeenten, waterschappen en provincie. Partners voeren handhavingprojecten uit (w.o. luchtswassers in de veehouderij).

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012				
Lasten	1.374	828	739	751	763	776		
<i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>								
Lasten	1.374	828	739	751	763	776		
Baten van het Rijk	15	0	0	0	0	0		
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0		
Overige baten	531	524	553	563	572	582		
Baten	547	524	553	563	572	582		
Saldo lasten en baten	-827	-304	-186	-188	-191	-193		
Dekking verschil lasten en baten								
Bijdrage uit reserves								
Bijdrage uit alg. middelen	827	304	186	188	191	193		

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

De Servicepunten Handhaving worden door de partners gefinancierd: gemeenten 70%, provincie 20% en waterschappen 10%. De baten van € 0,55 mln bestaan uit de bijdragen van de waterschappen en gemeenten aan de Servicepunten Handhaving. De lasten van € 0,74 mln bestaan uit de eigen bijdrage van de provincie aan de servicepunten en de doorbetaling van de bijdragen van waterschappen en gemeenten.

2

Ruimte

Algemeen	24
02.01 Ruimtelijke ontwikkeling	27
02.02 Vitaal platteland	30
02.03 Sterk stedelijk netwerk	33

Algemeen

Portefeuillehouder:

Y.C.M.G. de Boer

Inleiding

In dit begrotingsprogramma Ruimte richten we ons op het stimuleren en borgen van een zorgvuldig ruimtegebruik in Noord-Brabant.

Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting is één van de kerntaken van de provincie. Daarbij zijn de doelstellingen uit de Agenda van Brabant, met betrekking tot het behoud en versterken van het Brabants Mozaïek, de versterking van het concurrerend vermogen en het bevorderen van een duurzame voedselvoorziening, leidraad van ons handelen en vormen de provinciale Structuurvisie en het Programma Landelijk Gebied belangrijke richtinggevendende documenten.

Het rijk heeft in haar Structuurvisie Infra en RO met veel nadruk gekozen voor een scherp afgebakende rol van het rijk en de regionale dominantie voor ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit neergelegd bij de provincies. Dat geldt evenzo voor de verantwoordelijkheid voor een vitaal platteland.

Aan deze kerntaak geven wij invulling door in te zetten op drie hoofdlijnen:

- de (kwaliteit van de) ruimtelijke ontwikkeling en inrichting in Noord-Brabant (productgroep 02.01 Ruimtelijke ontwikkeling);
- een mooi, gezond en economisch vitaal landelijk gebied, verbonden met de steden (productgroep 02.02 Vitaal platteland);

Wat wil de provincie bereiken?

- het versterken van het stedelijk netwerk van Brabant (productgroep 02.03 Sterk stedelijk netwerk).

Het bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' geeft duidelijke opdrachten over zowel de inhoud van het uit te voeren beleid als over de wijze waarop die uitvoering moet plaatsvinden. Dit hebben wij uitgewerkt in de 49 speerpunten van de uitvoeringsagenda.

Mijlpalen 2012.

- uitvoering van de 9 gebiedsopgaven (**UA8 ***);
  - uitvoeren van het herijk beleid landelijk gebied (**UA5**);
  - vanuit de ruimtelijke insteek bijdragen aan een sterk stedelijk netwerk (**UA9**);
  - verschuiving van subsidies naar meer participatie (middels ontwikkelbedrijf) (**UA11**);
  - zorgdragen voor ruimtelijke kwaliteit in de diverse opgaven (**UA10**);
  - uitvoeren en waar mogelijk bijstellen van de Verordening Ruimte (**UA6**);
  - zorgen voor meer eenvoud in regels, overleggen en besluitvorming (**UA6**)
- (* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011).

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
1 Integrale gebiedsontwikkeling en participaties* e.v.	2011-2015	Structuurvisie Ruimtelijke Ordening	PS 51/10
2 Het borgen van provinciale ruimtelijke belangen in lokale (bestemmings)plannen	Continu	Verordening ruimte Noord-Brabant 2011	PS 12/11

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
3 Het verminderen van regellast en het bevorderen van effectieve en efficiënte (regionale) samenwerking en afstemming	2012	Bestuursakkoord	
4 Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit.	Continu	Structuurvisie Ruimtelijke Ordening	PS 51/10
5 Vitaal platteland	2017	PMJP (ILG-deel) op basis van Bestuursovereenkomst ILG Provinciale cofinanciering ILG Structuurvisie Ruimte en Verordening	PS 61/06 PS 65/06
6 Samenhangende strategie stedelijk netwerk Brabant		Agenda van Brabant	
7 Goed functionerende regionale werklocatiemarkt		Structuurvisie Ruimtelijke Ordening	PS 51/10
8 Goed functionerende (regionale) woningmarkt		Structuurvisie Ruimtelijke Ordening	PS 51/10
9 Verbinden stad en land		Agenda van Brabant	

Toelichting:

1. integrale gebiedsontwikkeling en participaties

Met betrekking tot de participaties (UA 11) wordt voor de inhoudelijke toelichting verwezen naar de voortgangsrapportage ontwikkelbedrijf.

Wat mag het kosten?

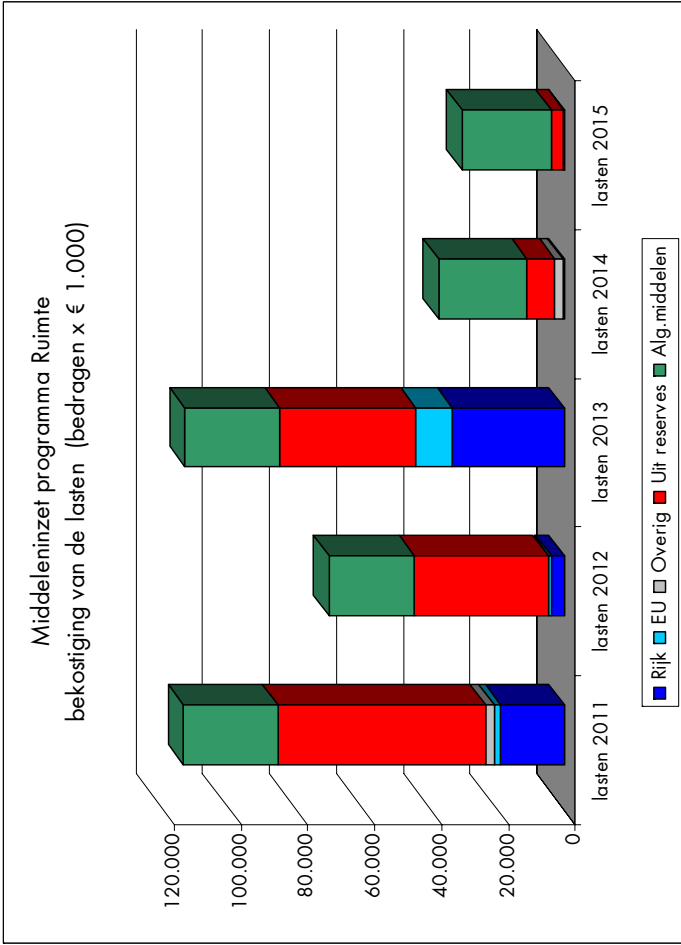
Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Leasen						
Programmalasten	43.743	93.641	50.558	94.275	19.358	13.565
Apparaatskosten	19.100	20.112	19.708	19.108	18.140	17.061
totaal	62.844	113.754	70.266	113.383	37.498	30.626
Baten						
Rijk	23.471	18.923	3.755	33.431	0	0
Europa	20	2.043	817	10.777	281	113
Overige programmabaten	364	2.594	120	125	2.484	83
Dekking verschil lasten en baten						
Dekking uit reserves	17.754	70.261	39.948	40.547	8.380	3.655
Dekking uit alg. middelen	21.235	19.933	25.626	28.503	26.353	26.776
totaal	62.844	113.754	70.266	113.383	37.498	30.626
Formatiezet in fre	167,9	158,0	142,4			

- € 4 miljoen beschikbaar voor woningbouw (stimulering zelfbouw en starters via collectief particulier opdrachtgeverschap);
  - € 8,8 miljoen beschikbaar voor Investeringsbudget landelijk gebied/Programma Landelijk Gebied;
  - € 10 miljoen beschikbaar voor knelpunten landelijk gebied.
- Deze middelen zijn voornamelijk op de centrale stelpost bestuursakkoord opgenomen in afwachting van nadere concretisering van het bijbehorende beleid. In de genoemde bedragen wordt rekening gehouden met een personeelskostencomponent van 4%.

Toelichting:

Voor programma Ruimte is voor de jaren 2012-2015 vanuit de bestuursakkoordmiddelen in totaal

- € 40 miljoen beschikbaar voor gebiedsopgaven (structuurvisie);
- € 4 miljoen beschikbaar voor impulsmaatregelen (Mijn Mooi Brabant aanpak);

02.01 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

In Tien voor Brabant en de Agenda van Brabant hebben wij de ambitie neergelegd om een top-regio op het gebied van innovatie en techniek te zijn. Daarvoor is het belangrijk om een wervend woon- en leefklimaat te behouden en waar mogelijk te versterken. De bestaande mozaiekstructuur van stedelijk en landelijk gebied past bij Brabant en willen we behouden. Er moet ruimte blijven voor recreatie in en om de stad. Groen binnen handbereik. De relatie stad-platteland krijgt de komende periode dan ook extra accent en aandacht waarbij het streven is dat "Brabant Brabant blijft".

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Integrale gebiedsontwikkeling en participaties* Uitvoering 9 gebiedsopgaven (UA8*)	Uitvoering plan van aanpak. Jaarlijkse rapportage aan PS			1	1	1	1	Stelpost bestuurs-akkoord-eind 2011
2.1	Het borgen van provinciale ruimtelijke belangen in lokale (bestemmings)plannen Beoordeling gemeentelijke plannen (jaarlijks circa 2000)	% zienswijzen dat binnen termijn is ingediend			100				Apparaatskosten
2.2	Jaarlijks herijkte, met de regio opgestelde, Regionale Agenda, voor landschappen inclusief bestuurlijke afspraken over landschappen in de Regionale ruimtelijke overleggen (RRO's)	Aantal bestuurlijke afspraken	4	4 regionale afspraken over landschappen	4	4	4	4	Apparaatskosten
3.1	Het verminderen van regellast en het bevorderen van effectieve en efficiënte (regionale) samenwerking en afstemming Sanering overbodig overleg (UA6*)	Implementatie nieuwe overlegstructuur			1				Apparaatskosten
3.2	Evaluatie Verordening Ruimte (UA6*)	Evaluatie uitgevoerd			1				Apparaatskosten
4.1	Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit Bevorderen van ruimtelijke kwaliteit in o.a. gebiedsopgaven (UA10*)	Oplevering en uitvoering actieprogramma ruimtelijke kwaliteit			1	1	1	1	Stelpost bestuurs-akkoord

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010	2011	2012	2013	2014	2015	begr.2012 bedrag x € 1.000
			realisatie	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	
									aanvang 2012

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

1.1 Gebiedsopgaven.

De structuurvisie onderscheidt 9 gebiedsopgaven waarin landelijke en stedelijke ontwikkelingen een bepaald gebied met elkaar in verband worden gebracht. In 2011 zullen wij in een Plan van Aanpak vaststellen hoe wij aan de coördinatie handen en voeten geven. In 2012 voeren wij dat uit en zullen wij de Staten informeren over de voortgang.

Voor de afzonderlijke gebiedsopgaven is of wordt een plan van aanpak of uitvoeringsplan opgesteld. De plannen van aanpak zullen concrete en meetbare resultaten bevatten, alsmede een planning. De beschikbare bestuursakkoordmiddelen staan op een stelpost. Pas na bespreking in de commissie worden de middelen nader bestemd.

2. Beoordeling gemeentelijke plannen.

Op basis van de Structuurvisie en de Verordening ruimte Noord-Brabant vindt een toets plaats op de doorwerking van de provinciale belangen/beleid in de gemeentelijke plannen. Daarbij worden tevens de afspraken die voornamelijk binnen de Regionaal Ruimtelijk Overleggen (RRO's) worden gemaakt, bewaakt. Ook vindt besluitvorming plaats op de verzoeken om ontheffingen, zoals opgenomen in de verordening ruimte.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2013	2014	2015
	2010	2011	2012	2012			
Lasten	5.323	24.871	8.932	8.932	3.251	2.521	1.901
waarvan beleid bestuursakkoord							
Lasten	5.323	24.871	8.932	8.932	3.251	2.521	1.901

3. Verminderen regellast en bevorderen efficiënte overlegstructuur.

In 2012 worden de resultaten bekend van een evaluatie van de werking van de Verordening ruimte Noord-Brabant. Expliciet onderdeel van die evaluatie zal zijn de mate waarin de Verordening beperkingen oplegt aan gemeentelijke en particuliere initiatieven, die op de keper beschouwd als zodanig positief worden gewaardeerd. In 2012 zullen wij onze overlegstructuren kritisch tegen het licht houden. In 2011 zijn wij daarmee gestart door ons te heroriënteren op de organisatie rond het Programma Landelijk Gebied.

4. Actieprogramma ruimtelijke kwaliteit

Om kwalitatief hoogwaardige ontwerpen en een zorgvuldige inpassing van nieuwe programma's te bereiken, is vroegtijdige inzet van deskundigheid op het terrein van ruimtelijke kwaliteit noodzakelijk. Aanvang 2012 wordt het actieprogramma voorgelegd aan de commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen waarna uitvoering plaatsvindt.

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2013	2014	2015
	2010	2011	2012	2011			
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	20	305	0	0	0	0	0
Overige baten	160	2.594	120	125	125	130	83
Baten	180	2.899	120	125	125	130	83
Saldo lasten en baten	-5.143	-21.973	-8.812	-3.125	-3.125	-2.391	-1.819
Dekking verschil lasten en baten							
Bijdrage uit reserve grondbank	338	20.089	7.325	1.618	884	462	
Bijdr. uit res.Brabant 2050	3.205	1.757	0	0	0	0	
Bijdrage uit alg.middelen	1.600	127	1.487	1.508	1.507	1.356	

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

- De lasten nemen in 2012 ten opzichte van 2011 af met € 16 mln. Dit wordt grotendeels verklaard door:
- de bestuursakkoordmiddelen 2008-2011 voor Mooi Brabant zijn tot en met 2011 beschikbaar (-/- € 3,1 mln).
  - de geraamde onttrekkingen ten behoeve van verwachte verliesnemingen in verband met de activiteiten van het ontwikkelbedrijf zijn in 2012 € 12,8 mln lager begroot dan in 2011.

- € 7,3 mln voor geraamde verliesnemingen in verband met activiteiten van het ontwikkelbedrijf. Deze heeft betrekking op een geraamde verliesneming m.b.t. logistiek park Moerdijk van € 6,5 mln en verwachte niet terug te verdienen rentelasten. (26/11 jaarstukken 2010 onderdeel voortgangsrapportage ontwikkelbedrijf)

Voor de gebiedsopgaven en ruimtelijke kwaliteit geldt dat deze gerealiseerd gaan worden met de beschikbaar gestelde bestuursakkoordmiddelen die nog op een stapel staan.

De afname in de baten in 2012 ten opzichte van 2011 wordt verklaard door incidentele baten die de grondbank in 2011 heeft ontvangen (-/- € 2,0 mln). Daarnaast is in 2011 een eenmalige bijdrage (-/- € 0,5 mln) en een Europese bijdrage ontvangen (-/- € 0,3 mln).

De lagere begrote lasten na 2012 worden eveneens verklaard door een verdere afname van de geraamde onttrekkingen ten behoeve van verwachte verliesnemingen met betrekking tot het ontwikkelbedrijf.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

De middelen opgenomen in de begroting 2012 betreffen totaal € 8,9 mln.:

- € 0,5 mln aan procesgeld t.b.v bijvoorbeeld provinciale omgevingscommissie en kosten in verband met uitvoeren verordening;
- € 1,1 mln aan rentelasten verbrede inzet Ruimte voor Ruimte (PS 53/05);

02.02 Vitaal platteland

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Om te behoren tot een Europese topkennis- en innovatieregio is een vitaal landschap rond de steden van groot belang, als cruciale vestigingsfactor voor (internationale) bedrijven en als recreatie-omgeving voor de inwoners van Brabant. Een vitaal landschap is daarom een ontwikkelopgave in de Agenda van Brabant. Doel is een mooi en gezond en economisch vitaal landelijk gebied, verbonden met de steden, dat bijdraagt aan Brabant als provincie waarin het goed wonen, werken en recreëren is.

De focus in de uitvoering is gericht op de versterking van de relatie tussen de stad en het platteland, met het landelijk gebied als tuin voor de steden. In de uitvoering kan in sterk verminderde mate beroep worden gedaan op subsidies. De provincie zet zich actief in op vergroting van de betrokkenheid van ondernemers en burgers, door het aangaan en faciliteren van allianties met partijen en innovatieve financieringsconstructies. Door optimale benutting van privaat initiatief wordt de plattelandseconomie versterkt, in combinatie met de intensivering van beleving en leefbaarheid.

De integrale aanpak, waardoor per saldo meer prestaties kunnen worden geleverd omdat de thema's in de praktijk sterk samenhangen, wordt gecontinueerd. Het gaat daarbij om de integrale aanpak van onder andere natuur, landschap, water, landbouw,

cultuurhistorie, leefbaarheid, recreatie en toerisme. De concrete doelstellingen en prestaties voor deze thema's zijn opgenomen in het programma's 2 Ruimte: (product-groepen 02.01 en 02.02), 3 Ecologie, 4 Economie, 6 Cultuur en Samenleving en 7 investeringsagenda.

In 2011 is gestart met de herijking van diverse beleidskaders, zoals bijvoorbeeld bij natuur (herijking Ecologische hoofdstructuur), landbouw (uitwerking Commissie van Doorn en recreatie & toerisme (visievorming)). In 2012 ronden we dat af. Op basis daarvan wordt het Programma Vitaal platteland opnieuw uitgelijnd, toegesneden op de uitvoering van deze nieuwe opgaven en financiële randvoorwaarden.

Daarnaast is er een groot aantal projecten in uitvoering, waarvoor al financiële verplichtingen zijn aangegaan. Deze worden in de periode 2012-2013 afgerond. De projecten geven uitvoering aan het vigerende Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied (PMJP 2008-2013), waarin ook het rijksbudget Inrichting Landelijk Gebied (ILG) is opgenomen. Het PMJP wordt herijkt.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
5.1.	Vitaal platteland Herijking beleid landelijk gebied (UA5)	Vastgesteld herijkt beleid			1				Apparaatskosten Stelpost bestuursakkoord medio 2012
5.2	Afhame van glastuinbouw in kwetsbare gebieden	Aantal ha te saneren en eventueel te verplaatsen uit kwetsbaar gebied	6	10	14	pm	pm	pm	Apparaatskosten

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
5.3	Het zich kunnen ontwikkelen van glastuinbouwbedrijven in concentratiegebieden	Aantal ontwikkelde ha in projectvestigingsgebieden (Deurne, Dinteloord)	Dinteloord 0 Deurne 0	7 0	20 5	30 25	45 15	40 15	Apparaatskosten
5.4	Landbouwkundige structuurversterking	Aantal ontwikkelde ha in overige concentratiegebieden Aantal ha kavelruil	3000 (tm 2010)	2000	2000	2000	2000	6500	6.000 baten 4.400

*UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

5.1 Herijkt beleid landelijk gebied

Het opnieuw uitlijnen van het programma is noodzakelijk, rekening houdend met de uitkomsten o.a. van het landbouwbeleid en het natuurbeleid (Ecologische hoofdstructuur). Het herijkt beleid wordt medio 2012 opgeleverd.

zorgen voor een duurzame inrichting. Om de ruimtelijke kwaliteit van Brabant te versterken werken wij aan de sanering van glastuinbouwbedrijven uit kwetsbaar gebied met natuur- en of landschapswaarden.

5.2 en 5.3 Glastuinbouw:

Ook de uitvoering van de sanering en ontwikkeling in de glastuinbouw wordt voortgezet. Gezien het belang van de glastuinbouw voor de economie van Noord-Brabant bieden wij ontwikkelingsruimte aan deze sector. Daarvoor worden o.a. de projectvestigingsgebieden Agro-food-cluster-Nieuw Prinsenland en Deurne ontwikkeld. Daarnaast streven wij in samenspraak met gemeenten naar ruimte voor groei in de bestaande vestigings- en doorgroeigebieden. Vooral in de projectvestigingsgebieden willen wij samen met initiatiefnemers (o.a de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij)

5.4 Landbouwkundige structuurversterking

Landbouwkundige structuurversterking is het verbeteren van de verkaveling, de ontwatering en de ontsluiting van agrarische percelen. Dit vindt in veel gevallen plaats als onderdeel van een groter integraal project met o.a. natuur- en waterdoelen. Een groot aantal projecten uit het provinciaal meerjarenprogramma 2007-2013 t.b.v. de Landbouwkundige structuurversterking is in uitvoering of er zijn al financiële verplichten voor aangegaan. Deze projecten worden in de periode 2012-2013 afgerond.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2013	2014	2015
	2010	2011	2012	2011			
Lasten	17.648	23.296	11.090	62.967	1.710	910	
<i>waaraan beleid bestuursakkoord</i>							
Lasten	17.648	23.296	11.090	62.967	1.710	910	
Baten van het Rijk	4.615	4.455	3.755	33.431	0	0	
Baten van de EU	0	1.738	817	10.777	281	113	

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming	2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011				
Overige baten	173	0	0	0	0	2.354	0
Baten	4.788	6.193	6.193	4.572	44.208	2.635	113
Saldo lasten en baten	-12.860	-17.103	-17.103	-6.518	-18.759	925	-798
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>							
Bijdr.res.cofin Europese progr.	196	2.524	2.524	213	3.357	172	58
Bijdr.reserve ILG	2.260	1.973	1.973	1.558	11.446	0	0
Bijdr.res.uitv.impuls reconstructie	2.459	9.000	9.000	3.500	2.704	0	0
Bijdrage uit alg.middelen	7.945	3.605	3.605	1.247	1.252	-1.097	740

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De lasten nemen in 2012 ten opzicht van 2011 af met € 12,2 mln. Dit wordt als volgt verklaard:

- voor € 5 mln wordt de afname verklaard door het wegvallen van bestuursakkoordmiddelen 2008-2011.
- de budgetten voor zowel uitvoeringsimpuls reconstructie als landbouwkundige structuurverbetering nemen af met € 1,5 miljoen per jaar en voor de Plattelandsontwikkelings-programma met € 3,7 mln.
- voor glastuinbouw is de eenmalige Rijks bijdrage van € 0,5 mln per jaar komen te vervallen.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

Het totaalbudget van € 11, 1mln is als volgt opgebouwd:

- € 1,2 mln is beschikbaar voor procesgeld ten behoeve van de uitvoering van het provinciaal meerjarenprogramma (werkbudgetten)
- € 3,5 mln voor de afwikkeling van de lopende projecten uitvoeringsimpuls reconstructie (PS 19/07 Bestedingsplan Reserve Uitvoeringsimpuls reconstructie)
- € 6,3 mln voor de landbouwkundige structuurversterking. (PS 35/08 voorjaarsnota 2008)

De budgetten laten in 2013 een stijging zien van € 52 mln. Dit wordt veroorzaakt doordat de ILG-middelen 2007-2013 uiterlijk in 2013 in de begroting zijn opgenomen aangezien dit het laatste jaar van uitvoering is. De provinciale cofinanciering en de POP-middelen die vanuit Europa komen zijn hieraan gerelateerd. (ILG: Investeringsbudget Landelijk Gebied, POP: Platteland ontwikkelingsprogramma).

De baten van € 4,6 mln zijn als volgt opgebouwd:

- € 4,4 mln cofinanciering van Rijk en Europa voor landbouwkundige structuurversterking
- € 0,2 mln Europese bijdrage voor Leader.

Voor ILG/PLG en knelpunten landelijk gebied zijn in het bestuursakkoord middelen beschikbaar gesteld. Deze staan op een centrale stelpost. Voor glastuinbouw is investeringsbudget beschikbaar gesteld binnen Ruimte voor Ruimte. (PLG-programma landelijk gebied).

02.03 Sterk stedelijk netwerk

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

De steden in Brabant hebben afzonderlijk onvoldoende kritische massa voor een top kennis- en innovatieregio. Doel is het stedelijk netwerk van Brabant te versterken door de ontwikkeling van toplocaties, hoogstedelijke zones en knooppunten. Dit in samenhang met de economische clusters en een robuust en efficiënt verkeers- en vervoersstelsel. Daarbij dient de eigenheid en diversiteit van de Brabantse steden te worden versterkt. Dit pakken wij aan via een viertal lijnen:

Een samenhangende integrale strategie en investeringsprogramma;

De financiële mogelijkheden met betrekking tot de ruimtelijke opgaven staan onder druk. Dat vraagt om een samenhangende integrale strategie voor de ontwikkeling van het stedelijk netwerk. De provincie heeft hierbij een regisserende rol om in overleg met partners te komen tot samenhang en scherpe prioriteiten en keuzes. Onderzocht zal worden in welke projecten in de hoogstedelijke zones de provincie zal participeren.

Aanbod en kwaliteit werklocaties;

Een goed vestigingsklimaat wordt voor een belangrijk deel bepaald door het aanbod én de kwaliteit van werklocaties. Het aanbod is momenteel onvoldoende gedifferentieerd en is niet afgestemd op de vraag. Als gebiedsregisseur focust de provincie zich op het bij elkaar brengen van de betrokken partijen. De uitvoering wordt geborgd door regionale bestuurlijke afspraken. De provinciale inzet op het gebied van werklocaties is gekoppeld aan het innovatiebeleid en vooral gericht op het versterken van topclusters. Dit geldt ook voor andere investeringen, zoals de herstructurering van verouderde werklocaties en NIMBY.

Een goed functionerende regionale woningmarkt;

Dit betekent, dat er voldoende woningen worden gebouwd (kwantitatief doel), er een gevarieerd en aantrekkelijk aanbod van woningen en woonmilieus is dat aansluit op de vraag van de woonconsument en dat er oog is voor kwaliteitsverbeteringen van de bestaande woningvoorraad en woonomgeving (kwalitatieve doelen). 'Op het regionale schaalniveau speelt de provincie een centrale, regisserende rol, bijvoorbeeld als het gaat om informatievoorziening, kennisuitwisseling, monitoring en onderzoek en het maken van regionale, bestuurlijke afspraken.

In regionaal verband worden jaarlijks regionale agenda's voor wonen en werken opgesteld. Doel is steeds een actueel en gezamenlijk gedragen beeld te hebben van wat er speelt op het vlak van wonen en werken, waar knelpunten zijn of dreigen en welke strategieën moeten worden ingezet om adequaat in te kunnen spelen op de dynamiek op de woningmarkt en met betrekking tot werklocaties. Bestuurlijke afspraken, bijvoorbeeld over de woningbouwprogrammering en de ontwikkeling van werklocaties maken deel uit van de regionale agenda's.

Het verbinden van stad en land;

De directe nabijheid van stad en land is een kwaliteit van Brabant (Brabant mozaïek). Een groen ommeland functioneert als onderdeel en is aanvullend op het (rode) stedelijke netwerk. Het verbinden van stad - land met regionale identiteit vraagt om een herijking en vernieuwing van de plattelandsontwikkeling. De provincie neemt hiervoor het initiatief.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
6.1	Samenhangende strategie stedelijk netwerk Brabant Samen met de partners een samenhangende strategie opstellen voor de ontwikkeling van het stedelijke netwerk	Opgestelde strategie			1				Apparaatskosten
7.1	Goed functionerende regionale werklocatiemarkt Opstellen van kwalitatieve en kwantitatieve analyses en prognoses werklocaties	Aantal regionale werklocatie-analyses in de 4 RRO gebieden Actualisering van de provinciale prognose werklocaties ten minste 1 x per bestuursperiode	4 regionale werklocatie-analyses 1 prognose-actualisering	4	4	4	4	4	Apparaatskosten
7.2	Jaarlijks herijkte met de regio opgestelde Regionale Agenda voor werken inclusief bestuurlijke afspraken over werklocatieprogramma's in de RRO's* (inclusief aanpak kantoren) (UA9)	Aantal gemaakte bestuurlijke afspraken in de RRO's	Procesafspraken over het opstellen van Regionale Agenda's Werken in de 4 RRO's	4 regionale agenda's voor werken	4	4	4	4	Apparaatskosten
8.1	Goed functionerende (regionale) woningmarkt Opstellen van kwalitatieve en kwantitatieve analyses en prognose 'Bevolkings- en woningbehoefteprognose	Analyses en prognoses Actualisering van de provinciale bevolkings- en woningprognoses ten minste 1 x per bestuursperiode	4 regionale woningmarkt-analyses	4	4	1 prognose-actualisering	4	4	Apparaatskosten
8.2	Jaarlijks herijkte, met de regio opgestelde, Regionale Agenda voor wonen inclusief bestuurlijke afspraken over woningbouwprogramma's in de RRO's (UA9)	Aantal bestuurlijke afspraken in de 4 Regionale Ruimtelijke Overleggen (RRO's)	Vastgesteld woningbouwprogramma in de 4 RRO's	4 regionale agenda's voor wonen	4	4	4	4	Apparaatskosten 150
8.3	Stimuleren van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)*	Aantal nieuwbouwwoningen waarvoor subsidie wordt verleend in het kader van de Stimuleringsregeling CPO	300	250	250	250	250	250	Stelpost bestuursakkoord aanvang 2012
9.1	Verbinden stad en land Analyse stateland maken	Verkenning stateland			1				Apparaatskosten

*UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

7.1 Opstellen van kwalitatieve en kwantitatieve analyses en prognoses werklocaties .
 Jaarlijks worden regionale werklocatie- en woningmarktanalyses uitgevoerd, die samen met monitorings- en actuele prognosegegevens een belangrijke basis vormen voor de regionale agenda's voor werken en wonen.

8.1 Opstellen van kwalitatieve en kwantitatieve analyses en prognose 'Bevolkings- en woningbehoefteprognose
 Jaarlijks worden in regionaal verband afspraken gemaakt (of herbevestigd) over de ontwikkeling van werklocaties en de woningbouwprogrammering. Zonodig vindt bijstelling plaats op basis van monitoringsgegevens, regionale analyses of geactualiseerde prognose-uitkomsten.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten waaraan beleid bestuursakkoord	20.773	45.474	30.536	28.057	15.127	10.754
Lasten	20.773	45.474	30.536	28.057	15.127	10.754
Baten van het Rijk	18.856	14.468	0	0	0	0
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0
Overige baten	30	0	0	0	0	0
Baten	18.886	14.468	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-1.886	-31.006	-30.536	-28.057	-15.127	-10.754
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>						
Bijdrage uit reserve grondbank	2.315	7.128	18.443	10.517	3.609	3.136
Bijdr. AR regionale structuurverst.	5.494	14.047	6.300	6.908	0	0
Bijdr. uit reserve Brabant 2050	1.487	6.587	0	0	0	0
Bijdr. uit reserve ISV	0	7.154	2.610	3.997	3.715	0
Bijdrage uit alg. middelen	-7.411	-3.911	3.183	6.635	7.803	7.618

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De begroting 2012 laat ten opzichte van 2011 een daling zien van € 15 mln. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een stijging van de lasten (+ € 18,5 mln) met betrekking tot het maatregelenpakket woningbouw naar € 21,2 mln. Anderzijds laten de lasten een daling van € 33,5 mln. Deze daling wordt verklaard door een afname van de bestuursakkoordgeldden 2008-2011 (-/- € 15,4 mln) en de afname van inzet vanwege stedelijke vernieuwing (-/- € 18,1 mln). De baten zijn hieraan gerelateerd.

In de Najaarsbrief 2011 zal voor stedelijke vernieuwing een nieuwe raming worden opgenomen voor de lasten en bijbehorende baten.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties
 De middelen 2012 van € 30,5 mln zijn als volgt beschikbaar :

- € 21,2 mln voor de afwikkeling van het maatregelenpakket woningbouw (commissiestukken BM-0779 en EMG-0970. Aanpak van de Kredietcrisis: stand van zaken)
- € 2,6 mln voor de afwikkeling van verleende subsidies in het kader van de subsidieregeling Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (Statenvoorstel 12/10A ISV 3)
- € 6,5 mln voor de afwikkeling van verleende subsidies in het kader van stedelijke zones (€ 6,5 mln) (Statenvoorstel 06/09 A. Vaststelling 2e tranche Samen Investeren)
- € 0,2 mln procesgeld ter facilitering van bovenstaande beleidsprestaties bijv. regionale afstemming volkshuisvesting

Voor CPO zijn middelen beschikbaar gesteld in het bestuursakkoord. Deze middelen staan op een stelpost.

3

Ecologie

Algemeen	38
03.01 Water	41
03.02 Milieu	45
03.03 Natuur en landschap	45

Portefeuillehouder:

J.J.C. van den Hout

Inleiding

In dit begrotingsprogramma Ecologie richten we ons op en gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant, waarin we veilig kunnen wonen en waar ruimte is voor economische, maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen.

Het bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' en de Agenda van Brabant vormen de leidraad voor het handelen. De structuurvisie Ruimte en het Programma Landelijk gebied zijn hierbij belangrijke richtinggevende documenten. Dit betekent dat de provinciale kerntaken sober en doelmatig worden uitgevoerd en dat de ecologische belangen pro-actief in integrale gebiedsteams worden ingebracht. Financieel staan we voor een grote uitdaging: de programmamogelden lopen nl. terug van ca. €250 miljoen in 2011 naar bijna €30 miljoen in 2015.

Wij geven hier invulling aan door in te zetten op:

- de juiste waterhoeveelheid, schoon grond- en oppervlaktewater en bescherming tegen overstromingen (productgroep 03.01 Water);
- de zorg voor het milieu (productgroep 03.02 Milieu);
- een samenhangend netwerk van natuurgebieden, biodiversiteit en landschappen met regionale identiteit (productgroep 03.03 Natuur en landschap).

De uitwerking van de rolopvatting op de provinciale kerntaken is vormgeven in 4 provinciale beleidsplannen die de basis vormen voor de resultaten en prestaties binnen het ecologisch domein:

Wat wil de provincie bereiken?

Doelstellingen

(afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's

- 1 Adequate bescherming van Noord-Brabant tegen overstromingen.

- het provinciaal waterplan (03.01)
- het provinciaal milieuplan, nog vast te stellen (03.02)
- handhavingsoers 2012-2015, nog vast te stellen (03.02)
- het natuur- en landschapsoffensief, herziening in 2012 (03.03)

Het accent voor 2012 zal liggen op:

- vernieuwen Programma Vitaal Platteland o.a. consequenties deelakkoord Natuur op 9 december 2011 in PS (bezuinigingen op EHS/ILG), (UA 12);
- herziening van het natuur- en landschapsoffensief, inclusief voorstellen t.a.v. de aanwending van het ecologiefonds (n.a.v. motie ecologiefonds en leefgebiedenbenadering) (Kaderstellende notitie 25 november 2011 in commissie Ecologie en handhaving (UA 13);
- uitvoering geven aan het investeringsprogramma Landschappen van Allure (UA 13);
- vaststelling en uitvoering nieuw provinciaal milieuplan (UA 15);
- uitwerking van de vorming van RUDs (UA 16);
- uitwerken duurzame energielijn binnen energieagenda (UA 17);
- afspraken maken met rijk en regionale partners ten aanzien van uitvoeringsprogramma Zuid-Westelijke Delta (UA 19).

Doelstellingen	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
1 Adequate bescherming van Noord-Brabant tegen overstromingen.	2015	Provinciaal Waterplan 2010 - 2015 Dit betreft o.a. programma Ruimte voor de rivier en Zuid-westelijke Delta.	PS-48/09

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
2 Noord-Brabant heeft de juiste hoeveelheden water (niet te veel en niet te weinig).	2015	Provinciaal Waterplan 2010 – 2015 Dit betreft o.a. verdrogingsbestrijding, waterberging, beek en kreekherstel.	PS-48/09
3 Schoon gronden en oppervlaktewater voor iedereen.	2027	Provinciaal Waterplan 2010 - 2015	PS-48/09
4 De burger ondervindt geen onaanvaardbaar risico door gevaarlijke stoffen en luchtvaart.	2015	Provinciaal Milieuplan (PS/ ...), hoofdstuk 4.1 Beleidsvisie Externe Veiligheid d.d. 27 juni 2008	Nog vast te stellen PS 31/08
5 De luchtkwaliteit in Noord-Brabant voor stikstofdioxide en fijnstof, en verzurende stoffen afkomstig van verkeer, landbouw en industrie voldoet aan de wettelijke normen.	2015	PMP (PS/ ...), hoofdstuk 4.2 Verordening stikstof en Natura 2000 d.d. 9 juli 2010	Nog vast te stellen PS 40/10
6 De geluidskwaliteit langs provinciale wegen, in stiltegebieden, rond industrieterreinen en bij landzijdige luchtvaartactiviteiten voldoet aan de wettelijke normen.	2015	PMP (PS/ ...), hoofdstuk 4.4 Beleidsnota Luchtvaart 10 december 2010	Nog vast te stellen PS 62/10
7 De geurkwaliteit nabij industriële inrichtingen en veehouderijen voldoet aan de wettelijke normen.	2015	PMP (PS/ ...), hoofdstuk 4.3	Nog vast te stellen
8 De kwaliteit van de bodem vormt geen gevaar voor de volksgezondheid en het milieu en de ondergrond wordt duurzaam gebruikt.	2015	PMP (PS/ ...), hoofdstuk 4.6	Nog vast te stellen
9 De leefomgeving ondervindt geen onaanvaardbare gevolgen vanuit grondstoffen- en energievoorziening, stortplaatsen en vanuit afvalstoffenverwerking.	2015	PMP (PS/ ...), hoofdstuk 4.8 en 4.9	Nog vast te stellen
10 Landbouw en agrofood functioneren duurzaam.		Nota volgt n.a.v. uitkomsten Commissie van Doorn.	Nog vast te stellen
11 De handhaving voldoet aan wet- en regelgeving.	2015	Handhavingkoers 2012-2015 Het betreft naleving door rechtspersonen waarvoor wij handhavingsbevoegd zijn.	Nog vast te stellen
12 Natuur en landschap is in de samenleving verankerd in samenhang met economische en sociale culturele ontwikkelingen.	Continu	Vernieuwing natuur- en landschapsbeleid (incl. actualisatie Natuur en landschapsoffensief 2002), Agenda van Brabant, Uitvoeringsagenda Bestuursakkoord 2011 – 2015.	Nog vast te stellen

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
13 Een samenhangend netwerk van natuurgebieden inclusief verbindingen.	2018	Zie boven.	2011/2012
14 Rijke biodiversiteit (de natuurlijke rijkdom aan planten en dieren) Brabantbreed van stad tot land.	Continu	Zie boven.	2011/2012
15 Landschappen met regionale identiteiten ten behoeve van een goed leef- en vestigingsklimaat.	2016	Zie boven.	2011/2012

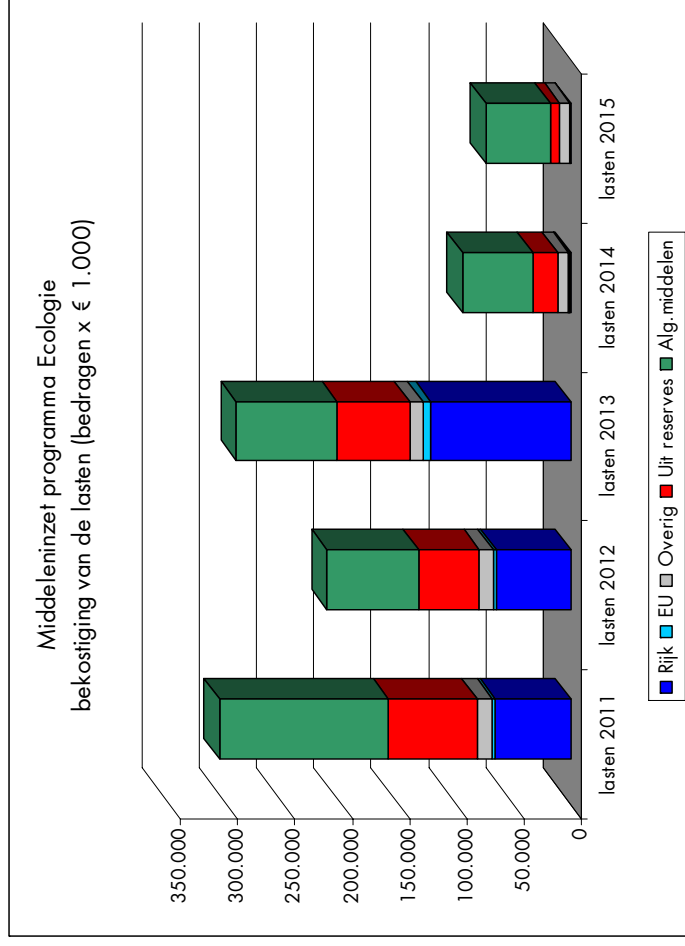
Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Programmalasten	199.268	251.822	159.239	239.669	45.342	28.379
Apparaatskosten	47.953	53.519	52.850	51.216	48.576	45.638
totaal	247.221	305.342	212.089	290.885	93.918	74.017
Baten						
Rijk	48.911	65.306	64.790	121.654	1.166	429
Europa	292	2.650	2.563	6.651	260	110
Overige programmabaten	12.698	13.371	12.128	11.961	9.844	8.959
Dekking verschil Lasten en baten						
Dekking uit reserves	28.680	91.252	52.823	62.964	21.972	8.011
Dekking uit alg. middelen	156.640	132.764	79.784	87.655	60.677	56.508
totaal	247.221	305.342	212.089	290.885	93.918	74.017
Formatiezet in fle	401,2	369,6	388,0			

Voor programma Ecologie is voor de jaren 2012-2015 vanuit de bestuursakkoordmiddelen in totaal

- € 12 miljoen beschikbaar voor soortenbescherming/biodiversiteit
- € 22,4 miljoen beschikbaar voor investeringen ecologie
- € 1,2 miljoen beschikbaar voor jonge boeren

Deze middelen zijn voornamelijk op de centrale steipost bestuursakkoord opgenomen in afwachting van nadere concreetisering van het bijbehorende beleid. In de genoemde bedragen wordt rekening gehouden met een personeelskostencomponent van 4%.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
		- Beleidsinstrumenten (H15 PWP): communicatie			x	x	x	x	
	Uitvoering Provinciaal Waterplan Uitvoering Deltaprogramma (UA 19)						1		622
1.1	Opstellen lange termijn maatregelen (Rivieren, Zuid-Westelijke Delta droogte)	Maatregelenprogramma.			x		x		
1.2	Begeleiding korte termijn maatregelen (Uitvoeringsplan-Zuid-Westelijke Delta)	Voortgang maatregelen.				x	x		
	Uitvoering bestuursovereenkomst waterschappen (UA 20)								
2.1	Subsidie verlenen voor realisatie door waterschappen (H8,9,10 PWP) (PLG doelen)	Voortgang van realisatie van: - 239 km ecologische verbindingzones (2010-15) - 118 km herstelde beek top-gebieden - 96 km herstelde beek overig - 63 vispassages - 1.347 ha waterberging - 13.636 ha verdrogingsbestrijding - 6.682 ha waterkwaliteit	5% (11 km) 20% (24km) 5% (5 km) 0 10% (224Ha) 9%(1.187Ha) 1% (80Ha)	20% 25% 20% 20% 20% 20%	40% 50% 40% 40% 40% 40%	60% 100% 60% 60% 60% 60%	80% 80% 80% 80% 80%	100% 100% 100% 100% 100%	37.123
	Uitvoering Provinciaal Waterplan overig (UA 20)	Uitvoering of Uitvoeringsprogramma PWP en met name:							
3.1	Verbetering van de waterkwaliteit (H8 PWP)	- Voortgang onderzoeken en maatregelen (o.a. Kaderrichtlijn Water operationeel 2012, gereed 2015) - Voortgang gebieds-dossiers grondwaterwinning openbare watervoorziening - % zwemwater onder toezicht		4 100%	1 100%			1 100%	2.000
1.3	Omgaan met waterkwaliteit (H10,12 PWP)	- Voortgang maatregelen Planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de rivier' - Mate van regionale wateroverlast						4	887
2.2	(de volgende prestatie-indicatoren dragen bij aan doelstelling 2)	- 28 herstelde vennen - % herstelde wijsgebieden per jaar - Voortgang overige onderzoeken en maatregelen	0 0	7% 0	40% 20%	60% 40%	80% 60%	100% 100% x	831
2.3	Gebruik van grondwatervoorraden (H11 PWP)	Voortgang onderzoeken en maatregelen							1.100

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010		2011		2012		2013		2014		2015		begr.2012 bedrag x € 1.000
			realisatie	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	
		maatregelen			x		x		x		x		x		

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting

Uitvoering in het landelijk gebied: waterprojecten in de Bestuursovereenkomst met de waterschappen (UA 20)

In 2012 wordt de uitvoering van het huidige beleid gecontinueerd. Veel waterdoelen zijn een gezamenlijke opgave voor provincie en waterschappen, die met betrekking tot uitvoering en realisatie zijn neergelegd in de Tweede Bestuursovereenkomst tussen

Provincie en de Brabantse waterschappen en ook zijn vastgelegd in het PWP- uitvoeringsbesluit. Steeds vaker werkt de provincie op watergebied ook samen met gemeenten en terreinbeheerders om de waterdoelen te realiseren en tevens een bijdrage te leveren aan een betere ruimtelijke kwaliteit van Brabant.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie	Raming	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	44.426	26.787	45.931	61.575	13.486	13.230		
Lasten	44.426	26.787	45.931	61.575	13.486	13.230		
Baten van het Rijk	6.182	5.181	20.752	29.630	0	0		
Baten van de EU	0	126	250	750	150	0		
Overige baten	7.166	5.479	5.400	5.400	5.400	5.400		
Baten	13.348	10.786	26.402	35.779	5.550	5.400		
Saldo lasten en baten	-31.077	-16.001	-19.529	-25.796	-7.936	-7.830		
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>								
Bijdr. uit res. PWP	6.704	16.695	15.394	25.329	6.653	6.511		
Bijdr. reserve ILG	612	1.271	1.454	838	150	0		
Bijdrage uit alg. middelen	23.762	-1.965	2.682	-371	1.134	1.320		

Toelichting op verschillen tussen 2011 en 2012 voor lasten en baten

In 2012 is €19 miljoen meer beschikbaar. Bijna €16 miljoen betreft ILG doelen, met name Beek en Kreekerstel, verdrogingsbestrijding, water en bodemkwaliteit en synergiegeld (zie ook verschil batenkant). Het overige betreft de tweede bestuursovereenkomst met de waterschappen, met name waterbergingsgebieden.

De teruggang van €48 miljoen in lasten (en €18 mln in baten) na 2013 wordt verklaard door afloop van de ILG bestuursovereenkomst met het rijk en de tweede bestuursovereenkomst met de waterschappen. (ILG: Investeringsbudget Landelijk Gebied). De overige baten betreffen hoofdzakelijk de inkomsten uit de grondwaterheffing.

Voorziening Grondwaterheffing

Deels wordt het Provinciaal waterplan gefinancierd uit de grondwaterheffing. Hiervoor is een voorziening gevormd. Mutaties in de voorziening worden echter niet zichtbaar in de exploitatiebegroting (bovenstaande tabel). Dit vanwege financiële verslagleggingsregels (conform BBV; besluit begroting en verantwoording). In kolom "begr 2012" zijn wel de bijdragen (€7,268 mln) van de voorziening opgenomen t.b.v. een compleet beeld.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de bijdragen uit de voorziening per beleidsprestatie:

	Bedragen x € 1.000
Algemeen	2.360
Beleidsprestatie 2.1	3.397
Beleidsprestatie 2.2	268
Beleidsprestatie 2.3	1.100
Beleidsprestatie 3.1	143

Toelichting op begroting 2012 i.r.t. prestaties

De bedragen in kolom 2012 bij de beleidsprestaties vertegenwoordigen een totaal bedrag van ruim €53 miljoen. Dit is ruim € 7 meer dan het totaalbedrag aan lasten (€45,9 mln) opgenomen in de financiële tabel. Het verschil wordt verklaard door de bijdrage uit de voorziening grondwaterheffing, zoals in voorgaande alinea toegelicht. Tegenover de uitgaven staan rijksinkomsten (€20,7 mln) voor de uitvoering van de ILG overeenkomst en legesinkomsten Grondwaterheffing (€5,4 mln) t.b.v. verdrogingsbestrijding.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

De provincie zorgt dat het milieu bijdraagt aan een gezonde omgeving voor mens, dier en plant.

De vertaling van de Agenda van Brabant, het bestuursakkoord 2011/15 en het daaraan gerelateerde uitvoeringsprogramma Tien voor Brabant resulteert in een diversiteit aan onderwerpen die het beleidsveld milieu raken. De onderwerpen in deze productgroep dragen bij aan de doelstellingen 4 tot en met 9, zoals opgenomen in de inleiding van programma Ecologie.

De beleidsprestaties zijn als volgt geclassificeerd:

externe veiligheid	bodem
lucht	grondstoffen en stortplaatsen
geluid	landbouw
geur	handhaving

De komende jaren zal met name gestuurd worden op de volgende onderwerpen:

Provinciaal Milieuplan (PMP) (UA 15)

In het PMP zijn de wettelijke en Lodderstaken op milieugebied opgenomen (voldoen aan nationale en Europese normen), zoals vergunningverlening, uitvoering Wet geluidhinder en Wet luchtvaart en handhaving. Bovenop deze wettelijke (basis) taken krijgen een aantal specifieke Brabantse problemen extra aandacht. Deze onderwerpen voldoen aan de randvoorwaarden die gesteld zijn in de Agenda van Brabant. Onderwerpen die in 2012 bijzondere aandacht krijgen:

- monitoring van de toestand van het milieu;
- de relatie tussen milieu en volksgezondheid (faciliteren en regisseren);
- landbouw en agro-food (uitkomsten commissie van Doorn implementeren);
- aanpak m.b.t. luchtwassers (stimuleren van innovatie);
- fosfaat (met stakeholders plan van aanpak uitwerken en stimuleren van innovatie).

Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) (UA 16)

Doel van de RUD's is substantiële verbetering en borging van de kwaliteit van de vergunningverlening, toezicht en handhaving door de vorming van Regionale Uitvoeringsdiensten. In 2012 worden in nauw overleg met andere betrokken de plannen voor de vorming van de RUD's uitgewerkt. Planning is erop gericht de uitvoeringsstructuur per 1 januari 2013 operationeel te hebben. De Provincie voert enerzijds regie op het proces en is anderzijds deelnemer in de drie RUD's.

Landbouw en agro-food (UA 4)

Getuige de levendige maatschappelijke discussies over schaalgrootte en menselijke maat (megastallen), gezondheid van mens en dier (Q-koorts, MRSA, ESBL), landschappelijke kwaliteit en leefbaarheid, staat het huidige landbouw- en agrofoodsysteem in Brabant aan de vooravond van grote, noodzakelijke veranderingen. We zetten in op verduurzaming en innovatie in de hele keten van de landbouw agro-food sector (incl. retail en consument) in Brabant.

Handhaving (UA 18)

Het beleid waarmee het naleefgedrag wordt beïnvloed wordt neergelegd in de Handhavingakoers 2012-2015. Dit koersdocument wordt eind 2011 opgeleverd. Hierin worden concrete prestaties en indicatoren opgenomen. Om de beleidsdoelstellingen te realiseren zal nieuw instrumentarium moeten worden ontwikkeld.

Het instrument vergunningverlening wordt ingezet om de milieubelasting door de industrie en de intensieve veehouderij terug te brengen. Aspecten die in de vergunningverlening aan de orde komen zijn preventieve maatregelen (bodembescherming, afvalpreventie, energiebesparing), maatregelen om de emissie van vervuulende stoffen te verminderen, en bijvoorbeeld maatregelen ter vermindering van veiligheidsrisico's, geluids- en geuroverlast. Daarnaast wordt incidenteel ontheffing verleend voor het op of in de bodem brengen van afvalstoffen.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x bedrag x € 1.000
	Algemeen Vaststellen Provinciaal Milieuplan (UA15)	Vastgesteld provinciaal milieuplan Toestand van het Brabantse Milieu (monitoring). Actuele gezondheidskaarten van Noord-Brabant o.b.v. de GES-methodiek (GES:Gezondheidseffectscreening) Operationele uitvoeringsstructuur 2013		1 1 1		1		1 1 1	5.500 - 89 100
	Instellen Regionale uitvoeringsdienst (UA16)								
4.1	Externe veiligheid (EV) Creëren en borgen veilige afstand tussen risicovolle activiteiten (gevaarlijke stoffen en luchtvaart) en leefomgeving burgers	Aantal opgeloste (latente) saneringssituaties waarvoor de provincie verantwoordelijk is Vastgestelde luchthavenbesluiten (zie ook 6.1) Herziene beleidsvisie externe veiligheid		0	6 2 1				3.374
4.2	Het beschikbaar stellen van betrouwbare informatie over risicovolle bedrijven	Aantal objecten dat actueel, juist en volledig wordt getoond op de risicokaart		1750	1850	1950	2050	2150	79
4.3	Het borgen van de structurele adequate uitvoering van de EV-taken bij gemeenten, veiligheidsregio's en provincie (EV: Externe Veiligheid)	Aantal bestuurlijke verklaringen van overheidsorganisatie die aangeven te voldoen aan de vastgestelde criteria		0	71				
5.1	Lucht Reduceren emissie fijnstof, stikstofdioxide en benzeen	Aantal gesubsidieerde projecten Brabants Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit, waarbij uitvoering leidt		20 (A) 7 (B)	0 (A) 3 (B)				2.703

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
		tot voldoen aan de wettelijke normen. Aantal uitgevoerde meetprojecten m.b.t. de luchtkwaliteit in Brabant Aantal gesubsidieerde veehouderijen met (gecombineerde) luchtwassystemen met elektronische monitoring* Onderzoek naar emissiereducerende staltechnieken bij pluimvee, geiten en melkveebedrijven. Voorlichtingsactiviteiten t.b.v. toepassing van nieuwe staltechnieken		6 45 1 1	6 45 4 3	6 4 3 2	4 4 3 2	4	
6.1	Geluid Stabiliseren en waar mogelijk terugdringen van geluidbelasting -op woningen langs provinciale wegen en in de kernen van stillegebieden; - vanwege gezonereerde industrieterreinen: - vanwege luchtvaart (UA30):	Vastgestelde geluidbelastingkaart Vastgestelde plandrempel Vastgesteld actieplan Evaluatierapport Aantal ontheffingsprocedures Wet geluidhinder voor provinciale infraprojecten Aantal geluidsreductieplannen voor gezonereerde industrieterreinen Aantal gemeenten dat subsidie aanvraagt Beleidsregel ontheffingen Verordening Luchtvaart Vastgestelde luchthavenbesluiten Vastgestelde luchthavenregelingen	24	26	21 26	2 2	2 2	1 2	2.825
7.1	Geur Terugdringen bestaande geurhinder door veehouderijen	Uitvoering twejaarlijkse barometer		1		1		1	-

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
	Voorkomen van nieuwe geurhinder en het terugdringen van bestaande geurhinder van wege industriële bedrijven	Vastgestelde beleidsregel "Industriële geurhinder" Evaluatierapport doorwerking beleidsregel "Industriële geurhinder"		1				1	
	Bodem								
8.1	Stimuleren duurzaam gebruik van bodem en ondergrond	Onderzoek beleidskader voor duurzaam gebruik ondergrond			1				
8.2	Wegnemen onaanvaardbare risico's als gevolg van bodemverontreiniging en beheersen en herstellen van bodemkwaliteit	Aantal beschikkingen op saneringsverslagen/evaluatierapporten Aantal uitgevoerde fases Wet bodembeheer-saneringen (42 locaties) Aantal uitgevoerde fases humane spoedlocaties (11 locaties) Aantal uitgekeerde projectbijdragen (investeringsbudget stedelijke vernieuwing-3) Aantal uitgevoerde fases complexe projecten (w.o. Moerdijk, Schippers)	350	225	175	175	175	175	-
				24	32	15	38		6.197
				3	12	14	16		260
				4	8	6	6		452
				0	2	3	0		3.303
8.3	Terugbrengen tot een aanvaardbaar niveau van de risico's van cadmium- en zinkverontreiniging in de Kempen, samen met de provincie Limburg en de waterschappen.	Aantal gesaneerde particuliere erven Km's gesaneerde open zinkaswegen Afgeronde waterbodemsaneringsprojecten	130	130	50	0	0	50	3.600
			2	5	10	10	10	10	3.000
			0	3	0	0	0	1	3.700
9.1	Grondstoffen en Stortplaatsen Verbeteren functie van landschap en behoud/verbetering van ruimtelijke	Aantal beoordeelde meldingen en vergunningen	83	85	85	85	85	85	1.283

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
9.2	kwiliteit bij grondstoffenwinning. Toezicht houden op voormalige en gesloten stortplaatsen en verlenen van ontheffingen.	Aantal onderzochte stortplaatsen Aantal afgehandelde ontheffingsaanvragen (verleend en geweigerd) Aantal berekeningen doelvermogens m.b.t. nazorg van operationele stortplaatsen WM Aantal eindinspecties Aantal sluitingsverklaringen	79 6	197 5	305 5	5	5	5	
Landbouw									
10.1	Terugdringen agrarische emissies	Aantal praktijktoepassingen Aantal ondernemersgerichte maatregelen Aantal jonge agrariërs, datgebruik maakt van de stimuleringsregeling Aantal praktijktoepassingen		12	12	4 2 12			274
10.2	Terugdringen overdaad fosfaat in water en bodem				2	2			290
10.3	Stimuleren van innovatie in landbouw (innovatie bureauren agrofood)	Aantal bedrijven dat innoveert met subsidie Uitwerking advies commissie van Doorn	350	350	350	350	350	350	550
10.4	Verplaatsen/beëindiging van intensieve veehouderijbedrijven(VIV en BIV) in extensiveringsgebieden (natuur en wonen)	Aantal verplaatste intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden Aantal beëindigde intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden (of verwevingsgebied binnen WAV.	10	20	20	10			16.000

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
	Het zich kunnen ontwikkelen van intensieve veehouderijbedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden	zone (PLG doel) Aantal operationele landbouwontwikkelingsgebieden (PLG doel)	0	6 tot 15	pm	pm			
11.1	Handhaving Verbeteren van het naleefgedrag (UA 18)	Uitvoeren van Handhavingskoers 2012-2015		1					4.800 PM

*UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011. WAV: Wet ammoniak en veehouderij. PLG: programma Landelijk Gebied.

Toelichting:

4.3 Externe veiligheid.

Ook de provincie dient eind 2012 middels een bestuurlijke verklaring aan te geven dat zij voldoet aan de vastgestelde kwaliteitscriteria Externe veiligheid.

5.1 Luchtkwaliteit

Het Brabants Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (BSL) heeft een looptijd tot 2015, net als het nationale programma (NSL). In het BSL zijn diverse maatregelenpakketten opgenomen die nu in de uitvoeringsfase zitten. Daarnaast is in het BSL de beleidsregel "Verbeteren Luchtkwaliteit in Brabant" opgenomen.

Bij de indicator "Aantal gesubsidieerde veehouderijen met (gecombineerde) luchtwassystemen met elektronische monitoring" ligt de nadruk op de elektronische monitoring. Het gaat hier om bedrijven die al een (gecombineerde) luchtwasser hebben en die subsidie krijgen voor elektronische monitoring.

6.1 Luchtvaart

Voor Budel en Seppe worden begin 2012 luchthavenbesluiten vastgesteld voor de ruimtelijke implicaties en de milieu-aspecten.

8.1 en 8.2 Bodemontwikkelingsbeleid

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen hebben in 2009 het convenant 'Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' ondertekend. De uitvoering van dit bodemconvenant richt zich in de periode t/m 2015 op de bodemsanering van ernstig verontreinigde locaties met verhoogde risico's, zogenoemde spoedlocaties, en op verbreding en verdieping van het bodembeleid.

*Fases saneringen; Grond(water)saneringen zijn doorgaans langlopende projecten (van circa 3 tot meer dan 10 jaar). Daarbij worden vijf fases onderscheiden: nader onderzoek (NO) resulterend in een saneringsplan (SP), het opstellen van aanbestedingsdocumenten en de opdrachtverlening, de uitvoering waarbij de risico's worden weggenomen, de afronding van de uitvoering door het goedkeuren van het saneringsverslag en de finale administratieve en financiële afronding. De grond(water)saneringsprojecten worden gepland en verantwoord conform deze herkenbare en eenduidige fases en in de begroting gesommeerd weergegeven.

8.3 Actief Bodembeheer de Kempen

Rijk, provincie Noord-Brabant, provincie Limburg, gemeenten en waterschappen werken sinds 2001 samen om de gevolgen van bodemverontreiniging, veroorzaakt door de zinkproductie in de Kempen, uiterlijk in 2015 terug te brengen tot een aanvaardbaar niveau.

10.1 Terugdringen agrarische emissies; subsidie voor jonge agrariërs

Onder deze beleidsprestatie is de indicator subsidie voor jonge agrariërs opgenomen. Dit betreft de Top-up regeling die door het rijk wordt uitgevoerd. In het bestuursakkoord is € 1,2 miljoen gereserveerd.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012				
Lasten	73.859	98.360	58.402	61.112	22.929	8.624		
<i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>								
Lasten	73.859	98.360	58.402	61.112	22.929	8.624		
Baten van het Rijk	19.401	13.592	9.336	11.618	1.166	429		
Baten van de EU	22	158	168	703	110	110		
Overige baten	5.106	7.343	6.545	4.328	4.261	3.376		
Baten	24.529	21.092	16.049	16.649	5.537	3.915		
Saldo lasten en baten	-49.330	-77.268	-42.354	-44.464	-17.392	-4.709		
Dekking verschil lasten en baten								
Bijdr. uit reserve ISV		6.002	5.600	4.567	5.760	0		
Bijdr. uit res. externe veiligheid	0	3.053	143	143	143	0		
Bijdr. res. decentralisatieuitk. bodem	10.273	24.450	14.591	9.816	7.916	0		
bijdr. uit reserve Brabant 2050	1.331	14.436	0	0	0	0		
Bijdr. AR regionale stuurverst.	1.890	6.982	2.710	2.448	0	0		
Bijdr. reserve ILG	2.566	4.059	2.219	5.946	-150	0		
bijdr. res. luchtkwaliteit	194	150	145	0	0	0		
Bijdrage uit alg. middelen	33.076	18.137	16.947	21.545	3.724	4.709		

Toelichting verschillen 2011 en 2012, zowel lasten als baten.

In 2012 is bijna € 40 miljoen minder beschikbaar voor (met name) onderstaande onderwerpen:

- landbouw o.a. BIV en VIV regelingen, ca. € 14 miljoen minder (BIV: beëindiging intensieve veehouderij, VIV: verplaatsing intensieve veehouderij);
- afloop vorig bestuursakkoord en Samen Investeren, ca. € 7,5 miljoen minder;
- luchtkwaliteit, incl. luchtwassers, ca. € 3,7 miljoen minder (zie ook batenkant);
- handhaving, ca. € 2,2 miljoen minder;
- Europese programma's, Sufalnet en ISV onderdelen, ca. € 2,4 miljoen minder. (ISV: Investeringsbudget stedelijke vernieuwing).

Het verschil tussen 2013 en 2014 wordt met name verklaard door de afloop van de BIV en VIV regeling (ca. € 28 miljoen minder). Dit verklaart ook het verschil in baten.

Het verschil tussen 2014 en 2015 wordt met name verklaard door de afloop van Bodemsaneringsregelingen (ca. € 10 miljoen minder).

Toelichting op begroting 2012 i.r.t. prestaties

De bedragen in kolom 2012 bij de beleidsprestaties vertegenwoordigen een totaal bedrag van ruim € 58,4 miljoen en sluit hiermee aan op het totaalbedrag aan lasten opgenomen in de financiële tabel. Tegenover de uitgaven staan rijksinkomsten (€ 9,3 mln) voor de uitvoering van het programma luchtkwaliteit (ca. € 1,6 mln), VIV regelingen (ca. € 5 mln), bodemkwaliteit (ca. € 1,2 mln uit IIG), interim bedrijvenregeling (ca. € 0,7 mln) en een paar kleinere rijksbijdragen voor landbouw onderwerpen. De overige baten (€ 6,5 mln) bestaan uit leges WABO (ca. € 1,5 mln), leges ontgrondingen (€ 0,25 mln), nazorgheffing i.v.m. leemtetwet (ca. € 0,9 mln) en inkomsten t.b.v. bodemsanering (ca. € 3,6 mln).

03.03 Natuur en landschap

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Het provinciaal doel is een samenhangend netwerk van natuurgebieden, biodiversiteit en landschappen met een regionale identiteit, zodat "natuur en landschap" verankerend zal zijn in onze samenleving.

De wijze waarop wij deze doelen willen bereiken is vastgelegd in het Natuur en Landschapsoffensief 2002, de structuurvisie en het PMJP (Provinciaal Meerjaren Jaren Plan als onderdeel van het Programma Landelijk Gebied). De drie onderwerpen waarop wij de komende jaren sturen zijn:

Nieuwe koers EHS (ILG) en Brabants Natuurbeleid (UA 12)

Als gevolg van het nieuwe Regeerakkoord wordt uitvoering gegeven aan de decentralisatie van het natuurbeleid van het Rijk naar de Provincies. Dit leidt onder andere tot een nieuwe koers voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS vormt de ruggengraat voor natuur en landschap in Brabant. In samenwerking met de reguliere partners in het Landelijk Gebied en mogelijk nieuw te werven (contract)partners zullen wij invulling geven aan het ecologiefonds in lijn met de motie (M8 9-8-2010). Tevens betrekken we de motie leefgebiedbenadering (M12 12-1-2010) daarbij.

Herzien Natuur en Landschapsbeleid (UA 13)

In 2011/2012 wordt het Natuur en Landschapsoffensief herzien. Herstel van de biodiversiteit, het bouwen aan een vitaal en aantrekkelijk Brabants landschap en de betekenis van natuur voor mensen en bedrijven zal extra aandacht krijgen. Ook de wijze van realisatie van deze doelen vraagt om hernieuwde aandacht.

Vaststellen beheerplannen Natura 2000 met name in relatie tot de stikstofproblematiek (UA 14)

Na de vertaling van de landelijke stikstofopgave op gebiedsniveau Natura 2000 wordt de inspraakprocedure voor de meeste gebieden doorlopen. Voor 9 ontwerp-beheerplannen heeft de provincie het voortouw.

Naast bovengenoemde 3 topprioriteiten voeren we een aantal Groene Weitten uit (onder andere Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet) en monitoren we natuur en landschap (zelf of in opdracht). Tevens brengen wij in 2012 de Toestand van de Natuur in beeld.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
12.1	Herzien natuur- en landschapsbeleid (inclusief Natuur- Landschapsoffensief	Herzien beleidsplan			1				0
12.2.	Monitoren van de toestand van de Brabantse natuur.	Tweejaarlijkse generieke analyse Toestand van de Brabantse natuur Aantal specifieke projecten per jaar waarvoor ecologische informatie wordt geleverd		15	15	15	15	15	107
12.3	Bevorderen draagvlak en samenwerking tussen	Aantal gesubsidieerde		5	5	5	5	5	2.554

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
	partijen door subsidiëring.	natuurorganisaties							390
12.4	Uitvoeren van de Groene Wetten*.	Aantal behandelde aanvragen per jaar: - onthefingen - vergunningen / verklaringen van geen bedenkingen - meldingen		50 100 1100	25 50 500	25 50 500	25 50 500	25 50 500	
12.5	Opstellen van provinciale Natura 2000 beheerplannen en voortgangsbewaking van beheerplannen die door derden worden opgesteld.	Aantal vastgestelde provinciale Natura 2000 beheerplannen Aantal vastgestelde Natura 2000 beheerplannen opgesteld door derden			9 9				0
13.1	Stimuleren van grondaankopen, inrichting en beheer van natuurgebieden door samenwerking, opdracht- en subsidieverlening.	Hoeveelheid nog te verwerven ha. grond in de EHS (Rijksopgave). (PLG doel) Hoeveelheid nog te verwerven ha. grond in de EHS (Provinciale opgave). (PLG doel) Hoeveelheid nog in te richten ha. grond EHS (PLG doel) Hoeveelheid ha natuur binnen de EHS beheerd door professionele organisaties (PLG doel) Aantal nog in te richten hectaren nieuw natuurgebied door		6.500 2.500 15.726 50.000 5450	6.100 2.450 14.226 51.000 5400	5.700 2.400 12.682 52.074 5350	5.300 2.300 12.682 52.074 5300	4.900 2.200 12.682 52.074 5250	31.856

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
		particulieren (PLG doel) Aantal hectaren natuurgericht beheer van agrarische grond binnen de EHS door particulieren (PLG doel)		4433	4600	4800	5600	6400	
13.2	Realiseren van ecologische verbindingzones en andere ontsnipperingsvoorzieningen door subsidiëring door het Coördinatiepunt Landschapsbeheer (CLB).	Aantal te subsidiëren km EVZ (PLG doel) EVZ: ecologische verbindingzone Toegekende subsidies voor ontsnipperingsprojecten per jaar (PLG doel)			8km	8km	8km	8km	5.378
14.1	Stimuleren van biodiversiteit door projectsubsiëring o.b.v. leefgebiedplannen.	In uitvoering te nemen deelgebieden (PLG doel)			100	90	80	70	593
15.1	Vergroten landschappelijke kwaliteit buiten de EHS door afsluiten gebiedscontracten met gemeenten en waterschappen (Groen Blauwe Stimuleringskader)	Toegekende subsidies voor inrichting en beheer van natuur - en landschapsprojecten per jaar (PLG doel)			350	350	350	350	3.275
15.2	Realiseren van Kleine Landschapselementen ter vergroting landschappelijke kwaliteit door subsidiëring door het Coördinatiepunt Landschapsbeheer (CLB).	Toegekende subsidies voor het realiseren van kleine landschaps-elementen per jaar. (PLG doel)			150	150	150	150	255

12.1 Uitvoeren van de Groene wetten; Depositeebank.

De verordening 'stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant' is in 2012 van kracht. In het kader van deze verordening zal een voorziening worden getroffen voor veehouderijen die in de periode tussen 7 december 2004 en 15 juli 2010 zijn uitgebreid met een

toename van de uitstoot van stikstof tot gevolg (interimveehouderijbedrijven). Ook zal in 2012 de depositeebank als onderdeel van de verordening in functionaliteit verder worden uitgebreid. Dit in verband met een sterkere juridische borging.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2011				
Lasten	80.984	126.676	54.906	116.981	8.927	6.525		
waarvan beleid bestuursakkoord								
Lasten	80.984	126.676	54.906	116.981	8.927	6.525		
Baten van het Rijk	23.328	46.533	34.702	80.407	0	0		
Baten van de EU	270	2.366	2.146	5.198	0	0		
Overige baten	426	549	183	2.233	183	183		
Baten	24.023	49.448	37.031	87.838	183	183		
Saldo lasten en baten	-56.960	-77.227	-17.875	-29.143	-8.743	-6.342		
Dekking verschil lasten en baten								
Bijdr. AR regionale structuurverst.	2.504	6.856	4.074	5.449	0	0		
Bijdr. reserve ILG	532	347	592	1.433	0	0		
Bijdr. res. revit. landelijk gebied	2.075	6.951	5.903	6.996	1.500	1.500		
Bijdrage uit alg. middelen	51.849	63.073	7.306	15.265	7.243	4.842		

Toelichting op verschillen tussen 2011 en 2012

In 2012 is bijna €72 miljoen minder beschikbaar voor met name de volgende

onderwerpen:

- €61,5 miljoen voor EHS (verwerving, inrichting en beheer) en EVZ's. Overigens zal het deel dat niet tot realisatie komt in 2011 beschikbaar blijven in 2012. Dit verklaart ook grotendeels het verschil tussen 2010 en 2011.
- €4,2 miljoen voor soortenbescherming / biodiversiteit
- €4,0 miljoen voor kapitaallasten
- €4,1 miljoen voor uitfinanciering Schoon Brabant
- €1,1 miljoen ten behoeve van Landschappelijke kwaliteit en cultuurhistorie
- €1,3 miljoen voor overige waaronder programma Nationale Parken
- Tegenover de uitgaven staan rijksinkomsten (€34,7 mln) voor de uitvoering van de ILG overeenkomst (voornamelijk voor verwerving en inrichting EHS) en Europese bijdragen voor landbouw (ca. €0,17), natuurbeheer (ca. €1,5 mln) en landschappelijke kwaliteit (ca. €0,7 mln).

Het verschil tussen 2013 en 2014 van €108 miljoen wordt grotendeels verklaard door

afloop van de ILG bestuursovereenkomst met het rijk

(€93 miljoen). Dit verklaart ook de teruggang in baten van het Rijk.

Toelichting op begroting 2012 in relatie tot de prestaties

In 2012 is in totaal €54,9 miljoen lasten geraamd. In totaal is er €44,4 mln geraamd voor de beleidsprestaties. Het verschil van €10,5 mln is als volgt te verklaren:

4

Economie

Algemeen	58
04.01 Algemeen economisch beleid	60
04.02 Economisch programma Brabant	62
04.03 Internationalsisering en Europese programma's	65

Inleiding

In dit begrotingsprogramma Economie richten we ons op het versterken van de economische structuur in onze provincie vanuit een internationaal perspectief. Onze ambitie is om toe te groeien naar een internationale topkennis- en innovatieregio. Vernieuwing is hierbij het sleutelwoord.

In de Agenda van Brabant is de zorg voor de ruimtelijk-economische infrastructuur benoemd als één van de kerntaken van de provincie.

Wij geven hieraan invulling door:

- het verbeteren van de innovatiekracht van de Brabantse economie (productgroep 04.01 Algemeen economisch beleid);
- uitwerking van het economisch programma Brabant (productgroep 04.02);
- uitwerking van een strategie en concrete activiteiten op het thema Internationalisering, Public Affairs en Branding (productgroep 04.03).

Verbeteren innovatiekracht Brabantse economie

Het verbeteren van de innovatiekracht van de Brabantse economie is noodzakelijk:

zwakke punten verbeteren, sterke punten doorontwikkelen en de economische kansen die zich voordoen benutten. Dat moet gebeuren door de koppeling van kennis aan kunde, door innovatie, het faciliteren van succesvolle organisaties en de door groei van bestaande Brabantse ondernemingen.
Wij verbinden onze inzet voor innovatie nadrukkelijk met maatschappelijke opgaven op bijvoorbeeld het terrein van energie, zorg, mobiliteit en agrofood.

Internationale profilering, branding en public affairs

Brabant presenteert zich in de wereld als een onderscheidende regio die interessant is als vestigingslocatie voor buitenlandse bedrijven en internationale kenniswerkers. Ons internationale profiel wordt versterkt als we samenwerken in regionaal netwerkverband. Internationale profilering, branding en public affairs is daarom een belangrijke hoofdopgave.

Proces uitwerking economisch programma Brabant (EPB)

De uitwerking van het regionaal economisch beleid voor de komende bestuursperiode 2011-2015 zal vooral plaatsvinden in de komende 3 kwartalen. In de startmaatschappij Economisch Programma Brabant, die in september 2011 in de commissie Economische Zaken en Bestuur (EZB) is behandeld, zijn de verschillende uit te werken kaders en topsectoren zoals Hightec en Logistiek aangegeven. Zij vormen de start van het beleidsproces, waarvan u de resultaten begin 2012 nog voorgelegd krijgt. Dat betekent ook dat dit deel van de begroting nog een zekere mate van abstractie kent. In samenhang met uw besluitvorming over het Economische Programma zal via separate begrotingswijziging(en) de begroting 2012 worden geconcretiseerd.

Mijlpalen in 2012 zijn:

- In het Economisch Programma is het nieuwe regionaal economisch beleid vastgesteld. De uitvoering is gestart **(UA 21 t/m 25)**
- Aanpak voor internationale profilering, public affairs en branding is uitgewerkt, vastgesteld en wordt uitgevoerd **(UA 25)**
- Het deelnemingenbeleid is geëvalueerd **(UA 24)**

Wat wil de provincie bereiken?

Doelstellingen	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
(afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's)			
1 Versterking economische structuur	continu	Bijlage 1 Kaderbrief 2011- Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant	PS 32 / 11
2 Verbeteren innovatiekracht van de Brabantse economie (hoofdpogave)	2015	Economisch Programma Brabant	Nog vast te stellen
3 Internationale profilering, branding en public affairs (hoofdpogave)	2015	Internationalisering, Public affairs en Branding	Nog vast te stellen

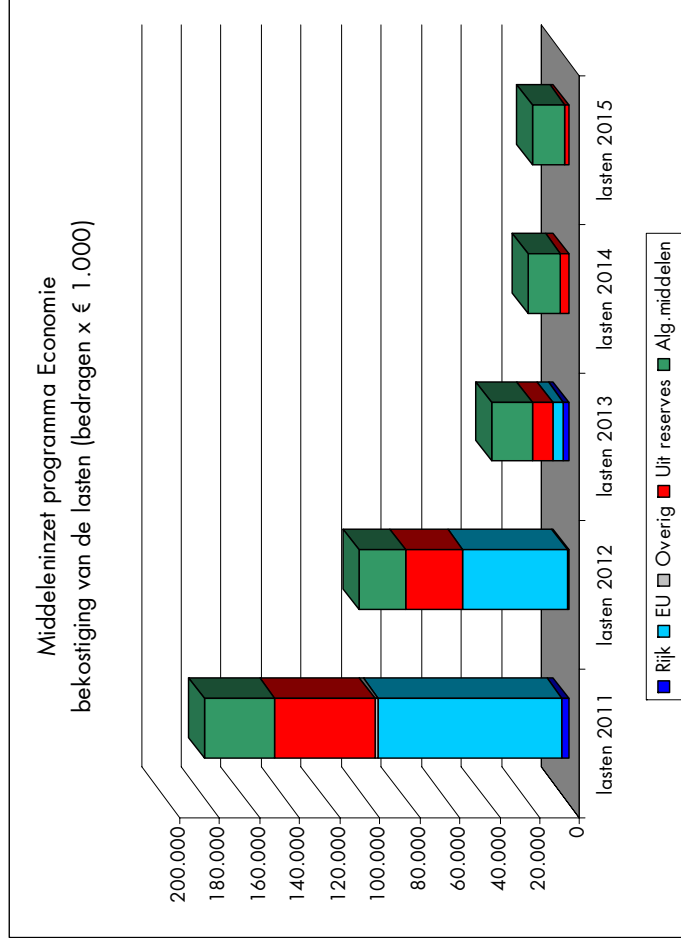
Wat mag het kosten?

Bedragen x 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Programmalasten	85.076	175.336	100.203	34.271	16.244	14.112
Apparaatkosten	6.082	6.608	4.512	4.374	4.152	3.906
totaal	91.158	181.944	104.715	38.646	20.396	18.017
Baten						
Rijk	2.463	3.152	609	2.402	0	0
Europa	29.245	91.771	52.061	5.569	0	0
Overige programmabaten	1.430	1.980	0	0	0	0
Dekking verschillen lasten en baten						
Dekking uit reserves	37.477	52.924	28.948	9.920	3.975	1.690
Dekking uit alg.middelen	20.543	32.116	23.096	20.755	16.421	16.327
totaal	91.158	181.944	104.715	38.646	20.396	18.017
Formatiezet in fle	52,6	46,8	32,6			

Voor programma Economie is voor de jaren 2012-2015 vanuit de bestuursakkoordmiddelen in totaal

- € 10 miljoen beschikbaar voor herstructurering bedrijventerreinen
  - € 40 miljoen beschikbaar voor te ontwikkelen regionaal economisch beleid.
- Deze middelen zijn voornamelijk op de centrale stapelbestuursakkoord opgenomen in afwachting van nadere concretisering van het bijbehorende beleid.

De middelen uit het bestuursakkoord voor starterslif (€ 2,6 miljoen) zijn in de begroting opgenomen in de bovenstaande tabel en bij productgroep 04.02 Economisch programma Brabant. In de genoemde bedragen wordt rekening gehouden met een personeelskostencomponent van 4%.

04.01 Algemeen economisch beleid

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Voor onze rol binnen het economisch domein investeren we in onze economische basis-structuur. Het gaat hierbij om de economische basisinformatie en onderzoeken die tevens publiekelijk beschikbaar worden gesteld. Maar ook om onze partners in de uitvoering van het economische beleid. Hierbij kan gedacht worden aan onze participaties. Deze basisvoorzieningen zijn een noodzakelijke randvoorwaarde voor het realiseren van de Brabantse ambities.

Onder deze productgroep worden ook de thema's 'Verbeteren landelijke routestructuren' en 'Verbeteren toeristisch en recreatief aanbod' van het Programma Landelijk Gebied gerekend. Voor wandelen en fietsen zijn de landelijke routestructuren al grotendeels gerealiseerd. Voor het aanleggen van de vaarroutes is de provincie sterk afhankelijk van de financiering - en daarmee de planning - van derden.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.-2012 bedrag x € 1.000
1.1	Coördinatie en informatie economisch beleid	Basisvoorzieningen, Publicaties	4 maal per jaar	4 maal per jaar	1 maal per jaar	1 maal per jaar			4.696 485
1.2.	Samen investeren								11.084
1.3.	Participatie in Brabantse economie	Regionale Economische Actie Programma's (REAP's) Aansturing van en samenwerking met Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) - aantal nieuwe participaties binnen participatiebedrijf Aansturing van en samenwerking met de Brabantse Herstructureringsmaatschappij bedrijventerreinen - aantal ha gehestructureerd (bruto)	4 subsidie toekenningen 14	4 subsidie toekenningen 15	4 subsidie toekenningen Pm	4 subsidie toekenningen Pm	4 subsidie toekenningen Pm		1.134 6.394

Toelichting:

1.1 Coördinatie en informatie economisch beleid

In het kader van het algemeen (regionaal) economisch beleid worden initiatieven op dit vlak uit de Brabantse samenleving mede gefinancierd. Daarnaast dragen wij zorg voor op to date economische informatie die toegankelijk is voor iedereen (bedrijven,

overheden, particulieren, instellingen) (UA 22)

De publicaties betreffen, de economische monitor Brabant, (deze is momenteel voorzien tot en met 2011), het statistisch zakboek, de Integraal Bedrijventerrein Informatie Systeem (IBIS) enquête en Landelijk Informatie Systeem van Arbeidsorganisaties en Vestigingen (LISA) enquête.

1.2 Samen Investeren

Het betreft de uitwerking op economisch gebied van het programma Dynamisch Brabant. Voor de afronding van dit programma, het onderdeel Samen investeren, is voor 2012 afgerond € 11,1 mln en voor 2013 € 2,1 mln beschikbaar. **(UA 24)**

1.3 Participatie in Brabantse economie. (UA 24)

In 2011 is aan de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen (BHB) voor de laatste keer (3 maal) tranche 2011 - 2015 een reguliere financiële impuls gegeven voor de risicovolle investeringen in de herstructurering van verouderde terreinen. In 2012 wordt de eerste Tender van de subsidieregeling gedecentraliseerde Rijksmiddelen verkregen op basis van het bij het Rijk ingediende Provinciaal Herstructureringsprogramma 2009 - 2013, ingezet voor de kwaliteitsverbetering van verouderde bedrijventerreinen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie	Raming	2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten waaraan beleid bestuursakkoord	25.619	34.073	26.094	19.132	10.437	10.655
Lasten	25.619	34.073	26.094	19.132	10.437	10.655
Baten van het Rijk	2.463	3.152	609	2.402	0	0
Baten van de EU	-3.771	1.191	1.692	2.569	0	0
Overige baten	1.253	1.725	0	0	0	0
Baten	-55	6.068	2.301	4.971	0	0
Saldo lasten en baten	-25.675	-28.005	-23.793	-14.160	-10.437	-10.655
Dekking verschil lasten en baten						
Bijdr.res.cofin Europese progr.	607	204	33	184	0	0
bijdrage reserve ILG	141	362	362	1.309	0	0
Bijdr.AR regionale stuctuurverst.	19.490	12.525	11.084	2.088	0	0
Bijdrage uit alg.middelen	5.437	14.914	12.313	10.579	10.437	10.655

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De daling t.o.v. 2011 vindt vooral zijn oorzaak in de afloop van de programma's Dynamisch Brabant, het wegvallen van kredietcrisisgeld en Samen Investeren voor wat betreft de economische onderwerpen. De afwikkeling van deze programma's vindt plaats in 2012 en 2013.

De daling van de baten t.o.v. 2011 wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van de rijksbijdrage cofinanciering Interereg III.

Toelichting op begroting 2012 in relatie tot de prestaties

In 2012 is in totaal € 26,1 miljoen lasten geraamd, hiervan is de specificatie voor de beleidsprestaties als volgt:

- € 5,2 mln Basisvoorzieningen en publicaties
- € 11,0 mln Samen investeren
- € 1,1 mln Regionale actieprogramma's
- € 6,4 mln Samenwerking Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) en Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen (BHB)
- € 2,4 mln overige maatregelen

04.02 Economisch programma Brabant

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Uitwerking Economisch Programma Brabant (UA 21,22,23,24 en 25)

In het Economisch Programma Brabant worden de vier economische speerpunten van de uitvoeringsagenda 'Tien voor Brabant' uitgewerkt. Dit Economische uitvoeringsprogramma zal separaat aan uw Staten worden aangeboden, begin 2012. In het navolgende tref u de eerste contouren van de speerpunten vanuit het Economische Programma aan.

MKB en ondernemerschap (UA 21)

Ondernemingen die vanuit kennis nieuwe marktkansen zien en die kansen weten te vertalen naar waarde, vormen de basis voor de economie van de toekomst. Investeringsin de kwantiteit en kwaliteit van ondernemerschap zijn daarom nodig en vormen een kernopgave in het economische beleid. Bij het stimuleren van ondernemerschap gaat het vaak om startende en groeiende, veelal jonge, ondernemingen. Maar ondernemerschap kan ook worden versterkt in bestaande bedrijven.

Innovatie met topsectoren voor maatschappelijke opgaven (UA 22)

In en rond Brabant is veel hoogwaardige kennis aanwezig. Er is, ook in Brabant, echter nog steeds sprake van een innovatieparadox: er is een goede basis wat betreft kennis en kunde, maar die wordt te weinig omgezet in geld en daarmee in welvaart. Het programma economie richt zich op betere valorisatie van kennis, in het bijzonder via de motor van onze provinciale economie, het midden- en kleinbedrijf (mkb).

Samenwerking en het delen van kennis is essentieel voor de mate waarin we slagen om te innoveren. We richten ons daarbij op de versterking van de sterke economische clusters:

- high-tech systemen & materialen (inclusief automotieve en solar);
- life sciences & medische technologie (inclusief pharma);
- logistiek;
- maintenance;
- agro, food & nutrition en
- biobased economy.
- vrijetijdseconomie

Kansen liggen er tenslotte in een aantal maatschappelijke trends en ontwikkelingen die vragen om innovatieve oplossingen, zoals slimme oplossingen binnen de zorgconomie, slimme mobiliteit, duurzame energie en duurzame landbouw.

Samenhang clusters en topsectoren met arbeidsmarkt en ruimte voor bedrijvigheid (UA 22)

Het is voor (clusters van) bedrijven van belang dat ze kunnen ondernemen in een stimulerende omgeving: een goed werkend ecosysteem. Een goed ecosysteem vormt een basis waarmee de arbeidsmarkt en ruimte voor bedrijvigheid maatwerkbijdragen kunnen leveren aan de Brabantse klim naar de Europese top, meer specifiek gericht op de verdere ontwikkeling van de prioritaire clusters.

Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie (UA 23)

Door de demografische ontwikkelingen ontstaat er een "war on talent" tussen regio's en tussen bedrijven. In het Brabants Arbeidsmarktakkoord zijn de uitgangspunten geformuleerd waarop de samenwerking van de partijen in het Pact Brabant (regionale overheid, werkgevers en werknemers, onderwijs, UWV en provincie) vorm krijgt.

Naast actie gericht op het aantrekken, binden en boeien van talent van buiten Brabant, wordt alles in het werk gesteld om mensen binnen Brabant met enige afstand tot de arbeidsmarkt aan regulier werk te helpen. Maatwerk, scholing, flexibilisering en toekomstgericht hrm-beleid zijn hierbij sleutelbegrippen. De inbedding van de Techniek- en Zorgprogramma's binnen regionale arbeidsmarkt/hrm-plannen zorgt voor samenhang in het arbeidsmarktbeleid. (Hrm: Human resource management). De provincie zal als neutrale partij de echte actoren op de arbeidsmarkt ondersteunen om tot goed afgestemde samenwerking te komen en daar waar zinvol regio-overstijgende acties mee te helpen organiseren. De provincie zal ook in haar rol als werkgever via MVO-acties het goede voorbeeld geven. (MVO: Maatschappelijk verantwoord ondernemen)

Ruimte voor bedrijvigheid (UA 24)

De vestigingscondities voor onze kenniseconomie moeten worden versterkt. De markt voor werklocaties verschuift van een groei-naar een vernieuwingsmarkt. Hierdoor ontstaan

nieuwe kansen voor overheden en marktpartijen. De belangrijkste productiefactor kennis wordt geleverd door mensen. Een werklocatie moet daarom steeds vaker representatief, duurzaam en inspirerend zijn om schaarse (internationale) kenniswerkers te kunnen binden.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1	Economisch Programma Brabant	Kader economisch beleid			1				
1.2	Bevordering van ondernemerschap	Brabantdekkend netwerk van startersondersteuning.			3 plannen	Uitvoering	Uitvoering	uitvoering	743
1.3	Versterken valorisatie van kennis door topsectoren	% geïntroduceerde innovatieve producten als onderdeel van het totaal							6.950
1.4	Goed functionerende arbeidsmarkt door robuuste structuren en netwerken	- Aantal platforms techniek - % instroom in technische opleidingen - Aantal bedrijfscontacten - Aantal HRM* adviezen - Eén Brabantsplan voor zorg en welzijn - Eén Brabants arbeidsmarktplan dat naar tevredenheid wordt uitgevoerd.	6 15 %	6 15 %	6 15 %	6 15 %	6 15 %	6 15 %	587
1.5.	Het realiseren van een aantrekkelijke werkomgeving om bedrijven te trekken en talenten te binden.	Strategische visie werklocaties en bedrijventerreinen Regionale ruimtelijke afspraken	25	10 5,6 mln	5 3,4 mln	5 3,5 mln	2 1,6 mln		4.122

*HRM: Human resource management

Toelichting:

1.1 Economisch Programma Brabant (UA 21,22,23,24 en 25)

In het Economisch Programma Brabant worden de vier economische speerpunten van de uitvoeringsagenda 'Tien voor Brabant' uitgewerkt. Dit programma zal begin 2012 aan uw Staten worden aangeboden. Afhankelijk van dit programma en uw vaststelling zullen de navolgende indicatoren medio 2012 aangepast worden.

1.2 Midden- en Klein Bedrijf en ondernemerschap (UA 21)

Valorisatieagenda's waaronder Startersliff (Midden en Westbrabant). Zie ook toelichting 1.1.

1.3 Innovatie met topsectoren voor maatschappelijke opgaven (UA 22)

Het Economisch Programma Brabant wordt uitgewerkt in samenhang met het Topsectorenbeleid van het Rijk. Daarbij is het Rijk primair verantwoordelijk voor de kennisontwikkeling. De provincie richt zich op de valorisatiekant en de ontwikkeling en facilitering (het 'ecosysteem') van de regionale prioritaire clusters binnen die Topsectoren, met focus op het Midden- en Klein Bedrijf.

1.4 Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie (UA 23)

De provincie werkt momenteel met haar partners aan een nieuwe Brabant brede aanpak. Hierover zullen PS begin 2012 worden geïnformeerd. Zie ook toelichting 1.1.

1.5 Ruimte voor bedrijvigheid (JA 24)

De provincie is ruimtelijk regisseur bij de planning van werklocaties. De rol die de provincie pakt om te komen tot een goed functionerende markt rond werklocaties/

bedrijventerreinen wordt beschreven in een strategische visie zoals verwoord in de uitwerking van het economisch programma Brabant.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012				
Lasten	17.771	32.924	32.924	12.153	12.153	11.542	5.382	3.158
waarvan beleid bestuursakkoord		2.600						
Lasten	17.771	32.924	32.924	12.153	12.153	11.542	5.382	3.158
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	97	580	580	369	369	0	0	0
Overige baten	177	255	255	0	0	0	0	0
Baten	274	835	835	369	369	0	0	0
Saldo lasten en baten	-17.498	-32.089	-32.089	-11.784	-11.784	-11.542	-5.382	-3.158
Dekking verschil lasten en baten								
Bijdr. uit reserve bedrijventerreinen	0	5.629	5.629	3.424	3.424	3.507	1.671	0
bijdr. res. Brabant 2050	272	3.356	3.356	0	0	0	0	0
Bijdr. uit reserve IAB	436	1.851	1.851	1.700	1.700	100	0	0
Bijdr. uit reserve Pieken in de delta	5.111	11.058	11.058	5.250	5.250	2.500	2.250	1.671
Bijdrage uit alg. middelen	11.680	10.195	10.195	1.410	1.410	5.435	1.461	1.487

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De daling van de lasten t.o.v. 2011 vindt zijn oorzaak vooral in de afloop van de programma's dynamisch Brabant en Pieken in de Delta en in het wegvallen van de kredietcrisisgeldten. De afwikkeling van de programma's vindt plaats in 2012 en 2013.

Het verlaagde meerjarenbeloop moet gezien worden in het licht van de afloop van het vorige bestuursakkoord. Voor de uitvoering van het beleid in deze nieuwe bestuursperiode is op de stelpost bestuursakkoord € 40 miljoen beschikbaar voor te ontwikkelen regionaal economisch beleid en € 10 miljoen voor herstructurering bedrijventerreinen.

Toelichting op begroting 2012 in relatie tot de prestaties

In 2012 is in totaal € 12,1 miljoen lasten geraamd, hiervan is de specificatie voor de beleidsprestaties als volgt:

- € 0,7 mln Bevorderen ondernemerschap
- € 6,9 mln Versterken valorisatie van kennis
- € 0,5 mln Arbeidsmarkt
- € 4,1 mln Aantrekkelijke werkomgeving

04.03 Internationalisering en Europese programma's

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Rol/doelen

We streven de volgende doelstellingen na:

- Provincie-organisatie is Europaproof (uitvoering en beïnvloeding van Europese wet en regelgeving);
- Provincie werkt samen met buitenlandse regio's voor kennisuitwisseling, gezamenlijk (Europese) projecten en handelsbelangen/investeringsbevordering (Antwerpen, Noordrijn-Westfalen, Wielkopolska, Stockholm, Jiansu, etc.);
- Internationale profilering, public affairs en branding (IPB) van onze provincie zal de komende bestuursperiode verder worden versterkt;
- Provincie zet in op organisatie van handelsmissies (2012: handelsmissie China);
- Provincie draagt actief bij aan bevorderen internationale investeringsklimaat in Brabant; o.m. door begeleiden inkomende missies, bevordering internationaal onderwijs etc, etc. ;
- Provincie benut de aanwezige Europese subsidiemogelijkheden voor verwezenlijking van de provinciale beleidsdoelstellingen;
- Provincie ontwikkelt tijdspad richting nieuwe EU programma-periode teneinde optimaal de Europese subsidiemogelijkheden te benutten.

Realisatie beleid

De Provincie is via Comité van de Regio's en Huis van de Nederlandse Provincies (HNP), CEMR (Committee for European Municipalities and Regions) en Europese netwerkorganisaties als de Assembly of European Regions sterk betrokken bij Europees-beleid. Het aantal regio's waarmee contacten wordt onderhouden is in lijn met de Agenda van Brabant uitgebreid en/of in onderzoek (bijv. Ile-de-France, regio's in Turkije) en contacten met bestaande regio's als Vlaanderen en Nord-Rhein Westfalen zijn versterkt. Daarnaast zal worden ingezet op versterking van het vestigingsklimaat voor buitenlandse bedrijven in Brabant en zal via handelsmissies (China, Brazilië) de handelsbevordering worden gestimuleerd.

Europese programma's

De provincie Noord-Brabant is betrokken bij drie Europese programma's in de periode 2007-2013 met een uitloop tot eind 2015. Deze programma's zijn gericht op de verdere versterking van Brabant met behulp van Europese middelen. Het betreft achtereenvolgens OP-Zuid, Interreg IV en POP. Het gaat hierbij om respectievelijk economische structuur versterking, grensoverschrijdende samenwerking en plattelands ontwikkeling. De Europese middelen worden beschikbaar gesteld op voorwaarde dat de provincie Noord-Brabant zelf ook een financiële bijdrage levert. In de praktijk levert dit een gunstig financieel multiplier effect op voor de provincie Noord-Brabant.

Internationale profilering, Public affairs en Branding (IPB) (UA 25)

Onze ambitie is om tot de Europese top van de industriële kennis – en innovatieregio's te (blijven) behoren. Hiervoor moeten de volgende doelen gerealiseerd worden:

- I concurrerend en innoverend vermogen van geprioriteerde marktsegmenten versterken.
- II aansluiten bij de internationale netwerkeconomie
- III kenniswerkers en ondernemers aantrekken en behouden
- IV creëren van een aantrekkelijke werk- en leefomgeving
- V vergroten van de zichtbaarheid, herkenbaarheid en naamsbekendheid van de regio op nationaal en internationaal niveau.

Om deze doelen te bereiken dient er een strategie met concrete activiteiten te worden uitgewerkt op het thema Internationale profilering, Public affairs en Branding (IPB). Bijkomend doel van een Brabant-brede strategie IPB is de wens om meer afstemming tussen de diverse activiteiten te krijgen (zowel intern binnen het provinciehuis als samen met externe stakeholders) waardoor efficiënter en effectiever gewerkt kan worden.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Provincie is Europaproof	In Ontwikkeling	100%	100%	100%	100%	100%	100%	11.956
1.2.	Uitputting van de Europese Subsidie programma's	Uitputtingspercentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%	(bestaand uit Cofinanciering 0,3 mln Cofinanciering Interreg IV, 6,8 mln OP.Zuid, 0,3 mln Voor internationalisering en 4,5 mln Voor de internationale school)

Toelichting:

Belangrijkste aandachtspunten zijn het Internationale Beleid en gezicht van de provincie, de optimale benutting en uitvoering van Europese programma's en het Europa Proof maken van de organisatie. Hiervoor worden de volgende activiteiten ontplooid: organiseren van handelsmissies, begeleiden van inkomende missies,

participatie in Europese regionale organisaties, organisatie en beheer van verschillende Europese programma's, Europese wet en regelgeving bekend maken binnen de organisatie d.m.v. opleiding Staatssteun, toezien op het Europaproof zijn van de PS/GS stukken, organiseren van diverse bijeenkomsten voor verschillende doelgroepen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012				
Lasten	41.686	108.338	108.338	61.956	61.956	3.598	425	299
<i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>								
Lasten	41.686	108.338	108.338	61.956	61.956	3.598	425	299
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	32.920	90.000	90.000	50.000	50.000	3.000	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten	32.920	90.000	90.000	50.000	50.000	3.000	0	0
Saldo lasten en baten	-8.766	-18.338	-18.338	-11.956	-11.956	-598	-425	-299

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2013	2014	2015
	2010	2011	2012	2013			
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>							
Bijdr.res.cofin Europese progr.	11.421	17.938	7.095	232	53	19	
Bijdrage uit alg.middelen	-2.655	400	4.861	366	371	280	

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

Lasten

Het sterk aflopende beloop met ingang van 2012 heeft te maken met de afloop van de verschillende Europese fondsen voor Interreg IV, Plattelands ontwikkelingsprogramma en het Operationele programma Zuid.

De totale verwachte omvang voor het OP-Zuid (Operationeel Programma Zuid) bedroeg € 462 mln gesplitst in Europese subsidie (€ 86 mln), Provinciale cofinanciering (€ 50 mln) en evt. bijdragen derden (€ 226 mln). In werkelijkheid bedraagt de totale omvang € 617 mln. De multiplier verhouding komt daarmee op Provincie Noord-Brabant: Europese Unie: Derden = 1:2:6.

Baten

Het sterk aflopende beloop met ingang van 2012 heeft te maken met de afloop van de verschillende Europese fondsen voor Interreg IV, Plattelands ontwikkelingsprogramma en het Operationele programma Zuid.

De beschikbare POP(Plattelands Ontwikkelings Programma)-subsidie bedraagt € 42 mln. De piek van de uitgaven ligt vooral in de afrondingsfase van het programma namelijk 2013 tot en met 2015. De multiplier verhouding komt daarmee op Provincie Noord-Brabant: Europese Unie: Rijk: Derden = 1,7:4,4:2:2,4. De verwachting is dat de bijdrage van derden uiteindelijk nog hoger wordt.

Toelichting op begroting 2012 in relatie tot de prestaties

In 2012 is in totaal € 62 miljoen aan lasten geraamd, hiervan is de specificatie voor de beleidsprestaties als volgt:

- € 0,3 mln Interreg-subsidies
- € 56,8 mln OP-Zuid subsidies
- € 4,9 mln overige maatregelen

Toelichting op financiële omvang Europese programma's

De provincie maakt optimaal gebruik van de verschillende Europese programma's. In de geraamde lasten is de provinciale cofinanciering opgenomen.

Het Interreg IV programma heeft een totale omvang van ongeveer € 950 mln. Het huidige aandeel voor Provincie Noord-Brabant vanuit Europa is € 30,4 mln. De Provinciale Cofinanciering bedraagt nu € 6 mln. En de bijdrage derden (overige Brabantse partijen zoals: gemeenten, waterschappen, ontwikkelingsmaatschappijen e.d.) is € 20,9 mln. Verwachting is dat de Europese subsidie intake voor Noord-Brabant zal groeien naar € 35 mln. (in de loop van 2011 - 2012). Voorwaarde hiervoor is wel dat er vanuit de Provincie Noord-Brabant cofinanciering beschikbaar wordt gesteld. De multiplier verhouding komt daarmee op Provincie Noord-Brabant: Europese Unie: Derden= 2:10:7.

Mobiliteit

Algemeen	70
05.01 Mobiliteit	72
05.02 Openbaar vervoer (O.V.)	75
05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen	78

Inleiding

In het begrotingsprogramma Mobiliteit richten we ons op het verbeteren van de bereikbaarheid van Brabant. De uitdaging is Brabant bereikbaar te houden, zowel om de economie te versterken als om de leefbaarheid en verkeersveiligheid te waarborgen.

In de Agenda van Brabant is de bereikbaarheid van de regio benoemd als één van de provinciale kerntaken. De bereikbaarheid staat in de context van een samenhangende ontwikkeling van het gehele ruimtelijke domein met inbegrip van ecologische aspecten. Dit sluit aan bij het Rijks MIRT (Meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport), waarin alle (rijks)investeringen in het ruimtelijk-fysieke domein zijn samengebracht.

In het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (PVVP, 2006) zijn de ambities en beleidsdoelstellingen voor verkeer en vervoer beschreven. Het PVVP is uitgewerkt in de Dynamische Beleidsagenda (DBA), waarin een totaaloverzicht is opgenomen van de activiteiten die de provincie zelfstandig of samen met haar regionale partners wil oppakken. Hierbij wordt zoveel mogelijk samenwerking met kennisinstellingen, het Rijk, gemeenten, het bedrijfsleven en het maatschappelijke middenveld gezocht. Dit sluit aan bij de Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant 2011-2015 (UA 26 tot en met 30).

De inzet is het realiseren van een robuust en efficiënt verkeers- en vervoersstelsel (weg, spoor, water, Hoogwaardig Openbaar Vervoer, bus, lucht) dat het personen- en goederenvervoer zoveel mogelijk faciliteert in samenhang met de ontwikkeling van hoogstedelijke zones gericht op het bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor hoogstedelijke functies en voorzieningen.

Aan deze kerntaak geven wij invulling door – in samenhang – in te zetten op drie hoofdlijnen:

- slimme en duurzame mobiliteit en multimodaal goederenvervoer (productgroep 05.01 Mobiliteit);

- het realiseren van een samenhangend openbaar vervoersstelsel bestaande uit spoor (intercity's en sprinters), hoogwaardig openbaar vervoer (bus) en knooppunten voor het faciliteren van de overstap tussen vervoerswijzen en het verstrekken van individuele reisinformatie (productgroep 05.02 Openbaar vervoer)
- het realiseren en onderhouden van een samenhangend hoofdwegennet en onderliggend wegennet (productgroep 05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen).

Mijlpalen 2012 / Uitvoeringsagenda (UA 26-30)

- De Dynamische Beleidsagenda van het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (PVVP) is herijkt, de Netwerkanalyse Brabantstad is geactualiseerd en de nieuwe visie Openbaar Vervoer is opgesteld
- Infrastructurele projecten:
  - Gunning reconstructie N261 (Tilburg-Waalwijk).
  - Start omleiding Oudenbosch en afronden planstudies komproblematiek.
  - 1e fase realisatie project Wilhelminkanaal is gestart.
- Mobiliteitsbeleid:
  - Uitvoering programma Fiets in de versnelling: de realisatie van de snelfietsroute Den Bosch – Oss is gestart.
  - Slimme mobiliteit: resultaten van een viertal incar projecten is bekend.
  - Het Brabants Verkeersveiligheidsplan is herzien.
- De luchtvaartbesluiten voor Budel Airport en Seppe Airport zijn genomen.

Wat wil de provincie bereiken?

Doelstellingen

(afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's)

- 1 Verzorgen van een betere **bereikbaarheid** van deur tot deur

Uiterlijk gerealiseerd

doorlopend

Naam Nota

Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan, PVVP (Dynamische Beleidsagenda)
 Visie Openbaar vervoer
 Verkenning OV-netwerk BrabantStad
 Netwerkanalyse BrabantStad
 Visie Vaarwegen
 Strategische Visie Goederenvervoer

PS/nr Cie/nr

PS 53/06
 PS 27/06
 EMG-0109
 EMG-0579
 PS 72/04
 PS 60/08

- 2 Vergroten van de **veiligheid** binnen het verkeers- en vervoerssysteem

doorlopend

PVVP (Dynamische Beleidsagenda)

PS 53/06

- 3 Vergroten **leefbaarheid** rondom provinciale wegen

doorlopend

PVVP (Dynamische Beleidsagenda)

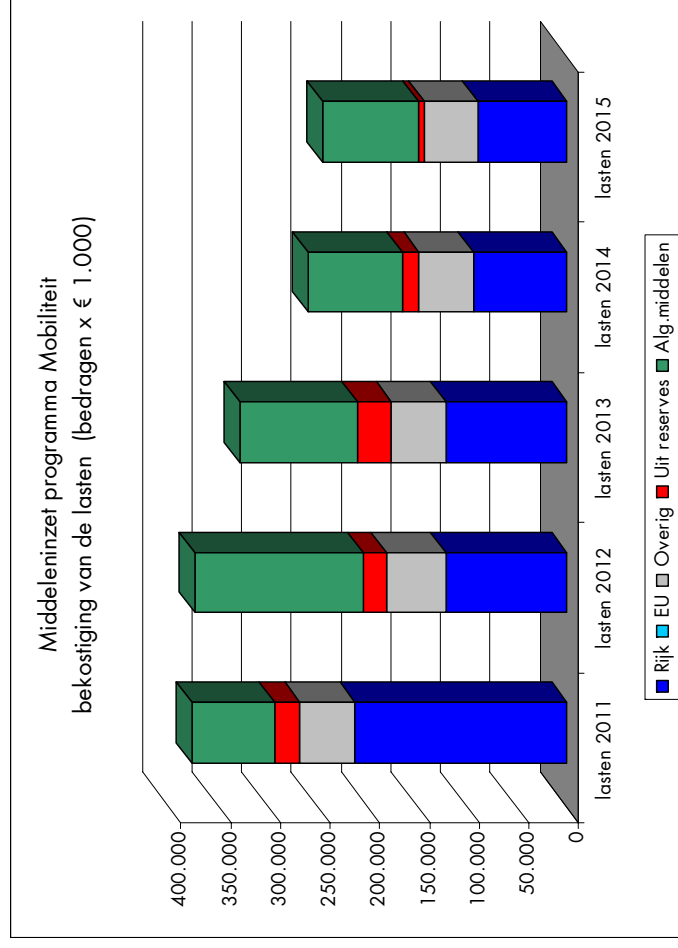
PS 53/06

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten						
Programmalasten	426.254	348.573	349.921	305.226	237.881	224.439
Apparaatskosten	27.112	28.524	24.867	23.898	23.029	21.980
totaal	453.365	377.097	374.788	329.124	260.910	246.420
Baten						
Rijk	118.084	213.166	121.622	122.195	94.618	89.657
Europa	0	0	0	0	0	0
Overige programmabaten	60.058	55.320	60.408	54.389	54.501	54.614
Dekking verschil lasten en baten						
Dekking uit reserves	6.154	25.087	23.227	33.861	16.441	5.037
Dekking uit alg. middelen	269.068	83.524	169.531	118.679	95.350	97.112
totaal	453.365	377.097	374.788	329.124	260.910	246.420
Formatieinzet in fle	229,7	234,6	194,1			

Voor programma Mobiliteit is voor de jaren 2012-2015 vanuit de bestuursakkoordmiddelen in totaal € 10 miljoen beschikbaar.

Deze middelen worden ingezet voor de aanpak van komingleidingen. Deze middelen zijn voornamelijk op de centrale stelpost bestuursakkoord opgenomen in afwachting van nadere concretisering van het bijbehorende beleid. In dit bedrag wordt rekening gehouden met een personeelskostencomponent van 4%.

05.01 Mobiliteit

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

- Onder Mobiliteit zijn de acties uitgewerkt, die samenhangend bijdragen aan verbeteren van vestigingsklimaat van Brabant: Het sluit aan bij de Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant 2011-2015 (**UA 28,29 en 30**).
- Het realiseren van een samenhangend en robuust hoofdwegennet en onderliggend wegennet. Naast beheer vraagt dit om reconstructie en aanleg van nieuwe wegen als - garantie voor bereikbaarheid op langere termijn.
  - De ingrepen in weginfrastructuur vinden plaats als integrale gebiedsontwikkelingen gekoppeld aan ruimtelijke opgaven, zoals woon- en werklocaties of groene opgaven, waarbij innovatieve technieken worden toegepast (bijvoorbeeld met dynamisch verkeersmanagement en multimodale reisinformatie) en waarbij kansen worden benut voor duurzame energie (zonne-energie) en 'top of the bill' ontwerpoplossingen.
  - Verkeersveiligheid speelt bij het robuuste wegennet een belangrijke rol.
  - Het inzetten op slimme en duurzame mobiliteit, vanuit de positie van Brabant als één van de koplopers in Nederland op het vlak van dynamisch verkeersmanagement.
  - Met 'Brabant proeftuin in-car' in uitvoering worden met bedrijven en kennisinstellingen proefprojecten uitgevoerd om door technische en innovatieve maatregelen (dynamische verkeersmanagement, actuele multimodale reisinformatie,
  - nieuwe coöperatieve systemen, navigatie, parkeerwijssystemen, rijktaakondersteuning, spitsmijden) het verkeers- en vervoersysteem optimaal te kunnen benutten en waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het verduurzamen van de mobiliteit.
  - Het inzetten op multimodaal goederenvervoer.
  - Deze inzet is vanuit de Brabantse Strategische Visie Goederenvervoer (BSVG) gericht op meer vervoer over water, spoor en bus - modal shift - gekoppeld aan de ontwikkeling van Brabantse havens, multimodale goederenterminals en multimodale bedrijventerreinen (zoals Logistiek Park Moerdijk). In dit verband kan ook de vestiging worden genoemd van het Dutch Institute for Advanced Logistics (Dinalog) op de Supply Chain Campus in Breda. Het ontwikkelen van innovatieve vervoersconcepten en vervoersmanagement bij bedrijven en het stimuleren van het gebruik van de fiets, zoals verwoord in het actieprogramma Fiets in de Versnelling, en ander gebruik van de auto zijn onderwerpen die hier op aansluiten.
  - Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant 2011-2015 (**UA 28,29 en 30**).

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Ontwikkelen van (netwerk)visies (T1)*	% provinciale wegen waarop de gemiddelde snelheid in de ochtendspits hoger of gelijk is aan de gewenste referentiesnelheid (1)	56,9%	61%	66%	70%	74%	78%	(**).
1.2.		Reistijden en spreiding daarin op prioritaire relaties (2)	95,6 %	95%	95%	95%	95%	95%	(**).
1.3.	Veilig wegennet en veilig weggebruik (T7)*	Aantal verkeersdoden per jaar. Maximaal 111 in 2020 (3)	117	Max 139	Max 135	Max 131	Max 127	Max 123	(**).
1.4.	Versterken samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties (T18)*	Vaststelling maatregelenpakket GGA's (5x)	5	5	5	5	5	5	(**).

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.5.	Inzicht in beleidsprestaties en -effecten (T20)*	Vaststelling uitvoeringsprogramma's GGA's (5x)	5	5	5	5	5	5	
		Vaststelling herijking Dynamische Beleids Agenda (DBA)			X		X		(**).

* betreft tactisch doel uit de dynamische beleidsagenda.

GGA:Gebiedsgerichte aanpak

(**). De uitvoering van het mobiliteitsbeleid bestaat uit een samen met onze partners opgestelde mix van maatregelen, die vaak bijdragen leveren aan meerdere doelen en beleidsprestaties tegelijkertijd. Eénduidige toewijzing van onderdelen van die mix aan afzonderlijke prestaties en doelen is lastig en leidt tot schijn nauwkeurigheden.

(1) De streefwaarden zijn naar meer realistische niveaus teruggebracht. Overigens is de indicator landelijk onderwerp van discussie in het kader van de actualisatie van de Nota Mobiliteit en de Nota Ruimte.

(2) reistijden en spreiding daarin op prioritaire relaties. Hiermee wordt bedoeld op de gemiddelde reistijd over de belangrijkste reiseroutes en de betrouwbaarheid van de reistijd over deze routes.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	125.141	106.506	89.256	47.444	39.398	28.989
waaraan beleid bestuursakkoord			89.256	47.444	39.398	28.989
Baten van het Rijk	32.279	44.208	22.428	12.131	16.183	16.876
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0
Overige baten	3.521	2.512	485	0	0	0
Baten	35.800	46.720	22.913	12.131	16.183	16.876

(3) Het realisatiecijfer van het aantal verkeersdoden is gebaseerd op CBS-cijfers, conform de landelijke gedragslijn. De streefwaarde-2020 is ontleend aan de nationale doelstelling. (CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek).

Toelichting:

In het kader van de begroting is gekozen voor een beperkt aantal indicatoren op basis van de vigerende Dynamische beleidsagenda (DBA). Het gaat om meetbare indicatoren, die illustratief zijn voor het in beeld brengen van effecten. In 2011/2012 wordt de herijking van de DBA gekoppeld aan de actualisatie van de Netwerkanalyse uitgevoerd. Hierbij worden ook de beleidsindicatoren opnieuw bekeken, gericht op sturing en doorwerking naar de begroting van 2013 e.v.

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Saldo lasten en baten	-89.342	-59.786	-66.343	-35.313	-23.215	-12.113
Dekking verschil lasten en baten						
Bijdrage uit reserve BMIT	4.500	17.195	12.545	14.190	12.670	4.079
Bijdrage uit alg. middelen	84.842	42.592	53.798	21.123	10.545	8.034
Bedragen x € 1.000 (investerings)	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Dynamisch verkeersmanagement	0	2.620	2.157	2.137	637	633

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

Lasten

In 2012 wordt € 89,3 mln ingezet:

- € 45,6 mln Bereikbaarheid netwerkprogramma,
- € 12,7 mln Goederenvervoer (bijdrage kanalen)
- € 5,8 mln DVM (spitsmijden, datawarehouse en gezamenlijke verkeerscentrale
- € 4,9 mln Stimulering verkeersveiligheid
- € 2,8 mln Fiets in de versnelling (snelfietsroute Den Bosch - Oss)
- € 16,5 mln Regionale maatregelenpakketten, ombouw A2
- € 1,0 mln Overige maatregelen

De voorbereiding van mobiliteitsprojecten beslaat vaak meerdere jaren. Dit geldt ook voor de realisatie. De kosten bedragen ook vaak vele miljoenen euro's. Dat alles maakt dat enige fluctuatie in de inzet van middelen kan optreden. In deze productgroep komen de consequenties van de veranderde, smallere financiële basis meer tot uitdrukking dan bij de meer reguliere taken als Openbaar vervoer (05.02) en Infrastructuur/Provinciale wegen (05.03). De lastenpiek lag duidelijk in 2011 met € 106,5 miljoen en loopt daar na af tot € 28,9 miljoen in 2015.

Fiets in de versnelling richt zich op het project Ruimte voor de Fiets (aanpak stallingfaciliteiten bij stations) en voor de snelfietsroute Den Bosch- Oss .

Baten

In 2012 is totaal € 22,9 mln aan baten geraamd: .

- € 6 mln Rijksbijdrage BDU (stedelijke tangenten)
- € 2,5 mln Rijksbijdrage BDU (DVM) en inkomsten spitsmijden
- € 14,4 Rijksbijdrage BDU Regionale maatregelen

De baten in 2011 t/m 2015 dalen van € 46,7 mln in 2011 tot € 16,9 mln in 2015.

Dit wordt met name veroorzaakt door lagere baten voor bereikbaarheid netwerkprogramma, dynamisch verkeersmanagement en fiets in de versnelling.

Investerings

In 2012 is totaal € 2,2 mln aan DVM investeringen geraamd.

Deze middelen worden ingezet voor projecten van Quick wins DVM Brabantstad.

05.02 Openbaar vervoer (O.V.)

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

De provincie realiseert de maatschappelijke doelen door het aanbesteden en managen de overstap tussen vervoerswijzen. In 2012 staat de herziening van de openbaar van de Openbaar Vervoer concessies, de uitvoering van de regelingen regiotaxi, treintaxi vervoervisie gepland. Tevens start de provincie in deze bestuursperiode de voorbereiding en bedrijfsvervoer. Daarbij werkt de provincie aan het realiseren van een samenhangend van de aanbesteding van de volgende concessieperiode (2015). openbaar vervoerssysteem (UA 26) in Brabant bestaande uit spoor (Intercity's en sprinters), hoogwaardig openbaar vervoer (bus) en knooppunten voor het faciliteren van

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Verbeteren OV-netwerk (T4)*	Klantwaardering bereikbaarheid OV	7,4	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	(***)
1.2	Verbeteren reisinformatie (T9)*	Klantwaardering Reisinformatie OV	7,0	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	(***)
1.3.	Verbeteren sociale veiligheid (T13)*	Klantwaardering reiziger voor sociale veiligheid in OV en bij haltes en knooppunten	7,7	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	(***)
1.4	Meer reizigers per openbaar vervoer	Aantal reizigers per openbaar Vervoer 2008 = nulmeting	121%	111%	112%	114%	116%	118%	(***)
1.5	Verlagen uitstoot openbaar vervoer voertuigen	% bussen dat voldoet aan de milieunormen Euro-5/EEV **	96%	98%	100%	50% Euro-6			
1.7	Verknoping van modaliteiten (T3)*	Aantal nieuwe knooppunten - Stadsrandstations - Transferia - Parkeer en Reis locaties Doorstroom- en HOV-assen***	4	6	5	4	4	5	(***)

* betreft tactisch doel uit de dynamische beleidsagenda.

** EEV: Enhanced Environmentally friendly Vehicle norm / *** HOV: Hoogwaardig openbaar vervoer.

(1) De milieunorm wordt na 2012 opnieuw vastgesteld met de ingang van een nieuwe concessie vandaar dat er voor de begroting ná 2013 geen streefwaarde is opgenomen.

Toelichting:

(***) De uitvoering van het mobiliteitsbeleid bestaat uit een samen met onze partners opgestelde mix van maatregelen, die vaak bijdragen leveren aan meerdere doelen en beleidsprestaties tegelijkertijd. Eenduidige toewijzing van onderdelen van die mix aan afzonderlijke prestaties en doelen is lastig en leidt tot schijn nauwkeurigheden.

(1) De milieunorm wordt na 2012 opnieuw vastgesteld met de ingang van een nieuwe concessie vandaar dat er voor de begroting ná 2013 geen streefwaarde is opgenomen.

Voor 2012 staat het transferium Eindhoven Trade forum/!Park gepland en worden 4 P+R uitbreidingen gerealiseerd in Vught, Maarheeze, Heeze Leende en Moerdijk (P+R: Parkeer en Reis).

Verder starten in 2012 de werkzaamheden aan de HOV NO die in 2015 zullen worden afgerond, en de doorstromas Waalwijk – Tilburg Heikant die eind 2013 gerealiseerd wordt.

De middelen voor OV Exploitatie worden ondermeer ingezet voor de uitbreiding van de exploitatie van het OV, regiotaxi en treintaxi. Voor de regiotaxi heeft de provincie met de gemeenten een samenwerkingsovereenkomst Regiotaxi 2011 -2015. Op basis van deze afspraken draagt de provincie bij aan de kosten voor het reizigersvervoer in de regiotaxi en tevens betaalt de provincie een samenwerkingbijdrage OV aan gemeenten die doorloopt tot en met 2015.

De overeenkomst is erop gericht om een gedeeltelijke transitie te bereiken van de regiotaxi naar het toegankelijk gemaakte openbaar busvervoer.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2015				
Lasten	130.891	144.546	144.546	168.936	168.936	140.400	111.880	109.603
<i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>								
Lasten	130.891	144.546	144.546	168.936	168.936	140.400	111.880	109.603
Baten van het Rijk	69.096	72.997	72.997	73.400	73.400	64.321	53.371	53.521
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	52.643	51.731	51.731	53.132	53.132	53.586	53.586	53.586
Baten	121.739	124.728	124.728	126.532	126.532	117.907	106.957	107.107

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012				
Saldo lasten en baten	-9.152	-19.818	-19.818	-42.404	-42.404	-22.492	-4.922	-2.495
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>								
Bijdrage uit reserve BMIT	0	4.200	4.200	9.500	9.500	1.500	0	0
Bijdrage uit reserve OV	973	2.036	2.036	1.032	1.032	3.021	3.621	808
Bijdrage uit alg middelen	8.179	13.582	13.582	31.871	31.871	17.971	1.301	1.688

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

Lasten

In 2012 is totaal € 168,9 mln aan lasten geraamd:
 € 45,0 mln OV beleid en strategische projecten
 € 8,7 mln Ontwikkeelfunctie exploitatie
 € 114,5 mln OV exploitatie
 € 0,7 Overige maatregelen

De lasten in 2012 t/m 2015 dalen van € 168,9 mln in 2012 tot € 109,6 mln in 2015
 Dit wordt met name veroorzaakt door lagere uitgaven voor strategische projecten
 medegefinancierd door B5 en Samen investeren.

In 2012 zijn ten opzichte van 2011 extra middelen beschikbaar voor Nieuw Sleutel
 Project (NSP) Breda, transferium Vlijmenseweg Den Bosch en voor HOV projecten.

Baten

In 2012 is totaal € 126,5 mln aan baten geraamd. Hiervan wordt ten opzichte van 2011
 € 0,4 mln meer aan uitgaven gedekt ten laste van de rijksbijdrage BDU en zijn de overige
 baten € 1,4 mln hoger.

05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Door onder meer aanleg en onderhoud van provinciale wegen voert de provincie de doelstellingen van het PVP uit, i.c. het vergroten van de bereikbaarheid, de veiligheid en de leefbaarheid.

In de afgelopen jaren fungeerde het Brabants Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport als uitvoeringsprogramma van het PVP en vermeldde alle voorgenomen Brabantse projecten. Vanaf 2012 wordt een vernieuwde aanpak gehanteerd. In het belang van een transparante en meer expliciete besluitvorming in de wegensector is besloten dat het BMIT geen bijlage meer is bij de begroting, maar een naslagwerk waarin alle relevante informatie, waaronder de besluiten, is terug te vinden. Het BMIT zal als "Programma provinciale wegen 2012-2016" in afgeslankte vorm worden uitgebracht. De planning is het Programma provinciale wegen na vaststelling van de provinciale begroting af te ronden en te verspreiden.

Door de veranderingen in de maatschappij en van het economische klimaat staat de provincie voor diverse organisatorische en financiële uitdagingen, onder meer vastgelegd in de Agenda van Brabant en het Bestuursakkoord 2011 – 2015. Uitdagingen zijn er daarom ook voor het aandachtsgebied mobiliteit: enerzijds richten we onze wegen zo veilig mogelijk in, anderzijds staan beschikbare en toekomstige budgetten daarvoor onder druk. Ook is mede door de veranderde financiële positie van de provincie een onbalans ontstaan tussen het aantal in voorbereiding zijnde projecten en de beschikbare middelen en zullen (nieuwe) keuzen gemaakt moeten worden om enerzijds aan de provinciale mobiliteitsambities en anderzijds aan de wettelijke zorgplicht voor de wegen te kunnen voldoen. De aandachtspunten voor de provinciale infrastructuur zijn benadrukt in de Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant 2011-2015 Infrastructurele projecten (punt 27, Bijlage 1 bij Kaderbrief, PS 32/11B).

Om goede keuzen te kunnen maken is het afwegingskader (PRIOR) verder gevalideerd, waardoor objectief inzicht wordt verkregen in de knelpunten op het provinciale wegennet met bijbehorende urgentie.

Voorbeelden van projecten die in 2012 gereed komen zijn:

- Rotonde Gestelseweg t/m kruispunt Boschweg (veiligheid);
- Inrichting wegvak Roosendaal - Belgische grens (veiligheid, bereikbaarheid);
- Rotondes Eethen (deels) (veiligheid);
- Omliegging Hapert (veiligheid, bereikbaarheid);
- Duurzame openbare verlichting (veiligheid, leefbaarheid);
- Vervangingsinvestering Oploo-Sint Anthonis-A73;
- Toegankelijk maken OV-haltes 1-ste fase.

Tijdens deze bestuursperiode richt onze aandacht zich verder op de realisatie van de komomleggingen Oudenbosch en Zundert en de voorbereiding van de komomlegging Haps. Deze projecten zijn op basis van de nieuwe prioriteringsmethodiek naar voren gekomen als het meest urgent.

Op basis van de beleidsnota "Provinciale wegzorg in uitvoering" (GS 2008, op 21-9-2010 opgenomen in het operationeel beleidskader 'Wegen naar bereikbaarheid') wordt met het onderhoudsbeleid de nadruk gelegd op het dienen van de belangen die met het provinciaal wegennet verbonden zijn. Het sturen op belangen opent de weg naar onderhoudsstrategieën waarbij de belangrijkste wegen met het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen voorrang krijgen boven minder belangrijke wegen. Dit wordt eens te meer van belang nu het onderhoudsbudget door de bezuinigingen onder druk staat. Op basis van dit beleidskader worden beheerplannen, onderhoudsplannen en onderhoudsbestekken opgesteld en uitgevoerd. In de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen" bij deze begroting wordt een en ander toegelicht.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Betrouwbare reistijden op provinciale wegen	Gunning reconstructie N261 2012 Oplevering N261 in 2016			X				(**)
1.2	Verbetering verkeersveiligheid op provinciale Wegen	% kilometer provinciale weg dat is uitgerust met essentiële herkenbaarheidskenmerken	59%	86%	87%	88%	89%	90%	(**)
1.3	Ontsnippering van natuur (T1.5)*	% gerealiseerde ontsnipperingsmaatregelen ten opzichte van knelpunten uit 1998	93%	90%	100%	100%	100%	100%	(**)
1.4	Veilig wegennet en veilig weggebruik (T7)*	Percentage van de rijbaanverhardingen dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is Maximaal 8,5%	8%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	(**)
1.5		Percentage van de fietspadverhardingen dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is	23%	5%	5%	5%	5%	5%	(**)
1.6		Percentage van de Verkeersregelinstallaties dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is (levensduur 15 jr)	0%	6%	4%	4%	4%	4%	(**)

* Betreft tactische doelen uit de Dynamische beleidsagenda

(**) Deze indicatoren vormen de (deel)resultanten van de inspanningen op het gebied van onderhoud, beheer, reconstructie, vervanging en nieuwbouw van de provinciale wegen. Die activiteiten worden veelal via geïntegreerde, meerjarige, contracten uitgevoerd. Het koppelen van exacte kredieten aan deze indicatoren is daardoor niet goed mogelijk. Voor meer gedetailleerde informatie over de aanwending van de kredieten wordt verwezen naar de hierna opgenomen toelichting op de lasten.

Toelichting:

In het kader van de begroting is gekozen voor vermelding van indicatoren die de grootste invloed hebben op de kosten, en een directe relatie hebben met de weggebruiker.

Het gaat dan om de onderhoudstoestand van de weg, de onderhoudstoestand van de fietspaden en de onderhoudstoestand van verkeersregelinstallaties (VR).

De vermelding dat een wegvak aan onderhoud toe is betekent niet dat er sprake is van achterstallig onderhoud. Het geeft slechts aan dat het element voor planmatig onderhoud aan de beurt is. Dreigend achterstallig onderhoud wordt te allen tijde door onmiddellijke maatregelen voorkomen, en er vindt geen verschuiving van noodzakelijk onderhoud naar de toekomst plaats.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten waarvan beleid bestuursakkoord	170.221	97.521	91.729	117.382	86.603	85.847
Lasten	170.221	97.521	91.729	117.382	86.603	85.847
Baten van het Rijk	16.709	95.961	25.794	45.743	25.064	19.260
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0
Overige baten	3.895	1.078	6.790	803	915	1.028
Baten	20.604	97.039	32.584	46.546	25.979	20.288
Saldo lasten en baten	-149.617	-483	-59.145	-70.837	-60.624	-65.560
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>						
Bijdrage uit reserve BMIT	40	0	0	15.000	0	0
Bijdrage uit reserve N69	600	1.156	0	0	0	0
Bijdrage uit res. herhuysv. districten	41	500	150	150	150	150
Bijdrage uit alg. middelen	148.936	-1.173	58.995	55.687	60.474	65.410
Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
(investerings)	11.114	16.137	14.709	6.293	18.857	11.422
Verbeteren en bouwen	183	140	345	65	15	14
Benutten	1.325	1.500	2.334	2.152	1.700	1.278
Infrastructuur in voorbereiding	336	350	217	695	328	369
Materieel provinciale wegen	2.472	1.938	2.000	2.000	2.000	2.000
Voorbereiding projecten	7.640	3.500	3.500	1.408	0	2.400
Grondverwerving infrastructuur	41	500	150	150	150	150
Steunpunten en districtskantoren	9.586	9.864	8.942	5.686	6.242	7.400
Vervangingsinvesteringen	0	0	0	45.600	36.800	11.600
N261	0	0	13.000	0	7.000	0
N279	0	0	0	0	0	0
Totaal investeringen	32.697	33.929	45.197	64.049	73.092	36.633

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

Lasten

In 2012 is €5,8 mln minder aan lasten geraamd dan in 2011.

De lasten bestaan uit de volgende hoofdzaken:

- €13,0 mln beheer en onderhoud
- €17,0 mln PPS-A59
- €13,6 mln PPS-A4
- € 9,5 mln N261, N279, N329 Osse haven t.i.v. BDU
- €38,6 mln kapitaallasten.

In 2012 vinden nauwelijks nog wegoverdrachten plaats, en worden minder gronden verworven ten behoeve van het project N261 dan in 2011. Op het voorgaande jaar drukte ook de bekostiging van de 1^e brug ten behoeve van het project N279-Noord. De hogere investeringsuitgaven in 2011 resulteren in hogere kapitaallasten in 2012 (ong. €2 mln), doordat dan gestart wordt met het afschrijven op de investeringen in het voorafgaande jaar.

De fluctuaties in het meerjarige lastenverloop worden met name veroorzaakt door de uitgaven voor de majeure projecten N261, N279, N329 en A4.

Op de uitgaven voor het onderhoud van de provinciale wegen wordt ingevolge de Agenda van Brabant een korting toegepast die tot en met 2015 oploopt tot een bedrag van €2 mln per jaar. Om dat te kunnen realiseren is het ambitieniveau voor de onderhoudskwaliteit in het nieuwe meerjarige prestatiecontract verlaagd van het huidige niveau 'hoog' naar niveau 'basis'. Daarmee blijft de onderhoudstoestand van de wegen ten volle voldoen aan de daaraan te stellen eisen.

Baten

De inkomsten bestaan in 2012 in hoofdzaak uit:

- € 1,2 mln baten binnen de onderhoudsbegroting
- € 15,9 mln PPS-A59, beschikbaarheidsvergoeding van het Rijk
- € 6,0 mln inkomsten PPS-A4
- € 9,5 mln rijksbijdrage BDU.

In 2012 is €64,5 mln minder aan baten geraamd dan in 2011. De verklaring voor dat lagere bedrag is, dat het Rijk in 2011 de afkoopsom voor de overname van het project N69 ad €64 mln aan de provincie betaalde.

Daarnaast is in 2012 €6,3 mln minder aan rijksbijdrage BDU geraamd, omdat naar verwachting minder BDU-gelden aan grote projecten uitgegeven zullen worden dan in 2011.

Ten slotte is in 2012 €6 mln aan inkomsten van derden voor het project PPS-A4 geraamd, die niet in 2011 voorkwamen.

De fluctuaties in het geraamde niveau van de baten in de jaren 2013 tot en met 2015 liggen voornamelijk in de rijksbijdrage BDU, als gevolg van fluctuaties in de daarmee samenhangende uitgaven.

Reguliere Investerings (conform kaderbrief)

De grootste uitgaven in 2012 ten laste van de posten 'Verbeteren en bouwen' en 'Vervangingsinvesteringen' zijn:

- €4,0 mln N260, Baarle – Belgische grens
- €2,0 mln N261, Tilburg-Waalwijk
- €5,9 mln herstraten kom Baarle
- €2,0 mln N262, Roosendaal – Belgische grens
- €3,8 mln N283, 2 rotondes en wegvak Eethen.

In 2012 is €1,4 mln minder geraamd voor 'Verbeteren en bouwen' investeringen in provinciale wegen (zogenoemde 'reconstructions') dan in 2011. Ook is er minder geraamd voor 'Vervangingsinvesteringen' dan in 2011 (ong. €0,9 mln). De oorzaak hiervoor is te vinden in de ombuigingen van de Agenda van Brabant. Hierbij is rekening gehouden met de programmering van de infrastructurele projectportefeuille. In 2015 herstellen de investeringsvolumes zich tot vrijwel het normale niveau.

Vanuit de post 'Infrastructuren in voorbereiding' worden de apparaatlasten voor de infra-impuls-projecten gefinancierd. In 2012 is hiervoor meer beschikbaar dan in 2011 (ong. €0,8 mln). Daarna bouwt dat krediet af, omdat de infra-impuls eind 2015 afloopt.

Het volume t.b.v. de grondverwerving voor infrastructurele projecten loopt tijdelijk terug in 2013 en 2014, omdat hiermee overbestedingen uit eerdere jaren afgedekt zijn.

De aanbestedingsprocedure voor de N261 vindt in 2011-2012 plaats. De benodigde investeringsmiddelen zijn ingepland in 2013 tot en met 2016 op basis van de verwachte realisatie door de aannemer en het bijbehorende betalingsritme.

In december 2010 hebben Provinciale Staten besloten middelen beschikbaar te stellen voor de 2e brug over de Zuid-Willemsvaart en voor strategische grondaankopen t.b.v. het project N279-Noord. Deze middelen staan gereserveerd in 2012 en 2014.

Een gedetailleerde toelichting op de precieze aard van de investeringen, bijbehorende volumes en onderliggende projecten is opgenomen in het Brabants Meerjarenprogramma Transport en Infrastructuur 2012-2016 (BMIT). Daarin worden ook de kom-omleggingen ingepland (waaronder Oudenbosch), conform de bestuursopdracht volgens de Uitvoeringsagenda Tien voor Brabant (Bijlage 1 bij Kaderbrief, PS 32/11B).

6

Cultuur en samenleving

Algemeen	84
06.01 Cultuur	87
06.02 Jeugd	90
06.03 Samenleving	92
06.04 Social-cultureel beleid	95

Inleiding

In het begrotingsprogramma Cultuur en samenleving richten we ons op het versterken van de culturele infrastructuur in onze provincie en op een sociale, gezonde en veilige omgeving als basis voor een goed vestigings- en leefklimaat. Het programma omvat drie overkoepelende beleidsterreinen: Cultuur, Jeugd en Samenleving.

In de Agenda van Brabant is culturele infrastructuur en monumentenzorg benoemd als een kerntaak van de provincie. Vanuit de Wet op de Jeugdzorg heeft de provincie een wettelijke taak voor de jeugdzorg; dez gaat op termijn – waarschijnlijk ná 2015 – over naar gemeenten. Samenleving is geen kerntaak, omdat de provincie hierbij niet de direct eerstverantwoordelijke is. Vanuit haar regionaal regisserende rol kan de provincie wel zaken signaleren, agenderen en (zonedig) mee ontwikkelen en op die wijze bijdragen aan een goed vestigings- en leefklimaat.

Aan deze taken geven wij invulling via drie hoofdlijnen:

- een hoogwaardige culturele infrastructuur en versterken van de regionale identiteit (productgroep 06.01 Cultuur);
- het leveren van een bijdrage aan het welzijn van jongeren en hun ouders (productgroep 06.02 Jeugd);
- een gezond, veilige en sociale leefomgeving (productgroep 06.03 Samenleving).

In productgroep 06.04 Sociaal-cultureel beleid zijn prestaties ondergebracht die ondersteunend zijn aan alle bovenstaande doelstellingen.

Voor een goed vestigingsklimaat en de economische ontwikkeling van Brabant zijn kunst, erfgoed en sport belangrijk. Via kunst, erfgoed en sport versterken mensen hun identiteit en hun vermogen om te excelleren en te concurreren. Bovendien zorgen een bloeiend cultureel leven, de aanwezigheid van erfgoed en een gezond sportklimaat dat het fijn is voor mensen en bedrijven om zich in Brabant te vestigen. De vernieuwing van de culturele basisinfrastructuur en erfgoedontwikkeling zijn

opgenomen in uitvoeringsprogramma's, waarbij het Brabantbod een belangrijk speerpunt is voor 2012.

Het programma Jeugd van de provincie levert een bijdrage aan het welzijn van jongeren en hun ouders door het verschaffen van geïndiceerde jeugdzorg met als doel kinderen een betere toekomst te geven. Daarmee geeft de provincie invulling aan haar wettelijke taak vanuit de Wet op de jeugdzorg. In het uitvoeringsprogramma jeugd is tevens de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten opgenomen. Een belangrijk speerpunt voor 2012 is het verder op gang brengen van de overdracht van de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg naar de gemeenten.

Op het terrein van Samenleving is onze inzet gericht op een gezonde, veilige en sociale leefomgeving, waarin Brabanders zich uitgedaagd voelen om ook zelf ondernemend te zijn en te investeren. In de uitvoeringsagenda zijn leefbaarheid, gezondheid, zorginnovatie en de sociale infrastructuur opgenomen als logisch uitvloeisel van de ambities in de Agenda van Brabant. Belangrijke speerpunten voor 2012 zijn het maken van een start met de stimuleringsprogramma's op het gebied van leefbaarheid en zorginnovatie en het implementeren van de eerste stappen van de bezuinigingsoperatie in de sociale infrastructuur

Mijlpalen 2012:

- In 2011 en begin 2012 wordt een aantal startnotities, verkenningen, evaluaties en uitvoeringsprogramma's opgeleverd, zoals over Gezondheid, Innovatie in de zorg en de uitvoering van de Monumentenvisie. In 2012 worden nadere uitvoeringsafspraken gemaakt.
- Op basis van een startnotitie Regionale Aanpak Leefbaarheid die eind 2011 wordt besproken, maken we in 2012 werk van de ervaringen met de integrale dorpsontwikkelingsplannen (ldop's) en Slimme Zorg op regionale schaal.
- We willen de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten, die in 2016 een feit moet zijn, goed begeleiden. In 2012 wordt samen met de gemeenten het ontwerp

van deze transitie vastgesteld. Dat ontwerp is de basis voor de opbouw van de jeugdzorg bij gemeenten in de komende jaren.

- De intensivering van de samenwerking tussen provincie, de B5 en de culturele instellingen op cultureel vlak is vastgelegd in het BrabantBod. In 2012 wordt deze samenwerking concreet zichtbaar in plannen en activiteiten van alle partijen.

Wat wil de provincie bereiken?

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/hr
1 Versterken van de Brabantse identiteit en het verbeteren van ruimtelijke kwaliteit	Doorlopend	Koepelnota Cultuur 2008-2012 Kaderstellende notitie Monumenten 2011	PS 34/08 PS 93/10
2 Een hoogwaardige culturele infrastructuur van professionele en amateurkunsten	Doorlopend	Koepelnota Cultuur 2008-2012	PS 34/08
3 Borging kwaliteit en kwantiteit geïndiceerde jeugdzorg in Noord-Brabant door professionele inkoop van provinciale jeugdzorg	Doorlopend	Beleidskader jeugd 2009-2012 en Wijziging beleidskader 2009-2012 in up 2012	PS 61/08 PS (nog vast te stellen in november 2011)
4 Borgen kwaliteit en samenhang en het versterken lokale domein in het kader van de transitie jeugd	Doorlopend tot 2015	Beleidskader jeugd 2009-2012 en Wijziging beleidskader 2009-2012 in up 2012	PS 61/08
5 Versterken van leefbaarheid, gezondheid, zorginnovatie en burgerparticipatie	Doorlopend	Uitvoeringsagenda 'Tien voor Brabant'	PS 32/11

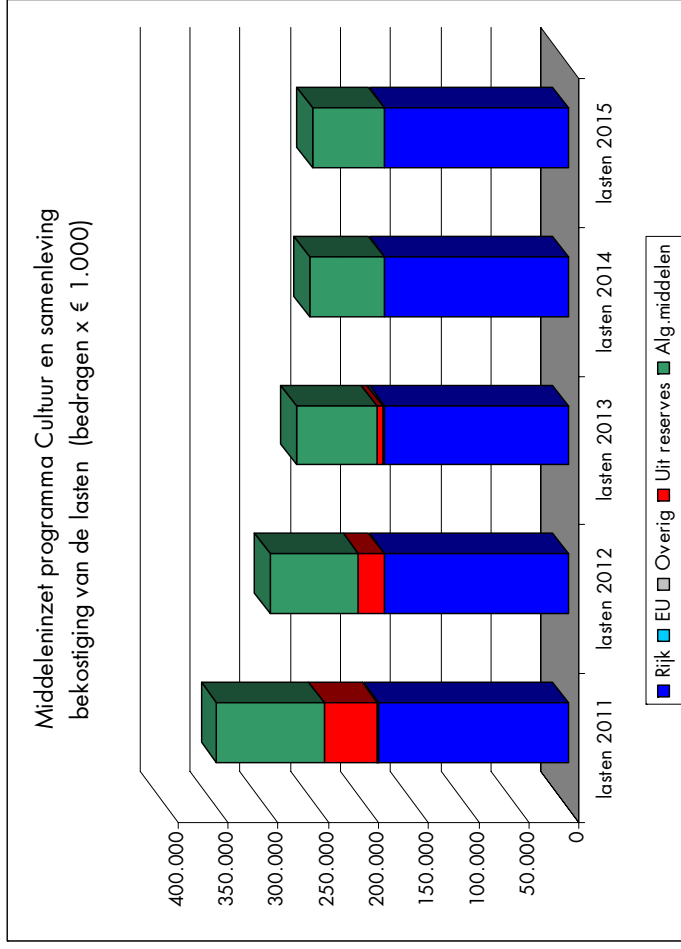
Wat mag het kosten?

06 Cultuur en samenleving		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bedragen x € 1.000		Realisatie	Raming				
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
lasten							
Programmalasten		331.611	336.727	284.546	258.273	245.977	243.950
Apparaatskosten		13.460	13.416	12.508	12.127	11.512	10.828
total		345.071	350.143	297.054	270.400	257.489	254.777
beten							
Rijk		189.535	188.302	182.313	182.313	182.313	182.313
Europa		135	1.076	334	2.097	0	0
Overige programmabaten		429	466	508	508	508	508
Dekking verschil lasten en baten							
Dekking uit reserves		32.951	54.664	25.621	5.502	565	575
Dekking uit alg.middelen		122.020	105.634	88.278	79.980	74.103	71.381
total		345.071	350.143	297.054	270.400	257.489	254.777
Formalinzet in fle		108,6	100,8	90,4			

Voor programma Cultuur en samenleving is voor de jaren 2012-2015 vanuit de bestuursakkoordmiddelen in totaal

- € 8 miljoen beschikbaar voor ondersteuningsstructuur cultuur
- € 2 miljoen beschikbaar voor Nieuwe Hollandse Waterlinie
- € 10 miljoen beschikbaar voor uitvoering monumentenvisie
- € 10 miljoen beschikbaar voor leefbaarheid kleine kernen

Deze middelen zijn voortsnog op de centrale stapelbestuursakkoord opgenomen in afwachting van nadere concretisering van het bijbehorende beleid. In de genoemde bedragen wordt rekening gehouden met een personeelskostencomponent van 4%.

06.01 Cultuur

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Kunst en cultuur nodigen uit tot reflectie, verbreden de horizon en maken het leven aangenamer. Cultuur bestaat uit vier onderdelen: erfgoedontwikkeling, professionele kunsten, cultuureducatie en amateurkunst.

Erfgoedontwikkeling

De provincie wil het erfgoed bewaren, want "als je niet weet waar je vandaan komt, weet je ook niet wie je bent". Historisch besef helpt mensen een stevige identiteit te ontwikkelen en dat is nodig om goed te kunnen functioneren in een tijd van snelle veranderingen en globalisering. Het behoud en de beleving van erfgoed en archeologie dragen bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en bieden zo een stevige basis voor de economische ontwikkeling van Brabant. Belangrijke bronnen voor het draagvlak binnen erfgoedontwikkeling zijn de educatieactiviteiten en vrijwilligers.

In 2011 wordt door de provincie de uitvoeringsnotitie Erfgoedontwikkeling op basis van de Monumentenvisie opgesteld (zie UA 36).

Professionele kunsten

Wij dragen bij aan een hoogwaardig en gedifferentieerd aanbod van professionele kunsten. Het borgen van aanbod van professionele kunsten alleen is niet voldoende, we zorgen ook dat alle Brabanders de mogelijkheid hebben om van deze kunsten te genieten. Dit zullen wij vastleggen in een nieuw podiumkunstenplan 2013-2016 (UA 37).

Als basis hiervoor wordt een notitie over de Brabantse Basisinfrastructuur (UA 37) door Provinciale Staten in het najaar van 2011 vastgesteld.

Cultuureducatie

Met cultuureducatie laat de provincie leerlingen uit het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs kennismaken met allerlei vormen van kunst en cultuur in de vorm van educatieve programma's binnenschools én buitenschools. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan talentontwikkeling.

Amateurkunst

Met amateurkunst wil de provincie het actief en receptief bereik van amateurkunst onder alle Brabanders vergroten onder het motto: Cultuur in de Buurt. Bovendien dragen we zorg voor een kwalitatief hoog gehalte van de kunstbeoefening en voor voldoende spreiding van amateurkunst over de hele sector.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Erfgoedontwikkeling Het subsidiëren van restauratie projecten t.b.v. betere staat van onderhoud erfgoed: duurzame instandhouding van de Brabantse schatten uit het verleden.	Aantal af te ronden monumenten restauraties.			39	45	0	0	7.000
1.2	Opdrachtverlening aan erfgoedinstellingen, om de beleving van erfgoed en van de Brabantse identiteit te versterken en te borgen voor betere	Erfgoedinstellingen realiseren de afspraken over de prestaties om de beleving van erfgoed van de		100%	100%	100%	100%	100%	14.500

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
	betrokkenheid van de Brabander als hoeder van de Brabantse identiteit (UA 36)	Brabantse identiteit te vergroten en zorgen voor betere betrokkenheid. (zie toelichting ad 1.2) Aantal basisscholen (900) met programma's voor erfgoed en beleving.		75%	75%	75%	75%	75%	
2.1	Professionele kunsten De provincie draagt bij aan het borgen van kwalitatief goed en regionaal gespreid aanbod van professionele kunsten (toneel, muziek en dans), door subsidiëring van cultuurinstellingen en door opdrachverlening aan uitvoeringsorganisaties.	Culturele instellingen en de uitvoeringsorganisatie(s) realiseren de afspraken over de prestaties in het kader van het cultuuraanbod (zie toelichting ad 2.1)		100%	100%	100%	100%	100%	6.200
3.1	Cultuureducatie / amateurkunst De provincie draagt bij aan het borgen van een kwalitatief goed, regionaal gespreid aanbod van amateurkunst door opdrachverlening aan uitvoeringsorganisatie(s). Met subsidies zorgen wij ervoor dat scholieren kennismaken met kunst en cultuur in allerlei vormen	Uitvoeringsorganisatie(s) realiseren de afspraken over de prestaties over een gespreid aanbod van amateurkunst (kwalitatief en regionaal (zie toelichting ad 3.1) Aantal basisscholen (900) met programma's voor kunst en cultuur in allerlei vormen.		100%	100%	100%	100%	100%	5.400

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

Ad 1.1) Loopt door vanuit vorige bestuursperiode.

Ad 1.2) In februari 2011 is de Monumentenvisie vastgesteld en op basis daarvan wordt een uitvoeringsnotitie opgesteld en in het najaar 2011 besproken in de commissie Cultuur en Samenleving (**UA 36**)

Ad 2.1) Met de mede overheden en het veld maken we afspraken over het borgen van cultuur. Het Rijk richt zich op wat nationaal en internationaal belangrijk is en richt zich op het kunstvakonderwijs. De provincie richt zich op wat voor de regio belangrijk is, zoals gezelschappen, het praktijkonderwijs en de regionale festivals in afstemming en samenwerking met de gemeenten.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten waaraan beleid bestuursakkoord	53.788	49.017	33.192	22.574	19.067	19.309
Lasten	53.788	49.017	33.192	22.574	19.067	19.309
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0
Overige baten	405	466	508	508	508	508
Baten	405	466	508	508	508	508
Saldo lasten en baten	-53.383	-48.551	-32.684	-22.066	-18.559	-18.801
Dekking verschil lasten en baten						
Bijdrage uit res.instand.erfgoed	9.370	13.046	7.046	3.280	565	575
bijdr. uit reserve Brabant 2050	6.110	1.491	0	0	0	0
Bijdr.AR regionale stuctuurverst.	5.910	9.012	5.916	620	0	0
Bijdrage uit alg.middelen	31.993	25.002	19.723	18.166	17.994	18.227
Bedragen x € 1.000 (investeringen)	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
NoordBrabants museum	6.469	11.447	5.156	0	0	0

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De lasten voor de productgroep cultuur nemen in 2012 ten opzichte van 2011 af met circa € 16 mln. Er zijn drie verklaringen voor dit verschil. Ten eerste lopen de bestuursakkoordmiddelen 2008-2011 voor beleidsterrein Cultuur af (-/- € 6,7 mln). Ten tweede lag de piek van de uitgaven voor de restauratie van monumenten in 2010 en 2011. Tot slot zijn de meeste uitgaven voor het programma Samen Investeren in 2011 gedaan (-/- € 3 mln).

De verbouwing van het NoordBrabants museum wordt in 2012 afgerond. Vandaar dat het investeringsbedrag in 2012 ruim € 6 mln afneemt ten opzichte van 2011.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

Binnen Cultuur zijn alle budgetten in 2012 gekoppeld aan de te realiseren beleidsprestaties (zie tabel).

De opbrengst van € 0,5 mln bestaat uit de huur van het NoordBrabants museum en rente-opbrengsten.

Meerjarig perspectief

Na de kernakendiscussie zijn de structurele budgetten met circa 25% teruggebracht. Incidentele budgetten zijn ondergebracht in de investeringsagenda. Dit is na 2013 zichtbaar in de begroting. Het programmafonds Cultuurparticipatie dat met het Rijk is afgesproken loopt in 2012 af. De nieuwe bestuursakkoordmiddelen zijn gereserveerd in de stelpost en nog niet zichtbaar in de begroting, onder dit programma.

06.02 Jeugd

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

De provincie moet kwantitatief en kwalitatief goede jeugdzorg realiseren, vanuit het maatschappelijke doel bijdragen aan het veilig en gezond opgroeien van kinderen. Op dit doelstellingsniveau hanteren wij de indicatoren beperkte wachtlijsten (streefwaarde < 230 kinderen) en cliënttevredenheid (streefwaarde > 7,6). Daarnaast heeft provincie als doel om te zorgen dat de overdracht van de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg

naar de gemeente (transitie) goed tot stand komt. Dit doel moet in 2015 bereikt zijn. Samen vormen deze twee onderdelen punt 35 van de uitvoeringsagenda. Speerpunt voor 2012 is dat alle vier Brabantse regio's zijn aangesloten op het transitieproces. Deze doelstellingen zijn vertaald naar de beleidsprestaties in onderstaande tabel.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
3.1.	Met subsidies koopt de provincie jeugdzorg in.	Het niveau van de maximale wachtlijst	<230 kind.	< 230 kind.	< 230 kind.	< 230 kind.	< 230 kind.	< 230 kind.	182.000
4.1	Het begeleiden van decentralisatie van de jeugdzorg in een zorgvuldig transitieproces (UA 35)	Alle vier de regio's doen mee Tevredenheid aanjaagteams over voortgang en samenwerking is goed	Nvt	3 regio's Meting ontwikkelen	4 regio's 7	4 regio's 8	4 regio's 8		4.000

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

Ad. 3.1, De provincie maakt uitgebreide inkoopafspraken over kwantiteit en kwaliteit met de Bureau Jeugdzorg en de zorgaanbieders. Deze afspraken monitoren wij intensief met deze partijen. Bovendien hebben we afspraken over informatie over het rapporteren over cliënttevredenheid en beoordeelt de inspectie de kwaliteit van de jeugdzorg. De indicator "wachtlijsten" is in onze ervaring een goede indicator om te peilen of er goed (voldoende en voldoende kwaliteit) is ingekocht.

Met de indicator "wachtlijsten" meten wij hoeveel kinderen meer dan de wettelijke termijn van negen weken op jeugdzorg moeten wachten.

Ad. 4.1, Voor de overdracht van de jeugdzorg hebben wij een procesaanpak gemaakt. Wij houden bij of de transitie goed verloopt door te kijken of we binnen de planning blijven en of de betrokken stakeholders (Rijk, gemeenten, zorgaanbieders etc.) tevreden zijn over proces en resultaten.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2013	2014	2015
	2010	2011	2012	2011			
Lasten <i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>	217.101	207.322	194.587	207.322	188.538	187.776	187.521
Lasten	217.101	207.322	194.587	207.322	188.538	187.776	187.521
Baten van het Rijk	189.535	188.302	182.313	182.313	182.313	182.313	182.313
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0	0
Baten	189.535	188.302	182.313	182.313	182.313	182.313	182.313
Saldo lasten en baten	-27.566	-19.019	-12.274	-12.274	-6.225	-5.462	-5.207
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>							
Bijdr.AR regionale structuurverst.	2.696	6.213	2.036	6.213	400	0	0
Bijdrage uit alg.middelen	24.870	12.806	10.238	12.806	5.825	5.462	5.207

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De lasten voor de Jeugdzorg voor 2012 zijn circa € 13 miljoen lager dan in 2011. Er zijn twee redenen waarom in 2012 de lasten voor jeugdzorg in de begroting lager zijn. Ten eerste: de afgelopen jaren financierde de provincie zorg met middelen uit het egalisatiefonds Jeugd. De hoogte van deze post staat een dergelijke onttrekking niet meer (structureel) toe. Een aantal inhoudelijke wijzigingen is doorgevoerd (verbetering gemeentelijk zorgaanbod, betere doorstroom, striktere indicatiestelling), waardoor deze inzet ook minder kan worden (-/- € 6 mln). Ten tweede loopt het oude bestuursakkoord in 2011 af m.b.t. de extra middelen voor Centrum van Jeugd en Gezin (ca. -/- € 6,5 mln). Daar staat tegenover dat wij op basis van de recente afspraken tussen Rijk, IPO en landelijk werkende instellingen voor 2012 een lichte stijging van het budget verwachten. Deze budgettaire aanpassingen zijn niet verwerkt in dit overzicht omdat zij pas bij de najaarsbrief worden aangeboden aan Provinciale Staten.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

Het is het doel de kwaliteit en kwantiteit van de ingekochte jeugdzorg op hetzelfde peil te houden als op dit moment, zodat de specialistische hulpverlening aan kinderen en gezinnen tijdens de transitie geborgd blijft. De doeluitkering jeugd wordt hiervoor ingezet en wordt gedekt uit de financiering door het rijk (zie beleidsprestatie tabel). De overige uitgaven zijn met name realisaties door Gemeenten in het kader van Samen Investeren voor de Centra voor Jeugd en Gezin. Volgens de afspraken gemaakt in de verbeteragenda Jeugd ligt het provinciale accent op het optimaliseren van de (regionale) samenwerking. Daarnaast worden middelen ingezet ten behoeve van lokaal hulpaanbod voor de 4 regio's (zie beleidsprestatietabel).

Meerjarig perspectief

Vanaf 2012 is het nog niet duidelijk of de bijdrage van het rijk voor de doeluitkering jeugd structureel op eenzelfde niveau blijft. Vanaf 2015 wijzigt de doeluitkering in ieder geval in verband met de transitie van de doeluitkering jeugdzorg van provincie naar gemeenten.

06.03 Samenleving

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Wij richten ons op een gezonde, veilige en sociale leefomgeving met een accent op versterking van ondernemend burgerschap en sociale veerkracht.

Met de kerntakendiscussie en Agenda van Brabant is de provinciale inzet ingrijpend veranderd, en dat het sociale beleid aan gemeenten is. Als provincie richten wij ons op de regionale en provinciale opgaven en op het tot stand brengen van slimme allianties tussen de ruimtelijk-economische en sociaal-culturele agenda's. Daartoe vervullen wij signalerende en agenderende rollen in ruimtelijke en economische kernopgaven en participeren wij in regionale agenda's gericht op versterking leefbaarheid en

zorginnovatie. Het sociale beleid is op te delen in vier onderdelen, namelijk leefbaarheid, maatschappelijke dienstverlening, innovatie in de zorg en gezondheid. Bij de uitvoeringsagenda Tien voor Brabant 2011-2015 is gesteld dat voor deze nieuwe beleidsonderdelen de startnotities aan het eind van 2011 aan Provinciale Staten worden gepresenteerd (**UA 31, UA 33, UA 34**).

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
5.1.	5.1.1. Door subsidiëring investeren in Idops 5.1.2. Uitvoering van beleid van regionale agenda's versterking leefbaarheid (UA 31).	uitgevoerde Idops Door PS te bepalen bij vaststelling startnotitie			*	74 *)	*	*	€ 5000
5.2	Signaleren, agenderen en verbinden op het gebied van de ruimtelijke, economische, culturele en sociaal-culturele infrastructuur volgens de Agenda van Brabant (UA 32)	Door PS te bepalen bij vaststelling startnotitie			*	*	*	*	
5.3	Het benutten van kansen van innovatie in de zorg (UA 33)	Door PS te bepalen bij vaststelling startnotitie			*	*	*	*	
5.4	Signaleren en agenderen van belangrijke gezondheidskwesties en het stimuleren van primair verantwoordelijke partijen met betrekking tot gezondheid. (UA34)	Door PS te bepalen bij vaststelling startnotitie			*	*	*	*	

UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.*) vaststelling najaar 2011 (PS, Statencommissie Cultuur en Samenleving)

Toelichting:

Ad 5.1 Succesvolle elementen uit de lokale Idop-aanpak – integraliteit, ondernemerschap burgers, innovatieve samenwerkingsvormen – krijgen een vervolg in nieuwe regionale samenwerkingsverbanden. In december 2011 leggen wij hiertoe een startnotitie voor aan de Statencommissie Cultuur en Samenleving. Daarvoor benutten wij ook de praktijkervaringen en beleidsevaluatie van Slimme Zorg.

Ad 5.2. De bezuinigingen op provinciale instellingen in het sociale domein worden zorgvuldig gerealiseerd. De sociale en culturele ruggengraat van Brabant, voor zover passend bij onze kerntaken, ondersteunen wij. De Telos Duurzaamheidsbalans 2010 vraagt om een verscherpte aandacht voor maatschappelijke en politieke participatie. De instellingen en organisaties die wij blijven ondersteunen geven wij de opdracht om vanuit de nieuwe rollen van signaleren, agenderen en verbinden te verkennen hoe zij bij kunnen dragen aan de Agenda van Brabant.

Ad 5.3 De zorgconomie is één van de sterkst groeiende sectoren in de Brabantse economie en een belangrijke bron voor economische, technologische en sociaal (maatschappelijke) innovatie. Vergrijzing, commercialisering en vermaatschappelijking van de zorg en de groeiende belangstelling voor gezondheid maken het urgent om het groeipotentieel nú te benutten (adviezen SER Brabant, PON Brabant e.a.). Vanuit onderhavig beleidsonderdeel gaat het dan onder andere om het vervolg op Slimme Zorg (beleidsevaluatie najaar 2011 gereed) en provinciale betrokkenheid bij de Digitale Agenda en het Zorginnovatieprogramma 2.0 (rijksbesluitvorming najaar 2011).

Ad. 5.4 De provincie benut het advies van de Provinciale Raad voor Gezondheid om te bepalen hoe in deze bestuursperiode haar rol concreet vorm te geven op het gebied van signaleren, agenderen en primair verantwoordelijke partijen stimuleren met betrekking tot gezondheid (najaar 2011 in PS).

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten <i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>	29.769	48.882	24.613	16.692	9.192	7.764
Lasten	29.769	48.882	24.613	16.692	9.192	7.764
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	135	1.076	334	2.097	0	0
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Baten	136	1.076	334	2.097	0	0
Saldo lasten en baten	-29.633	-47.806	-24.279	-14.596	-9.192	-7.764
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>						
Bijdr.res.cofin Europese progr.	158	121	10	0	0	0
Bijdr.AR regionale stuurverf.	4.749	7.860	5.638	1.202	0	0
Bijdrage uit reserve IDOPS	3.958	16.921	4.975	0	0	0
Bijdrage uit alg.middelen	20.768	22.904	13.656	13.394	9.192	7.764

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De lasten voor 2012 zijn € 24,2 mln lager dan 2011. Daarvoor zijn drie verklaringen. Een eerste verklaring is dat Provinciale Staten in 2010 besluiten hebben genomen over de Agenda van Brabant en afronding kermakendiscussie. Voor het beleidsveld Samenleven hielden de besluiten forse bezuinigingen in tot in totaal 60% van de structurele middelen. Deze stelselmatige afbouw van middelen komt tot uiting in de begroting 2012-2015.

In vervolg op onze inzet in 2007-2011 zijn de eerste jaren van de bestuursperiode 2011-2015 op 74 plaatsen in Brabant Integrale Dorpsontwikkelingsplannen in uitvoering. Dat verklaart het relatief hoge bedrag in 2011, dat deels ook in 2012 tot uitbetaling komt (-/12 mln).

Tot slot lopen de bestuursakkoordmiddelen 2008-2011 voor het beleidsdomein Samen Leven 2008-2011 af (-/- € 7,9 mln).

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

In 2012 worden de middelen besteed aan de realisatie van IDOP's (zie beleidsprestatie tabel). De Samen Investeren middelen worden met name ingezet ten behoeve van de leefbaarheid van stadswijken (€ 5,6 mln). De overige middelen worden gedeeltelijk ingezet voor bestaand beleid en voor de beleidsprestaties (zie tabel) waarover nog besluitvorming moet plaatsvinden.

De opbrengst is een Europese subsidie ten behoeve van de basisvoorziening kleine kernen.

Meerjarig perspectief

De nieuwe bestuursakkoordmiddelen zijn gereserveerd in de stelpost en nog niet zichtbaar in de begroting, onder dit programma.

06.04 Sociaal-cultureel beleid

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Deze productgroep is gericht op prestaties die ondersteunend zijn aan de beoogde beleidsdoelstellingen over de volle breedte van het programma Cultuur en Samenleving. De activiteiten van Omroep Brabant dragen bij aan behoud van Brabantse identiteit en cultureel aanbod, maar ook leefbaarheid is een belangrijk item. Ditzelfde geldt voor organisaties die zich richten op vrijetijdsbesteding en regionale kennisinfrastructuur. Onvermijdelijk verbonden aan de realisatie van de beleidsprestaties binnen het

programma zijn communicatie-uitingen. Daarnaast hebben onderzoek en monitoring een plek binnen deze productgroep. Ten behoeve van deze twee laatste categorieën beschikt het PON inmiddels over een Planbureau-functie voor de sociale en culturele pijler, waarmee wij onze provinciale rol rond signaleren, attenderen en agenderen beter kunnen vervullen.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.-2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Wettelijke taak: subsidie verstrekken aan Omroep Brabant tbv het instandhouden van de regionale publieke omroep	Waarderingcijfers voor omroep Brabant.	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	16.650
1.2	Versterking van de kennisinfrastructuur door de ondersteuning van bibliotheken te subsidiëren.	Het realiseren van één Brabantse Digitale Bibliotheek. Het realiseren van één stelsel voor bibliotheektarieven.			1				6.200
1.3	Via opdrachtverlening aan Sportservice de ondersteuning van de infrastructuur voor de sport.	Uitvoeringsorganisatie realiseert de afspraken over de prestaties in het kader van de infrastructuur voor de sport.			100%	100%	100%	100%	450
1.4	Via opdrachtverlening aan Vrijheidshuis de ondersteuning voor toerisme en recreatie in Brabant.	Uitvoeringsorganisatie realiseert de afspraken over de prestaties op het gebied van toerisme en recreatie in Brabant.			100%	100%	100%	100%	1.800
1.5	Onderzoek en monitoring	Uitvoeringsorganisatie realiseert de afspraken over de prestaties op het gebied van onderzoek en monitoring voor de sociale en culturele pijler			100%	100%	100%	100%	1.500

Toelichting:

Ad. 1.3) Het beleid voor sport is met de Agenda van Brabant in belangrijke mate opgenomen in programma 7.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2012				
Lasten	30.952	31.507	31.507	32.154	30.469	29.941	29.355	
<i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>								
Lasten	30.952	31.507	31.507	32.154	30.469	29.941	29.355	
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	24	0	0	0	0	0	0	0
Baten	24	0	0	0	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-30.929	-31.507	-31.507	-32.154	-30.469	-29.941	-29.355	
Dekking verschil lasten en baten								
Bijdrage uit reserves								
Bijdrage uit alg. middelen	30.929	31.507	31.507	32.154	30.469	29.941	29.355	

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

Voor 2012 zijn er op de beleidsinhoudelijke programma's weinig aanpassingen ten opzichte van 2011. De bezuinigingen op de Regionale omroep, de ondersteuning van bibliotheekwerk, sport en toerisme en recreatie zijn in 2011 doorgevoerd en blijven voor 2012 ongewijzigd.

De totale kapitaallasten (rente en afschrijving) van Cultuur en Samenleving worden in dit ondersteunend product weergegeven. Deze lasten stijgen in 2012 t.o.v. 2011 met circa € 0,6 mln door het toenemende geïnvesteerde kapitaal in het NoordBrabants museum.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

In 2012 worden de middelen met name besteed aan de realisatie van de beleidsprestaties opgenomen in bovenstaande tabel.

7

Investeringsagenda

Algemeen	98
07.01 Energietransitie	101
07.02 Landschappen van allure	103
07.03 2018 Brabant Samen Culturele Hoofdstad	103
07.04 Sportplan Brabant 2016	105
07.05 Grootchalige cultuurhistorische complexen	106
07.06 Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur	108

Inleiding

De investeringsstrategie 'Brabant investeert in de toekomst' is onderdeel van de Agenda van Brabant. Met de investeringsstrategie willen wij de structuur van onze provincie op een aantal onderscheidende kwaliteiten duurzaam versterken. We concentreren ons daarbij op het bijzondere leef- en vestigingsklimaat van Brabant, vanuit de opvatting dat dit past bij het nieuwe profiel van de provincie en bijdraagt aan de ambitie om tot de top van de Europese kennis- en innovatieregio's te blijven behoren. Hiermee investeren wij in de toekomst van Brabant én de Brabanders.

De investeringsstrategie is uitgewerkt in twee onderdelen:

- a. een investeringsagenda die oploopt tot circa € 800 mln in relatie tot de Agenda van Brabant zijnde de opbrengst van de aandelen Essent. Deze investeringsagenda is gekoppeld aan een spaarreserve, ook wel investeringsagendaportefeuille genoemd.
- De eerste tranche van in totaal € 278,9 mln is als volgt verdeeld:
- Energietransitie: als kans voor innovatie en duurzaamheid € 71,2 mln (PS 59/10)
  - Landschappen van allure € 56,2 mln (PS 79/10)
  - BrabantStad Culturele Hoofdstad: de kunst van het samenleven € 50,0 mln (PS 76/10)
  - Sportplan Brabant: versterking sportinfrastructuur € 40,0 mln (PS 77/10)
  - Grootschalige cultuurhistorische complexen € 61,5 mln (PS 78/10)
- b. een investeringsvolume van € 750 mln voor weginfrastructuur (het zogenoemde spaar- en investeringsfonds weginfrastructuur). Jaarlijks wordt hiervoor € 50 mln gereserveerd in een gecombineerd spaar- en financieringsfonds.

De 5 investeringsvoorstellen en het spaar- en investeringsfonds weginfrastructuur zijn opgenomen in de productgroepen 07.01 t/m 07.06. Indien een investeringsvoorstel inmiddels is uitgewerkt in een concreet uitvoeringsprogramma dan zijn de prestaties en bijbehorende middelen bij de desbetreffende productgroep opgenomen (zoals bij 07.01 Energietransitie). Indien dit nog niet het geval is dan is de procesprestatie om te komen tot

een dergelijk uitvoeringsprogramma opgenomen. Zodra dit uitgewerkt en vastgesteld is, dan zullen de daarin opgenomen prestaties en middelen via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt worden.

De mijlpalen voor 2012 zijn:

- Energietransitie (**UA 38**):
  - Fonds Biobased Economy is opgericht.
  - Internationaal onderzoekscluster Solar is operationeel.
  - In het kader van elektrisch rijden zijn 25 e-auto's aangeschaft en 50 laadpunten gerealiseerd.
- Landschappen van Allure (**UA 39**):
  - Drie uitvoeringsprogramma's zijn vastgesteld en de uitvoering is gestart.
- 2018 Brabant Samen Culturele Hoofdstad (**UA 40**):
  - Bidbook is gereed.
  - Programmabureau is verzelfstandigd.
- Sportplan Brabant 2016 (**UA 41**):
  - 2 topsportaccommodaties en 1 fieldlab zijn gerealiseerd.
  - Doel om sport in Brabant en onder Brabanders te stimuleren en daarmee het leef- en vestigingsklimaat in Brabant op 'Olympisch niveau' te brengen. Op basis van het Sportplan Brabant 2016 wordt een start gemaakt om deze beweging op gang te brengen.
- Grootschalige cultuurhistorische complexen (**UA 42**):
  - 4 complexen verworven, start gemaakt met herbestemming. \
- Spaar- en investeringsfonds weginfrastructuur (**UA 43**):
  - Businesscase Brainport Oost met daarin de Noordoostcorridor is gereed. Essentiële keuzes voor de tracés, de financiering en de overige onderdelen van de Noordoostcorridor zijn gemaakt.

- Gebiedsakkoord en definitieve structuurvisie N69 zijn vastgesteld. Er is gestart met de project-mer ten behoeve van de tracékeuze van de nieuwe infrastructurale verbinding. Los van deze investeringsstrategie kent de provincie nog een aantal reguliere investeringen. Deze reguliere investeringen zijn opgenomen bij de productgroepen van de programma's 05 Mobiliteit, 06 Cultuur en samenleving en de paragraaf bedrijfsvoering.
- Het Provinciaal Inpassingsplan N279 's-Hertogenbosch-Veghel is voorbereid voor besluitvorming begin 2013. Een totaaloverzicht van deze reguliere investering is opgenomen in bijlage 16 van de begroting.

Wat wil de provincie bereiken?

Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's)	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
1 Energietransitie: Het verwerven van een internationale concurrentiepositie in drie clusters (solar, biobased economy en elektrisch rijden/slimme netwerken) waardoor nieuwe bedrijven zich vestigen in Brabant en de omschakeling van bestaande bedrijven naar nieuwe en duurzame technologieën wordt gestimuleerd met toekomstbestendige werkgelegenheid.	2016	Energietransitie als kans voor innovatie en duurzaamheid	PS 59/10
2 De landschappen van Allure - De Brabantse Wal, Het Groene Woud en De Maashorst - ontwikkelen tot 3 toplocaties als het gaat om het beleven en ervaren van natuur en landschap in Brabant.	2016	Landschappen van Allure	PS 79/10
3 BrabantStad wil Culturele Hoofdstad van Europa zijn in 2018. Het bovenregionale karakter van 2018Brabant, het concept mozaïkmetropool en de drager 'De Kunst van het Samen Leven' passen bij de nieuwe rol van de provincie en bij de doelstellingen van de Agenda van Brabant..	2018	'2018Brabant Samen Culturele Hoofdstad'	PS 76/10
4 Het Sportplan Brabant 2016 is een brede investering in de Brabantse samenleving. Door te investeren in sport, investeert de provincie in een regio waar mensen graag willen wonen en bedrijven zich willen vestigen. Sport draagt bij aan een bruisend leef- en vestigingsklimaat, en dat is nodig om te kunnen behoren tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's.	2016	Olympisch Plan Brabant: Versterking Sportinfrastructuur	PS 77/10
5 Grootsehalige Cultureelhistorische Complexen: Op ambitieuze en ondernemende wijze samen met partners werken aan het behoud van Brabantse erfgoedcomplexen waarbij kwaliteit en innovatie voorop staan.	Doorlopend	Grootsehalige Cultureelhistorische Complexen	PS 78/10

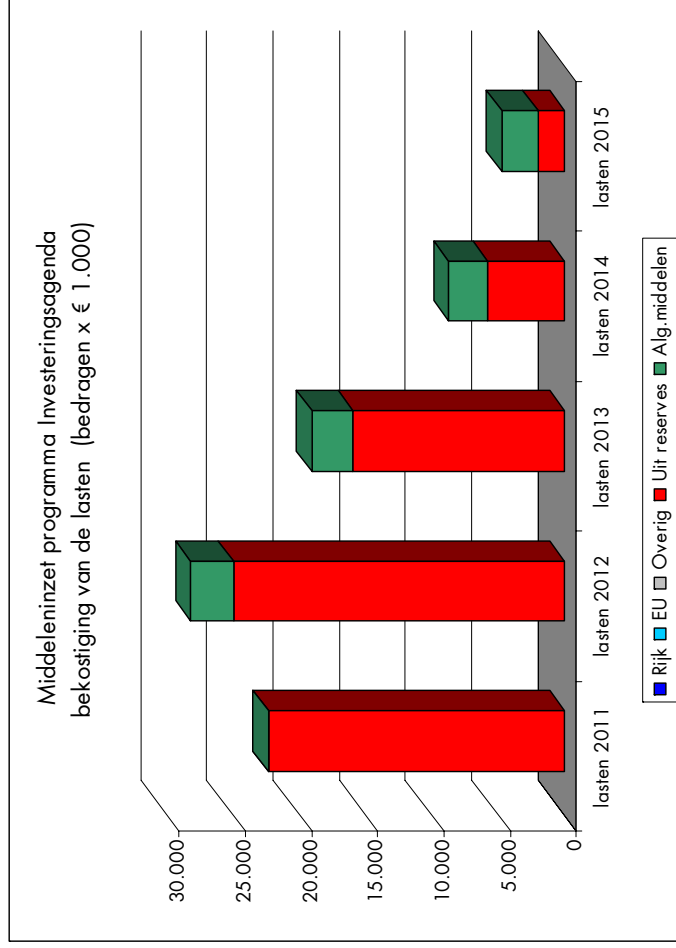
Doelstellingen (afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
6 In het kader van 'De bereikbare regio' het realiseren van grote infrastructurele projecten waarbij sprake is van provinciaal belang en/of de provincie initiatiefnemer is. De projecten zijn onder meer bedoeld om de (inter)nationale en intraregionale bereikbaarheid van de regio te optimaliseren.		Agenda van Brabant: Kadervoorstel eerste tranche investeringsstrategie	PS 61/10

Wat mag het kosten?

07 Investeringsagenda	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Bedragen x € 1.000						
Lasten						
Programmalasten	0	22.400	25.000	16.000	5.800	2.000
Apparaatskosten	0	0	3.224	3.126	2.968	2.791
totaal	0	22.400	28.224	19.126	8.768	4.791
Baten						
Rijk	0	0	0	0	0	0
Europa	0	0	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0	0	0
Dekking verschil lasten en baten						
Dekking uit reserves	0	22.400	25.000	16.000	5.800	2.000
Dekking uit alg. middelen	0	0	3.224	3.126	2.968	2.791
totaal	0	22.400	28.224	19.126	8.768	4.791
Formaalinzet in ife	0,0	0,0	23,3			

De investeringen m.b.t. energietransitie en olympisch plan zijn deels al zo concreet dat hiervoor bedragen in de begroting zijn opgenomen.

Voor de overige investeringen zijn de middelen in afwachting van nadere concretisering in de reserve Essent-investeringsagenda c.q. de reserve spaar- en investeringsfonds opgenomen. In de bedragen van de investeringsagenda wordt rekening gehouden met een personeelskostencomponent van 4%.

07.01 Energietransitie

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Toelichting:

De ontwikkelingen binnen Solar, Biobased Economy en elektrisch rijden / slimme netwerken dragen bij aan de verduurzaming van het energie- en grondstoffengebruik, nieuwe technologieën en werkgelegenheid zowel in Brabant als elders in de wereld, waarmee tevens een internationale concurrentiepositie wordt gerealiseerd. Het effect kan oplopen van 12.000 tot 15.000 fte in 2020. Tegelijk leveren deze clusters een verwachte bijdrage aan het bruto regionaal product van € 4 miljard per jaar.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1	Verhuizing Energie onderzoek Centrum Nederland naar Brabant (UA 38)	100% verhuist in 2012		30%	100%				1.600
1.2	Internationaal onderzoekscluster Solar operationeel (UA 38)	- Minimaal 200 fte dedicated aan onderzoek dunne film - Jaarlijks onderzoeksvolume van € 60 mln naar € 100 mln Jaarlijks onderzoeksbudget twv € 20 mln in 5 jaar overgeplaatst naar Eindhoven Totaal projectvolume van min. € 100 mln in 2016		40 fte	200 fte				8.000
1.3	Lopend industrieel valorisatieprogramma (UA 38)	2.500 arbeidsplaatsen, stijging € 600 mln Bruto Nationaal Product.		Vestiging eerste 3 start-ups		10 start-ups			2.000
1.4	Fonds Biobased Economy (UA 38)	Investering in laadinfra structuur en smartgrids van € 500 mln tot 2020		Realisatie	operationeel	operationeel	10 bedrijven financieel ondersteunen		5.000
1.5	Risicodragend participeren en investeren in initiatieven en bedrijven (UA 38)	Investering van € 300 mln door netwerkbedrijven in slimme netwerken tot aan 2040							3.000
1.6	Inrichten van experimenteelgebieden (UA 38)	250 e-auto's en laadinfrastructuur			25 e-auto's 50 laadpunten		x		3.000
1.7		500 laadpunten in Brabantse gemeenten					x		

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010	2011	2012	2013	2014	2015	begr.2012 bedrag x € 1.000
				streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	
1.8	Cross sectoraal clusteren van kennis en doorontwikkelen campussen (UA 38)	3 slimme wijken							
1.9	Inrichten valorisatieregeling (UA 38)	Brabants kennis en expertisecoluster e-mobility en smart grids							200
		10 valorisatieprojecten gerealiseerd			5				
		4 bedrijfsparticipaties aangegaan			2				

*UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	0	21.300	24.100	16.000	5.800	2.000
waarvan beleid bestuursakkoord		21.300	24.100			
	0	21.300	24.100	16.000	5.800	2.000
Baten van het Rijk	0	0	0	0	0	0
Baten van de EU	0	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	0	-21.300	-24.100	-16.000	-5.800	-2.000
Dekking verschil lasten en baten						
Bijdr. uit reserve Essent investeringsagenda	0	21.300	24.100	16.000	5.800	2.000
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0	0	0

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

Bij Staten besluit nr. 59/10 van 10 december 2010 met betrekking tot de uitvoering van de Energie transitie als kans voor innovatie en duurzaamheid, investeringsvoorstel 1^e tranche investeringsstrategie, hebben uw Staten het budgetniveau per jaar vastgesteld.

07.02 Landschappen van allure

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Toelichting:

De provincie wil met 'Landschappen van allure' een gerichte bijdrage leveren aan de ambitie om van Brabant een hoogwaardige kennis- en innovatieregio te maken. Mooie, groene landschappen zijn van belang voor een aantrekkelijk vestigings- en leefklimaat in Brabant. In die zin zijn deze landschappen complementair aan de sterke en innovatieve stedelijke landschappen: samen vormen zij een essentiële vestigingsfactor én een waardevol bezit voor de complete kennis- en innovatieregio.

Met het investeringsvoorstel 'Landschappen van allure' wil de provincie - samen met regionale partijen - de 3 provinciale landschappen (De Brabantse Wal, Het Groene Woud en De Maashorst) ontwikkelen tot topgebieden. Centraal daarbij staat de realisatie van een diverse, rijke natuur en een vitaal, mooi landschap inclusief de mogelijkheden voor het gebruiken en beleven daarvan. De drie 'Landschappen van allure' zijn te beschouwen als een verbijzondering van de gebiedsopgaven in het algemeen.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
2.1	<i>De landschappen versterken</i> , gericht op biodiversiteit én het beleven daarvan. Samenvattend: "groen is de basis" (UA 39)	Te realiseren voortschrijdend uitvoeringsprogramma's	-	1	1	1	1	1	pm
2.2	<i>Dynamische ontwikkelingen</i> in de landschappen vormgeven, gericht op een hoogwaardige landschappelijke, ecologische en architectonische invulling van nieuwe ontwikkelingen in en rond de landschappen. Samenvattend: "verbinden stad en land". (UA 39)	Aantal uitvoeringsprojecten Te realiseren voortschrijdend uitvoeringsprogramma's Aantal uitvoeringsprojecten	-	-	2	2	1	1	pm
2.3	<i>"Ondernemen en beleven in de landschappen"</i> gericht op het versterken van de regionale economie, verbreding en innovatie van de landbouw, recreatie en toerisme en het in leven houden van de cultuurhistorie. Samenvattend motto: "ondernemen in het landschap". (UA 39)	Te realiseren voortschrijdend uitvoeringsprogramma's Aantal uitvoeringsprojecten	-	1	1	1	1	1	pm

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

De provincie vraagt aan de betrokken drie regionale stuurgroepen om voor deze landschappen een voortschrijdend Investerings- en uitvoeringsprogramma op te stellen. Op basis van een dergelijk programma participeert de provincie in de uitvoering. Een

programma bevat de volgende onderdelen: een korte visie op het landschap en een aantal programma-onderdelen. De eerste Investerings- en uitvoeringsprogramma's per landschap worden eind 2011 aan de commissie Ecologie en Handhaving aangeboden. In de programma's wordt

een gezamenlijke ambitie geformuleerd en zo mogelijk worden de eerste uitvoeringsprojecten benoemd met daaraan gekoppeld een concreet investeringsbudget en een eerste lijst met concrete en haalbare projecten.

Wat mag het kosten?

Er wordt uitgegaan van ontschotte budgetten zowel tussen programma onderdelen zelf als tussen de drie landschappen. De totale beoogde investering bedraagt voor de provincie € 56,2 mln. Vanuit de regio's wordt tussen de 75% en 100% cofinanciering gevraagd waarmee de totale investeringsvolume minimaal uitkomt op € 98 mln.

De middelen zijn opgenomen in de reserve investeringsagenda (investeringsstrategie Landschappen van Allure eerste tranche).

07.03 2018Brabant | Samen Culturele Hoofdstad

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Toelichting:

Met de besluitvorming over de investeringsstrategie voor '2018Brabant | Samen culturele hoofdstad' heeft de provincie een belangrijke stap gezet. De steden besluiten in 2011 en 2012 gefaseerd over hun deelname. Coördinatie van de bestuurlijke afstemming hierover met de BrabantStadpartners en verzelfstandiging van het gezamenlijke programmabureau staan in de periode tot 2014 centraal.

Doelstellingen 2012:

- (1) Gezamenlijke kandidaatstelling voor de titel Culturele Hoofdstad in 2018;
- (2) Oprichting zelfstandige rechtspersoon die zorg draagt voor totstandkoming van een kansrijk bidbook en voor draagvlak hiervoor in Brabant en de Brabantse culturele sector.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Coördinatie inzake de politieke besluiten door de BrabantStadsteden over deelname 2018Brabant (UA 40)	Raadsbesluiten in de 5 BrabantStadsteden aangaande deelname 2018Brabant		5 Besluiten over deelname bidbookfase 2012 - 2013	5 Besluiten bidbook en financiële deelname				0
1.2.	Noodzakelijke voorinvesteringen culturele hoofdstad 2012 - 2013 (UA 40)	Advies stuurgroep 2018Brabant inzake projectenpakket							PM (3000)
1.3.	Ontwikkeling governance model en opdracht aan de Stichting (UA 40)	Jaarlijkse beschikking stichting 2018Brabant			Verzelfstandiging Programmabureau 2018Brabant	Jaarprogramma + rapportage	Jaarprogramma + rapportage	Jaarprogramma + rapportage	2000 + begroting 2010

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

- 1.1 In navolging op het provinciale investeringsbesluit 2018Brabant, besluiten de steden gefaseerd; in 2011 over deelname aan de bidbookfase (incl. financiële participatie) en in 2012 of het voorliggende bidbook (voorstel PS 2^e kwartaal 2012) mede namens de stad mag worden ingediend (en de daarbij horende € 50 mln investering vanuit de gezamenlijke BrabantStadsteden).
- 1.2 Tot een maximum van € 3 mln is beschikbaar voor eventuele noodzakelijke investeringen in 2012 en 2013. Over de inzet van deze gelden en de verdeling

over de jaren wordt in de loop van 2012 meer duidelijk als de besluiten door de B5--steden zijn genomen.

Wat mag het kosten?

De totale beoogde investering bedraagt voor de provincie € 50 mln. De financiële middelen zijn in afwachting van nadere concretisering van de investeringen opgenomen in de reserve Essent investeringsagenda.

07.04 Sportplan Brabant 2016

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Toelichting:

- Het Sportplan Brabant 2016 is een brede investering in de Brabantse samenleving. Door te investeren in sport, investeert de provincie in een regio waar mensen graag willen wonen en bedrijven zich willen vestigen. Sport draagt bij aan een bruisend leef- en vestigingsklimaat, en dat is nodig om te kunnen behoren tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's.
- Met het Sportplan Brabant willen we onder andere bereiken dat:
- burgers, sportorganisaties en bedrijfsleven meer tevreden zijn over de Brabantse sportinfrastructuur en dat topaccommodaties extra kleur geven aan buurt, stad en regio door functie als 'landmark' en hun maatschappelijke functie;
  - topsportevenementen binnen en buiten Brabant een groter bezoekers- en mediabereik, en economische spin-off realiseren;
  - topsporttalenten tevredener zijn over de mogelijkheden om onderwijs en (top)sport te combineren en over het aanbod en de kwaliteit van (individuele) begeleiding;
  - meer Brabanders (uit speciale doelgroepen zoals gehandicapten, allochtonen, jeugd) in staat zijn om te sporten;
  - sport een katalyserende werking heeft voor andere maatschappelijke domeinen, zoals economie, toerisme, zorg en cultuur; en sportverenigingen, Brabanders, overheden, bedrijven en onderwijs elkaar kunnen vinden, helpen en versterken.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1	Brabant heeft uitnodigende, gevarieerde en regionaal gespreide topsportaccommodaties die breed toegankelijk zijn en ook door (bijzondere) breedtesport worden gebruikt. (UA 41)	Aantal topsportaccommodaties (per kernsport) Aantal fieldlabs	-	-	2				
1.2	Wordt nog verder ingevuld op basis van een nader voorstel dat eind 2011 aan PS wordt voorgelegd. (UA 41)								

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015
	2010	2011	2011	2011				
Lasten	0	1.100	900	900		0	0	0
<i>waarvan beleid bestuursakkoord</i>		1.100	900	900				
Lasten	0	1.100	900	900		0	0	0
Baten van het Rijk	0	0	0	0		0	0	0
Baten van de EU	0	0	0	0		0	0	0
Overige baten	0	0	0	0		0	0	0
Baten	0	0	0	0		0	0	0
Saldo lasten en baten	0	-1.100	-900	0		0	0	0
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>								
Bijdr. uit reserve Essent investeringsagenda		1.100	900					
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0		0	0	0

Toelichting

De totale beoogde investering bedraagt voor de provincie € 40 mln. De financiële middelen zijn voor het merendeel in afwachting van nadere concretisering van de investeringen nog opgenomen in de reserve Essent investeringsagenda.

07.05 Grootschalige cultuurhistorische complexen

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Toelichting:

De provincie werkt op ambitieuze en ondernemende wijze samen met partners aan het behoud van Brabantse erfgoedcomplexen, hierbij staan kwaliteit en innovatie voorop. Daarbij ligt het accent op kloosters, kastelen, militaire complexen en industrieel erfgoed, die het verhaal van Brabant kunnen vertellen aan het brede publiek.

Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan een aangenaam Brabants leef- en vestigingsklimaat. Als partner in het ontwikkeltraject brengen wij onze middelen zoveel mogelijk revolutionerend in.

Binnen onze ambitie zijn drie belangrijke lijnen te ontdekken:

1. De Cultuurhistorische kwaliteit voor Brabant;
2. De revolutionerendheid van het in te brengen kapitaal;
3. De passende toekomstbestendige herbestemming.

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Wordt nog ingevuld op basis van uitvoeringskader voorzien in 2012. Voorstel zal eind 2011 aan PS worden voorgelegd. (UA 42)								

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

De grote erfgoedcomplexen; de kastelen, kloosters, industriële en militaire complexen zijn de dragers van de Brabantse identiteit. Het vinden van een toekomstbestendige herbestemming komt moeilijk van de grond bij dit Brabantse erfgoed. Daarom richt de provincie zich, met dit investeringsproject de komende jaren op een actieve rol in de opgave die er ligt bij de grote erfgoed complexen. Hier liggen kansen voor unieke projecten die een bijdrage leveren aan een goed leef- en vestigingsklimaat in Brabant als topregio op het gebied van kennis en innovatie. Kwaliteit en innovatie met het object in de context van de regio staan voorop. Maatwerk is een voorwaarde. Niet langer zal de provincie alleen in het begin van het project voorwaarden stellen en door middel van subsidieverlening betrokken zijn, maar doorlopend als een investerende partner in een alliantie met andere partijen innovatieve herbestemmingprojecten realiseren. Dit vraagt om een nieuwe rol en proactieve werkwijze. Prestaties en indicatoren zijn op voorhand niet vast te leggen door één van

de partners. Samen met alliantiepartners worden de prestaties opgesteld en vormgegeven. Gestreefd wordt naar de herbestemming circa 20 complexen voor 2018. Provinciale Staten wordt in dit proces op eigen verzoek nadrukkelijk betrokken. Zowel via de bestaande lijnen van de Statencommissie en jaarverslag Ontwikkelbedrijf.

Wat mag het kosten?

Toelichting

De totale beoogde investering bedraagt voor de provincie € 61,5 mln. De financiële middelen zijn in afwachting van nadere concreisering van de investeringen opgenomen in de reserve Essent investeringsagenda.

07.06 Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Toelichting:

In het kader van de Agenda van Brabant en het nieuwe bestuursakkoord is binnen het domein 'De bereikbare regio' maximaal € 750 mln beschikbaar gesteld voor het spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur. Dit betreft nummer 43 uit de Uitvoeringsagenda . Het spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur is bedoeld voor drie grote infrastructurele projecten die bijdragen aan het versterken van Brabant als kennis- en innovatieregio en waarbij sprake is van een provinciaal belang en/of waarbij de provincie initiatiefnemer is.

Het spaar- en investeringsfonds draagt tevens bij aan het realiseren van de doelstellingen van het PVVP (Provinciaal Verkeers en VervoersPlan).

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1	Grote ruit rond Eindhoven - Helmond (Zuid-Oostvleugel/ Brainport): (waaronder de capaciteitsvergroting van de N279 en een nieuwe Oost-West Verbinding); (UA 43)	Businesscase Brainport Oost en Noord-Oost Corridor			5 miljoen	pm	pm	pm	pm
1.2	Verbreding noordelijk deel van de N279 ('s-Hertogenbosch-Veghel). (UA 43)	Provinciaal Inpassingsplan N279				X			pm
1.3	N69: verbinding Eindhoven-Valkenswaard-België (UA 43)	Definitieve Structuurvisie N69 Besluitvorming door PS			X				pm

* UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Wat mag het kosten?

Toelichting

Vanaf 2012 wordt jaarlijks € 50 miljoen in de reserve spaar- en investeringsfonds gestort. In afwachting van nadere concretisering van de investeringsprojecten blijven de middelen binnen dat fonds gereserveerd. Zodra de middeleninzet vanuit het fonds in concrete projecten bekend is kunnen ook in de begroting de lasten worden vermeld met een beroep op een bijdrage uit het spaar- en investeringsfonds.

Beheerskader spaar- en investeringsfonds Wegeninfrastructuur

Om binnen de beschikbare middelen ad. € 750 mln een integrale afweging van bovengenoemde projecten mogelijk te maken, en te borgen dat het maximumkrediet niet wordt overschreden, zal er bij de Najaarsbrief 2011 een beheerskader aan PS worden voorgelegd. Tevens worden hierin afspraken omtrent apparaatlasten vastgelegd. In het beheerskader wordt middels een matrix zichtbaar hoe de keuze van een bepaalde voorkeursvariant binnen één van de genoemde projecten effect heeft op de beschikbare financiële ruimte voor de andere uit het fonds te financieren projecten (financiële bandbreedten). Uitgangspunt van het beheerskader is dat de definitieve vaststelling van de projecten, de variantkeuze en de voering van de investeringskredieten separaat plaatsvindt bij de vaststelling van het provinciaal inpassingsplan van het desbetreffende project (PIP) door PS. Op dat moment zal een begrotingswijziging worden voorgelegd, en worden de lasten functioneel (onder programma 07) geraamd. Om deze reden zijn er nog geen bedragen begroot onder programma 07.

N279

Eind 2010 is door PS, vooruitlopend op bovengenoemde afweging, ten laste van het fonds een overbruggingskrediet ad € 20 mln gevoteerd ten behoeve van de bouw van een tweede brug over de Zuid-Willemsvaart/ N279 en het doen van strategische grondaankopen. De omlegging van de Zuid-Willemsvaart door RWS loopt voor op het werk van de provincie. Besloten is de bouw van de tweede brug onder het contract van het Rijk te brengen, waardoor er diverse voordelen ontstaan (o.a. werk met werk, financieel voordeel, tijdwinst ed.).

In de nu voorliggende begroting is het overbruggingskrediet opgenomen onder product 05.03. (2012 € 13 mln en 2014: € 7 mln). In de volgende begroting zullen deze bedragen als lastenraming opgenomen worden onder programma 07.

Tevens is er eerder € 20 mln beschikbaar gesteld ten laste van de BDU ten behoeve van de aanleg van de eerste brug Zuid-Willemsvaart/N279 en voorbereidingskosten. Ook deze lasten zijn opgenomen onder product 05.03.

N69

De Provincie heeft op 1 januari 2009 de Rijksweg N69/N769 in beheer en onderhoud overgenomen van het Rijk. De afspraken zijn desijds vastgelegd in een overeenkomst. In de overeenkomst hebben de Provincie en de regio vastgelegd de leefbaarheidsproblemen op de N769/N69 op te lossen door een nieuwe doorgaande verbinding tussen de N769/N69 en de Rijksweg A67 inclusief de aansluiting daarop aan te leggen. Voor de overdracht van de weg is een afkoopsom overeengekomen van € 70 miljoen die in termijnen betaald zou worden. Ultimo 2010 is deze Rijksbijdrage gevraagd ontvangen. De Rijksbijdrage vormt onderdeel van programma Mobiliteit-productgroep 05.03. Voorbereidingskosten ten behoeve van de N69 worden gefinancierd uit de Rijksbijdrage. Naast de Rijksbijdrage zal een deel van de financiering beschikbaar komen uit het spaar- en investeringsfonds Wegeninfrastructuur.

Noord-Oost Corridor

De provincie heeft februari 2010 een overeenkomst gesloten met het Rijk en het SRE over de gebiedsontwikkeling Brainport Oost, waarbinnen het project Noordoostcorridor valt. Daarin is opgenomen dat er een sluitende businesscase wordt opgesteld die medio 2012 gereed dient te zijn. Het Rijk heeft voor de Noordoostcorridor een bijdrage van € 254 miljoen beschikbaar gesteld. Deze wordt voorzien in 2020. Aan de Rijksbijdrage zit een verplicht drempelbijdrage vanuit de provincie en het SRE van elk €112,5 miljoen.

Op 30 juni 2011 hebben PS de structuurvisie deel d 'Brainport Oost' vastgesteld. Hierin is het voorkeursalternatief voor de Noordoostcorridor opgenomen. Deze kent een voorlopige kostenraming uit 2009 van €815 miljoen tot €1,3 miljard of meer.

In 2012 start de project-m.e.r fase (mer: milieu effectrapportage). Deze heeft als doel eind 2012 tot een nadere trechtering van de mogelijke varianten binnen het voorkeursalternatief te komen en hieraan een sluitende businesscase voor de gebiedsontwikkeling Brainport Oost te koppelen.

De financiering van de Noordoostcorridor wordt, aanvullend op de reeds toegezegde bedragen, in 2012 in de businesscase opgenomen. De provinciale bijdrage zal uit het spaar- en investeringsfonds komen. Ook de regionale partijen dienen daar een bijdrage aan te leveren.

Voor de komende fase zijn er in 2012 voorbereidingskosten van €1,5 miljoen voorzien, die vanuit het spaar- en investeringsfonds worden vrijgemaakt. Tevens is er voor incidentele strategische grondaankopen een reservering van €3,5 miljoen opgenomen.

Algemeen financieel beleid

Algemeen financieel beleid

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

De exploitatiebegroting van de provincie bestaat naast de zeven programma's uit het onderdeel algemeen financieel beleid. Tot het algemeen financieel beleid worden de algemene dekkingsmiddelen en de stelposten inclusief de post onvoorzien gerekend.

Algemene dekkingsmiddelen

Elk programma heeft in de begroting naast de lasten van dat programma, ook baten die direct tot dat programma behoren. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de lasten te kunnen dekken. Tegenover de nadelige saldi (baten minus lasten) op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen die op het onderdeel algemeen financieel beleid zijn geraamd.

Deze baten zijn niet direct aan een beleidsprogramma toe te rekenen.

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend:

- De opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting;
- De uitkering uit het provinciefonds;
- De dividenden;
- Het saldo van de financieringsfunctie;
- De overige algemene dekkingsmiddelen.

De in omvang belangrijkste algemene dekkingsmiddelen van de provincie bestaan uit de inkomsten van de provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De algemene inkomsten dragen bij aan:

- het waarborgen van de zelfstandige financiële positie van de provincie.
- het handhaven van een reëel sluitende begroting op korte en middellange termijn.

Specificatie algemene dekkingsmiddelen	Realisatie		Raming			bedragen x € 1.000		
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2014	2015
Lasten								
Bijdrage inv programma Rijk-prov 08-11	27.900	26.550	0	0	0	0	0	0
Kosten van deelnemingen	7.664	228	228	228	228	228	228	228
Financieringsfunctie	31.726	21.456	21.248	20.750	20.180	20.103	20.180	20.103
Uitgaven BTW-verplichting	127	0	0	0	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	3.662	0	0	0	0	0	0	0
	71.079	48.235	21.476	20.978	20.408	20.331		
Baten								
Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting	213.170	214.000	217.000	222.000	226.000	230.000	226.000	230.000
Uitkering provinciefonds	123.742	58.048	53.000	53.000	53.000	52.000	53.000	52.000
Decentralisatie-uitkeringen	37.583	40.514	24.879	25.997	23.704	790	23.704	790
Dividenden	37.958	21.625	26.293	26.129	26.129	27.019	26.129	27.019
Financieringsfunctie	160.929	137.506	129.544	134.236	138.008	142.900	138.008	142.900
Overige algemene dekkingsmiddelen	6.157	110.365	0	0	0	0	0	0
	579.540	582.059	450.716	461.362	466.840	452.709	466.840	452.709

Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting

Op basis van de omvang en de samenstelling van het wagenpark en de hoogte van het opcententarief is de verwachte opbrengst in de begroting bepaald. Het opcententarief per 1 april 2011 bedraagt 71,6 procenten geheven over de in de wet vastgelegde hoofdsom per gewichtscategorie. Het voorgestelde tarief per 1 april 2012 komt op 72,9 procenten (zie ook de paragraaf provinciale heffingen).

Algemene uitkering provinciefonds

In het regeerakkoord uit 2010 is aan de provincies een structurele korting opgelegd van € 300 miljoen. Daarboven krijgen we te maken met een verdeelmodel voor het provinciefonds waarover het Kabinet in maart 2011 de knoop heeft doorgehakt. In de begroting is rekening gehouden met een structureel lagere uitkering vanaf 2011. De cijfers van de Juni-circulaire 2011 en de consequenties van de nieuwe rijksbegroting zullen zoals gebruikelijk betrokken worden bij de financiële actualisering in de Najaarsbrief.

Decentralisatieuitkeringen in het provinciefonds

In het bestuursakkoord 2008-2011 tussen Rijk en provincies zijn verschillende decentralisaties overeengekomen waarvoor in het provinciefonds aparte uitkeringen worden opgenomen ("geld volgt taak"). Deze decentralisatie-uitkeringen zijn niet structureel, de meeste lopen tot en met 2014, en daarboven bestaat de kans op kortingen in relatie tot het nieuwe regeerakkoord. Van deze uitkeringen wordt bij de rijksbegroting 2012 bezien of ze kunnen worden omgezet in een integratie-uitkering of overgeheveld naar de algemene uitkering.

Gelet op de onzekerheden die er spelen maar ook vanwege de afwijkingen die optreden tussen de kasontvangsten en de feitelijke uitgaven, is er voor gekozen om de decentralisatie-uitkeringen te koppelen aan een reserve:

De volgende decentralisatieuitkeringen worden onderscheiden:

- decentralisatie-uitkering bodem;
- decentralisatieuitkering herstructurering van bedrijventerreinen;
- decentralisatieuitkering investeringsbudget stedelijke vernieuwing;
- decentralisatieuitkering externe veiligheid.

Kosten van deelnemingen en Dividenden

De kosten van deelnemingen betreffen de rentekosten. Daarnaast is de deelneming in de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen in de jaarrekening 2010 met € 7,5 miljoen afgewaardeerd vanwege de krimp van het eigen vermogen van die deelneming.

De dividendopbrengsten betreffen (gerangschikt naar hoogte) de dividenden van:

- Enexis Holding NV
- Attero Holding NV
- Loyalis FS Rentplusfonds Europa,
- NV Bank Nederlandse Gemeenten,
- Nederlandse Waterschapsbank NV,
- Delta NV

Financieringsfunctie

De lasten van de financieringsfunctie betreffen de kosten van de betaalde agio op obligaties van de immunitatieportefeuille en de investeringsagendaportefeuille.

De baten van de financieringsfunctie betreffen de renteopbrengst van de obligaties uit de immunitatieportefeuille en de investeringsagendaportefeuille, de rentevergoeding op de verstrekte bruglening aan het netwerkbedrijf en het financieringsresultaat (verschil tussen de aan de productgroepen toegerekende rente en de werkelijke rentekosten).

Compensatie weggevallen dividendstroom Essent

De inkomsten uit de verkoop van de aandelen Essent zijn belegd. De opbrengsten uit deze beleggingen dienen voldoende te zijn om jaarlijks continu het wegvallende dividend ad € 122,5 miljoen te compenseren, zo mogelijk inclusief inflatie (zie paragraaf 6 treasury).

Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2010 en de ramingen in de begroting 2011 en 2012 is hiervan het volgende beeld te geven.

Compensatie dividend Essent	Bedragen x € 1.000					
	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
Dividend Enexis	23.989	17.900	23.000	23.000	23.000	23.000
Divident Essent Milieu/Athero	3.083	2.310	2.310	2.310	2.310	3.200
Bruglening Enexis	25.792	25.792	25.792	21.256	21.256	14.936
Obligatieportefeuille	71.920	67.253	67.842	74.658	75.351	83.006
Saldo storting reserve	0	4.980	4.414	2.120	1.427	87
	124.784	118.235	123.358	123.344	123.344	124.229

Normniveau (conform kaderbrief 2011)	122.500	122.500	122.500	122.500	122.500	122.500
Surplus toe te voegen aan indexatieportefeuille	858	844	844	844	844	1.729

Stelposten

In de begroting is een beperkt aantal algemene stelposten opgenomen te weten:

Stelposten	Realisatie		Raming		bedragen x € 1.000		
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Lasten							
a. onvoorziene uitgaven	0	0	958	1.308	1.308	1.308	
b. kosten van onderzoeken	0	208	213	217	221	225	
c. in te zetten begrotingsruimte	0	5.318	865	939	938	937	
d. ontwikkelingsverschillen / dubieuze debiteuren	-90	0	0	0	0	0	
e. stelpost reserveringen kaderbrief	0	0	51.400	57.000	61.000	65.000	
f. stelpost agenda van Brabant/ ombuigscenario	0	0	188	0	0	0	
	-90	5.526	53.624	59.464	63.467	67.470	

Baten						
f. stelpost agenda van Brabant/ ombuigscenario	0	0	0	721	1.047	619
	0	0	0	721	1.047	619

Toelichting

a. Onvoorzien

Voor alle programma's samen, is structureel jaarlijks een bedrag van € 1,3 miljoen voor onvoorzien geraamd.

Het nationaal comité viering 4 en 5 mei heeft de provincie Noord-Brabant uitgenodigd de start van de viering te verzorgen. In verband daarmee is € 250.000 t.l.v. de post onvoorzien voor 2012 gebracht.

Daarnaast is bij de Najaarsbrief 2010 besloten € 100.000 t.l.v. de post onvoorzien voor 2012 te brengen voor de proceskosten van de instelling van de regionale uitvoeringsdiensten.

b. Kosten van onderzoeken

Voor onderzoeken is op de post kosten van onderzoeken structureel € 0,2 miljoen opgenomen.

c. In te zetten begrotingsruimte

De nog vrije in te zetten begrotingsruimte bedraagt vanaf 2012 € 0,9 miljoen per jaar (conform de tabel budgettair kader 2011-2015 in bijlage III van de kaderbrief).

e. Reserveringen kaderbrief (stelpost bestuursakkoord)

Betreeft de nog niet aan de programma's toegedeelde middelen uit het bestuursakkoord Tien voor Brabant.

f. Stelpost agenda van Brabant / ombuigscenario

Op deze post komt het verschil tot uitdrukking tussen de taakstellende bezuiniging in het kader van de Agenda van Brabant en de daadwerkelijk geraamde bezuiniging in de begrotingsprogramma's van het betreffende jaar.

Paragraaf 1

Bedrijfsvoering

Algemeen	120
90.01 Bedrijfsvoering	123
90.10 Personeelskosten	126

Inleiding

De bedrijfsvoering is er op gericht om de organisatie haar doelstellingen en resultaten op een zo effectieve en efficiënte manier te laten bereiken. De bedrijfsvoering:

- stelt kaders op
- adviseert het bestuur en organisatie
- biedt ondersteuning bij de uitvoering, of is professioneel opdrachtgever van de uitvoering
- toetst of aan de gestelde kaders wordt voldaan en of het de juiste kaders zijn.

Door deze 4 rollen wordt de organisatie in staat gesteld optimaal te presteren en te leren van het eigen proces. Bestuur en organisatie worden zo adequaat ondersteund bij het volgen van de realisatie van de gestelde beleidsdoelen en de uitputting van de beschikbare middelen.

In de Agenda van Brabant heeft de provincie een nieuw profiel geformuleerd op basis van een agenda voor de toekomst. Daarbij zal de provinciale organisatie krimpen naar 1.000 fte. Een nieuw profiel van de provincie met andere kerntaken en kerrollen en een krimpde organisatie vragen vanzelfsprekend ook om een andere provinciale organisatie. Dit heeft ook consequenties voor de bedrijfsvoering en het te voeren personeelsbeleid.

Ter realisering van de Agenda van Brabant heeft ons college vier prioriteiten

- kennis en onderzoek;
- financiële beheersing;
- communicatie en internationalisering;
- public affairs en branding.

In 2011 zijn wij voortvarend gestart met de aanpak van deze prioriteiten, in 2012 worden de eerste resultaten zichtbaar.

Kennis en Onderzoek.

Kennis en onderzoek zijn essentieel voor het goed kunnen vervullen van functies als innovatie, signaleren, agenderen, samenwerken en integraal werken. Dit vraagt om een

goede interne en externe kennis- en onderzoeksfunctie, verbonden met andere kennisinstellingen in Brabant (virtueel Planbureau, 1 juli 2012).

Financiële beheersing.

De Agenda van Brabant, in een sterk gewijzigd economisch klimaat, met aan de ene kant forse opgaven en aan de andere kant het teruglopen van structurele financiële middelen, vraagt om een andere inzet van middelen (meer samenwerking, flexibiliteit en participatie) en een andere financiële beheersing/ beheersorganisatie. Een slanke P&C-cyclus met adequate stuur- en beheersinformatie, inclusief een hierop heringerichte financiële administratie en AO/IC (1 januari 2013) draagt hieraan bij.

Communicatie.

Wezenlijk onderdeel van de realisatie van de Agenda van Brabant en van het bestuursakkoord is het verbeteren van de communicatieve slagkracht van de provincie. Dit proces is gestart met de notitie 'Communicatie met beleid, sturing op provinciale communicatie'. Wij implementeren deze visie in 2012 leidend tot een communicatie met focus en proactiviteit, adequaat gepositioneerd en georganiseerd.

Internationalisering, Public affairs, Branding.

Om onze ambitie om tot de Europese top van de industriële kennis- en innovatieregio's te (blijven) behoren, werken wij een strategie met bijbehorende concrete activiteiten uit op het thema Internationale profilering, Public Affairs en Branding (IPB). Dit onderdeel is opgenomen in productgroep 04.03 Internationalisering en Europese programma's.

Organisatieverandering

De Agenda van Brabant biedt de kans om onze organisatie opnieuw te stroomlijnen. Daarnaast vragen ontwikkelingen (een gewijzigde provincieprofiel, minder geld, minder formatie) om aanpassingen in de organisatie. De verbouwing van het provinciehuis (als werk- en ontmoetingslocatie) vormt een belangrijke katalysator om veranderingen te realiseren.

Organisatieontwikkeling heeft een focus op twee terreinen: talentontwikkeling en bedrijfsvoering.

- 4e trainee traject met partners: 2012.

Bedrijfsvoering:

- Uniforme en efficiënte heringerichte bedrijfsvoering door concentratie van bedrijfsvoeringstaken (1 juli 2012).
- Actueel openbaar subsidierregister (per 1-1-2012), geconcentreerde subsidie-uitvoeringorganisatie en geïmplementeerd Rijkssubsidiekader (1 januari 2013).
- Inrichting RUD's (1 januari 2013).
- Een moderne werkomgeving ("Huis voor en van Brabant") ondersteund met moderne faciliteiten en tools, inclusief plaats en tijdonafhankelijk werken (2012-2014).

Zo gaan we op weg naar een professionele bedrijfsvoering die effectief en efficiënt is.

- Talentontwikkeling:
  - Invulling geven aan de compacte slagvaardige gemixte teams: gestart rondom Agenda van Brabant en speerpunten van de uitvoeringsagenda.
  - Sturing op gedrag in relatie tot planmatig werken en de kwaliteit van beleidsnotities. Effect zal vanaf nu zichtbaar moeten zijn.
  - Leerteams (scholingstrajecten) rondom de belangrijke thema's. Deels opgestart, meer intensieve uitrol vanaf november 2011. Jaarlijks 150 medewerkers.
  - Flexnetwerk (intern uitzendbureau): 2011 operationeel.
  - Gerichte nieuwe instroom op top-niveau. Strategische noodzaak van specifieke know how is scherp in beeld, gekoppeld aan de nieuwe competenties. Vanaf nu.

Wat wil de provincie bereiken?

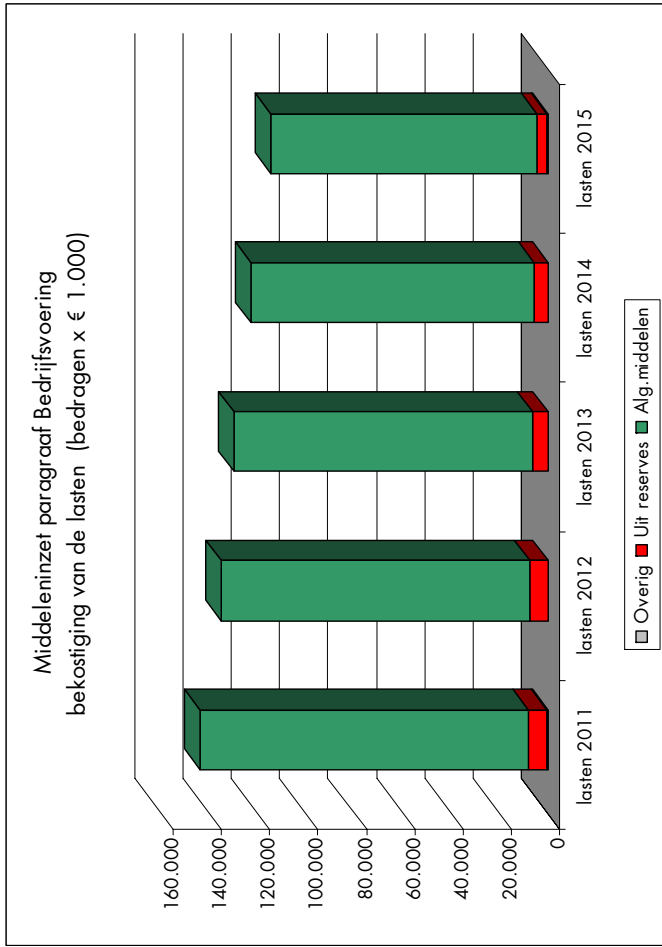
Doelstellingen

(afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's

	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
1 Een moderne en toekomstgerichte provinciale organisatie die kwantitatief en kwalitatief in staat is de ambitie van de Agenda van Brabant en de daarbij behorende kernrollen te realiseren	2015 continu	Organisatievisie (nov 2010 en jan 2011) Agenda van Brabant, onderdeel organisatieverandering.	BM-0946 PS 29/10 A

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2014	2015
Lasten	130.618	136.525	127.566	123.698	117.447	111.037
totaal	130.618	136.525	127.566	123.698	117.447	111.037
Baten	3.715	748	308	312	317	871
Dekking verschil lasten en baten	4.185	7.691	7.630	6.225	5.506	3.963
Dekking uit reserves	122.717	128.086	119.628	117.161	111.624	106.203
totaal	130.618	136.525	127.566	123.698	117.447	111.037
Formatiezet in fte	313,5	307,5	301,8			

90.01 Bedrijfsvoering

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Toelichting:

- Door uitvoering te geven aan het Programma organisatieontwikkeling zal de benodigde organisatieverandering in 2015 worden gerealiseerd. Het programma begeleidt zowel de formatieve krimp als de kwalitatieve opgave van de organisatie. De afspraken uit het bestuursakkoord zijn hierbij kaderstellend:
- De ombuigingen op basis van de 'Agenda van Brabant' worden onverkort doorgezet;
  - Bij nieuw op te pakken autonome taken worden eerst oude taken geschrapt;
  - Er worden minder en compactere beleidsnota's opgesteld ;
  - De extern ingehuurde formatie zal niet toenemen ten opzichte van 2010;
  - De provincie voert een goed personeelsbeleid en gedraagt zich als een goed opdrachtgever en werkgever;
  - Het college licht de provinciale regelgeving door en doet voorstellen voor opschoning hiervan en betreft daarbij adequate handhaving.

Een veranderende en krimpende organisatie heeft ook consequenties voor de huisvesting. Deze zal afgestemd moeten zijn op het nieuwe profiel van de provinciale organisatie waarbij het gebouw als ontmoetingsplek geldt voor allerlei activiteiten passend bij onze nieuwe rollen. Het besluit tot voting van het hiervoor benodigde krediet is onderdeel van de Najaarsbrief 2011.

In het kader van maatschappelijk betrokken ondernemen zullen werkzaamheden voor de provincie via aanbestedingen worden ondergebracht bij sociale werkgelegenheids- & arbeids-integratiebedrijven (SW)-bedrijven en zullen acties worden ondernomen om werkgelegenheid te bevorderen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt..

Naast het programma organisatieontwikkeling richt Bedrijfsvoering zich op de realisering van de navolgende speerpunten. Mijlpalen in 2012 zijn:

- Ter verbetering van de communicatieve slagkracht en samenhang van de provincie realiseren en hanteren we een langetermijn communicatieagenda (in samenspraak

met GS en DR op te stellen). Tevens is in ieder dossier een expliciete media strategie opgenomen (**UA44**).

Vanuit het strategische HRM-beleid wordt prioriteit gegeven aan de flexibele inzet van medewerkers op taken (flexnetwerk) en aan talentontwikkeling van medewerkers via leerteams (**UA45**) (HRM: Human resource management).

In samenhang met de aanpassing van de huisvesting wordt in 2012 de technische basis van onze ICT-voorziening gemoderniseerd (ICT Informatie- en communicatie technologie). Tegelijkertijd werken wij aan het saneren van het bestaande pakket van applicaties. Een beknopte I-visie wordt nog voor het eind van 2011 ter kennis van de Staten gebracht, in die visie beschrijven wij ook de manier waarop wij willen inspelen op de digitalisering van de overheid (**UA46**).

De aanscherping van de Begroting en Planning & Control-cyclus vertaalt zich enerzijds in de planning- en control-documenten waarbij het doel is dat begroting, jaarrekening en tussentijdse verantwoording bijdragen aan betere sturing en verantwoording voor zowel PS al GS (**UA48**). Eind 2011 zal er een blauwdruk van de aangescherpte P&C-cyclus liggen. In 2012 vindt de implementatie en de doorvertaling naar de interne verantwoording en stuurinformatie plaats. Anderzijds zal er verder geïnvesteerd worden in het versterken van de financiële beheersing. Daarnaast zal in 2012 geïnvesteerd worden in:

- o het actualiseren van Financiële kaders en processen voor PS en GS (en ambtelijke organisatie) die samenhangend, overzichtelijk, eenduidig en bekend zijn;
  - o het implementeren van (uniform) procesmanagement voor de (financiële) processen;
  - o het herinrichten van de financiële administratie;
  - o het risicogericht vormgeven van controlling en beheersing binnen de organisatie incl. de herijking van de AO/IC van de kritische processen (AO: Administratieve organisatie, IC interne controle).
- Op het terrein van kennis en onderzoek wordt het plan van aanpak (gereed eind 2011) voor een "Planbureau" geïmplementeerd. 2012 is in die zin te typeren als een overgangsjaar. Tevens onderzoeken wij de interne invierdienmogelijkheden

(efficiënter inzetten onderzoeken, aanbestedingen, voorkomen dubbelingen) om deze vervolgens te realiseren

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010	2011	2012	2013	2014	2015	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1.	Professionele bedrijfsvoering	% uitputting van de begroting Handelen conform dienstverleningshandvest Verklaring rechtmatigheid en getrouwheid van externe accountant aanwezig Een continue en stabiele werking van de website en van de webmail	89% < 90% Ja 99,8%	90% 90% Ja 99%	90% 95% Ja 99,25%	90% 95% Ja 99,5%	90% 95% Ja 99,5%	90% 95% Ja 99,5%	Apparaatskosten Apparaatskosten Apparaatskosten Apparaatskosten
1.2.	Monitoring uitvoering "hoofdstuk 2 uit het Bestuursakkoord" (UA 47)	Maximaal toegestane formatie	1.383	1.360	1.330	1.185	1.110	1.005	Apparaatskosten Apparaatskosten Apparaatskosten
1.3.	Aanbesteden bij SW-bedrijven en aanbestedingen social return	Omvang inhuur arbeidscapaciteit ≤ niveau 2010	€ 16,5 mln	≤ € 16,5 mln	≤ € 16,5 mln	≤ € 16,5 mln	≤ € 16,5 mln	≤ € 16,5 mln	Apparaatskosten
1.4.	Brabanders waarderen wat de provincie doet	Aantal formatieplaatsen Waardering Brabanders (uitkomst onderzoek corporate communication)		> 2009	10	30	40	50	Apparaatskosten 1.495

*UA: betreft de speerpunten uitvoeringsagenda Tien voor Brabant zoals vastgesteld bij kaderbrief 2011.

Toelichting:

Het handelen conform dienstverleningshandvest betreft: correspondentie binnen de afdelingtermijn, juiste facturen tijdig betaald (binnen 20 dagen) en telefonische bereikbaarheid (binnen 30 seconden).

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie					Raming
	2010	2011	2012	2013	2014	
Lasten	24.630	31.304	28.008	26.251	24.575	21.542
waarvan beleid bestuursakkoord						
Lasten	24.630	31.304	28.008	26.251	24.575	21.542

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012		2013		2014		2015	
	2010	2011	2010	2011	19	19	19	19	20	20	20	20
Overige baten	713	29	713	29	19	19	19	19	20	20	20	570
Baten	713	29	713	29	19	19	19	19	20	20	20	570
Saldo lasten en baten	-23.917	-31.275	-23.917	-31.275	-27.988	-26.231	-26.231	-26.231	-24.555	-24.555	-24.555	-20.972
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>												
Bijdrage uit res.kantoorinnovatie	265	2.015	265	2.015	2.000	2.000	2.000	2.000	1.413	1.413	1.413	0
Bijdr. uit res. uitvoeringskn agenda van Brabant	0	675	0	675	100	100	100	100	100	100	100	0
Bijdr. uit res. Basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen	3.920	5.000	3.920	5.000	5.530	4.125	4.125	4.125	3.993	3.993	3.993	3.963
Bijdrage uit alg. middelen	19.732	23.584	19.732	23.584	20.359	20.006	20.006	20.006	19.049	19.049	19.049	17.009
Bedragen x € 1.000 (investeringen)	Realisatie 2010	Raming 2011	Realisatie 2010	Raming 2011	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014	2015
Provinciehuis (rekencentrum, sprinklerinstallatie, beveiliging)	402	3.369	402	3.369	3.600							

Toelichting verschillen begroting 2012 en 2011

De lasten nemen in 2012 ten opzichte van 2011 af met € 2,3 mln, dit wordt met name veroorzaakt door het beëindigen van het programma Verbindend Brabant en de daarmee samenhangende bestuursmiddelen 2008 - 2011.

Toelichting op de begroting in relatie tot de prestaties

De beschikbare middelen 2012 worden ingezet ten behoeve van:

- informatisering en automatisering (€ 9,0 mln), zoals kosten voor beheer applicaties, basisinfrastructuur en telecommunicatie;
- Facilitaire dienstverlening (€ 8,6 mln) zoals huisvesting en gebouwgebonden kosten en faciliteiten;
- (corporate) communicatie (€ 1,5 mln) zoals media, pers en relatiebeheer;
- personeelsbeleid en organisatie (€ 0,4 mln);
- juridische zaken (€ 0,4 mln);
- overige producten (€ 0,4 mln) bijvoorbeeld kosten salarisadministratie en controle geldelijk beheer en boekhouding.

90.10 Personeelskosten

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		2012	2013	2014	2015	2016
	2010	2011	2011	2012					
Lasten waarvan beleid bestuursakkoord	105.987	105.222	105.222	99.559	97.448	92.872	89.495		
Lasten	105.987	105.222	105.222	99.559	97.448	92.872	89.495		
Overige baten	3.002	719		289	293	297	301		
Baten	3.002	719		289	293	297	301		
Saldo lasten en baten	-102.985	-104.503		-99.270	-97.155	-92.575	-89.194		
Dekking verschil lasten en baten									
Bijdrage uit reserves									
Bijdrage uit alg. middelen	102.985	104.503		99.270	97.155	92.575	89.194		

Toelichting formatie en personeelskosten Formatie(-ontwikkeling)

Na realisering van de taakreductie als gevolg van de "Agenda van Brabant", en rekening houdend met 225 fte voor samenwerkingsarrangementen, neemt de formatie af van ca. 1390 in 2010 naar ca. 1000 fte eind 2015.

	(1 januari) 2011	(1 januari) 2012	(1 januari) 2013	(1 januari) 2014	(1 januari) 2015	(1 januari) 2016
maximale formatiecapaciteit (afgerond op hele fte's)						
Uitgangsformatie	1.360	1.330	1.310	1.285	1.230	1.225
(na realisering "Agenda van Brabant")						
samenwerkingsarrangementen			-125	-175	-225	-225
max. personeelsformatie	1.360	1.330	1.185	1.110	1.005	1.000

Personeelskosten

Deze formatie-ontwikkeling heeft ook consequenties voor de ontwikkeling van de personeelskosten. In meerjarenperspectief zien de personeelskosten er als volgt uit:

(de kosten na 2013 zijn gebaseerd op het prijspeil van 2012; de bedragen in 2013 e.v. zijn derhalve niet geïndexeerd)

	2011	2012 (prijspeil 2012; incl. 1,75% indexering t.o.v. 2011)	2013 (prijspeil 2012)	2014 (prijspeil 2012)	2015 (prijspeil 2012)	2016 (prijspeil 2012)
budgettaire personeelsformatie (= max. formatie-omvang excl. samenwerkingsarrangementen)	1.360	1.330	1.310	1.285	1.230	1.225
Loongerelateerde kosten	98.497.281	98.000.080	96.219.013	93.830.094	89.638.471	89.221.671
Actief personeel (salarissen, stagevergoedingen, incl. inhuur van personeel ¹⁾)	96.226.089	95.783.395	94.637.276	92.915.346	88.889.870	88.607.924
Vml. personeel (wachtgelden, pensioenaanvullingen en uitkeringen ²⁾)	2.271.192	2.216.685	1.581.737	914.748	748.601	613.747
Niet-loongerelateerde kosten³⁾	5.879.906	5.614.390	5.539.574	5.479.264	5.298.978	5.313.013
Totale personeelskosten	104.377.187	103.614.470	101.758.587	99.309.358	94.937.449	94.534.684

Toelichting:

- ¹⁾ Inhuur van personeel (ten laste van het P-budget) wordt gedekt uit onderuitputting van ³⁾ Onder de "niet-loongerelateerde kosten" zijn begrepen: reis- en verblijfskosten, kosten van werving en selectie, kosten opleiding en scholing, ARBO-kosten en overige personeelskosten.
- ²⁾ De kosten van vml. personeel bevatten:
- o de kosten van wachtgelden en werkloosheidsuitkeringen, al of niet via het UWV;
  - o de kosten van vroegpensioen, t.w. de FPU en de 57+-regeling (suppletie op de FPU);
  - o kosten van loonvoorzorgsarrangementen.
- Voor toelichting op de wachtgelden c.a. en vroegpensioen wordt verwezen naar de hierna vermelde paragraaf 'Arbeidskosten-gerelateerde verplichtingen'.
- Bij de raming van deze kosten is een groot deel eveneens afgeleid van de salariskosten van het actief personeel c.q. de omvang van de budgettaire formatie; een klein deel vertoont nog een 'autonoom' verloop. Per saldo is eenzelfde verloop te zien als bij de loongerelateerde kosten.

De (financiële) vertaling van de formatiereductie als gevolg van overdracht van taken (225 fte) heeft nog niet plaatsgevonden. Dit is pas mogelijk op het moment dat duidelijk is wanneer en in welke mate taken worden overgedragen. De middelen om in de toekomst derden voor deze taken te kunnen betalen, blijven zolang beschikbaar binnen de provinciale begroting.

In de meerjaren personeelskostenbegroting worden de personeelskosten geraamd ter dekking verbonden aan een organisatieomvang van 1000 fte in 2015, rekening houdend met 225 fte overdracht van taken op dat moment. Een deel van deze formatie wordt conform bestendig beleid per bestuursperiode flexibel ingezet. Voor deze fte's wordt dan ook iedere bestuursperiode opnieuw de dekking aangegeven ten laste van investerings- en/of intensiveringsbudgetten. Deze fte's worden ook ingezet voor de uitvoering van de hieraan verbonden taken. Voor deze bestuursperiode betreft dat de beleidsintensiveringen bestuursakkoord, de investeringsvoorstellen 1^e tranche investeringsagenda en het investeringskrediet wegeninfrastructuur.

In de Kaderbrief is hiervoor de norm van 4% vastgelegd over het totale volume van € 1.225 mln (opgebouwd uit € 195 mln beleidsintensiveringen, € 750 mln investeringskrediet wegeninfrastructuur en € 280 mln 1^e tranche investeringsagenda). Voor deze doorbelasting is een technische en budgettair neutrale begrotingswijziging noodzakelijk die in de tweede bestuursrapportage wordt geëffectueerd.

Externe inhuur (van arbeidscapaciteit)

Naast inzet van eigen personeel wordt voor arbeidscapaciteit ook gebruik gemaakt van inhuur. Deze wordt deels ten laste gebracht van het P-budget binnen de apparaatskosten, nl. voor zover dat te maken heeft met vervanging van eigen personeel. Het merendeel van de inhuur vindt echter direct plaats ten laste van programma-gelden.

Doelstelling is de omvang van de inhuur minder te laten zijn dan het niveau in 2010 (< € 16,5 mln) en anderzijds om inhuur niet alleen in te zetten voor vervanging van weggevallen capaciteit, maar vooral ook voor het maken van een kwaliteitslag naar de nieuwe organisatie.

Voor 2012 geldt dat de totale bestedingen (t.l.v. P-budget + t.l.v. programmagelden) niet hoger uitvallen dan de werkelijke bestedingen in 2010, dat is € 16,5 miljoen.

Paragraaf 2

Provinciale heffingen

Provinciale heffingen

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

De provincie kent verschillende bronnen van inkomsten. Eén van die bronnen betreft de provinciale heffingen waarvan de heffing opcenten op de motorrijtuigenbelasting de hoogste inkomst genereert.
De provincie kent geen kwijtscheldingsbeleid voor provinciale heffingen.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. Door het Rijk wordt elk jaar het maximumniveau van de opcentenheffing vastgesteld. De provincie bepaalt zelf in hoeverre zij de vrije capaciteit (verschil wettelijk maximum +/- provinciaal opcenten niveau) wil benutten. De ingangsdatum van tariefaanpassingen is wettelijk bepaald op 1 april. Die datum waarop provincies hun opcenten kunnen wijzigen wordt verlegd van 1 april naar 1 januari van enig jaar. De raming van de opcentenopbrengst is rekeninghoudend met de volumegroei gebaseerd op de aantallen auto's en motoren per 1-1-2010.

Provinciale lastendruk m.b.t. opcenten motorrijtuigenbelasting

Het door het Rijk vastgestelde maximale opcentenniveau bedraagt per 1 april 2011: 119,4 en wordt met ingang van 2012 wettelijk gemaximeerd op 105 opcenten en met ingang van 2013 jaarlijks geïndexeerd.

Noord-Brabant heft per 1 april 2010 71,6 aan opcenten. Tot en met de begroting 2007 werd het opcententarif jaarlijks geïndexeerd voor inflatie. In het bestuursakkoord 2007-2011 is gekozen voor bevriezing van het opcententarif.

In het nieuwe bestuursakkoord Tien voor Brabant is vastgelegd dat de opcenten motorrijtuigenbelasting niet autonoom worden verhoogd. Wel zal op basis van de CPB-cijfers een jaarlijkse inflatiecorrectie worden doorgevoerd (CPB: Centraal Plan Bureau). Rekeninghoudend met een indexpercentage van 1,75% komt het opcententarif per 1 januari 2012 uit op 72,9.

De bepaling van het maximale opcentenniveau door het Rijk geschiedt op basis van een vierjaarlijks voortschrijdend gemiddelde van de gerealiseerde nominale ontwikkeling van het nationale inkomen.

In onderstaande tabel is een vergelijking opgenomen van de vastgestelde en voorgenoemen opcententarieven van alle provincies.

	Vastgesteld tarief per per 1 apr-2011	Voorgenomen tarief per per 1 jan-2012*	Onbenutte belastingcapaciteit uitgedrukt in percentages per 1 apr-2012
1	Zuid-Holland	95,0	9,5%
2	Friesland	83,0	15,9%
3	Drenthe	83,6	19,0%
4	Groningen	83,0	20,2%
5	Gelderland	82,7	20,2%
6	Overijssel	78,5	25,2%
7	Zeeland	69,3	25,4%

	Vastgesteld tarief per per 1 apr-2011	Voorgenomen tarief per per 1 jan-2012*	Onbenutte belastingcapaciteit uitgedrukt in percentages per 1 apr-2012
8 Limburg	85,3	77,9	25,8%
9 Flevoland	76,6	76,6	27,0%
10 Noord-Brabant	71,6	72,9	30,6%
11 Utrecht	72,6	72,6	30,9%
12 Noord-Holland	67,9	67,9	35,3%
Gemiddeld tarief	79,1	80,1	
Maximaal tarief	119,4	105,0	

*)In deze kolom zijn de voorgenomen tarieven per 1 januari 2012 opgenomen die nog door Provinciale Staten van de respectievelijke provincies moeten worden vastgesteld.

In de rangorde van opcentenheffing van hoog naar laag komt de provincie Noord-Brabant – rekening houdend met de voorgenomen tarieven voor 2012 van de overige provincies uit op een 10e^e plaats.

Opcententarief	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Noord-Brabant	69,7	71,6	71,6	71,6	71,6	71,6	72,9
Landelijk gemiddelde	70,7	72,6	75,9	77,6	78,3	79,1	80,1
Wettelijk maximum	102,4	105,0	107,9	111,9	116,7	119,4	105,0

De lastendruk m.b.t. de opcenten op de motorrijtuigenbelasting blijft in relatieve zin, net als voor de begroting 2011 onder het landelijk gemiddelde.

De in de begroting 2012 geraamde opbrengst bedraagt € 217 miljoen.

Er is een relatie tussen de opcentenheffing (omvang wagenpark in aantallen en gewicht) en de algemene uitkering uit het Provinciefonds. In het verdeelmodel van het fonds telt de belastingcapaciteit (tegen een algemeen rekestarief) mee als een (negatieve) inkomstenmaatstaf. Anders gezegd: een relatief grotere belastingcapaciteit (zoals in Noord-Brabant) leidt tot een naar verhouding lagere provinciefondsuitkering.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de theoretische opbrengst op basis van het wettelijk vastgestelde maximumtarief en de opbrengst gebaseerd op het tarief van de provincie.

De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt rekeninghoudend met het maximale tarief van 105 opcenten, € 96 miljoen.

Overige heffingen

De provincie kent voorts nog een tweetal heffingen die als volgt zijn te specificeren:

Inkomsten uit heffingen	Bedragen x € 1.000						
	product- groep	Jaarrekening 2010	Begroting 2011	2012	2013	2014	2015
03.01 Grondwaterheffing		4.633	5.311	5.232	5.232	5.232	5.232
03.02 Nazorghheffing in kader leemtetwet		762	888	888	888	888	888

Grondwaterheffing

De grondwaterheffing wordt geheven over de hoeveelheid onttrokken grondwater en dient als vergoeding van in de Grondwaterwet aangeduide kosten van onderzoek, metingen en schadevergoedingen in verband met de onttrekking van grondwater. De financiële verantwoording verloopt via de voorziening grondwaterheffing.

De geraamde inkomsten grondwaterheffing zijn voor 2012 geraamd op: € 5.232.000.

De heffing vindt plaats op grond van de Grondwaterheffingsverordening die voor het laatst is gewijzigd op 20 november 2009 (PS 50/09). Op 9 december 2011 ligt in PS een voorstel tot wijziging van de verordening voor met betrekking tot het invoeren van een heffingvrije voet van 150.000 m³ per jaar per inrichting met ingang van 1 januari 2012. Deze wijziging was voorzien in het Provinciaal Waterplan.

De bestedingsmogelijkheden voor de provincie uit de grondwaterheffing zijn limitatief in de Waterwet opgenomen.

De baten uit de grondwaterheffing zijn in de begroting 2012 opgenomen bij productgroep 03.01 Water.

Nazorghheffing in kader Leemtetwet

Op grond van de Leemtetwet bodemsanering is de provincie verantwoordelijk voor de nazorg van alle stortplaatsen die op de peildatum 1 september 1996 nog niet waren

gesloten. Om het eeuwigdurend milieuhygiënisch beheer door de Provincie van deze stortplaatsen te verzekeren is een Nazorghfonds (een aparte rechtspersoon) ingesteld. Aan de stortplaatsbeheerders wordt een heffing opgelegd die in het fonds wordt gestort.

Hiermee is in april 2000 een start gemaakt. In 2012 gaat het om een bedrag van € 888.000. De Provincie fungeert als ontvanger voor het Nazorghfonds. De gelden worden beheerd door een externe vermogensbeheerder conform het vastgestelde beleggingsstatuut. De beleggingsresultaten worden verrekend met de te betalen heffingen, zodanig dat voldoende vermogen wordt opgebouwd om de zorg op de stortplaatsen uit te kunnen voeren. Het Nazorghfonds heeft een eigen begroting die door het algemeen bestuur van het fonds wordt vastgesteld.

De heffing vindt plaats op grond van de vastgestelde verordening Nazorghheffing Noord Brabant die voor het laatst is gewijzigd op 9 december 2005.

De baten uit de nazorghheffing zijn in de begroting 2012 opgenomen bij productgroep 03.02 Milieu.

Leges

Leges zijn vergoedingen door derden voor het verlenen van individuele diensten door de provincie aan particulieren en bedrijven. Deze diensten zijn vooral de verlening van vergunningen en ontheffingen. De tarieven zijn in principe kostendekkend en staan vermeld in de legesverordening provincie Noord-Brabant die voor het laatst is gewijzigd op 9 juli 2010 (PS 34/10).

De navolgende tabel geeft een overzicht van de diverse legesinkomsten.

Product- Leges groep	Jaarrekening			Begroting			Bedragen x € 1.000		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2013	2014	2015
03.01	grondwater-onttrekking	52	168	168	168	168	168	168	168
03.02	Vergunningverlening WABO VPA	0	1.518	1.518	1.518	1.518	1.518	1.518	1.518
03.03	Leges vergunningverlening WABO NV	0	157	157	157	157	157	157	157
03.02	ontgrondingenwet	140	250	250	250	250	250	250	250
05.03	vergunningen/ontheffingen wegenverordenin;	64	82	82	82	82	82	82	82
	Totaal	256	2.174	2.174	2.174	2.174	2.174	2.174	2.174

WABO: Wet administratieve bepalingen omgevingsrecht.

De baten uit de leges zijn in de begroting 2012 verwerkt bij de in de tabel aangegeven productgroepen.

Paragraaf 3

Weerstandvermogen

Risico-inventarisatie en afdekking (tabel 1)

bedragen x € 1.000	Risico-aandeel provincie	Percentage af te dekken	Benodigde dekking	Aanwezige dekking begroting	Restrisico binnen Risicores.	Toelichting
rubrieken 1 t/m 6	a	b	c	d	e	f
1. Financieel belang en risico's i.r.t. verbonden partijen						
a balanswaarde deelnemingen	50.910	100%	50.910	6.488	44.422	Zie paragraaf 6 Verbonden partijen en begrotingsbijlage 9a
b niet volgestorte aandelenkapitaal	570	100%	570	0	570	agiotaring Aviolanda ad € 0,5 mln wordt gedeelt in Reserve grondbank
c voorrekening op de Verkoop Vennootschap BV i.r.t. RWE	136.259	100%	136.259	136.259	0	betreft € 556.000 Eindhoven Airport en € 14.000 NV Waterschapbank
d bijdragen aan Enexis	554.903	0%	0	0	0	dekking d.m.v. Voorziening escrow (zie toelichting balans 2010)
e garantstelling aan Havenschap Moerdijk	8.900	50%	4.450	0	4.450	zie toelichting in Treasuryparagraaf en paragraaf Verbonden partijen
						zie toelichting beleidsrisico's, rubriek 1
2. Risico's i.r.t. treasurybeleid						
a dividend- en renterisico's	-	-	20.000	20.000	0	Zie paragraaf 5 Treasury
						dividend- en renterisico's i.r.t. treasury
3. Waarborgen en garanties						
a garanties leningen gezondheidszorg	3.009	0%	0	0	0	Zie begrotingsbijlagen 13a, 13b en 13c
b Groenfonds (gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen)	12.498	10%	1.250	1.250	0	resterende garanties worden ondergebracht bij WFZ
c stimulering woningbouw (verkoopgaranties)	250.000	-	-	39.391	0	i.g.v. faillissement komt risico i.t.v. huidig begroot budgetsubsidie
d terug te verdienen sloopvergoedingen 1e en 2e projectfase	220.500	0%	0	0	0	risicovoorziening in Reserve grondbank
e garantie ontwikkellocatie Helmond / Brandevoort	2.600	50%	1.300	0	1.300	taakstelling te realiseren door RvR
f garanties aan TOM CV (2 x € 7 mln)	14.000	50%	7.000	3.500	3.500	garantie aan gemeente
g Groenfonds (garantie voorfinanciering door Groenfonds)	23.136	0%	0	0	0	2e afdekking van € 3,5 mln heeft plaats in Reserve grondbank
h verplaatsingsstrategie LOG Graspeel	4.400	50%	2.200	0	2.200	voorfinanciering subsidieregeling particulier natuurbeheer Nbr
						risico m.b.t. grondexploitatie en verplaatsingsbijdragen
4. Leningen en voorfinancieringen						
a achtergestelde leningen aan RvR CV voor 1e + 2e projectfase	5.600	50%	2.800	0	2.800	Zie begrotingsbijlage 9b
b convertibele lening NV Monumentenfonds Brabant	4.000	100%	4.000	0	4.000	w.v. € 1,4 mln opgenomen c.q. verstrekt
c maatregelenpakket economische recessie	38.900	div.	25.000	0	25.000	zie eindrapportage aanpak kredietrisico's (EMG-1148)
d lening aan NV BOM / spin-offfonds	11.400	100%	11.400	0	11.400	-
e renteloze lening strekkening Het Groene Woud	950	100%	950	0	950	-
5. Majore projecten en overige beleidsrisico's						
a rendementrisico RvR	1.300	100%	1.300	0	1.300	Zie tevens desbetreffende begrotingshoofdstukken
b claims rond megastallen landbouwontwikkelingsgebieden	15.000	100%	15.000	0	15.000	maximum risico volgens analyse uitvoering Ruimte voor Ruimte-regeling
c Ecologische hoofdstructuur (EHS) voorfinanciering	86.000	0%	0	0	0	voortlopende schatting
d Ontwikkelbedrijf, krediet	235.000	-	-	48.600	0	kredieten bij voorjaarsnota en najaarsbrief 2010 van resp. € 70 mln en € 16 mln
e Samen investeren BrabantStad, overprogrammering	17.900	100%	17.900	0	17.900	risicovoorziening in Reserve grondbank
f Provinciaal waterplan (PWP), overprogrammering	7.000	100%	7.000	0	7.000	overprogrammering bij jaarrekening 2010 teruggebracht tot maximaal € 17,9 mln
g OP-Zuid Oost-Brabant	3.700	50%	1.850	0	1.850	tekort in te verdienen binnen programma
h PPS A59	0	0%	0	0	0	risico's afgedekt in pps-contract
6. Bedrijfsrisico's en overige financiële risico's						
a risico's m.b.t. reguliere begrotingsuitvoering en bedrijfsvoering	10.884	100%	10.884	0	10.884	dekking Algemene reserve wordt overgebracht naar Risicoreserve
b BTW-verplichting	16.000	100%	16.000	0	16.000	zie toelichting balans in jaarrekening 2010
c voorfinanciering herstel milieuschade brand Chemie-Pack / Moerdijk	43.200	100%	43.200	0	43.200	voortlopende schatting, w.v. € 5 mln ten laste van bodembudget 2015-2019
total (rest-)risico's exclusief pm			381.223	255.488	213.726	normniveau risico's op 80% omdat niet alle risico's zich gelijktijdig zullen voordoen
normering op 80%-niveau					170.981	

Samenvatting risicoafdekking en saldo Risicoreserve (tabel 2)

Risicoreserve, basisraming	121.207					
Integratie Algemene reserve, genomerd gedeelte	14.500					
Aanvulling Risicoreserve uit Reserve 2050 en post inrichting LOG's	9.700					
Overige dekkingsmiddelen:						
Voorziening escrow	136.259					1c
Dividendreserve	20.000					2a
Reserve grondbank	97.979					1a, 3c, 3f, 5d
Meerjarenraming	1.250					3b
totalen	255.488					
total gekwantificeerde risico's op 80%-niveau	170.981					
saldo (dekkingstekort Risicoreserve)	-25.574					

Inleiding

Het weerstandsvermogen brengt tot uitdrukking in hoeverre de provincie in staat is financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit dwingt tot beleidsombuigingen en/of bezuinigingen. In het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) wordt het weerstandsvermogen gedefinieerd als de verhouding tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en voorzieningen waarover de provincie beschikt om niet-begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen (dekkings-)maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Deze paragraaf brengt in beeld wat de belangrijkste risico's zijn en hoe we daarmee omgaan. Daarbij richten we ons hoofdzakelijk op de uitgavenkant van de begroting. Risico's m.b.t. de inkomstenontwikkelingen, zoals bezuinigingen door het Rijk en het verloop van de belastinginkomsten blijven hier buiten beschouwing en komen aan bod in de budgettaire nota's (voorjaarsnota en de bij deze begroting behorende najaarsbrief). Verder wordt verwezen naar de specifieke begrotingsparagrafen m.b.t. de treasury (paragraaf 5), verbonden partijen (paragraaf 6) en grondbeleid (paragraaf 7).

De uitgangspunten voor het risicobeleid zijn in 2004 (BM-0082) en (BM-0135) vastgelegd. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen twee typen risico's:

- I. beleidsrisico's zijn de risico's die door Provinciale Staten uitdrukkelijk zijn aanvaard – en overwogen – als consequenties van bepaald functioneel beleid, waarbij tevens en tegelijk de dekking dient te worden aangewezen;
- II. bedrijfsrisico's zijn alle risico's die zijn verbonden aan de jaarlijkse reguliere begrotingsuitvoering en bedrijfsvoering.

Voor zover risico's zich voordoen en niet worden afgedekt d.m.v. voorzieningen of verzekeringen, dienen deze te worden gedekt uit (in volgorde):

1. specifiek met het beleid gemoeide (meerjarige) begrotingsbudgetten;
2. desbetreffende (bestemmings-)reserves;

- 3a. beleidsrisico's uit de Risicoreserve en/of specifieke risicoafdekkingen;
- 3b. bedrijfsrisico's uit het genormeerde gedeelte van de Algemene reserve.

Op het moment dat de provincie een risico loopt dat niet binnen de reguliere begroting (1 en 2) kan worden opgevangen, dan zullen de risicoreserves (3a en 3b) moeten worden aangesproken. Op enig moment zullen die reserves weer moeten worden aangevuld. Hiervoor zijn geen regels gesteld, maar zal gehandeld moeten worden naar de financiële situatie van dat moment.

Enkele kanttekeningen:

- Ad 3a Twee specifieke risicoafdekkingen naast de (algemene) Risicoreserve zijn de Dividendreserve en de Reserve grondbank.
- De Dividendreserve is van origine bedoeld om schommelingen (c.q. tegenvallers) in de dividendopbrengsten op te vangen. Met de verkoop van de aandelen Essent is de grondslag van deze reserve veranderd. Het plan is om de reserve om te vormen tot een dividend- en rentereserve. Hiertoe zal aan Provinciale Staten een voorstel worden voorgelegd, uitgaande van de huidige reserve-omvang van € 20 mln (zie najaarsbrief 2011).

- De Reserve grondbank (ingesteld in 2008) staat ten dienste van het provinciale Ontwikkelbedrijf dat zich bezig houdt met het verwerven, beheren en verkopen van gronden ten behoeve van het provinciale ruimtelijke beleid (zie begrotingsparagraaf 7 over grondbeleid). De Reserve grondbank wordt tevens ingezet voor de risicoafdekking van het maatregelenpakket kredietcrisis. In een vervolgfase zal nog eens goed gekeken worden naar de scheidingslijn tussen de Risicoreserve en de Reserve grondbank.

- Ad 3b. Voor de afdekking van de reguliere bedrijfsrisico's werd tot nu toe binnen de Algemene reserve een buffer aangehouden van 3% van onze netto exploitatie-omvang. Omwille van de duidelijkheid en eenvoud stappen we af van een aparte reservering en brengen wij deze buffer nu onder bij de Risicoreserve.

I. Beleidsrisico's (rubrieken 1 t/m 5)

Onze dekkingregels t.a.v. beleidsrisico's komen in hoofdlijnen erop neer dat:

- deelname in aandelenkapitaal voor 100% wordt afgedekt;
- garanties en achtergestelde leningen in beginsel voor 50% worden afgedekt;
- in geval van samenwerking met en/of afhankelijkheid van derden of van markt-omstandigheden wordt uitgegaan van een zekere risicokans;
- m.b.t. het eigen provinciaal beleid een risicokans van 0% wordt aangehouden.

Navolgend wordt een toelichting gegeven op de beleidsrisico's (onderverdeeld in de rubrieken 1 t/m 5).

1. Financieel belang en risico's in relatie tot verbonden partijen / deelnemingen (1a t/m 1e)

Omdat aan deelnemingen per definitie risico's zijn verbonden (risicodragend kapitaal) zijn/worden alle deelnemingen volledig afgedekt. De risicokans wordt zodoende op 100% gesteld. Valt een deelneming om, dan heeft dat geen gevolgen voor onze lopende begroting. Bij de voorbereiding van de volgende begroting (voorjaar 2012) willen we bezien of dit percentage gehandhaafd moet blijven of dat wellicht kan worden volstaan met een lagere risicokans c.q. risiconorm.

- Kapitaalverstrekingen aan NV's, BV's en CV's worden aangemerkt als financiële vaste activa. In de toelichting op de balans worden de verkrijgingswaarden vermeld (nominale waarde plus eventuele extra storting c.q. agio) of een inmiddels lagere (geactualiseerde) waardering. De handelwijze is als volgt:
- deelnemingen die in het verleden ten laste zijn gebracht van de exploitatie worden op de balans als pm opgenomen;
  - met ingang van 2007 worden nieuwe deelnemingen (volledig) afgedekt binnen de Risicoreserve (tegenover het vast actief staat zodoende aan de passivakant een risicoreservering).

De provinciale deelnemingen worden toegeëld in de paragraaf Verbonden partijen (paragraaf 6). Het totaal van nominale waarden plus agio bedraagt € 113,3 mln. Hiervan is € 50,9 mln opgenomen op de balans, waarvan € 44,4 is afgedekt in de Risicoreserve en € 6,5 mln in de Reserve grondbank.

Overige risico's m.b.t. verbonden partijen betreffen de vordering op RWE, een bruglening aan Enexis, een garantstelling aan Havenschap Moerdijk en het Fonds nazorg stort-plaatsen. Kortheidshalve wordt verwezen naar de paragrafen Treasury en Verbonden partijen. Het risico m.b.t. nazorg wordt toegelicht onder rubriek 6. Als aanvullende toelichting m.b.t. het Havenschap het volgende: Ten aanzien van de door het Havenschap te sluiten geldleningen staat elk der deelnemers naar rato in (provincie en gemeente Moerdijk ieder voor 50%) voor de betaling van rente en aflossingen, zonder dat daarvoor een afzonderlijk besluit is vereist. Voor deze garantstelling wordt een buffer aangehouden van € 4,5 mln. Als het schap in de toekomst is omgevormd tot een NV, zal dit risicobedrag opnieuw worden afgewogen.

2. Risico's in relatie tot treasury

Treasury omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen. De treasury-functie richt zich als zodanig op de financiële vermogenwaarden, geldstromen, financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Deze aspecten worden behandeld in paragraaf 5. De risico's in relatie tot de treasuryfunctie worden onder meer afgedekt door de Dividendreserve van € 20 mln. Zoals in de inleiding aangegeven, is het voorstel om de huidige dividendreserve om te vormen tot een dividend- en rentereserve (zie jaarschrift bij de begroting).

3. Waarborgen en garanties (3a t/m 3g)

De begrotingsbijlagen 13a, 13b en 13c geven een overzicht van de door de provincie gewaarborgde geldleningen en garantieverplichtingen. Voor zover hieraan risico's zijn verbonden, worden deze meegenomen in de onderhavige paragraaf en afgedekt binnen de Risicoreserve. Voor een toelichting zij verwezen naar de genoemde begrotingsbijlagen. In het bestek van deze weerstandsparagraaf beperken we ons tot enkele aanvullende opmerkingen (onderwerpen in volgorde van de bijlagen).

3a) De garanties op aangegane leningen in de gezondheidszorg die zijn afgegeven in de periode 1960-1985 belopen nog € 3,0 mln. De provincie heeft het merendeel van deze garanties al overgedragen aan het Waarborgfonds voor de Zorgsector en probeert ook de nog resterende garanties bij het WFZ onder te brengen.

aan de TOM CV een garantie verstrekt van 2 x € 7 mln. Hiervoor geldt een afdekking van 50%. De 1^e garantie komt ten laste van de Risicoreserve en de 2^e garantie is ondergebracht bij de Reserve grondbank.

3g) Aan het Groenfonds zijn twee garantstellingen afgegeven voor de voorfinanciering van de provinciale subsidieregeling particulier natuurbeheer. De eerste garantstelling betreft de betalingsverplichtingen die voortvloeien uit de leningen die Groenfonds aantrekt. De tweede garantstelling betreft het geval de subsidiegrondslag vervalt. Bij elkaar genomen gaat het om maximaal € 23,1 mln. De garanties lopen door tot 2042 PS(29/08).

3h) Met de gemeenten Landerd, Mill en St. Hubert en Grave is een overeenkomst gesloten over het zogeheten verplaatsingstraject landbouwontwikkelingsgebied Graspeel. Deze overeenkomst voorziet in een gezamenlijke grondexploitatie en in verplaatsings- en duurzaamheidsbijdragen. Het provinciale risico hierbij wordt ingeschat op € 2,2 mln en wordt tot nu toe afgedekt door de algemene Risicoreserve (zie verder begrotingsbijlage 13c).

4. Leningen en voorfinancieringen (4a t/m 4e)

De door de provincie verstrekte geldleningen staan vermeld in begrotingsbijlage 9b. Aan deze leningen zijn de volgende risico's verbonden:

4a) Aan de RvR I en RvR II CV zijn achtergestelde leningen verstrekt van in totaal € 20 mln, waarin de provincie een aandeel heeft van € 5,6 mln. Hieraan hebben we een risicofactor verbonden van 50%.

4b) De NV Monumenten Fonds Brabant is opgericht om de instandhouding van monumenten te ondersteunen. Aan de NV is een converteerbare achtergestelde lening verstrekt van € 4 mln. Hiervoor is in de loop van de tijd een buffer gevormd van € 4 mln. Zodra een conversie (omzetting in aandelen) van de lening wordt toegepast, geldt dat er 100% moet worden afgedekt.

4c) Het maatregelenpakket tegen de economische recessie uit 2009 ("aanpak kredietcrisis") omvat behalve de € 250 mln voor woningbouw nog € 25 mln voor het MKB-innovatiefonds, € 50 mln voor de stimulering van energiebesparende maatregelen en € 8

3b) De gewaarborgde geldleningen van het Groenfonds belopen in totaal € 95,4 mln waarvan circa € 12,5 mln (13,1%) voor rekening komt van de provincie Noord-Brabant. Het risico betreft de hoofdsom en rentelasten over de door het Groenfonds afgesloten leningen. Het restrisico is per saldo nihil omdat bij faillissement van het Groenfonds in de provinciale begroting het jaarlijkse bedrag aan het Groenfonds van € 1,5 mln wegvalt. Dit budget is dan beschikbaar om de gegarandeerde rente en aflossingen te dekken.

3c) Bij het Ontwikkelbedrijf is € 250 mln ondergebracht voor de stimulering van de woningbouwproductie, als onderdeel het Maatregelenpakket tegen de economische recessie. Voor dit laatste wordt binnen de Reserve grondbank een risicoreservering aangehouden van € 39,3 mln (zie paragraaf 7 grondbeleid).

3d) In 2001 is de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (RvR) opgericht om met de ontwikkeling van woningbouwkavels de kosten terug te verdienen van de sloop van veestallen in het buitengebied. De RvR BV is behorend vennoot en de feitelijke projectuitvoering is in handen van de RvR I en RvR II CV. Behalve het risico dat inherent is aan deze deelnemingen (rubriek 1) hebben we te maken met nog enkele overige risico-factoren.

Met de sloopvergoedingen van de 1^e en 2^e projectfase inclusief de verbrede aanpak Ruimte voor Ruimte is een volume gemoeid van in totaal € 220,5 mln. We gaan ervan uit dat de RvR deze taakstelling volledig kan realiseren (dus een risiconorm van 0%). Dat geldt tevens voor (het terugverdienen van) de rentekosten die samenhangen met de sanering van mobilisatiecomplexen (MOB).

3e) Bij de locatie Brandevoort/Helmond doet zich mogelijk een tekort voor van € 5,5 mln vanwege het moeten aankopen en slopen van een aantal intensieve veehouderijen. Voor de dekking van dit tekort mag de gemeente 40 ruimte-voor-ruimte-kavels ontwikkelen. De provincie staat garant voor de helft van een eventueel tekort tot € 2,6 mln (PS 73/06). Deze garantie wordt voor 50% afgedekt.

3f) In 2002 hebben de provincie en de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) samen de TOM CV/BV opgericht, die tot doel heeft het (her-)ontwikkelen van duurzame vestigingslocaties voor glastuinbouw en het saneren van bedrijven in de Groene hoofdstructuur-landbouw en de Agrarische Hoofdstructuur-landschap. Door de provincie is

mIn voor monumentenrestauraties. Dit brengt het volume aan leningen op € 83 mln waarvan op dit moment € 38,9 mln als risicovol wordt aangemerkt. De risicoreservering wordt gehandhaafd op € 25 mln.

4d) Onderdeel van het maatregelenpakket is voorts een lening aan de NV BOM voor participaties in startende kennisintensieve bedrijven. De participaties worden door de BOM aangegaan samen met drie investeringsfondsen: Brabant Life Sciences Seed Fonds (BLSSF), Technostarters Spin Off Fonds (TSOF) en het Corporate Venturing Fonds. Hierbij is de inzet gericht op de wat grotere spin-off ondernemingen. Met het Spin-off fonds kan tot € 11,4 mln worden geparticipeerd.

4e) In 2009 is € 950.000 subsidie toegekend aan Stichting Streekrekening "Het Groene Woud" als cofinanciering voor de uitvoering van het Deltaplan voor het landschap, pilot Moerenburg-Heukelom. Het betreft een renteloze lening voor een periode van 30 jaar die volledig is afgedekt in de Risicoreserve.

5. Majeure projecten en overige beleidsrisico's (5a t/m 5h)

5a) Een risico is dat de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (RvR) een onvoldoend rendement behaalt, het risicodragend vermogen niet kan terugbetalen of de sloopvergoedingen niet kan terugverdienen. Met behulp van de Monte Carlo-analyse (simulatietechniek) is destijds een inschatting gemaakt van het mogelijke financiële effect. Rekening houdend met het deelhemingsvermogen resteert een restrisico van € 1,3 mln dat binnen de Risicoreserve wordt afgedekt. De analyse geeft overigens aan dat verwacht mag worden dat de RvR een positief resultaat behaalt. Sinds 2004 zijn meer dan 1.100 ruimte-voor-ruimte-kavels verkocht. Op dit moment zijn 700 kavels in ontwikkeling c.q. in voorbereiding. Gelet op de investering die moet worden terugverdiend plus de rente daarover wordt nog gezocht naar locaties waar zo'n 600 kavels zijn te ontwikkelen.

5b) Naar aanleiding van het Burgerinitiatief "Megastallen Nee" en reagerend op de uitbraak van de Q-koorts epidemie, is het ruimtelijk beleid m.b.t. de intensieve veehouderij aangepast. Hierdoor zijn de ontwikkelingsmogelijkheden van de Landbouw Ontwikkelingsgebieden (LOG's) veranderd. Uit een inventarisatie blijkt dat gemeenten en agrarisch ondernemers schadeclaims willen indienen voor de kosten die zij gemaakt hebben binnen de kaders die golden vóór 19 maart 2010. Het risico wordt in deze fase gesteld op € 15 mln.

5c) Voor de realisatie van de ecologische hoofdstructuur (EHS) is continuïteit in de grondverwerving van groot belang. Het daarvoor beschikbare rijks- en provinciale budget is echter ontoereikend gebleken. In afwachting van nieuwe rijksfinanciering na 2013 in vervolg op het huidige ILG-contract, hebben we in 2010 een tijdelijk investeringskrediet van € 86 mln gevoteerd voor grondverwerving EHS. Met de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie wordt overleg gevoerd over de gevolgen van het Regeerakkoord 2010-2014 voor de realisatie van de EHS. De bedoeling is om hierover in het najaar 2011 tot afspraken te komen (deelakkoord natuur en landelijk gebied). In onze begroting zijn de rentekosten van de voorfinanciering afgedekt t/m 2014. Het risico van de voorfinanciering zelf stellen we op 0% omdat dit wordt afgedekt door de (verkoop-)waarde van de grond.

5d) Het provinciaal Ontwikkelbedrijf heeft ten doel de strategische grondverwerving t.b.v. ruimtelijke projecten van provinciaal belang. Het Ontwikkelbedrijf beschikt over een investeringskrediet van € 235 mln waaraan een risicovoorziening is gekoppeld van € 48,6 mln (saldo reserve per 1-1-2012) (zie verder paragraaf 7 grondbeleid).

5e) Bij het programma Samen investeren in BrabantStad is een overprogrammering afgesproken van 20%, voor in totaal € 88 mln. De steden hebben tot 1 januari 2011 de tijd gehad om hun projecten op te starten. De projecten dienen uiterlijk 31 december 2013 te zijn afgerond, d.w.z. dat alle geplande prestaties op die datum zijn behaald en dat alle uitgaven ook zijn betaald (voor zover hierover geen andere afspraken zijn gemaakt). Door het afvallen van een aantal projecten en door een extra inzet van € 25 mln ten laste van het rekeningresultaat 2010, is het volume aan overprogrammering per 1 maart 2011 teruggebracht tot € 17,9 mln. Afhankelijk van de rekeningresultaten 2011 en 2012 zal zo mogelijk opnieuw een extra storting plaatshebben.

5f) Bij vaststelling van het provinciaal waterplan (PWP) hebben de Staten hun fiat gegeven aan een beperkte overprogrammering. Dit omdat ambities vaak niet volledig uitgevoerd kunnen worden, bijvoorbeeld door vertraging in grondaankopen, vergunningaanvragen of slechte weersomstandigheden. Het totale uitvoeringsprogramma is geraamd op € 109 mln, waarvan circa € 102 gedeekt is voor de periode 2010-2015. De overige € 7 mln moet worden inverdiend via onderuitputtingen (blijkend bij de jaarrekening) binnen de beleidssector ecologie, waarna de risicoreservering kan vervallen.

Voor de afdekking van de risico's behorend tot rubriek 6.1 wordt binnen de Risicoreserve een buffer aangehouden van 3% van onze netto structurele exploitatieomvang. We gaan hierbij uit van de gemiddelde exploitatie-omvang 2012-2015, verminderd met stortingen in reserves (begrotingsbijlage 1), doeluitkeringen (bijlage 17) en geschoond voor incidentele lasten (bijlage 15). De redenen hiervoor zijn dat mutaties in reserves niet tot de lasten en/of baten worden gerekend (vandaar een aftrek), dat kortingen op doeluitkeringen evenredig worden vertaald in beleidsombuigingen (dus per definitie geen risico opleveren) en dat op incidentele posten geen structureel beroep kan worden gedaan (geen structureel dekkingsmiddel). Zodoende blijft een volume over van € 363 mln. De 3%-norm leidt tot een buffer van € 10,9 mln die we onderbrengen bij de Risicoreserve.

Voor de risico's in de rubrieken 6.2 en 6.3 zijn veelal specifieke voorzieningen getroffen. De overige financiële risico's uit rubriek 6.4 krijgen een afzonderlijke plaats in de Risicoreserve.

6.1. Juridische en procesrisico's

a) Risico's in het kader van juridische procedures
Met juridische procedures worden de civielrechtelijke procedures bedoeld waar de provincie als partij bij betrokken is. Het betreft zowel gevallen waarin de provincie door derden in een juridische procedure wordt betrokken (dagvaarding, aansprakelijkheidsstelling, derdenbeslag etc.) als gevallen waarbij de provincie zelf jegens derden een juridische procedure start (aansprakelijkheidsstelling, dagvaarding, faillissementsaanvraag etc.). In veel juridische procedures is de inschakeling van externe juridische deskundigheid verplicht. Het financiële risico is moeilijk van te voren in te schatten. De kosten voor (verplichte) externe juridische bijstand, alsmede proceskosten, kunnen naarmate de procedure vordert fors oplopen. De begrotingspost kent daardoor een fluctuerend verloop. Kleine bijstellingen kunnen op de reguliere marap-momenten plaatsvinden op basis van uitputting en inschatting van lopende procedures. Bij eventuele forse overschrijdingen die niet opgevangen kunnen worden binnen de productgroep, zal zo nodig de risicobuffer worden aangesproken.

b) Risico's in het kader van aansprakelijkheid
Risico's die de provincie loopt in de vorm van aansprakelijkheidsstellingen door derden zijn enerzijds gelegen in civielrechtelijke schadeclaims, waarbij valt te denken aan aan-

5g) Voorts is sprake van € 3,7 mln aan overcommitting bij het programma OP-Zuid, dat gefinancierd wordt met ERO-middelen. Dit was mede nodig gezien het grote aantal aanvragen van bedrijven op het gebied van innovatie. De dekking is gevonden door het inzetten van middelen uit het maatregelenpakket, onderdeel R&D kenniswerkers, dat hiermee in lijn is. Voor dit doel is € 1,85 mln in de Risicoreserve gestort.

Met Provinciale Staten is afgesproken om geen nieuwe vormen van overprogramming toe te staan en de huidige overprogramming (5e en 5f) in te lopen. In de tussentijd worden de risico's voor 100% afgedekt in de Risicoreserve.

5h) In 2006 is de onderhoudsfase (15 jaar) van de PPS-A59 van start gegaan. In deze fase is de opdrachtnemer verantwoordelijk voor een goed beheer en onderhoud van de weg. Risico's van de provincie betreffen o.a. niet-verhaalbare en niet aan de opdrachtnemer verwijtbare schade groter dan € 1 mln, indexeringsverschil tussen inkomsten en uitgaven, renteververschil tussen de begrote rekenrente van 5% en de actuele provinciale rekenrente. Mogelijke financiële gevolgen van optredende risico's waarvoor de provincie verantwoordelijk is, komen ten laste van het risicofonds PPS A59 (onderdeel vooruitontvangen bijdragen van derden).

II. Bedrijfsrisico's en overige financiële risico's (rubriek 6)

Bedrijfsrisico's zijn inherent aan onze beleidsuitvoering en bedrijfsvoering en kunnen sterk uiteenlopen. Voor zover al een complete opsomming mogelijk is, biedt dat echter weinig meerwaarde. Binnen de planning & control-cyclus wordt de vinger aan de pols gehouden en wordt geprobeerd tijdig adequate maatregelen te treffen in het geval zich financiële knelpunten voordoen. De Staten worden daarover geïnformeerd via de financiële nota's en bestuursrapportages. Binnen dit begrotingskader beperken we ons tot de aanduiding van vier hoofdcategorieën en enkele actuele risicofactoren:

- 6.1. juridische en procesrisico's;
- 6.2. risico's voortvloeiend uit rijksbeleid en wetgeving;
- 6.3. risico's voortvloeiend uit samenwerking met derden (voor zover niet meegenomen bij rubriek 1);
- 6.4. overige financiële risico's.

sprakelijkheid uit hoofde van contract, uit onrechtmatige daad of uit hoofde van rechtmatig overheidshandelen (dat door het feit dat geen schaderegeling is getroffen, onrechtmatig kan worden). Anderzijds is het risico gelegen in de bestuursrechtelijke schadeclaims die door derden tegen de provincie worden ingediend. Het kan daarbij gaan om wettelijke schadevergoedingen (bijvoorbeeld de Onteigeningswet), wettelijke naderecompensatie (art. 49 WRO, art. 15:20 Wv en art. 3:4 Awb) of schadeclaims op basis van een door de bestuursrechter vernietigd besluit. Er is een trend waarneembaar dat in aanbestedingen de provincie in kort geding gedagvaard wordt door de partij die de aanbesteding niet heeft gewonnen.

c) Risico's i.r.t. verzekeringen

Sinds 2007 is de provincie niet meer verzekerd voor de aansprakelijkheid en is dus vanaf dat moment eigen risicodragers geworden. Omdat de verhouding tussen de explosiefstijgende premie en de maximaal verzekerde sommen gecombineerd met een hoog eigen risico steeds verder uit balans raakte, was het continueren van de aansprakelijkheidsverzekering financieel niet meer verantwoord. Ook juridisch zaten er de nodige haken en ogen aan de verzekering. Zo dekde de verzekering niet alle schadegevallen. Belangrijkste uitsluitingen waren: bewust in strijd met de wet genomen beslissingen, schade in verband met rechtmatige overheidsdaad (planschade en nadeelcompensatie), schade veroorzaakt door niet nagekomen toezeggingen, schade samenhangend met privaatrechtelijke overeenkomsten. Bovendien vielen de schades die voortvloeien uit bodemsaneringsprojecten niet onder de algemene aansprakelijkheidsverzekering. Daartoe wordt nog steeds per project een zogenaamde CAR (construction all risk)-verzekering afgesloten.

6.2. Risico's voortvloeiend uit rijksbeleid en wetgeving

a) Leemtetwet bodembescherming

In 1998 is de Nazorgregeling Wet Milieubeheer in werking getreden. Op grond van deze wet zijn de provincies eindverantwoordelijk voor de nazorg van de stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afvalstoffen werden of worden gestort. Nazorg betreft het eeuwigdurend voortzetten van milieubescherming op een stortplaats nadat deze formeel door het bevoegd gezag gesloten is verklaard. De provincies hebben de bevoegdheid om aan vergunninghouders van stortplaatsen bij belastingverordening een nazorgheffing op te leggen ter dekking van de kosten van de nazorgwerkzaamheden. Deze gelden stromen in een provinciaal nazorgfonds waaruit alle nazorgwerkzaamheden worden betaald. In 1999 is door Provinciale Staten een verordening vastgesteld en in

2004 herzien. Aan de uitvoering van de Nazorgregeling kleven voor de provincie verschillende risico's in termen van rendement, kostenontwikkeling, aansprakelijkheid, etc.

b) Openbaar vervoer

In 2006 zijn de OV-concessies aanbesteed voor de periode 2007 t/m 2014. Eén van de uitgangspunten van het programma was eisen (onderdeel van het bestek) is dat de provincie verantwoordelijk is en daarmee het risico draagt van tegenvallende opbrengsten. De opbrengstenbronnen zijn: reizigersopbrengsten (inclusief studentenkaartopbrengsten) en de Brede doelluitkering verkeer en vervoer (BDU). Door adequaat (financieel) concessiebeheer en eventueel te treffen maatregelen zal het risico tot een minimum beperkt worden. Door een opgebouwde risicoreserve binnen de BDU en door jaarlijks een bedrag binnen de BDU te reserveren, worden eventuele financiële tegenvallers opgevangen.

In de vier Brabantse regiotaxiprojecten (Collectief Vraagafhankelijk Vervoer; CVV) is de provincie één van de deelnemende partijen, met een aandeel van tussen 10 en 20%.

Voor het vrije reizigersdeel draagt de provincie het gebruikersrisico: hoe meer (vrije) reizigers gebruik maken van het CVV-systeem, hoe meer de provincie dient te subsidiëren. Door het tariefinstrument en de beschikbare bedragen voor de regiotaxiprojecten uit de Brede Doelluitkering verkeer en vervoer (BDU) wordt het risico beheerst en opgevangen. Begin 2011 is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst Regiotaxi 2011 – 2015 van kracht geworden. Daarin is de samenwerking tussen provincie en regio's op het gebied van CWV geregeld en zijn de financiële risico's verder beperkt.

6.3 Risico's voortvloeiend uit samenwerking met derden (voor zover niet meegenomen bij de beleidsrisico's).

a) Stimulus

De provincie is beheersautoriteit voor het operationele programma in het kader van Europese structuurfondsen. Het betreft het zogenaamde doelstelling-2 programma in Zuid-Nederland: OP-Zuid 2007-2013. Stimulus Programmamanagement in Eindhoven is de uitvoeringsorganisatie die daarmee onder de verantwoordelijkheid valt van de provincie. Voor het OP-Zuid programma hebben we een beschikking ontvangen van de Europese Commissie. De provincie draagt formeel de eindverantwoordelijkheid voor de correcte uitvoering van de programma's en daarmee voor de juiste wijze van inzet en afrekening van Europese middelen. De provincie heeft daarnaast als beheersautoriteit met het Rijk en

de provincies Limburg en Zeeland convenanten gesloten om een aantal taken en verantwoordelijkheden vast te leggen.

6.4 Overige financiële risico's

6b) BTW-verplichting

In 2008 hebben wij de Rekeningcommissie geïnformeerd over de uitkomsten van de controle door de Belastingdienst m.b.t. het BTW-compensatiefonds en over de afspraak m.b.t. de PPS-A59. Kernpunten uit vaststellingsovereenkomst met betrekking tot de PPS-A59 zijn:

1. het geschilpunt met de Belastingdienst over de PPS-A59, waarbij de Belastingdienst het standpunt van de provincie pleitbaar noemt, wordt ter beslechting voorgelegd aan de belastingrechter;
2. de afspraak dat de provincie haar administratie vanaf 1 januari 2008 voert als ware zij-voor PPS A59-ondernemer voor de belastingdienst.

Verder is afgesproken dat de Belastingdienst bij het opleggen van de definitieve aanslagen voor de periode 2003 t/m 2007 uitgaat van haar standpunt. Dit leidt tot een belastingverschuldigheid van € 16 mln. Dit bedrag is afgedekt binnen de Risicoreserve en afgedragen aan de Belastingdienst. Door vanaf 1 januari 2008 de administratie m.b.t. de PPS A59 te voeren als ware de provincie ondernemer, lopen verder geen financieel risico. De BTW-som van in totaal € 43 mln voor de PPS-A59 is reeds afgedekt/verwerkt in de begroting. Een eventueel compromis dan wel positieve uitkomst van een gerechtelijke procedure leidt tot een voordelig begrotingsresultaat (met aftrek van eigen kosten).

6c) Bodemsanering n.a.v. brand Chemie-Pack Moerdijk

Met de gemeente Moerdijk zijn afspraken gemaakt over de aanpak van de bodemverontreiniging als Chemie-Pack geen gevolg geeft aan de verplichting om de sanering uit te voeren. Daarnaast hebben overleggen plaatsgehad met de ministeries van V&J en I&M over een tegemoetkoming in de kosten vanuit het Rijk. De impact van de brand is zeer groot gebleken en het oplossen van de gevolgen is complex. De totale kosten voor het ongedaan maken van de schades worden geraamd op € 72 mln. Een deel van de ontstane milieuschade betreft een omvangrijke bodemverontreiniging waarvan de kosten worden geschat op € 38,2 mln. Inzet is om een deel van deze kosten te dekken uit nog met het Rijk overeen te komen bijdragen, opbrengsten uit het verhaaltraject bij de verzekering van Chemie Pack alsmede inzet van het provinciale bodembudget in de periode 2015 t/m 2019. De dan nog resterende kosten komen ten laste van de algemene

middelen, waaronder de Risicoreserve. Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben wij besloten door te gaan met de aanpak van de bodemverontreiniging en de (voor)financiering voor rekening van de provincie te nemen. Het risico bestaat uit € 38,2 mln (voor)financiering bodemsanering plus maximaal € 5 mln in geval van een eventuele kostenoverschrijding die dan ten laste komt van het bodembudget 2015-2019. (zie PS-voorstel 46/11).

III. Risicobeeld en weerstandscapaciteit

De weging en afdekking van risico's verloopt in vier stappen:

- a. Het totaal van de (rest)risico's van de rubrieken 1 t/m 6 (beleidsrisico's en bedrijfsrisico's) bedraagt € 213,7 mln. In deze optelling zijn de risico's afzonderlijk gewogen. Zie tabel 1, risico-inventarisatie en afdekking (kolom c).
- b. De tweede weging betreft het totaal van de risico's. De kans dat alle risico's zich gelijktijdig in volle omvang voordoen, is klein. In dat verband heeft de Zuidelijke Rekenkamer in haar rapport uit 2007 aanbevolen om uit te gaan van een bepaald normpercentage waarmee de risico's moeten worden afgedekt. Dit percentage hebben wij in een eerder stadium bepaald op 80%. Dit brengt het reële volume van (rest)risico's op € 171,0 mln.
- c. De derde weging betreft de verhouding tussen de gekwantificeerde omvang van de risico's en de (direct) beschikbare weerstandscapaciteit in de vorm van de Risicoreserve. Bij de optelsom moet worden aangekend dat we te maken hebben met risico's die wel zijn te duiden, maar die (nog) niet zijn te kwantificeren. Ook kunnen zich nog risico's en calamiteiten voordoen die niet zijn te voorzien (zoals recent de brand op Moerdijk). In tabel 2, samenvatting risicoafdekking en saldo Risicoreserve, wordt een tekort berekend van € 25,6 mln. Dit geeft nog eens het belang aan van aanvullende rijksbijdragen m.b.t. Moerdijk. Gezien de onderhandelingen over deze kwestie en voorts gelet op nog andere moeilijk te kwantificeren risico's (m.n. megastallen / LOG's) vinden wij het verantwoord om dit saldo vooralsnog te laten staan. Tegenover het berekende tekort staat niet alleen een robuuste weerstandscapaciteit (zie hierna) maar ook een buffer van € 40 mln die is aangehouden binnen het financiële kader van het bestuursakkoord 2011-2015. Bij de jaarrekening 2011 zal opnieuw de balans worden opgemaakt van de risico's.
- d. Als de nood aan de man komt en de Risicoreserve (financieel-technische weerstandscapaciteit) een onvoldoende buffer biedt, dan zal naar andere oplossingen moeten

worden gezocht (politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit). Hierbij staan de volgende wegen open:

- ombuigingen/herprioriteringen binnen de exploitatiebegroting (incidenteel en/of structureel). Dit zou echter ten koste gaan van bestaand beleid;
- aanwending bestemmingreserves (incidenteel), anders dan voor een bestemming die eerder voor ogen stond. Gezien de vastgelegde bestemmingen en bestedingen is de vrije ruimte echter nihil;
- aanwending van het eigen vermogen (incidenteel), wat echter in conflict is met onze uitgangspunten. De kapitaalopbrengst van de verkoop aandelen Essent is niet bedoeld om tekorten op te vangen. Een substantieel deel van de kapitaalopbrengst is bestemd om duurzaam te investeren in Brabant (vermogen moet vermogen blijven) en het overige deel wordt renderend opzij gezet (met alleen renterisico) om de weggelaten dividendinkomsten te kunnen compenseren;
- belastingverhoging, binnen de grenzen van een nog onbenutte belastingcapaciteit. De onbenutte belastingcapaciteit staat voor het verschil tussen het aantal opcenten Motorrijtuigenbelasting (begroot tarief 2012: 72,9 opcenten) en het wettelijk maximum (m.i.v. 2012 105 opcenten) vermenigvuldigd met de opbrengst per (extra) opcent (circa € 3 mln per opcent). Dit correspondeert met een theoretische en structurele meeropbrengst van circa € 96 mln op jaarbasis (zie ook paragraaf 2 provinciale heffingen). De politieke vrije zoom is echter nihil omdat in het bestuursakkoord is afgesproken het opcententarifé alleen aan te passen voor de inflatoire ontwikkeling; de opcenten Motorrijtuigenbelasting worden niet autonoom verhoogd;
- gebruik van de post onvoorzien. Deze post is bedoeld voor de afdekking van onvoorziene incidentele uitgaven, voor zover hiermee in de begroting nog geen rekening is gehouden. De post onvoorzien kent een structureel niveau van afgerond € 1,3 mln.

Feitelijk zijn alleen de twee laatste punten aan te merken als mogelijke dekkingsmiddelen. Opgeteld bij de omvang van de Risicoreserve vormt dit de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit.

Tabel 3 weerstandscapaciteit (stand eind 2011)

Bedragen x € mln	Financieel-technische weerstandscapaciteit	Politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit
a. Risicoreserve, inclusief buffer bedrijfsrisico's en na aanvulling bij jaarsbrief 2011 (zie explicatie tabel 2)	145,4	145,4
b. Reserve grondbank, compartiment risico stimulering woningbouw	39,3	39,3
Subtotaal incidenteel	184,7	184,7
c. Onbenutte belastingcapaciteit	96,0	-
d. Post onvoorzien	1,3	1,3
Totaal op jaarbasis	282,0	186,0

Paragraaf 4

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud wegen

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

Wat wil de provincie bereiken?

De provincie Noord-Brabant heeft een wegennet in beheer en onderhoud met een totale lengte van 561 km (1 oktober 2011). Dat wegennet verkeert in goede staat; er is geen sprake van achterstallig onderhoud. De provincie wil haar wegen in goede staat houden zodat daarvan op veilige wijze gebruik gemaakt kan worden en de vlotte doorstroming van het verkeer zoveel mogelijk wordt gewaarborgd, waarbij het milieu en de leefbaarheid van de omgeving in acht worden genomen. Dat wil de provincie bereiken door planmatig onderhoud, dat op een veilige, klantgerichte, milieuvriendelijke, integrale en kostenbewuste wijze wordt uitgevoerd.

De zorgplicht die de provincie voor haar wegen heeft is vastgelegd in de Wegenwet en de Wegenverkeerswet, terwijl daarnaast het provinciaal beleid op het gebied van Verkeer en Vervoer daarvoor leidend is. De provincie verricht het onderhoud aan haar wegen en de daarbij horende voorzieningen conform het operationele beleidskader "Wegen voor bereikbaarheid" dat op 21 september 2010 door Gedeputeerde Staten is vastgesteld. Maatschappelijk effecten: goede doorstroming van verkeer, verbeterde bereikbaarheid, verbetering verkeersveiligheid en leefbaarheid.

Doelstellingen	Uiterlijk gerealiseerd	Naam Nota	PS/nr Cie/nr
(afgeleid uit beleidsdocumenten en nota's			
1 Goed functionerende infrastructuurnetwerken voor personen- en goederenvervoer. (strategisch doel uit PVVP)	2020	Provinciaal Verkeers- en VervoersPlan	PS 53/06
2 Verbetering van de veiligheid (Verkeersveiligheid, sociale veiligheid, en externe veiligheid) . (strategisch doel uit PVVP)	2020	Provinciaal Verkeers- en VervoersPlan	PS 53/06

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Onderhoud omvat het uitvoeren van preventieve en correctieve maatregelen om een object gedurende de levensduur in goede staat te houden of te brengen (op een vooraf vastgesteld kwaliteitsniveau), zodat het object naar behoren kan functioneren en een bepaalde representativiteit behoudt. Het betreft het onderhoud van verhandingen van rijbanen en fietspaden, kunstwerken (viaducten, tunnels, bruggen, en duikers), verkeersvoorzieningen (verkeersregelinstallaties, openbare verlichting, pompen, elektronische snelheidbeheersingssystemen, bebording, geleiderails, bewegwijzering), en groenvoorzieningen.

In het operationele beleidskader "Wegen voor bereikbaarheid" wordt nadruk gelegd op het dienen van de belangen die met het provinciaal wegennet verbonden zijn. Door te

sturen aan de hand van het relatieve gewicht van die belangen wordt de weg geopend naar onderhoudsstrategieën waarbij de belangrijkste wegen met het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen voorrang krijgen boven minder belangrijke wegen, het zogenoemde belanggestuurd onderhoud. Hiermee wordt differentiatie in de onderhoudstoestand van de provinciale wegen toegestaan, vanzelfsprekend binnen de wettelijke normen voor veiligheid en leefbaarheid. In 2010 zijn de belangen die met de verschillende wegen zijn gemoeid gekwantificeerd en in 2011 is een start gemaakt met de toepassing van de bedoelde onderhoudsstrategieën. Op basis van de gekwantificeerde belangen en het beleid geformuleerd in "Wegen voor bereikbaarheid" worden beheerplannen, onderhoudsplannen en onderhoudsbestekken opgesteld en uitgevoerd, waarbij de volgende speerpunten gelden:

Speerpunt wetten: Onderhoudshandelingen die voortkomen uit wettelijke verplichtingen worden altijd uitgevoerd.

Speerpunt veilig werken: Aannemers en medewerkers worden contractueel verplicht te werken conform de Arbo-wet, (Arbo: arbeidsomstandigheden) het Arbo-besluit en Arbo-regelingen. Verkeersmaatregelen worden uitgevoerd conform de vigerende CROW-publicaties waaronder 96, 96a en 96b. Alternatieve veiliger werkwijzen voor inspecties en onderhoudswerkzaamheden worden gestimuleerd. (CROW: Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechneek).

Speerpunt belanggestuurd onderhoud: De provincie past belanggestuurd onderhoud toe omdat daarmee beter de belangen gediend zijn en omdat het beter aansluit bij de provinciale (mobiliteits)doelstellingen en registratiestrategieën van de GGA*-gebieden (GGA:Gebiedsgerichte aanpak).

Speerpunt preventieve maatregelen: De provincie neemt maatregelen voor het terugdringen van te snelle slijtage van de provinciale wegen veroorzaakt door onder andere te zware aslasten. Daardoor zal minder onderhoud aan de wegen nodig zijn. Dit komt de mobiliteit ten goede. Preventief onderhoud wordt uitgevoerd indien de vervangingswaarde van het object hoog is of indien de belangen bij het functioneren van het object groot zijn.

Speerpunt Mobiliteit, Veiligheid en Leefbaarheid: Na de wettelijke verplichtingen en randvoorwaarden rond veiligheid en milieu staan de onderhoudswerkzaamheden vooral ten dienste aan de mobiliteit en economie. Vervolgens komen in aflopende prioriteit aanvullende maatregelen rond veiligheid en leefbaarheid (milieu) aan bod. Onderhoudsactiviteiten worden op die prioriteitsvolgorde afgestemd.

Speerpunt onderhoudscriteria en -normen: Onderhoudscriteria en -normen worden per onderhoudsthema vastgesteld. Hierbij wordt aangesloten bij nationaal geaccepteerde richtlijnen. Indien deze niet beschikbaar zijn wordt aangesloten op wat in de praktijk gangbaar is.

Speerpunt energiebesparing: De provincie voert bij onderhoudswerken een energiebeleid dat gericht is op zuinig en bewust energiegebruik.

Om de eerdervermelde effectdoelen te bereiken onderneemt de provincie de volgende activiteiten:

a. Betere doorstroming.

De provincie plant de onderhoudswerkzaamheden slim en voert deze integraal uit. Daardoor wordt verkeershindering verminderd.

In de onderhoudsbestekken wordt het gebruik van duurzame materialen voorgeschreven. Toepassing daarvan resulteert in een lagere frequentie van onderhoudswerkzaamheden.

Informatieverzameling over -overbelaste- assen van vrachtverkeer wordt verbeterd om inzicht te verkrijgen over de omvang van dit probleem. Het doel is om uiteindelijk schade door te zware aslasten terug te dringen, waardoor minder vaak onderhoud aan het wegdek nodig is. Een plan voor de inrichting van aslastmeetpunten is in 2010 opgesteld. In 2011 vindt nader onderzoek plaats naar alternatieve vormen van registratie van te zware aslasten met gebruikmaking van geavanceerde ict-oplossingen (ict: informatie- en communicatietechnologie).

b. Toename verkeersveiligheid.

Werkzaamheden worden zoveel mogelijk gebundeld, waardoor niet alleen minder vaak werkzaamheden op de wegen worden uitgevoerd, maar ook minder verkeersmaatregelen nodig zijn, hetgeen een positief effect heeft op de verkeersveiligheid.

Essentiële Herkenbaarheidskenmerken (= nieuwe wegbelijning) worden via onderhoudsprojecten op de wegen aangebracht. Daardoor ontstaat een uniform en rustiger wegbeeld met afname van het aantal verkeersongelukken tot gevolg. In 2010 was ca. 60% van de provinciale wegen voorzien van deze nieuwe wegmarkeringen; in 2011 is de streefwaarde 86% en in 2012 87%, oplopend naar 90% in 2015.

Nalevering van arbo-wetten, -reglementen en -richtlijnen wordt in de onderhoudsbestekken voorgeschreven. Ongelukken bij onderhoudswerkzaamheden worden daarmee zoveel mogelijk voorkomen.

c. Verbetering van milieu en leefbaarheid.

Milieuvriendelijke werkmethoden en het gebruik van biologisch afbreekbare middelen bij de uitvoering van het onderhoud worden in de onderhoudscontracten

Onderhoud kapitaalgoederen

voorgescreven, en ecologische doelstellingen worden in het onderhoudsbeleid geïntegreerd. (Toepassing van biologische middelen en biologisch geteeld plantmateriaal, terugdringen fijn stof en stikstofdioxide-uitstoot, bijdrage aan realiseren van Brabants Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit). In het Milieumanagementsysteem is deze werkmethode geborgd. Om geluidsbelasting te verminderen vindt waar mogelijk toepassing plaats van stille dekplaten.

Energiezuinige werkmethoden en duurzame materialen zoals aluminium (licht)masten, belijningen van thermoplast, betonnen wegen met asfaltdeklaag worden toegepast.

In de Dynamische beleidsagenda zijn per tactisch doel prestatie- en effectindicatoren opgenomen. Deze hebben ook betrekking op het volgen van de effectiviteit van het onderhoudsbeleid. In het kader van de begroting wordt hier gekozen voor vermelding van de indicatoren die de grootste invloed hebben op de kosten, en een directe relatie hebben met de weggebruiker. Het gaat dan om de onderhoudstoestand van de weg, de onderhoudstoestand van de fietspaden en de onderhoudstoestand van verkeersregelinstallaties (VRI).

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1.1 en 1.2	Veilig wegennet en veilig weggebruik	Percentage van de rijbaanverharding dat aan onderhoud toe is, max.	8,0%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	9.869 (*)
		Percentage van de fietspadverharding dat aan onderhoud toe is, max.	23%	5%	5%	5%	5%	5%	(*)
		Percentage van de VRI-installaties dat aan onderhoud toe is (gebaseerd op een levensduur van 15 jaar), max.	16%	6%	4%	4%	4%	4%	(*)

Toelichting

De vermelding dat een wegvak aan onderhoud toe is betekent niet dat sprake is van achterstallig onderhoud. Het geeft slechts aan dat het wegvak voor planmatig onderhoud aan de beurt is (binnen een termijn van 2 jaar). Achterstallig onderhoud wordt te allen tijde voorkomen door direct maatregelen te treffen.

(*) De vermelde indicatoren vormen de (deel)resultanten van de inspanningen op het gebied van onderhoud, beheer, reconstructie, vervanging en nieuwbouw van de provinciale wegen. Die activiteiten worden veelal via geïntegreerde, meerjarige, contracten uitgevoerd. Het koppelen van exacte kredieten aan deze indicatoren is daardoor niet goed mogelijk. Wel kan de hierna volgende specificatie naar taakgebied worden gegeven.

Onderhoud kapitaalgoederen

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Jaarrekening 2010	Raming 2011	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015
Dagelijks onderhoud wegen c.a.	6.443	7.003	7.162	7.123	7.034	6.694
Operationeel beheer wegen en verkeer	611	645	660	671	681	692
Tactisch beheer wegen en verkeer	1.931	1.967	2.013	2.045	2.078	2.111
Overige uitgaven wegenbeheer	31	33	34	34	35	36
Totaal	9.016	9.648	9.869	9.873	9.828	9.533

Toelichting

Op de uitgaven voor het onderhoud van de provinciale wegen wordt ingevolgd de Agenda van Brabant een korting toegepast die tot en met 2015 oploopt tot een bedrag van €2 mln per jaar. Om dat te kunnen realiseren is het ambitieniveau voor de onderhoudskwaliteit in het nieuwe meerjarige prestatiecontract verlaagd van het huidige niveau 'hoog' naar niveau 'basis'. Hiermede blijft de onderhoudstoestand van de wegen ten volle voldoen aan de daaraan te stellen eisen, en vindt geen verschuiving van noodzakelijk onderhoud naar de toekomst plaats

Onderhoud provinciale gebouwen en installaties

Portefeuillehouder: L.W.L. Pauli

Wat wil de provincie bereiken?

Het provinciehuis aan de Brabantlaan biedt onderdak aan het provinciaal bestuur en het ambtelijk apparaat. De provincie streeft naar een schone, open en transparante werkplek met een flexibele invulling.

Het onderhoud van de provinciale gebouwen en installaties is erop gericht de bestaande voorzieningen op een doelmatige en veilige manier in stand te houden.

Onderhoudsboeken

Het naar verwachting benodigde onderhoud is vastgelegd in meerjarenplanningen, de zogenaamde onderhoudsboeken.

De meerjarenplanningen bevatten een inschatting van het beoogde onderhoud op basis van vermoedelijke levensduur van onderdelen, een inschatting van de benodigde uitvoeringstijd, eigen ervaringen en de verwachte kosten van materialen en lonen. In 2008 zijn de onderhoudsboeken (2008-2017) geactualiseerd.

Onderhoudsboek hoofdgebouw en onderhoudsboek nieuwbouw

Het onderhoud voor 2012 bestaat voor een belangrijk deel uit onderhoudscontracten met een uitvoeringscyclus van één jaar (bijvoorbeeld onderhoud van de lifinstallaties).

Verder is er sprake van een onvoorzijne renovatie van de gevelplaten van het provinciehuis waarvoor in de Najaarsbrief 2011 een krediet van 3,0 mln wordt aangevraagd.

Realisatie huisvestingsconcept provinciehuis

Een veranderende en krimpende organisatie heeft ook consequenties voor de huisvesting. Deze zal afgestemd moeten zijn op het nieuwe profiel van de provinciale organisatie waarbij het gebouw als ontmoetingsplek geldt voor allerlei activiteiten passend bij onze

nieuwe rollen. In de Najaarsbrief 2011 wordt een investeringsaanvraag opgenomen voor de realisatie van het huisvestingsconcept.

De geschetste mogelijke ontwikkelingen van het provinciehuis zijn ook van invloed op de reguliere onderhoudsactiviteiten, hiertoe wordt in 2012 het de onderhoudsboeken hoofdgebouw en nieuwbouw geactualiseerd.

Onderhoudsboek museum

Het Noordbrabantse Museum aan de Verwerstraat te 's-Hertogenbosch is provinciaal eigendom. Het gebouwcomplex wordt per 1 juli 2011 verhuurd aan de Stichting Museumkwartier i.o. (naam nog onder voorbehoud). De Stichting Museumkwartier (onder)verhuurt ruimten in het complex aan de Stichting Noordbrabantse Museum, het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch SM's, de Stichting Erfgoed Brabant, een nog nader te bepalen horecaondernemer en een nog nader te bepalen marktpartij. De ombouw van het museumcomplex in combinatie met een aantal panden in de Waterstraat is in 2010 gestart en loopt door tot 2012. Per 1 juli 2011 is het technisch beheer door het bureau huisvesting stopgezet en heeft een overdracht plaatsgevonden van de bijbehorende onderhoudsgelden. Vooruitlopend op de renovatie is een aantal jaren minder onderhoud gepleegd, deze werkzaamheden worden op dit moment in combinatie met de renovatiewerkzaamheden uitgevoerd.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010	2011	2012	2013	2014	2015	begr.2012
1	Uitvoeren meerjaren onderhoudsplan	onderhoudsboek	realisatie	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	streefwaarde	bedrag x € 1.000
					100%				2.186

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Jaarrekening		Raming			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Provinciehuis	1.783	1.850	1.680	1.680	1.680	1.680
Kunswerken	14	30	30	30	30	30
Audiovisueel	95	60	60	60	60	60
Noordbrabants museum	110	80	416	0	0	0
Totaal uitgaven	2.002	2.020	2.186	1.770	1.770	1.770

Toelichting

In de Najaarsbrief 2011 wordt een investeringskrediet aangevraagd voor de realisatie van het huisvestingsconcept provinciehuis. Het investeringskrediet bestaat uit 3 onderdelen:

1. realisatie flexibel kantoorconcept,
2. realisatie ontmoetingsruimte,
3. noodzakelijk onderhoud,

De investeringen in het realiseren van het huisvestingsconcept worden terugverdiend in de tijd door een efficiënter gebruik van het kantoorgebouw.

Daarnaast wordt in de Najaarsbrief 2011 een krediet aangevraagd voor de renovatie van de gevelplaten. Het investeringskrediet is groot € 3,0 mln.

De investeringskredieten zijn, in afwachting van goedkeuring, nog niet opgenomen in de tabel.

Onderhoud vaarwegen

Portefeuillehouder: J.J.C. van den Hout

Wat wil de provincie bereiken?

De uitvoering van de (beheer) maatregelen aan provinciale vaarwegen zoals de Mark, de Dintel, de Roosendaalsche en Steenbergsche Vliet, de Rode Vaart en het Mark Vlietkanaal is gemandateerd aan het Waterschap Brabantse Delta. De onderhoudstoestand van deze vaarwegen is goed. De provincie voert zelf geen beleidsprestaties i.c. werkzaamheden uit aan de vaarwegen. De provincie draagt 50% bij in de kosten van onderhoud en 100% in de kosten van het vaarwegverkeer. De juridische

basis van de mandatering is gebaseerd op de financiële overeenkomst inzake het vaarwegbeheer provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta. 2010. In het kader van de Agenda van Brabant hebben GS besloten om met ingang van 2012 de onderhoudsbijdrage met 25% naar beneden bij te stellen. Aan het waterschap is gevraagd om in overleg met de provincie een nieuw plan op te stellen en al met ingang van 2011 over te gaan op "selectief" baggeren. Momenteel zijn besprekingen gaande met het waterschap over de wijze waarop de bezuinigingen concreet kunnen worden doorgevoerd. De onderhoudsbijdrage aan het waterschap wordt jaarlijks geïndexeerd.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Nr.	Beleidsprestaties	Indicator	2010 realisatie	2011 streefwaarde	2012 streefwaarde	2013 streefwaarde	2014 streefwaarde	2015 streefwaarde	begr.2012 bedrag x € 1.000
1	Nautisch- & vaarweg beheer en onderhoud (gemandateerd aan Waterschap Brabantse Delta	Percentage onderhoud conform bestuursafpraak	100%	100%	100%	100%	100%	100%	1.293

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	Realisatie		Raming		
	2010	2011	2012	2013	2015
Onderhoudsbijdrage aan waterschap	1.065	1.682	1.293	1.315	1.362

Paragraaf 5

Treasury

Inleiding

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoord over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's. De doelstellingen van treasury richten zich op toegang tot vermogensmarkten, beheersing van risico's, minimaliseren van kosten en optimaliseren van rendementen.

De belangrijkste ontwikkelingen en activiteiten in 2010 en 2011 zijn onder meer:

- De doelstellingen van de immunitatieportefeuille zijn in 2010 gerealiseerd: het aanhouden van de beleggingen eeuwigdurend, met een grote mate van zekerheid, die de wegvallende dividendstroom van het productiebedrijf Essent van € 122,5 miljoen per jaar nominaal compenseren;
- De doelstelling van de investeringsagenda portefeuille, het opbouwen van vermogen ten behoeve van de investeringsagenda, dient mogelijk aangepast te worden, zoals eerder al is aangegeven in de Najaarsbrief 2010 (pag. 3 / 4). Indien we de voorzichtigte ramingen van de dividendopbrengsten doorrekenen, zal voor de investeringsagenda – ervan uitgaande dat de andere vooronderstellingen gelijk blijven – een bedrag beschikbaar komen van € 800 miljoen. In het najaar van 2011 worden nieuwe berekeningen gemaakt als de definitieve vrijval van de escrows bekend is en er meer duidelijkheid is over de opbrengsten (zoals dividend) EPZ (EPZ: Elektriciteits Productie maatschappij Zuid Nederland);
- Op basis van de financiële doelstellingen waren er in 2010 geen middelen beschikbaar voor het opbouwen van een indexatieportefeuille;
- De Verordening Treasury op 4 februari 2011 door provinciale staten vastgesteld;
- het nieuwe Treasury Statuut is in 2011 door GS vastgesteld;

Treasury Statuut

In het Treasury Statuut, dat na vaststelling door GS op 1 april 2011 ter kennisname aan de Commissie voor Algemene Voorbereiding Staten is gebracht, is een beleidskader geformuleerd dat meer specifiek is toegesneden op de huidige vermogenspositie en de doelstellingen die daarbij horen. De Provincie Noord-Brabant heeft door de verkoop van de aandelen Essent vanaf september 2009 een totaal andere vermogenspositie gekregen. Het beheer van dit vermogen en de doelen die met dit vermogen bereikt moeten worden, stellen aanvullende eisen aan het Treasury Statuut.

Treasury beheer

De komende jaren zal het belang van de treasuryfunctie toenemen. Enerzijds door de ingezette bezuinigingen die (in)direct effect hebben op de ontwikkeling van de kasstromen en anderzijds door de beleggingsportefeuilles die zijn opgebouwd na ontvangst van de Essent-middelen.

Twee belangrijke uitgangspunten bij de wijze van belegging, de beleggingsstrategie, zijn dat het beleggen op prudente wijze dient te gebeuren en dat de inrichting van het beleggingsproces binnen de Provincie Noord-Brabant vorm wordt gegeven in een goed beheersbare omgeving.

De ontwikkelde beleggingsstrategie is gebaseerd op een korte en een lange termijn beleggingsstrategie. Voor het beheer van het vermogen, op de lange termijn, is in 2010 een aanbestedingstraject doorlopen. De overeenkomsten met twee vermogensbeheerders (BNG en Robeco) en met de custodian (bewaarbank) zijn inmiddels ondertekend en worden vervolgens geïmplementeerd.

De beleggingsportefeuilles zijn in 2009 en 2010 op een zodanige wijze ingericht dat het beheer door de twee vermogensbeheerders en bewaarder efficiënt zal verlopen.

De lange termijn beleggingsstrategie wordt bepaald door de lange beleggingshorizon. De inkomsten uit de verkoop van de aandelen Essent zijn belegd met als uitgangspunt buy en hold. De opbrengsten uit deze beleggingen dienen voldoende te zijn om jaarlijks continu het wegvallende dividend te compenseren, zo mogelijk inclusief inflatie. Op basis van de lange termijn liquiditeitsprognose wordt een beleggingsmix (beleggingscategorieën in hoofdlijnen) opgesteld. Uitgangspunt is ook hierbij prudentie: minimalisatie van de risico's door voldoende spreiding van partijen en looptijden en binnen de kaders van de wet Fido en Ruddy (Fido: Financiering decentrale overheden, Ruddy: Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden).

In 2011 en 2012 wordt door de treasury organisatie binnen de provincie Noord Brabant extra aandacht besteed aan het verder professionaliseren van de interne treasury rapportages, waaronder in het bijzonder de (management) rapportages voor de beleggingen en liquiditeitsprognoses.

Bij de verschillende stappen gedurende het aanbestedings- en beleggingstraject wordt steeds de Treasury-Committee van de provincie betrokken.

Treasury Jaarplan

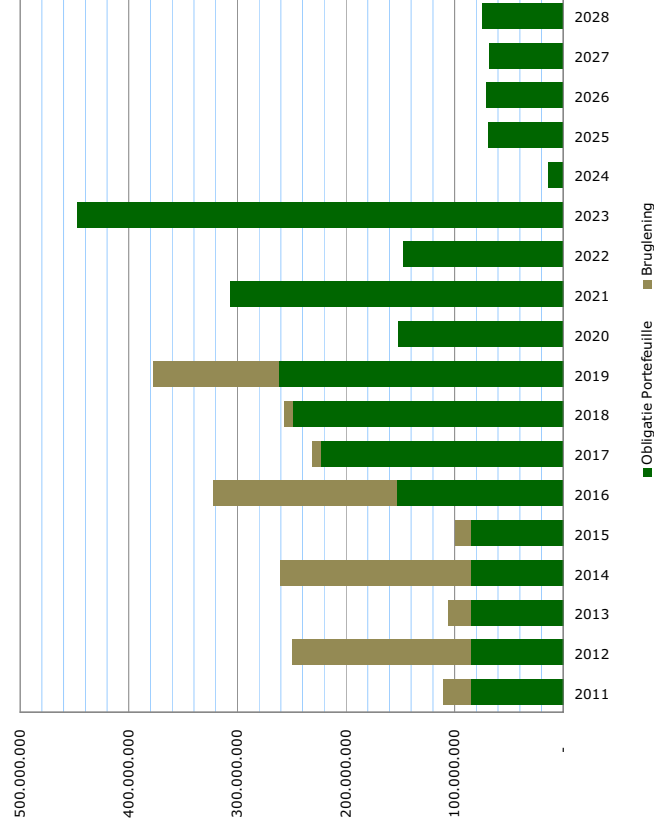
Begin 2011 is het Treasury Jaarplan 2011 opgesteld gebaseerd op de definitieve begroting voor het komende kalenderjaar en de meerjarenraming (2011-2015). In het bijzonder is in het plan aandacht besteed aan de effecten van de begroting en de meerjarenraming op de korte- en lange termijn liquiditeitsprognose en de ontwikkeling van de op te bouwen beleggingsportefeuille.

In het op te stellen treasuryjaarplan 2012 zullen de volgende thema's een belangrijke rol spelen op het gebied van treasury:

- Continuïteit van de huidige beleggingsstrategie en herbelegging van vrijvallende beleggingen afgestemd op de financieringsbehoefte van de provincie;
- Actief volgen van de vaak turbulente ontwikkelingen op de kapitaalmarkt en het risicobeeld dat hierdoor zou kunnen ontstaan voor de provincie;
- De financiële consequenties van de uitwerking van het Bestuursakkoord 2011 – 2015 zullen in de loop van 2011 duidelijker worden en in 2012 worden verwerkt in de liquiditeitsprognose;

- De investeringsagenda is voor een bedrag van € 278 miljoen goedgekeurd. In de komende jaren zal duidelijk worden hoe de (kas)uitgaven daadwerkelijk gepland worden;
- In de loop van 2011 is er meer zicht gekomen op de liquiditeitsbehoefte. Nadere analyses zullen in 2011 en 2012 leiden tot een gestructureerde financieringsstrategie, waar ook de (her)beleggingen m.b.t. de immunisatieportefeuille bij betrokken worden;
- Het is de verwachting dat in 2012 begonnen kan worden met de opbouw van een indexatieportefeuille;
- In september 2012 zal de eerste aflossing plaatsvinden van de lening aan Enexis van € 138,6 miljoen (totale lening bedraagt ruim € 554 miljoen). Herbelegging is afhankelijk van de verwachte provinciale financieringsbehoefte. In onderstaande grafiek zijn de inkomende kasstromen weergegeven op basis van de huidige beleggingen van de immunisatieportefeuille;

Ontvangst couponnen en aflossingen van de obligaties en brugleningen

- In 2012 zullen de eerste obligaties vrijvallen met betrekking tot de investeringsagenda voor een bedrag van € 22,8 miljoen;
- De nominale waarde van de immunisatieportefeuille en de investeringsagenda-portefeuille bedraagt per medio 2011 respectievelijk € 1.671 miljoen en € 440 miljoen.

Wettelijke verplichtingen

De Wet Fido, die met ingang van 1 januari 2001 in werking is getreden, stelt twee concrete normen aan het financieringsbeleid van de provincie, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt het bedrag dat de provincie maximaal als gemiddelde netto-vlootende schuld per kwartaal mag hebben. Dat bedrag is een percentage van de jaarlijkse begroting. Voor de provincies is dat percentage vastgesteld op 7,0%. Voor 2012 bedraagt de kasgeldlimiet van de provincie 7,0% van € 1.328,6 miljoen. Dit komt neer op € 93 miljoen (afgerond).

Renterisiconorm

Om een evenwichtige opbouw van de leningenportefeuille tot stand te brengen, stelt de Wet Fido normen om het renterisico op de vaste schuld te beheersen. In de Wet Fido wordt het renterisico omschreven als de mate waarin het saldo van de rentelasten en -baten wordt beïnvloed door wijzigingen in het rentepercentage.

Het renterisico is afhankelijk van:

- het deel van de vaste schuld waarvoor de geldnemer een wijziging van de rente op basis van de leningvoorwaarden niet kan beïnvloeden (renteherziening);
- welk deel van de portefeuille aan vaste schuld in enig jaar geherfinancierd moet worden uit het aangaan van nieuwe leningen (herfinanciering).

De nieuwe renterisiconorm, van kracht per 1 januari 2009, stelt dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer dan 20% van de begroting mogen bedragen. Het maximumpercentage van 20% moet voor de komende drie jaar worden berekend op basis van de begroting voor het komende jaar.

Concreet betekent dit dat het deel van de vaste schuld dat voor herfinanciering of voor renteherziening in aanmerking komt niet meer dan € 265,7 miljoen (20% van € 1.328,6 miljoen) mag bedragen. Of anders gezegd: over maximaal € 265,7 miljoen mag een renterisico worden gelopen. Aangezien de komende drie jaar geen herfinanciering zal plaatsvinden en er ook geen sprake zal zijn van renteherzieningen op lopende vaste geldleningen zal de renterisiconorm niet worden overschreden.

Derivaten

Forward renteswap

De provincie heeft in juni 2004 een forward renteswap afgesloten bij de Rabobank ter volledige afdekking van het rente fluctuatierisico dat zich voordeed bij het project PPS-A59 (PPS: Publiek-Private Samenwerking). De looptijd van de forward renteswap is van 1 januari 2006 tot 1 januari 2021. Het project PPS-A59 waarin de provincie samenwerkt met het consortium Poort van Den Bosch heeft tot doel het aanleggen en beheren van een deel van de autosnelweg A59. Het gebruik van een renteswap ter beperking van financiële risico's past binnen de voorwaarden die het treasurystatuut stelt en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft met deze werkwijze ingestemd. Het renterisico is met de forward renteswap voor de gehele looptijd volledig afgedekt.

Paragraaf 6

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Portefeuillehouder:

L.W.L. Pauli (coördinerend portefeuillehouder), Y.C.M.G. de Boer, R.A.C. van Heugten, J.J.C. van den Hout

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

De verbonden partijen van de provincie Noord-Brabant bestaan uit de provinciale deelnemingen, de gemeenschappelijke regelingen waaraan wordt deelgenomen en publiekrechtelijke rechtspersonen waarmee een financieel en bestuurlijk belang zijn gemeoid.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op de provincie.

Het financiële risico van de verbonden partijen is gelijk aan de omvang van de deelneming (zie ook de paragraaf weerstandsvermogen), danwel gelijk aan de

(jaarlijkse) bijdrage die de verbonden partij van de provincie ontvangt.

Het beleid met betrekking tot verbonden partijen is vastgelegd in:

- de Code "Sturing in Samenwerkingsrelaties" (BM-0916), die ingaat op de verschillende soorten van samenwerkingsrelaties en de aandachtspunten die daarbij van belang zijn,
- de nota deelnemingen (PS 88/10) die ingaat op de verschillende vormen van deelnemingen, de aansturing van de deelnemingen, de financiële kaders en de sturingsinstrumenten behorend bij aandeelhouderschap en het samenspel tussen GS en PS met betrekking tot deelnemingen.

Een overzicht van de verbonden partijen van de provincie Noord-Brabant is in de tabel hieronder opgenomen.

Deelnemingen	Vestigingsplaats	Aandelenkapitaal	Nominale waarde	Agio Gestort	Balanswaarde	Portefeuille	Bestuurlijk belang	bedragen x € 1.000
1a Enexis Holding NV	's-Hertogenbosch	30,80%	46.144	46.144	PM	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
1b CBL Vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6	6	6	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
1c Vordering Enexis BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6	6	6	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
1d Verkoop Vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6	6	6	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
1e Claim staat vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6	6	6	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
1f Afferro Holding NV	's-Hertogenbosch	30,80%	PM	PM	PM	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC Stemrecht / Lidmaatschap Alg.vergadering van Aandeelhouders /Aandeelhouders commissie	
1g Publiek Belang Elektriciteitsproductie	's-Hertogenbosch	30,80%	PM	PM	PM	B.Pauli	Stemrecht	
2 NV Brabant Water	's-Hertogenbosch	31,50%	88	88	88	J.v/d Hout	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
3 Eindhoven Airport NV	Eindhoven	24,50%	1.112	556	556	R.van Heugten	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	

Verbonden partijen

Deelnemingen	Vestigings- plaats	Aandelen- kapitaal	Nominale waarde	Agio	Gestort	Balans- waarde	Portefeuille	bedragen x € 1.000	
								Bestuurlijk belang	
5 NV BOM	Tilburg	42,40%	14.087	3.019	17.106	10.000	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
6 BV ORR	's-Hertogenbosch	28,00%	8		8	PM	Y.de Boer	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
6a CV ORR I	's-Hertogenbosch	27,00%	203		203	PM	Y.de Boer	Stemrecht / Commanditair vennoot	
6a CV ORR II	's-Hertogenbosch	27,00%	203		203	PM	Y.de Boer	Stemrecht / Commanditair vennoot	
7 BV TOM	's-Hertogenbosch	50,00%	9		9	PM	Y.de Boer	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
7a CV TOM	's-Hertogenbosch	49,80%	448		448	PM	Y.de Boer	Commanditaire vennoot / stemrecht	
8 BV Brabantse herstructureringsmaatschappij bedrijventerreinen	Tilburg	92,00%	62	39.525	39.587	32.070	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
9 BV Agro & co kapitaalfonds	Tilburg	33,30%	6	2.327	2.333	2.327	B.Pauli	Stemrecht / Lidmaatschap RvC	
10 Bussiness Park Aviolanda Holding B.V.	Woensdrecht	60,00%	11	6.477	6.488	6.488	Y.de Boer	Lidmaatschap in-vesteringcommissie	
11 NV Waterschapsbank	Den Haag	<0,1%	22		8	PM		Stemrecht	
12 NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	Den Haag	<0,1%	100		100	PM		Stemrecht	
13 Delta NV	Middelburg	0,05%	4		4	PM	B.Pauli	Stemrecht	
Totaal			62.530	51.349	113.309	50.910			

Gemeenschappelijke regelingen, verenigingen en stichtingen

	Portefeuille	Vestigingsplaats
Havenschap Moerdijk	Y.de Boer	Moerdijk
Stichting Moerdijkse Hoek		Moerdijk
Recreatieschap Nationaal Park de Biesbosch	J. v/d Hout	Den Bosch
Interprovinciaal overleg IPO	Y.de Boer	Den Haag
Zuidelijke Rekenkamer		Eindhoven
INPA Huis van de Nederlandse Provincies		Brussel
Kleinschalig collectief vervoer West-Brabant	R.v.Heugten	Breda
Kleinschalig collectief vervoer Brabant Noord-oost	R.v.Heugten	Uden
Publiekrechtelijke rechtspersoon		
Nazorgfonds	R.v.Heugten	's-Hertogenbosch

Doelstellingen en voornemens

1a [Enexis Holding BV \(programma 4 Economie\)](#)

Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,5 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden.

De vennootschap heeft ten doel:

- het (doen) distribueren en het (doen)transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water;
  - het instandhouden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie en transportnetten met annexen voor energie;
  - het doen uitvoeren van alle taken die ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld;
  - het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten.
- De provincie tracht met haar aandeelhouderschap de publieke belangen te behartigen.

1b [CBL Vennootschap B.V \(programma 4 Economie\)](#)

De functie van deze CBL Vennootschap BV is dat zij de Verkopende Aandeelhouders zal vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Enexis en Essent) van het CBL Fonds en in eventuele andere relevante CBL-aangelegenheden en zal fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen namens aandeelhouders in en uit het CBL Fonds (CBL: cross border lease). Voor zover na beëindiging van alle CBLs en de betaling uit het CBL Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld overblijft in het CBL Fonds, wordt het resterende bedrag weer in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en Verkopende Aandeelhouders.

1c [Vordering Enexis B.V.\(programma 4 Economie\)](#)

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland diende Essent uiterlijk vóór 1 januari 2011 gesplitst te zijn in een Netwerkbedrijf en een Productie- en Leveringsbedrijf. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis B.V. over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze onverschuldigd gebleven en omgezet in een lening (vordering) die is overgedragen aan de aandeelhouders. Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard.

1d [Verkoop vennootschap BV \(programma 4 Economie\)](#)

In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het overgrote merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders op het moment van verkoop van Essent PLB aan RWE overgedragen aan deze Verkoop Vennootschap, die vanaf het moment van oprichting dus ook aansprakelijk is mochten een of meer van deze garanties onjuist blijken te zijn. (PLB:Productie en leveringsbedrijf) Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in escrow wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in escrow zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet boven het bedrag in escrow aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.

Daarmee is de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweërlei. Als vennootschap die vrijwel alle garanties en vrijwaringen onder de verkoopovereenkomst heeft overgenomen van de verkopende aandeelhouders zal zij eventuele garantiereclame procedures voeren tegen RWE. Daarnaast treedt Verkoop Vennootschap B.V. op als vertegenwoordiger van de verkopende aandeelhouders met betrekking tot het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in escrow is gestort.

1e [Claim Staat Vennootschap BV.\(programma 4 Economie\)](#)

In februari 2008 zijn Essent en Essent Nederland B.V., met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de splitsingswetgeving onverbindend zijn. Essent en RWE zijn overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat der Nederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter inderdaad van oordeel is dat (delen van) de splitsingswetgeving onverbindend zijn, wordt gecedeerd aan de aandeelhouders (en dus niet achterblijft binnen de Essent groep), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de "Claim Staat Vennootschap BV").

1f [Alterro Holding N.V.\(programma 4 Economie\)](#)

De aandeelhouders van Essent N.V., waren al indirect aandeelhouder van Alterro, maar

zijn nu rechtstreeks aandeelhouder van Altero Holding N.V. Altero Holding N.V. heeft onder andere ten doel: het deelnemen in vennootschappen die werkzaam zijn op het gebied van de afvalverwijdering en -verwerking (waaronder in het bijzonder logistieke activiteiten), recycling/verwerking en het geschikt maken van afval tot producten voor hergebruik en energieopwekking.

1g. Publiek belang elektriciteitsproductie BV (PBE) (programma 4 Economie)

Onderdeel van Essent was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productie maatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta NV uit Zeeland heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE bij de rechter aangevochten. Er lopen zowel een kort gedingprocedure als bodemprocedure. Deze zijn nog niet afgerond. Uit de gerechtelijke uitspraken tot nu toe blijkt dat noch het economisch noch het juridisch eigendom verkocht mag worden.

Om de waarde van de onderneming overeind te houden en daarmee de belangen van de aandeelhouders te bewaken, is in september door PBE een MER-procedure gestart voor de ontwikkeling van een 2^e kerncentrale op het terrein van EPZ (MER: Milieu effect rapportage).

1h Essent Sustainability Development Foundation (programma 4 Economie) (PS besluit 52/10.1 oktober 2010)

Tussen RWE en Essent is een zogenaamd duurzaamheidscontract gesloten, met hierin bindende afspraken over onder meer: opwekking van betaalbare en duurzame energie, investeringen gericht op de productie van duurzame energie en reductie van CO₂-emissies, investeringen in innovatie en excellente service aan klanten tegen een concurrerende prijs. De taken van de stichting bestaan uit het bewaken van de uitvoering van het Ontwikkelingsplan en het uitvoeren van toezicht op de naleving hiervan.

2 NV Brabant Water (programma 4 Economie)

Brabant Water verzorgt de drink- en industriewatervoorziening aan 2,2 miljoen inwoners en het bedrijfsleven in Noord-Brabant. De provincie Noord-Brabant heeft 31,5% van de aandelen Brabant Water in bezit. De provincie heeft het recht twee commissarissen te benoemen. De provincie Noord-Brabant heeft in overeenstemming met het Kabinetstandpunt uitgesproken dat (drink)waterleidingbedrijven in handen dienen te blijven van publiekrechtelijke lichamen.

Er bestaan geen voornemens veranderingen aan te brengen in de deelneming in Brabant

Water.

-3 Eindhoven Airport (programma 4 Economie)

Eindhoven Airport wil als regionale luchthaven een bijdrage leveren aan het vergroten van de bereikbaarheid van de omliggende regio door het winstgevend en duurzaam exploiteren van een luchthaven die reizigers direct of indirect toegang geeft tot bestemmingen over de hele wereld. In haar bedrijfsvoering streeft de luchthaven ernaar de belangen van alle betrokkenen zo optimaal mogelijk te behartigen en respecteert zij de ruimtelijke en milieutechnische kwaliteit van de omgeving.

-4.BV Administratiekantoor Gasnetwerk Oost-Brabant (programma 4 Economie)

Als oud-aandeelhouder van Obragas is de provincie Noord-Brabant momenteel nog lid van de samenwerkingsovereenkomst oud-aandeelhouders Obragas.

-5.Brabantse ontwikkelingsmaatschappij (BOM) (programma 4 Economie)

De NV Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) stelt zich ten doel de sociaal-economische structuur van de provincie Noord-Brabant duurzaam te versterken via vier Kerntaken. De kerntaken zijn Ontwikkeling & Innovatie (O&I), stimuleren samenwerking bedrijfsleven & kennisinstellingen m.n. in Piekensectoren), Investeringsbevordering (IB, het actief werven en verankeren van nieuwe, met name buitenlandse, bedrijven die bijdragen aan de versterking van de economische structuur van de provincie), Bedrijventerreinen (BT, het herstructureren van bedrijventerreinen om de kwaliteit van bestaande bedrijventerreinen op peil te brengen en te houden) en Participatie en Beheer (P&B, het investeren van risicodragend kapitaal aan innovatieve en snelgroeiende ondernemingen in Brabant).

-6.Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (RvR) (programma 2 Ruimte)

Deze ontwikkelingsmaatschappij waarin de provincie samen met private partijen participeert, is opgericht voor de uitvoering van de regeling Ruimte voor Ruimte. Die regeling vereist voorfinanciering en het verwerven en ontwikkelen van locaties. Dienst Regelingen (voorheen LASER) van het Ministerie van LNV draagt zorg voor de uitbetaling van de vergoedingen aan de boeren. De door Dienst Regelingen voorgefinancierde vergoedingen worden door de provincie terugbetaald. Deze uitbetaling van sloopvergoedingen van de eerste tranche kan de provincie op haar beurt weer in rekening brengen bij RvR.

In 2008 heeft de oprichting plaatsgevonden van RvR II CV voor de uitvoering van de afspraken zoals die door de deelnemende partijen zijn overeengekomen in de vervolgsamenwerkingsovereenkomst (SOK2). Na de oprichting zijn de betreffende activiteiten voortgezet in de RvR II CV.

In de begroting zijn geen specifieke kosten opgenomen voor RvR en de activiteiten. Wel is de provincie verantwoordelijk voor het aandragen van voldoende (minimaal 150) kavels.

-7. Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM) (programma 2 Ruimte)

De TOM CV/BV houdt zich bezig met het ontwikkelen van glastuinbouwgebieden. De Provincie Noord-Brabant en ZLTO (NCB-ontwikkeling) nemen ieder voor 50% deel in het (aandelen)kapitaal van de TOM BV, terwijl de deelneming in TOM CV is bepaald op ieder 49,75%. Het restant (0,5%) is in handen van TOM BV.

(ZLTO: Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie, NCB: Noordbrabantse Christelijke Boerenbond).

-8. BV Brabantse herstructureringsmaatschappij bedrijventerreinen (programma 4 Economie)

De Brabantse aanpak bestaat uit 2 onderdelen: BOM bedrijventerreinen (onderdeel van de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij NV), een kennis- en expertise-unit en de Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen (BHB), een participatiefonds.

De Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen BV (BHB) participeert in herontwikkelingsprojecten. Het daarvoor benodigde kapitaal wordt door de aandeelhouders geleverd, met name door agiostorftingen door de provincie die op termijn opgebruikt worden. De agiostorftingen worden gefinancierd uit het herstructureringsbeleid (€ 30 mln over de periode 2005-2015), intensiveringsbeleid bestuursakkoord (2007-2011) en het maatregelenpakket kredietcrisis. Deze kapitaalstortingen gaan gepaard met uitbreiding van het aandelenbezit van de provincie in de BHB.

-9. Agro & Co kapitaalfonds BV (programma 4 Economie)

Agro & Co kapitaalfonds B.V. is de 'participatiepoof' van Agro & Co, de ontwikkelingsorganisatie op het vlak van nieuwe, perspectiefvolle, agro-gelieerde

bedrijvigheid, met als doel bevordering van de dynamiek en duurzaamheid van het Brabantse landelijk gebied.

Doel van het Kapitaalfonds is deelname in activiteiten in de vorm van risicodragend kapitaal.

-10. Business Park Aviolanda Holding B.V. (programma 4 Economie)

De provincie neemt deel in een onderneming die eigenaar is van het bedrijventerrein van Stork/Fokker bij de vliegbasis te Woensdrecht (PS 45/09 A). Deze onderneming (joint-venture) is samen met de gemeente Woensdrecht, de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen en Stork opgericht. Het doel is ruimte ter beschikking te stellen voor de nieuwvestiging van hoofdzakelijk luchthavengebonden bedrijven. In eerste instantie gaat het hierbij om 4,7 ha. Later kan daar nog eens 1,1 ha bijkomen. Laatste bedoelde grond is thans bebouwd en in gebruik bij Fokker Aircraft Services.

-11. t/m 13. Overige deelnemingen (algemeen financieel beleid)

De provincie brengt via de deelnemingen in NV Waterschapsbank en NV Bank voor Nederlandse Gemeenten een stukje provinciale betrokkenheid tot uitdrukking bij financiële instellingen die gericht zijn op de lagere overheid.

Het uit deze deelnemingen ontvangen dividend wordt als algemeen dekkingsmiddel in de begroting ingezet.

De deelneming in Delta Water Bedrijf NV komt voort uit het belang dat de provincie had in het voormalige waterleidingbedrijf Zuid-West Nederland.

Havenschap Moerdijk (programma 4 Economie)

Het Havenschap Moerdijk is een gemeenschappelijke regeling met als doel het doen aanleggen en exploiteren van complexe industrieterreinen en -havens. Deelnemers zijn de provincie en de gemeente Moerdijk (ieder voor 50%).

Stichting Moerdijkse Hoek (programma 4 Economie)

In december 1998 is de stichting Moerdijkse Hoek opgericht. De stichting heeft als doelstelling: 'de totstandkoming van een grootschalig vernieuwend duurzaam bedrijventerrein in de gemeente Moerdijk te bevorderen'. Werkzaamheden om de stichting op te heffen zijn in gang gezet.

[Natuur- en recreatieschap Nationaal Park de Biesbosch](#) ([programma 3 Ecologie](#))
Sinds 1 januari 2011 is het Natuur- en recreatieschap Nationaal Park de Biesbosch opgegaan in Parkschap de Biesbosch met als doel de bescherming en de ontwikkeling van de natuur, de bewaring en de ontwikkeling van het landschap en de zorg voor en de ontwikkeling van de recreatie in dit gebied. Bestuurlijk is de provincie vertegenwoordigd met de gedeputeerde voor Natuur.
De provincie Noord-Brabant draagt in 2012 voor € 63.755 bij in de begroting van het Parkschap.

[IPO](#) ([programma 1 Bestuur](#))

Het interprovinciaal overleg (IPO) is een vereniging waarin alle provincies zijn vertegenwoordigd en die tot doel heeft de belangen te behartigen van de provincies bij het Rijk. De provincie Noord-Brabant betaalt naar rato mee in de kosten van het IPO-secretariaat en in de kosten van de diverse projecten en programma's.

[Zuidelijke Rekenkamer](#) ([programma 1 Bestuur](#))

De Zuidelijke Rekenkamer is de gemeenschappelijke rekenkamer van de provincies Limburg en Noord-Brabant. Op grond van artikel 183 van de Provinciewet onderzoekt zij de doelmatigheid, de doelmatigheid en de rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur.

[INPA huis der provincies in Brussel](#) ([programma 1 Bestuur](#))

INPA dient een algemeen bestuurlijke belang voor wat betreft de invloed van de provincie(s) in de Europese Unie. INPA (International Non-Profit Association) huis der provincies is een vereniging naar Belgisch recht. In INPA huis der provincies zijn de Nederlandse provincies als leden van de vereniging vertegenwoordigd. De provincie Noord-Brabant heeft een eigen vertegenwoordiger in Brussel.

[Kleinschalig Collectief Vervoer](#) ([programma 5 Mobiliteit](#))

Gemeenschappelijke regeling Kleinschalig Collectief Vervoer West-Brabant

Deze gemeenschappelijke regeling met rechtspersoonlijkheid stelt zich ten doel:

- a. om de zorg, die elke gemeente zelf heeft voor het sociale en recreatieve vervoer van mensen die beperkingen ondervinden bij het verplaatsen buitenshuis, in gezamenlijkheid doelmatig en effectief te organiseren en te realiseren. Hiertoe wordt een vervoerssysteem in stand gehouden met de gezamenlijke intentie dit systeem te optimaliseren;

b. om de zorg in het algemeen voor de bereikbaarheid en leefbaarheid binnen het verzorgingsgebied in afstemming en intensieve samenwerking verder vorm te geven door een systeem van collectief vraagafhankelijk vervoer;

c. om de verdere ontwikkelingen van het kleinschalig collectief vervoer af te stemmen met de ontwikkelingen binnen het gehele collectieve personenvervoer, in overleg met andere zich daarmee bezighoudende bestuurlijke overlegtafels.
Jaarlijkse bijdrage: ca. € 5,4 miljoen (prijspeil 2011, uit de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer).

Gemeenschappelijke regeling Kleinschalig Collectief Vervoer Brabant Noord-Oost

Het betreft gemeenschappelijke regeling met rechtspersoonlijkheid met 14 gemeenten met als doel het tot stand brengen, ontwikkelen en instandhouden van een stelsel van kwalitatief hoogwaardig kleinschalig collectief vervoer.
Jaarlijkse bijdrage: ca. € 1,3 miljoen (prijspeil 2011, uit de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer).

Publiekrechtelijk rechtspersoon.

[Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Brabant](#) ([programma 3 Ecologie](#))

Op 1 april 1998 is de Nazorgregeling Wet Milieubeheer (Leemtetwet bodembescherming) werking getreden. In deze wet is de verantwoordelijkheid voor een eeuwigdurende nazorg voor stortplaatsen, waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn of worden gestort, neergelegd bij de provincies.

Doel van de wetgever is te voorzien in een zodanig beheer van stortplaatsen dat na sluiting de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen nadelige gevolgen. Om hiervoor de benodigde financiële middelen aan te trekken is de nazorgheffing ingesteld die wordt opgelegd aan stortplaatseigenaren.

Paragraaf 7

Grondbeleid

Wat wil de provincie bereiken?

Actief en passief grondbeleid

Grondbeleid is een instrument om provinciaal beleid te realiseren en geen doel op zich. Actief grondbeleid houdt in dat de provincie zelf gronden (en opstallen) verworft, beheert, eventueel ontwikkelt en verkoopt. Van passief grondbeleid is sprake als de provincie wel regulerend optreedt ten aanzien van het grondgebruik, maar de aankoop, het beheer en de eventuele exploitatie van de grond overlaat aan private partijen.

Het grondbeleid van de provincie is vastgelegd in de notitie "Passend en gepast vooruit. Grondbeleid als instrument voor ontwikkelingsgericht handelen" (PS 111/01, 7-12-2001).

Met het actieve provinciale grondbeleid beoogt de provincie tegen aanvaardbare prijzen tijdig gronden beschikbaar te krijgen voor de realisering van door haar beoogde doelen. Actief grondbeleid voert de provincie reeds jarenlang voor de aanleg van infrastructuur (wegen) en de handhaving en uitbreiding van natuurgebieden (ecologische hoofdstructuur). Daarnaast voert de provincie actief grondbeleid ten behoeve van de doelstellingen Ruimte voor Ruimte en Ruimte voor de Rivier.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Ontwikkelbedrijf

Als gevolg van relevante ontwikkelingen wordt het steeds wenselijker geacht dat de provincie in staat is slagvaardig en met de juiste kennis en competenties op het gebied van integrale gebiedsontwikkeling te opereren. Anders dan voorheen zal het realiseren van ruimtelijk relevante doelen door de provincie niet meer geheel en vrijblijvend aan andere partijen worden overgelaten. Een actieve aanpak vereist een combinatie van het maken van beleid (initiatoren van planontwikkeling) en het vermogen om het beleid uit te voeren (geld, mankracht en kennis). Een ontwikkelbedrijf is een goed middel om de publieke doelstellingen in de provinciale ruimtelijke ordening te realiseren en op een doelmatige wijze op basis van bedrijfseconomisch transparante afweging van alle kosten, opbrengsten en risico's.

Op 23 april 2010 is het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf vastgesteld. Volgens dit statuut (regel 3.6.1) wordt een voortgangsrapportage opgesteld, waarin de stand van zaken is opgenomen van elk door het Ontwikkelbedrijf in exploitatie genomen project en van de anticiperende en strategische grondverwerving door het Ontwikkelbedrijf. In deze rapportage wordt een uiteenzetting gegeven van de bestedingen van het Ontwikkelbedrijf ten laste van zijn investeringskrediet (maximaal € 235 miljoen) en van de winsten, verliezen en risicovoorzieningen van het Ontwikkelbedrijf, ten gunste respectievelijk ten laste van de reserve grondbank, onderdeel grondbeleid/ontwikkelbedrijf (maximaal € 48 miljoen).

De rapportage geeft tevens het Meerjarenperspectief van het Ontwikkelbedrijf aan als bedoeld in regel 3.4.1 van het Beheersstatuut. Twee maal per jaar zal een rapportage worden opgesteld en ter vaststelling worden aangeboden aan Provinciale Staten.

De projecten in de portefeuille van het Ontwikkelbedrijf zijn verdeeld in thema's, te weten: Ruimte voor Ruimte, Bedrijventerreinen, Glastuinbouwprojecten, Spoorzones, Revitalisering Landelijk Gebied, Brabantserfgoed, Cultureelhistorische complexen en Campusontwikkelingen. Apart onderdeel binnen de portefeuille zijn de stimuleringsmaatregelen Woningbouw. Dit betreffen tijdelijke maatregelen die zullen worden afgebouwd.

Naast de uitvoering van projecten beheert het Ontwikkelbedrijf deelnemingen in vennootschappen die tot taak hebben om grondexploitaties en een opstalexploratie op te zetten en uit te voeren, te weten:

- De Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte CV/BV (ORR) 28%
- De Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij CV/BV (TOM) 50%
- Business Park Aviolanda BV (BPA) 60%

Voor een nadere uitwerking hiervan wordt kortforshalve verwezen naar paragraaf 6 van de provinciale begroting (Verbonden Partijen)

In onderstaande tekst wordt per thema het provinciaal belang beschreven.

Ruimte voor Ruimte

Met de aanpak ruimte voor ruimte moet de provincie de kosten die worden gemaakt voor de sanering van de intensieve veehouderij, de glastuinbouw in kwetsbare gebieden en voormalige militaire terreinen in de EHS (mob-complexen) terugverdienen met de opbrengsten uit de ontwikkeling van relatief grote woningbouwkwavels. Het gaat daarbij om een bedrag van circa € 200 miljoen, waarvan op dit moment € 115 miljoen is terugverdiend.

De kavels worden ontwikkeld door de ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR). De ORR is een samenwerkingsverband tussen de Provincie, Grontmij, OPP en NIBC (NIBC: voorheen Nationale investeringsbank). De ORR moet ervoor zorgen dat, nadat het bestemmingsplan dat de ruimte voor ruimteontwikkeling mogelijk maakt is vastgesteld, zij kan beschikken over de gronden waarop de kavels kunnen worden ontwikkeld.

De aanpak ruimte voor ruimte wordt ook ingezet om problematische bedrijfsbeëindigingen of -verplaatsingen in de intensieve veehouderijbedrijven toch doorgang te kunnen laten vinden.

Bedrijventerreinen

In de Agenda van Brabant is het verbeteren van het vestigingsklimaat benoemd als een van de drie focusdoelen van de provincie. Het vestigingsklimaat wordt voor een belangrijk deel bepaald door de infrastructuur die beschikbaar is voor bedrijven. Bedrijventerreinen maken deel uit van deze infrastructuur. In Brabant is in totaal 17.000 ha bruto bedrijventerrein aanwezig, dit is circa 3,5% van het totale grondgebied.

Vanwege het industriële karakter en de logistiek gunstige ligging heeft Brabant relatief veel bedrijventerreinen. Circa 20 procent van de totale oppervlakte bedrijventerrein in Nederland is in Noord-Brabant te vinden. De daar gevestigde bedrijven bieden werkgelegenheid aan ruim 448.500 werknemers. Dat is 37 procent van de Brabantse werkgelegenheid. Naar verwachting neemt de werkgelegenheid op Brabantse bedrijventerreinen tot 2020 verder toe.

Vanwege de belangrijke betekenis van bedrijventerreinen voor het vestigingsklimaat in Noord-Brabant is de planning, programmering en ontwikkeling van bedrijventerreinen dan ook benoemd als een van de provinciale kerntaken.

Glastuinbouwprojecten

De glastuinbouwsector in Noord-Brabant is van belang voor versteviging en verduurzaming van de plattelandseconomie. In Noord-Brabant is in totaal circa 1500 ha netto glas aanwezig, dit is circa 0,3 % van het totale grondgebied. De sector genereert inkomen, bindt kennis aan zich en blijkt te kunnen omgaan met de gepropageerde integrale ketenvorming binnen het brede agrocluster. Ook biedt de sector specifieke werkgelegenheid: er manifesteert zich door de schaalvergroting een groeiende behoefte aan technisch, administratief en commercieel (kader)personeel. De verwachting is dat de werkgelegenheid in de glastuinbouw de komende decennia per hectare niet veel zal afnemen. Er zal sprake zijn van verdere productieverhoging en de productiviteit per manjaar zal door automatisering van werkzaamheden en verbetering van werkomstandigheden stijgen. Automatisering en robotisering zijn ook kansen voor het ontstaan van nieuwe economische dragers. Daar komt nog bij dat ruimtelijk gesproken Noord-Brabant een gunstige positie heeft voor glastuinbouwontwikkeling. Zo is er sprake van een goede geografische ligging ten opzichte van grote bevolkingsconcentraties, een gunstige ligging nabij de mainports Rotterdam en Antwerpen (voor afvoer van producten), de nabijheid van de Greenports Westland en Venlo (met concentraties van verschillende ketenpartijen).

Gezien het belang van de glastuinbouw voor de economie van Noord-Brabant willen wij de verdere ontwikkeling van de glastuinbouw in bepaalde gebieden mogelijk maken. Dit willen we doen door enerzijds het bieden van ruimtelijke mogelijkheden en anderzijds door het stimuleren van innovatie en technologische vernieuwing. Daarnaast willen we de ruimtelijke kwaliteit van Noord-Brabant en natuur en landschap versterken. Daarom willen we niet overal glastuinbouw ontwikkelen en de plekken die we daarvoor wel geschikt vinden, dienen duurzaam ingericht te worden.

Spoorzones

Tot de strategische doelstellingen van het programma Mooi Brabant behoort het stimuleren van de herstructurering van spoorzones. De transitie van de sterk verouderde spoorzones wordt gezien als een fundamentele kwaliteitslag die recht doet aan de identiteit van de Brabantse steden. Het provinciaal Ontwikkelbedrijf kan deze ontwikkelingen ondersteunen en mede financieren.

Voor de uitvoering van de Reconstructie is het van belang om verdere dynamiek in de intensieve veehouderij te krijgen. Om dit te versnellen is het belangrijk voldoende locaties beschikbaar te hebben voor verplaatsers. De Provincie heeft daarom al in 2003 uitgesproken hiervoor actief locaties te willen verwerven. Vanaf 2005 zijn concreet locaties verworven, hoofdzakelijk in de landbouwontwikkelingsgebieden. Hierbij werd gestreefd naar een gezamenlijke grondexploitatie met de gemeenten. Provinciale Staten hebben in maart 2010 besloten géén nieuwvestiging meer toe te staan, behoudens enkele lopende zaken. Hiermee is voor de Provincie de grondslag vervallen om actief locaties te verwerven. De beschikbare geschikte bestaande locaties kunnen door ondernemers op de markt verworven worden, er is geen reden voor tussenkomst door de Provincie.

Stimuleren Woningbouw

Een bijzonder onderdeel binnen het Ontwikkelbedrijf zijn de maatregelen in het kader van de stimulering van de woningbouw. Begin 2009 hebben PS besloten om € 400 miljoen beschikbaar te stellen voor tijdelijke maatregelen om de effecten kredietcrisis te dempen. Hiervan is € 250 miljoen, waarvan € 200 miljoen revolverend, gereserveerd voor het stimuleren van de woningbouw. Ten behoeve van dit project is een krediet van € 45 miljoen afgezonderd van de reserve grondbank. De provincie heeft een pakket aan maatregelen ontwikkeld dat uiteenvalt in maatregelen voor de consumenten, waaronder de Brabantse Verkoopgarantie, en maatregelen voor producenten in de vorm van maatwerkoplossingen zoals leningen, garantstellingen en Brabants Investeringsfondsen ten behoeve van nieuwbouwwoningen. De oorspronkelijke looptijd van de stimuleringsmaatregelen was 2,5 jaar. Na consultatie van de commissie Ruimte & Milieu is besloten de maatregelen voor de stimulering van de woningbouw in een zorgvuldig afbouwtraject af te ronden.

Het contractbeheer van de uitstaande leningen en garanties alsmede het beheer van de opgerichte Brabants Investeringsfondsen voor nieuwbouwwoningen is ondergebracht bij het ontwikkelbedrijf. Ook het beheer en exploitatie van de woningbouwportefeuille die ontstaat door de aankoop van woningen in het kader van de Brabantse Verkoopgarantie valt onder de verantwoordelijkheid van het ontwikkelbedrijf.

Brabants erfgoed, Cultuurhistorische complexen

In de Agenda van Brabant is de ambitie uitgesproken om tot de Europese top van (industriële) kennis- en innovatieregio's te behoren. Om deze ambitie te realiseren zijn vijf investeringsdomeinen benoemd. Eén van deze domeinen is het Brabants mozaïek. Hierbinnen is aandacht voor het bijzondere woon- en leefmilieu in de regio van cruciaal belang. De grote cultuurhistorische complexen in hun unieke regiospecifieke landschappelijke omgeving zijn de dragers van de identiteit van de Brabant Mozaïek.

Deze identiteitsdragers worden door functieverlies bedreigd in hun voortbestaan. De revitalisering van Brabants' cultuurhistorisch en industrieel erfgoed kan een belangrijke impuls vormen om tegemoet te komen aan de vraag naar bijzondere woon- en werkmilieus. Het erfgoed heeft uitstekende meerwaarde voor de kenniseconomie in Noord-Brabant. Landgoederen, kastelen, kloosters, kazernes en fabrieken vormen een aantrekkelijke en ontspannen setting voor vergaderen, ontmoeten en contemplatie.

De provincie draagt door gerichte investeringen bij aan een zorgvuldige herbestemming van dit voor Brabant zo kenmerkende erfgoed.

Campusontwikkelingen

Noord-Brabant heeft de ambitie om tot de Europese top van (industriële) kennis- en innovatieregio's te behoren om welvaart en de duurzame ontwikkeling in de regio te stimuleren. Om innovatieve economische bedrijvigheid in de Brabantse regio te stimuleren zijn broedplaatsen en open innovatie van belang. Campussen hebben specifieke eigenschappen die open innovatie stimuleren. In de Agenda van Brabant is verwoord dat campusontwikkeling, gekoppeld aan een (boven)regionale agenda, nadrukkelijk kansen biedt om de ambitie van Brabant te realiseren.

Overdiepse Polder

Indien noodzakelijk zal in 2012 de gerechtelijke onteigeningsprocedure voor de laatste 'dossiers' worden afgerond.

Infrastructuur

In het meerjaren investeringsprogramma infrastructuur, ruimte en transport MIRT wordt aangegeven welke infrastructurele projecten er zullen worden uitgevoerd. De provincie

draagt zorg voor de benodigde aankoop van gronden. Afhankelijk van de prioritering binnen het programma MIRT zal voor de volgende wegvakken de grondverwerving in 2012 kunnen worden afgerond: N260, N261, N264, N277, N279, N283, N617, N639 en de N641. Deze aankopen zullen worden gefinancierd uit de algemene provinciale- en BDU middelen.

Wat mag dat kosten?

De grondverwerving ten behoeve van programma landelijk gebied worden gefinancierd uit de budgetten van het provinciaal meerjarenprogramma voor het landelijk gebied en de grondverwerving ten behoeve van de aanleg van provinciale infrastructuur uit de

budgetten (algemene- en BDU-middelen) van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT-programma).

Voor de investeringen van het Ontwikkelbedrijf is een krediet beschikbaar van € 235 miljoen; de risico's worden gedekt uit een risico reserve van het Ontwikkelbedrijf.

Deze reserve heeft per 1-1-2012 een omvang van 48,6 miljoen. Daarnaast is er voor de dekking van de risico's van het project Stimuleren woningbouw een risicoreserve. Deze risicoreserve heeft een begrote omvang per 1-1-2012 van 39,3 miljoen (rekening houdend met toekomstige geraamde storting in 2012 tot en met 2014).

Binnen beide reserves zijn voor projecten of stimuleringsregelingen risicoreserveringen opgenomen. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Programma	Thema	Projectnaam	Bedragen x € 1.000
04 Economie	Bedrijventerreinen	Logistiek Park Moerdijk	6.500
-	Deelnemingen	A2 Corridor	37
		Businesspark Aviolanda B.V.	6.524
02 Ruimte	Glastuinbouwprojecten	Agro-food cluster West Brabant	800
	Glastuinbouwprojecten, garantstellingen	Projectvestiging glastuinbouw Deurne TOM	3.806
			3.500
02 Ruimte		Aarle Rixtel: opstal 6	326
-		Deurne: Helenaveen	101
		Eften-Leur: Bankenstraat	26
		Den Bosch: Kloosterstraat	76
02 Ruimte		K.V.L. terrein Oisterwijk	253
02 Ruimte		Polder Janneezand	100
		Lierop: Steemertseweg	143
		Middelbeers: Straatsedijk	562
		Streekrekening: De Peel	658
		LOG Graspeel	980
		LOG Deurne	372
		LOG Haaren	150
		LOG Stille Wille	150
		LOG Overloosvlak	525
02 Ruimte	Beschikbare ruimte voor risico-afdekking		23.011
Totaal			48.600

Risicoreserve stimulering woningbouw

Programma	Regeling	Subregeling	Bedragen x € 1.000
02 Ruimte	Algemene kosten Startersleningen	Inhuur expertisebeheerskosten opkoopregeling Beheerskosten	11.449 194
	Waardebescherming		804
	Opkoopregeling		22.767
-	Maatwerk producenten	garantiestellingen renteloze leningen	287 2.490
	Investeringsfonds		1.400
Totaal			39.391

Hierbij is rekeninggehouden met toekomstige stortingen over de jaren 2012 t/m 2014 van € 900.000 per jaar.

Financiële begroting

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor dat de financiële begroting dient te bestaan uit het overzicht van lasten en baten en een uiteenzetting van de financiële positie met daarbij een toelichting die ingaat op a. de belangrijkste verschillen t.o.v. de vorige begroting, en b. de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd.

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2011 en de begroting 2012 zijn per productgroep toegelicht in de begrotingsprogramma's.

De meerjarenraming is gedetailleerd opgenomen in bijlage 1.

De belangrijkste verschillen tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 zijn toegelicht in bijlage 1b.

Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd.

Basis

De begroting 2012 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de ramingen van de doorwerking van PS-besluiten en GS-besluiten t/m 12 juli 2011.

De basis voor de begroting en de meerjarenraming is het financieel perspectief tot en met de Kaderbrief 2011.

De Begroting 2012 en de meerjarenraming 2012-2015 zijn opgebouwd op basis van de meerjarenraming 2011-2014 rekeninghoudend met het financieel perspectief van de Kaderbrief 2011.

Indexering

De provinciale meerjarenbegroting wordt jaarlijks bijgesteld voor de nominale ontwikkelingen. Daarbij worden de cijfers van het Centraal Planbureau (CPB) zoals gepubliceerd in de Macro Economische Verkenning (MEV) betrokken. In onderstaande tabel zijn de percentages aangegeven voor 2012 e.v. waarmee in de begroting 2012 is rekening gehouden.

	2011	2012 e.v.
Rekenrente (gebaseerd op lange renteprognose)	3,5%	3,5%
Prijsontwikkeling	1,75%	1,75%
Loonkostenontwikkeling	1,75%	1,75%
Index bruto overheidsinvesteringen	1,5%	1,5%

Rente

De rekenrente is gebaseerd op de verwachte lange rente of kapitaalmarktrente, zijnde de rente voor langlopend krediet (10-jaarsrente). Als ijkpunt hiervoor dient de CPB-prognose uit de Macro Economische Verkenning (MEV), in combinatie met de renteverwachting van de Bank van Nederlandse Gemeenten. In dat perspectief is het logisch om voor 2012 e.v. - de nieuwe meerjarenraming strekt tot en met 2015 - een rekenrente aan te houden van 3,5%.

In de jaren 2012 t/m 2015 wordt rekening gehouden met een gelijkblijvend rentepercentage.

Op de reserves wordt geen rente bijgeschreven.

Kapitaallasten

In de raming van de kapitaallasten is rekening gehouden met de nieuwe investeringen op grond van het meerjarige investeringssschema zoals opgenomen in de begroting in bijlage 16. De kapitaallasten van deze investeringen voor de jaren 2012 t/m 2015 zijn in de begroting en meerjarenraming verwerkt.

In het accountantsrapport bij de jaarstukken 2009 heeft de provinciale accountant geadviseerd de bijdragen aan investeringen van derden niet langer te activeren, maar meteen als last in de exploitatie te nemen. In vervolg hierop is bij de voorjaarsnota 2010 door PS besloten de desbetreffende boekwaarden van deze activa vervroegd af te schrijven ten laste van reserve Essent-component balansverkortings.

Formatie

Bij de Agenda van Brabant is vastgesteld dat de provinciale organisatie de komende jaren zal krimpen van 1.390 fte naar 1.000 fte.

De formatiereductie bestaat uit circa 165 fte als gevolg van taakvermindering en rond 225 fte als gevolg van overdracht van taken (aan derden), waaronder de RUD's (regionale uitvoeringsdiensten voor vergunningverlening en -handhaving). De formatiereductie door taakvermindering (165 fte) is in formatieve en financiële zin verwerkt in de begroting 2011 en verder.

De (financiële) vertaling van de formatiereductie als gevolg van overdracht van taken (225 fte) heeft nog niet plaatsgevonden. Dit is pas mogelijk op het moment dat duidelijk is wanneer en in welke mate taken worden overgedragen. De middelen om in de toekomst derden voor deze taken te kunnen betalen, blijven zolang beschikbaar binnen de provinciale begroting.

De structurele formatieomvang van 1.000 fte vanaf 2015 is afgestemd op het structurele takenpakket van de provincie zoals dat ontstaat na de taakafbouw als gevolg van de Agenda van Brabant. Hierbij wordt een deel van de kosten samenhangend met deze 1.000 fte, conform bestendig beleid, doorbelast naar de investeringsbegroting. Referentie daarbij vormt voor ons de norm van 4% die Europa in haar programma's hanteert.

Salariskosten

De structurele salariskosten zijn gebaseerd op de toegestane formatierestante op basis van een 36-urige werkweek. In de raming is rekening gehouden met een normatieve onderbezetting van de personeelsformatie van 0%. De collectieve arbeidsovereenkomst voor de sector provincies loopt tot 1 juni 2011.

Een toelichting op de formatie en personeelskosten is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Algemene dekkingsmiddelen

Provinciefonds

De raming van de uitkering uit het provinciefonds 2012 t/m 2015 is gebaseerd op de cijfers en uitgangspunten van de september-circulaire 2010. De cijfers van de juni-circulaire 2011 zullen zoals gebruikelijk samen met de consequenties van de nieuwe

rijksbegroting (vertaald in de septembercirculaire van het provinciefonds) worden betrokken bij de financiële actualisering in de Najaarsbrief.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Conform het uitgangspunt in het bestuursakkoord Tien voor Brabant worden de opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) niet autonoom verhoogd. Wel heeft een jaarlijkse inflatiecorrectie plaats op basis van CPB-cijfers (CPB: Centraal Planbureau). Slechts indien ons relatief lage opcententarif in de lopende herziening van het provinciefonds een nadelig effect heeft op de uitkering uit het provinciefonds, kan heroverweging van dit opcententarif plaatsvinden en dan alleen binnen de marges van redelijkheid.

Voor de prijsontwikkeling hanteren we op dit moment een indexpercentage van 1,75% (afgeleid van de CPB-prognoses). Op basis hiervan is in het bestuursakkoord een extra MRB-opbrengst begroot van € 35 mln in 2012-2015. Voor 2012 gaan wij uit van een opcententarif van 72,9.

Investeringen

De investeringsbegroting kan worden verdeeld in drie domeinen:

- een investeringsagenda die oploopt tot circa € 800 mln in relatie tot de Agenda van Brabant en de opbrengst van de aandelen Essent (deze investeringsagenda is gekoppeld aan een spaarreserve, ook wel investeringsportefeuille genoemd)
- De eerste tranche van in totaal € 278,9 miljoen is als volgt verdeeld:
- Energietransitie: als kans voor innovatie en duurzaamheid € 71,2 mln (PS 59/10)
  - BrabantStad Culturele Hoofdstad: de kunst van het samenleven € 50,0 mln (PS 76/10)
  - Olympisch Plan Brabant: versterking sportinfrastructuur € 40,0 mln (PS 77/10)
  - Grootchalige cultuurhistorische complexen € 61,5 mln (PS 78/10)
  - Landschappen van allure € 56,2 mln (PS 79/10)

b. een investeringsvolume van € 750 mln voor weginfrastructuur (op basis van het zogenoemde spaar- en financieringsfonds weginfrastructuur);

c. het reguliere investeringssschema met een jaarvolume van gemiddeld € 50 mln (aan provinciale investeringen die geactiveerd worden en over meerdere jaren worden afgeschreven), voornamelijk provinciale wegen. (zie bijlage 16).

In begrotingsprogramma 7 zijn de investeringen van de investeringsagenda en van het spaar- en investeringfonds opgenomen.

Van de geactiveerde investeringen uit het reguliere investeringsschema (zie bijlage 16) zijn de geraamde kosten van rente en afschrijvingen in de begroting opgenomen. Alle vervangings-investeringen van de provincie maken deel uit van het reguliere investeringsprogramma.

De kapitaallasten voor deze reguliere investeringen in de infrastructuur zijn onderdeel van programma 5 Mobiliteit. De kapitaallasten van het Noordbrabantse museum behoren tot het programma 6 Cultuur en samenleving. De kapitaallasten van het provinciehuis vormen onderdeel van de paragraaf bedrijfsvoering en worden via de toerekening van de apparaatskosten over de programma's in de begroting verdeeld.

Vaste activa

De 3^e Nota Kapitaaldienst vormt de grondslag voor de indeling van de vaste activa en de methodiek van afschrijven. Voor de diverse soorten activa is in die nota zowel de wijze van afschrijven als de afschrijvingstermijn vastgelegd.

In afwijking van 3^e Nota zijn met het PS-besluit bij voorjaarsnota 2010 de geactiveerde bijdragen aan investeringen van derden vervoegd afgeschreven en zullen geen nieuwe investeringsbijdragen aan derden worden geactiveerd.

Onderhoud kapitaalgoederen

De in de begroting opgenomen lasten voor onderhoud van wegen, vaarwegen en provinciale gebouwen zijn gebaseerd op de vigerende onderhoudsplannen. Er is in de begroting geen sprake van achterstallig onderhoud.

Toerekening apparaatskosten

De personeelskosten en de kosten van de ondersteunende activiteiten van de eenheden personeel en organisatie, financiën, communicatie, bestuurlijke en juridische zaken, automatisering en facilitaire dienstverlening worden tot de zogenaamde apparaatskosten gerekend. Deze kosten zijn op basis van de geraamde inzet van fte's aan de begrotingsprogramma's toegerekend. (zie bijlage 3 kostenverdeelstaat).

Mutaties in reserves en voorzieningen

Het eigen vermogen van de provincie bestaat uit de algemene reserve en uit de bestemmingsreserves.

Op blz. 177/178 zijn de geraamde stortingen en onttrekkingen van de bestemmingsreserves en de algemene reserve opgenomen. De ramingen zijn gebaseerd op de instellingsbesluiten van de reserves zoals die door PS zijn vastgesteld. PS besluiten over de mutaties in de reserves en kunnen ook een andere bestemming aan de gelden in de reserves geven.

Een nadere toelichting op de reserves is opgenomen in bijlage 10a. Het verloop van de reserves is opgenomen in bijlage 10b.

EMU-saldo

Bij de begroting en Jaarstukken wordt door het Rijk een berekening van het EMU-saldo verlangd. Op deze wijze kan het Rijk het EMU-saldo van de lagere overheden monitoren

Het EMU-saldo van de provincie Noord-Brabant is voor de jaren 2011 t/m 2013 in onderstaande tabel weergegeven. De raming voor 2011 is gebaseerd op de begrotingscijfers t/m juli.

EMU-saldo begroting	bedragen x € 1.000	
begr.2011	begr.2012	begr.2013
-219.383	-243.854	-162.010

Overzicht van lasten baten

In het overzicht van lasten en baten (zie de volgende pagina's) worden de lasten, de baten en het saldo van elke productgroep gerecapituleerd opdat Provinciale Staten een integraal inzicht hebben in de begrotingsbedragen die zij met de vaststelling van de begroting autoriseren.

De lasten en baten in dit overzicht sluiten aan bij de overzichten van lasten en baten zoals die bij elk programma en elke productgroep in het programmadeel van de begroting zijn opgenomen.

Overzicht van lasten en baten begroting 2012

Bedragen x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo
01 Programma Bestuur			
01.01 Provinciebestuur	5.814	358	-5.457
01.02 Bestuurlijke samenwerking	15.225		-15.225
01.03 Interbestuurlijk toezicht	739	553	-186
Apparaatskosten	6.741		-6.741
Totaal programma	28.519	911	-27.608
02 Programma Ruimte			
02.01 Ruimtelijke ontwikkeling	8.932	120	-8.812
02.02 Vitaal platteland	11.090	4.572	-6.518
02.03 Sterk stedelijk netwerk	30.536		-30.536
Apparaatskosten	19.708		-19.708
Totaal programma	70.266	4.692	-65.574
03 Programma Ecologie			
03.01 Water	45.931	26.402	-19.529
03.02 Milieu	58.402	16.049	-42.354
03.03 Natuur en Landschap	54.906	37.031	-17.875
Apparaatskosten	52.850		-52.850
Totaal programma	212.089	79.481	-132.607
04 Programma Economie			
04.01 Algemeen economisch beleid	26.094	2.301	-23.793
04.02 Economisch programma Brabant	12.153	369	-11.784
04.04 Internationalisering en EU-programma's	61.956	50.000	-11.956
Apparaatskosten	4.512		-4.512
Totaal programma	104.715	52.670	-52.044
05 Programma Mobiliteit			
05.01 Mobiliteit	89.256	22.913	-66.343
05.02 Openbaar vervoer	168.936	126.532	-42.404
05.03 Infrastructuur/provinciale wegen	91.729	32.584	-59.145
Apparaatskosten	24.867		-24.867
Totaal programma	374.788	182.030	-192.759
06 Programma Cultuur en samenleving			

Overzicht van lasten en baten begroting 2012

Bedragen x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo
06.01 Cultuur	33.192	508	-32.684
06.02 Jeugd	194.587	182.313	-12.274
06.03 Samenleving	24.613	334	-24.279
06.04 Sociaal cultureel beleid	32.154		-32.154
Apparaatskosten	12.508		-12.508
Totaal programma	297.054	183.155	-113.899
07 Programma Investeringsagenda			
07.01 Energietransitie	24.100		-24.100
07.02 Landschappen van allure			
07.03 2018 Brabant samen Culturele hoofdstad			
07.04 Sportplan Brabant 2016	900		-900
07.05 Grootschalige cultuurhistorische complexen			
07.06 Spaar- en financieringsfonds infrastructuur			
Apparaatskosten	3.224		-3.224
Totaal programma	28.224		-28.224
Algemeen financieel beleid			
31.02 Algemene dekkingsmiddelen	21.476	450.716	429.240
31.03 Onvoorzien	958		-958
31.03 Stelposten	52.666		-52.666
Totaal algemeen financieel beleid	75.100	450.716	375.616
Totaal lasten en baten	1.190.755	953.655	
Geraamd resultaat vóór bestemming			-237.100
		Stortingen in reserves	-137.903
		Onttrekkingen aan reserves	375.003
Geraamd resultaat ná bestemming			0

Overzicht gemeente resultaatbestemming per programma

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Bedragen x € 1.000	
	Storting	Saldo mutatie
Programma 1 Bestuur		
Reserve Rekenkamer	322	322
Reserve Brabant 2050		2.000
Reserve regionale structuurversterking (Alg.res.)		12.965
Programma 2 Ruimte		
Reserve grondbank	931	24.837
Reserve regionale structuurversterking (Alg.res.)		6.300
Reserve ISV	8.122	-5.512
Reserve investeringsbudget landelijk gebied		1.558
Res.cofinanciering Europese programma's		213
Res.uitvoeringsimpuls reconstructie		3.500
Programma 3 Ecologie		
Reserve externe veiligheid	3.374	143
Reserve PWP	12.142	3.252
Res.decentralisatieuitkering bodem	8.446	6.144
Reserve regionale structuurversterking (Alg.res.)		6.784
reserve ISV		5.600
Reserve revitalisering landelijk gebied	3.042	5.903
Reserve investeringsbudget landelijk gebied	3.995	4.265
Reserve luchtkwaliteit		145
Programma 4 Economie		
Reserve Bedrijventerreinen	3.660	3.424
Reserve IAB-4		1.700
Reserve pieken in de delta		5.250
Reserve investeringsbudget landelijk gebied		362
Res.cofinanciering Europese programma's	1.000	7.128
Reserve regionale structuurversterking (Alg.res.)		11.084
Programma 5 Mobiliteit		
Reserve BMIT	112	22.045
Reserve N-69	1.759	-1.759

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Storting	Onttrekking	Bedragen x € 1.000
			Saldo mutatie
Reserve vernieuwing OV		1.032	1.032
Reserve herhuisvesting districten		150	150
Programma 6 Cultuur en samenleving			
Reserve IDOPS		4.975	4.975
Reserve instandhouding onroerend erfgoed	546	7.046	6.500
Reserve regionale structuurversterking (Alg.res.)		13.590	13.590
Reserve cofinanciering Europese programma's		10	10
Programma 7 Investeringsagenda			
Reserve Essent Investeringsagenda		25.000	25.000
Reserve spaar en financieringsfonds	50.000		-50.000
Algemeen financieel beleid			
Algemene reserve voorfinanciering	6.009	5.868	-141
Algemene reserve overhevelingen		17.364	17.364
Algemene reserve doorgeschoven ruimte		21.449	21.449
Algemene Reserve component Essent	28.914	109.713	80.800
Reserve kantoorinnovatie		2.000	2.000
Res Basisinfrastructuur en duurzame prodmid.	5.530	5.530	
Algemene reserve industrielaawaai		200	200
Afoming reserves		1.925	1.925
Reserve uitvoeringskstin agenda van Brabant		100	100
Totaal resultaatbestemming	<u>137.903</u>	<u>375.004</u>	<u>237.101</u>
Totaal lasten en baten	<u>1.190.755</u>	<u>953.655</u>	
Totaal lasten/baten incl. resultaatbestemming	<u>1.328.658</u>	<u>1.328.658</u>	
Geraamd resultaat ná bestemming			<u>0</u>

Financiële positie

Een gezonde financiële positie van de provincie komt in de begroting en meerjarenraming tot uitdrukking in een adequaat weerstandsvermogen en in een sluitende begroting.

Weerstandsvermogen

Voor een toelichting op het weerstandsvermogen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen. De weerstandscapaciteit is voldoende om de genormeerde risico's van de provincie op te kunnen vangen.

Sluitende begroting

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat inzicht wordt gegeven in de incidentele lasten en baten van de begroting. Dat is van belang voor het inzicht in het structureel evenwicht van de begroting.

Voor een juist beeld van dat structurele evenwicht van de budgettaire positie van de provincie worden de incidentele lasten, de incidentele baten en de mutaties in de reserves uit de begrotingscijfers geëlimineerd

Uit onderstaand overzicht blijkt dat de begroting in evenwicht is bij vergelijking van regel A (de lasten + de storting in de reserves) met regel B (de baten + de onttrekkingen aan de reserves)

Als de cijfers van de begroting worden gecorrigeerd voor de incidentele componenten (alle mutaties in de reserves en de incidentele lasten en incidentele baten) dan blijkt een meerjarig batig structureel saldo (regel E = D -/- C).

N.B. Incidentele lasten en baten zijn die lasten en baten die niet langer dan drie jaar in de begroting voorkomen. Tot de incidentele lasten wordt ook de stapelpost nieuw beleid van het bestuursakkoord "Tien voor Brabant" gerekend die voorsnog aan alle vier de jaren van het bestuursakkoord is toegerekend. Een gedetailleerd overzicht van de incidentele lasten en baten is in bijlage 15 opgenomen).

Recapitulatie structureel evenwicht	begr.2011	begr.2012	begr.2013	begr.2014	begr.2015
Lasten Programma Bestuur	31.417	28.519	28.425	13.542	15.193
Lasten Programma Ruimte	113.754	70.266	113.383	37.498	30.626
Lasten Programma Ecologie	305.342	212.089	290.885	93.918	74.017
Lasten Programma Economie	183.764	104.715	38.646	20.396	18.017
Lasten Programma Mobiliteit	377.097	374.788	329.124	260.910	246.420
Lasten Programma Cultuur en samenleving	348.323	297.054	270.400	257.489	254.777
Lasten Programma Investeringsagenda	22.400	28.224	19.126	8.768	4.791
Lasten Algemeen financieel beleid	56.751	75.100	80.442	83.875	87.801
Storting in reserves	465.811	137.903	133.441	130.149	109.741
A Totaal lasten + storting in reserves	1.904.659	1.328.658	1.303.871	906.544	841.383
Af: incidentele lasten	-602.905	-426.281	-429.333	-86.332	-90.452
Af: storting in reserves	-465.811	-137.903	-133.441	-130.149	-109.741
C Structurele lasten	835.943	764.474	741.098	690.064	641.191

Recapitulatie structureel evenwicht	begr.2011	begr.2012	begr.2013	begr.2014	begr.2015
Baten Programma Bestuur	1.623	911	926	943	959
Baten Programma Ruimte	23.560	4.692	44.333	2.765	195
Baten Programma Ecologie	81.326	79.481	140.266	11.270	9.498
Baten Programma Economie	96.904	52.670	7.971	0	0
Baten Programma Mobiliteit	268.486	182.030	176.584	149.119	144.271
Baten Programma Cultuur en samenleving	189.844	183.155	184.918	182.821	182.821
Baten Programma Investeringsagenda	0	0	0	0	0
Baten Algemeen financieel beleid	582.059	450.716	462.083	467.888	453.328
Onttrekkingen aan reserves	660.857	375.004	286.790	91.739	50.311
B Totaal baten + onttrekkingen aan reserves	1.904.659	1.328.658	1.303.871	906.544	841.383
Af: incidentele baten	-380.194	-138.516	-156.000	-3.401	-619
Af: onttrekkingen aan reserves	-660.857	-375.004	-286.790	-91.739	-50.311
D Structurele baten	863.608	815.139	861.081	811.404	790.454
E Structurele baten +/- structurele lasten	27.665	50.665	119.983	121.340	149.263

Nieuw beleid in de begroting

De begroting bevat de middelen voor het nieuwe beleid waartoe in het bestuursakkoord "Tien voor Brabant" is besloten. Bij elk programma in de begroting zijn de middelen voor nieuw beleid uit dit bestuursakkoord aangegeven.

Nieuw beleid is verder nog opgenomen in programma 07 Investeringsagenda waar de investeringen met betrekking tot de investeringsagenda (uit de reserve Essent) en de investeringen uit de spaar- en investeringreserve wegeninfrastructuur zijn opgenomen.

Bezuinigingen

Vertrekpunt voor de kaderbrief 2011 (PS 32/11) is het saldo van de najaarsbrief 2010. Dit saldo is afgeleid van de bestaande meerjarenbegroting, inclusief Agenda van Brabant en inclusief het bezuinigingspakket dat oploopt tot € 75 mln in 2016 waartoe bij de vaststelling van de Agenda van Brabant door PS is besloten (PS 29/10). Een gecorrigeerde cijferopstelling van dit pakket van bezuinigingen per programma is onderstaand meerjarig aangegeven. Deze bezuinigingen zijn volledig in de cijfers van de begroting 2012 en meerjarenraming verwerkt.

Bezuinigingen	Bedragen x € 1.000					
Programma	Rek.2010.	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
Lasten						
01 Bestuur	0	-456	-649	-670	-693	-690
02 Ruimte	0	0	-209	-218	-218	-931
03 Ecologie	0	0	-3.303	-3.613	-7.775	-8.334
04 Economie	-77	-84	-3.395	-3.936	-3.946	-4.054
05 Mobiliteit	0	-1.218	-3.788	-4.652	-5.790	-7.926
06 Cultuur en samenleving	0	1.250	-8.398	-10.383	-16.402	-19.101
Financieel beleid	0	3.280	-7.964	-8.770	-8.772	-8.775
Bedrijfsvoering	0	-251	-135	-946	-2.193	-3.611
Personeelskosten	0	-156	-823	-820	-896	-1.310
Totaal bezuiniging lasten/uitgaven	-77	2.365	-28.664	-34.008	-46.684	-54.731
Baten						
05 Mobiliteit	0	0	0	0	100	200
Financieel beleid	0	1.199	1.964	1.497	2.625	1.948
Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	550
Personeelskosten	0	0	3.138	5.247	8.499	12.594
Totaal bezuiniging baten/inkomsten	0	1.199	5.102	6.744	11.225	15.292
Totaal generaal bezuinigingen	-77	1.166	-33.766	-40.751	-57.909	-70.024

Doeluitkeringen van het Rijk en Europees geld

Naast de algemene uitkering uit het provinciefonds ontvangt de provincie ook specifieke uitkeringen van het Rijk. Verreweg de grootste doeluitkeringen die de provincie ontvangt zijn die voor de jeugdzorg en de brede doeluitkering verkeer en vervoer.

Totaal ontvangt de provincie in 2012 € 373,1 miljoen aan doeluitkeringen van het Rijk (zie specificatie in bijlage 17) en voor € 55,8 miljoen subsidies vanuit Brussel (zie bijlage 18).

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat als onderdeel van de uiteenzetting over de financiële positie in de begroting inzicht gegeven moet worden in de arbeidskostengerelateerde verplichtingen met een jaarlijks vergelijkbaar volume. Deze arbeidskostengerelateerde verplichtingen betreffen:

- het vakantiegeld
- de wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit
- de werkloosheidsuitkeringen
- de wachtgelden en pensioenen van (voormalige) gedeputeerden
- de wachtgelden van (voormalige) statenleden

Voor 2012 moet rekening worden gehouden met een totaal volume van ca. € 255.600, alsmede met de uitvoeringskosten die de uitkeringsinstantie in rekening brengt van ca. € 4.800.

Deze verplichtingen zijn meerjarig als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000	2012	2013	2014	2015
uitkeringen	256	256	256	256
uitvoeringskosten	5	5	5	5

Vroegpensioen (FPU) en 57+-regeling

Tot en met 2006 konden medewerkers vervoegd met pensioen, met de zgn. FPU. (Voor bepaalde leeftijdsgroepen staat die mogelijkheid overigens nog steeds open.) In bepaalde situaties komt een deel van de kosten ten laste van de provincie.

Daarnaast is in het kader van de personeelsreductie eind 2005 aan medewerkers die op 31-12-2005 57 jaar of ouder waren de gelegenheid geboden vervoegd uit te treden onder FPU-regime met een extra suppletie van provinciewege.

A.g.v. de wetswijziging m.b.t. de prépensioenen sterft de FPU-regeling uit, en is 2014 het laatste jaar waarin deze nog voorkomen.

Voor 2012 worden de kosten van de FPU-uitkeringen en de suppleties die voor rekening komen van de provincie geraamd op € 1.540.200 en de uitvoeringskosten die het ABP in rekening brengt op € 12.500.

De verplichtingen zijn meerjarig als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000	2012	2013	2014	2015
FPU + suppletie	1.540	1.124	708	
uitvoeringskosten ABP	13	9	5	

Verplichtingen inzake wachtgelden van (voormalig) gedeputeerden *

Op grond van hun rechtspositie hebben gedeputeerden na beëindiging van het GS-lidmaatschap recht op een wachtgeld-uitkering, waarvan de duur o.m. gerelateerd is aan de duur van het lidmaatschap.

Op dit moment maken 4 GS-leden gebruik van de wachtgeldregeling.

Uitgaande van de actuele verplichtingen, is rekening te houden met de volgende meerjarige consequenties:

Bedragen x € 1.000	2012	2013	2014	2015
wachtgelden vml. GS-leden	203	88		

Hieronder wordt per categorie meerjarig inzicht gegeven in deze verplichtingen.

Bedragen zijn exclusief indexering (prijspeil 2011).

Vakantiegeld

Het vakantiegeld wordt in de exploitatie verantwoord voor zover dat daadwerkelijk is uitbetaald. Uitbetaling geschiedt in de maand mei, zodat aan het eind van het jaar een verplichting ontstaat van 7 maanden vakantiegeld. Dat komt neer op een totaalbedrag van ca. € 3,1 miljoen. In verband met verdere formatie-reductie zal de verplichting naar verwachting de komende jaren iets teruglopen. Meerjarig is het beeld van deze verplichtingen:

Bedragen x € 1.000	2012	2013	2014	2015
vakantiegeld	2.985	2.985	2.985	2.985

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit

De wachtgelduitkeringen worden structureel in de begroting opgenomen. Voor 2012 moet rekening worden gehouden met een totaal volume van ca. € 111.300 voor de provinciale organisatie en ca. € 45.300 voor de oud-medewerkers van het ETIN; totaal € 156.600. In de loop van de jaren lopen deze verplichtingen verder af.

Deze verplichtingen zijn meerjarig als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000	2012	2013	2014	2015
wachtgelden	157	144	73	41

Werkloosheidsuitkeringen

Sinds 2001 is ingeval van werkloosheid ook voor ambtenaren de WW van toepassing. Omdat de Provincie eigen risicodragers is, worden de kosten van de uitkeringen en arbeidsrechtelijke aanvullingen, alsmede uitvoeringskosten van de aanvullingen door de uitvoeringsorganen bij de provincie in rekening gebracht. Deze kosten worden structureel in de begroting opgenomen.

Vanaf 1 januari 2011 is de provincie ook eigen risicodragers geworden voor de zgn. WGA-uitkeringen o.g.v. de Wet Inkomens en Arbeid. (Tegenover dit laatste staat een forse besparing op de premies voor de sociale lasten.)

Verplichtingen inzake wachtgeld van (voormalige) statenleden

Op grond van hun rechtspositie hebben ook statenleden na beëindiging van hun lidmaatschap van Provinciale Staten recht op een wachtgeld-uitkering, tot maximaal 2 jaar. Er zijn op dit moment 8 lopende verplichtingen a.g.v. de verkiezingen 2011. De meerjarige consequenties daarvan zijn:

Bedragen x € 1.000 wachtgeld vml. PS-leden	2012	2013	2014	2015
	76	13		

Ook hier is geen rekening is gehouden met toekomstige situaties. In de praktijk doen die zich wel voor, waardoor er ook een risico is van wachtgeld-betalingen in 2012 e.v. De wachtgeldregeling is echter dermate versoepeld, dat de omvang van de uitkeringen zeer beperkt zal zijn. (Alle inkomsten uit arbeid die uitgaan boven het minimum loon worden dan met de uitkering verrekend.)

.In deze cijfers is nl. rekening gehouden met de huidige situatie, waarin inkomsten uit andere arbeidsverhoudingen worden verrekend. De werkelijke situatie kan hiervan afwijken en zal indien dit zich voordoet aanleiding zijn tot bijstelling van de ramingen.

Verplichtingen inzake pensioenen van (voormalig) gedeputeerden*

Op grond van hun rechtspositieregeling bouwen gedeputeerden tijdens hun bestuursperiode pensioenrechten op. Die rechten worden tot op heden niet ondergebracht bij een pensioenverzekeraar. Dat betekent dat iemand die in het verleden gedeputeerde van Noord-Brabant is geweest, bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd recht heeft op pensioen ten laste van de provincie.

Sinds een aantal jaren kan er bij verandering van werking geopteerd worden voor overdracht van pensioenkapitalen. Door verschillende gedeputeerden is van die mogelijkheid gebruik gemaakt, zowel overdracht van de provincie naar elders als van overdracht van elders naar de provincie. Dit laatste betekent dat het uit te betalen pensioen niet alleen het pensioen o.g.v. het GS-lidmaatschap betreft, maar ook het pensioen van voormalige betrekkingen (voor zover dat begrepen is in het overgedragen kapitaal).

Rekening houdend met een verplichting tot het 95^e levensjaar, geven de bestaande pensioenuitkeringen in meerjarenperspectief het volgende uitgaven-beeld:

Bedragen x € 1.000 pensioenen vml. GS-leden	2012	2013	2014	2015
	467	467	467	467

Ook hiervoor geldt dat de werkelijke situatie hiervan kan afwijken. Zodra een vml. GS-lid 65 wordt kan deze de Provincie verzoeken om een pensioenuitkering.

* A.g.v. een wettelijke verplichting is in IPO-verband een aanbesteding gaande om de gehele uitvoering van de Wet APPA onder te brengen bij een externe uitvoeringsorganisatie.

Ter voorbereiding daarop zullen alle aanspraken in beeld worden gebracht van alle voormalige gedeputeerden die in de toekomst enig recht op pensioen ten laste van de Provincie kunnen doen gelden.

Geprognosteerde balans

Vaste activa

In de meerjarenbegroting 2010 tot en met 2013 zijn de boekwaarden van de vaste activa als volgt geraamd:

Omschrijving	bedragen x € 1.000				
	Stand per 1-jan-2012	Stand per 31-dec-2012	Stand per 31-dec-2013	Stand per 31-dec-2014	Stand per 31-dec-2015
Immateriële vaste activa	197.576	177.086	157.095	137.673	118.328
Materiële vaste activa					
Inv. met economisch nut	60.960	66.693	63.711	60.269	56.805
Inv. met maatschappelijk nut	299.790	318.913	352.816	390.815	387.443
Financiële vaste activa	2.692.281	2.797.711	2.842.995	2.837.564	2.838.915
Totaal activa	3.250.608	3.360.403	3.416.617	3.426.321	3.401.491

Een gespecificeerd overzicht van het verloop van de boekwaarde van de Immateriële en materiële vaste activa gedurende de periode 2012-2015, inclusief de daarbij gehanteerde afschrijvingsmethodiek zoals vastgelegd in de 3^e Nota Kapitaaldienst, is opgenomen in de bijlage 7 Immateriële vaste activa en bijlage 8 Materiële vaste activa.

Een gedetailleerd overzicht van de reguliere investeringen in materiële vaste activa inclusief alle vervangingsinvesteringen, is opgenomen in bijlage 16.

De financiële vaste activa bestaan uit:

- de uit de verkoopopbrengst Essent aangeschafte obligaties tot een bedrag van € 1.999.750.000;
- de balanswaarde van de deelnemingen ad € 50.910.126 is gespecificeerd opgenomen in de paragraaf verbonden partijen
- de Verstrekte geldleningen opgenomen in bijlage 9b.

Financiering

Voor de financiering van de vaste activa zijn de volgende geraamde middelen beschikbaar.

Omschrijving	bedragen x € 1.000				
	Stand per 1-jan-2012	Stand per 31-dec-2012	Stand per 31-dec-2013	Stand per 31-dec-2014	Stand per 31-dec-2015
Algemene reserve	245.109	155.513	83.634	93.043	103.972
Reserve Essent	2.384.365	2.278.565	2.240.798	2.241.463	2.250.724
Bestemmingsreserves	409.374	367.669	323.966	352.301	391.540
Voorzieningen	17.084	14.697	4.282	5.926	6.885
Opgenomen vaste geldleningen	3.177	1.211	0	0	0
Saldo (gefinancierd met kortlopende passiva)	191.499	542.749	763.938	733.588	648.370
Totaal passiva	3.250.608	3.360.403	3.416.617	3.426.321	3.401.491

Een gespecificeerd overzicht van het verloop van de passiva is opgenomen in:

Bijlage 10 reserves, bijlage 11 voorzieningen en bijlage 12 opgenomen geldleningen.

Verleende garanties en waarborgen

Het totaal van de gewaarborgde geldleningen en de door de provincie afgegeven garanties is in onderstaande tabel opgenomen

Verleende garanties en waarborgen	Bedragen x € 1.000	
	Jaarrek.2010	Begroting 2011 Begroting 2012
Zorginstellingen*	3.601	6.307 3.009
Nationaal Groenfonds**	16.310	11.580 12.498
Garantieverplichtingen***	553.859	595.569 605.742
	573.770	613.457 621.250

Toelichting

* Het beleid van de provincie is er op gericht om de gewaarborgde geldleningen aan (met andere provincies) gewaarborgde geldleningen aan het nationaal groenfonds. Het zorginstellingen onder te brengen bij het waarborgfonds voor de zorgsector (WFZ). Zie aandeel van Noord-Brabant is in bovenstaande tabel vermeld. De specificatie is bijlage 13a Gewaarborgde geldleningen

** De provincie Noord-Brabant heeft een aandeel van 13,1% in de gemeenschappelijk (met andere provincies) gewaarborgde geldleningen aan het nationaal groenfonds. Het aandeel van Noord-Brabant is in bovenstaande tabel vermeld. De specificatie is opgenomen in bijlage 13b Gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen.

***De hier opgenomen bedragen betreffen de door de provincie afgegeven garanties waarop de reeds gerealiseerde aanspraken in mindering zijn gebracht. De specificatie hiervan is opgenomen in bijlage 13c Garantieverplichtingen.

Bijlagen Begroting 2012

PS 47/11

Bijlagen Begroting 2012

Inhoud	Blz.
1 Meerjarenraming	
a Meerjarenraming Programma's / productgroepen / producten	1
b Toelichting op aanmerkelijke verschillen tussen jaarrekening 2010 en begroting 2012	17
2 Meerjarenraming bedrijfsvoering	21
3 Kostenverdeelstaat	23
4 Kapitaallasten - afschrijvingen	28
5 Kapitaallasten - rentelasten	29
6 Geprognoseerde balans	30
7 Immateriële vaste activa	32
8 Materiële vaste activa	34
9 Financiële vaste activa	
a Deelnemingen	42
b Verstrekte geldleningen	44
10 Reserves	45
11 Voorzieningen	59
12 Vaste schulden	61
13 Borg- en garantstellingen	
a Gewaarborgde geldleningen	62
b Gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen	63
c Garantieverplichtingen	64
14 Inkomensoverdrachten-subsidiebudgetten	68
15 Overzicht van incidentele lasten en incidentele baten	74
16 Investeringschema (reguliere investeringen)	76
17 Overzicht van specifieke bijdragen van het Rijk	77
18 Overzicht van bijdragen van de Europese Unie	78

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
01	Programma Bestuur						
01.01	<u>Provinciebestuur</u>						
01.01.10	PS / Griffie						
	Totaal lasten product	2.536.539	3.052.295	3.062.407	3.108.945	3.153.331	3.226.510
	Totaal baten product	449.476	343.285	351.422	357.575	363.834	370.199
01.01.20	GS / CdK						
	Totaal lasten product	3.792.816	3.769.292	2.751.936	2.792.701	2.831.997	2.896.238
	Totaal baten product	116.623	6.267	6.267	6.267	6.267	6.267
	Totaal lasten productgroep	6.329.356	6.821.587	5.814.343	5.901.646	5.985.328	6.122.748
	Totaal baten productgroep	566.099	349.552	357.689	363.842	370.101	376.466
01.02	<u>Bestuurlijke samenwerking</u>						
01.02.01	Bestuurlijke samenwerking						
	Totaal lasten product	6.403.275	15.794.965	15.224.573	15.236.329	589.136	2.459.136
	Totaal baten product	686.198	748.920	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	6.403.275	15.794.965	15.224.573	15.236.329	589.136	2.459.136
	Totaal baten productgroep	686.198	748.920	0	0	0	0
01.03	<u>Interbestuurlijk toezicht</u>						
01.03.01	Specifiek toezicht						
	Totaal lasten product	17.909	78.024	3.098	3.154	3.208	3.264
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
01.03.02	Generiek toezicht						
	Totaal lasten product	1.356.251	750.168	736.024	747.801	759.781	772.287
	Totaal baten product	546.873	524.202	552.932	562.614	572.457	582.473
	Totaal lasten productgroep	1.374.160	828.192	739.122	750.955	762.989	775.551
	Totaal baten productgroep	546.873	524.202	552.932	562.614	572.457	582.473
	Apparaatskosten	10.315.750	7.972.750	6.740.992	6.535.882	6.204.499	5.835.616

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal lasten programma Bestuur	24.422.541	31.417.494	28.519.030	28.424.812	13.541.952	15.193.051
	Totaal baten programma Bestuur	1.799.169	1.622.674	910.621	926.456	942.558	958.939
02	Programma Ruimte						
02.01	Ruimtelijke ontwikkeling						
02.01.01	Ruimtelijke ontwikkeling en - kwaliteit						
	Totaal lasten product	203.442	193.128	193.705	193.303	196.040	46.207
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
02.01.02	Ruimtelijke ontwikkelingsprojecten						
	Totaal lasten product	4.252.290	3.160.517	86.079	86.203	86.332	86.463
	Totaal baten product	30.171	305.000	0	0	0	0
02.01.03	Ontwikkelbedrijf						
	Totaal lasten product	542.961	20.263.676	7.503.400	1.822.132	1.089.698	668.451
	Totaal baten product	113.992	2.552.112	71.158	76.174	81.284	82.591
02.01.04	Ontwikkelingsmaatschappij ruimte voor ruimte						
	Totaal lasten product	323.889	1.254.150	1.149.000	1.149.000	1.149.000	1.100.000
	Totaal baten product	35.789	41.650	49.000	49.000	49.000	0
	Totaal lasten productgroep	5.322.583	24.871.471	8.932.184	3.250.638	2.521.070	1.901.121
	Totaal baten productgroep	179.952	2.898.762	120.158	125.174	130.284	82.591
02.02	Vitaal platteland						
02.02.01	Regievoering						
	Totaal lasten product	9.421.319	11.253.120	4.747.361	3.956.265	1.257.138	739.905
	Totaal baten product	174.020	0	0	0	0	0
02.02.02	Landbouwkundige structuurverbetering						
	Totaal lasten product	5.646.301	7.478.308	5.986.593	49.245.237	257.660	0
	Totaal baten product	4.114.264	5.190.040	4.428.578	37.799.023	257.660	0
02.02.03	Glastuinbouw						
	Totaal lasten product	530.124	500.000	0	3.000.000	0	0

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal baten product	500.000	500.000	0	3.000.000	2.353.662	0
02.02.04	Europese programma's						
	Totaal lasten product	2.050.621	4.064.522	355.883	6.765.634	195.137	170.258
	Totaal baten product	-227	503.194	143.069	3.408.991	23.500	112.575
	Totaal lasten productgroep	17.648.365	23.295.950	11.089.837	62.967.136	1.709.935	910.163
	Totaal baten productgroep	4.788.057	6.193.234	4.571.647	44.208.014	2.634.822	112.575
02.03	<u>Sterk stedelijk netwerk</u>						
02.03.01	Wonen						
	Totaal lasten product	3.567.401	7.957.088	18.050.514	10.218.912	3.310.222	2.930.267
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
02.03.02	Stedelijke projecten						
	Totaal lasten product	6.564.526	15.333.107	6.480.000	7.358.276	700.000	700.000
	Totaal baten product	30.377	0	0	0	0	0
02.03.03	ISV						
	Totaal lasten product	9.649.486	20.637.308	2.609.593	3.996.840	3.715.049	0
	Totaal baten product	18.856.087	14.468.131	0	0	0	0
02.03.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	991.139	1.546.543	3.395.526	6.482.843	7.401.756	7.123.463
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	20.772.552	45.474.046	30.535.633	28.056.871	15.127.027	10.753.730
	Totaal baten productgroep	18.886.464	14.468.131	0	0	0	0
	Apparaatkosten	19.100.257	20.112.484	19.708.160	19.108.495	18.139.654	17.061.176
	Totaal lasten programma Ruimte	62.843.757	113.753.951	70.265.814	113.383.140	37.497.686	30.626.190
	Totaal baten programma Ruimte	23.854.473	23.560.127	4.691.805	44.333.188	2.765.106	195.166
03	Programma Ecologie						

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
03.01	Water						
03.01.01	Water algemeen						
	Totaal lasten product	686.331	2.345.243	2.237.668	2.018.646	1.946.501	1.838.074
	Totaal baten product	81.404	45.938	0	0	0	0
03.01.02	Hoogwaterbescherming						
	Totaal lasten product	6.244.889	823.947	952.455	954.912	1.052.915	1.056.300
	Totaal baten product	227.985	0	0	0	0	0
03.01.03	Oppervlaktewaterkwaliteit en inrichting						
	Totaal lasten product	7.409.462	11.999.791	16.264.133	26.431.120	1.849.310	1.882.729
	Totaal baten product	2.418.593	2.381.113	5.078.564	10.148.471	0	0
03.01.04	Grondwaterkwaliteit						
	Totaal lasten product	6.244.536	8.091.114	14.681.071	22.238.930	7.482.154	7.332.692
	Totaal baten product	6.283.955	7.558.590	13.300.541	21.306.936	5.549.630	5.399.630
03.01.05	Waterkwaliteit						
	Totaal lasten product	5.394.349	3.526.466	11.795.466	9.931.777	1.155.217	1.120.217
	Totaal baten product	4.336.334	800.000	8.022.750	4.323.739	0	0
03.01.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	18.446.042	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	44.425.609	26.786.561	45.930.793	61.575.385	13.486.097	13.230.012
	Totaal baten productgroep	13.348.271	10.785.641	26.401.855	35.779.146	5.549.630	5.399.630
03.02	Milieu						
03.02.01	Milieu Algemeen						
	Totaal lasten product	8.986.616	9.967.630	5.629.340	5.033.745	2.332.294	2.339.455
	Totaal baten product	538.139	2.089.824	1.517.560	1.517.560	1.517.560	1.517.560
03.02.02	Externe veiligheid						
	Totaal lasten product	6.581.427	3.137.161	163.586	133.586	133.586	133.586
	Totaal baten product	6.354.175	0	0	0	0	0

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
03.02.03	Lucht/geur/geluid						
	Totaal lasten product	11.060.612	10.330.120	5.531.131	5.651.274	2.701.494	247.202
	Totaal baten product	6.657.169	4.672.386	1.696.592	12.607	12.607	12.607
03.02.04	Bodem						
	Totaal lasten product	25.964.292	27.284.059	22.375.049	15.224.267	12.488.402	696.676
	Totaal baten product	5.182.294	5.922.765	5.880.107	4.467.362	2.476.911	851.153
03.02.05	Afval en grondstoffenbeheer						
	Totaal lasten product	1.719.826	5.656.455	1.283.380	1.291.405	1.299.811	1.308.766
	Totaal baten product	1.172.789	2.675.155	1.138.351	1.138.351	1.138.351	1.138.351
03.02.06	Landbouw						
	Totaal lasten product	13.029.017	33.134.296	18.518.138	30.256.214	771.832	772.957
	Totaal baten product	3.763.535	4.904.391	5.542.637	9.235.409	110.000	110.000
03.02.07	Handhaving						
	Totaal lasten product	6.334.729	8.743.743	4.828.197	3.450.914	3.133.065	3.080.516
	Totaal baten product	860.861	827.600	273.313	277.304	281.364	285.493
03.02.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	182.172	106.391	73.365	71.053	68.740	44.632
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	73.858.690	98.359.855	58.402.186	61.112.458	22.929.224	8.623.790
	Totaal baten productgroep	24.528.962	21.092.121	16.048.560	16.648.593	5.536.793	3.915.164
03.03	Natuur en landschap						
03.03.01	Natuur Algemeen						
	Totaal lasten product	3.111.841	3.186.889	2.612.666	3.075.773	2.646.967	2.683.782
	Totaal baten product	131.575	274.312	183.312	183.312	183.312	183.312
03.03.02	Natuurgebieden en -verbindingen						
	Totaal lasten product	31.208.472	101.039.335	38.058.483	94.925.989	1.275.000	1.275.000

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal baten product	22.215.183	46.836.401	34.860.099	83.094.973	0	0
03.03.03	Biodiversiteit						
	Totaal lasten product	2.240.413	4.987.452	592.523	556.216	446.384	454.140
	Totaal baten product	754.017	239.000	146.786	112.306	0	0
03.03.04	Landschap						
	Totaal lasten product	5.926.176	13.440.292	9.620.104	14.400.930	536.571	540.260
	Totaal baten product	922.715	2.098.655	1.840.740	4.447.222	0	0
03.03.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	38.497.005	4.021.880	4.021.880	4.021.880	4.021.880	1.571.880
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	80.983.907	126.675.848	54.905.656	116.980.788	8.926.802	6.525.062
	Totaal baten productgroep	24.023.489	49.448.368	37.030.937	87.837.813	183.312	183.312
	Apparaatskosten	47.952.541	53.519.236	52.849.985	51.216.101	48.576.335	45.637.836
	Totaal lasten programma Ecologie	247.220.748	305.341.500	212.088.620	290.884.732	93.918.458	74.016.700
	Totaal baten programma Ecologie	61.900.722	81.326.130	79.481.352	140.265.552	11.269.735	9.498.106
04	Programma Economie						
04.01	Algemeen economisch beleid						
04.01.01	Algemeen economisch beleid						
	Totaal lasten product	13.944.100	19.338.556	19.675.517	14.570.758	6.125.072	6.249.208
	Totaal baten product	-855.235	4.288.780	2.282.272	4.971.060	0	0
04.01.02	Kredietcrisis						
	Totaal lasten product	1.426.179	900.300	440.000	315.000	190.000	0
	Totaal baten product	698.162	1.500.000	0	0	0	0
04.01.03	Deelnames en partners in uitvoering						
	Totaal lasten product	3.214.310	2.952.158	3.208.475	1.783.436	1.790.789	2.093.818
	Totaal baten product	100.000	225.028	0	0	0	0

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
04.01.04	Energie						
	Totaal lasten product	3.316.758	8.253.767	23.833	5.193	5.285	5.376
	Totaal baten product	1.708	54.479	18.730	0	0	0
04.01.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	3.718.133	2.628.382	2.745.952	2.457.115	2.325.725	2.306.562
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	25.619.481	34.073.163	26.093.777	19.131.502	10.436.871	10.654.964
	Totaal baten productgroep	-55.365	6.068.287	2.301.002	4.971.060	0	0
04.02	<u>Economisch programma Brabant</u>						
04.02.01	MKB en ondernemerschap						
	Totaal lasten product	3.117.015	8.830.418	125.000	125.000	125.000	125.000
	Totaal baten product	176.996	255.418	0	0	0	0
04.02.02	Innovatie met topsectoren voor maatschappelijke opgaven						
	Totaal lasten product	6.715.996	9.879.904	7.319.265	2.600.000	2.250.000	1.671.112
	Totaal baten product	96.595	579.904	369.265	0	0	0
04.02.03	Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie						
	Totaal lasten product	6.565.916	5.916.422	586.685	599.606	612.748	626.119
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
04.02.04	Ruimte voor bedrijvigheid						
	Totaal lasten product	1.372.520	8.297.617	4.122.209	8.217.325	2.394.332	735.502
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	17.771.446	32.924.361	12.153.159	11.541.931	5.382.080	3.157.733
	Totaal baten productgroep	273.591	835.322	369.265	0	0	0
04.03	<u>Internationalisering en EU programma's</u>						
04.03.01	Internationalisering						

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal lasten product	1.428.104	388.701	4.849.860	354.806	359.840	288.669
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
04.03.02	Interreg subsidies						
	Totaal lasten product	1.753.270	949.532	302.981	243.195	64.711	30.545
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
04.03.03	OP Zuid Subsidies (Stimulus)						
	Totaal lasten product	38.504.156	107.000.000	56.803.317	3.000.000	0	0
	Totaal baten product	32.919.898	90.000.000	50.000.000	3.000.000	0	0
	Totaal lasten productgroep	41.685.529	108.338.233	61.956.158	3.598.001	424.551	299.214
	Totaal baten productgroep	32.919.898	90.000.000	50.000.000	3.000.000	0	0
	Apparaatskosten	6.081.582	6.607.835	4.511.523	4.374.250	4.152.467	3.905.585
	Totaal lasten programma Economie	91.158.038	181.943.592	104.714.617	38.645.684	20.395.969	18.017.496
	Totaal baten programma Economie	33.138.124	96.903.609	52.670.267	7.971.060	0	0
05	Programma mobiliteit						
05.01	Mobiliteit						
05.01.01	Strategische ontwikkelingen						
	Totaal lasten product	983.921	628.377	492.566	501.188	404.372	373.296
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
05.01.02	Goederenvervoer						
	Totaal lasten product	4.147.921	14.401.402	12.739.000	5.089.000	4.279.226	189.000
	Totaal baten product	1.013.517	223.669	0	0	0	0
05.01.03	Bereikbaarheid netwerkprogramma						
	Totaal lasten product	21.988.059	49.151.727	45.624.544	23.976.947	14.649.459	6.151.437
	Totaal baten product	11.127.536	14.212.392	6.000.000	0	0	0
05.01.04	DVM						
	Totaal lasten product	4.108.569	7.981.709	5.831.728	821.248	582.608	3.549.556

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal baten product	2.443.353	4.618.928	2.492.733	430.961	430.961	430.961
05.01.05	Stimulering verkeersveiligheid						
	Totaal lasten product	2.033.119	3.960.000	4.900.000	2.000.000	900.000	900.000
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
05.01.06	Regionale maatregelen						
	Totaal lasten product	23.922.805	26.187.683	16.470.745	13.750.000	17.801.650	17.000.000
	Totaal baten product	21.215.311	27.664.779	14.420.745	11.700.000	15.751.650	16.445.143
05.01.07	Fiets in de versnelling						
	Totaal lasten product	173.594	4.050.401	2.800.000	700.000	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
05.01.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	67.783.323	144.730	397.566	605.512	780.514	825.960
	Totaal baten product						
	Totaal lasten productgroep	125.141.310	106.506.029	89.256.149	47.443.895	39.397.829	28.989.249
	Totaal baten productgroep	35.799.717	46.719.768	22.913.478	12.130.961	16.182.611	16.876.104
05.02	Openbaar vervoer						
05.02.01	OV-beleid en strategische projecten						
	Totaal lasten product	6.968.940	19.642.501	45.400.000	30.854.683	1.754.773	504.773
	Totaal baten product	3.597.598	1.893.457	4.011.000	10.949.910	0	0
05.02.02	OV-ontwikkeelfunctie						
	Totaal lasten product	6.998.067	9.514.956	8.666.676	11.837.676	12.417.676	11.240.676
	Totaal baten product	901.742	172.625	897.000	0	0	0
05.02.03	OV-exploitatie						
	Totaal lasten product	115.956.913	114.982.000	114.469.000	97.707.352	97.707.352	97.857.352
	Totaal baten product	117.239.537	122.662.000	121.624.000	106.957.352	106.957.352	107.107.352
05.02.04	OV-monitoring en evaluatie						

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal lasten product	164.415	400.000	400.000	0	0	0
	Totaal baten product						
05.02.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	802.994	6.825	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	130.891.328	144.546.282	168.935.676	140.399.711	111.879.801	109.602.801
	Totaal baten productgroep	121.738.877	124.728.082	126.532.000	117.907.262	106.957.352	107.107.352
05.03	Infrastructuur/provinciale wegen						
05.03.01	Reconstructie en vervangingsinvesteringen						
	Totaal lasten product	311.075	3.600.000	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
05.03.04	Beheer en onderhoud						
	Totaal lasten product	14.160.782	12.140.889	13.039.286	14.818.935	12.659.152	12.416.024
	Totaal baten product	1.750.498	984.168	1.190.278	2.973.363	915.249	1.028.058
05.03.05	Majeuze projecten						
	Totaal lasten product	26.414.474	45.229.411	40.103.874	59.653.954	26.071.356	20.100.047
	Totaal baten product	18.853.463	96.054.403	31.394.036	43.572.353	25.063.641	19.259.745
05.03.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	129.334.753	36.550.884	38.586.316	42.909.364	47.872.734	53.331.364
	Totaal baten product						
	Totaal lasten productgroep	170.221.084	97.521.184	91.729.476	117.382.253	86.603.242	85.847.435
	Totaal baten productgroep	20.603.962	97.038.571	32.584.314	46.545.716	25.978.890	20.287.803
	Apparaatkosten	27.111.647	28.523.502	24.867.088	23.898.052	23.028.898	21.980.265
	Totaal lasten programma Mobiliteit	453.365.369	377.096.997	374.788.389	329.123.911	260.909.770	246.419.750
	Totaal baten programma Mobiliteit	178.142.555	268.486.421	182.029.792	176.583.939	149.118.853	144.271.259

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
06	Programma Cultuur en samenleving						
<u>06.01</u>	<u>Cultuur</u>						
06.01.01	Erfgoed						
	Totaal lasten product	34.785.043	32.504.265	21.498.268	12.372.733	9.095.122	9.213.522
	Totaal baten product	349.747	417.747	459.747	459.747	459.747	459.747
06.01.02	Professionele kunsten						
	Totaal lasten product	11.708.311	10.994.584	6.283.258	5.949.783	5.656.438	5.717.513
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
06.01.03	Amateurkunsten en cultuureducatie						
	Totaal lasten product	7.294.581	5.518.207	5.410.240	4.251.166	4.315.606	4.378.162
	Totaal baten product	55.128	48.000	48.000	48.000	48.000	48.000
	Totaal lasten productgroep	53.787.934	49.017.056	33.191.766	22.573.682	19.067.166	19.309.197
	Totaal baten productgroep	404.875	465.747	507.747	507.747	507.747	507.747
<u>06.02</u>	<u>Jeugd</u>						
06.02.01	Uitvoeringsagenda provinciale jeugdzorg						
	Totaal lasten product	196.187.495	188.426.178	181.647.182	181.632.608	181.617.234	181.600.929
	Totaal baten product	189.535.274	188.302.470	182.313.234	182.313.422	182.313.422	182.313.422
06.02.02	Uitvoeringsagenda transitie jeugdzorg						
	Totaal lasten product	14.273.312	18.895.437	12.940.158	6.905.683	6.158.638	5.919.685
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
06.02.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	6.640.646	0	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	217.101.453	207.321.615	194.587.340	188.538.291	187.775.872	187.520.614
	Totaal baten productgroep	189.535.274	188.302.470	182.313.234	182.313.422	182.313.422	182.313.422
<u>06.03</u>	<u>Samenleving</u>						
06.03.01	Leefbaarheid						

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal lasten product	15.067.400	32.624.400	15.664.423	8.103.475	2.555.314	2.600.020
	Totaal baten product	0	904.578	319.066	2.096.591	0	0
06.03.02	Gezondheid						
	Totaal lasten product	10.803.515	11.729.206	6.087.361	4.966.064	4.550.879	4.669.971
	Totaal baten product	743	0	0	0	0	0
06.03.03	Participatie						
	Totaal lasten product	3.897.883	4.528.664	2.861.085	3.622.847	2.086.027	494.321
	Totaal baten product	134.875	171.601	15.000	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	29.768.798	48.882.270	24.612.869	16.692.386	9.192.220	7.764.312
	Totaal baten productgroep	135.618	1.076.179	334.066	2.096.591	0	0
06.04	<u>Sociaal cultureel beleid</u>						
06.04.01	Media						
	Totaal lasten product	16.255.643	16.517.359	16.649.029	16.649.029	16.649.029	16.149.029
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
06.04.02	Regionale kennisinfrastructuur						
	Totaal lasten product	4.889.942	6.095.437	6.236.626	5.380.483	5.491.533	5.470.376
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
06.04.03	Vrije tijd en sport						
	Totaal lasten product	3.166.889	1.975.241	1.593.127	1.621.026	1.251.515	1.275.172
	Totaal baten product	23.750	0	0	0	0	0
06.04.04	Algemene ondersteuning van beleid						
	Totaal lasten product	5.907.354	5.761.833	5.827.789	4.748.242	4.505.019	4.581.857
	Totaal baten product						
06.04.98	Kapitaallasten						
	Totaal lasten product	732.666	1.156.669	1.847.678	2.069.776	2.044.346	1.879.009

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal baten product						
	Totaal lasten productgroep	30.952.493	31.506.539	32.154.249	30.468.556	29.941.442	29.355.443
	Totaal baten productgroep	23.750	0	0	0	0	0
	Apparaatskosten	13.460.071	13.415.634	12.507.713	12.127.139	11.512.268	10.827.816
	Totaal lasten programma Cultuur en samenleving	345.070.749	350.143.114	297.053.937	270.400.054	257.488.968	254.777.382
	Totaal baten programma Cultuur en samenleving	190.099.516	189.844.396	183.155.047	184.917.760	182.821.169	182.821.169
07	Investeringsagenda						
<u>07.01</u>	<u>Energietransitie</u>						
07.01.01	Solar en toptechnologie instituten						
	Totaal lasten product	0	13.000.000	11.600.000	13.300.000	5.800.000	2.000.000
	Totaal baten product						
07.01.02	Biobased economy						
	Totaal lasten product	0	7.200.000	6.300.000	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
07.01.03	Elektrisch rijden en slimme netwerken						
	Totaal lasten product	0	1.100.000	6.200.000	2.700.000	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	0	21.300.000	24.100.000	16.000.000	5.800.000	2.000.000
	Totaal baten productgroep	0	0	0	0	0	0
<u>07.02</u>	<u>Landschappen van allure</u>						
07.02.01	Landschappen van allure						
	Totaal lasten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten productgroep	0	0	0	0	0	0

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
<u>07.03</u>	<u>Brabantstad culturele hoofdstad</u>						
07.03.01	Spaar- en investeringsfondsinfra						
	Totaal lasten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten productgroep	0	0	0	0	0	0
<u>07.04</u>	<u>Olympisch plan</u>						
07.04.01	Sportplan Brabant						
	Totaal lasten product	0	1.100.000	900.000	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	0	1.100.000	900.000	0	0	0
	Totaal baten productgroep	0	0	0	0	0	0
<u>07.05</u>	<u>Cultuurhistorische complexen</u>						
	Totaal lasten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten productgroep	0	0	0	0	0	0
<u>07.06</u>	<u>Spaar- en investeringsfondsinfra</u>						
	Totaal lasten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten productgroep	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten productgroep	0	0	0	0	0	0
	Apparaatskosten			3.224.493	3.126.381	2.967.867	2.791.415
	Totaal lasten programma Investeringsagenda	0	22.400.000	28.224.493	19.126.381	8.767.867	4.791.415
	Totaal baten programma Investeringsagenda	0	0	0	0	0	0

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
31.02	Algemene dekkingsmiddelen						
31.02.01	Algemene heffingen totaal baten	213.170.000	214.000.000	217.000.000	222.000.000	226.000.000	230.000.000
31.02.02	Algemene uitkering provinciefonds Totaal lasten product Totaal baten product	27.900.000 161.325.205	26.550.000 98.562.297	0 77.878.848	0 78.997.477	0 76.703.804	0 52.790.000
31.02.03	Dividenden Totaal lasten product Totaal baten product	7.664.233 37.958.092	228.103 21.625.270	228.103 26.292.958	228.103 26.128.551	228.103 26.128.551	228.103 27.018.551
31.02.04	Financieringsfunctie Totaal lasten product Totaal baten product	31.726.107 160.929.192	21.456.444 137.506.214	21.247.752 129.543.860	20.749.733 134.236.319	20.179.959 138.007.798	20.102.895 142.900.323
31.02.05	BTW-compensatiefonds Totaal lasten product	126.545	0	0	0	0	0
31.02.06	Overige algemene dekkingsmiddelen Totaal lasten product	3.662.097	0	0	0	0	0
1000347	Onttrekking vrijval voorzieningen Totaal baten product	6.157.354 6.157.354	110.365.000 110.365.000	0 0	0 0	0 0	0 0
31.02	Totaal lasten productgroep Totaal baten productgroep	71.078.982 579.539.843	48.234.547 582.058.781	21.475.855 450.715.666	20.977.836 461.362.347	20.408.062 466.840.153	20.330.998 452.708.874
31.03	Stelposten						
31.03.01	Onvoorzien Totaal lasten product	0	0	958.402	1.308.402	1.308.402	1.308.402
31.03.03	Algemene stelposten						

Meerjarenraming Programma's/productgroepen/producten**Bijlage 1a**

Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
	Totaal lasten product	-90.446	5.526.448	52.665.774	58.155.888	62.158.617	66.161.392
	Totaal baten product	0	0	0	721.108	1.047.365	619.208
31.03.98	Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten product	0	0	0	0	0	0
31.03.99	Apparaatskosten						
	Totaal lasten product	-226.219	2.990.102	0	0	0	0
	Totaal baten product	0	0	0	0	0	0
31.03	Totaal lasten productgroep	-316.665	8.516.550	53.624.176	59.464.290	63.467.019	67.469.794
	Totaal baten productgroep	0	0	0	721.108	1.047.365	619.208
	Totaal generaal van de lasten	1.294.843.520	1.438.847.745	1.190.754.931	1.170.430.840	776.395.751	731.642.776
	Totaal generaal van de baten	1.068.474.403	1.243.802.138	953.654.550	1.017.081.410	814.804.939	791.072.721
	Resultaat vóór bestemming	-226.369.117	-195.045.607	-237.100.381	-153.349.430	38.409.188	59.429.945
31.04	Mutaties in reserves						
	Totaal stortingen in reserves	233.127.783	465.811.243	137.903.217	133.440.590	130.148.681	109.740.603
	Totaal onttrekkingen aan reserves	514.446.781	660.856.850	375.003.598	286.790.020	91.739.493	50.310.658
	Tot.generaal lasten + stortingen in reserves	1.527.971.302	1.904.658.988	1.328.658.148	1.303.871.430	906.544.432	841.383.379
	Tot.generaal baten + onttrekkingen aan reserves	1.582.921.184	1.904.658.988	1.328.658.148	1.303.871.430	906.544.432	841.383.379
	Resultaat ná bestemming	54.949.882	0	0	0	0	0

Toelichting op de aanmerkelijke verschillen tussen jaarrekening 2010 en begroting 2012

In voorgaande tabel zijn de lasten en baten per programma voor jaarrekening 2010 en begroting 2012 opgenomen. Conform BBV worden de aanmerkelijke verschillen op hoofdlijnen toegelicht. Bij de verklaring van de verschillen is uitgegaan van verschillen groter dan € 1 miljoen. De voordelige verschillen t.o.v. 2010 zijn aangegeven met (v), de nadelige verschillen t.o.v. 2010 met (n).

Programma 01 Bestuur

De lasten van de begroting 2012 zijn ten opzichte van de jaarrekening 2010 € 4,1 miljoen hoger.

Dit verschil wordt veroorzaakt door:

€ 8,8 miljoen (n): Hogere lasten in 2012 door kosten van integratie gemeente Oss-Lith en een groter aantal projecten in het kader van 'Samen investeren' in West Brabant.

€ 3,6 miljoen (v): Lagere toegerekende apparaatskosten in 2012.

€ 1,1 miljoen (v): Lagere kosten bestuur en lagere kosten interbestuurlijk toezicht in 2012 o.a. veroorzaakt door de bezuinigingen in het kader van de agenda van brabant.

Programma 02 Ruimte

Het verschil op het lastenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 7,4 miljoen nadelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door:

€ 3,6 miljoen (n): Hogere lasten in 2012 voor afwaardering aankopen groundbank (€ 7 mln) en lagere lasten in 2012 en lagere kosten voor verrommelde locaties (€ 3,2 mln).

€ 6,6 miljoen (v): Lagere lasten regievoering (€ 4,7 mln) en lagere lasten Europese programma's (€ 1,7 mln).

€ 9,8 miljoen(n): Hogere kosten uitvoering woningbouwproductie (€ 14,5 mln), hogere rentekosten woningbouw a.g.v. maatregelenpakket kredietcrisis (€ 2,4 mln) en lagere kosten in het kader van investeringsbudget stedelijke vernieuwing (€ 7 mln) vanwege afloop specifieke rijksuitkering isv.

€ 0,6 miljoen (n): Hogere toegerekende apparaatskosten in 2012.

Het verschil op het batenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 19,2 miljoen nadelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door het vervallen van de specifieke uitkeringen voor stedelijke vernieuwing.

Programma 03 Ecologie

Het verschil op het lastenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 35,1 miljoen voordelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door:

€ 1,5 miljoen (n) : Hogere kosten voor productgroep water in 2012 t.o.v. 2010 vanwege:

- uitvoering Provinciaal WaterPlan (-/- € 25,2 miljoen)
- weggevallen kapitaallasten a.g.v. besluit om geactiveerde investeringsbijdragen aan derden voor dijken in één keer af te schrijven (+ € 18,4 miljoen)
- weggevallen kosten van muskusrattenbestrijding en rivierbedcompensatie (+ € 5,3 miljoen)

€ 15,5 miljoen(v) :Lagere kosten voor productgroep milieu in 2012 t.o.v. 2010 vanwege:

- afloop programma schoon brabant (+ € 3,4 miljoen)
- afloop regeling externe veiligheid (+ € 6,4 miljoen)
- afloop rijksregeling luchtkwaliteit en beleids regel lucht(+ € 5,5 miljoen)
- lagere kosten bodemsanering (+ € 3,6 miljoen)

- hogere kosten landbouw door terugbetaling voorfinanciering verplaatsing intensieve veehouderij (-/- € 5,5 miljoen)
- Lagere kosten handhaving a.g.v. afloop activiteiten uit vorige bestuursakkoord (+ € 1,5 miljoen)

€ 26,1 miljoen(v): Lagere kosten in 2012 voor Natuur en landschap vanwege:

- weggevallen kapitaallasten a.g.v. besluit om geactiveerde investeringsbijdragen aan derden voor natuurgebieden in één keer af te schrijven (+ € 34,5 miljoen)
- hogere kosten uitvoering provinciaal meerjarenprogramma landelijk gebied (-/- € 6,9 miljoen)
- lagere kosten soortenbescherming (+ € 1,6 miljoen)
- afwikkeling kosten programma 'schoon brabant' voor verbinding Eindhoven met groene woud en groene peelvallei Helmond (-/- € 3,7 miljoen)

€ 4,9 miljoen (n) : Hogere toegerekende apparaatskosten in 2012 t.o.v. 2010.

Het verschil op het batenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 17,6 miljoen voordelig, hoofdzakelijk veroorzaakt door de hogere rijksbijdrage voor EHS in 2012.

Programma 04 Economie

Het verschil op het lastenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 13,6 miljoen nadelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door:

€ 5,6 miljoen (v) : betreft afloop maatregelen werkgelegenheid uit vorig bestuursakkoord.

€ 20,3 miljoen(n): hogere kosten voor internationale school en voor Europese EFRO-regeling (EFRO: Europees fonds voor regionale ontwikkeling)

€ 1,6 miljoen(v): Lagere toegerekende apparaatskosten in 2012 t.o.v. 2010.

Het verschil op het batenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 19,5 miljoen voordelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere Europese subsidies in 2012 voor toerisme en EFRO-OP Zuid.

Programma 05 Mobiliteit

Het verschil op het lastenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 78,6 miljoen voordelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door:

€ 35,9 miljoen(v): Lagere kosten voor mobiliteit in 2012 t.o.v. 2010 vanwege:

- weggevallen kapitaallasten a.g.v. besluit om geactiveerde investeringsbijdragen aan derden voor wegen en kanalen in één keer af te schrijven (+ € 67,4 miljoen)
- hogere kosten voor spoorse doorsnijdingen en samen investeren B5 (-/- € 23,6 miljoen), hogere kosten voor kanalen (-/- € 8,6 miljoen), hogere kosten voor verkeersveiligheid en voor dynamisch verkeersmanagement (-/- € 4,6 miljoen) en hogere kosten voor fiets in de versnelling (fiets plan stad -/- € 2,6 miljoen)
- lagere kosten regionale maatregelen, uitvoeringsprogramma SRE en luchtkwaliteit (+ € 7,5 miljoen)

€ 38,0 miljoen(n): Hogere kosten voor openbaar vervoer in 2012 t.o.v. 2010 vanwege aanleg strategische openbaar vervoer projecten.

€ 78,5 miljoen (v) Lagere kosten voor infrastructuur provinciale wegen vanwege:

- weggevallen kapitaallasten a.g.v. besluit om geactiveerde investeringsbijdragen aan derden voor wegen in één keer af te schrijven (+ € 90,7 miljoen)
- hogere kosten majeure projecten A4, N329, N261 (-/- 13,7 miljoen)

€ 2,2 miljoen (v) Lagere toegerekende apparaatskosten.

Het verschil op het batenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 3,9 miljoen voordelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere reizigersopbrengsten openbaar vervoer (+ € 2,1 miljoen), hogere bijdrage voor A4 (+ € 6 miljoen) en per saldo lagere rijksbijdrage brede doeluitkering verkeer en vervoer (-/- € 4,2 miljoen).

Programma 06 Cultuur en samenleving

Het verschil op het lastenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 48,0 miljoen voordelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door:

€ 20,6 miljoen(v): Lagere lasten door afloop cultuuractiviteiten vorig bestuursakkoord (+ € 13,3 miljoen), lagere kosten brabantstad culturele hoofdstad en bkbc (+ € 5,4 miljoen) en lagere kosten amateurkunstbeoefening (+ € 1,9 miljoen).

€ 22,5 miljoen(v): Lagere lasten jeugdzorg (€ 16 miljoen) en weggevalen kapitaallasten jeugdzorgcomplexen a.g.v. besluit om geactiveerde investeringsbijdragen aan derden in één keer af te schrijven (+ € 6,5 miljoen)

€ 5,2 miljoen (v): Het betreft de bezuinigingen op de activiteiten van de productgroep samenleving in het kader van de agenda van Brabant.

€ 1,3 miljoen (n): het betreft met name de hogere uitgaven voor bibliotheekwerk in 2012.

€ 1,0 miljoen (v): Lagere toegerekende apparaatskosten in 2012 t.o.v. 2010.

Het verschil op het batenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 6,9 miljoen nadelig. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere rijksuitkering voor de jeugdzorg in 2012.

Programma 07 Investeringsagenda

Het verschil op het lastenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 28,2 miljoen nadelig, waarvan:

- toegerekende apparaatskosten € 3,2 miljoen
- energietransitie is in 2012 € 24,1 miljoen
- het sportplan € 0,9 miljoen.

Algemeen financieel beleid

Het verschil op het lastenbudget tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2012 is € 4,3 miljoen nadelig, bestaande uit:

€ 49,6 miljoen(v): betreft :

- de weggevalen bijdrage aan het investeringsprogramma rijk-provincies van € 27,9 miljoen inclusief de uitgave in kader van herverdeling provinciefonds,
- de eenmalige afwaardering in 2010 van de deelnemingen € 7,5 miljoen
- de lasten op de financieringsfunctie in 2010 (€ 10,6 miljoen) .
- de afwikkeling van de schadeclaim in 2010 (ad € 3,6 miljoen)

€ 53,9 miljoen(n): betreft in hoofdzaak het in 2012 opgenomen bedrag voor onvoorzien van € 0,9 miljoen en de stelpost bestuursakkoord van € 51,4 miljoen.

De algemene inkomsten komen in 2012 € 128,8 miljoen lager uit dan in 2010 a.g.v.

- lagere uitkering provinciefonds en lagere integratieuitkeringen (-/- € 83,5 miljoen)
- lagere dividenduitkeringen (-/- € 11,7 miljoen)

- lagere inkomsten financieringsfunctie (-/- € 31,3 miljoen)
- vrijval voorzieningen in 2010 (-/- € 6,1 miljoen)
- hogere opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting in 2012 (+ € 3,8 miljoen)

De stortingen in de reserves vallen in 2012 t.o.v. 2010 € 95,2 miljoen lager uit.

De onttrekkingen aan de reserves vallen in 2012 t.o.v.2010 € 139,4 miljoen lager uit.

Meerjarenraming bedrijfsvoering		Bijlage 2					
Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
90.01	Bedrijfsvoering						
90.01.10	Personeel en organisatie	748.953	1.180.669	446.440	449.945	332.569	236.186
	Totaal lasten						
	Totaal baten						
90.01.20	Financiën planning en control	420.480	192.955	241.943	634.743	579.069	240.887
	Totaal lasten						
	Totaal baten	0	10.000	0	0	0	0
90.01.30	Communicatie	1.373.069	1.531.608	1.494.425	1.524.046	1.529.206	1.559.873
	Totaal lasten						
	Totaal baten						
90.01.40	Bestuurlijk juridische zaken	704.114	762.801	659.611	419.772	430.110	441.654
	Totaal lasten						
	Totaal baten	1.161	162	165	168	171	174
90.01.50	Informatisering en automatisering	8.666.362	12.714.919	9.048.308	7.358.897	6.826.702	6.248.917
	Totaal lasten						
	Totaal baten	5.946	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
90.01.60	Facilitaire voorzieningen	8.575.919	11.339.934	12.430.918	11.941.995	11.012.458	8.989.764
	Totaal lasten						
	Totaal baten	706.066	12.534	12.663	12.756	12.850	562.947
90.01.98	Kapitaallasten	4.141.380	3.580.887	3.686.043	3.921.388	3.864.484	3.824.416
	Totaal lasten						
	Totaal baten						
	Totaal lasten 90.01	24.630.277	31.303.773	28.007.688	26.250.786	24.574.598	21.541.697
	Totaal baten 90.01	713.173	29.196	19.328	19.424	19.521	569.621

Meerjarenraming bedrijfsvoering							Bijlage 2
Codering	Omschrijving	Jaarrek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
90.10	Personeelskosten						
90.10.10	Personeelskosten	105.987.294	105.221.665	99.558.721	97.447.639	92.872.086	89.495.357
	Totaal lasten	3.001.934	719.092	288.920	292.948	297.036	301.186
	Totaal baten						
	Totaal lasten 90.10	105.987.294	105.221.665	99.558.721	97.447.639	92.872.086	89.495.357
	Totaal baten 90.10	3.001.934	719.092	288.920	292.948	297.036	301.186
	Totaal lasten bedrijfsvoering	130.617.571	136.525.438	127.566.409	123.698.425	117.446.684	111.037.054
	Totaal baten bedrijfsvoering	3.715.108	748.288	308.248	312.372	316.557	870.807
	Saldo (baten +/- lasten)	-126.902.463	-135.777.150	-127.258.161	-123.386.053	-117.130.127	-110.166.247

Toerekening apparaatslasten

In de paragraaf bedrijfsvoering komen de lasten en de baten van de bedrijfsvoering tot uitdrukking. Een specificatie van deze lasten en baten van de bedrijfsvoering is opgenomen in bijlage 2.

Het saldo van de lasten en de baten van de bedrijfsvoering bedraagt voor de begroting 2012 € 127,3 miljoen.

Dit saldo - apparaatslasten genoemd - wordt toegerekend aan de programma's in de begroting en aan de investeringen/voorzieningen waar eveneens bedrijfsvoeringskosten aan verbonden zijn.

De verdeling naar de programma's in de begroting vindt plaats op basis van de formatie die bij elk programma in de begroting is aangegeven.

Een totaaloverzicht is onderstaand opgenomen.

Toegerekende apparaatskosten (bedragen in hele Euro's)		Begroting 2012	
		fte	apparaatslasten
<u>Toegerekende apparaatskosten aan programma's</u>			
01	Bestuur	48,71	6.740.992
02	Ruimte	142,41	19.708.160
03	Ecologie	388,02	52.849.985
04	Economie	32,60	4.511.523
05	Mobiliteit	194,14	24.867.088
06	Cultuur en samenleving	90,38	12.507.713
07	Investeringsagenda	23,30	3.224.493
Totaal toegerekende apparaatskosten aan programma's		919,56	124.409.954
90	<i>Bedrijfsvoering</i>	<i>301,81</i>	
<u>Toegerekende apparaatskosten investeringen en voorzieningen</u>			
03	Ecologie		2.000.000
05	Mobiliteit		848.207
Totaal toegerekende apparaatskosten			127.258.161

Opbouw kostensoorten naar economische categorie	Begroting 2012		Bijlage 3
	Lasten	Baten	Saldo
A/B/C. Salariskosten			
0.0	320.405	268.520	51.885
1.1	92.050.373	0	92.050.373
1.2	1.770.623	0	1.770.623
	94.141.401	268.520	93.872.881
D. Presentietiegelden en reis- en verblijfkosten			
2.3.1	1.458.299	8.400	1.449.899
E. Representatiekosten t.b.v. personeel			
2.3.1	423.760	0	423.760
F. Overige personeelskosten			
2.3.0	0	12.000	-12.000
2.3.1	3.497.096	0	3.497.096
	3.497.096	12.000	3.485.096
G. Bijkomende kosten salarisadministratie			
2.3.1	133.487	0	133.487
H. Administratiekosten			
2.3.1	91.279	0	91.279
I. Overige kosten			
0.0	150.664	0	150.664
J. Communicatie			
2.3.1	1.744.425	0	1.744.425
M. Huisvestingskosten			
2.1	2.000.000	0	2.000.000
2.2	2.000.000	5.318	1.994.682
2.3.1	2.190.024	4.500	2.185.524
3.0	278.660	0	278.660
6.0	5.261.088	0	5.261.088
	9.729.772	9.818	11.719.954
N. Kosten van kantine, keuken en serveerdienst			
2.3.1	1.227.090	0	1.227.090
O. Kantoor- en bureaunkosten			
2.2	273.930	0	273.930
2.3.1	2.802.358	2.845	2.799.513
6.0	223.714	0	223.714
	3.300.002	2.845	3.297.157
Q. Kosten van automatisering			
2.3.1	8.378.124	0	8.378.124

Opbouw kostensoorten naar economische categorie	Begroting 2012		Bijlage 3
	Lasten	Baten	Saldo
S. Kosten van bibliotheek en documentaire voorzieningen			
2.3.1	218.202	0	218.202
T. Overige kosten			
2.3.1	359.418	0	359.418
U. Juridische aangelegenheden			
1.1	0	165	-165
2.3.1	409.611	0	409.611
	409.611	165	409.446
V. Kosten GEO			
2.3.1	303.779	6.500	297.279
Totaal te verrekenen	125.566.409	308.248	127.258.161
Recapitulatie:			
1.1	92.050.373	165	92.050.208
1.2	1.770.623	0	1.770.623
2.1	2.000.000	0	2.000.000
2.2	2.273.930	5.318	2.268.612
2.3.0	0	12.000	-12.000
2.3.1	23.236.952	22.245	23.214.707
3.0	278.660	0	278.660
6.0	5.484.802	0	5.484.802
0.0	471.069	268.520	202.549
	127.566.409	308.248	127.258.161

Verdeling apparaatskosten over de functies**Bijlage 3**

Nr.	Omschrijving	Begroting 2012
<i>Toegerekende apparaatskosten aan programma's en producten</i>		
1.0	Provinciale Staten	1.421.987
1.1	Gedeputeerde Staten	812.562
1.3	Bestuurlijke organisatie	1.038.476
1.4	Financieel toezicht op gemeenten en gemeenschappelijke regelingen	1.785.451
1.6	Overige zaken betreffende algemeen bestuur	1.151.131
2.1	Openbare orde en veiligheid	2.041.157
3.0	Verkeer en vervoer, algemeen	1.237.068
3.1	Landwegen	16.070.159
3.3	Waterwegen	32.988
3.4	Vervoer	7.526.873
4.0	Waterhuishouding, algemeen	3.767.015
4.1	Waterschapsaangelegenheden	212.227
4.2	Waterkeringen	884.276
4.3	Kwantitatief beheer oppervlaktewater	1.326.413
4.4	Kwantitatief beheer grondwater	488.813
5.0	Milieubeheer, algemeen	4.723.853
5.2	Kwalitatief beheer grondwater en bodem	6.039.090
5.3	Bestrijding luchtverontreiniging	653.319
5.4	Bestrijding geluidhinder	1.088.604
5.5	Vergunningverlening en handhaving	18.611.378
5.6	Ontgrondingen	1.354.677
6.2	Natuur	10.543.524
7.0	Algemene economische aangelegenheden	3.224.493
7.1	Bevordering economische activiteiten	3.874.595
7.2	Nutsvoorzieningen	636.928
7.3	Agrarische aangelegenheden	10.900.631
8.0	Welzijn, algemeen	48.460
8.2	Lichamelijke vorming en sport	242.300
8.3	Kunst en oudheidkunde	4.555.235
8.4	Sociaal-cultureel werk en ontwikkeling	708.893
8.5	Maatschappelijke voorzieningen	3.562.898
8.8	Jeugdhulpverlening	3.389.927
9.0	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, algemeen	7.947.230
9.1	Ruimtelijke ordening	1.293.735
9.2	Volkshuisvesting	1.213.588
Totaal toegerekende apparaatskosten gewone dienst		124.409.954
<i>Toegerekende apparaatskosten investeringen en voorzieningen</i>		
3.1	Landwegen	2.000.000
4.4.	Kwantitatief beheer grondwater	848.207
Toegerekende apparaatskosten investeringen en voorzieningen		2.848.207
Totaal toegerekende apparaatskosten		127.258.161

Staat van verdeling kapitaallasten, onderdeel afschrijvingen.

Bijlage 4

	Omschrijving	Begroting 2012
LASTEN		
A.	Afschrijvingen	
	Materiële vaste activa	31.254.366
	Immateriële vaste activa	20.489.758
	TOTALE AFSCHRIJVINGSKOSTEN	51.744.124
BATEN		
A.	Doorberekende afschrijvingskosten aan kostenplaatsen	
	Huisvesting	2.315.547
	Drukkerij/kantoorinnovatie	54.500
	Automatisering	0
	Totaal doorberekende afschrijvingskosten aan kostenplaatsen	2.370.047
B.	Doorberekende afschrijvingskosten functies	
	0.1 Geldl.en uitzettingen => 1 jaar	20.489.756
	3.0 Verkeer en vervoer algemeen	12.861.200
	3.1 Landwegen	15.011.161
	3.3 Waterwegen	0
	3.4 Vervoer	242.384
	4.0 Waterhuishouding, algemeen	0
	4.2 Waterkeringen	0
	5.0 Milieubeheer algemeen	66.050
	6.2 Natuur	0
	7.1 Bevordering economische activiteiten	0
	7.3 Agrarische aangelegenheden	0
	8.3 Kunst en oudheidkunde	703.526
	8.8 Jeugdhulpverlening	0
	0.5 Algemene baten en lasten/onvoorzien	0
	Totaal doorberekende afschrijvingskosten functies	49.374.077
	TOTAAL BATEN AFSCHRIJVINGEN	51.744.124

TOELICHTING

Afschrijvingen

Voor een specificatie van de afzonderlijke vaste activa zij verwezen naar bijlage 7 en 8.

Staat van verdeling kapitaallasten, onderdeel rentelasten

Bijlage 5

	Omschrijving	Begroting 2012
LASTEN		
A.	Rente	
	Materiële vaste activa	13.061.227
	Immateriële vaste activa	0
	Verstrekte geldleningen	4.882.690
	Geactiveerde deelnemingen	2.044.517
	Bespaarde rente	(3.440.355)
	TOTAAL RENTELASTEN	16.548.079
BATEN		
A.	Doorberekende rentelasten aan kostenplaatsen	
	Huisvesting	1.297.448
	Drukkerij/kantoorinnovatie	18.548
	Totaal doorberekende rentelasten aan kostenplaatsen	1.315.996
B.	Doorberekende rentelasten functies	
	0.1 Geldl.en uitzettingen => 1 jaar	228.103
	1.0 Provinciale Staten	
	3.0 Verkeer en vervoer algemeen	5.414.331
	3.1 Landwegen	5.299.630
	3.3 Waterwegen	
	3.4 Vervoer	155.182
	4.0 Waterhuishouding, algemeen	
	4.2 Waterkeringen	
	5.0 Milieubeheer algemeen	7.315
	5.2 Kwalitatief beheer grondwater en bodem	
	6.2 Natuur	33.250
	7.1 Bevordering economische activiteiten	3.020.207
	7.3 Agrarischr aangelegenheden	49.000
	8.1 Educatie	1.121
	8.3 Kunst en oudheidkunde	1.068.776
	8.8 Jeugdhulpverlening	
	9.2 Volkshuisvesting	3.395.526
	0.6 Saldo kostenplaatsen	(3.440.355)
	Totaal doorberekende rentelasten functies	15.232.086
	TOTAAL RENTE-BATEN	16.548.082

TOELICHTING

Bespaarde rente

16.548.082

Financiële positie 2012

bijlage 6

Omschrijving	Stand per 1-jan-2012	Begrote mutaties			Stand per 31-dec-2012
		Vermeerderingen	Verminderen	Afschrijvingen	
Activa					
Immateriële vaste activa	197.576.204	0		20.489.758	177.086.446
Materiële vaste activa					
Inv. met economisch nut	60.960.323	9.123.000		3.390.577	66.692.746
Inv. met maatschappelijk nut	299.789.769	46.987.000		27.863.790	318.912.979
Financiële vaste activa	2.692.281.448	117.430.000	12.000.773		2.797.710.675
Totaal activa	3.250.607.743	173.540.000	12.000.773	51.744.124	3.360.402.846
Passiva					
Algemene reserve	245.108.630	6.009.152	95.604.621		155.513.161
Reserve Essent	2.384.364.660	28.913.508	134.713.050		2.278.565.118
Bestemmingsreserves	409.374.013	102.980.557	144.685.927		367.668.643
Voorzieningen	17.084.069	7.134.827	9.522.213		14.696.683
Opgenomen vaste geldleningen	3.177.278		1.966.774		1.210.504
Saldo	191.499.093	351.249.644			542.748.737
Totaal passiva	3.250.607.743	496.287.688	386.492.585	0	3.360.402.846

Financiële positie 2013

Omschrijving	Stand per 1-jan-2013	Begrote mutaties			Stand per 31-dec-2013
		Vermeerderingen	Verminderen	Afschrijvingen	
Activa					
Immateriële vaste activa	177.086.446			19.991.739	157.094.707
Materiële vaste activa					
Inv. met economisch nut	66.692.746	845.000		3.826.435	63.711.311
Inv. met maatschappelijk nut	318.912.979	65.341.000		31.437.999	352.815.980
Financiële vaste activa	2.797.710.675	57.969.000		12.684.773	2.842.994.902
Totaal activa	3.360.402.846	124.155.000	0	67.940.946	3.416.616.900
Passiva					
Algemene reserve	155.513.161	896.959	72.775.840		83.634.280
Reserve Essent	2.278.565.118	31.193.929	68.961.419		2.240.797.629
Bestemmingsreserves	367.668.643	101.349.701	145.052.760		323.965.584
Voorzieningen	14.696.683	7.155.926	17.571.013		4.281.596
Opgenomen vaste geldleningen	1.210.504		1.210.504		0
Saldo	542.748.737	221.189.074			763.937.811
Totaal passiva	3.360.402.846	361.785.589	305.571.536	0	3.416.616.900

Financiële positie 2014

bijlage 6

Omschrijving	Stand per 1-jan-2014	Begrote mutaties			Stand per 31-dec-2014
		Vermeerderingen	Verminderen	Afschrijvingen	
Activa					
Immateriële vaste activa	157.094.707	0		19.421.965	137.672.742
Materiële vaste activa					
Inv. met economisch nut	63.711.311	478.000		3.920.563	60.268.748
Inv. met maatschappelijk nut	352.815.980	73.251.000		35.251.773	390.815.207
Financiële vaste activa	2.842.994.902			5.430.773	2.837.564.129
Totaal activa	3.416.616.900	73.729.000	0	64.025.074	3.426.320.825
Passiva					
Algemene reserve	83.634.280	12.761.200	3.352.061		93.043.419
Reserve Essent	2.240.797.629	31.886.940	31.221.965		2.241.462.603
Bestemmingsreserves	323.965.584	85.500.541	57.165.467		352.300.658
Voorzieningen	4.281.596	7.187.090	5.542.712		5.925.974
Opgenomen vaste geldleningen	0				0
Saldo	763.937.811		30.349.640		733.588.171
Totaal passiva	3.416.616.900	137.335.771	127.631.845	0	3.426.320.825

Financiële positie 2015

Omschrijving	Stand per 1-jan-2015	Begrote mutaties			Stand per 31-dec-2015
		Vermeerderingen	Verminderen	Afschrijvingen	
Activa					
Immateriële vaste activa	137.672.742	0		19.344.901	118.327.841
Materiële vaste activa					
Inv. met economisch nut	60.268.748	519.000		3.982.954	56.804.793
Inv. met maatschappelijk nut	390.815.207	36.747.000		40.118.870	387.443.337
Financiële vaste activa	2.837.564.129	17.455.000		16.103.634	2.838.915.495
Totaal activa	3.426.320.825	54.721.000	0	79.550.359	3.401.491.466
Passiva					
Algemene reserve	93.043.419	13.129.030	2.200.000		103.972.449
Reserve Essent	2.241.462.603	34.111.403	24.849.757		2.250.724.249
Bestemmingsreserves	352.300.658	62.500.170	23.260.900		391.539.928
Voorzieningen	5.925.974	7.038.876	6.079.687		6.885.163
Opgenomen vaste geldleningen	0				0
Saldo	733.588.171		85.218.494		648.369.677
Totaal passiva	3.426.320.825	116.779.479	141.608.838	0	3.401.491.466

Immateriële vaste activa

verloop in 2012

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving
Agio op obligaties	249.285.645	0	249.285.645	51.709.441	Looptijd obligaties

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Immateriële vaste activa

verloop in 2013

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving
Agio op obligaties	249.285.645	0	249.285.645	72.199.199	Looptijd obligaties

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Immateriële vaste activa

verloop in 2014

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving
Agio op obligaties	249.285.645	0	249.285.645	92.190.938	Looptijd obligaties

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Immateriële vaste activa

verloop in 2015

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving
Agio op obligaties	249.285.645	0	249.285.645	111.612.903	Looptijd obligaties

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Immateriële vaste activa

Bijlage 7

verloop in 2012

Omschrijving	* Boekwaarde per 1 jan 12	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec 12	Toegerekende rentelasten
--------------	------------------------------	----------------	-----------------------------	-----------------------------

Agio op obligaties	L 197.576.204	20.489.758	177.086.446	0
--------------------	---------------	------------	-------------	---

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Immateriële vaste activa

Bijlage 7

verloop in 2013

Omschrijving	* Boekwaarde per 1 jan 13	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec 13	Toegerekende rentelasten
--------------	------------------------------	----------------	-----------------------------	-----------------------------

Agio op obligaties	L 177.086.446	19.991.739	157.094.707	0
--------------------	---------------	------------	-------------	---

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Immateriële vaste activa

Bijlage 7

verloop in 2014

Omschrijving	* Boekwaarde per 1 jan 14	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec 14	Toegerekende rentelasten
--------------	------------------------------	----------------	-----------------------------	-----------------------------

Agio op obligaties	L 157.094.707	19.421.965	137.672.742	0
--------------------	---------------	------------	-------------	---

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Immateriële vaste activa

Bijlage 7

verloop in 2015

Omschrijving	* Boekwaarde per 1 jan 15	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec 15	Toegerekende rentelasten
--------------	------------------------------	----------------	-----------------------------	-----------------------------

Agio op obligaties	L 137.672.742	19.344.901	118.327.841	0
--------------------	---------------	------------	-------------	---

* afschrijvingsmethode
L=lineair

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving	*
<u>Investerings met economisch nut</u>						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	80.724.945	3.600.000	84.324.945	46.747.624	Diverse	**
Renovatie Noordbrabants Museum	19.972.852	4.256.000	24.228.852	619.921	25 jaar	L
Onvoorzien Noordbrabants Museum	1.530.000	900.000	2.430.000	0	25 jaar	L
Beveiliging	2.443.339	0	2.443.339	1.066.888	10 jaar	L
Steunpunten	5.084.966	150.000	5.234.966	5.084.966	20 jaar	L
Waterstraat 16-18	2.396.141	0	2.396.141	683.135	25 jaar/5,50%	A
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding	149.927	0	149.927	149.927	25 jaar/6,00%	A
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	1.067.949	0	1.067.949	825.936	5 jaar	L
Brandweerauto	63.957	0	63.957	34.110	15 jaar	L
Kantoorinnovatie	908.065	0	908.065	350.866	10 jaar	L
Arbo	1.016.643	0	1.016.643	724.790	10 jaar	L
Materieel provinciale wegen	1.283.181	217.000	1.500.181	145.747	Diverse	L
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	2.220.392	0	2.220.392	1.468.124	Diverse	L
Totaal investeringen met economisch nut	118.862.357	9.123.000	127.985.357			
<u>Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</u>						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondverwerving	58.335.884	3.500.000	61.835.884	18.358.707	15 jaar	L
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	9.662.140	0	9.662.140	7.748.148	20 jaar/7,75%	A
Voorbereiding projecten	45.371.164	2.000.000	47.371.164	14.028.405	15 jaar	L
Verbeteren en bouwen	206.877.294	14.709.000	221.586.294	66.534.728	15 jaar	L
DVM Brabantstad (1)	3.635.770	2.157.000	5.792.770	159.300	15 jaar	L
Benutten (DVM)	10.023.102	345.000	10.368.102	3.267.001	15 jaar	L
N-261	0	0	0	0	15 jaar	L
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	5.291.511	2.334.000	7.625.511	464.447	15 jaar	L
Vervangingsinvestering (SO)	117.024.911	8.942.000	125.966.911	49.701.341	15 jaar	L
Monitoring meetnet	543.972	0	543.972	189.657	20 jaar/7,75%	A
Secundaire wegen	338.977.010	0	338.977.010	338.977.010	20 jaar/7,75%	A
Tertiaire wegen	154.771.491	0	154.771.491	154.771.491	20 jaar/7,75%	A
Quartaire wegen	10.903.993	0	10.903.993	9.825.324	20 jaar/7,75%	A
Overige wegen	11.772.619	0	11.772.619	9.375.533	20 jaar/7,75%	A
N279	0	13.000.000	13.000.000	0	15 jaar	L
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	973.190.861	46.987.000	1.020.177.861	673.401.092		
Totaal materiële vaste activa	1.092.053.218	56.110.000	1.148.163.218	673.401.092		

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Boekwaarde per 1 jan 12	Afschrijvingen	Afwaardering wegens duur- zame waarde- vermindering	Bijdragen van derden direct gerelateerd	Boekwaarde per 31 dec 12	Toegerekende rentelasten
<u>Investerings met economisch nut</u>						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	33.977.321	1.827.508			35.749.813	1.220.225
Renovatie Noordbrabants Museum	19.352.931	573.211			23.035.720	741.801
Onvoorzien Noordbrabants Museum	1.530.000	45.900			2.384.100	68.497
Beveiliging	1.376.451	244.334			1.132.117	43.900
Steunpunten	0	150.000			0	0
Waterstraat 16-18	1.713.006	84.415			1.628.591	58.478
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding	0	0			0	0
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	242.013	66.050			175.963	7.315
Brandweerauto	29.847	4.264			25.583	970
Kantoorinnovatie	557.199	54.500			502.699	18.548
Arbo	291.853	112.889			178.964	8.239
Materieel provinciale wegen	1.137.434	100.955			1.253.479	41.841
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	752.268	126.552			625.716	24.115
Totaal investeringen met economisch nut	60.960.323	3.390.577	0	0	66.692.746	2.233.929
<u>Investerings in de openbare ruimte met</u>						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondverwerving	39.977.177	3.599.976			39.877.202	1.397.452
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	1.913.992	811.036			1.102.955	52.797
Voorbereiding projecten	31.342.759	2.764.672			30.578.087	1.083.615
Verbeteren en bouwen	140.342.566	12.279.546			142.772.020	4.954.505
DVM Brabantstad (1)	3.476.470	242.385			5.391.086	155.182
Benutten (DVM)	6.756.101	581.654			6.519.448	232.322
N-261	0	0			0	0
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	4.827.064	352.767			6.808.296	203.619
Vervangingsinvestering (SO)	67.323.570	6.246.731			70.018.838	2.403.492
Monitoring meetnet	354.315	26.919			327.396	11.930
Secundaire wegen	0	0			0	0
Tertiaire wegen	0	0			0	0
Quartaire wegen	1.078.669	307.928			770.741	32.365
Overige wegen	2.397.086	650.176			1.746.910	72.520
N279	0	0			13.000.000	227.500
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	299.789.769	27.863.790	0	0	318.912.979	10.827.298
Totaal materiële vaste activa	360.750.091	31.254.366	0	0	385.605.725	13.061.227

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving	*
<u>Investerings met economisch nut</u>						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	84.324.945	0	84.324.945	48.575.132	Diverse	**
Renovatie Noordbrabants Museum	24.228.852	0	24.228.852	1.193.132	25 jaar	L
Onvoorzien Noordbrabants Museum	2.430.000	0	2.430.000	45.900	25 jaar	L
Beveiliging	2.443.339	0	2.443.339	1.311.222	10 jaar	L
Steunpunten	5.234.966	150.000	5.384.966	5.234.966	20 jaar	L
Waterstraat 16-18	2.396.141	0	2.396.141	767.550	25 jaar/5,50%	A
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding	149.927	0	149.927	149.927	25 jaar/6,00%	A
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	1.067.949	0	1.067.949	891.986	5 jaar	L
Brandweerauto	63.957	0	63.957	38.374	15 jaar	L
Kantoorinnovatie	908.065	0	908.065	405.366	10 jaar	A
Arbo	1.016.643	0	1.016.643	837.679	10 jaar	A
Materieel provinciale wegen	1.500.181	695.000	2.195.181	246.702	Diverse	L
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	2.220.392	0	2.220.392	1.594.676	Diverse	L
Totaal investeringen met economisch nut	127.985.357	845.000	128.830.357	61.292.611		
<u>Investerings in de openbare ruimte met</u>						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondverwerving	61.835.884	1.408.000	63.243.884	21.958.683	15 jaar	L
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	9.662.140	0	9.662.140	8.559.185	20 jaar/7,75%	A
Voorbereiding projecten	47.371.164	2.000.000	49.371.164	16.793.077	15 jaar	L
Verbeteren en bouwen	221.586.294	6.293.000	227.879.294	78.814.274	15 jaar	L
DVM Brabantstad (1)	5.792.770	2.137.000	7.929.770	401.685	15 jaar	L
Benutten (DVM)	10.368.102	65.000	10.433.102	3.848.655	15 jaar	L
N-261	0	45.600.000	45.600.000	0	15 jaar	L
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	7.625.511	2.152.000	9.777.511	817.214	15 jaar	L
Vervangingsinvestering (SO)	125.966.911	5.686.000	131.652.911	55.948.072	15 jaar	L
Monitoring meetnet	543.972	0	543.972	216.576	15 jaar	L
Secundaire wegen	338.977.010	0	338.977.010	338.977.010	15 jaar	L
Tertiaire wegen	154.771.491	0	154.771.491	154.771.491	15 jaar	L
Quartaire wegen	10.903.993	0	10.903.993	10.133.252	15 jaar	L
Overige wegen	11.772.619	0	11.772.619	10.025.709	15 jaar	L
N279	13.000.000	0	13.000.000	0	15 jaar	L
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	1.020.177.861	65.341.000	1.085.518.861	701.264.882		
Totaal materiële vaste activa	1.148.163.218	66.186.000	1.214.349.218	762.557.493		

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Boekwaarde per 1 jan 13	Afschrijvingen	Afwaardering wegens duur- zame waarde- vermindering	Bijdragen van derden direct gerelateerd	Boekwaarde per 31 dec 13	Toegerekende rentelasten
<u>Investerings met economisch nut</u>						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	35.749.813	2.096.603			33.653.210	1.214.553
Renovatie Noordbrabants Museum	23.035.720	700.891			22.334.829	793.985
Onvoorzien Noordbrabants Museum	2.384.100	72.900			2.311.200	82.168
Beveiliging	1.132.117	244.334			887.783	35.348
Steunpunten	0	150.000			0	0
Waterstraat 16-18	1.628.591	89.058			1.539.533	55.442
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding	0	0			0	0
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	175.963	66.050			109.914	5.003
Brandweerauto	25.583	4.264			21.319	821
Kantoorinnovatie	502.699	56.149			446.550	16.612
Arbo	178.964	101.987			76.976	4.479
Materieel provinciale wegen	1.253.479	117.647			1.830.832	53.975
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	625.716	126.552			499.164	19.685
Totaal investeringen met economisch nut	66.692.746	3.826.435	0	0	63.711.311	2.282.071
<u>Investerings in de openbare ruimte met</u>						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondvererving	39.877.202	3.910.856			37.374.346	1.351.902
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	1.102.955	717.027			385.929	26.055
Voorbereiding projecten	30.578.087	2.939.196			29.638.891	1.053.797
Verbeteren en bouwen	142.772.020	13.478.734			135.586.286	4.871.270
DVM Brabantstad (1)	5.391.086	386.185			7.141.901	219.327
Benutten (DVM)	6.519.448	613.718			5.970.730	218.578
N-261	0	0			45.600.000	798.000
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	6.808.296	508.367			8.451.929	267.054
Vervangingsinvestering (SO)	70.018.838	7.004.827			68.700.011	2.427.580
Monitoring meetnet	327.396	29.005			298.391	10.951
Secundaire wegen	0	0			0	0
Tertiaire wegen	0	0			0	0
Quartaire wegen	770.741	317.417			453.323	21.421
Overige wegen	1.746.910	666.000			1.080.911	49.487
N279	13.000.000	866.667			12.133.333	439.833
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	318.912.979	31.437.999	0	0	352.815.980	11.755.257
Totaal materiële vaste activa	385.605.725	35.264.434	0	0	416.527.291	14.037.328

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving	*
<u>Investerings met economisch nut</u>						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	84.324.945	0	84.324.945	50.671.735	Diverse	**
Renovatie Noordbrabants Museum	24.228.852	0	24.228.852	1.894.022	25 jaar	L
Onvoorzien Noordbrabants Museum	2.430.000	0	2.430.000	118.800	25 jaar	L
Beveiliging	2.443.339	0	2.443.339	1.555.556	10 jaar	L
Steunpunten	5.384.966	150.000	5.534.966	5.384.966	20 jaar	L
Waterstraat 16-18	2.396.141	0	2.396.141	856.608	25 jaar/5,50%	A
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding	149.927	0	149.927	149.927	25 jaar/6,00%	A
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	1.067.949	0	1.067.949	958.035	5 jaar	L
Brandweerauto	63.957	0	63.957	42.638	15 jaar	L
Kantoorinnovatie	908.065	0	908.065	461.515	10 jaar	A
Arbo	1.016.643	0	1.016.643	939.667	10 jaar	A
Materieel provinciale wegen	2.195.181	328.000	2.523.181	364.349	Diverse	L
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	2.220.392	0	2.220.392	1.721.228	Diverse	L
Totaal investeringen met economisch nut	128.830.357	478.000	129.308.357	65.119.046		
<u>Investerings in de openbare ruimte met</u>						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondverwerving	63.243.884	0	63.243.884	25.869.539	15 jaar	L
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	9.662.140	0	9.662.140	9.276.211	20 jaar/7,75%	A
Voorbereiding projecten	49.371.164	2.000.000	51.371.164	19.732.273	15 jaar	L
Verbeteren en bouwen	227.879.294	18.857.000	246.736.294	92.293.008	15 jaar	L
DVM Brabantstad (1)	7.929.770	637.000	8.566.770	787.869	15 jaar	L
Benutten (DVM)	10.433.102	15.000	10.448.102	4.462.373	15 jaar	L
N-261	45.600.000	36.800.000	82.400.000	0	15 jaar	L
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	9.777.511	1.700.000	11.477.511	1.325.582	15 jaar	L
Vervangingsinvestering (SO)	131.652.911	6.242.000	137.894.911	62.952.900	15 jaar	L
Monitoring meetnet	543.972	0	543.972	245.581	15 jaar	L
Secundaire wegen	338.977.010	0	338.977.010	338.977.010	15 jaar	L
Tertiaire wegen	154.771.491	0	154.771.491	154.771.491	15 jaar	L
Quartaire wegen	10.903.993	0	10.903.993	10.450.670	15 jaar	L
Overige wegen	11.772.619	0	11.772.619	10.691.708	15 jaar	L
N279	13.000.000	7.000.000	20.000.000	866.667	15 jaar	L
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	1.085.518.861	73.251.000	1.158.769.861	732.702.881		
Totaal materiële vaste activa	1.214.349.218	73.729.000	1.288.078.218	797.821.927		

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Boekwaarde per 1 jan 14	Afschrijvingen	Afwaardering wegens duur- zame waarde- vermindering	Bijdragen van derden direct gerelateerd	Boekwaarde per 31 dec 14	Toegerekende rentelasten
<u>Investerings met economisch nut</u>						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	33.653.210	2.191.465			31.461.744	1.139.512
Renovatie Noordbrabants Museum	22.334.829	700.891			21.633.939	769.453
Onvoorzien Noordbrabants Museum	2.311.200	72.900			2.238.300	79.616
Beveiliging	887.783	244.334			643.449	26.797
Steunpunten	0	150.000			0	0
Waterstraat 16-18	1.539.533	93.956			1.445.576	52.239
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding	0	0			0	0
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	109.914	66.050			43.864	2.691
Brandweerauto	21.319	4.264			17.056	672
Kantoorinnovatie	446.550	57.890			388.661	14.616
Arbo	76.976	41.153			35.823	1.974
Materieel provinciale wegen	1.830.832	171.109			1.987.723	66.825
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	499.164	126.552			372.612	15.256
Totaal investeringen met economisch nut	63.711.311	3.920.563	0	0	60.268.748	2.169.651
<u>Investerings in de openbare ruimte met</u>						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondverwerving	37.374.346	4.088.279			33.286.066	1.236.557
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	385.929	167.402			218.527	10.578
Voorbereiding projecten	29.638.891	3.101.171			28.537.720	1.018.091
Verbeteren en bouwen	135.586.286	14.008.801			140.434.484	4.830.363
DVM Brabantstad (1)	7.141.901	528.651			7.250.249	251.863
Benutten (DVM)	5.970.730	627.818			5.357.911	198.251
N-261	45.600.000	3.040.000			79.360.000	2.186.800
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	8.451.929	651.834			9.500.095	314.160
Vervangingsinvestering (SO)	68.700.011	7.450.680			67.491.331	2.383.348
Monitoring meetnet	298.391	31.253			267.139	9.897
Secundaire wegen	0	0			0	0
Tertiaire wegen	0	0			0	0
Quartaire wegen	453.323	210.726			242.597	12.179
Overige wegen	1.080.911	478.489			602.421	29.458
N279	12.133.333	866.667			18.266.667	532.000
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	352.815.980	35.251.773	0	0	390.815.207	13.013.546
Totaal materiële vaste activa	416.527.291	39.172.336	0	0	451.083.955	15.183.197

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Oorspr.bedrag vd investering aan het begin v/h dienstjaar	Vermeerderingen/ verminderingen in het dienstjaar	Oorspr.bedrag vd investering aan het einde v/h dienstjaar	Totaal van de afschrijvingen begin v/h dienstjaar	Methode van de afschrijving	*
Investerings met economisch nut						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	84.324.945	0	84.324.945	52.863.201	Diverse	**
Renovatie Noordbrabants Museum	24.228.852	0	24.228.852	2.594.913	25 jaar	L
Onvoorziën Noordbrabants Museum	2.430.000	0	2.430.000	191.700	25 jaar	L
Beveiliging	2.443.339	0	2.443.339	1.799.890	10 jaar	L
Steunpunten	5.534.966	150.000	5.684.966	5.534.966	20 jaar	L
Waterstraat 16-18	2.396.141	0	2.396.141	950.565	25 jaar/5,50%	A
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding	149.927	0	149.927	149.927	25 jaar/6,00%	A
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	1.067.949	0	1.067.949	1.024.085	5 jaar	L
Brandweerauto	63.957	0	63.957	46.901	15 jaar	L
Kantoorinnovatie	908.065	0	908.065	519.404	10 jaar	A
Arbo	1.016.643	0	1.016.643	980.820	10 jaar	A
Materieel provinciale wegen	2.523.181	369.000	2.892.181	535.458	Diverse	L
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	2.220.392	0	2.220.392	1.847.780	Diverse	L
Totaal investeringen met economisch nut	129.308.357	519.000	129.827.357	69.039.609		
Investerings in de openbare ruimte met						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondverwerving	63.243.884	2.400.000	65.643.884	29.957.818	15 jaar	L
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	9.662.140	0	9.662.140	9.443.613	20 jaar/7,75%	A
Voorbereiding projecten	51.371.164	2.000.000	53.371.164	22.833.444	15 jaar	L
Verbeteren en bouwen	246.736.294	11.422.000	258.158.294	106.301.809	15 jaar	L
DVM Brabantstad (1)	8.566.770	633.000	9.199.770	1.316.521	15 jaar	L
Benutten (DVM)	10.448.102	14.000	10.462.102	5.090.191	15 jaar	L
N-261	82.400.000	11.600.000	94.000.000	3.040.000	15 jaar	L
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	11.477.511	1.278.000	12.755.511	1.977.416	15 jaar	L
Vervangingsinvestering (SO)	137.894.911	7.400.000	145.294.911	70.403.580	15 jaar	L
Monitoring meetnet	543.972	0	543.972	276.833	15 jaar	L
Secundaire wegen	338.977.010	0	338.977.010	338.977.010	15 jaar	L
Tertiaire wegen	154.771.491	0	154.771.491	154.771.491	15 jaar	L
Quartaire wegen	10.903.993	0	10.903.993	10.661.396	15 jaar	L
Overige wegen	11.772.619	0	11.772.619	11.170.198	15 jaar	L
N279	20.000.000	0	20.000.000	1.733.333	15 jaar	L
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	1.158.769.861	36.747.000	1.195.516.861	767.954.654		
Totaal materiële vaste activa	1.288.078.218	37.266.000	1.325.344.218	836.994.263		

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Materiële vaste activa

bijlage 8

Omschrijving	Boekwaarde per 1 jan 15	Afschrijvingen	Afwaardering wegens duur- zame waarde- vermindering	Bijdragen van derden direct gerelateerd	Boekwaarde per 31 dec 15	Toegerekende rentelasten
<u>Investerings met economisch nut</u>						
<u>Bedrijfsgebouwen</u>						
Provinciehuis	31.461.744	2.292.467			29.169.277	1.061.043
Renovatie Noordbrabants Museum	21.633.939	700.891			20.933.048	744.922
Onvoorzien Noordbrabants Museum	2.238.300	72.900			2.165.400	77.065
Beveiliging	643.449	241.311			402.138	18.298
Steunpunten	0	150.000			0	0
Waterstraat 16-18	1.445.576	99.124			1.346.452	48.860
<u>Vervoermiddelen</u>						
Motorschip muskusrattenbestrijding		0	0		0	0
<u>Machines apparaten en installaties</u>						
Milieumeetwagens	43.864	43.865			-1	768
Brandweerauto	17.056	4.264			12.792	522
Kantoorinnovatie	388.661	55.521			333.140	12.632
Arbo	35.823	19.434			16.389	914
Materieel provinciale wegen	1.987.723	196.339			2.160.384	72.592
<u>Overige materiële vaste activa</u>						
Meubilair	372.612	106.839			265.773	11.172
Totaal investeringen met economisch nut	60.268.748	3.982.954	0	0	56.804.793	2.048.787
<u>Investerings in de openbare ruimte met</u>						
<u>Gronden en terreinen</u>						
Grondverwerving	33.286.066	4.178.312			31.507.754	1.133.892
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>						
Uit te voeren projecten	218.527	89.652			128.875	6.080
Voorbereiding projecten	28.537.720	3.250.624			27.287.096	976.934
Verbeteren en bouwen	140.434.484	15.425.051			136.431.433	4.845.154
DVM Brabantstad (1)	7.250.249	571.118			7.312.131	254.842
Benutten (DVM)	5.357.911	639.342			4.732.570	176.583
N-261	79.360.000	5.493.333			85.466.667	2.884.467
Infraprojecten in Voorbereiding (Appkstin)	9.500.095	765.167			10.012.928	341.478
Vervangingsinvestering (SO)	67.491.331	7.818.510			67.072.821	2.354.873
Monitoring meetnet	267.139	33.675			233.464	8.761
Secundaire wegen	0	0			0	0
Tertiaire wegen	0	0			0	0
Quartaire wegen	242.597	153.672			88.925	5.802
Overige wegen	602.421	367.081			235.340	14.661
N279	18.266.667	1.333.333			16.933.333	616.000
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	390.815.207	40.118.870	0	0	387.443.337	13.619.525
Totaal materiële vaste activa	451.083.955	44.101.824	0	0	444.248.130	15.668.311

* afschrijvingsmethode

A=annuitair

L=lineair

G=geen afschrijving

Deelnemingen/aandelen

bijlage 9a

Omschrijving	Waarde op 1 januari 2012			Vermeerderingen/ Verminderingen 2012			Waarde op 31 december 2012		
	Nominaal	Agio	Gestort	Nominaal	Agio	Gestort	Nominaal	Agio	Gestort
NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)	100.000	0	100.000				100.000	0	100.000
NV Waterschapsbank (NWB)	22.195	0	8.395				22.195	0	8.395
Enexis Holding N.V.	46.144.296	0	46.144.296				46.144.296	0	46.144.296
CBL Vennootschap B.V.	6.170	0	6.170				6.170	0	6.170
Vordering Enexis B.V.	6.170	0	6.170				6.170	0	6.170
Verkoop Vennootschap B.V.	6.170	0	6.170				6.170	0	6.170
Publiek belang elektriciteitsproductie B.V.	PM	0	PM				PM	0	PM
Claim Staat Vennootschap B.V.	6.170	0	6.170				6.170	0	6.170
Attero Holding N.V.	PM	0	PM				PM	0	PM
NV Brabant Water	87.732	0	87.732				87.732	0	87.732
NV Delta Nutsbedrijf	3.630	0	3.630				3.630	0	3.630
NV Eindhoven Airport	1.111.762	0	555.881				1.111.762	0	555.881
NV Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM)	14.086.696	3.019.048	17.105.744				14.086.696	3.019.048	17.105.744
BV Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen (BHB)	61.587	39.525.413	39.587.000				61.587	39.525.413	39.587.000
BV Agro & Co Kapitaalfonds BV	6.000	2.327.333	2.333.333				6.000	2.327.333	2.333.333
BV Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR)	8.400	0	8.400				8.400	0	8.400
CV Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte I (ORR I)	202.500	0	202.500				202.500	0	202.500
CV Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte II (ORR II)	202.500	0	202.500				202.500	0	202.500
BV Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM)	9.000	0	9.000				9.000	0	9.000
CV Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij CV (TOM)	447.750	0	447.750				447.750	0	447.750
Business Park Aviolanda Holding B.V.	10.800	6.477.360	6.488.160				10.800	6.477.360	6.488.160
Totaal	62.529.528	51.349.154	113.309.001	0	0	0	62.529.528	51.349.154	113.309.001

Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM)

Op 5 februari 2010 hebben Provinciale Staten ingestemd met de conversie van de in 2009 verstrekte lening aan de BOM van € 10 mln. in aandelen. De daadwerkelijke conversie heeft in de loop van 2010 plaatsgevonden na het aandeelhouders besluit van de grootaandeelhouders van de BOM (min van EZ en Provincie Noord-Brabant) van de uitgifte van aandelen en de uitgifte is bij notariële akte gepaseerd.

Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen BV

De provincie heeft eind 2005 samen met de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (NV BOM) de Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen (BHB) opgericht. De Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen bestaat uit de volgende twee onderdelen: een kennis en expertise unit (BOM Bedrijventerreinen) en een participatiefonds Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen BV. De provincie en de NV BOM zijn beide aandeelhouder van de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen BV. De provincie heeft 61.586 aandelen met een nominale waarde van € 1,-. Dit is 92% van het aandelenkapitaal. De provincie heeft de aandelen volgestort voor het nominale bedrag. Daarnaast heeft de provincie een bedrag van € 39.525.413,- aan agio gestort.

Business Park Aviolanda Holding B.V.

De provincie Noord-Brabant heeft een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Woensdrecht en Stork BV afgesloten over het beheer en de ontwikkeling van het Vliegterrein bij de Vliegbasis Woensdrecht. Voor het beheer en de ontwikkeling van dit terrein is een gezamenlijke onderneming (holding met twee dochtermaatschappijen) opgericht. In deze BV heeft de provincie een bedrag van € 6.477.360,- aan agio gestort.

PBE/verkoopvennootschap

Via het project BUREN hebben de aandeelhouders van PBE samen met de provincie Zeeland als grootste aandeelhouder van Delta medio 2010 het initiatief genomen het geschied rond de levering van de aandelen EPZ aan RWE AG op te lossen.

In samenwerking met de betrokken bedrijven Delta, Essen/RWE en PBE is een schikking bereikt, waar GS op 28 juni 2011 en vervolgens de Algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) van PBE en Verkoop Vennootschap op 30 juni 2011 positief hebben besloten. Wanneer aan alle voorwaarden is voldaan zoals die in de transactedocumenten zijn uitgewerkt, kan de verkoop van de aandelen Essent aan RWE afgerond worden. De voormalige aandeelhouders van Essent hebben ook specifieke besluiten genomen in relatie tot de beëindiging van de juridische procedures en daarmee samenhangende vrijwaring en kwijting. De ondertekening (signing) van de transactedocumenten heeft op 1 juli 2011 plaatsgevonden. De finale overdracht (closing) is voorzien op 30 september 2011.

Financiële vaste activa / verstrekte geldleningen

Bijlage 9b

Naam van de lening	Dagtekening en Besluit	Rente-percentage	Restant bedrag aan begin van het dienstjaar	In de loop van het jaar verstrekte leningen	Bedrag van de rente	Aflossing	Restantbedrag aan het einde van het dienstjaar
Verstrekte geldleningen							
Studievoorschotten renteloos	15-05-1982	0,0000	28.933	0	0	1.303	27.630
Studievoorschotten rentedragend	15-05-1982	3,5000	32.623	0	1.121	1.470	31.153
Ruimte voor ruimte	20-04-2001	3,5000	1.400.000	0	49.000	0	1.400.000
NV Monumentenfonds	11-05-2004	5,0000	4.000.000	0	200.000	0	4.000.000
Woningbouw productie in krediet	10-07-2009	3,5000	41.066.464	117.430.000	3.395.526	2.306.000	156.190.464
Lening BOM (spinn-off)		3,5000	11.399.863	0	398.995	0	11.399.863
Lening MKB-bedrijven	10-07-2009	3,5000	16.000.000	0	397.390	9.292.000	6.708.000
Crisisleningen monumenten	10-07-2009	3,5000	7.835.861	0	274.255	0	7.835.861
Lening Het Groene Woud	08-12-2009	3,5000	950.000	0	33.250	0	950.000
Energeleningen part. Woningeigenaren		3,5000	4.000.000	0	133.000	400.000	3.600.000
Energeleningen woningverhurende part		3,5000	0	0	0	0	0
Overname belang Maaslandgas		3,5000	4.364	0	153	0	4.364
Sub-totaal			86.718.108	117.430.000	4.882.690	12.000.773	192.147.335
Vordering Enexis	30-09-2009	0	554.903.214	0	0	0	554.903.214
Sub-totaal			554.903.214	0	0	0	554.903.214
Totaal			641.621.322	117.430.000	4.882.690	12.000.773	747.050.549

Toelichting op reserves

Het eigen vermogen van de provincie bestaat uit de reserves die worden onderscheiden naar:

- de centrale reserves (de algemene reserve en de reserve Essent)
- de bestemmingsreserves (een bestemmingsreserve is een reserve waaraan PS een bepaalde bestemming heeft gegeven).

I Centrale reserves

Algemene reserve (nr 0001)

De algemene reserve bestaat uit een aantal componenten:

- 1 Genormeerde gedeelte. Het genormeerde gedeelte van de Algemene Reserve is bedoeld om de bedrijfsrisico's zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen af te kunnen dekken. De norm is bepaald op 3% van de baten(exclusief rijksdoeluitkeringen) zoals opgenomen in de laatst vastgestelde jaarrekening. Een nadere toelichting op de bedrijfsrisico's is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.
- 2 Overhevelingen Wanneer tijdens het begrotingsjaar blijkt dat een prestatie niet meer tot uitvoering kan komen, kan binnen de daarvoor met PS overeengekomen criteria de prestatie met de daarbij horende financiële middelen worden doorgeschoven naar het volgende begrotingsjaar. De component overhevelingen van de Algemene Reserve dient daarbij als tijdelijke stallingsplaats voor de aansluiting tussen de begrotingen van beide jaren.
- 3 De component 'doorgeschoven begrotingsruimte' in de Algemene Reserve omvat de ruimte op de begroting die op basis van de geactualiseerde inkomstenraming nog niet aan een programma is toegewezen.
- 4 De component voorfinanciering van de algemene reserve bevat de middelen van activiteiten op de meerjarenbegroting die in de tijd naar voren zijn gehaald. Met het naar voren halen in de tijd ontstaat in een later jaar ruimte op de begroting. Deze ruimte wordt gebruikt om de tijdelijke voorfinanciering via de Algemene Reserve te compenseren.
De mutaties in 2012 en verder hebben betrekking op de voorfinanciering van de intensieve veehouderij.
- 5 Component regionale structuurversterking (nr.1720 PS 56/08)
Bij de behandeling van de begroting 2009 en Najaarsbrief 2008 hebben PS besloten tot de instelling van de component regionale structuurversterking. Dit onderdeel is bedoeld voor de cofinanciering van bovenlokale projecten die bijdragen aan de provinciale beleidsdoelen over de volle breedte van onze begroting en die anders niet of pas veel later gerealiseerd zouden kunnen worden. Hieronder vallen onder meer de uitwerking van de intentieovereenkomst Samen investeren in West-Brabant en de 2e tranche van de samenwerking met de B5. Vooralsnog is de de reserve regionale structuurversterking als component van de algemene reserve ondergebracht in verband met het risico van overprogrammering dat bij de tranches van samen investeren wordt toegepast.
- 6 Component Risicoreserve (nr. 0505 PS 51/04)
Bij de Voorjaarsnota 2004 is door Provinciale Staten de risicoreserve ingesteld om de beleidsrisico's (de risico's die uitdrukkelijk zijn aanvaard als consequenties van bepaald functioneel beleid en die in de toekomst kunnen leiden tot extra budgettaire beslag) af te dekken.
Een nadere toelichting op de risico's die via de risicoreserve worden afgedekt is opgenomen in paragraaf 4 weerstandsvermogen in de jaarstukken.
- 7 Component Reserve dividend Essent (nr. 0375 PS 66/99 PS 19/07)
Bij de behandeling van de najaarsnota 1999 door PS is besloten tot de instelling van de dividendreserve Essent om de exploitatie van de provincie te behoeden voor eventuele schommelingen in de dividenduitkering van Essent. De voeding was zodanig dat met het geld in

de dividendreserve de geraamde uitkering van één enkel jaar kon worden opgevangen ingeval de raming niet werd gerealiseerd. De opheffing van de reserve wordt betrokken in de afwikkeling van de verkoop van de aandelen Essent.

Reserve Essent

Met de opbrengst van de verkoop Essent is een obligatieportefeuille gevormd en deze opbrengst is .

De reserve Essent is onderverdeeld in drie componenten:

1 Immunisatieportefeuille (PS 60/10)

Deze component heeft tot doel om eeuwigdurend jaarlijks de met de aandelenverkoop vervallen dividenduitkering van Essent te compenseren (zie ook de paragraaf Treasury).

De reserve wordt gevoed met de jaarlijkse resultaten c.q. het rendement op de immunisatieportefeuille die is gevormd met de verkoopopbrengst Essent (zogenoemd stamkapitaal).

Onttrekkingen uit de reserve hebben jaarlijks plaats om de algemene inkomsten in de begroting op niveau te houden. De stortingen betreffen het rendement op de immunisatieportefeuille

2 Investeringsagenda (PS 60/10)

De reserve staat te dienste van de investeringsstrategie van de Agenda van Brabant en moet op de juiste momenten de middelen genereren voor de uitvoering van de geplande investeringen (zie ook de paragraaf Treasury).

De reserve wordt gevoed met de jaarlijkse opbrengsten (beleggingsrendementen en kapitaalopbrengsten) voortvloeiend uit de aandelenverkoop Essent, voor zover het de middelen betreft die niet zijn aangemerkt als onderdeel van de immunisatieportefeuille.

Onttrekkingen uit de reserve hebben plaats om de projecten uit de investeringsstrategie te realiseren. De stortingen betreffen het rendement en de kapitaalopbrengsten die niet behoren tot de immunisatieportefeuille.

3 Balansverkorting

In het Accountantsverslag bij de jaarrekening 2009 heeft de accountant geadviseerd de provinciale balans te verkorten door het afwaarderen van investeringsbijdragen aan derden (waar geen provinciaal bezit tegenover staat). Conform het advies van de accountant zijn de geactiveerde bijdragen aan investeringen van derden vervroegd afgeschreven (Zie ook Voorjaarsnota 2010 blz 25/26). Hiervoor is een deel van de opbrengst verkoop Essent aangewend.

Het effect van deze maatregel is dat de jaarlijkse kapitaallasten in de begroting komen te vervallen.

II Bestemmingsreserves

Reserve herhuisvesting districten (nr.0141 PS 48/02, PS 35/01,PS 19/07)

In verband met de financiering van de herhuisvesting districten t.b.v. het wegenbeheer is door Provinciale Staten de reserve ingesteld. Om uitvoering te geven aan het “districtendossier 2000+” wordt het geld dat bij verkoop van provinciale steunpunten wordt ontvangen gereserveerd en gebruikt voor het aanpassen en vernieuwen van de te behouden districtskantoren/steunpunten.

Inmiddels heeft de aanbesteding voor de renovatie van 4 steunpunten (Eethen, Oud gastel, Helmond en Westerhoven) plaatsgevonden. De kosten hiervan gaan ten laste van de reserve.

In 2016 zal er grootscheeps moeten worden verbouwd of herbouwd. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe e.e.a. exact wordt vormgegeven. Onderzocht moet worden of- en waar samenwerking met Rijkswaterstaat mogelijk is, welke steunpunten er aangehouden en verbouwd gaan worden en wat de benodigde investeringen zijn. De reserve kan worden opgeheven zodra de herhuisvesting is afgerond.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
05.03	Infrastructuur/provinciale wegen	41	500	150	150	150	150

Reserve vernieuwing openbaar vervoer (nr.0162 PS 98/01)

In september 2001 hebben Provinciale Staten besloten de netto-verkoopopbrengst van de aandelen BBA in de nieuw in te stellen reserve vernieuwing openbaar vervoer te storten.

De reserve is bedoeld voor uitgaven ter bevordering van de vernieuwing van het openbaar vervoer inclusief de infrastructuur.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
05.02	Openbaar vervoer	973	2.036	1.032	3.021	3.621	808

Reserve Cofinanciering Europese programma's (nr. 360 PS 35/08)

Bij de Voorjaarsnota 2008 hebben PS de reserve cofinanciering Europese programma's ingesteld. Doel van de reserve is de cofinanciering van projecten (inclusief uitvoeringskosten) die medegefinancierd worden door Europa. De provinciale middeleninzet kan per jaar sterk wisselen. Cofinanciering is beschikbaar voor de volgende programma's:

1. Operationeel programma Zuid
2. Interreg IV
3. Plattelandsontwikkelingsprogramma (inclusief LEADER)
4. Voorbereidingskosten uitvoering OP 2014-2020

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
02.02	Vitaal platteland	196	2.524	213	3.357	172	58
04.01	Algemeen economisch beleid	607	204	33	184	0	0
04.04	Internationalisering en EU-programma's	11.421	17.938	7.095	232	53	19
06.03	Samenleving	158	121	10	0	0	0

Reserve instandhouding onroerend erfgoed (nr. 0410 PS 24/05)

De reserve instandhouding onroerend erfgoed wordt aangewend op basis van de Uitvoeringsnota monumenten (vastgesteld door PS op 1 juli 2004) en de hieruit voortvloeiende beleidsregels, zoals bijvoorbeeld de kerken- en molenregeling. Voornaamste doelstelling is het instandhouden van monumentale waarden. De reserve wordt tevens aangewend voor implementatiekosten, voortvloeiend uit de Uitvoeringsnota monumenten en binnen de doelstelling passende incidentele knelpunten.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
06.01	Cultuur	9.370	13.046	7.046	3.280	565	575

Reserve Brabant 2050 (nr. 0510 PS 82/97, PS 53/07)

Bij de voorjaarsnota 1997 zijn de algemene uitgangspunten voor het ontwikkelingsfonds Brabant 2050 bepaald waaruit majeure vernieuwende projecten door de provincie kunnen worden bekostigd. Binnen het BA 2008-2011 zijn concrete investeringsvoorstellen en middelen aan de reserve toegevoegd. De reserve wordt dan ook in 2011 opgeheven (besluit kaderbrief 2011). De onbestede middelen zullen vrijvallen aan de algemene middelen en de resterende verplichtingen worden in de begroting 2012 meegenomen.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
01.02	Bestuurlijke samenwerking	0	0	2.000	0	0	0
02.01	Ruimtelijke ontwikkeling	3.205	1.757	0	0	0	0
02.03	Sterk stedelijk netwerk	1.487	6.587	0	0	0	0
03.02	Milieu	1.331	14.436	0	0	0	0
04.02	Economisch programma Brabant	272	3.356	0	0	0	0
06.01	Cultuur	6.110	1.491	0	0	0	0

Reserve Kantoorinnovatie (nr. 580 PS 120/01)

PS hebben in december 2001 de reserve kantoorinnovatie ingesteld om de kosten van de invoering van een innovatief kantoorconcept te kunnen dekken.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
90.01	Bedrijfsvoering	265	2.015	2.000	2.000	1.413	0

Reserve uitvoeringsimpuls reconstructie landelijk gebied (nr. 1280 PS 39/05, 19/07)

Bij de Kadernota 2005 hebben PS deze reserve ingesteld die is bedoeld om een impuls aan de uitvoering van de reconstructie te geven door:

- budget beschikbaar te stellen aan waterschappen en gemeenten voor de inhuur van projectleiders en projectvoorbereiders voor projecten die uitvoering geven aan het provinciaal beleid;
- financiering van een taskforce uitvoering bij de Dienst Landelijk Gebied
- cofinanciering van sleutelprojecten die uitvoering geven aan de reconstructie

In deze bestuursperiode wordt aanvullend € 13,59 miljoen aan de reserve toegevoegd uit de stelpost bestuursakkoord voor provinciebrede doelen in het landelijk gebied.

Na afloop van het revitaliseringstraject kan de reserve worden opgeheven.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
02.02	Vitaal platteland	2.459	9.000	3.500	2.704	0	0

Reserve Rekenkamer (nr. 1460 PS 20/06)

De provincie Limburg en de provincie Noord-Brabant dragen in gelijke mate bij in de kosten van de Zuidelijke Rekenkamer die in opdracht van Provinciale Staten van beide provincies onderzoeken uitvoert naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. Eventueel niet bestede middelen van de bijdrage van Limburg wordt conform BBV als vooruitontvangen verantwoord. Om

het provinciale deel van Noord-Brabant gelijk te laten lopen met dat van Limburg wordt het niet bestede provinciale deel in de reserve gestort.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
01.01	Provinciebestuur	302	317	322	324	327	329

Reserve Luchtkwaliteit (nr. 1550 PS 63/06)

Bij de Najaarsbrief 2006 is de reserve Luchtkwaliteit door PS ingesteld met als doel het nemen van maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit met provinciale middelen als cofinanciering bovenop de ontvangen rijksmiddelen in het kader van het besluit luchtkwaliteit en het nationaal samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit. Uit de reserve worden de directe reguliere apparaatskosten gedekt.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
03.02	Milieu	194	150	145	0	0	0

Reserve Investeringsbudget Landelijk Gebied (nr. 1590 PS 65/06)

De reserve Investeringsbudget Landelijk gebied (ILG) bevat provinciale cofinancieringsmiddelen op grond van de bestuursovereenkomst in het kader van de Wet inrichting Landelijk Gebied (WILG), waarin de provincie meer ruimte krijgt om samen met gemeenten en waterschappen op een effectieve wijze de rijksdoelen voor de fysieke inrichting van het landelijk gebied te realiseren als onderdeel van een integrale regionale gebiedsontwikkeling.

De reserve is o.a. ingezet voor inrichting en morfologie oppervlaktewater, verbetering waterkwaliteit, soortenbescherming, verbetering landbouwkundige structuren, verbrede landbouw, duurzame productiesystemen in de landbouw, landschappelijke kwaliteit, verbeteren bodemkwaliteit en verbeteren landelijke routestructuren.

De reserve wordt na afloop van de ILG-periode opgeheven.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
02.02	Vitaal platteland	2.260	1.973	1.558	11.446	0	0
03.01	Water	612	1.271	1.454	838	150	0
03.02	Milieu	2.566	4.059	2.219	5.946	-150	0
03.03	Natuur en Landschap	532	347	592	1.433	0	0

Reserve revitalisering landelijk gebied (nr. 1690 PS 53/07 PS 08/08)

Reserve voor projecten die in uitvoering zijn/komen m.b.t. revitalisering landelijk gebied, maar waarvan de uitvoering zelf meerdere jaren in beslag neemt en het verloop over de jaren onduidelijk is. Het gaat daarbij om uitgaven voor EVZ's, groen/blauwe diensten en proeftuin Het Groene Woud.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
03.03	Natuur en Landschap	2.075	6.951	5.903	6.996	1.500	1.500

Reserve Pieken in de Delta (nr. 1700 PS 35/08)

Bij de Voorjaarsnota 2008 hebben PS de reserve Pieken in de Delta ingesteld. De reserve is bedoeld voor de subsidiëring van projecten die worden gehonoreerd in het kader van de de EZ-programma's Pieken in de Delta voor zuidoost- respectievelijk zuidwest-Nederland, en daarmee deels invulling geven aan de verplichte publieke financiering vanuit de regio.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
04.02	Economisch programma Brabant	5.111	11.058	5.250	2.500	2.250	1.671

Reserve Grondbank (nr 1710 PS 56/08)

Bij de behandeling van de begroting 2009 en Najaarsbrief 2008 hebben PS de reserve grondbank ingesteld voor de uitvoering van het provinciale grondbeleid.

Op 23 april 2010 is een beheersstatuut ingesteld (PS 14/10) waarin een organisatorisch en financieel kader is neergelegd voor het ontwikkelbedrijf. Binnen de reserve grondbank is € 50 miljoen gereserveerd ter afdekking van risico's met betrekking tot stimulering woningbouw als onderdeel van het maatregelenpakket economische recessie.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
02.01	Ruimtelijke ontwikkeling	338	20.089	7.325	1.618	884	462
02.03	Sterk stedelijk netwerk	2.315	7.128	18.443	10.517	3.609	3.136

Reserve BMIT (nr. 1770 PS 41/09)

Conform toezegging in memorie van antwoord bij de begroting 2009 (PS 56/08D) en Investeringsprogramma Brabant (PS 59/08D) is een aantal reserves samengevoegd tot de reserve BMIT.

De reserve is bedoeld voor de afwikkeling van eerder aangegane verplichtingen mbt Openbaar vervoer (NSP Breda/Helmond Brandevoort, spoorzone Tilburg), Wilhelminakanaal Tilburg, Randweg Den Bosch, Lage Heideweg Valkenswaard, Ecozones Den Bosch/Zuid-Willemsvaart en aanvullende bijdrage A4.

Daarnaast is de reserve bedoeld voor de afwikkeling van enkele projecten Samen Investeren / B5 uitvoeringsprogramma en projecten Brabantse kanalen.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
05.01	Mobiliteit	4.500	17.195	12.545	14.190	12.670	4.079
05.02	Openbaar vervoer	0	4.200	9.500	1.500	0	0
05.03	Infrastructuur/provinciale wegen	40	0	0	15.000	0	0

Reserve N69 (nr. 1760 PS 28/09)

Op 29 november 2008 is de overeenkomst tussen het Rijk en de provincie getekend over de overdracht van het beheer en onderhoud van de Rijkswegen N769 en N69 in de gemeenten Waalre, Valkenswaard, Bergeijk. Ultimo 2010 heeft het Rijk hiertoe een afkoopsom betaald. Het gehele bedrag ad € 70 mln. (incl. indexering) is in de reserve N69 gestort. Jaarlijks wordt er rente aan de reserve toegevoegd. De aanleg van de nieuwe weg ter vervanging van het tracé door Waalre – Valkenswaard wordt bekostigd uit de reserve.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
05.03	Infrastructuur/provinciale wegen	600	1.156	0	0	0	0

Reserve decentralisatie-uitkering bodem (nr. 1780 PS 56/09)

De Reserve is ingesteld voor uitvoering van het convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties welke als doelstelling heeft het ondernemen van acties op 4 hoofdlijnen van beleid, te weten:

- 1) verdere decentralisatie
- 2) ontwikkeling van een beleid voor de ondergrond
- 3) ontwikkeling van een gebiedsgerichte aanpak
- 4) versnelling van de aanpak spoedlocaties met risico's voor de volksgezondheid.

Zie verder het "Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties" op de internetsite van VROM.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
03.02	Milieu	10.273	24.450	14.591	9.816	7.916	0

Reserve uitvoeren IDOPS (nr. 1810 PS 30/10)

De reserve is ingesteld om de provinciale middelen t.b.v. uitvoeren IDOPS te kunnen toevoegen aan reserve IDOPS. Dit omdat het meerjarig projecten betreft en verloop over de jaren van veel factoren afhankelijk is.

In de subsidieregeling is opgenomen dat de activiteiten voor IDOPS afgerond moeten zijn voor 31-12-2012. Rekening houdend met de in te dienen verantwoording en beoordeling hiervan wordt de einddatum op 31-8-2013 gesteld.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
06.03	Samenleving	3.958	16.921	4.975	0	0	0

Reserve Provinciaal Waterplan (nr.1820 PS /10)

In 2010 is de reserve provinciaal waterplan gevormd t.b.v. de dekking van de kosten van het uitvoeringsplan PWP 2010-2015.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
03.01	Water	6.704	16.695	15.394	25.329	6.653	6.511

Reserve IAB-3/4 (nr. 1570 PS 71/06, PS 39/10)

De reserve is bij de voorjaarsnota 2010 (PS 39/10) omget naar de reserve IAB-4.

“IAB” staat voor het economisch programma Innovatieve Acties Brabant. IAB stimuleert innovatie en ondernemerschap door middel van kennis-, netwerk- en projectontwikkeling

De kern van het vierde IAB-programma (IAB-4) is het combineren van bedrijvigheid en gezondheidszorg, zoals innovatieve oplossingen voor chronische aandoeningen diabetes, COPD en dementie. Het IAB-4 ondersteunt de positie van Brabantse MKB-ers in de sectoren life sciences en medische technologie, food, high tech systemen en design.

Hiermee wordt het concurrentievermogen van de Brabantse economie vergroot.

Het programmamanagement van IAB-4 is in handen van de NV Brabantse Ontwikkelings

Maatschappij. De reserve wordt opgeheven als het IAB-4 programma is beëindigd eind 2013.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
04.02	Economisch programma Brabant	436	1.851	1.700	100	0	0

Reserve Uitvoeringskosten Agenda van Brabant (nr. 1840 PS 39/10)

Voor de uitvoeringskosten van de Agenda van Brabant is een reserve ingesteld.

Het betreft hier de provinciale middelen voor de uitvoering van een sociaal kaderplan in het kader van de reductiemaatregelen en formatieverschuivingen als gevolg van de Agenda van Brabant, begroot op een bedrag van € 2 mln per jaar van 2012 t/m 2015 (PS-voorstel 29/10, pag 13).

Daarbovenop wordt € 0,2 mln op jaarbasis geraamd voor extra apparaatskosten i.v.m. verdere uitwerking van de Agenda. Totaalbedrag € 8.800.000

Zodra de ombuigingsoperatie in het kader van de Agenda van Brabant is afgerond kan de reserve worden opgeheven.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
90.01	Bedrijfsvoering	0	675	100	100	100	0

Reserve decentralisatieuitkering ISV-3 (nr. 1850 2010 PS 60/10 Najaarsbrief)

De reserve is bedoeld voor de uitvoering van het werkdocument Beleidskader ISV-III 2010-2014 (het derde investeringstijdvak van ISV) en de verdeling van het budget voor zogenaamde niet-rechtstreekse gemeenten, welke middelen m.i.v. 2011 beschikbaar komen via de decentralisatie-uitkering ISV als onderdeel van het provinciefonds

De voeding is gebaseerd op de genoemde decentralisatie-uitkering via het provinciefonds.

De rijksmiddelen zijn vooralsnog geraamd tot en met 2014.

Onttrekkingen hebben plaats voor investeringen in ruimte, bodem en geluid.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
02.03	Sterk stedelijk netwerk	0	7.154	2.610	3.997	3.715	0
03.02	Milieu		6.002	5.600	4.567	5.760	0

Reserve decentralisatieuitkering externe veiligheid (nr.1860 PS 60/10 Najaarsbrief 2010)

De reserve is bedoeld voor de verdeling van het budget voor professionalisering en versterking van externe veiligheidstaken en nieuwe taken zoals vastgelegd in recente veiligheidsbesluiten, welke middelen in 2011-2014 beschikbaar komen via de decentralisatie-uitkering externe veiligheid als onderdeel van het provinciefonds

De voeding is gebaseerd op de genoemde decentralisatie-uitkering via het provinciefonds.

De rijksmiddelen zijn vooralsnog geraamd tot en met 2014.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
03.02	Milieu	0	3.053	143	143	143	0

Reserve decentralisatieuitkering bedrijventerreinen (nr. 1870 PS 60/10 Najaarsbrief 2010)

De reserve is bedoeld voor de uitvoering van het Convenant bedrijventerreinen 2010-2020. De reserve bestaat uit Rijksmiddelen (zogenoemde Topper-middelen) en FES (Fonds Economische Structuurversterking) middelen, waarmee Fes waardige te herstructureren bedrijventerreinen van Nationaal belang worden gefinancierd. De middelen komen beschikbaar via decentralisatie-uitkeringen als onderdeel van het provinciefonds

De voeding is gebaseerd op de genoemde decentralisatie-uitkeringen via het provinciefonds.

Een evaluatie van het provinciaal herstructureringsprogramma (PHP) bedrijventerreinen is voorzien in 2013. De rijksmiddelen zijn vooralsnog geraamd tot en met 2014 voor Topper projecten) en 2015 voor de bedrijventerreinen van nationaal belang.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
04.02	Economisch programma Brabant	0	5.629	3.424	3.507	1.671	0

Reserve ICT-basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen (nr.1880 PS 60/10)

De reserve is bedoeld om de aanschafkosten en onderhoudskosten van hard- en software te dekken, alsmede de periodieke vervanging van facilitaire productiemiddelen met beperkte financiële omvang. De hoogte van de jaarlijkse dotatie is gelijk aan de geraamde middelen op de post 'toevoeging reserve ict' die voortvloeit uit eerdere besluitvorming op basis van de structurele meerjarenraming, integrale afweegmomenten en bestuursakkoord.

De inzet van middelen uit de reserve over de jaren is als volgt:

		bedragen x € 1.000					
	Productgroep	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
90.01	Bedrijfsvoering	3.920	5.000	5.530	4.125	3.993	3.963

Reserve grondwaterheffing (PS 26/11 Jaarstukken 2010)

De reserve is bedoeld voor de bekostiging van de waterdoelen die t.l.v. de grondwaterheffing komen maar die niet gedekt kunnen worden uit de voorziening grondwaterheffing.

Het bestedingsplan voor de voorziening grondwaterheffing omvat alleen de middelen die vanuit de grondwaterheffing in de voorziening zijn gestort. De middelen uit de voorziening WHP-2 ad € 5.002.137 die bij de jaarrekening 2010 zijn vrijgevallen ten gunste van het rekeningresultaat, worden in de reserve grondwaterheffing gestort.

Bezien wordt nog of de middelen uit de reserve kunnen worden toegevoegd aan de voorziening waarna de reserve weer kan worden opgeheven.

Reserve spaar- en investeringsfonds

Onderdeel van de investeringsagenda vormt een apart investeringsvolume van maximaal € 750 mln voor het thema “Bereikbare regio”. De invulling van deze € 750 mln zal deels bestaan uit provinciale investeringen (die geactiveerd worden) en deels uit investeringsbijdragen aan derden (eenmalige uitgaven). Ten behoeve hiervan wordt vanaf 2012 € 50 mln op jaarbasis gereserveerd in een gecombineerd spaar- en financieringsfonds.

Een en ander is nader onderbouwd in PS-voorstel 61/10, kadervoorstel 1e tranche investeringsstrategie d.d. 11 november 2010. Naar aanleiding hiervan is een motie (M6) aangenomen waarin is uitgesproken dat het spaar- en investeringsfonds weginfrastructuur is bedoeld voor grote infrastructurele projecten die bijdragen aan het versterken van Brabant als kennis- en innovatieregio en waarbij sprake is van een provinciaal belang en/of waarbij de provincie initiatiefnemer is en:

- a. prioritair te bestemmen voor de extra investeringen voor Noordoost Tangent, waaronder de ruit rond Eindhoven en de N279 en de N69;
- b. overige vergelijkbare projecten als onder a. genoemd.

Verloop reserves				Bijlage 10b			
Productgroep	Reserves	Saldo per 01-01-12	Vermeerderingen		Verminderingen		Saldo per 31-12-12
			bijschrijving rente	overige toevoegingen	totaal	waarvan ivm afschrijving	
<u>Algemene reserve</u>							
	- genormeerd gedeelte	14.531.116		9.152			14.540.268
	- overheveling	29.130.962			17.363.998		11.766.964
	- doorgeschoven ruimte	16.464.407			21.449.059		-4.984.652
	- voorfinanciering	-19.171.329		6.000.000	5.867.995		-19.039.324
	- Vinex	177.448					177.448
diverse	- Regionale structuur versterking	62.569.434			50.723.569		11.845.865
	- Reserve Dividend Essent	20.000.000					20.000.000
	- Risicoreserve	121.206.592					121.206.592
	- Industrielawaai PWP	200.000			200.000		
Totaal algemene reserve		245.108.630		6.009.152	95.604.621		155.513.161
<u>Reserve Essent</u>							
	- Immunisatieportefeuille	2.210.111.830		13.105.681	17.520.000		2.205.697.511
07.	- Investeringsagenda	481.819.395		14.949.639	27.969.758		468.799.276
	- Indexatie			858.188			858.188
	- Balansverkorting	-307.566.565			89.223.292		-396.789.857
		2.384.364.660		28.913.508	134.713.050		2.278.565.118
<u>Bestemmingsreserves</u>							
05.03	Reserve Herhuisvesting districten	5.600.849			150.000	150.000	5.450.849
05.02	Reserve Vernieuwing OV	8.482.593			1.032.385		7.450.208
03.01	Reserve Uitvoering WHP-2	294.100					294.100
diverse	Reserve co-financiering Europese	9.621.354		1.000.000	7.350.526		3.270.828
06.01	Reserve Instandhouding onroerend erfgoed	7.306.875		545.691	7.045.626		806.940
diverse	Reserve Brabant 2050	6.175.669			2.000.000		4.175.669
90.01	Reserve Kantoorinnovatie	5.397.259			2.000.000		3.397.259
02.02	Uitvoeringsimpuls Recon./Revital.	6.204.058			3.500.000		2.704.058
01.01	Reserve Rekenkamer PNB	362.312		321.917	321.917		362.312
03.02	Reserve luchtkwaliteit	149.520			145.000		4.520
Diverse	Res. Investeringsbudget Landelijk Gebied	29.205.823		3.994.989	8.109.562		25.091.250
03.03	Reserve Revitalisering Landelijk Gebied	26.341.197		3.041.901	5.903.008		23.480.090
04.02	Reserve Pieken in de Delta	11.763.037			5.250.000		6.513.037
02.01/02.03	Reserve Grondbank	65.328.192		931.038	25.767.635		40.491.595
05.	Reserve BMIT	69.230.250		112.294	22.045.000		47.297.544
05.03	Reserve N69	69.141.844		1.758.906			70.900.750
03.02	Reserve Decentralisatieuitk. Bodem	2.110.092		8.446.350	14.590.532		-4.034.090
06.03	Reserve IDOPS	32.695.036			4.974.785		27.720.251
03.01	Reserve PWP	34.678.279		12.141.800	15.393.618		31.426.461
04.02	Reserve IAB 4	1.945.854			1.700.000		245.854
90.01	Reserve Uitvoeringskst Agenda van Brab.	8.125.000			100.000		8.025.000
02.03/03.02	Reserve ISV 3	2.008.017		8.121.826	8.209.684		1.920.159
03.02	Reserve Externe veiligheid	321.196		3.374.000	142.804		3.552.392
04.02	Reserve Bedrijventerreinen	200.282		3.660.011	3.424.011		436.282
90.01	Reserve Basisinfrastruc. en duurz. Prodmid	1.683.188		5.529.834	5.529.834		1.683.188
03.01	Reserve Grondwaterheffing	5.002.137					5.002.137
07.06	Reserve Spaar- en investeringsfonds			50.000.000			50.000.000
Totaal Bestemmingsreserves		409.374.013		102.980.557	144.685.927	150.000	367.668.643

Verloop reserves						Bijlage 10b	
Productgroep	Reserves	Saldo per	Vermeerderingen		Verminderen	Saldo per	
		01-01-13	bijschrijving	overige	totaal	31-12-13	
			rente	toevoegingen	waarvan ivm		
					afschrijving		
	<u>Algemene reserve</u>						
	- genormeerd gedeelte	14.540.268		9.152		14.549.420	
	- overheveling	11.766.964			22.132.858	-10.365.894	
	- doorgeschoven ruimte	-4.984.652			3.778.291	-8.762.943	
	- voorfinanciering	-19.039.324		887.807	13.871.712	-32.023.229	
	- Vinex	177.448				177.448	
diverse	- Regionale structuur versterking	11.845.865			32.992.979	-21.147.114	
	- Reserve Dividend Essent	20.000.000				20.000.000	
	- Risicoreserve	121.206.592				121.206.592	
	- Industrielawaai PWP						
	Totaal algemene reserve	155.513.161		896.959	72.775.840	83.634.280	
	<u>Reserve Essent</u>						
	- Immunisatieportefeuille	2.205.697.511		15.400.217	17.520.000	2.203.577.728	
07.	- Investeringsagenda	468.799.276		14.949.639	18.471.738	465.277.177	
	- Indexatie	858.188		844.073		1.702.261	
	- Balansverkorting	-396.789.857			32.969.681	-429.759.538	
		2.278.565.118		31.193.929	68.961.419	2.240.797.628	
	<u>Bestemmingsreserves</u>						
05.03	Reserve Herhuisvesting districten	5.450.849			150.000	5.300.849	
05.02	Reserve Vernieuwing OV	7.450.208			3.021.158	4.429.050	
03.01	Reserve Uitvoering WHP-2	294.100				294.100	
diverse	Reserve co-financiering Europese	3.270.828		1.000.000	3.772.043	498.785	
06.01	Reserve Instandhouding onroerend erfgoed	806.940		555.240	3.279.890	-1.917.710	
diverse	Reserve Brabant 2050	4.175.669				4.175.669	
90.01	Reserve Kantoorinnovatie	3.397.259			2.000.000	1.397.259	
02.02	Uitvoeringsimpuls Recon./Revital.	2.704.058			2.704.058		
01.01	Reserve Rekenkamer PNB	362.312		324.430	324.430	362.312	
03.02	Reserve luchtkwaliteit	4.520				4.520	
Diverse	Res. Investeringsbudget Landelijk Gebied	25.091.250		5.455.310	25.796.981	4.749.579	
03.03	Reserve Revitalisering Landelijk Gebied	23.480.090		3.042.277	6.996.016	19.526.351	
04.02	Reserve Pieken in de Delta	6.513.037			2.500.000	4.013.037	
02.01/02.03	Reserve Grondbank	40.491.595		931.563	12.134.648	29.288.510	
05.	Reserve BMIT	47.297.544		115.663	30.690.000	16.723.207	
05.03	Reserve N69	70.900.750		1.802.878		72.703.628	
03.02	Reserve Decentralisatieuitk. Bodem	-4.034.090		10.446.350	9.816.003	-3.403.743	
06.03	Reserve IDOPS	27.720.251				27.720.251	
03.01	Reserve PWP	31.426.461		8.000.000	25.329.498	14.096.963	
04.02	Reserve IAB 4	245.854			100.000	145.854	
90.01	Reserve Uitvoeringskst Agenda van Brab.	8.025.000			100.000	7.925.000	
02.03/03.02	Reserve ISV 3	1.920.159		8.339.225	8.563.466	1.695.918	
03.02	Reserve Externe veiligheid	3.552.392		3.374.000	142.804	6.783.588	
04.02	Reserve Bedrijventerreinen	436.282		3.837.902	3.506.902	767.282	
90.01	Reserve Basisinfrastruc. en duurz. Prodmid	1.683.188		4.124.863	4.124.863	1.683.188	
03.01	Reserve Grondwaterheffing	5.002.137				5.002.137	
07.06	Reserve Spaar- en investeringsfonds	50.000.000		50.000.000		100.000.000	
	Totaal Bestemmingsreserves	367.668.643		101.349.701	145.052.760	150.000	323.965.584

Verloop reserves						Bijlage 10b	
Productgroep	Reserves	Saldo per 01-01-14	Vermeerderingen		Verminderingen		Saldo per 31-12-14
			bij schrijving	overige	totaal	waarvan ivm	
			rente	toevoegingen		afschrijving	
	<u>Algemene reserve</u>						
	- genormeerd gedeelte	14.549.420		9.152			14.558.572
	- overheveling	-10.365.894			3.022.061		-13.387.955
	- doorgeschoven ruimte	-8.762.943		7.137.534			-1.625.409
	- voorfinanciering	-32.023.229		5.614.514			-26.408.715
	- Vinex	177.448					177.448
diverse	- Regionale structuur versterking	-21.147.114			330.000		-21.477.114
	- Reserve Dividend Essent	20.000.000					20.000.000
	- Risicoreserve	121.206.592					121.206.592
	- Industrielawaai PWP						
	Totaal algemene reserve	83.634.280		12.761.200	3.352.061		93.043.419
	<u>Reserve Essent</u>						
	- Immunisatieportefeuille	2.203.577.728		16.093.227	17.520.000		2.202.150.955
07.	- Investeringsagenda	465.277.177		14.949.639	7.701.965		472.524.851
	- Indexatie	1.702.261		844.074			2.546.335
	- Balansverkorting	-429.759.538			6.000.000		-435.759.538
		2.240.797.628		31.886.940	31.221.965		2.241.462.603
	<u>Bestemmingsreserves</u>						
05.03	Reserve Herhuisvesting districten	5.300.849			150.000	150.000	5.150.849
05.02	Reserve Vernieuwing OV	4.429.050			3.621.158		807.892
03.01	Reserve Uitvoering WHP-2	294.100					294.100
diverse	Reserve co-financiering Europese	498.785		1.000.000	225.003		1.273.782
06.01	Reserve Instandhouding onroerend erfgoed	-1.917.710		564.961	564.938		-1.917.687
diverse	Reserve Brabant 2050	4.175.669					4.175.669
90.01	Reserve Kantoorinnovatie	1.397.259			1.412.685		-15.426
02.02	Uitvoeringsimpuls Recon./Revital.						
01.01	Reserve Rekenkamer PNB	362.312		326.941	326.941		362.312
03.02	Reserve luchtkwaliteit	4.520					4.520
Diverse	Res. Investeringsbudget Landelijk Gebied	4.749.579					4.749.579
03.03	Reserve Revitalisering Landelijk Gebied	19.526.351		3.042.277	1.500.000		21.068.628
04.02	Reserve Pieken in de Delta	4.013.037			2.250.000		1.763.037
02.01/02.03	Reserve Grondbank	29.288.510		902.099	4.493.070		25.697.539
05.	Reserve BMIT	16.723.207		119.133	12.670.226		4.172.114
05.03	Reserve N69	72.703.628		1.847.950			74.551.578
03.02	Reserve Decentralisatieuitk. Bodem	-3.403.743		10.446.350	7.916.019		-873.412
06.03	Reserve IDOPS	27.720.251					27.720.251
03.01	Reserve PWP	14.096.963			6.652.869		7.444.094
04.02	Reserve IAB 4	145.854					145.854
90.01	Reserve Uitvoeringskst Agenda van Brab.	7.925.000			100.000		7.825.000
02.03/03.02	Reserve ISV 3	1.695.918		7.628.979	9.474.903		-150.006
03.02	Reserve Externe veiligheid	6.783.588		3.374.000	142.804		10.014.784
04.02	Reserve Bedrijventerreinen	767.282		2.254.475	1.671.475		1.350.282
90.01	Reserve Basisinfrastruc. en duurz. Prodmid	1.683.188		3.993.376	3.993.376		1.683.188
03.01	Reserve Grondwaterheffing	5.002.137					5.002.137
07.06	Reserve Spaar- en investeringsfonds	100.000.000		50.000.000			150.000.000
	Totaal Bestemmingsreserves	323.965.584		85.500.541	57.165.467	150.000	352.300.658

Verloop reserves						Bijlage 10b	
Productgroep	Reserves	Saldo per 01-01-15	Vermeerderingen		Verminderen		Saldo per 31-12-15
			bijschrijving rente	overige toevoegingen	totaal	waarvan ivm afschrijving	
<u>Algemene reserve</u>							
	- genormeerd gedeelte	14.558.572		9.152			14.567.724
	- overheveling	-13.387.955		5.879.955			-7.508.000
	- doorgeschoven ruimte	-1.625.409		1.625.409			
	- voorfinanciering	-26.408.715		5.614.514			-20.794.201
	- Vinex	177.448					177.448
diverse	- Regionale structuur versterking	-21.477.114			2.200.000		-23.677.114
	- Reserve Dividend Essent	20.000.000					20.000.000
	- Risicoreserve	121.206.592					121.206.592
	- Industrielawaai PWP						
Totaal algemene reserve		93.043.419		13.129.030	2.200.000		103.972.449
<u>Reserve Essent</u>							
	- Immunisatieportefeuille	2.202.150.955		17.433.422	17.520.000		2.202.064.377
07.	- Investeringsagenda	472.524.851		14.949.639	3.824.900		483.649.590
	- Indexatie	2.546.335		1.728.342			4.274.677
	- Balansverkorting	-435.759.538			3.504.857		-439.264.395
		2.241.462.603		34.111.403	24.849.757		2.250.724.249
<u>Bestemmingsreserves</u>							
05.03	Reserve Herhuisvesting districten	5.150.849			150.000	150.000	5.000.849
05.02	Reserve Vernieuwing OV	807.892			807.892		0
03.01	Reserve Uitvoering WHP-2	294.100					294.100
diverse	Reserve co-financiering Europese	1.273.782		1.000.000	76.883		2.196.899
06.01	Reserve Instandhouding onroerend erfgoed	-1.917.687		574.846	574.823		-1.917.664
diverse	Reserve Brabant 2050	4.175.669					4.175.669
90.01	Reserve Kantoorinnovatie	-15.426					-15.426
02.02	Uitvoeringsimpuls Recon./Revital.						
01.01	Reserve Rekenkamer PNB	362.312		329.451	329.451		362.312
03.02	Reserve luchtkwaliteit	4.520					4.520
Diverse	Res. Investeringsbudget Landelijk Gebied	4.749.579					4.749.579
03.03	Reserve Revitalisering Landelijk Gebied	21.068.628		3.946.277	1.500.000		23.514.905
04.02	Reserve Pieken in de Delta	1.763.037			1.671.112		91.925
02.01/02.03	Reserve Grondbank	25.697.539		2.102	3.597.728		22.101.913
05.	Reserve BMIT	4.172.114			4.079.000		93.114
05.03	Reserve N69	74.551.578		1.894.149			76.445.727
03.02	Reserve Decentralisatieuitk. Bodem	-873.412					-873.412
06.03	Reserve IDOPS	27.720.251					27.720.251
03.01	Reserve PWP	7.444.094			6.510.666		933.428
04.02	Reserve IAB 4	145.854					145.854
90.01	Reserve Uitvoeringskst Agenda van Brab.	7.825.000					7.825.000
02.03/03.02	Reserve ISV 3	-150.006					-150.006
03.02	Reserve Externe veiligheid	10.014.784					10.014.784
04.02	Reserve Bedrijventerreinen	1.350.282		790.000			2.140.282
90.01	Reserve Basisinfrastruc. en duurz. Prodmid	1.683.188		3.963.345	3.963.345		1.683.188
03.01	Reserve Grondwaterheffing	5.002.137					5.002.137
07.06	Reserve Spaar- en investeringsfonds	150.000.000		50.000.000			200.000.000
Totaal Bestemmingsreserves		352.300.658		62.500.170	23.260.900	150.000	391.539.928

Toelichting voorzieningen

De voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen van de provincie.

Voorziening rechtspositie statenleden (nr 540 – PS 24/05)

In 1998 is de verordening geldelijke voorzieningen aan statenleden van PS en provinciale commissies aangepast ten aanzien van de uitkering bij invaliditeit en bij aftreden. Voor invaliditeit is een collectieve ongevallenverzekering gesloten. Voor uitkering bij aftreden is een voorziening ingesteld. Jaarlijks wordt een geïndexeerd bedrag in de voorziening gestort. Deze voorziening is bedoeld voor de dekking van uitgaven die statenleden ontvangen bij aftreden (het eerste jaar 80% van de vergoeding ten tijde van aftreden en 70% in het tweede jaar).

Voorziening onderhoud gebouwen (nr 1040 PS 24/05)

De onderhoudskosten van de provinciale gebouwen fluctueren jaarlijks. Om deze fluctuerende lasten op te kunnen vangen is een onderhoudsegalisatievoorziening gewenst. Het betreft de provinciale gebouwen: hoogbouw (inclusief audiovisuele voorzieningne/beveiliging en beheer kunstwerken), nieuwbouw, PCC en het Noord-brabants museum. Voor het onderhoud aan deze panden worden periodiek zgn. onderhoudsboeken opgesteld.

Voorziening grondwaterheffing (nr 240 PS 24/05)

De kosten van het grondwaterbeheer worden bestreden uit de grondwaterheffing. De nog niet tot besteding gekomen middelen uit de grondwaterheffing worden in de voorziening gestort.

Verloop van de voorzieningen					Bijlage 11	
Overzicht van voorzieningen		Saldo per 01-01-12	Toevoegingen	Verminderings door:		Saldo per 31-12-12
				vrijval	aanwending	
01.01	Voorziening Rechtspostie Statenleden	312.751	104.068		155.000	261.819
90.01	Voorziening Onderhoud gebouwen	1.839.842	1.798.759		2.099.745	1.538.856
03.01	Voorziening Grondwaterheffing	14.931.476	5.232.000		7.267.468	12.896.008
Totaal Voorzieningen		17.084.069	7.134.827	0	9.522.213	14.696.683

Verloop van de voorzieningen						
Overzicht van voorzieningen		Saldo per 01-01-13	Toevoegingen	Verminderings door:		Saldo per 31-12-13
				vrijval	aanwending	
01.01	Voorziening Rechtspostie Statenleden	261.819	105.890		87.000	280.709
90.01	Voorziening Onderhoud gebouwen	1.538.856	1.818.036		1.964.055	1.392.837
03.01	Voorziening Grondwaterheffing	12.896.008	5.232.000		15.519.958	2.608.050
Totaal Voorzieningen		14.696.683	7.155.926	0	17.571.013	4.281.596

Verloop van de voorzieningen						
Overzicht van voorzieningen		Saldo per 01-01-14	Toevoegingen	Verminderings door:		Saldo per 31-12-14
				vrijval	aanwending	
01.01	Voorziening Rechtspostie Statenleden	280.709	107.744		43.000	345.453
90.01	Voorziening Onderhoud gebouwen	1.392.837	1.847.346		1.964.059	1.276.124
03.01	Voorziening Grondwaterheffing	2.608.050	5.232.000		3.535.653	4.304.397
Totaal Voorzieningen		4.281.596	7.187.090	0	5.542.712	5.925.974

Verloop van de voorzieningen						
Overzicht van voorzieningen		Saldo per 01-01-15	Toevoegingen	Verminderings door:		Saldo per 31-12-15
				vrijval	aanwending	
01.01	Voorziening Rechtspostie Statenleden	345.453	109.629		130.000	325.082
90.01	Voorziening Onderhoud gebouwen	1.276.124	1.697.247		1.964.058	1.009.313
03.01	Voorziening Grondwaterheffing	4.304.397	5.232.000		3.985.629	5.550.768
Totaal Voorzieningen		5.925.974	7.038.876	0	6.079.687	6.885.163

Vaste schulden

Bijlage 12

Lening- nummer	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Rente- percen- tage	Restantbedrag van de lening aan het begin van het dienstjaar	Bedrag van de in de loop van het dienstjaar op te nemen leningen	Bedrag van de rente of het rentebe- standdeel	Bedrag van de aflossing of het aflos- singsbestanddeel	Restantbedrag van de lening aan het einde van het dienstjaar
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen							
216	11.344.505	5,460	756.724	0	8.837	756.724	0
217	11.344.505	5,170	1.512.994	0	44.119	756.270	756.724
218	6.806.703	5,060	907.560	0	29.786	453.780	453.780
Totaal			3.177.278	0	82.742	1.966.774	1.210.504

Overzicht van door de provincie gewaarborgde geldleningen

Bijlage 13a

Lening nummer	Omschrijving van het doel der lening en door wie deze is aangegaan	Omschrijving door de provincie van hetgeen door de provincie genomen besluit/ vinctie wordt gewaarborgd	Datum van het door de provincie genomen besluit/ Datum van het goedkeuringsbesluit	Wijze van aflossing	Bedrag v/d aflossing of van de annuïteit	Rente % van de lening	Totaalbedrag dat op de lening is opgenomen	Restantbedrag van de gewaarborgde lening op 01-01-2012	Restantbedrag van de gewaarborgde lening op 31-12-2012		
74	Stichting RK gasthuis te Tilburg	Rente+afl	17.12.1971	39 jr Afl.	174.524	6,910	6.806.703	872.755	698.232		
94	Stichting GGZ Den Bosch te Vught	Rente+afl	25.09.1975	30 jr Afl.	119.616	7,070	3.630.242	119.616	0		
102	Stichting Orthopedagogisch Centrum Brabant Breda	Rente+afl	28.09.1982	40 jr Afl.	56.723	7,300	2.268.901	737.393	680.670		
104	Stichting Savelanden te Bergen op Zoom	Rente+afl	27.01.1984	30 jr Afl.	101.344	6,130	3.040.327	405.377	304.033		
108	Stichting zorgcentra Land van Cuijk te Boxmeer	Rente+afl	02.06.1985	40 jr Afl.	47.819	8,000	1.815.121	571.818	523.998		
116	Stichting zorgcentra Land van Cuijk te Boxmeer	Rente+afl	21.08.1985	30 jr Afl.	60.503	7,000	1.815.121	302.535	242.032		
								Totaal	19.376.415	3.009.495	2.448.965

Overzicht van gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen

Bijlage 13b

Nr	Oorspronkelijk bedrag	Door wie de lening is aangegaan	Gevalen van gemeenschappelijke waarborging van de lening	Namen van andere lichamen die waarborgen	Deel dat door de provincie is gewaarborgd	PS c.q. GS van de goedkeuring	Datum van besluit	Rente-percentage	Restant per 1 januari	Aflossingsbestanddeel	Restant per 31 december	
a.	8.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	Overige provincies	13,10%	PS 207694	03-12-1998	3,35%	8.000.000	0	8.000.000	Aflossing op 01-07-2014
b.	2.500.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	Overige provincies	13,10%	PS 207694	03-12-1998	3,30%	2.500.000	2.500.000	0	Aflossing op 20-04-2012
c.	27.500.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	Overige provincies	13,10%	PS 207694	03-12-1998	2,85%	27.500.000	0	27.500.000	Aflossing op 15-12-2017
d.	6.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	Overige provincies	13,10%	PS 207694	03-12-1998		6.000.000	0	6.000.000	Aflossing op 04-07-2018
e.	25.000.000	Nationaal Groenfonds	Overige provincies	Overige provincies	13,10%	PS 207694	03-12-1998		25.000.000	0	25.000.000	Aflossing op 15-12-2020
f.		Nationaal Groenfonds	Overige provincies	Overige provincies	13,10%	PS 207694	03-12-1998				28.904.099	Saldo van de door het Nationaal Groenfonds aangetrokken kortlopende leningen per 30 juni 2011
Totaal	69.000.000								69.000.000	2.500.000	95.404.099	

Overzicht van andere garantieverplichtingen

Bijlage 13c

Naam van de rechtspersoon	Inhoud van de garantie-verplichting	Gerealiseerde aanspraken	Provinciaal aandeel		Toelichting
			In procenten	Bedrag	
Industrie- en Havenschap Moerdijk	De deelnemers		50%	Memorie	Betref een gemeenschappelijke regeling tussen de provincie en de gemeenten Breda, Hooge en Lage Zwaluwe, Klundert en Zevenbergen.
Woningbouw Brabant	Brabantse verkoopgarantie en garanties aancorporaties en projectontwikkelaars		425.000.000		Februari 2009 hebben Provinciale Staten € 400 mln beschikbaar gesteld voor het bestrijden van de gevolgen van de economische recessie in de provincie Noord-Brabant, waarvan € 250 mln is bestemd voor de stimulering van de woningbouw. De Brabantse verkoopgarantie is één van de instrumenten die wordt ingezet binnen het project woningbouwstimulering. De Brabantse Verkoopgarantie biedt de koper van een nieuwbouwwoning de garantie dat zijn achterblijvende woning wordt gekocht tegen een vooraf vastgestelde garantieprijs in het geval hij er niet in slaagt om de achterblijvende woning te verkopen binnen een periode van 2 jaar. Binnen de reserve grondbank is risicoafdekking aanwezig voor de verstrekking van € 170 miljoen aan Brabantse verkoopgaranties. Ingeschat wordt dat daarmee voor 700 tot 800 woningen een Brabantse verkoopgarantie kan worden verstrekt. Naast de Brabantse verkoopgarantie wordt binnen het project woningbouwstimulering met maatwerkoplossingen de komende periode de bouw van 5.000 woningen vlotgetrokken. Voor dit doel verstrekt de provincie tot maximaal € 255 miljoen garanties aan woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars.
Ministerie van LNV	Financiering eerste tranche sloopvergoedingen Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV)	84.410.107	113.445.054		Op 15 september 2000 hebben de Staten ingestemd met het afgeven van een garantstelling aan het Ministerie van LNV ten behoeve van Dienst Regelingen (voorheen LASER) voor de eerste tranche Sloopvergoedingen RBV tot een maximum van € 113,4 miljoen aan uit te betalen sloopvergoedingen. Het bedrag aan sloopvergoedingen waarop de toegewezen beschikkingen betrekking hebben bedraagt € 86,3 miljoen. Enkele bezwaar- en beroepschriften zijn nog in behandeling. Met de ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst Ruimte voor Ruimte van 6 september 2001 hebben de partijen zich verbonden om tezamen de Ruimte voor Ruimte CV (=ORR) op te richten. Tevens stelt de Samenwerkingsovereenkomst dat de ORR de op de provincie rustende verplichting tot het betalen van sloopvergoedingen ingevolge de RBV overneemt tot het bedrag van de afgegeven garantstelling van 15 september 2000. Op 24 januari 2002 is de oprichting van de ORR gerealiseerd. Het financiële risico van de provincie behorende bij de garantstelling aan het Ministerie van LNV ten behoeve van Dienst Regelingen is daarmee ondergebracht bij de ORR. De garantstelling zelf blijft in handen van de provincie. Inmiddels is van de toegewezen beschikkingen van in totaal € 86,3 miljoen reeds € 84,4 miljoen betaald door de Provincie aan Dienst Regelingen.

Overzicht van andere garantieverplichtingen

Bijlage 13c

Naam van de rechtspersoon	Inhoud van de garantie-verplichting	Gerealiseerde aanspraken	Provinciaal aandeel		Toelichting
			In procenten	Bedrag	
Ministerie van LNV	Financiering tweede tranche sloopvergoedingen Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV)	81.717.693	155.000.000		Betreeft een garantstelling van de provincie voor maximaal € 155.000.000 voor de betaling van sloopvergoedingen in het kader van de openstelling tweede tranche Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV). In eerste instantie hebben de Staten op 9 november 2001 ingestemd met het afgeven van een garantstelling van maximaal € 45,4 miljoen. Op 22 maart 2002 hebben de Staten ingestemd met het voorstel om de reeds afgegeven garantstelling van € 45,4 te verhogen tot € 155 miljoen daar de deelname aan de tweede tranche van de RBV hoger is dan verwacht. In oktober 2003 is door Provinciale Staten op basis van de toenmalige inschaffingen een krediet van € 116 miljoen als dekkingsbron voor de betaling van de sloopvergoedingen beschikbaar gesteld. In 2004 is overeenstemming bereikt over een samenwerkingsovereenkomst op hoofdlijnen. In december 2005 is de vervolgoovereenkomst na goedkeuring van PS ondertekend.
Gemeente Helmond	Garantstelling in het kader van Ruimte voor Ruimte		2.600.000		Betreeft een garantstelling van de provincie voor maximaal € 2.750.000 voor een eventueel exploitatiekort dat ontstaat bij de realisering van de woonwijk Brandevoort II. De gemeente Helmond en de provincie willen een 80-tal Ruimte voor Ruimte kavels ontwikkelen. De opbrengsten worden benut voor de aankoop en sanering van intensieve veehouderijbedrijven. Indien de opbrengsten voor de gemeente tegenvallen, staat de provincie voor 50% garant met een maximum van € 2.750.000. De gemeente kan voor het eerst aanspraak maken op de garantstelling bij afloop van de overeenkomst in 2012. Van de garantstelling is 50% afgedekt binnen de risico reserve (PS 73/06). In 2009 heeft de gemeente Helmond aan de provincie bericht dat de garantstelling neerwaarts kon worden bijgesteld tot € 2.600.000.
Rabobank 's-Hertogenbosch en omstreken	Garantie tot nakoming van kredietverplichtingen door TOM CV (Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij te 's-Hertogenbosch) jegens Rabo.		14.000.000		In eerste instantie is aan de TOM CV een achtergestelde lening van € 7.000.000 verstrekt om projectontwikkeling voor geconcentreerde duurzame glastuinbouw mogelijk te maken. Bij het besluit van PS (104/01) is geen aparte dekkingsbron aangegeven. De lening is op verzoek van de TOM CV omgezet in een garantstelling om kosten te besparen. Deze garantie is aanvankelijk afgegeven met een positief/negatieve hypotheekverklaring van TOM CV (PS 02/04). In 2006 is de positief/negatieve hypotheekverklaring ingetrokken, waarbij tevens een garantievergoeding is overeengekomen (GS 13 juni 2006; zie ook GS 8 mei 2007). Dezelfde garantie is afgegeven door NCB-Ontwikkeling. Beide aandeelhouders hebben zich voorgenomen hun garanties met ingang van 2012 te verduubelen tot € 14 miljoen elk, opdat de TOM CV haar toegenomen kredietbehoefte kan invullen, zie AVS-0076. Bij het opmaken van deze begroting moesten de formele besluiten over de verduubeling nog worden genomen. De oorspronkelijke garantie (€ 7 mln) is afgedekt in de algemene risicosreserve, de verhoging (€ 7 mln) is afgedekt in de reserve grondbank.

Overzicht van andere garantieverplichtingen

Bijlage 13c

Naam van de rechtspersoon	Inhoud van de garantie-verplichting	Gerealiseerde aanspraken	Provinciaal aandeel		Toelichting
			In procenten	Bedrag	
Nationaal Groenfonds	Garantstellingen in het kader van de voorfinanciering van de subsidieregeling particulier natuurbeheer Noord-Brabant		23.136.300		Betreeft twee garantstellingen aan het Nationaal Groenfonds ten behoeve van de voorfinanciering van de provinciale subsidieregeling particulier natuurbeheer Noord-Brabant . De eerste garantstelling wordt verleend voor de betalingsverplichtingen die voortvloeien uit de leningen die het Nationaal Groenfonds aantrekt voor de voorfinanciering van de subsidieregeling. De tweede garantstelling wordt verleend in het geval de subsidiegrondslag tussen de afzonderlijke deelnemer aan de subsidieregeling en de provincie Noord-Brabant komt te vervallen. De garantstellingen bedragen gezamenlijk maximaal € 23.136.300. De garantstellingen zullen in 2042 worden beëindigd PS (29/08).
Gemeenten Landerd, Mill en St. Hubert en Grave	Garantie verplaatsingen-traject LOG Graspeel	50% / 100%	7.250.000		Met de gemeenten Landerd, Mill en St. Hubert en Grave is een overeenkomst gesloten over het zogeheten verplaatsingstraject landbouwontwikkelingsgebied Graspeel. Deze overeenkomst voorziet in een gezamenlijke grondexploitatie en in verplaatsings- en duurzaamheidsbijdragen. De gemeenten verplichten zich om voor de voor hun rekening komende bijdragen te bekostigen uit de ontwikkeling van zogeheten BiO-woningbouwkevels, voorzover er geen andere dekkingmiddelen voorhanden zijn. Hieraan zijn risico's verbonden: a. Gemeenten slagen er niet in om deze kevels in de markt te zetten; b. De BiO constructie is juridisch niet houdbaar en er komen vorderingen uit onverschuldigde bedragen naar voren.
Het Regionale Bedrijventerrein Land van Heusden en Altena	Garantstelling ter ondersteuning van de realisatie van het bedrijventerrein Land van Heusden en Altena		2.500.000		Het risico van a. wordt gedeeld en komt dus per saldo voor de helft voor rekening van de provincie. Als b.zich voordoet dan komen de financiële gevolgen geheel voor rekening van de provincie. De kans dat a. zich voordoet wordt echter op 10% ingeschat, terwijl wij de kans op b. op 25% inschatten. In totaal wordt het provinciale risico ingeschat op € 2,2 miljoen en dit wordt (op basis van het Memorie van Antwoord) gedekt door de algemene risicoreserve.
Het Regionale Bedrijventerrein Land van Heusden en Altena	Garantstelling ter ondersteuning van de realisatie van het bedrijventerrein Land van Heusden en Altena		2.500.000		De gemeenten Werkendam, Woudrichem en Aalburg gaan in het land van Heusden en Altena samen een Regionaal Bedrijventerrein (RBT) realiseren. Het realiseren van het Regionaal Bedrijventerrein wordt gekoppeld aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen in de regio. De gemeenten werken samen met de BOM-BHB. Gezien de forse belasting voor deze relatief kleine gemeenten en de slechte economische omstandigheden ondersteunt de provincie de realisatie van het Regionale Bedrijventerrein via het afgeven van een garantstelling van € 2,5 mln.
					Op 27-04-2010 hebben GS het principebesluit genomen tot het afgeven van de garantstelling

Overzicht van andere garantieverplichtingen

Bijlage 13c

Naam van de rechtspersoon	Inhoud van de garantieverplichting	Gerealiseerde aanspraken	Provinciaal aandeel		Toelichting
			In procenten	Bedrag	
Gemeente Deurne	Garantie tot overname in 2020 van per 01.01.2020 niet uitgegeven grond in de projectvestiging glastuinbouw Deurne.			28.938.794	Regionaal Bedrijventerrein Land van Heusden en Altena (GS-besluit 1676919). Met de betrokken partijen moet nog een definitieve garantieovereenkomst worden gesloten. Gemeente Deurne heeft samen met de TOM CV (Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij te 's-Hertogenbosch) en een coöperatieve vereniging van glastuinders de projectvestiging glastuinbouw Deurne ontwikkeld. Voor dit doel hebben partijen Tuinbouwvestiging Deurne BV (TVD) opgericht. De gronden zijn verworven door de gemeente Deurne. Toen het gebied rijp werd voor uitgifte bleek dat de glastuinders niet in staat waren de gronden af te nemen. De coöperatieve vereniging is vervolgens uit TVD gestapt. Deurne en de TOM hebben TVD voortgezet, in de verwachting dat gronduitgifte voor 2020 zal lukken. Voor het geval dat dit niet zo zal zijn heeft de provincie een garantie tot grondovername afgegeven. Zie notitie RM-1587, GS 15 juni 2010 en GS 26 oktober 2010. Ter afdekking van de garantstellingen is € 3.805.620 gereserveerd binnen de reserve grondbank. In de tweede Voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf en grondaankopen voor PS is een nieuwe risicoberekening gemaakt. De bedragen van de garantstelling en de dekking binnen de reserve gndbank zijn naar aanleiding van deze risicoberekening aangepast.

Overzicht inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten geraamd in begroting 2012

		bijlage 14
Omschrijving		Raming
<i>A: subsidies die als last in de begroting zijn opgenomen</i>		
0101	Kosten ondersteuning functioneren PS.	604.755
	Lidmaatschap Vereniging Bestuurskunde	394
0102	B5 Samen investeren Verbindend Brabant	874.185
0103	Bijdrage aan servicepunten extern deel	552.932
	inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten programma Bestuur	2.032.266
0201	Ontwikkelingsbedrijf	125.296
0202	Uitvoeringsimpuls revitalisering/reconst	3.500.000
	PMJP: landbouwkundige structuur(ilg,pnb)	1.558.015
	PMJP:landbouwkundige structuur(ilg,rijk)	3.755.063
	PMJP:landbouwkundige structuur(ilg,pop)	673.515
	Uitvoeringskosten POP	157.126
	PMJP:pl.groepen&initiatieven (od,pop)	143.069
	PMJP:pl.groepen&initiatieven(od.pnb)	55.688
0203	Regionale afstemming volkshuisvesting	151.102
	Subsidie huisvesting statushouders	47.185
	Subsidie kanaalkzone Oirschot	130.000
	Versnelde uitv. stedelijke zones B5-SI	6.300.000
	Co-financiering Brainport Avenue	50.000
	Bijdr. project gem. ISV-3 ond.ruimte	595.677
	Bijdragen aan programma gemeenten ISV-3	2.013.916
	inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten programma Ruimte	19.255.652
0301	PWPSamenwerking in waterbeheer	21.290
	Onderhoudsbijdrage aan waterschap	1.292.720
	PMJP: beek- en kreekherstel (ilg, pnb)	453.536
	PMJP: beek- en kreekherstel (ilg, rijk)	5.078.564
	PMJP:waterbergingsgebieden (od,pnb)	5.850.000
	PMJP: beek- en kreekherstel (od,pnb)	3.000.000
	PMJP: verdr.bestr. koopmansg.(ilg,pnb).	750.000
	PMJP: verdrogingsbestrijding (ilg,rijk)	7.650.911
	Het nieuwe polderen in de stad SB	100.000
	PMJP: verdrogingsbestrijding (ILG/POP)	250.000
	PMJP: verdrogingsbestrijding (ilg,pnb)	1.690.875
	Brabantse Wal, metingen (verdroging_GW)	625.000
	PWPConseq.openbare watervoorz.Gwh	133.620
	PWPConseq.industrie met gw-voorz.Gwh	470.000
	PWPConseq.Landb.watervz uit gw GWH	360.000
	PWPConseq.Warm-/koudeopsl.in bodem G	136.000
	PWPWijst Gwh	243.000
	PMJP: water- & bodemkwaliteit (ilg, pnb)	652.500
	PMJP: water- & bodemkwaliteit (ilg,rijk)	1.759.027
	PMJP: water- & bodemkwaliteit (od,pnb)	1.237.500
	PMJP: Synergiegelden (ilg, Rijk)	6.263.723
	PWPBescherming waterkw.mens.cons.	1.292.263
0302	Provinciaal ambitie statement (PAS) (T)	98.250
	Europ Centre for Nature Conservat (ECNC)	106.723
	Consulentschap IVN	127.000
	Natuur&milieu, educatie	112.304
	Brabants centrum voor duurzaamheid	398.000
	Vorbereiding van Majeureprojecten (Stp)	290.000
	Led verlichting Eindhoven 2e Tr-SB	200.000
	WKO spoorzone Tilburg 2e Tr-SB	500.000

Overzicht inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten geraamd in begroting 2012

bijlage 14

	Omschrijving	Raming
	Biomassa Meerhoven, Eindhoven 2e Tr-SB	59.960
	Biomassa Breda 2e Tr-SB	429.635
	Duurzame herstructureringswijk(2e tr)-SB	1.500.000
	PMJP:verd.landbouw luchtwassers (od,pnb)	982.812
	Beleidsregel Lucht 2008 (deel A) SB	454.500
	Uitgaven zone beheer industriewelvaai	150.000
	Programma luchtkwaliteit (T)	791.465
	Beleidsregel lucht 2008 (T)	251.056
	Innovatief groen 1st Tr. SB	20.000
	Bijdr. project gem. ISV-3 ond. geluid	2.600.091
	Provinciale kosten bodemsanering	410.887
	Interim-bedrijvenregeling	687.544
	PMJP:(water)bodemkwaliteit (ilg,pnb)	38.246
	PMJP: (water)bodemkwaliteit (ilg,rijk)	1.181.426
	Uitgaven IPO-Boog	435.000
	Bijdrage in nazorgfond	762.351
	Duurzaamheidimpuls landbouw (proces)	58.600
	Stuurgroep LIB	550.000
	Projectgew. bijdrage verbreding landbouw	235.000
	Initiëren duurzame ontwik.landbouw	19.066
	PMJP: V.I.V. (ilg, rijk)	5.000.516
	PMJP:divers.naar niet agr.act.(ilg,pnb)	33.578
	PMJP:divers.naar niet agr.act.(ilg,rijk)	111.925
	PMJP:divers.naar niet agr.act(ilg,pop)	27.500
	PMJP:duurz.prod.syst.landbouw(ilg.pnb)	119.389
	PMJP:duurz.prod.syst.landbouw(ilg,rijk)	262.696
	PMJP:verduurzamen landbouw (od,pnb)	41.400
	PMJP:Biologische landbouw(od,pnb)	27.000
	PMJP: V.I.V. (ilg, pnb) (via AR voorfin)	3.000.310
	PMJP: V.I.V. (od, pnb) (via AR voorfin)	8.000.000
	PMJP: duurz.prod.syst.Landbouw (ilg/POP)	140.000
	Uitbesteding toezicht milieudiensten	2.835.005
0303	Subsidie stichting BMF	512.811
	Subsidie cons. IVN/NME	193.280
	Subsidie stichting Brabants Landschap	949.571
	Subsidie zeldzame huisdierrassen	88.001
	Parkschap Nationaal Park de Biesbosch	153.240
	PMJP: beheer schaapskuddes (ilg,rijk)	70.000
	PMJP: ontsnippering gem.wegen (od,pnb)	45.376
	PMJP: Verw.& inr. EHS/RV (ilg,rijk)	12.831.010
	PMJP: progr. Nationale parken (ilg,rijk)	824.225
	PMJP: SNL EHS beheer (ilg,rijk)	11.472.321
	PMJP: programmabeheer EHS (ilg,pop)	1.445.822
	PMJP: Verw. EHS: pnb-regeling (ilg,rijk)	6.106.721
	PMJP: rob.verbindingen ecoduct(ilg,rijk)	2.180.000
	PMJP: verw.& inr. EVZ-droog (res,od,pnb)	3.153.008
	PMJP: Soortenbescherming (ilg,pnb)	95.000
	PMJP: Soortenbescherming (ilg,rijk)	146.786
	Agrarisch N&L beheer	191.575
	PMJP:kleine landschapselementen(od,pnb)	254.536
	PMJP:lands.kwal.&cultuurhist.(ilg,pnb)	107.010
	PMJP:lands.kwal.&cultuurhist.(ilg,rijk)	321.031
	PMJP:lands.kwal.&cultuurhist.(ilg,pop)	700.000
	PMJP: proeftuin Groene Woud (ilg,rijk)	333.333
	GIOS, BA 2007-2011	143.300

Overzicht inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten geraamd in begroting 2012

		bijlage 14
Omschrijving		Raming
	PMJP: groen-blauwe diensten (res,od,pnb)	2.000.000
	PMJP: landschapsbeheer (ilg, rijk)	355.377
	PMJP: landschapsbeheer (ilg,pnb)	389.944
	Verbinding Eindh. met Gr. Woud 2e Tr-SB	1.300.000
	Landschapspark Moerenburg 2e Tr-SB	428.010
	Waterakkers Breda 2e Tr-SB	945.988
	Groene Peelvallei Helmond 2e Tr-SB	1.400.000
	inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten programma Ecologie	121.497.040
0401	Algemeen economisch beleid	2.563.127
	REAP's	1.133.913
	Subs.UEB Revitalisering bedrijventerrein	1.234.736
	PMJP:land. routestructuren (ilg,pnb)	362.273
	PMJP:land. routestructuren (ilg,rijk)	608.970
	PMJP:toerisme&recr.aanbod (od,pop)	1.673.302
	PMJP:toerisme&recr.aanbod (od,pnb)	32.854
	Bijdrage aan Brab. Ontwikkelings Mij.	1.449.874
	Bijdrage aan Soc.-Ec. Overleg	137.361
	Vergroten slagkracht BOM, BA 2007-2011	900.000
	B5 Samen investeren 060202	11.084.251
	Bijdrage projectbureau energie 2050	5.103
	Interreg IVC: M4Nnrg coördinatiekosten	18.730
0402	Pieken in de delta, BA 2007-20011	5.250.000
	Subsidie stichting Agro & Co Nrd-Brabant	532.329
	Interreg IVC: I4W coördinatiekosten	35.229
	Interreg IVC: I4W projectkosten	152.750
	Interreg IVC: Power coördinatiekosten	46.886
	Interreg IVC: Power projectkosten	134.400
	Provinciale uitgaven IAB 4	1.700.000
0403	Subs.prov. steunpunt werkgelegenheid	235.395
	Reg.arbeidsmarktbeleid/PACT Brabantbel.	251.290
	Leven lang leren	100.000
	Internationale school	4.500.000
	Subs.Kennis en expert. unit bedrijvent.	698.198
	Subsisieregeling PHP	3.424.011
0404	Bijdrage aan Euregio RijnWaal	11.345
	Co-financiering Interreg IV	291.636
	Co-financiering OP Zuid	6.803.317
	EFRO bijdrage OP Zuid	50.000.000
	inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten programma Economie	95.371.280
0501	Subsidie stichting MCA Brabant	189.000
	Wilhelminakanaal Tilburg	4.900.000
	Quick wins vaarwegen binnenhavens	1.000.000
	Brabantse kanalen	6.000.000
	Uitv. strategische visie goederenvervoer	650.000
	Stedelijke tangenten	1.045.000
	Stedelijke tangenten tlv BDU	6.000.000
	B5 Verlengde stationslaan Breda	3.000.000
	Sl: Stedelijke tangenten Helmond	3.000.000
	Sl:Verd.burg.Bechtweg/NO tangent Tilburg	7.500.000
	Deelprogramma ZO-vleugel	3.245.154
	SPODO II	13.920.000

Overzicht inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten geraamd in begroting 2012

		bijlage 14
Omschrijving		Raming
	B5 Brainport Avenue Eindhoven	1.250.000
	B5 2e fase parallelweg Den Bosch	6.500.000
	ABVM (anders betalen voor mobiliteit)	279.392
	DVM gezamenlijke verkeerscentrale	2.000.000
	Stimulering Regionale verkeersveiligheid	900.000
	Regionale maatregelen verkeersveiligheid	4.000.000
	Regionale maatregelen tlv BDU	13.142.140
	Ombouw A2 tlv BDU	77.549
	Kosten Luchtkwaliteit	251.056
	Fiets - plan - stad	2.800.000
0502	Nieuw sleutel project Breda	5.000.000
	Spoorzone Tilburg	3.000.000
	HOV-as Oosterhout Breda Etten-leur BDU	4.000.000
	Kruising Aalsterweg Eindhoven	2.000.000
	Stationsomg. Helmond Suytkade	3.300.000
	Tilburg spoorzone	2.000.000
	Transferium Vlijmenseweg	8.000.000
	B5 Kruising Aalsterweg Eindhoven	3.000.000
	Doorstroomas DB-Waalwijk-Tilburg	2.500.000
	Snelle busverbindingen en overstappunten	2.300.000
	HOV DB-Schijndel-St Oedenrode-Eindhoven	2.000.000
	HOV DB-Uden-Veghel	800.000
	HOV Uden-Veghel-Eindhoven	1.500.000
	B5 ov route terminal Kennedylaan Breda	1.500.000
	Bijdrage aan Dieze-spoorbrug 's-Bosch	3.075.000
	Ontwikkefunctie exploitatie OV	6.755.000
	Exploitatie kosten elektrische bussen	833.000
	Pilots exploitatie OV-transferia	75.000
	Exploitatie concessies OV	96.568.000
	Bedrijfsvervoer	375.000
	Treintaxi	500.000
	Meerkosten concessies OV	97.000
	Werkbudget concessiebeheer	1.132.000
	Distributiekosten reizigersopbrengsten	2.990.000
	Regiotaxi	10.657.000
0503	Verkeersveiligheid en leefbaarheid N69	400.000
	N329 / A50 Osse Haven tlv BDU	4.900.000
	PPS A4	13.558.138
inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten programma		
Mobiliteit		264.464.429
0601	Prov.archiefinsp. donaties en lidmaatsch	7.795
	Subsidies instandhouding onr. erfgoed	7.045.626
	Subsidie St Monumentenhuis Noord-Brabant	157.923
	Subsidies topmonumenten	245.025
	Verhalen van Brabant	177.457
	Subs St Monumentenwacht Noord-Brabant	858.231
	Subsidie Stichting Noord-Brabants museum	3.012.632
	Erfgoed Brabant	852.159
	verdeelsubs Erfgoed Brabant	397.766
	Subs. Stichting NB natuurmuseum	14.567
	Musea en verbinding met de samenleving	434.050
	Stelpost musea	861.785
	Subsidie Archeologisch bodemonderzoek	82.682

Overzicht inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten geraamd in begroting 2012

		bijlage 14
Omschrijving		Raming
	Brabant-Collectie KUB	566.419
	Subsidie aan de Stichting Brabants Heem	48.958
	PMJP:Hollandsche Waterlinie (od,pnb)	375.803
	Leerstoel Brabantse taal en letterkunde	50.000
	Herstr.fysieke infrastructuur B5-SI	5.915.608
	BKV 2001-2004 (prov. deel)	53.064
	Mjr.subsidies podiumkunsten	3.821.861
	Verdeelprogramma, incidentele subsidies	458.739
	Cultuurconvenant	82.138
	BKKC (NBKS Verdeel)	517.887
	Brabant Cultureel	60.278
	BKKC	1.256.258
	Subsidie internationalisering cultuur	151.316
	Kunstbalie (CvA Verdeel)	148.146
	Cultuurbereik 2005-2008(prov.deel)	34.750
	Progr.fonds Cultuurparticipatie '09-'12	2.553.322
	Kunstbalie	2.474.706
0602	Cliëntenbeleid	1.167.667
	Pleegzorg	21.669.775
	Residentieel	60.157.290
	Daghulp	23.414.179
	Ambulant	74.084.204
	Overige uitgaven jeugd	1.030.105
	K2	2.726.900
	Zorgvernieuwing jeugdbeleid	1.404.017
	Regionale convenanten met gemeenten	453.790
	Ambulante hulp thuisloze jongeren	385.000
	Voorkoming Schooluitval	1.122.639
	Algemeen jeugdbeleid	811.621
	Regionalisering/opvoedingsondersteuning	4.000.000
	Centrum Jeugd en Gezin B5-SI	1.680.000
	Deltaplan voortijd.schoolverlaten B5-SI	356.191
0603	PMJP:basis voorz.kleine kernen (od,pnb)	9.905
	PMJP: basis voorz.kleine kernen(od,pop)	319.066
	PMJP:opst.&uitv IDOPS (od,pnb)	4.974.785
	Stichting Zet	4.508.073
	Stichting 't Heft	29.229
	Vereniging Kleine Kernen	184.876
	B5 Samen investeren 070101	4.133.678
	Veiligheid B5-SI-070103	1.504.811
	Regionaal sociaal beleid	600.000
	Sensor	998.847
	Subs. Provinciale Raad Gezondheid	810.067
	Brabantse Raad voor de informele zorg	223.239
	Informele zorg	60.000
	Bijdrage t.b.v. BMS	168.076
	Vernieuwen en versnellen samen leven	683.665
	Zorgbelang Brabant	2.543.467
	Palet	2.227.434
	Brab. Ver. voor Welzijn Ouderen (BVWO)	27.434
	Ouderenbonden	409.507
	Opvang asielzoekers	34.034
	Subsidie Cossen	133.375
	Leerstoel ouderenbeleid UvT	29.301
0604	Regionale Omroep, basissubsidie	16.649.029

Overzicht inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten geraamd in begroting 2012

		bijlage 14
Omschrijving		Raming
	Bibliotheekwerk	6.236.626
	Sportservice Noord-Brabant	444.492
	Vrije Tijdshuis	1.148.635
	Subsidie aan PON	1.461.658
	Onderzoek en advies tbv ZWC	204.790
	Knelpuntenbudget	32.289
	Steunfuncties Cultuur	1.343.896
	Communicatie-activiteiten ZW	104.097
	inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten programma Cultuur en samenleving	279.418.710
0701	Verhuizing ECN naar Brabant	1.600.000
	Labfaciliteiten Solliance	8.000.000
	Solar valorisatieprogramma	2.000.000
	Biobased Economy	1.300.000
	Biobased Investments	5.000.000
	Elektrisch rijden & slimme netwerken	6.200.000
0704	Sportplan Brabant	900.000
	inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten programma Investeringsagenda	25.000.000
	Totaal van de inkomensoverdrachten/subsidiebudgetten die als last in de begroting zijn opgenomen	807.039.377

Overzicht van incidentele lasten en incidentele baten
Bijlage 15

Omschrijving	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
01 Programma Bestuur					
<u>01.01 Provinciebestuur</u>					
Lasten	870.000	0	0	0	0
<u>01.02 Bestuurlijke samenwerking</u>					
Lasten	0	2.000.000	0	0	0
Baten	748.920	0	0	0	0
<u>01.03 Interbestuurlijk toezicht</u>					
Lasten	50.000	0	0	0	0
Totaal incidentele lasten programma Bestuur	920.000	2.000.000	0	0	0
Totaal incidentele baten programma Bestuur	748.920	0	0	0	0
02 Programma Ruimte					
<u>02.01 Ruimtelijke ontwikkeling</u>					
Lasten	3.224.614	0	0	0	0
Baten	2.853.362	0	0	0	0
<u>02.02 Vitaal platteland</u>					
Lasten	14.867.733	5.313.078	47.200.332	0	0
Baten	500.000	0	3.596.960	2.353.662	0
<u>02.03 Sterk stedelijk netwerk</u>					
Lasten	34.996.601	6.430.000	6.908.276	0	0
Baten	14.468.131	0	0	0	0
Totaal incidentele lasten programma Ruimte	53.088.948	11.743.078	54.108.608	0	0
Totaal incidentele baten programma Ruimte	17.821.493	0	3.596.960	2.353.662	0
03 Programma Ecologie					
<u>03.01 Water</u>					
Lasten	5.274.349	17.338.611	21.327.616	47.451	0
Baten	5.227.051	20.752.225	29.629.516	0	0
<u>03.02 Milieu</u>					
Lasten	59.556.881	26.039.978	37.395.977	0	0
Baten	15.647.422	10.118.048	11.209.975	0	0
<u>03.03 Natuur en Landschap</u>					
Lasten	116.208.040	44.391.254	105.317.132	419.522	422.690
Baten	49.265.056	36.847.625	87.654.501	0	0
Totaal incidentele lasten programma Ecologie	181.039.270	87.769.843	164.040.725	466.973	422.690
Totaal incidentele baten programma Ecologie	70.139.529	67.717.898	128.493.992	0	0
04 Programma Economie					
<u>04.01 Algemeen economisch beleid</u>					
Lasten	25.332.589	15.462.709	8.677.234	0	0
Baten	6.068.287	2.301.002	4.971.060	0	0
<u>04.02 Economisch programma Brabant</u>					
Lasten	18.316.704	2.069.265	4.100.000	0	0
Baten	835.322	369.265	0	0	0
<u>04.03 Internationalisering en Europese programma's</u>					
Lasten	107.095.000	61.303.317	3.000.000	0	0
Baten	90.000.000	50.000.000	3.000.000	0	0
Totaal incidentele lasten programma Economie	150.744.293	78.835.291	15.777.234	0	0
Totaal incidentele baten programma Economie	96.903.609	52.670.267	7.971.060	0	0
05 Programma Mobiliteit					
<u>05.01 Mobiliteit</u>					
Lasten	63.197.436	54.770.167	23.589.681	7.180.226	6.744.143
Baten	16.694.479	6.485.483	0	0	0

Overzicht van incidentele lasten en incidentele baten					Bijlage 15	
Omschrijving	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015	
<u>05.02</u> <u>Openbaar vervoer</u>						
Lasten	20.388.238	47.125.000	46.741.910	17.642.000	17.642.000	
Baten	2.066.082	4.908.000	10.949.910	0	0	
<u>05.03</u> <u>Infrastructuur/provinciale wegen</u>						
Lasten	20.148.467	23.358.138	44.727.910	0	0	
Baten	64.323.372	6.400.000	2.170.712	0	0	
Totaal incidentele lasten programma Mobiliteit	103.734.141	125.253.305	115.059.501	24.822.226	24.386.143	
Totaal incidentele baten programma Mobiliteit	83.083.933	17.793.483	13.120.622	0	0	
06 Programma Cultuur en samenleving						
<u>06.01</u> <u>Cultuur</u>						
Lasten	21.426.900	8.913.905	1.048.455	0	0	
<u>06.02</u> <u>Jeugd</u>						
Lasten	12.951.936	6.036.191	400.000	0	0	
<u>06.03</u> <u>Samenleving</u>						
Lasten	34.045.927	10.942.245	3.298.596	42.959	643.440	
Baten	1.076.179	334.066	2.096.591	0	0	
<u>06.04</u> <u>Sociaal cultureel beleid</u>						
Lasten	993.160	0	0	0	0	
Totaal incid. lasten progr. Cultuur en samenleving	69.417.923	25.892.341	4.747.051	42.959	643.440	
Totaal incid. baten progr. Cultuur en samenleving	1.076.179	334.066	2.096.591	0	0	
07 Programma Investeringsagenda						
<u>07.01</u> <u>Energietransitie</u>						
Lasten	16.300.000	14.100.000	6.200.000	0	0	
<u>07.04</u> <u>Olympisch plan</u>						
Lasten	1.100.000	900.000	0	0	0	
Totaal incid. lasten progr. Investeringsagenda	17.400.000	15.000.000	6.200.000	0	0	
Totaal incid. baten progr. Investeringsagenda	0	0	0	0	0	
Algemeen financieel beleid						
<u>31.02</u> <u>Algemene dekkingsmiddelen</u>						
Lasten	26.560.000	0	0	0	0	
Baten	110.420.500	0	0	0	0	
<u>31.03</u> <u>Stelposten</u>						
Lasten	0	51.587.566	57.000.000	61.000.000	65.000.000	
Baten	0	0	721.108	1.047.365	619.208	
Totaal incid. lasten progr. Alg. financieel beleid	26.560.000	51.587.566	57.000.000	61.000.000	65.000.000	
Totaal incid. baten progr. Alg. financieel beleid	110.420.500	0	721.108	1.047.365	619.208	
a	<u>Totaal incidentele lasten</u>	<u>602.904.575</u>	<u>398.081.424</u>	<u>416.933.119</u>	<u>86.332.158</u>	<u>90.452.273</u>
b	<u>Totaal incidentele baten</u>	<u>380.194.163</u>	<u>138.515.714</u>	<u>156.000.333</u>	<u>3.401.027</u>	<u>619.208</u>
A	Totaal generaal van de lasten	1.438.847.745	1.190.754.931	1.170.430.840	776.395.751	731.642.776
B	Totaal generaal van de baten	1.243.802.138	953.654.550	1.017.081.410	814.804.939	791.072.721
	structurele lasten (A -/- a)	835.943.170	792.673.507	753.497.721	690.063.593	641.190.503
	structurele baten (B -/- b)	863.607.975	815.138.836	861.081.077	811.403.912	790.453.513
	Structureel saldo (baten -/- lasten)	27.664.805	22.465.329	107.583.356	121.340.319	149.263.010

Investeringschema (reguliere investeringen)**Bijlage 16**

Schema van investeringen en andere kapitaaluitgaven 2011-2015 . (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
<u>Investeringen met economisch nut</u>					
90.01 Provinciehuis	3.369	3.600			
06.01 Verbouwing Noord-Brabants Museum	9.917	4.256			
06.01 Onvoorzien Noord-Brabants Museum	1.530	900			
05.03 Materieel provinciale wegen	350	217	695	328	369
05.03 Steunpunten en Districtskantoren	500	150	150	150	150
Totaal investeringen met economisch nut	15.666	9.123	845	478	519
<u>Investeringen met maatschappelijk nut</u>					
05.03 Verbeteren en bouwen	16.137	14.709	6.293	18.857	11.422
05.01 Benutten (DVM)	140	345	65	15	14
05.03 Voorbereidingprojecten	1.938	2.000	2.000	2.000	2.000
05.03 Grondverwerving infrastructuur	3.500	3.500	1.408		2.400
05.03 Vervangingsinvestering (SO)	9.864	8.942	5.686	6.242	7.400
05.03 N261			45.600	36.800	11.600
05.03 N279		13.000		7.000	
05.03 Infraprojecten in Voorbereiding	1.500	2.334	2.152	1.700	1.278
05.03 DVM Brabantstad	2.620	2.157	2.137	637	633
Tot. investeringen met maatschappelijk nut	35.699	46.987	65.341	73.251	36.747
Totaal generaal	51.365	56.110	66.186	73.729	37.266

Overzicht van specifieke bijdragen van het Rijk
Bijlage 17

Omschrijving	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
Programma 01 Bestuur						
01.03 Bijdr servicepunten hh: het rijk	15.416	0	0	0	0	0
Programma 02 Ruimte						
02.02 2.1 Rijksbijdr. Verbet. landbouwk.struct	4.114.264	3.954.898	3.755.063	30.104.688	0	0
02.02 Schadevergoeding reconstructiewet	600	0	0	0	0	0
02.02 PMJP: Oper. doorgr./vest.geb.Deurne (ilg)	0	0	0	3.000.000	0	0
02.02 Rijksbijdr verbet landbk struct(ILG/POP)	0	0	0	326.726	0	0
02.02 Rijksbijdrage verspreid liggende kassen	500.000	500.000	0	0	0	0
02.03 Rijksbijdrage VINEX	368.640	0	0	0	0	0
02.03 Rijksbijdrage stads- en dorpsvernieuwing	1.136.687	2.367.660	0	0	0	0
02.03 Rijksbijdrage ISV	1.028.411	2.158.448	0	0	0	0
02.03 Rijksbijdrage ISV 2	313.446	9.942.023	0	0	0	0
02.03 Rijksbijdrage BLS-VINAC	4.229.008	0	0	0	0	0
02.03 Rijksbijdrage SDV tbv ISV 2	2.636.548	0	0	0	0	0
02.03 Rijksbijdrage ISV 3	9.143.348	0	0	0	0	0
Programma 03 Ecologie						
03.01 1.2 Rijksbijdr.kwant. watercond. EHS/VHR	1.599.569	2.000.000	7.650.911	15.157.306	0	0
03.01 1.3 Rijksbijdr. Morfolog.cond. EHS/VHR	356.057	2.381.113	5.078.564	10.148.471	0	0
03.01 1.5a Rijksbijdr. Areaal verb. Waterkwal.	576.771	800.000	1.759.027	4.323.739	0	0
03.01 PMJP: Synergiegeld (ilg, Rijk) ink	3.649.971	0	6.263.723	0	0	0
03.02 Inkomsten Rijk AbdK (T)	0	1.071.000	0	0	0	0
03.02 Bijdr. Bodemsan.projecten personeelsktn	0	386.349	395.045	401.965	408.998	416.153
03.02 Interim-bedrijvenregeling	0	401.535	687.544	556.180	744.580	0
03.02 Rijksbijdr in ktn ex art 28 Luchtvaartw	13.648	19.607	12.607	12.607	12.607	12.607
03.02 Provinciaal ambitie statement (PAS)	538.139	521.947	0	0	0	0
03.02 Progr.Externe Veiligheid 2006-2010 (T)	6.354.175	0	0	0	0	0
03.02 Nat. samenwerkingsprog. luchtkwaliteit T	6.643.520	4.652.779	1.683.985	0	0	0
03.02 1.5b Rijksbijdr. Verplaatsing IV	3.538.772	4.437.855	5.000.516	6.488.285	0	0
03.02 2.3 Rijksbijdr. Verbrede landbouw	132.215	111.925	111.925	1.117.645	0	0
03.02 2.4 Rijksbijdr. Duurzame productiesyst.	70.549	247.356	262.696	809.238	0	0
03.02 4.3Rijksbijdr. Verbeteren (water)bodemkw.	201.280	1.181.754	1.181.426	2.114.566	0	0
03.02 Inkomsten Rijk Bodem (T)	1.908.798	0	0	0	0	0
03.02 Compensatie zwemwaterriethlijn	0	559.645	0	0	0	0
03.02 Rijksbijdr divers niet agr act (ILG/POP)	0	0	0	117.586	0	0
03.03 Rijksbijdr. NP Loonse en Drun. duinen T	243.878	205.000	0	0	0	0
03.03 1.1Rijksbijdr.verwerv.en inricht. EHS/RV	7.910.711	14.943.225	12.831.010	30.367.013	0	0
03.03 1.7 Rijksbijdr. Soortenbescherming	754.017	239.000	146.786	112.306	0	0
03.03 3.1 Rijksbijdr. Landschappelijke kwal.	543.992	714.683	737.408	2.278.104	0	0
03.03 Bijdr.Rijk/Gem. Groene Geledingsz./HSL	0	100.000	0	0	0	0
03.03 1.1 Rijksbijdr.Progr.Beh.bin/buiten EHS	7.522.525	10.872.429	11.472.321	22.161.634	0	0
03.03 1.9 Rijksbijdr. Nationale parken	726.008	824.225	824.225	1.173.411	0	0
03.03 1.1 Rijksbijdr. verw. EHS/RV via Groenf.	5.347.024	15.519.831	6.106.721	11.233.731	0	0
03.03 1.6 Rijksbijdrage knelp. robuuste verb.	147.621	2.731.000	2.180.000	11.511.379	0	0
03.03 1.9 Rijksbijdr. pilot Groene Woud	132.210	383.333	403.333	1.496.914	0	0
03.03 Rijksbijdr lands kwal&cult.hist (ILG/POP)	0	0	0	72.022	0	0
Programma 04 Economie						
04.01 Inkomsten cofin. EZ Interreg III	213.850	2.542.970	0	0	0	0
04.01 Bijdrage TIPP 4e tender	1.249.436	0	0	0	0	0
04.01 5.1Rijksbijdr. verbet. landel.routestruc	166.396	608.970	608.970	2.401.961	0	0
04.01 PMJP:Verb.leefb./soc.econ.Vital.(ilg)	833.330	0	0	0	0	0
Programma 05 Mobiliteit						
05.01 Rijksbijdrage BDU (gebiedsgericht 02.04)	19.219.267	25.964.779	14.169.689	11.700.000	15.751.650	16.445.143
05.01 Rijksbijdrage BDU (DVM 02.90)	2.028.284	4.060.510	2.258.306	430.961	430.961	430.961
05.01 Rijksbijdrage BDU (sted.tang.02.03)	11.031.536	14.182.609	6.000.000	0	0	0
05.02 Rijksbijdrage BDU (OV 02.01)	66.473.008	71.185.000	69.400.000	53.371.352	53.371.352	53.521.352
05.02 Rijksbijdrage BDU (OVNB 02.07)	2.622.879	1.812.457	4.000.000	10.949.910	0	0
05.03 Beschikbaarheidsvergoeding Rijk	15.412.513	15.995.019	15.874.036	15.955.155	17.063.641	19.199.745
05.03 Rijksbijdrage BDU (prov.wegen 02.05)	1.296.722	15.966.012	9.520.000	27.617.198	8.000.000	60.000
05.03 Afkoopsom N69 (incl. IBOI)	0	64.000.000	0	0	0	0
05.03 Rijksb.verkeersveiligh.&leefbaarh.N69	0	0	400.000	2.170.712	0	0
Programma 06 Cultuur en samenleving						
06.02 Uitkering wet jeugdzorg zorgaanbieders	189.535.274	188.302.470	182.313.234	182.313.422	182.313.422	182.313.422
	382.480.312	488.849.416	373.089.071	461.996.187	278.097.211	272.399.383

Overzicht van bijdragen van de Europese Unie
Bijlage 18

Omschrijving	Rek.2010	Begr.2011	Begr.2012	Begr.2013	Begr.2014	Begr.2015
Programma 02 Ruimte						
02.01 Interr.-proj.Groene Woud-Groen Hage(n)l.	20.000	305.000	0	0	0	0
02.02 2.1 POP-subs.verb.landbouwk.structuur	0	1.235.142	673.515	7.367.609	257.660	0
02.02 EOGFL bijdrage t.b.v. leader+	-227	0	0	0	0	0
02.02 6.2aPOP-subs.invest.vernieuwing/ontwikk.	0	0	0	265.799	0	0
02.02 POP-subsidie leader-groepen	0	503.194	143.069	3.138.757	23.500	112.575
02.02 POP subsidie stim. Econ. ontw platteland	0	0	0	4.435	0	0
Programma 03 Ecologie						
03.01 Inkomsten Flinkman (Europees project)	0	45.938	0	0	0	0
03.01 POP subsidie verdrogingsbestrijding	0	80.000	250.000	750.000	150.000	0
03.02 Ink POWER project SILCS prft Geerpark	0	50.317	0	0	0	0
03.02 2.3 Pop-subs. Verbrede landbouw	22.000	57.255	27.500	562.655	0	0
03.02 POP subsidie duurz.prod. syst. landbouw	0	50.000	140.000	140.000	110.000	110.000
03.03 1.1 Popsb.Progr.Beheer bin/buiten EHS	269.642	1.365.691	1.445.822	4.597.806	0	0
03.03 3.1 Pop-subs. Landschappelijke kwaliteit	0	1.000.639	699.999	600.182	0	0
Programma 04 Economie						
04.01 Bijdrage Eur.Cie/ EPD Zuid	-3.772.789	0	0	0	0	0
04.01 5.4 POP-subs.verbet.toerist./recr.aanbod	0	1.136.840	1.673.302	2.569.099	0	0
04.01 Interreg IVC: bijdrage EC M4Nnrg co+rdkn	1.708	54.479	18.730	0	0	0
04.02 Interreg IVC: bijdrage EC I4W co+rdkn.	48.859	30.918	35.229	0	0	0
04.02 Interreg IVC: bijdrage EC I4W proj.kn.	0	283.000	152.750	0	0	0
04.02 Interreg IVC: bijdrage EC Power co+rdkn.	19.950	110.171	46.886	0	0	0
04.02 Interreg IVC: bijdrage EC Power proj.kn.	27.785	155.815	134.400	0	0	0
04.04 EFRO bijdrage OP Zuid	32.919.898	90.000.000	50.000.000	3.000.000	0	0
Programma 06 Cultuur en samenleving						
06.03 6.2b/c/d POP-subs.verb.leefbaarh.kl.kern	0	904.578	319.066	2.096.591	0	0
06.03 Interreg IVC: bijdrage EC PEOPLE co+rdkn	28.507	138.169	0	0	0	0
06.03 Interreg IVC: bijdrage EC PEOPLE proj.kn	106.368	33.432	15.000	0	0	0
	29.691.702	97.540.578	55.775.268	25.092.933	541.160	222.575

Provincie Noord-Brabant
Adres
Provincie Noord-Brabant
Brabantlaan 1
5216 TV 's-Hertogenbosch
www.brabant.nl

Brabant 2012

Begroting op Hoofdpijnen

Provincie Noord-Brabant

Brabant 2012
Begroting op Hoofdlijnen

Inhouds- opgave

4	Inleiding
8	Context
10	De basis op orde
12	De context van de begroting 2012
16	2012 in één oogopslag: mijlpalen en middelen
18	Programma Bestuur
20	Programma Ruimte
24	Programma Ecologie
28	Programma Economie
30	Programma Mobiliteit
32	Programma Cultuur en Samenleving
36	Programma Investeringsagenda
40	Organisatie en bedrijfsvoering
46	Contact

Inleiding

4

Met trots presenteert het college van Gedeputeerde Staten (GS) haar eerste begroting na de verkiezingen en het coalitieakkoord “Tien voor Brabant”. Net zoals het coalitieakkoord is de begroting korter en krachtiger dan in voorgaande jaren. Daar heeft het college de afgelopen zes maanden hard aan gewerkt.

We zetten hiermee de toon voor een solide financieel beleid voor de toekomst van Brabant, die kansen biedt voor Ons Brabant. Door te blijven investeren en door de profielversterkende bezuinigen uit de Agenda van Brabant, houden we de basis op orde. Dit vraagt om focus, een nieuwe manier van denken en een cultuuromslag.

5

Een blik op de toekomst laat zien dat onze inkomsten fors zullen krimpen, onder andere door de bezuinigingen van het kabinet. De begroting is weliswaar sober maar niet somber. We moeten bewuster handelen, alleen zo kunnen we op de huidige maatschappelijke en financiële gevolgen inspelen. Ook dit benadrukt eens te meer de noodzaak om in kansen te denken en besluitvaardig te handelen.

Zo willen we ons sterker richten op Europa. Insteek is om binnen de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen zoveel mogelijk gebruik te maken van de nieuwe Europese programma's, de investeringen daarop te toetsen en Europese samenwerking, ter versterking

van onze internationale toppositie als kennis- en innovatieregio te bevorderen.

Met deze begroting van het nieuwe college laten we als trots team zien dat met het coalitieakkoord “Tien van Brabant” en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma de focus op uitvoering ligt*. Door te blijven investeren kan er in Brabant ook in de toekomst geoogst blijven worden.

6

7

*De verbanden tussen de Agenda van Brabant, het bestuursakkoord ‘Tien voor Brabant’ en de Uitvoeringsagenda, gevisualiseerd in een schema, treft u aan in de uitklapkaft van deze Begroting op Hoofdpijnen 2012.

De context

Na de verkiezingen voor Provinciale Staten op 2 maart van dit jaar presenteerden de fractievoorzitters van de coalitiepartijen op 6 april het bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' voor de periode 2011-2015. Een compact, concreet bestuursakkoord met een gepaste ambitie en de 'Agenda van Brabant' als basis en richtsnoer. Provinciale Staten hebben dit bestuursakkoord vervolgens vastgesteld.

Met een compact college van GS, een duidelijke portefeuilleverdeling en herkenbare projecten staat de provincie Noord-Brabant voor de uitdaging om, samen met onze maatschappelijke partners, te werken aan de ambities van de Agenda van Brabant: het behoren tot de top van Europese kennis- en innovatieregio's.

Het coalitieakkoord is door het college van GS uitgewerkt in 49 speerpunten, die wij u op 1 juni in de vorm van een Uitvoeringsagenda presenteren. De vier onderwerpen kennis en onderzoek, internationaleisering, public affairs en branding, financiële beheersing en communicatie zijn daarnaast als 4 organisatiespeerpunten in de Uitvoeringsagenda opgenomen. In de begroting vindt u de mijlpalen voor deze 49+4 speerpunten terug.

De basis op orde

Onze kerntaken en Investeringsstrategie zijn in een breed gedragen visie op Brabant vastgesteld in de 'Agenda van Brabant', de basis en richtsnoer van het coalitieakkoord.

Met de 'Agenda van Brabant' focussen we onze ambities en zorgen we dat we onze kerntaken op orde hebben:

- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting
- Bereikbaarheid van de regio
- Regionaal economisch beleid
- Natuur en milieu
- Cultuur

10

11

Vanuit de ambitie dat Brabant een top kennis- en innovatieregio is, zijn er vijf Ontwikkelopgaven te onderscheiden die we als denkkader gebruiken om ons - met diverse trotse teams - te richten naar de Agenda van Brabant. Het versterken van het stedelijk netwerk, vitaal landschap, groene provincie, innovatiekracht van de Brabantse economie, effectieve samenwerking en internationale profiltering en branding vormen daarmee de 'routes' waarlangs we de ambities van de Agenda van Brabant willen gaan bereiken. Deze 'routes' vormen daarmee een krachtig instrument om onze inzet integraal te benaderen, focus te houden, prioriteiten te stellen en te sturen.

De context van de begroting 2012

Meerjarenperspectief

In deze begroting hebben wij concrete en zichtbare producten en resultaten als prestaties opgenomen. Deze prestaties maken duidelijk dat wij voortvarend bezig zijn met de uitvoering, alhoewel een eerste begroting van een bestuursperiode ook een voorbereidend karakter heeft. Er moet op een aantal punten eerst gezaaid worden. Het resultaat van deze planvorming – die volop in gang is – hebben wij ook als prestatie voor 2012 in de begroting opgenomen. Na besluitvorming door Provinciale Staten zal de uitvoering hiervan in de begrotingen voor de komende jaren worden verwerkt.

12

Met minder geld...

De structurele korting op - en de herverdeling van - het provinciefonds betekent dat we een bewust en sober financieel beleid moeten voeren. We hebben de noodzakelijke bezuinigingen uit de Agenda van Brabant onverkort doorgevoerd en verwerkt in de begroting 2012. Er is dan ook geen ruimte voor nieuw beleid of intensivering van beleid anders dan via het principe oud-voor-nieuw.

13

De financiële toekomst van Brabant is onzeker. Onduidelijk is hoe het bestuursakkoord tussen het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen over de overdracht van rijkstaken naar provincies financieel gaat uitpakken. Daarnaast is het onduidelijk hoe de rijksbezuinigingen zullen neerslaan op de provinciale financiën. Ook incidenten met een grote impact, zoals de gevolgen van de brand in Moerdijk, zorgen voor extra financiële risico's in de provinciale begroting.

...maar dan wel samen en integraal

Dit alles leidt tot het besef dat Brabant haar ambities meer dan voorheen op eigen kracht zal moeten realiseren. Maar dat kunnen we alleen als we intensief met elkaar samenwerken. Veel opgaven kunnen namelijk alleen samen tot ontwikkeling komen en tot succes leiden.

14

Wat we doen, doen we integraal. Dat geldt voor het college, voor de organisatie en ook voor Provinciale Staten. Bijvoorbeeld door het initiatief te nemen om trajecten die inhoudelijk met elkaar samenhangen ook daadwerkelijk met elkaar in verband te brengen. Wij willen Provinciale Staten uitnodigen om samen te bekijken hoe een dergelijke clustering ons kan helpen om de middel- en langetermijnagenda verder te verbeteren en vorm te geven.

15

2012 in één oogopslag: mijlpalen en middelen

16

Financieel beleid/financiële positie

De begroting 2012 bestaat uit zeven begrotingsprogramma's (onderverdeeld in 25 productgroepen) en het onderdeel bedrijfsvoering. De totale begrotingsomvang in 2012 bedraagt ca. € 1,3 miljard. Aan de binnenzijde van de achterflap worden de inkomsten en uitgaven in figuren weergegeven.

Vermogen

De provincie heeft een belegd vermogen van ruim € 2,1 miljard (nominaal). Dit vermogen wordt belegd met een minimaal risicoprofiel (triple A).

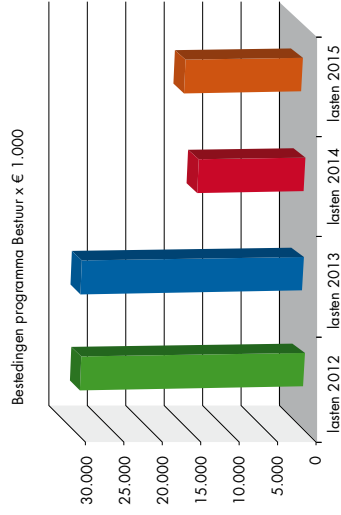
De opbrengsten worden enerzijds ingezet om het wegvallen van de jaarlijkse dividenduitkeringen van Essent (€ 122 miljoen per jaar) te compenseren en anderzijds om het beoogde doelvermogen (€ 800 miljoen) voor de financiering van de Investeringsagenda te genereren.

17

Opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)

De geraamde opbrengst van de motorrijtuigenbelasting in 2012 bedraagt € 217 miljoen. Het opcententarif in 2012 bedraagt 72,9%. Dit is het op twee na laagste van de twaalf provincies. Het gemiddeld tarief in Nederland bedraagt 80,1 opcenten.

Programma Bestuur

Bestedingsontwikkeling
Figuur 3 Bestedingsontwikkeling Bestuur

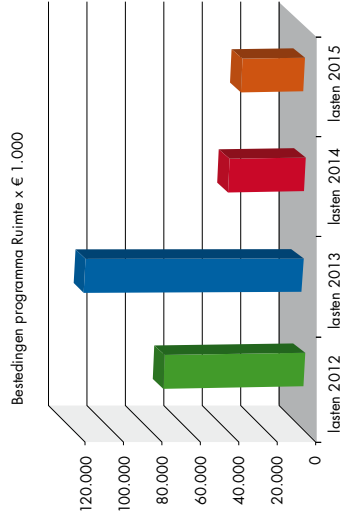
Algemeen

Het programma Bestuur richt zich op de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant. Het gaat hierbij enerzijds om de provinciale bestuursorganen zelf en anderzijds om de algemene bestuurlijke samenwerking met partners in en buiten Brabant. Tevens is in dit programma het interbestuurlijk toezicht ondergebracht.

Mijlpalen 2012

- Realisatie van de Uitvoeringsagenda (2012 -2015).
- Een beeld van de bestuurlijk organisatorische opbouw van de 4 regio's met duidelijkheid over regionale opgaven, verhoudingen, samenhang en evenwicht, en zich logisch tot elkaar verhoudende (samenwerkings)partners (2012).
- Een bestuurlijk profiel per gemeente met een inschatting van het vermogen van iedere gemeente om de opgaven te formuleren en te realiseren (2012-2013).
- Bezien hoe gemeenten aan de slag gaan met de aanbevelingen en waar een rol van de provincie nodig is.
- Implementeren generiek interbestuurlijk toezicht.
- Overeenstemming bereiken omtrent grensoverschrijdende focuspunten in de Vlaams-Nederlandse Delta.

Programma Ruimte

Bestedingsontwikkeling
Figuur 4 Ruimte

Algemeen

Het programma Ruimte richt zich op:

- Het op een efficiënte en kwalitatief volwaardige manier oppakken van (gebieds)opgaven uit de Structuurvisie die van provinciaal belang zijn.
- Het in samenhang aanpakken van de belangrijke thema's voor Brabant zoals natuur, water, landbouw, cultuurhistorie en leefbaarheid in het landelijk gebied.
- Het ontwikkelen van een integrale strategie voor het stedelijk netwerk, met aandacht voor wonen, werken, kantoren en de relatie stad-land.

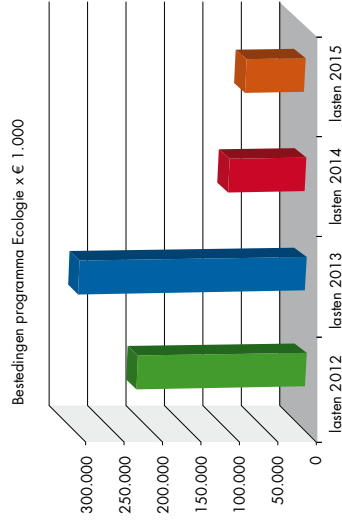
Mijlpalen 2012

- Start uitvoering gebiedsopgaven.
- Het plan van aanpak wordt in 2011 vastgesteld. Voor elk van de negen gebiedsopgaven wordt in 2012 een uitvoeringsplan opgesteld. De fase van uitvoering verschilt per opgave.
- Het programma Landelijk Gebied is herijkt en wordt uitgevoerd.
  - Schrappen overbodige regels en overlegstructuren
Wij zullen in 2012 onze bestaande overlegstructuren kritisch tegen het licht houden en komen met aanpassingen.
  - Voor wonen en werken zijn nieuwe prognoses opgesteld.

- Een strategie om het brabantse stedelijk netwerk op peil te houden is opgesteld.
- In 2012 lopen een aantal projecten door zoals Logistiek Park Moerdijk, AFC Dinteloord en woningbouwstimulering.

Programma Ecologie

Bestedingsontwikkeling
Figuur 5 Ecologie

Algemeen

Het programma Ecologie richt zich op een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant, waarin we veilig kunnen wonen en waar ruimte is voor economische, maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen. Het gaat hierbij om water, milieu, natuur en landschap.

Mijlpalen 2012

- Beheerplannen Natura 2000 (vooral in relatie tot stikstofproblematiek) zijn vastgesteld. Voor negen ontwerpbeheerplannen heeft de provincie het voortouw.
- Nieuw Provinciaal Milieuplan (PMP) is vastgesteld. Bovenop de wettelijke (basis)taken krijgen een aantal specifieke Brabantse problemen extra aandacht.
- Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) zijn gevormd en op 1/1/2013 operationeel.

In 2012 worden de plannen voor de vorming van de RUD's uitgewerkt.

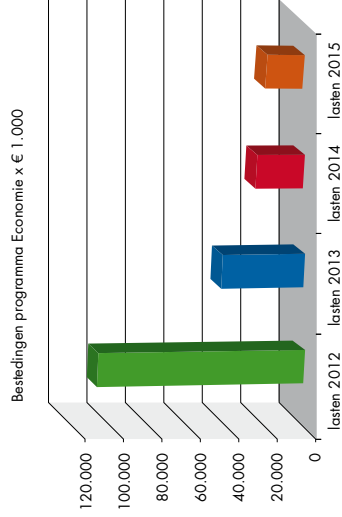
- Handhaving, verbeteren van het naleefgedrag. Dit koersdocument wordt eind 2011 opgeleverd en zal concrete prestaties en indicatoren bevatten.

- Geconcretiseerde uitvoering 2e bestuursovereenkomst met de waterschappen en uitvoering Provinciaal Waterplan(PWP). Veel waterdoelen zijn een gezamenlijke opgave voor provincie en waterschappen. We werken ook samen met gemeenten en terreinbeheerders om de waterdoelen te realiseren.
- Het Natuur- en Landschapsoffensief is herzien. Herstel van de biodiversiteit, het bouwen aan een vitaal en aantrekkelijk Brabants landschap, de betekenis van natuur voor mensen en bedrijven en de wijze van realisatie van deze doelen zal extra aandacht krijgen.

Programma Economie

Bestedingsontwikkeling
Figuur 6 Economie

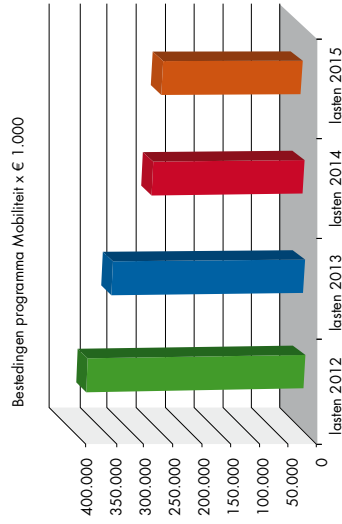
Algemeen

Het programma Economie richt zich op versterking en innovatie van de economische structuur van Brabant om toe te groeien naar een internationale top kennis- en innovatieregio. Hierbij staan 'het verbeteren van de innovatiekracht van de Brabantse economie' en 'Internationale profilering, public affairs en branding' centraal.

Mijlpalen 2012

- In het Economisch Programma is het nieuwe regionaal-economisch beleid vastgesteld. De uitvoering is gestart.
- Aanpak voor internationale profilering, public affairs en branding is uitgewerkt, vastgesteld en wordt uitgevoerd.
- Het deelnamebeleid is geëvalueerd.

Programma Mobiliteit

Bestedingsontwikkeling

Figuur 7 Mobiliteit

Algemeen

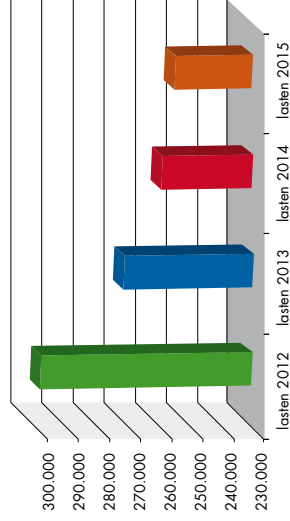
Het programma Mobiliteit richt zich op het bereikbaar houden van Brabant, zowel om de economie te versterken als om de leefbaarheid en de veiligheid te waarborgen. Het gaat hierbij om een samenhangend hoofdwegen- en onderliggend wegennet, een samenhangend openbaar vervoersstelsel, slimme en duurzame mobiliteit en een multimodaal goederenvervoer.

Mijlpalen 2012

- De Dynamische Beleidsagenda van het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (PVVP) is herijkt, de Netwerkanalyse Brabantstad is geactualiseerd en de nieuwe visie Openbaar Vervoer is opgesteld.
- Infrastructurele projecten:
  - Gunning reconstructie N261 (Tilburg-Waalwijk).
  - Start omleiding Oudembosch en afronden planstudies komproblematiek.
  - 1e fase realisatie project Wilhelminakanaal is gestart.
- Mobiliteitsbeleid:
  - Uitvoering programma Fiets in de versnelling: de realisatie van de snel fietsroute Den Bosch – Oss is gestart.
  - Slimme mobiliteit: resultaten van een viertal in-car-projecten zijn bekend.
  - Het Brabants Verkeersveiligheidsplan is herzien.
  - De luchtvaartbesluiten voor Budel Airport en Seppe Airport zijn genomen.

Programma Cultuur en Samenleving

Bestedingen programma Cultuur en samenleving x € 1.000

Bestedingsontwikkeling
Figuur 8 Cultuur en Samenleving

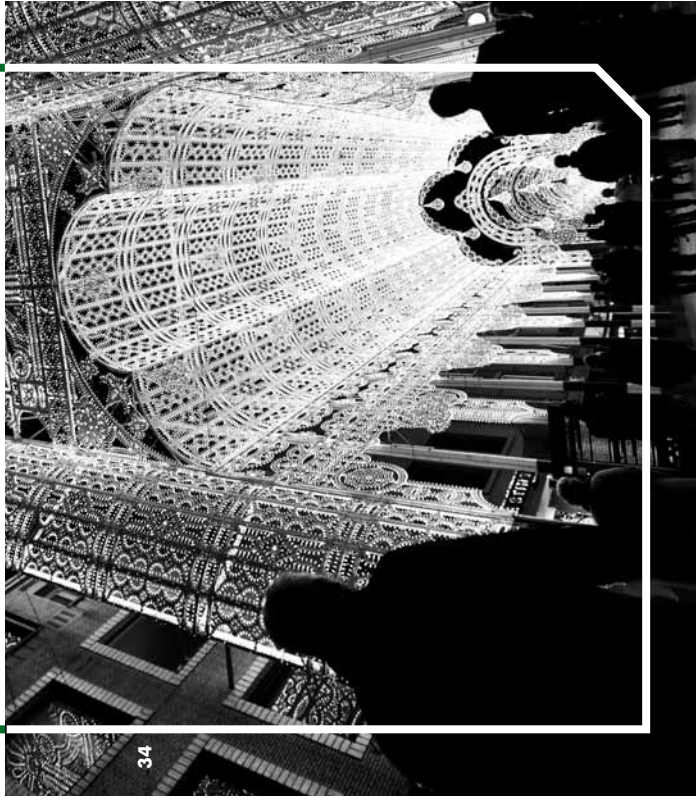
Algemeen

Het programma Cultuur en Samenleving richt zich op het versterken van de leefomgeving van Brabant, belangrijk voor de uitstraling als top kennis- en innovatieregio. Het programma steunt op twee belangrijke pijlers. Enerzijds de versterking van de culturele identiteit van Brabant via kunst, erfgoed en sport. Anderzijds gaat het om het creëren van een gezonde, veilige en sociale leefomgeving waarin Brabanders zich uitgedaagd voelen om zelf ondernemend te zijn en hun bijdrage te leveren.

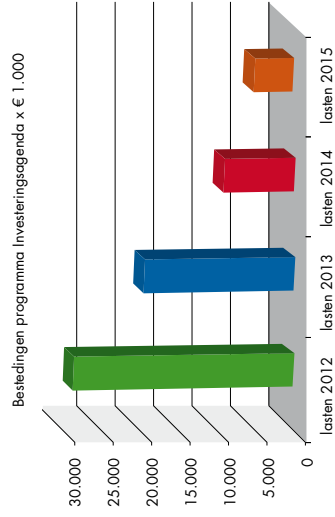
Mijlpalen 2012

- In 2011 en begin 2012 wordt een aantal startmoties, verkenningen, evaluaties en uitvoeringsprogramma's opgeleverd, zoals over gezondheid, innovatie in de zorg en de uitvoering van de Monumentenvisie. In 2012 worden nadere uitvoeringsafspraken gemaakt.
- Op basis van een startnotitie Regionale Aanpak Leefbaarheid die eind 2011 wordt besproken, maken we in 2012 werk van de ervaringen met de integrale dorpsontwikkelingsplannen (Idop's) en Slimme Zorg op regionale schaal.

- We willen de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten, die in 2016 een feit moet zijn, goed begeleiden. In 2012 wordt samen met de gemeenten het ontwerp van deze transitie vastgesteld. Dat ontwerp is de basis voor de opbouw van de jeugdzorg bij gemeenten in de komende jaren.
- De intensivering van de samenwerking tussen provincie, de B5 en de culturele instellingen op cultureel vlak is vastgelegd in het BrabantBod. In 2012 wordt deze samenwerking concreet zichtbaar in plannen en activiteiten van alle partijen.

Programma Investerings- agenda

36

Algemeen

De investeringsagenda richt zich op de duurzame versterking van de structuur van de provincie op een aantal onderscheidende kwaliteiten. In de eerste tranche gaat het om energietransitie, landschappen van allure, 2018Brabant | Samen Culturele Hoofdstad, sportplan Brabant, grootschalige cultuurhistorische complexen en spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur.

Mijlpalen 2012

Energietransitie

- Fonds Biobased Economy is opgericht.
- Internationaal onderzoekscluster Solar is operationeel.
- In het kader van elektrisch rijden zullen 25 e-auto's worden aangeschaft en 50 laadpunten worden gerealiseerd.

37

Landschappen van Allure

- Voor drie landschappen zijn uitvoeringsprogramma's vastgesteld en de uitvoering is gestart.

2018Brabant | Samen Culturele Hoofdstad

- In 2012 is het bidbook gereed. In 2012 neemt ook elke B5-gemeente het besluit of het bidbook dan mede namens de stad mag worden ingediend, inclusief een daarbij behorend deel van in totaal € 10 mln investering per stad.

Bestedingsontwikkeling

Figuur 9 Investeringsagenda

- Provinciale Staten geven richting aan de governance-structuur en opdrachtverlening van de gezamenlijke afspraken tussen partners.

Sportplan Brabant 2016

- 2 topsportaccommodaties en 1 fieldlab zijn gerealiseerd.
- Doel is om sport in Brabant en onder de Brabanders

te stimuleren en daarmee het leef- en vestigingsklimaat in Brabant op 'Olympisch niveau' te brengen. Op basis van het Sportplan Brabant 2016 wordt een start gemaakt om deze beweging op gang te brengen.

Grootschalige cultuurhistorische complexen

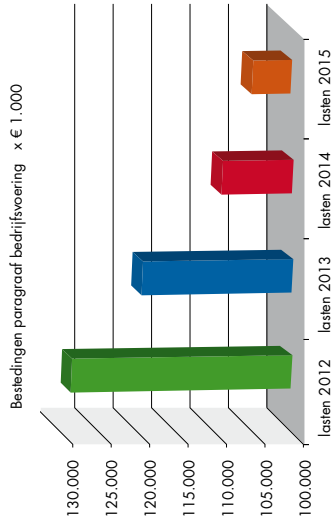
- Eind 2011 wordt een projectplan ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd met het voor-nemen om in 2012 vier complexen te verwerven en een start te maken met de herbestemming.

Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur

- Businesscase Brainport Oost met daarin de Noordoostcorridor is gereed. Essentiële keuzes voor de tracés, de financiering en de overige onderdelen van de Noordoostcorridor zijn gemaakt.
- Gebiedsakkoord en definitieve structuurvisie N69 zijn vastgesteld. Er is gestart met de project-mer ten behoeve van de tracékeuze van de nieuwe infrastructurele verbinding.
- Het Provinciaal Inpassingsplan N279 's-Hertogenbosch-Veghel is voorbereid voor besluitvorming begin 2013.

Organisatie en bedrijfs- voering

Bestedingsontwikkeling
Figuur 10 Organisatie en bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoering is erop gericht om de organisatiedoelstellingen en -resultaten op een effectieve en efficiënte manier te bereiken en verantwoording af te kunnen leggen aan de samenleving. Hierbij gaat het enerzijds om het faciliteren van de provinciale organisatie in de ontwikkeling naar een nieuwe manier van werken en anderzijds om de noodzakelijke aanpassing van de bedrijfsvoeringskolom zelf aan de eisen die een veranderende organisatie stelt.

Absolute prioriteit wordt gegeven aan het realiseren van de Uitvoeringsagenda van het bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' en de vier door Gedeputeerde Staten vastgestelde organisatiepunten: kennis en onderzoek, internationalisering, public affairs en branding, financiële beheersing en communicatie.

Mijlpalen 2012

Kennis en Onderzoek

Geconcentreerde en kwalitatief hoogwaardige kennis- en onderzoeksfunctie, verbonden met andere kennisinstututen in Brabant. Mijlpalen zijn:

- 2012 is te typeren als een overgangsjaar waarin de implementatie van het plan van aanpak (gereed eind 2011) voor een "Planbureau" zal plaatsvinden.
- Helderheid over interne invierdienmogelijkheden (efficiënter inzetten onderzoeken, aanbestedingen, voorkomen dubbelingen).

Financieel beheer

Een slanke P&C cyclus met adequate stuur- en beheersinformatie, inclusief een hierop heringerichte financiële administratie en AO/IC (1 januari 2013). Mijlpalen in 2012 zijn:

- Blauwdruk financiële administratie en -organisatie.
- Blauwdruk P&C proces.
- Controlling en beheersing risicogericht, inclusief AO/IC van kritische processen.

Communicatie

Communicatie met focus en proactiviteit, adequaat gepositioneerd en georganiseerd (1 juli 2013):

Mijlpalen in 2012 zijn:

- Een langetermijn communicatieagenda (in samenwerking met GS en DR op te stellen) is beschikbaar en wordt gehanteerd.
- Per dossier is er een expliciete mediastrategie.

Internationalisering, Public affairs, Branding

De in het najaar van 2011 op te stellen inhoudelijke agenda en organisatorische keuzes zijn vertaald in een planning en een daaraan gekoppelde uitvoeringskalender 2012.

Talentontwikkeling

- Invulling geven aan compacte slagvaardige gemixte teams: gestart rondom Agenda van Brabant en speerpunten van de Uitvoeringsagenda.

- Sturing op gedrag in relatie tot planmatig werken en de kwaliteit van beleidsnotities. Effect zal vanaf nu zichtbaar moeten zijn.
- Leerteams (scholingstrajecten) rondom de belangrijke thema's. Deels opgestart, meer intensieve uitrol vanaf november 2011. Jaarlijks 150 medewerkers.
- Flexnetwerk (intern uitzendbureau): 2011 operationeel.
- Gerichte nieuwe instroom op top niveau. Strategische noodzaak van specifieke know how is scherp in beeld, gekoppeld aan de nieuwe competenties. Vanaf nu.
- 4e traanee-traject met partners: 2012.

44

45

Bedrijfsvoering

- Uniforme en efficiënte heringerichte bedrijfsvoering door concentratie van bedrijfsvoeringstaken (1 juli 2012).
- Actueel openbaar subsidieregister (per 1-1-2012), geconcentreerde subsidie-uitvoeringorganisatie en geïmplementeerd Rijkssubsidiekader (1 januari 2013).
- Inrichting RUD's (1 januari 2013).
- Een moderne werkomgeving ("Huis voor en van Brabant") ondersteund met moderne faciliteiten en tools, inclusief plaats- en tijdsafhankelijk werken (2012-2014).

Contact

Contactgegevens
Provincie Noord-Brabant
Afdeling Communicatie
Telefoon (073) 681 25 10
Email agenda@brabant.nl

Website
www.brabant.nl/begroting2012

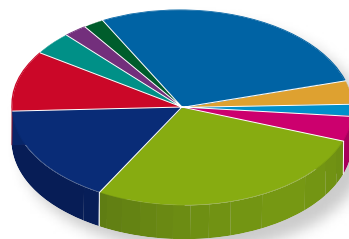
Grafisch ontwerp
Van Riet Ontwerpers

Oktober 2011

**De beschikbare middelen
worden als volgt besteed:**

Figuur 1 Inkomsten

Inkomsten 2012 (totaal € 1,3 miljard)

■ Doeluitkeringen van het Rijk (28%)	■ Opbrengst opcenten MRB (16%)
■ Algemene uitkering provinciefonds (4%)	■ Rente + financieringsresultaat (10%)
■ Decentralisatieuitkering provinciefonds (2%)	■ Reizigersopbrengsten OV (4%)
■ Doeluitkeringen EU (4%)	■ Dividenden (2%)
■ Reserves (28%)	■ Heffingen, leges en overige inkomsten (2%)

Agenda van Brabant

Visie & Ambities

Brabant is een top kennis- en innovatieregio

Focus provincieprofiel

- Kernrollen en kerntaken
- Profielversterkend bezuinigen

Ontwikkelopgaven

- Versterken stedelijk netwerk
- Vitaal landschap
- Innovatiekracht Brabantse economie
- Effectieve samenwerking 4O's
- Internationale profilering & branding

Bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' 2011-2015

Organisatie-ontwikkeling

- Bedrijfsvoering, waaronder:
  - Kennis & Onderzoek
  - Communicatie
  - Internationalisering,
  - Public Affairs en branding
  - Financieel beheer
- Talentontwikkeling

Investeringsstrategie

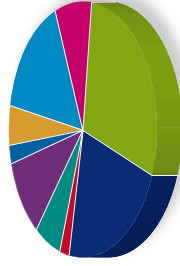
- Afsprakenkader ('rijpunten')
- Profielversterkend investeren

1^e tranche investeringsvoorstellen

- Energietransitie
- Landschappen van Allure
- 2018 Brabant
- Sportplan 2016
- Grootschalige cultuurhistorische complexen
- Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur

Figuur 2 Bestedingen

Bestedingen 2012 (totaal € 1,3 miljard)

- Bestuur (2%)
- Ruimte (5%)
- Ecologie (16%)
- Economie (8%)
- Mobiliteit (22%)
- Cultuur en samenleving (22%)
- Investeringsagenda (2%)
- Alg. Financieel beleid (6%)
- Mutaties reserves (10%)

Tweede voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf 2011

Inleiding

Conform het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf provincie Noord-Brabant verschaffen Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten twee maal per jaar, tegelijk met de begroting en de jaarstukken, een rapportage waarin de stand van zaken is opgenomen van elk door het Ontwikkelbedrijf in exploitatie genomen project en van de anticiperende en strategische grondverwerving door het Ontwikkelbedrijf. Met deze rapportage wordt dit vormgegeven.

In bijgevoegde rapportage gaat het om een uiteenzetting van de bestedingen van het Ontwikkelbedrijf ten laste van zijn investeringskrediet (maximaal € 235 miljoen) en van de winsten, verliezen en risicovoorzieningen van het Ontwikkelbedrijf, ten gunste respectievelijk ten laste van de risicoreserve Ontwikkelbedrijf (maximaal € 48 miljoen). Hieraan wordt invulling geven middels een overzicht van de boekwaarde en voorzieningen van het Ontwikkelbedrijf per 31-12-2010 en per 31-12-2011 per begrotingsthema.

De wijzigingen in de Risicoreserve Ontwikkelbedrijf ten aanzien van het nemen van verliezen waren aangekondigd in de 1^e Voortgangsrapportage 2011. Uitvoering hiervan is gedaan bij de tweede burap 2011 zoals in de 1^e Voortgangsrapportage aangekondigd. Deze 2^e rapportage bevat geen nieuwe voorstellen tot het nemen van verliezen en geeft daarmee alleen eerder genomen besluiten weer.

De 1^e Voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf 2011 bevatte voor elk project welke bij het Ontwikkelbedrijf in exploitatie is genomen een projectsheet met daarin de kerngegevens, projectbeschrijving, stand van zaken, risicomangement en toelichting op de risico's. Voor deze 2^e Voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf 2011 is gekozen de projectsheets niet toe te voegen. Reden hiervoor is dat gezien de korte termijn tussen de 1^e en 2^e rapportage er in de projectsheets minimale wijzigingen zijn te vermelden. In de eerstvolgende rapportage, welke bij de jaarstukken begin 2012 wordt aangeboden, worden de eind 2011 geactualiseerde projectsheets wel bijgevoegd. De huidige projectsheets zijn permanent beschikbaar als onderdeel van de vastgestelde 1^e rapportage.

Doelstelling

Als gevolg van relevante ontwikkelingen wordt het steeds wenselijker geacht dat de provincie in staat is slagvaardig en met de juiste kennis en competenties op het gebied van integrale gebiedsontwikkeling te opereren. Anders dan voorheen zal het realiseren van ruimtelijk relevante doelen door de provincie niet meer geheel en vrijblijvend aan andere partijen worden overgelaten.

Strategie

Een actieve aanpak vereist een combinatie van het maken van beleid (initiëren van planontwikkeling) en het vermogen om het beleid uit te voeren (geld, menskracht en kennis).

Het ontwikkelbedrijf is hiervoor een goed middel om de publieke doelstellingen in de provinciale ruimtelijke ontwikkeling op een zo efficiënt en effectief mogelijke manier te laten participeren in projecten met een provinciaal belang. De strategiebepaling geschiedt hierbij op basis van een bedrijfseconomisch transparante afweging van alle kosten, opbrengsten en risico's.

Uitvoeringskader

Het uitvoeringskader waarbinnen het ontwikkelbedrijf op dit moment actief kan zijn kunnen in twee categorieën worden onderscheiden.

Beleidskader

- Selectie van specifieke projecten (Cie notitie RM-1393 van 6 maart 2009).
Hierin is bepaald dat de participatie van het Ontwikkelbedrijf in projecten moet zijn afgeleid uit de provinciale Structuurvisie voor de ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast kan het Ontwikkelbedrijf in specifieke gevallen, door middel van grondverwerving of een deelneming in een samenwerkingsverband met gemeenten (of andere publieke partijen) worden ingezet voor het realiseren van projecten die van bovenlokale betekenis zijn.
- Brabants erfgoed (besluit PS 78/10A).
Een verbijzonderd revolverende investeringskrediet van 60 miljoen euro uit de totale investeringsvolume van 235 miljoen van het ontwikkelbedrijf voor ontwikkeltrajecten, aankopen en bijdragen in verwerving van grootschalige cultuurhistorische complexen.
- Bestuursakkoord "Tien voor Brabant".
Vanuit dit bestuursakkoord, onderwerp "Campussen" wordt het ontwikkelbedrijf ingezet om de ambitie van Brabant te realiseren. Afhankelijk van de status waarin het campusinitiatief zich bevindt, het ontwikkelpotentieel, het businessplan, de maatschappelijke relevantie kan de inzet uiteenlopen van het enthousiasmeren en verbinden van partners tot (vergaande) participatie en investeringen.
- Woningbouwstimulering
In 2009 hebben PS middelen beschikbaar gesteld voor het bestrijden van de gevolgen van de economische recessie in de provincie Noord-Brabant. Onderdeel daarvan is de stimulering van de woningbouwproductie.

Handelings-, financieel- en risicokader

- Beheersstatuut van het Ontwikkelbedrijf, inclusief risicomangement.
- 3e provinciale nota kapitaaldienst.
- Provinciale nota deelnemingen.
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Risicomanagement

Het grondexploitatieproces is complex en langdurig van aard. Dit brengt de nodige financiële en andere risico's met zich mee. Risicomanagement is daarom een essentieel onderdeel van het Ontwikkelbedrijf.

Om de risico's van het Ontwikkelbedrijf te beperken wordt per project geïnterviewd welke risico's aan de orde zijn en worden daarop gerichte beheersmaatregelen getroffen. Verder wordt per project een gestructureerde schatting gemaakt van het financiële risico dat moet worden afgedekt in de risicoreserve ontwikkelbedrijf.

Bij de risicobepaling maakt het Ontwikkelbedrijf onderscheid tussen algemene, voor elk project in min of meer gelijke mate geldende risico's en specifieke projectrisico's. De algemeen geldende risico's (renterisico, waarderingsrisico en organisatierisico) worden hier nader beschouwd; de specifieke risico's worden kort aangeduid.

Risico rentefluctuaties (renterisico)

Het risico van rentefluctuaties doet zich voor als de rente voor geleend geld hoger oploopt dan voorzien. Het Ontwikkelbedrijf maakt gebruik van geld dat door de provincie beschikbaar wordt gesteld, hiervoor geldt de provinciale rekenrente (financieringsrente Ontwikkelbedrijf, zie regel 3.4.6 Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf). De schommelingen in deze rente zijn relatief beperkt. Om rentestijgingen op te kunnen vangen worden de renteparameters in de grondexploitatie altijd hoger vastgesteld dan de provinciale rekenrente. In een samenwerkingsverband kan worden besloten tot het aantrekken van externe financiering. In dat geval kunnen grotere renteschommelingen aan de orde zijn, met name ook als er na verloop van tijd een herfinanciering moet worden geregeld. In deze projecten moeten de partners gezamenlijk besluiten welke rentevoet zij verantwoord achten in de grondexploitatie. Daarnaast kunnen financiële instrumenten worden ingezet om de renterisico's te beperken.

Risico onjuiste waardering aan te kopen gronden (waarderingsrisico)

Het risico van een onjuiste waardering van aan te kopen gronden en opstallen doet zich voor als bij de aankoop van de gronden een hogere prijs wordt betaald dan marktconform kan worden geacht. In dat geval heeft dit niet alleen een negatief effect op de grondexploitatie, maar kan tevens sprake zijn van oneigenlijke staatsteun. Om dit risico te beperken wordt, overeenkomstig regel 3.2.3 van het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf, de voor grond en opstallen te betalen prijs bepaald op basis van een taxatierapport opgemaakt door twee onafhankelijke gecertificeerde taxateurs of beëdigde rentmeesters, waarvan er tenminste één niet in dienst is van de provincie.

De specifieke projectrisico's zijn, voor zover van toepassing, per project in de factsheets nader beschreven. Het gaat dan om:

- *Planologisch risico*: dit is de kans dat het juridisch-planologische besluit voor een beoogde ontwikkeling, bijvoorbeeld de herziening van een bestemmingsplan, niet tot stand komt, of later in werking treedt dan voorzien;
- *Tegenvallende looptijd*: dit is de kans dat tijdens de uitvoering van een project vertraging ontstaat, bijvoorbeeld omdat de afzet van gronden tegenvalt;
- *Tegenvallende kosten of opbrengsten*: dit is de kans dat kosten, bijvoorbeeld de kosten voor het maken van plannen, hoger zijn dan voorzien of dat opbrengsten tegenvallen, bijvoorbeeld subsidies en opbrengsten uit grondverkoop;

- *Overige specifieke risico's.*

Financiering

Ontwikkelbedrijf

Het ontwikkelbedrijf heeft een revolverend investeringskrediet van maximaal € 235 miljoen en daaraan gekoppeld een risicoreserve van maximaal € 48 miljoen.

Woningbouwstimulering

In 2009 hebben PS € 400 miljoen beschikbaar gesteld voor het bestrijden van de gevolgen van de economische recessie in de provincie Noord-Brabant. Onderdeel daarvan is de stimulering van de woningbouwproductie waarvoor € 250 miljoen beschikbaar is gesteld, met daaraan gekoppeld een risicoreserve van € 45 miljoen. Hiervan is € 205 miljoen revolverend van karakter.

De provincie heeft een pakket aan maatregelen ontwikkeld voor consumenten, waaronder de Brabantse Verkoopgarantie, en voor producenten in de vorm van maatwerkoplossingen zoals leningen, garantstellingen en Brabantse Investeringsfondsen ten behoeve van nieuwbouwwoningen.

Financiële voortgang 2011

Verwachte balanspositie per 31-12-2011.

De verwachte financiële resultaten van het Ontwikkelbedrijf op 31-12-2011 worden inzichtelijk gemaakt via de boekwaarden en getroffen voorzieningen binnen de risicoreserve per beleidsthema. In de boekwaarde is verdisconteerd de genomen verliezen 2011 ten laste van de risicoreserve van het Ontwikkelbedrijf.

Begrotingsthema	per 31-12-2011		per 31-12-2010	
	boekwaarde	voorziening	boekwaarde	voorziening
Bedrijventerreinen	31.057.961	13.275.534	20.761.458	11.488.160
Glastuinbouwprojecten	6.565.486	800.000	2.459.898	800.000
Ruimte voor Ruimte	12.605.802	1.201.132	11.692.327	
Spoorzones	5.175.000	1.353.530	5.000.000	
Revitalisering Landelijk Gebied	10.677.140	1.119.065	20.867.267	2.666.834
Cultuurhistorie	30.403	0	0	0
Totaal	66.111.794	17.749.262	60.780.950	14.954.994

Garanties

Begrotingsthema	per 31-12-2011		per 31-12-2010	
	boekwaarde	voorziening	boekwaarde	voorziening
Bedrijventerreinen, garantie	2.500.000	1.250.000	2.500.000	
Glastuinbouw, garantie	35.938.794	6.463.944	25.805.620	3.900.000
Totaal	38.438.794	7.713.944	28.305.620	3.900.000

De resterende ruimte in de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf is voldoende om deze voorzieningen op te vangen.

Genomen verliezen per 2^e bestuursrapportage 2011

Binnen het ontwikkelbedrijf zijn conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bij de 2^e bestuursrapportage de volgende verliezen genomen.

Beleidsthema	Project	Bedrag
Bedrijventerreinen	Businesspark Aviolanda	31.347,40
Ruimte voor Ruimte	Aarle Rixtel: opstal 6	193.476,26
	Middelbeers: Straatsedijk	494.336,66
RLG	LOG Deurne	280.104,48
	LOG Graspeel	980.000,00
	LOG Haaren	16.333,55
	LOG Stille Wille	103.439,80
	LOG Overloons Vlak	498.864,17
	Heusden: Meijlenseweg	712,00
	Streekrekening De Peel	147.152,49
	Totaal	2.745.766,81

Toelichting.

Bedrijventerreinen

- Businesspark Aviolanda.
Voorafgaand aan de deelneming zijn door de provincie voorbereidingskosten gemaakt. Deze kosten zijn voor een groot deel mede gedragen door de partners in deze deelneming. Gelet op de lange looptijd c.q. terugverdiertijd en de daarmee gepaard gaande rentekosten is voorgesteld het provinciaal deel als verlies te nemen ten laste van de risicoreserve ontwikkelbedrijf.

Ruimte voor Ruimte

- Aarle Rixtel: Opstal 6.
Er is een reële kans dat de exploitatie negatief uitvalt. Oorzaak hiervan ligt in de stagnerende woningmarkt. Daartegenover staat ook dat er tot op heden in de gemeente Laarbeek niet of nauwelijks ruimte voor ruimtekavels zijn verkocht en de ervaring leert dat er in elke kern van elke gemeente toch minstens een vraag is van vijf tot tien ruimte voor ruimtekavels. Daarnaast is bij de aankoop destijds geen rekening gehouden met rentelasten. Voor het verwacht verlies en rentekosten over 2011 is voorgesteld het verlies te nemen.
- Middelbeers: Straatsedijk.
Ten laste van de risico reserve Ontwikkelbedrijf is een voorziening getroffen ter hoogte van het verschil tussen huidige boekwaarde en agrarische waarde. In 1999 heeft Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) subsidie ontvangen voor de aankoop van de gronden in LOG Strijdhoven. De provincie heeft de gronden in LOG Strijdhoven in 2006 overgenomen van BBL tegen de toen geldende taxatiewaarde. De ontvangen Nubl-subsidie en de waardevermeerdering van de grond is ten goede gekomen van BBL. Deze kan derhalve niet worden ingezet om waardevermindering (van IV naar natuur) op de gronden in Middelbeers mee te dekken. Voor de waardevermindering en de rentelasten over 2011 is voorgesteld het verlies te nemen.

RLG

- LOG's algemeen
Voor de LOG's binnen het ontwikkelbedrijf zijn voorzieningen getroffen in de risicoreserve ontwikkelbedrijf. Argumentatie hiervoor is de beperkte mogelijkheden voor ontwikkeling van een aantal LOG's voortkomend uit het besluit van PS in maart 2010 ten aanzien van dit onderwerp.
- LOG Deurne.
Voor alle drie de locaties worden gesprekken gevoerd met IV bedrijven. Door de verkleining van de maximale grootte van een bouwblok van 3 naar 2,5 ha en vertraging van de verkoop zijn de opbrengsten lager dan verwacht.
Voorgesteld is om het verlies van de waardevermindering en de rentekosten over 2011 te nemen.
- LOG Graspeel.
Nieuw vestiging kan alleen doorgaan als het een lopende zaak betreft. Eén van de nieuwvestigingen betreft geen lopende zaak, voor het verschil tussen de huidige boekwaarde en de agrarische waarde, zijnde € 380.000,- .
Voor de overige locaties zijn contracten onder ontbindende voorwaarden van verlening van de benodigde vergunning gesloten. Twee daarvan gaan uit van een bouwblok van 5 ha. Op basis van het huidige beleid is een bouwblok van maximaal 3 ha toegestaan, hierdoor zullen de opbrengsten lager zijn dan verwacht., namelijk 2x € 280.000,-.
Als gevolg van de te verwachten tegenvallende opbrengsten is voorgesteld om het verlies van de waardevermindering en de rentekosten over 2011 te nemen.
- LOG Haaren.
De gemeente Haaren heeft in de raad van juni 2011 besloten de gronden in 2011 te willen kopen tegen de historische aankoopwaarde. Voorgesteld is om de rentekosten over 2011 als verlies te nemen en de resterende getroffen voorziening ad 137.003,55 binnen de ontwikkelbedrijfreserve te laten vrijvallen.
- LOG Stille Wille.
De bestaande locatie is met uitzondering van een veldkavel verkocht. Nieuwvestiging is alleen mogelijk indien het een lopende zaak betreft, dat is hier niet het geval.
Op grond van de beleidswijziging inzake LOG's is reeds een bedrag van € 300.000 als verlies genomen in de jaarrekening 2010.
Voorgesteld is voor de resterende kavel het verlies te nemen voor de rentekosten 2011 en de waardevermindering van de grond, omdat deze tegen cultuurwaarde kan worden vervreemd .
- LOG Overloonsvlak.
Nieuwvestiging kan alleen doorgaan als het een lopende zaak betreft. Dit is hier niet het geval
Eén bestaande locatie is reeds verkocht, de andere nog niet. Door de verkleining van de maximale grootte van een bouwblok zullen de opbrengsten lager zijn dan verwacht,
Voorgesteld wordt de waardevermindering tussen de huidige boekwaarde (inclusief rente 2011) en de agrarische waarde als verlies te nemen.
- Heusden: Meijelseweg.
Met DLG is een overeenkomst gesloten dat de gronden uiterlijk 31-12-2011 zullen worden gekocht. Een gering gedeelte van de rentekosten over 2011 zullen niet worden terugverdiend.
Voorgesteld is om dit gedeelte als verlies te nemen.

- Streekrekening De Peel.
De rentekosten zijn jaarlijks tot en met 2013 voor rekening van de provincie. Voorgesteld is om de rentekosten over 2011 als verlies te nemen.

Deelnemingen en garantiestellingen

In de eerste voortgangsrapportage 2011 is aangegeven de hoogte van de percentages voor garantiestellingen door het Ontwikkelbedrijf in de 3^e nota kapitaaldienst onderwerp van nadere analyse en besluitvorming te laten zijn. De analyse en besluitvorming zal op concernniveau worden bezien bij de voorbereiding van de volgende begroting bij de voorjaarsnota 2012 (zie hiervoor paragraaf 3 “weerstandsvormogen” van de begroting 2012).

Conform de 3^e nota kapitaaldienst zijn de deelnemingen en garantiestellingen in 2011 afgedekt via de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf .

Begrotingsthema	soort participatie	Project	vanaf	t/m	Boekwaarde	Voorziening
Bedrijventerreinen	Deelneming (60%)	Business Park Aviolanda	2010	2016	6.488.000	6.488.000
	garantie	Land van Heusden en Altena	2011	2020	2.500.000	1.250.000
Glastuinbouw	garantie	Projectvestiging Deurne	2010	2020	28.938.794	2.963.944
	garantie	TOM	2011	2017	7.000.000	3.500.000
Totaal					44.926.794	14.201.944

Naast bovenstaande deelneming en garantiestellingen heeft de provincie ook deelnemingen in:

- de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte CV/BV (ORR) voor 28%;
- de Tuinbouw-OntwikkelingsMaatschappij CV/BV (TOM) voor 50%.

Beide deelnemingen zijn voor de oprichting van het ontwikkelbedrijf aangegaan. De hieraan gekoppelde risicoreservering gaat geheel ten laste van de algemene provinciale risicoreserve. Voor uitgebreide toelichting verwezen wij naar paragraaf 7 “verbonden partijen” van de provinciale begroting.

Financiële Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf 2012-2020

Inleiding

Het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf van oktober 2011 is onderdeel van de besluitvorming over de provinciale begroting 2012 en heeft als financiële peildatum 1 oktober 2011. Met dit Meerjarenperspectief wordt invulling gegeven aan de regel 3.4.1 van het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf waarin is aangegeven dat GS bij de begroting ter vaststelling een Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf aan PS ter *vaststelling* voorleggen.

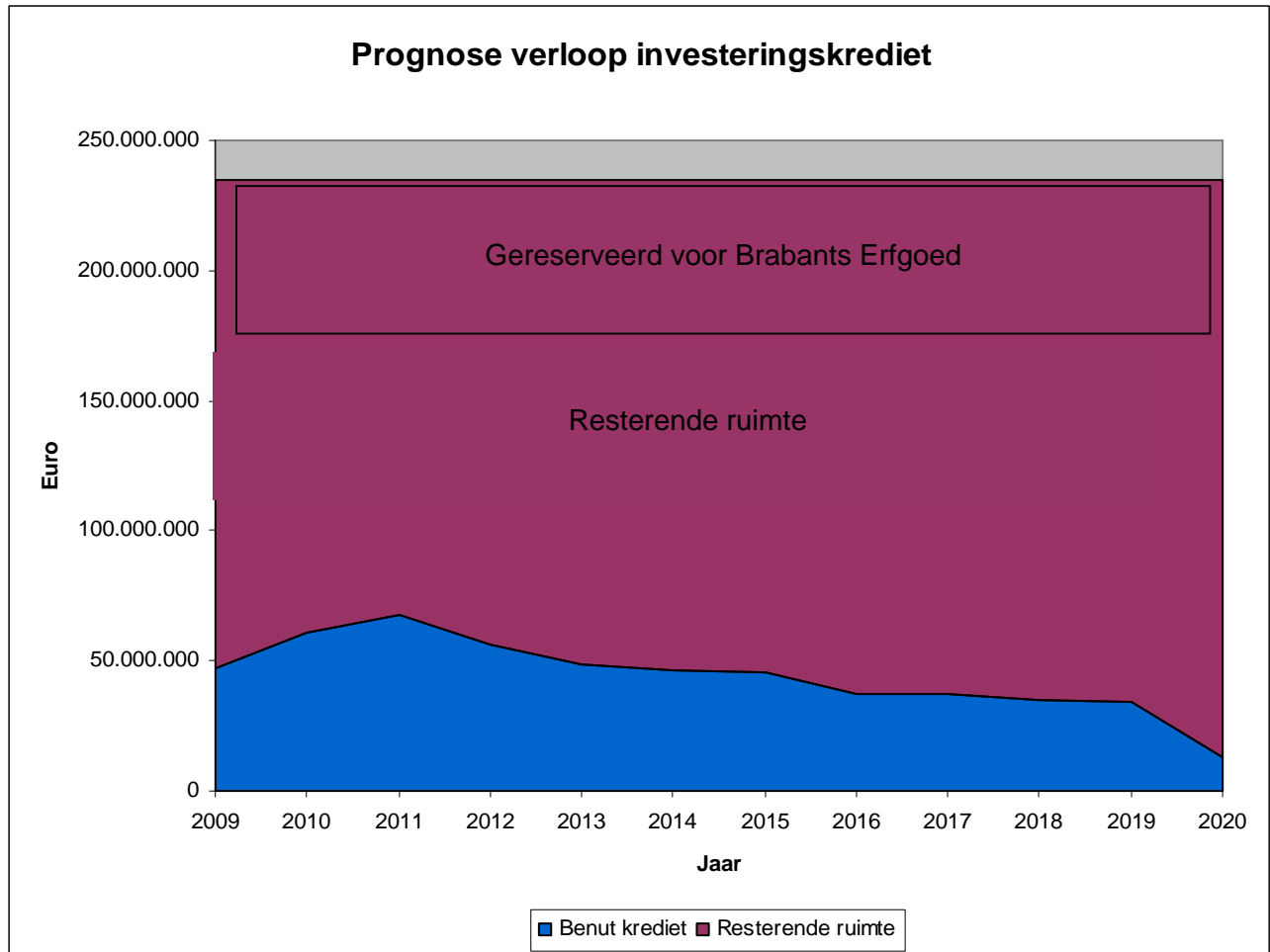
In de kern gaat het in deze rapportage om de uiteenzetting van de (verwachte) bestedingen van ten laste van het investeringskrediet van maximaal € 235 miljoen en de mutaties ten laste c.q. ten gunste van de risicoreserve van maximaal € 48 miljoen als gevolg van genomen exploitatie winsten c.q. verliezen en getroffen risicovoorzieningen. In financiële zin houdt de vaststelling van het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf in dat de resterende kredietruimte en de resterende ruimte in de risicoreserve voor het Ontwikkelbedrijf tot 2020 worden bepaald per 31-12-2011 op respectievelijk 130,4 miljoen en 32,8 miljoen.

In deze rapportage wordt ook ingegaan op de stimulering woningbouw waarvoor PS in 2009 € 400 miljoen beschikbaar hebben gesteld voor het bestrijden van de gevolgen van de economische recessie in de provincie Noord-Brabant. Onderdeel daarvan is de stimulering van de woningbouwproductie waarvoor € 250 miljoen beschikbaar is gesteld, met daaraan gekoppeld een risicoreserve van € 45 miljoen. Hiervan is € 200 miljoen revolverend van karakter.

Er wordt als vervolg op de eerste voortgangsrapportage 2011 een verloop van de risicoreserve stimulering woningbouw aangegeven. Het verloop is gebaseerd op een inschatting die met onzekerheden is omgeven, aangezien deze mede afhankelijk is van de toekomstige economische- en financiële regelgeving ontwikkelingen die op de woningmarkt van invloed kunnen zijn. Over de verdere aanpak ten aanzien van het dossier stimulering woningbouw wordt u in een afzonderlijk dossier geïnformeerd.

Financiële meerjarenprognose

Financiële prognose van het verloop van het revolverend investeringskrediet van het Ontwikkelbedrijf

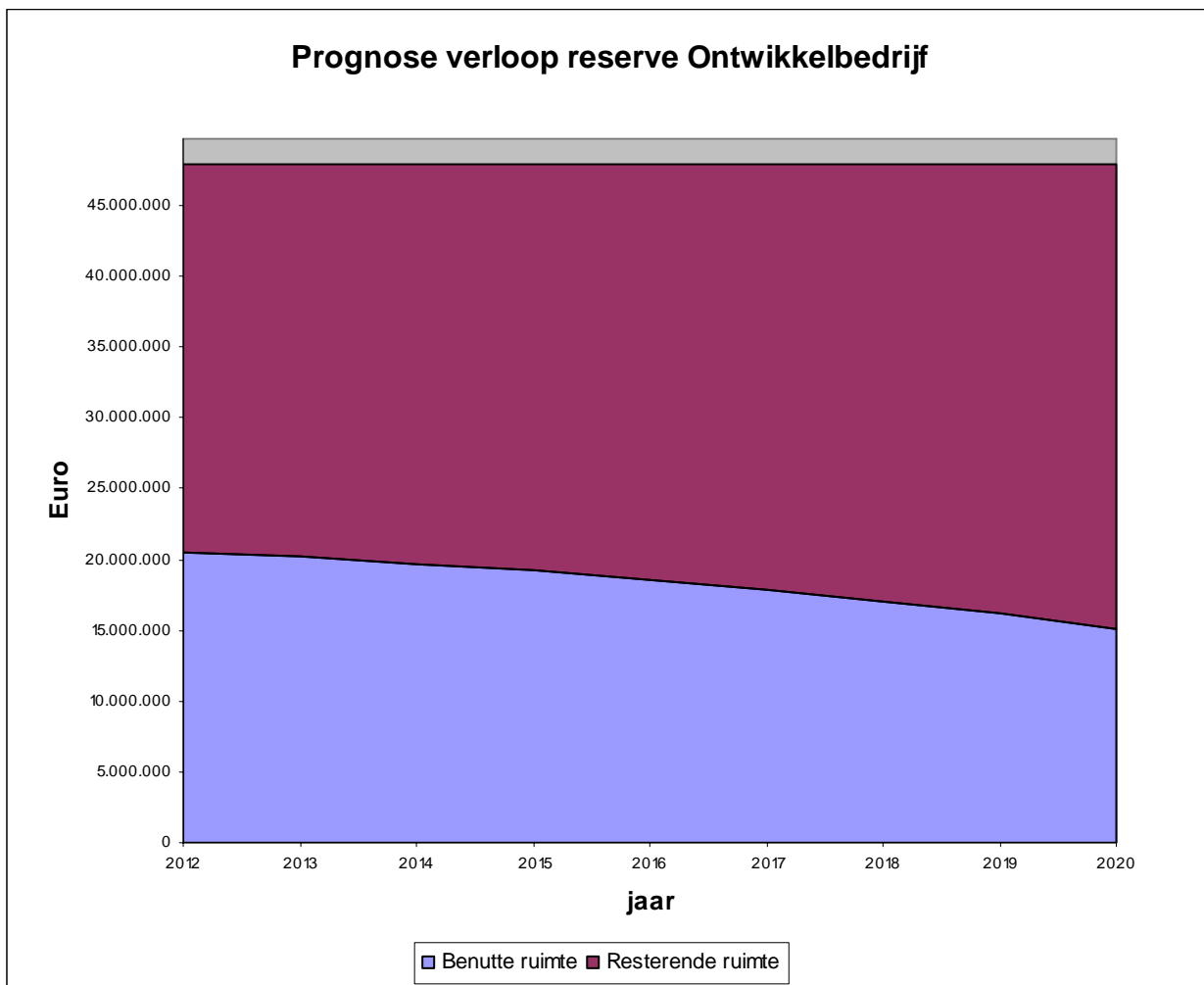
In deze grafiek is ten eerste inzichtelijk gemaakt wat het verloop is tot 2020 van het op dit moment benut krediet, exclusief geprognosticeerde stortingen en onttrekkingen uit de risicoreserve en garantiestellingen. Dit betreft het krediet dat in lopende projecten is benut en waarover afzonderlijk per project besluitvorming heeft plaatsgevonden. Uitgangspunt is dat de gronden tegen boekwaarde worden verkocht en de eventuele verliezen opgevangen worden door de hoogte van de voorzieningen in de risicoreserve. Momenteel is er voldoende ruimte in het investeringskrediet om ook aan de garantiestellingen te kunnen voldoen. Op het moment dat de kans groter wordt, gebaseerd op actuele risicoanalyses, dat we aan de garantieverplichting moeten voldoen, wordt deze opgenomen in het meerjarenperspectief van het revolverend investeringskrediet. In de paragraaf deelnemingen en garantiestellingen zijn de maximale bedragen en looptijden van de garantiestellingen opgenomen.

De resterende ruimte van het investeringskrediet zal in de komende jaren onder andere worden ingezet voor:

- Cultuurhistorische complexen (60 miljoen)
- Campusontwikkelingen (vooralsnog een inschatting van 40 miljoen. Gezien de ontwikkelingen op dit thema lijkt een hogere reservering noodzakelijk.)

In de voorjaarsnota 2012 zullen beide thema's financieel nader worden uitgewerkt en vervolgens bij de tweede voortgangsrapportage 2012 in het meerjarenperspectief van het investeringskrediet worden opgenomen.

Prognose van de risicoreserve Ontwikkelbedrijf

In bovenstaande grafiek is de prognose van het verloop van de risicoreserve ontwikkelbedrijf weergegeven, gebaseerd op de lopende projecten. De hier gepresenteerde informatie betreft nadrukkelijk een prognose. Uitgangspunt is dat als in een project een verlies plaatsvindt dit in mindering wordt gebracht op het totaal van de risicoreserve ontwikkelbedrijf. Indien een voorziening niet (geheel) nodig blijkt valt deze vrij en wordt daarmee de benutte ruimte verlaagd en de resterende ruimte evenredig verhoogd. Op de voortgangsrapportage momenten wordt uitdrukkelijk stil gestaan bij de hoogte van de risicovoorziening per project.

In de eerste voortgangsrapportage 2011 kwam in het meerjarenperspectief de reserve eind 2020 uit op ruim 28 miljoen. In deze rapportage is het saldo geprognosticeerd op 32 miljoen. Reden voor het hogere eindsaldo is als volgt te verklaren.

- Een lagere boekwaarde ontwikkeling over de looptijd van de projecten als gevolg van een lagere rentetoe rekening in 2011 van 1,5 % (verschil gecalculeerde rente 5% -/- rekenrente 2011 3,5%).
- Door een positief renteresultaat van 1,5% zijn de getroffen voorzieningen voor de projecten naar beneden bijgesteld.
- Hogere rentetoevoeging aan de risicoreserve als gevolg van lager getroffen voorzieningen.
- Vrijval voorziening 2011 voor niet gemaakte voorbereidingskosten
- De getroffen voorziening voor de garantiestelling glastuinbouwproject Deurne is met 841.676,00 naar beneden bijgesteld als gevolg van een overeengekomen garantiEVERGOEDING die uiterlijk in 2020 van de gemeente Deurne wordt ontvangen.

Onderhanden werken van het ontwikkelbedrijf 2011-2020

- De belangrijkste lopende projecten c.q. verkenningen zijn.
- projectverkenningen voor meerdere locaties in het kader van het Brabants Erfgoed (cultuurhistorische complexen) uit de 1^e tranche investeringsstrategie;
- projectverkenningen voor meerdere locaties in het kader van het provinciale campusbeleid;
- projectverkenningen voor regionale opgaven uit de Structuurvisie Ruimte;
- projectverkenningen ten behoeve van aankopen voor Ruimte voor Ruimte;
- het opstellen van de garantiestellingsovereenkomst met de TOM;
- de exploitatie van negen woningbouwlocaties opgestart in het kader van Ruimte voor Ruimte;
- voor het Agro- en Foodcluster West-Brabant leiding gegeven aan de totstandkoming van het wettelijk verplichte exploitatieplan, dat hoort bij het provinciaal inpassingsplan, alsmede uitvoering geven aan twee exploitatieovereenkomsten en twee bestuursovereenkomsten;
- invulling gegeven aan de provinciale rol van de samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Woensdrecht en Stork B.V. over de ontwikkeling van het Stork-Fokkerterrein bij Hoogerheide en bij de oprichting het voor het beheer van dit terrein bedoelde Business Park Aviolanda B.V., waarin de provincie een meerderheidsaandeel heeft;
- de projectleiding van de planvorming en uitvoering van de ontwikkeling van het Logistiek Park Moerdijk;
- het opstellen en beheer van een garantiEVERLENINGSOVEREENKOMST voor de ontwikkeling van het Regionaal Bedrijventerrein Land van Heusden en Altena;
- het opstellen en beheer van een garantiEVERLENINGSOVEREENKOMST met de TOM;
- een participatie genomen in de grondexploitatie van het KVL-terrein te Oisterwijk van 22,5%;
- Beheer van de afzetgarantie aan de gemeente Deurne voor de gronden in de projectvestiging voor glastuinbouw in deze gemeente;
- Exploitatie van grondposities ten behoeve van bouwblokken voor intensieve veehouderijen in zes verschillende landbouwontwikkelingsgebieden;
- Het verzorgen van de projectleiding van de inrichting van Polder Jannezand, gemeente Werkendam, voor de opvang van drie te verplaatsen akkerbouwbedrijven.
- De woningstimuleringsregelingen zijn per 31-12-2010 afgesloten. De tijdens de openstelling van het maatregelenpakket aangegane verplichtingen worden uitgevoerd en beheerd door het Ontwikkelbedrijf.

Stimulering Woningbouw

In onderstaande paragrafen wordt de prognose van het verloop van de belangrijkste regelingen in beeld gebracht, hierbij is een onderscheid gemaakt in de maatregelen voor de consumenten en voor de producenten. Tenslotte wordt een beeld geschetst van de stand van zaken van de risicoreserve stimulering woningbouw.

Maatregelen consumenten

De stimulering van de consumentenzijde is vormgegeven door de Brabantse woonlastenverzekering, Brabantse waardebescherming nieuwbouwwoningen, Brabantse verkoopgarantie en de Brabantse starterslening. Alle regelingen zijn inmiddels gesloten.

Van de Brabantse woonlastenverzekering is slechts zeer beperkt gebruik gemaakt. De Brabantse waardebescherming is een regeling waarop mensen die een nieuwbouwwoning hebben gekocht binnen drie jaar na aankoop van de nieuwbouwwoning beroep kunnen doen. Men kan slechts beroep doen op de regeling in een aantal gevallen, waarbij in ieder geval sprake dient te zijn van een dermate inkomensdaling dat de woonlast niet meer kan worden voldaan en sprake is van gedwongen verkoop van de woning.

De Brabantse startersregeling is een regeling waar veel gebruik van is gemaakt. De provincie heeft een bedrag van € 15 miljoen vrijgemaakt voor deze regeling. De startersleningen kennen een looptijd van 30 jaar (kan gezien worden als een 2^e hypotheek). De eerste drie jaar zijn rente en aflossingsvrij. Na drie jaar wordt door de Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVn, de beheerder van de regeling) een hogere rente dan de marktrente in rekening gebracht. De ervaring van de SVn uit het verleden is dat dit voor veel starters ca 70% aanleiding is om de startersleningen af te lossen en het geleende bedrag onder te brengen bij de 1^e hypotheek. Gelet op de aanscherping van de regels voor het verstrekken van een hypotheek en de economische ontwikkelingen is de verwachting dat dit ervaringspercentage over drie jaar een stuk lager kan zijn. Dit kan dus betekenen dat de provincie haar investering over een langere periode zal terugverdienen. Daar er na drie jaar een hogere rente dan de marktrente aan de provincie wordt vergoed zullen naar verwachting de aanvullende beheerskosten worden gedekt uit de hogere rente-inkomsten en zal het financieringsresultaat naar verwachting beperkt van omvang zijn.

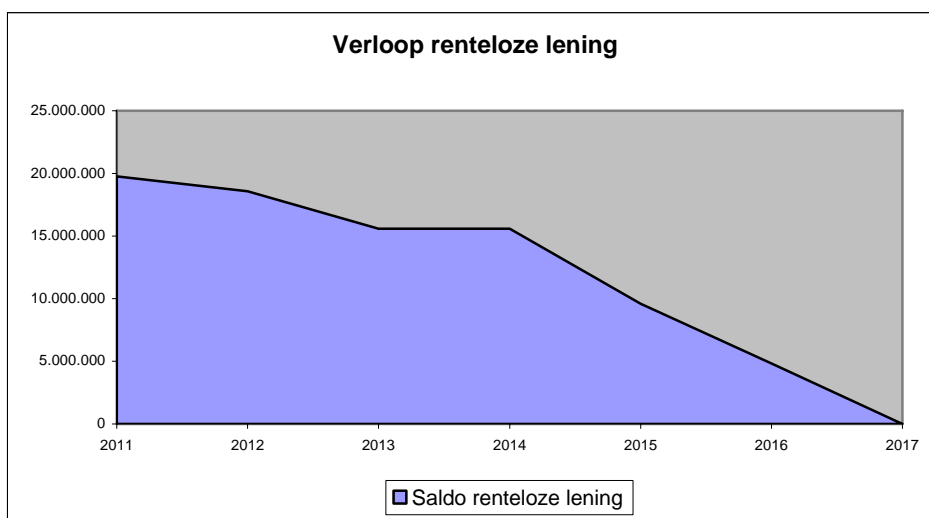
Provincie Noord-Brabant heeft in 2009 de Brabantse Verkoopgarantie (BVG) ingesteld ter stimulering van de woningmarkt aan de consumentenzijde. Kopers van nieuwbouwwoningen hebben daardoor de mogelijkheid om een verkoopoptie te ondertekenen voor hun huidige woning. De provincie verplicht zich daardoor tot het afnemen van de woning tegen 90% van de taxatiewaarde. Op 19 januari 2012 zal naar verwachting de eerste woning in aanmerking komen om door de provincie te worden afgenomen. Het is mogelijk om de BVG door te leggen op volgende kopers die voldoen aan de voorwaarden. Om een einddatum van de regeling te bewerkstelligen kan tot 31 december 2016 gebruik worden gemaakt van de BVG. In deze periode is de provincie verplicht de woningen af te nemen. Indien alle huidige eigenaren waar een overeenkomst mee is gesloten aan de voorwaarden voldoen kan het bedrag, stand per 1 oktober 2011, oplopen tot € 141 miljoen voor 632 woningen. Binnen de risicoreservering stimulering woningbouw is een bedrag van ruim € 23 miljoen opgenomen voor de BVG. Daarnaast kunnen alle voorzieningen (of delen daarvan) welke niet worden aangesproken, indien nodig worden ingezet voor de BVG. Bij de huidige inschatting dat 500 tot 600 woningen door de provincie worden afgenomen is de getroffen voorziening, op basis van de huidige woningmarkt situatie, afdoende. Op dit moment wordt de verkoop van de woningen actief door de provincie gestimuleerd.

Daarnaast worden de mogelijkheden voor de afronding van de BVG verder verken. Gedacht wordt aan het in de markt zetten van het totale portefeuillebeheer van de woningen die naar de provincie komen. Dit zal naar verwachting voor eind 2011 begin 2012 zijn afgerond en kan betekenen dat hiervoor (een deel van) de risicoreservering zal moeten worden ingezet.

Maatregelen producenten

De stimulering van de productenzijde is vormgegeven in de vorm van maatwerk. Afhankelijk van de problematiek is er sprake van een bijdrage van de provincie in de vorm van een renteloze lening, garantstelling, lumpsum bedrag of het Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen. In totaal is er voor 45 projecten maatwerkoplossing gevonden.

In totaal zijn er voor ruim € 19 miljoen renteloze leningen afgesloten. In de onderstaande grafiek is het verloop van de renteloze leningen weergegeven. In 2017 zullen alle leningen zijn terugbetaald.

In totaal zijn er voor ca € 25,8 miljoen garantstellingen afgegeven. Deze zijn veelal ten behoeve van de financiering van onverkochte woningen bij oplevering van het project. De garanties zijn afgegeven op basis van nog te verkopen woningen bij de startbouw van het project. Pas bij oplevering van het project wordt de definitieve hoogte van het garantiebedrag bepaald. Aangezien er in de tussentijd nog woningen zullen worden verkocht, zal het uiteindelijke garantiebedrag lager zijn dan € 25,8 miljoen. Doordat het hoofdzakelijk garanties zijn op basis van nog te verkopen woningen, is het verloop van de garantiestellingen in de tijd moeilijk te bepalen. Alle garanties zullen in 2017 zijn afgelost. Voor het Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen is een bedrag van € 15 miljoen gereserveerd. Hiervoor zijn op dit moment 2 projecten gestimuleerd voor een bedrag van € 12,6 miljoen.

Risicoreserve woningbouwstimulering

De risicoreserve woningbouwstimulering heeft een omvang van € 45 miljoen. De volledige risicoreservering woningbouwstimulering is momenteel belegd met de volgende onderdelen: Brabants investeringsfonds nieuwbouwwoningen, garantiestellingen, renteloze leningen, Brabantse woonlastenverzekering, Brabantse Verkoop Garantie, Brabantse waardebescherming nieuwbouwwoningen, startersleningen en algemene kosten. Naar verwachting zal het grootste deel worden benut voor de Brabantse Verkoop Garantie. Het beslag van de BVG op de totale risicoreserve stimulering woningbouw ruim € 23 miljoen. Conform huidige aannames is dit afdoende, zie

commissienotitie Ruimte en Milieu RM-1704. Deze inschatting is echter met onzekerheden omgeven, aangezien deze mede afhankelijk is van de toekomstige ontwikkelingen op de woningmarkt. De hieronder gepresenteerde informatie betreft nadrukkelijk een prognose van het verloop van de risicoreserve stimulering woningbouw.

